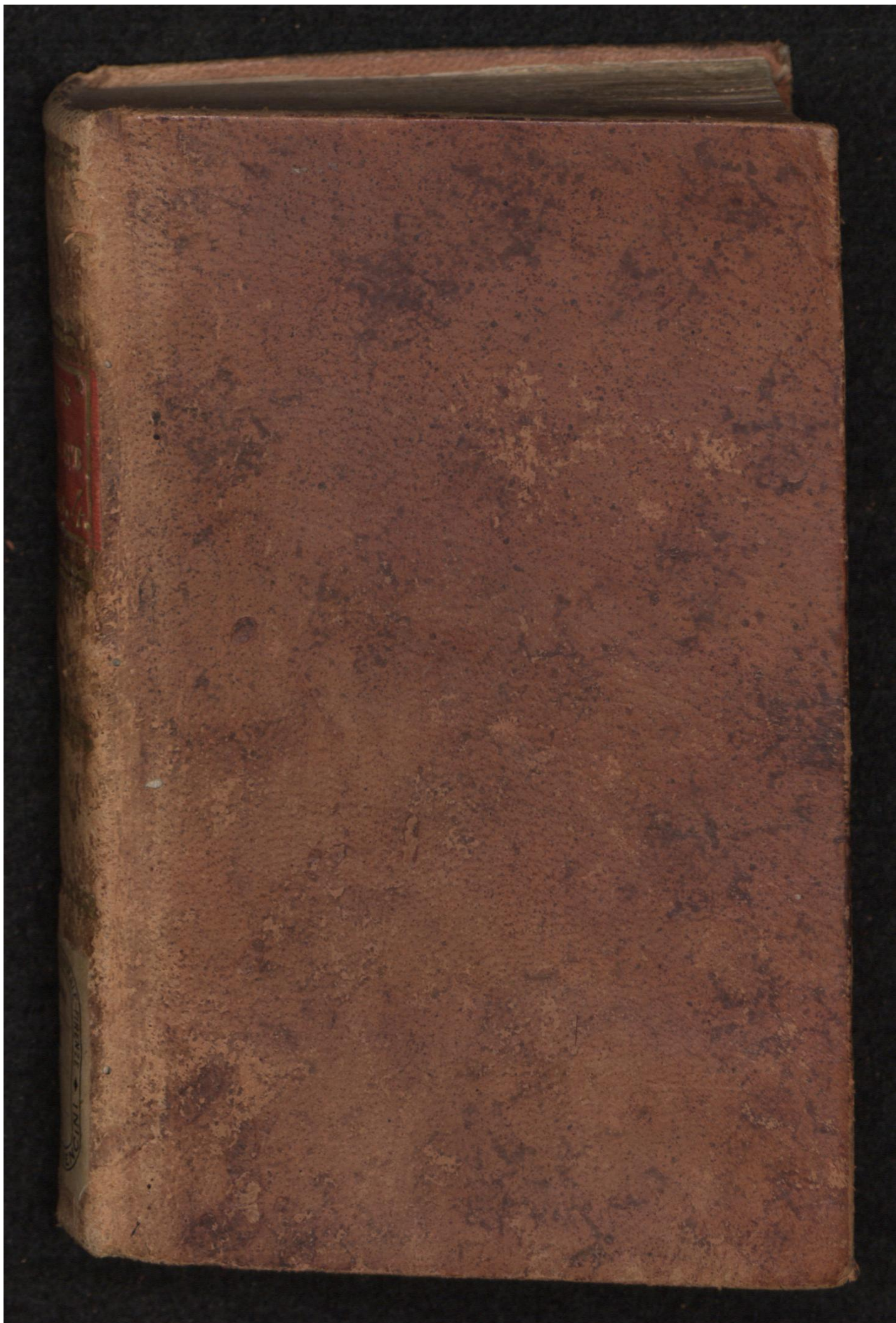
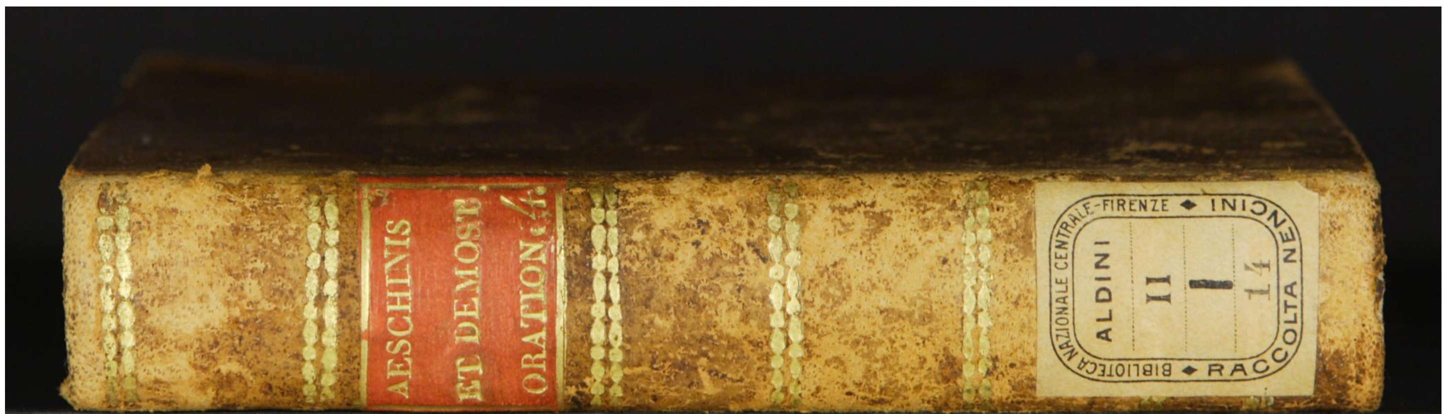
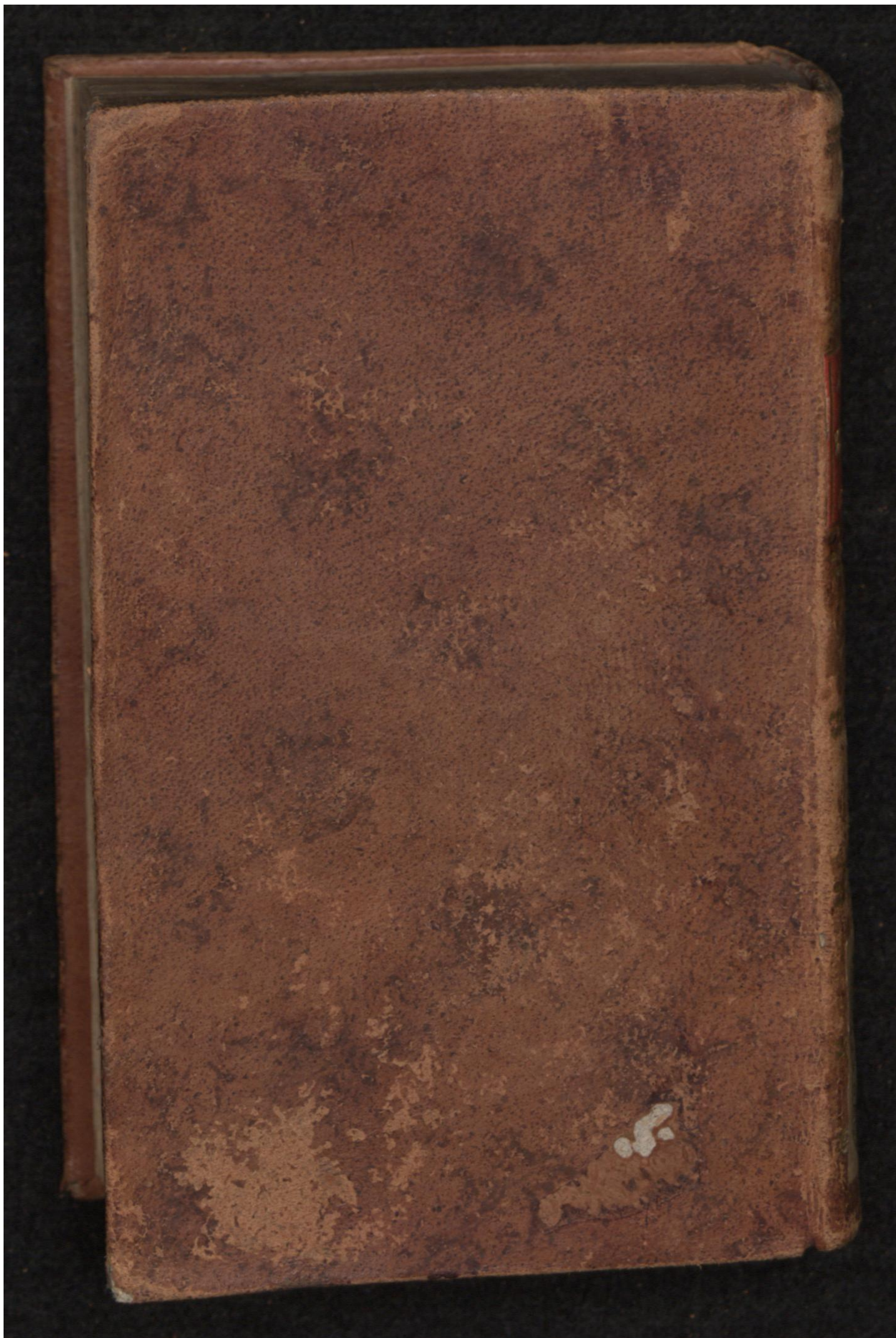
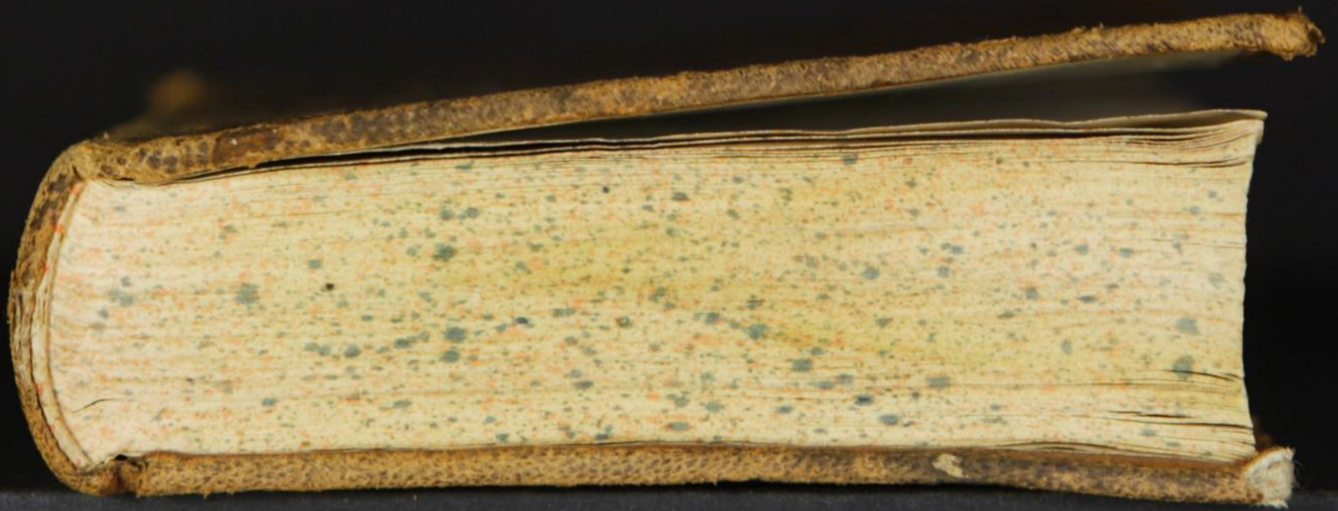

AESCHINIS
ET DEMOST
ORATION 4.
BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE - FIRENZE
RACCOLTA NENCINI
ALDINI
II
1
14

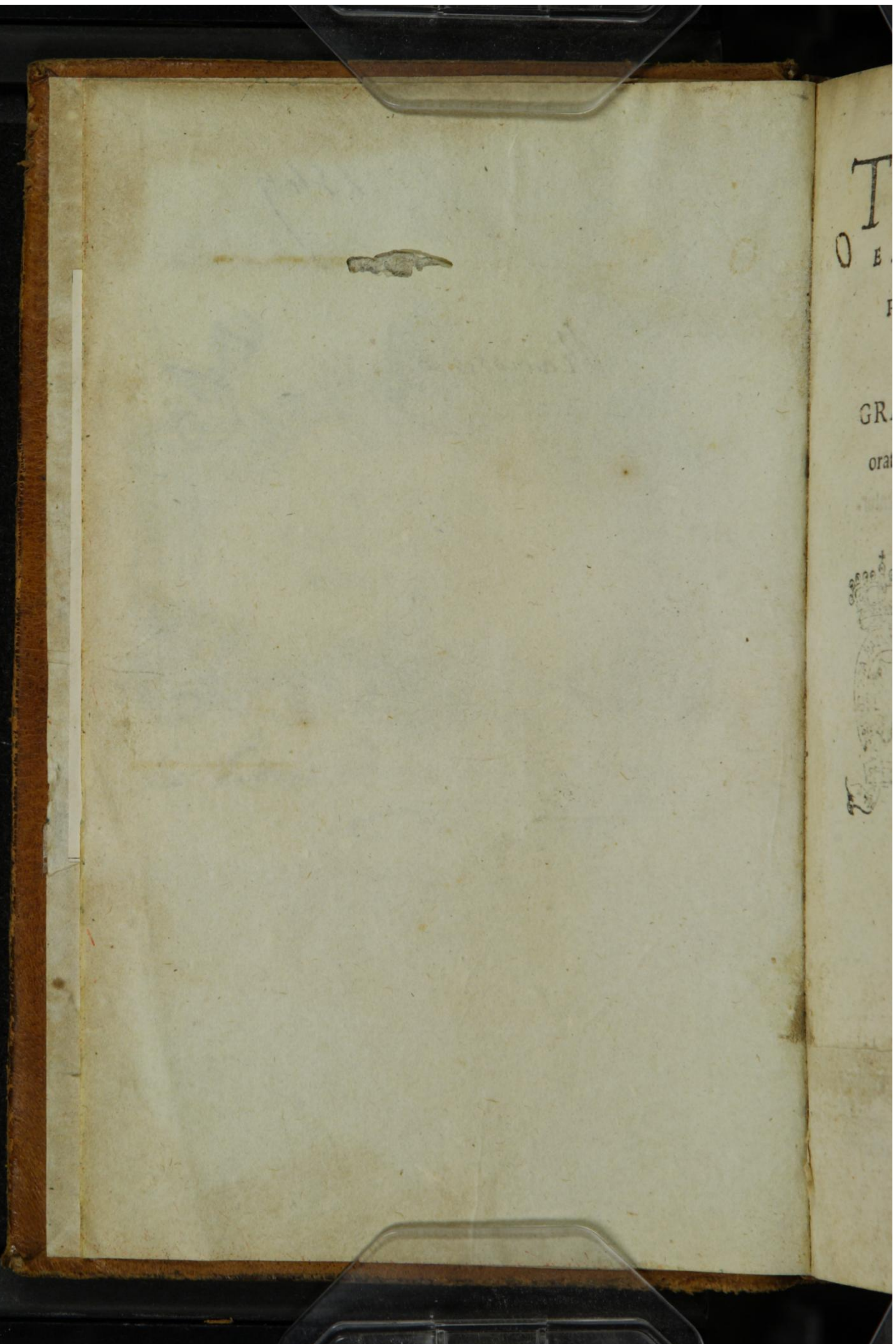
Ex Libris Joannis Nencini
1874

1869

Rarissimo

ΤΩΝ ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΞΟΧΩΝ

ῥητόρων Αἰσχίνου καὶ Δημοσθένους λόγοι τέσσαρες ἀντίθετοι.

GRAECIAE ECCELLENTIVM

oratorum Aeſchinis & Demoſthenis ora-
tiones quatuor inter ſe contrariæ.

ΠΙΝΑΞ

τῶν λόγων, οἳ ἐν ταύτῃ τῇ βίβλῳ περιέχονται.

INDEX

Orationum, quæ in hoc libro continentur.

FEDERICVS TVRRISANVS STVDIOSIS S. D.

D DISCENDI progreſſum magni refert qua quiſque ratione, quoue ordine libros legat. Sæ- pe enim videmus accidere, vt qui paucis autoribus nauant operã, propterea quòd ordinem retinent in legẽdo, non minorem, plerun- que etiam maiorem eruditionem adipiſcantur, quam qui negligenter & paſsim multis. atque vtinam nimia hæc librorum copia, quam ſibi certatim comparant ſtudioſi, non modo ad diſcendum nullum afferat ad iumentum, ſed ne damno etiam pleriſque ſit, dum quaſi per tranſennam maluntipſos aſpicere, quàm perlegere. ordo itaque in ſtudendo ſeruetur oportet. Quem quidem cum tãti veſtra intereſſe perpederem, rationem excogitaui, qua etiam in hoc genere uos iu uarem. Erant Demoſthenis & Aeſchinis orationes quatuor inter ſe contrariȩ, has ego, cum in diuerſis li bris eſſent impreſſȩ, ſimul omnes in ordinem redigen das curaui. quod quàm commode, quàmque in rem veſtram factum ſit videtis. nam ſic omnes inter ſe materia ſunt connexȩ, ut ſi quis legat orationem de corona, qua Demoſthenes ſe tuetur, non poſsit non optare ſe vidiſſe aliquando Aeſchinis orationẽ, qua ille ſub Cteſiphontis perſona Demoſthenẽ inſectatur. quod item in ĳs duabus contingat neceſſe eſ[illegible], quæ πϵρὶ παραπρεσβείας ambæ inſcriptæ ſunt. Itaq[illegible]e ne hoc incommodum ſequeretur, ne ve ſi qua ex ĳs de- eſſet, ſemper deſideraretur, operã dedi, vt ſimul om-

nes ordine ſuo collocatæ emitterētur. Quæ noſtra induſtria etiam ſi videri poſsit eiuſmodi, vt lectorem, ſi non obligare, beneuolum certe reddere nobis poſsit. tamen non contenti fuimus hac in re veſtram quæſiſſe vtilitatem. cum enim in ĳs dictiones multæ, aliæ deeſſent, alię ſuperfluerent (quod incommodum probe ſcitis quàm ſenſum ipſum ſi non tollat, impediat quidem certe) ex multorum exemplarium collatione curauimus emendandas. illud etiam huc acceſsit, quòd, dum imprimerentur, vicarius noſter & gręcæ linguę ſtudioſus, & diligens, ſic ſemper affuit, ut aut nullus error, aut ſiquis forte irrepſerit, hunc nemo ſit, qui non & facilem, & ex ĳs eſſe aperte videat, quos quaſi neceſſarios ſolet impreſsio ſecum ferre. Quocirca qui leget has, fieri quidem poteſt, vt nihil requirat vlterius, qui quas alĳ antehac impreſſerunt, multis in locis, is deſideret has oportet. Valete.

Περὶ στάσεως τοῦ περὶ κτησιφῶντος λόγου.

ἡ Στάσις τοῦ λόγου ἐστὶ πραγματικὴ ἔγγραφος. ὥσπερ καὶ ἡ τοῦ ὑπὲρ τοῦ στεφάνου. τὰ δὲ κεφάλαια δηλονότι τῆς πραγματικῆς περιέχει ἅπερ καὶ ἐκεῖ. οἷον τὸ νόμιμον, τεμνόμενον εἰς τρεῖς νόμους. τὸ δὲ δίκαιον εἰς τέσσαρας καιρούς. ὅρα δὲ πῶς ἀντιλογικῶς ἤρξατο ἀπὸ συνηγόρων ἐκ βουλῆς ὥσπερ καὶ δημοσθένης. Τινὲς εἶπον, ὅτι οὐκ ἔχει κατασκευὴν τὸ προοίμιον. οὐκοῦν οὐδὲ συμπέρασμα δεῖ ζητεῖν. ἀλλ᾽ οὐκ ἔστιν ἀκατάσκευον. ἔστι γὰρ αὐτοῦ κατασκευὴ ὑπὲρ τοῦ τὰ μέτρια καὶ τὰ συνήθη μὴ γίγνεσθαι ἐν τῇ πόλει. εἰ γὰρ ἡ αἰτία τῆς προτάσεως οὐδὲν ἡ κατασκευὴ εἶναι δὲ τὸ τὰ μέτρια γίνεσθαι τῇ πόλει, αἱ δεήσεις κατασκευὴ ἂν εἴη. ἔχει δὲ καὶ συμπέρασμα. ἐγὼ δὲ πεπιστευκὼς ἥκω, ἕως τοῦ μείζον τῶν νόμων καὶ τῶν δικαίων.

Ὑπόθεσις τοῦ περὶ κτησιφῶντος λόγου.

κ Τησιφῶν ἔγραψε ψήφισμα στεφανῶσαι δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ διονυσίοις τραγῳδῶν ὅτι διατελεῖ τὰ ἄριστα λέγων καὶ πράττων τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων. τοῦτο τὸ ψήφισμα ἐγράψατο αἰσχίνης παρανόμων. καὶ εἰσάγει κεφάλαια γενικὰ τρία. ἓν μὲν ὅτι ὑπεύθυνον ὄντα τὸν δημοσθένην, ἐστεφάνωσε. τοῦ νόμου κελεύοντος μὴ δεῖν ὑπεύθυνον. ἄρχοντα στεφανοῦν.

περὶ οὐσίας. Δεύτερον δὲ ὅτι ἐν τῷ θεάτρῳ ἀνεκήρυξε τὸν στέφανον ἀπαγορεύοντος τοῦ νόμου μηδένα στεφανοῦν ἐν τῷ θεάτρῳ. περὶ ποιότητος. Τρίτον καὶ τελευταῖον ὅτι καὶ τὰ ψευδῆ ἔγραψεν ἐν τῷ ψηφίσματι. οὐκ εἶναι γὰρ καλὸν καὶ ἀγαθὸν τὸν δημοσθένην οὐδὲ ἄξιον τοῦ στεφάνου. καὶ τοῦτο εἰς τὸ παράνομον ἀνακτέον, ἐπειδὴ ὁ νόμος ἐστὶν ὁ κωλύων τὰ ψευδῆ γράφειν ἐν τοῖς ψηφίσμασι. ἔστι δὲ περὶ ποιότητος. ὑποφορὰς δὲ λαμβάνει. γʹ. πρὸς μὲν τὸ πρῶτον διττῶς ἐροῦντος δημοσθένους ὅτι οὐκ ἦν ἄρχων οὐδὲ ἔστιν ἀρχὴ ἡ τῶν τειχῶν οἰκοδομή, ἀλλὰ διακονία τις καὶ ἐπιμέλεια. εἰ δὲ καὶ ἀρχή, τῷ γε ἐπιδεδωκέναι ἐκ τῶν ἰδίων καὶ μηδὲν εἰληφέναι ἐκ τῆς πόλεως οὐκ ἦν ὑπεύθυνος.

περὶ ποιότητος ἀμφότερα. πρὸς δὲ τοῦτο αἰσχίνης εἰσάγει στοχαστικὸν κεφάλαιον. οὐ μέν τοι κατασκευάζει. εἰ δὲ μὴ παρ᾽ ἑαυτοῦ ἐπέδωκεν ἀλλ᾽ εἶχε παρὰ τῆς βουλῆς εἰς τοῦτο δέκα τάλαντα. περὶ οὐσίας.

πρὸς δὲ τὸ δεύτερον κεφάλαιον παρεχομένου δημοσθένους νόμον ἕτερον κελεύοντα ἀνακηρύττειν ἐν τῷ θεάτρῳ ἂν ψηφίσηται ὁ δῆμος, αἰσχίνης οὐ περὶ τῶν πολιτικῶν αὐτὸν εἶναί φησιν, ἀλλὰ περὶ τῶν ξενικῶν στεφάνων. περὶ οὐσίας. πρὸς δὲ τὸ τρίτον πολλὰ τὸ μέρος. οἴεται δὲ τὸν δημοσθένην εἰς. δʹ. καιροὺς διῃρηκέναι τὴν κατηγορίαν. τὰ πράγματα καθέκαστα εἰς τούτους μερίσαντα. πρῶτον μὲν οὖν φησιν εἶναι καιρὸν τοῦ πολέμου τοῦ πρώτου τοῦ πρὸς φίλιππον, περὶ ἀμφιπόλεως γενομένου. δεύτερον δὲ τὸν τῆς εἰρήνης. τρίτον δὲ τὸν τοῦ πολέμου τοῦ δευτέρου καὶ τῆς περὶ χαι

ρώψαι ἥττης. τέταρτον δὲ τὸν παρόντα καιρὸν τὸν πε-
ρὶ τῶν πρὸς ἀλέξανδρον πολιτευμάτων. ἐν μὲν οὖν τῷ
πρώτῳ αἴτιον αὐτόν φησι γεγονέναι τῆς εἰρήνης αἰ-
σχρᾶς οὔσης καὶ ἀδόξου. καὶ τοῦ μὴ μετὰ κοινοῦ τῶν ἑλλή-
νων συνεδρίου τὴν πόλιν αὐτὴν πεποιῆσθαι. ἐν δὲ τῷ
δευτέρῳ ὅτι τὸν πόλεμον τὸν πρὸς φίλιππον αὐτὸς παρε-
σκεύασεν. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ ὅτι τοῦ ἱεροῦ πολέμου καὶ τῶν περὶ
φωκέας συμβάντων αἴτιος ἐγένετο. καὶ τῆς ἥττης τῆς ἐν χαι-
ρωνείᾳ πείσας μετ' ἀθηναίων ἀραμένους τὸν πόλεμον τὸν
πρὸς φίλιππον παρατάξασθαι. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ ὅτι
περὶ τὸν πρὸς ἀλέξανδρον οὐκ ἐπολιτεύσατο. μετὰ ταῦ-
τα καὶ τοῦ βίου παντὸς τοῦ δημοσθένους κατηγορεῖ. καὶ
δὴ καὶ κτησιφῶντος ἐν ὀλίγοις. ἐν οἷς ἀξιοῖ αὐτὸν ὑπὲρ
ἑαυτοῦ τὸν κτησιφῶντα ἀπολογεῖσθαι. τὰ μὲν οὖν κεφά-
λαια ταῦτ' ἐστίν. ἐνίκα δὲ τὸν ἀγῶνα δημοσθένης. μέμ-
φονται μέν τοι τινὲς τὸν αἰσχίνην, ὅτι οὐκ ἐνδιέτριψεν ἐν
τῷ παρανόμῳ, ἀλλὰ καὶ τῆς πολιτείας κατηγορεῖ τοῦ
δημοσθένους καλῶς πεπολιτευμένου τοῦ ἀνδρός. αὐτὸς
δὲ τοὐναντίον τούτῳ μάλιστα διϊχυρίζεται. λέγων
οὕτως. ἔστι δ' ὑπόλοιπον μέρος τῆς κατηγορίας, ἐφ' ᾧ μά-
λιστα σπουδάζω. τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ πρόφασις δι' ἣν αὐτὸν ἀ-
ξιοῖ στεφανοῦσθαι. μή ποτε δὲ ἄριστα τοῦτο ἔπραξεν. ἐπειδὴ
γὰρ εἶχε δόξαν μεγάλην παρὰ πᾶσι καὶ ὑπόληψιν ὁ δη-
μοσθένης ὡς λαμπρότατα πεπολιτευμένος εἰκότως
ᾤετο ψυχροὺς καὶ οὐδενὸς ἀξίους φανήσεσθαι τοὺς περὶ
τῶν παρανόμων λόγους εἰ μὴ δόξαν αὐτοῖς ἐμποιήσει τὴν
ἐναντίαν ὡς ἄρα ὁ δημοσθένης κακόνους ἐστὶ περὶ δῆμον,
καὶ αἰσχρῶς, καὶ ἐπιμέμπτως πεπολίτευται. διὰ τοῦτο

ἐσπούδασε περὶ τοῦτο μάλιστα καὶ ἐν τούτῳ τῷ μέρει
τῆς κατηγορίας τὸ πλεῖστον ἐνδιέτριψε. μέμψαι=
το δ' ἄν τις τὸ προοίμιον ὡς τραγικὸν, καὶ
περιττὸν, καὶ τῷ λόγῳ μᾶλ=
λον ἐοικός.

ΑΙΣΧΙΝΟΥ ΡΗΤΟΡΟΣ ΚΑΤΑ ΚΤΗΣΙΦΩΝΤΟΣ.

ΗΝ μὲν παρασκευὴν ὁρᾶτε ὦ ἀθηναῖοι, καὶ τὴν παράταξιν, ὅση γεγένηται, καὶ τὰς περὶ τὴν ἀγορὰν δεήσεις, αἷς κέχρηνταί τινες, ὑπὲρ τοῦ τὰ μέτρια, καὶ τὰ συνήθη μὴ γίνεσθαι ἐν τῇ πόλει. ἐγὼ δὲ πεπιστευκὼς ἥκω πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς, δεύτερον δὲ τοῖς νόμοις, καὶ ὑμῖν, ἡγούμενος οὐδεμίαν παρασκευὴν ἰσχύειν παρ' ὑμῖν μεῖζον τῶν νόμων, καὶ τῶν δικαίων. ἐβουλόμην μὲν οὖν ὦ ἀθηναῖοι, καὶ τὴν βουλὴν τοὺς πεντακοσίους, καὶ τὰς ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν ἐφεστηκότων ὀρθῶς διοικεῖσθαι καὶ τοὺς νόμους, οὓς ἐνομοθέτησεν ὁ σόλων περὶ τῆς τῶν ῥητόρων εὐκοσμίας ἰσχύειν. ἵνα ἐξῆν πρῶτον μὲν τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν πολιτῶν ὥσπερ οἱ νόμοι κελεύουσι σωφρόνως ἐπὶ τὸ βῆμα παρελθόντι, ἄνευ θορύβου, καὶ ταραχῆς ἐξ ἐμπειρίας τὰ βέλτιστα τῇ πόλει συμβουλεύειν. δεύτερον δ' ἤδη, καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν τὸν βουλόμενον καθ' ἡλικίαν χωρίς, καὶ ἐν μέρει περὶ ἑκάστου γνώμην ἀποφαίνεσθαι. οὕτω γὰρ ἄν μοι δοκεῖ ἥτε πόλις ἄριστα διοικεῖσθαι, αἵτε κρίσεις ἐλάχισται γίνεσθαι. ἐπειδὴ δὲ πάντα τὰ πρότερον ὡμολογημένα καλῶς ἔχειν, νυνὶ καταλέλυται, καὶ γράφουσί τινες ῥᾳδίως παρανόμους γνώμας, καὶ ταῦτα ἕτεροί τινες τὰ ψηφίσματα ἐπιψηφίζουσιν, οὐκ ἐκ τοῦ δικαιοτάτου τρόπου λαχόντες προεδρεύειν, ἀλλ' ἐκ παρασκευῆς

καθεζόμενοι, ἂν δέ τις τῶν ἄλλων βουλευτῶν ὄντως λάχῃ κληρούμενος προεδρεύειν, καὶ τὰς ὑμετέρας χειροτονίας ὀρθῶς ἀναγορεύῃ, τοῦτον οἱ τὴν πολιτείαν οὐκέτι κοινήν, ἀλλ' ἰδίαν αὑτῶν ἡγούμενοι εἶναι, ἀπειλοῦσιν εἰσαγγέλλειν καταδουλούμενοι τοὺς ἰδιώτας, καὶ δυναστείας ἑαυτοῖς περιποιοῦντες τὰς μὲν κρίσεις, τὰς μὲν ἐκ τῶν νόμων καταλελύκασι, τὰς δὲ ἐκ τῶν ψηφισμάτων μετ' ὀργῆς κρίνουσι, σεσίγηται τὸ κάλλιστον, καὶ σωφρονέστατον κήρυγμα τῶν ἐν τῇ πόλει. τίς ἀγορεύειν βούλεται τῶν ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτη γεγονότων; καὶ πάλιν ἐν μέρει τῶν ἄλλων ἀθηναίων, τῆς δὲ τῶν ῥητόρων ἀκοσμίας οὐκέτι κρατεῖν δύνανται οὔθ' οἱ νόμοι οὔθ' οἱ πρυτάνεις, οὔθ' οἱ πρόεδροι, οὔθ' ἡ προεδρεύουσα φυλή. τὸ δέκατον μέρος τῆς πόλεως. Τούτων δ' ἐχόντων οὕτως, καὶ τῶν καιρῶν ὄντων τῇ πόλει τοιούτων ὁποίους αὐτοὺς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε εἶναι. ἓν ὑπολείπεται μέρος τῆς πολιτείας, εἴ τι κἀγὼ τυγχάνω γινώσκων αἱ τῶν παρανόμων γραφαί. εἰ δὲ καὶ ταύτας καταλύσετε ἢ τοῖς καταλύουσιν ἐπιτρέψετε, προλέγω ὑμῖν, ὅτι λήσετε κατὰ μικρὸν τῆς πολιτείας τισὶ παραχωρήσαντες. Εὖ γὰρ ἴστε ὦ ἀθηναῖοι, ὅτι τρεῖς εἰσι πολιτεῖαι παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τυραννὶς, καὶ ὀλιγαρχία, καὶ δημοκρατία. διοικοῦνται δ' αἱ μὲν τυραννίδες, καὶ ὀλιγαρχίαι τοῖς τρόποις τῶν ἐφεστηκότων, αἱ δὲ πόλεις αἱ δημοκρατούμεναι τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις, μηδεὶς οὖν ὑμῶν τοῦτ' ἀγνοείτω, ἀλλὰ σαφῶς ἕκαστος ἐπιστάσθω, ὅτι ὅταν εἰσίῃ εἰς δικαστήριον γραφὴν παρανόμων δικάσων, ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ μέλ-

λειν τὴν ψῆφον φέρειν περὶ τῆς ἑαυτοῦ παρρησίας. διόπερ καὶ ὁ νομοθέτης τοῦτο πρῶτον ἔταξεν ἐν τῷ τῶν δικαστῶν ὅρκῳ. ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους. ἐκεῖνό γε εὖ εἰδώς, ὅτι ὅταν διατηρηθῶσιν οἱ νόμοι τῇ πόλει, σώζεται καὶ ἡ δημοκρατία. ἃ χρὴ διαμνημονεύοντας ὑμᾶς· μισεῖν τοὺς τὰ παράνομα γράφοντας. καὶ μηδὲν μικρὸν ἡγεῖσθαι εἶναι τῶν τοιούτων ἀδικημάτων, ἀλλ' ἕκαστον ὑπερμέγεθες, καὶ τοῦθ' ὑμῶν τὸ δίκαιον μηδένα ἀνθρώπων ἐξαιρεῖσθαι. μήτε τὰς τῶν στρατηγῶν συνηγορίας, οἳ ἐπὶ πολὺ ἤδη χρόνον συνεργοῦντές τισι τῶν ῥητόρων, λυμαίνονται τὴν πολιτείαν, μήτε τὰς τῶν ξένων δεήσεις, οὓς ἀναβιβαζόμενοί τινες ἐκφεύγουσιν ἐκ τῶν δικαστηρίων παράνομον πολιτείαν πολιτευόμενοι. ἀλλ' ὥσπερ ἂν ὑμῶν ἕκαστος αἰσχυνθείη τὴν τάξιν λιπεῖν, ἣν ἂν ταχθῇ ἐν τῷ πολέμῳ, οὕτω καὶ νῦν αἰσχύνθητε ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν, ἣν τέταχθε ὑπὸ τῶν νόμων φύλακες τῆς δημοκρατίας τήνδε τὴν ἡμέραν.

Κἀκεῖνο δὲ χρὴ διαμνημονεύειν, ὅτι νῦν ἅπαντες οἱ πολῖται παρακαταθέμενοι τὴν πόλιν ὑμῖν καὶ τὴν πολιτείαν διαπιστεύσαντες, οἱ μὲν πάρεισι, καὶ ἐπακούουσι τῆσδε τῆς κρίσεως, οἱ δὲ ἄπεισιν ἐπὶ τῶν ἰδίων ἔργων, οὓς αἰσχυνόμενοι, καὶ τῶν ὅρκων, οὓς ὠμόσατε μεμνημένοι, καὶ τῶν νόμων, ἐὰν ἐλέγξωμεν κτησιφῶντα, καὶ παράνομα γράψαντα, καὶ ψευδῆ καὶ ἀσύμφορα τῇ πόλει, λύετε ὦ ἀθηναῖοι τὰς παρανόμους γνώμας, βεβαιοῦτε τῇ πόλει τὴν δημοκρατίαν. κολάζετε τοὺς ὑπεναντίως τοῖς νόμοις, καὶ τῇ πόλει, καὶ τοῖς συμφέρουσι τῷ ὑμετέρῳ πολιτευομένους. κἂν ταύτην ἔχοντες τὴν

διώσειν, ἀκούοιτε τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι λόγων, εὖ οἶδ' ὅτι δίκαια, καὶ εὔορκα, καὶ συμφέροντα ὑμῖν αὐτοῖς ψηφιεῖσθε, καὶ πάσῃ τῇ πόλει. περὶ μὲν οὖν τῆς ὅλης κατηγορίας μετρίως μοι ἐλπίζω προειρῆσθαι, περὶ δὲ αὐτῶν τῶν νόμων, οἳ κεῖνται περὶ τῶν ὑπευθύνων, παρ' οὓς τὸ ψήφισμα τοῦτο τυγχάνει γεγραφὼς κτησιφῶν, διὰ βραχέων εἰπεῖν βούλομαι. ἐν γὰρ τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἄρχοντές τινες τὰς μεγίστας ἀρχὰς, καὶ τὰς προσόδους διοικοῦντες καὶ δωροδοκοῦντες περὶ ἕκαστα τούτων, προσλαμβάνοντες τούς τε ἐκ τοῦ βουλευτηρίου ῥήτορας, καὶ τοὺς ἐκ τοῦ δήμου πόρρωθεν, προκατελάμβανον τὰς εὐθύνας ἐπαίνοις, καὶ κηρύγμασιν, ὥστε ἐν ταῖς εὐθύναις τῶν ἀρχόντων εἰς τὴν μεγίστην μὲν ἀπορίαν ἀφικνεῖσθαι τοὺς κατηγόρους, πολὺ δὲ ἔτι μᾶλλον τοὺς δικαστάς. πολλοὶ γὰρ πάνυ τῶν ὑπευθύνων ἐπαυτοφόρῳ κλέπται τῶν δημοσίων χρημάτων ὄντες, ἐξελεγχόμενοι διεφύγγανον ἐκ τῶν δικαστηρίων, εἰκότως. ᾐσχύνοντο γὰρ οἶμαι οἱ δικασταί, εἰ φανήσεται ὁ αὐτὸς ἀνὴρ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, τυχὸν δὲ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἐνιαυτῷ, πρῴην μέν ποτε ἀναγορευόμενος ἐν τοῖς ἀγῶσιν, ὅτι στεφανοῦται ἀρετῆς ἕνεκα, καὶ δικαιοσύνης ὑπὸ τοῦ δήμου χρυσῷ στεφάνῳ. ὁ δὲ αὐτὸς ἀνὴρ μικρὸν ἐπισχὼν ἔξεισιν ἐκ τοῦ δικαστηρίου κλοπῆς ἕνεκα τὰς εὐθύνας ὠφληκώς. ὥστε ἠναγκάζοντο τὴν ψῆφον φέρειν ὦ δικασταί, οὐ περὶ τοῦ παρόντος ἀδικήματος, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς αἰσχύνης τοῦ δήμου. Κατιδὼν δέ τις ταῦτα νομοθέτης, τίθησι νόμον, καὶ μάλα καλῶς ἔχοντα. τὸν διαρρήδην ἀπαγορεύοντα τοὺς ὑπευθύνους μὴ στεφα-

νοῦν. καὶ ταῦτα οὕτως εὖ προκατειληφότος τοῦ νομοθέτου, εὕρηνται κρείττονες λόγοι τῶν νόμων, οὓς εἰ μή τις ὑμῖν ἐρεῖ, λήσετε ἐξαπατηθέντες. τούτων γάρ τινες τῶν τοὺς ὑπευθύνους στεφανούντων παρὰ τοὺς νόμους, οἱ μὲν φύσει μέτριοί εἰσιν, εἰ δή τίς ἐστι μέτριος ὢν τῶν τὰ παράνομα γραφόντων, ἀλλ' οὖν προβάλλονταί γέ τι πρὸ τῆς αἰσχύνης· προσεγγράφουσι γὰρ πρὸς τὰ ψηφίσματα στεφανοῦν τὸν ὑπεύθυνον, ἐπειδὰν λόγον, καὶ εὐθύνας τῆς ἀρχῆς δῷ. καὶ ἡ μὲν πόλις τὸ ἴσον ἀδίκημα ἀδικεῖται. προκαταλαμβάνονται γὰρ ἐπαίνοις, καὶ στεφάνοις αἱ εὐθῦναι. ὁ δὲ τὸ ψήφισμα γράφων ἐνδείκνυται τοῖς ἀκούουσιν ὅτι ἐγγέγραφε μὲν παράνομα, αἰσχύνεται δὲ ἐφ' οἷς ἡμάρτηκε. Κτησιφῶν δὲ ὦ ἀθηναῖοι ὑπερπηδήσας τὸν νόμον τὸν περὶ τῶν ὑπευθύνων κείμενον, καὶ τὴν πρόφασιν, ἣν ἐγὼ ἀρτίως προεῖπον ὑμῖν ἀνελών, πρὶν λόγον, πρὶν εὐθύνας δοῦναι, γέγραφε μεταξὺ δημοσθένην ἄρχοντα στεφανοῦν. λέξουσι δὲ ὦ ἀθηναῖοι καὶ ἕτερόν τινα λόγον ὑπεναντίον τῷ ἀρτίως εἰρημένῳ. ὡς ἄρα ὅσα τις αἱρετὸς ὢν πράττει κατὰ ψήφισμα, οὐκ ἔστι ταῦτα ἀρχή. ἀλλ' ἐπιμέλειά τις, καὶ διακονία. ἀρχὰς δὲ φήσουσιν ἐκείνας εἶναι ἃς οἱ θεσμοθέται ἀποκληροῦσιν ἐν τῷ θησείῳ, κἀκείνας, ἃς ὁ δῆμος εἴωθε χειροτονεῖν ἐν ἀρχαιρεσίαις στρατηγούς, καὶ ἱππάρχους, καὶ τὰς μετὰ τούτων ἀρχάς· τὰ δ' ἄλλα πάντα πραγματείας προστεταγμένας κατὰ ψήφισμα. ἐγὼ δὲ πρὸς τοὺς λόγους τοὺς τούτων, νόμον ὑμέτερον παρέξομαι. ὃν ὑμεῖς ἐνομοθετήσατε λύσειν ἡγούμενοι τὰς τοιαύτας προφάσεις. ἐν ᾧ διαρρήδην

γέγραπται, τὰς χειροτονητάς φησιν ἀρχὰς ἁπάσας ἃς περιλαβὼν ὀνόματι ὁ νομοθέτης, καὶ προσειπὼν ἀρχὰς ἁπάσας εἶναι, ἃς ὁ δῆμος χειροτονεῖ. καὶ τοὺς ἐπιστάτας φησὶ τῶν δημοσίων ἔργων. ἔστι δὲ ὁ δημοσθένης τειχοποιός ἐπιστάτης τοῦ μεγίστου τῶν ἔργων. καὶ πάντας ὅσοι διαχειρίζουσί τι τῶν τῆς πόλεως πλέον ἢ τριάκοντα ἡμέρας, καὶ ὅσοι λαμβάνουσιν ἡγεμονίας δικαστηρίων, οἱ δὲ τῶν ἔργων ἐπιστάται πάντες ἡγεμονίᾳ χρῶνται δικαστηρίου. τί τούτους κελεύει ποιεῖν; οὐ διακονεῖν. ἀλλ' ἄρχειν δοκιμασθέντας ἐν τῷ δικαστηρίῳ. ἐπειδὴ καὶ αἱ κληρωταὶ ἀρχαὶ οὐκ ἀδοκίμαστοι, ἀλλὰ δοκιμασθεῖσαι ἄρχουσι, καὶ λόγον καὶ εὐθύνας ἐγγράφειν πρὸς τὸν γραμματέα, καὶ τοὺς λογιστὰς καθάπερ καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς κελεύει. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, τοὺς νόμους αὐτοὺς ὑμῖν ἀναγνώσεται.

Νόμοι. ὅταν τοίνυν ὦ ἀθηναῖοι ἃς ὁ νομοθέτης ἀρχὰς ὀνομάζει, οὗτοι προσαγορεύωσι πραγματείας, καὶ ἐπιμελείας, ὑμέτερον ἔργον ἐστὶν ἀπομνημονεύειν, καὶ ἀντιτάττειν τὸν νόμον πρὸς τὴν τούτων ἀναίδειαν. καὶ ὑποβάλλειν αὐτοῖς, ὅτι οὐ προσδέχεσθε κακοῦργον σοφιστὴν οἰόμενον ῥήμασι τοὺς νόμους ἀναιρήσειν, ἀλλ' ὅσῳ ἄν τις ἄμεινον λέγῃ παράνομα γεγραφώς, τοσούτῳ μείζονος ὀργῆς τεύξεται. χρὴ γὰρ ὦ ἀθηναῖοι τὸ αὐτὸ φθέγγεσθαι τὸν ῥήτορα, καὶ τὸν νόμον. ὅταν δὲ ἑτέραν μὲν φωνὴν ἀφίησιν ὁ νόμος, ἑτέραν δὲ ὁ ῥήτωρ, τῷ τοῦ νόμου δικαίῳ χρὴ διδόναι τὴν ψῆφον, οὐ τῇ τοῦ λέγοντος ἀναισχυντείᾳ. πρὸς δὲ δὴ τὸν ἄφυκτον λόγον, ὅν φησι δημοσθένης, βραχέα βούλομαι

προσπεσεῖν. λέξει γὰρ ὅτι, τειχοποιός εἰμι. ὁμολογῶ. ἀλλ' ἐπιδέδωκα τῇ πόλει μνᾶς ἑκατόν. καὶ τὸ ἔργον μεῖζον ἐξείργασται. τίνος οὖν εἰμι ὑπεύθυνος, εἰ μή τις ἐστὶν εὐνοίας εὐθύνη. πρὸς δὴ ταύτην τὴν πρόφασιν ἀκούσατέ μου λέγοντος καὶ δίκαια, καὶ συμφέροντα.

ἐν γὰρ ταύτῃ τῇ πόλει οὕτως ἀρχαίᾳ οὔσῃ, καὶ τηλικαύτῃ τὸ μέγεθος, οὐδείς ἐστιν ἀνυπεύθυνος, τῶν καὶ ὁπωσοῦν πρὸς τὰ κοινὰ προσεληλυθότων. διδάξω δ' ὑμᾶς πρῶτον ἐπὶ τῶν παραδόξων, οἷον τοὺς ἱερεῖς, καὶ τὰς ἱερείας, ὑπευθύνους εἶναι κελεύει ὁ νόμος, καὶ συλλήβδην ἅπαντας, καὶ χωρὶς ἑκάστους κατὰ σῶμα τοὺς τὰ γέρα μόνον λαμβάνοντας, καὶ τὰς εὐχὰς ὑπὲρ ὑμῶν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐχομένους. καὶ οὐ μόνον ἰδίᾳ, ἀλλὰ καὶ κοινῇ τὰ γένη, εὐμόλπιδας, καὶ κήρυκας, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, πάλιν τοὺς τριηράρχους ὑπευθύνους εἶναι κελεύει ὁ νόμος, οὐ τὰ κοινὰ διαχειρίσαντας, οὐδ' ἀπὸ τῶν ὑμετέρων προσόδων πολλὰ μὲν ὑφαιρουμένους, βραχέα δὲ κατατιθέντας, ἐπιδιδόναι δὲ φάσκοντας, ἀποδιδόντας δὲ ὑμῖν τὰ ὑμέτερα. ἀλλ' ὁμολογουμένως τὰς πατρῴας οὐσίας εἰς τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀνηλωκότας φιλοτιμίαν. οὐ τοίνυν μόνοι οἱ τριήραρχοι, ἀλλὰ καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν τῇ πόλει συνεδρίων ὑπὸ τὴν τῶν δικαστηρίων ἔρχεται ψῆφον, πρῶτον μὲν γὰρ τὴν βουλὴν τὴν ἐν ἀρείῳ πάγῳ ἐγγράφειν πρὸς τοὺς λογιστὰς ὁ νόμος κελεύει λόγον, καὶ εὐθύνας διδόναι, καὶ τῶν ἐκεῖ σκυθρωπῶν, καὶ τῶν μεγίστων κύριον ἄγειν ὑπὸ τὴν ὑμετέραν ψῆφον, οὐκ ἄρα στεφανωθήσεται ἡ βουλὴ ἡ ἐξ ἀρείου πάγου, οὐδὲ γὰρ πάτριον αὐτοῖς ἐστίν. οὐκ ἄρα

φιλοτιμοῦνται. πάνυ γε. ἀλλ' οὐκ ἀγαπῶσιν, ἐάν τις παρ'
αὐτοῖς μὴ ἀδικῇ. ἀλλ' ἐάν τις ἐξαμαρτάνῃ, κολάζουσιν.
οἱ δὲ ὑμέτεροι ῥήτορες τρυφῶσι. πάλιν τὴν βουλὴν τοὺς
πεντακοσίους ὑπεύθυνον πεποίηκεν ὁ νομοθέτης. καὶ
οὕτως ἰσχυρῶς ἀπιστεῖ τοῖς ὑπευθύνοις, ὥστ' εὐθέως ἀρ-
χόμενος τῶν νόμων λέγει. ἀρχὴν ὑπεύθυνόν φησι μὴ ἀπο-
δημεῖν. ὦ ἡράκλεις, ὑπολάβοι ἄν τις, ὅτι ἦρξα μὴ ἀποδη-
μήσω; ἵνα γε μὴ προλαβὼν χρήματα τῆς πόλεως, ἢ πρά-
ξεις, δρασμῷ χρήσῃ. πάλιν ὑπεύθυνον οὐκ ἐᾷ τὴν οὐσί-
αν καθιεροῦν, οὐδὲ ἀνάθημα ἀναθεῖναι, οὐδὲ ἐκποίητον
γενέσθαι οὐδὲ διαθέσθαι τὰ ἑαυτοῦ, οὐδὲ ἄλλα πολλά. ἑνὶ δὲ
λόγῳ ἐνεχυράζει τὰς οὐσίας ὁ νομοθέτης, τὰς τῶν ὑπευθύ-
νων, ἕως ἂν λόγον ἀποδῶσι τῇ πόλει. ναί. ἀλλ' ἔστι τις ἄν-
θρωπος ὃς οὔτε εἴληφεν οὐδὲν τῶν δημοσίων, οὔτ' ἀνήλω-
κε. προσῆλθε δὲ πρός τι τῶν κοινῶν, καὶ τοῦτον ἀποφέρειν
κελεύει λόγον πρὸς τοὺς λογιστάς, καὶ πῶς ὅ γε μηδὲν λα-
βὼν, μὴ δ' ἀναλώσας, ἀποίσει λόγον τῇ πόλει, αὐτὸς ὑπο-
βάλλει, καὶ διδάσκει ὁ νόμος, ἃ χρὴ γράφειν. κελεύει
γὰρ αὐτὸ τοῦτο ἐγγράφειν, ὅτι οὔτ' ἔλαβον οὐδὲν τῶν τῆς
πόλεως, οὔτ' ἀνήλωσα. ἀνεύθυνον δὲ καὶ ἀζήτητον, καὶ
ἀνεξέταστον οὐδὲν ἐστι τῶν ἐν τῇ πόλει. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέ-
γω αὐτῶν ἀκούσατε τῶν νόμων. Νόμοι. ὅταν
τοίνυν μάλιστα θρασύνηται δημοσθένης λέγων, ὡς διὰ
τὴν ἐπίδοσιν οὐκ ἔστιν ὑπεύθυνος, ἐκεῖνο αὐτῷ ὑπο-
βάλλετε, οὐκοῦν ἐχρῆν σε ὦ δημόσθενες ἐᾶσαι τὸν τῶν
λογιστῶν κήρυκα κηρῦξαι τὸ πάτριον καὶ ἔννομον κή-
ρυγμα τοῦτο, τίς βούλεται κατηγορεῖν, ἔασον ἀμφισβη-
τῆσαί σοι τὸν βουλόμενον τῶν πολιτῶν, ὡς οὐκ ἐπιδέδω-

κας, ἀλλ' ἀπὸ πολλῶν, ὧν ἔχεις εἰς τὴν τῶν τειχῶν οἰκοδομίαν μικρὰ κατέθηκας, δέκα τάλαντα εἰς ταῦτα ἐκ τῆς πόλεως εἰληφώς. μὴ ἅρπαζε τὴν φιλοτιμίαν. μὴ δὲ ἐξαιροῦ τῶν δικαστῶν τὰς ψήφους ἐκ τῶν χειρῶν. μὴ δ' ἔμπροσθεν τῶν νόμων ἀλλ' ὕστερος πολιτεύου. ταῦτα γὰρ ὀρθοῖ τὴν δημοκρατίαν. πρὸς μὲν οὖν τὰς κοινὰς προφάσεις, ἃς οὗτοι προφασιοῦνται μέχρι δεῦρο εἰρήσθω μοι. ὅτι δὲ ὄντως ἦν ὑπεύθυνος ὁ δημοσθένης ὅθ' οὗτος εἰσήνεγκε τὸ ψήφισμα, ἄρχων μὲν τὴν ἐπὶ τῶν θεωρικῶν ἀρχήν, ἄρχων δὲ τὴν τῶν τειχοποιῶν, οὐδετέρας δέ πω τῶν ἀρχῶν τούτων λόγον ὑμῖν, οὐδ' εὐθύνας δεδωκώς, ταῦτ' ἤδη πειράσομαι ὑμᾶς διδάσκειν ἐκ τῶν δημοσίων γραμμάτων. καί μοι ἀνάγνωθι ἐπὶ τίνος ἄρχοντος, καὶ ποίου μηνός, καὶ ἐν τίνι ἡμέρᾳ, καὶ ἐν ποίᾳ ἐκκλησίᾳ ἐχειροτονήθη δημοσθένης, τὴν ἀρχὴν τὴν ἐπὶ τῶν θεωρικῶν, ὅτι μεσοῦντα τὴν ἀρχήν, ἔγραψεν αὐτὸν στεφανοῦν. ἀναγίνωσκε. Διαλογισμὸς τῶν ἡμερῶν. Οὐκοῦν εἰ μηδὲν ἔτι περαιτέρω τούτου δείξαιμι, δικαίως ἂν ἁλίσκοιτο κτησιφῶν. αἱρεῖ γὰρ αὐτὸν οὐχ ἡ κατηγορία ἡ ἐμή, ἀλλὰ τὰ δημόσια γράμματα. πρότερον μὲν τοίνυν ὦ ἀθηναῖοι ἀντιγραφεὺς ἦν χειροτονητὸς τῇ πόλει. ὃς καθ' ἑκάστην πρυτανείαν ἀπελογίζετο τὰς προσόδους τῷ δήμῳ. διὰ δὲ τὴν πρὸς εὔβουλον γενομένην πίστιν, ὑμῖν οἱ ἐπὶ τὸ θεωρικὸν κεχειροτονημένοι, ἦρχον μὲν πρὶν ἢ τὸν ἡγήμονος νόμον γενέσθαι τὴν τοῦ ἀντιγραφέως ἀρχήν, ἦρχον δὲ τὴν τῶν ἀποδεκτῶν καὶ νεωρίων ἀρχήν. καὶ σκευοθήκην ᾠκοδόμουν, ἦσαν δὲ καὶ ὁδοποιοί, καὶ σχεδὸν τὴν ὅλην

διοίκησιν εἶχεν τῆς πόλεως, καὶ οὐ κατηγορῶν αὐτῶν, οὐδ' ἐπιτιμῶν λέγω, ἀλλ' ἐκεῖνο ὑμῖν ἐνδείξασθαι βούλομαι, ὅτι ὁ μὲν νομοθέτης ἐάν τις μιᾶς ἀρχῆς τῆς ἐλαχίστης ὑπεύθυνος ᾖ, τοῦτον οὐκ ἐᾷ πρὶν ἂν λόγους, καὶ εὐθύνας δῷ στεφανοῦν. ὁ δὲ κτησιφῶν δημοσθένην τὸν συλλήβδην ἁπάσας τὰς ἀθήνησιν ἀρχὰς ἄρχοντα, οὐκ ὤκνησε γράψαι στεφανῶσαι. ὡς τοίνυν καὶ τὴν τῶν τειχοποιῶν ἀρχὴν ἦρχεν, ὅθ' οὗτος τὸ ψήφισμα ἔγραψε, καὶ τὰ δημόσια χρήματα διεχείριζε, καὶ ἐπιβολὰς ἐπέβαλε, καθάπερ οἱ ἄλλοι ἄρχοντες, καὶ δικαστηρίων ἡγεμονίας ἐλάμβανε, τούτων ὑμῖν αὐτὸν δημοσθένην, καὶ κτησιφῶντα μάρτυρας παρέξομαι. ἐπὶ γὰρ χαιρώνδου ἄρχοντος θαργηλιῶνος μηνὸς δευτέρᾳ φθίνοντος ἐκκλησίας οὔσης, ἔγραψε ψήφισμα δημοσθένης, ἀγορὰν ποιῆσαι τῶν φυλῶν σκιῤῥοφοριῶνος δευτέρᾳ ἱσταμένου, καὶ τρίτῃ, καὶ ἐπέταξεν ἐν τῷ ψηφίσματι ἑκάστης τῶν φυλῶν ἑλέσθαι τοὺς ἐπιμελησομένους τῶν ἔργων ἐπὶ τὰ τείχη, καὶ ταμίας, καὶ μάλα ὀρθῶς, ἵν' ἡ πόλις ἔχῃ ὑπευθύνους σώματα, παρ' ὧν ἔμελλε τῶν ἀνηλωμένων λόγον ἀπολήψεσθαι. καί μοι λέγε τὰ ψηφίσματα. ψηφίσματα. Ναί, ἀλλ' ἀντιδιαπλέκει πρὸς τοῦτο εὐθέως λέγων, ὡς οὔτ' ἔλαχε τειχοποιὸς, οὔτ' ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ δήμου, καὶ περὶ τούτου δημοσθένης μὲν, καὶ κτησιφῶν πολὺν ποιήσονται λόγον. ὁ δὲ γεγραμμένος βραχὺς, καὶ σαφὴς, καὶ ταχὺ λύων τὰς τούτων τέχνας, μικρὰ δὲ ὑμῖν ὑπὲρ αὐτῶν πρῶτον προειπεῖν βούλομαι. ἔστι γὰρ ὦ ἀθηναῖοι τῶν περὶ τὰς ἀρχὰς εἴδη τρία, ὧν ἓν μὲν καὶ πᾶσι φανερώ-

τούτων, οἱ κληρωτοὶ, καὶ οἱ χειροτονητοὶ ἄρχοντες. Δεύτερον δὲ, ὅσοι τι διαχειρίζουσι τῶν τῆς πόλεως ὑπὲρ τριάκοντα ἡμέρας, καὶ οἱ τῶν δημοσίων ἔργων ἐπιστάται.

Τρίτον δ' ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται, καὶ εἴ τινες ἄλλοι αἱρετοὶ ἡγεμονίας δικαστηρίων λαμβάνουσι, καὶ τούτους ἄρχειν δοκιμασθέντας. ἐπειδὰν δὲ ἀφέλῃ τις τοὺς ὑπὸ τοῦ δήμου κεχειροτονημένους, καὶ τοὺς κληρωτοὺς ἄρχοντας, καταλείπεται, οὓς αἱ φυλαὶ, καὶ αἱ τριττύες, καὶ οἱ δῆμοι ἐξ ἑαυτῶν αἱροῦνται τὰ δημόσια χρήματα διαχειρίζειν, τούτους αἱρετοὺς ἄρχοντας εἶναι. τοῦτο δὲ γίνεται, ὅταν ὥσπερ νῦν ἐπιταχθῇ τι ταῖς φυλαῖς, ἢ τάφρους ἐξεργάζεσθαι, ἢ τριήρεις ναυπηγεῖσθαι. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, ἐξ αὐτῶν τῶν νόμων μαθήσεσθε. Νόμοι. ἀναμνήσθητε δὴ τοὺς προειρημένους λόγους, ὅτι, ὁ μὲν νομοθέτης τοὺς ἐκ τῶν φυλῶν ἄρχειν κελεύει δοκιμασθέντας ἐν τῷ δικαστηρίῳ. ἡ δὲ πανδιονὶς φυλὴ ἄρχοντα, καὶ τειχοποιὸν ἀπέδειξε δημοσθένην. ὃς ἐκ τῆς διοικήσεως εἰς ταῦτα, ἔχει μικροῦ δεῖν δέκα τάλαντα, ἕτερος δὲ ἀπαγορεύει νόμος, ἀρχὴν ὑπεύθυνον μὴ στεφανοῦν. ὑμεῖς δὲ ὀμωμόκατε κατὰ τοὺς νόμους ψηφιεῖσθαι. ὁ δὲ ῥήτωρ γέγραφε τὸν ὑπεύθυνον στεφανοῦν, μὴ προσθεὶς, ἐπειδὰν δῷ λόγον, καὶ εὐθύνας, ἐγὼ δὲ ἐξελέγξω τὸ παράνομον, μάρτυρας ἅμα τοὺς νόμους, καὶ τὰ ψηφίσματα, καὶ τοὺς ἀντιδίκους παρεχόμενος, πῶς οὖν ἄν τις περιφανέστερον ἐπιδείξειεν ἄνθρωπον παρανομοῦντα γεγραφότα; ὡς τοίνυν καὶ τὴν ἀνάρρησιν τοῦ στεφάνου παρανόμως ἐν τῷ ψηφίσματι κελεύει γίνεσθαι, καὶ τοῦθ' ὑμᾶς διδάξω. ὁ γὰρ νόμος διαρρήδην κελεύει ἐὰν

μὲν τιμᾷ στεφανοῖ ἡ βουλή, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ἀνακηρύττεσθαι, ἐὰν δὲ ὁ δῆμος, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. ἄλλοθι δὲ μηδαμοῦ. καί μοι λέγε τὸν νόμον. Νόμος. Οὗτος ὁ νόμος ὦ ἀθηναῖοι, καὶ μάλα καλῶς ἔχει. οὐ γὰρ οἶμαι ᾤετο δεῖν ὁ νομοθέτης τὸν ῥήτορα σεμνύνεσθαι πρὸς τοὺς ἔξωθεν, ἀλλ' ἀγαπᾶν ἐν αὐτῇ τῇ πόλει τιμώμενον ὑπὸ τοῦ δήμου, καὶ μὴ ἐργολαβεῖν ἐν τοῖς κηρύγμασιν. ὁ μὲν νομοθέτης οὕτως. ὁ δὲ κτησιφῶν, πῶς; ἀνάγινωσκε τὸ ψήφισμα. Ψήφισμα. ἀκούετε ὦ ἀθηναῖοι ὅτι ὁ μὲν νομοθέτης κελεύει ἐν τῷ δήμῳ ἐν πυκνὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνακηρύττειν, τὸν ὑπὸ τοῦ δήμου στεφανούμενον, ἄλλοθι δὲ, μηδαμοῦ, κτησιφῶν δὲ ἐν τῷ θεάτρῳ οὐ τοὺς νόμους μόνον ὑπερβάς, ἀλλὰ καὶ τὸν τόπον μετενεγκών, οὐδὲ ἐκκλησιαζόντων ἀθηναίων, ἀλλὰ τραγῳδῶν ἀγωνιζομένων καινῶν, οὐδ' ἐναντίον τοῦ δήμου, ἀλλ' ἐναντίον τῶν ἑλλήνων, ἵν' ἡμῖν συνειδῶσιν, οἷον ἄνδρα τιμῶμεν; οὕτω τοίνυν περιφανῶς παράνομα γεγραφὼς παραταχθεὶς μετὰ δημοσθένους ἐποίσει τέχνας τοῖς νόμοις. ἃς ἐγὼ δηλώσω, καὶ προερῶ ὑμῖν, ἵνα μὴ λάθητε ἐξαπατηθέντες. οὗτοι γὰρ ὡς μὲν οὐκ ἀπαγορεύουσιν οἱ νόμοι τὸν ὑπὸ τοῦ δήμου στεφανούμενον μὴ κηρύττειν ἔξω τῆς ἐκκλησίας, οὐχ ἕξουσι λέγειν. οἴσουσι δὲ εἰς τὴν ἀπολογίαν τὸν διονυσιακὸν νόμον, καὶ χρήσονται τοῦ νόμου μέρει τινὶ κλέπτοντες τὴν ἀκρόασιν ὑμῶν, καὶ παρέξονται νόμον οὐδὲν προσήκοντα τῇδε τῇ γραφῇ, καὶ λέξουσιν, ὡς εἰσὶ τῇ πόλει δύο νόμοι κείμενοι περὶ τῶν κηρυγμάτων, εἷς μέν, ὃν νῦν ἐγὼ παρέχομαι, διαρρήδην ἀπαγορεύοντα τὸν ὑπὸ τοῦ δήμου στεφανούμενον, μὴ κηρύττεσθαι ἔξω τῆς

ἐκκλησίας. ἑτέρων δὲ εἶναι νόμον φήσουσιν ἐναντίον τούτῳ. τὸν δεδωκότα ἐξουσίαν ποιεῖσθαι τὴν ἀνάρρησιν τοῦ στεφάνου τραγῳδοῖς ἐν τῷ θεάτρῳ, ἐὰν ψηφίσηται ὁ δῆμος, κατὰ δὴ τοῦτον τὸν νόμον φήσουσι γεγραφέναι τὸν κτησιφῶντα. ἐγὼ δὲ πρὸς τὰς τούτων τέχνας παρέξομαι συνηγόρους τοὺς νόμους, τοὺς ὑμετέρους. ὅπερ διατελῶ σπουδάζων παρὰ πᾶσαν τὴν κατηγορίαν. εἰ γὰρ τοῦτο ἐστὶν ἀληθές, καὶ τοιοῦτον ἔθος παραδέδυκεν ὑμῶν εἰς τὴν πολιτείαν, ὥστε ἀκύρους ἐν τοῖς κυρίοις ἀναγεγράφθαι καὶ δύο περὶ μιᾶς πράξεως ὑπεναντίους ἀλλήλοιν. τί ἂν ἔτι ταύτην εἴποι τις εἶναι τὴν πολιτείαν ἐν ᾗ ταὐτὰ προστάττουσιν οἱ νόμοι ποιεῖν, καὶ μὴ ποιεῖν, ἀλλ᾽ οὐκ ἔχει ταῦτα οὕτως, μήθ᾽ ὑμεῖς ποτε εἰς τοσαύτην ἀταξίαν τῶν νόμων προβαίητε. οὔτε ἠμέληται περὶ τῶν τοιούτων τῷ νομοθέτῃ τῷ τὴν δημοκρατίαν καταστήσαντι, ἀλλὰ διαρρήδην προστέτακται τοῖς θεσμοθέταις καθ᾽ ἕκαστον ἐνιαυτὸν διορθοῦν ἐν τῷ δημοσίῳ τοὺς νόμους ἀκριβῶς ἐξετάσαντας, καὶ σκεψαμένους, εἴ τις ἀναγέγραπται νόμος ἐναντίος νόμῳ, ἢ ἄκυρος ἐν τοῖς κυρίοις, ἢ εἴ που εἰσὶ νόμοι πλείους ἑνὸς ἀναγεγραμμένοι περὶ ἑκάστης πράξεως, κἄν τι τοιοῦτον εὑρίσκωσιν ἀναγεγραφότας ἐν σανίσιν, ἐκτιθέναι κελεύει πρόσθεν τῶν ἐπωνύμων. τοὺς δὲ πρυτάνεις ποιεῖν ἐκκλησίαν ἐπιγράψαντας νομοθέτας, τὸν δ᾽ ἐπιστάτην τῶν προέδρων διαχειροτονίαν διδόναι τῷ δήμῳ, καὶ τοὺς μὲν, ἀναιρεῖν τῶν νόμων, τοὺς δὲ, καταλείπειν· ὅπως ἂν εἷς ᾖ νόμος, καὶ μὴ πλείους ἑκάστης πράξεως. καί μοι λέγε τοὺς νόμους. Νόμοι. εἰ τοίνυν ὦ ἀθηναῖοι ἀλη-

θεὶς ἦν ὁ παρὰ τούτων λόγος, καὶ ἦσαν δύο κείμενοι νόμοι περὶ τῶν κηρυγμάτων ἐξ ἀνάγκης οἴομαι τῶν μὲν θεσμοθετῶν ἐξευρόντων, τῶν δὲ πρυτάνεων ἀποδιδόντων τοῖς νομοθέταις, ἀνῄρητ' ἂν ὁ ἕτερος τῶν νόμων. ἤτοι ὁ τὴν ἐξουσίαν δεδωκὼς ἀνειπεῖν, ἢ ὁ ἀπαγορεύων. ὁπότε δὲ μηδὲν τούτων γέγονε, φανερῶς δήπου ἐξελέγχονται οὐ μόνον ψευδῆ λέγοντες, ἀλλὰ καὶ παντελῶς ἀδύνατα γενέσθαι. ὅθεν δὴ τὸ ψεῦδος τοῦτο ἐπιφέρουσιν, ἐγὼ διδάξω ὑμᾶς. προειπὼν ὧν ἕνεκα οἱ νόμοι ἐτέθησαν, οἱ περὶ τῶν ἐν τῷ θεάτρῳ κηρυγμάτων.

Γινομένων γὰρ τῶν ἐν ἄστει τραγῳδῶν, ἀνεκήρυττόν τινες οὐ πείσαντες τὸν δῆμον, οἱ μὲν, ὅτι στεφανοῦνται ὑπὸ τῶν φυλετῶν, ἕτεροι δὲ ὑπὸ τῶν δημοτῶν, ἄλλοι δέ τινες ὑποκηρυξάμενοι, τοὺς αὑτῶν οἰκέτας ἀφίεσαν ἀπελευθέρους, μάρτυρας τῆς ἀπελευθερίας τοὺς ἕλληνας ποιούμενοι. ὃ δ' ἦν ἐπιφθονώτατον προξενίας τινὲς εὑρημένοι ἐν ταῖς ἔξω πόλεσι διεπράττοντο ἀναγορεύεσθαι, ὅτι στεφανοῖ αὐτοὺς ὁ δῆμος, εἰ οὕτω τύχοι ὁ τῶν ῥοδίων, ἢ χίων, ἢ καὶ ἄλλης τινὸς πόλεως, ἕνεκα ἀρετῆς, καὶ ἀνδραγαθίας. καὶ ταῦτα ἔπραττον, οὐχ ὥσπερ οἱ ὑπὸ τῆς βουλῆς τῆς ὑμετέρας στεφανούμενοι, ἢ ὑπὸ τοῦ δήμου πείσαντες ὑμᾶς, καὶ μετὰ ψηφίσματος πολλὴν χάριν καταθέμενοι, ἀλλ' αὐτοὶ προελόμενοι ἄνευ δόγματος ὑμετέρου. Ἐκ δὲ τούτου τοῦ τρόπου συνέβαινε τοὺς μὲν θεατὰς, καὶ τοὺς χορηγοὺς καὶ τοὺς ἀγωνιστὰς ἐνοχλεῖσθαι, τοὺς δὲ ἀνακηρυττομένους ἐν τῷ θεάτρῳ μείζοσι τιμᾶσθαι τῶν ὑπὸ τοῦ δήμου στεφανουμένων. τοῖς μὲν γὰρ ἀπεδέδεικτο τόπος ἡ ἐκ-

κλησίᾳ, ἐν ᾗ χρὴ στεφανοῦσθαι, καὶ ἀπείρηκε ἄλλοθι μη-
δαμοῦ κηρύττεσθαι. οἱ δὲ ἀνηγόρευον ἐνώπιον ἁπάν-
των τῶν ἑλλήνων, κἀκεῖνοι μὲν μετὰ ψηφίσματος πεί-
σαντες ὑμᾶς, οὗτοι δ' ἄνευ ψηφίσματος. Συνιδὼν
δή τις ταῦτα νομοθέτης τίθησι νόμον οὐδὲν ἐπικοινω-
νοῦντα τῷ περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ δήμου στεφανουμένων νό-
μῳ. οὔτε λύσας ἐκεῖνον, οὐ δὲ γὰρ ἡ ἐκκλησία ἠνωχλεῖτο,
ἀλλὰ τὸ θέατρον, οὔτε ἐναντίον τοῖς πρότερον κειμένοις
νόμοις τιθείς. οὐ γὰρ ἔξεστιν, ἀλλὰ περὶ τῶν ἄνευ ψηφί-
σματος ὑμετέρου στεφανουμένων ὑπὸ τῶν φυλετῶν, καὶ
δημοτῶν, καὶ περὶ τῶν τοὺς οἰκέτας ἀπελευθερούν-
των, καὶ περὶ τῶν ξενικῶν στεφάνων, καὶ διαῤῥήδην ἀ-
παγορεύει μήτε οἰκέτην ἀπελευθεροῦν ἐν τῷ θεάτρῳ,
μήτε ὑπὸ τῶν φυλετῶν, ἢ δημοτῶν ἀναγορεύεσθαι στε-
φανούμενον, μήθ' ὑπ' ἄλλου φησὶ μηδενός, ἢ ἄτιμον εἶναι τὸν
κήρυκα. Ὅταν οὖν ἀποδείξῃ τοῖς μὲν ὑπὸ τῆς βου-
λῆς στεφανουμένοις, εἰς τὸ βουλευτήριον ἀναῤῥηθῆναι, τοῖς
δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου στεφανουμένοις εἰς τὴν ἐκκλησίαν. τοῖς
δ' ὑπὸ τῶν δημοτῶν στεφανουμένοις, καὶ φυλετῶν ἀ-
πείπῃ μὴ κηρύττεσθαι τοῖς τραγῳδοῖς, ἵνα μηδεὶς ἐρα-
νίζων στεφάνους, καὶ κηρύγματα ψευδῆ φιλοτιμίαν
κτᾶται. προσαπείπῃ δὲ ἐν τῷ νόμῳ μὴ δὲ ὑπὸ ἄλλου
μηδενὸς ἀνακηρύττεσθαι ἀπούσης βουλῆς, καὶ δήμου, καὶ
φυλετῶν, καὶ δημοτῶν, ὅταν δέ τις ταῦτα ἀφέληται,
τί τὸ καταλειπόμενόν ἐστι πλὴν οἱ ξενικοὶ στέφανοι. ὅτι
δὲ ἀληθῆ λέγω, μέγα σημεῖον ὑμῖν τούτου ἐξ αὐτῶν
τῶν νόμων ἐπιδείξω. Αὐτὸν γὰρ τὸν χρυσοῦν στέ-
φανον, ὃς ἂν ἐν τῷ θεάτρῳ ἐν ἄστει ἀναῤῥηθῇ, ἱερὸν εἶναι τῆ

ἀθηναίους κελεύει ὁ νόμος, ἀφελόμενος τὸν στεφανούμενον,
καίτοι, τίς ἂν ὑμῶν τολμήσειε τοσαύτην ἀνελευθε-
ρίαν καταγνῶναι τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων; μὴ γὰρ ὅτι
πόλις, ἀλλ' οὐδ' ἂν ἰδιώτης οὐδεὶς οὕτως ἀγεννὴς γένοι-
το. ὥστε ὃν αὐτὸς ἔδωκε στέφανον ἅμα ἀνακηρύττειν,
καὶ ἀφαιρεῖσθαι, καὶ καθιεροῦν. ἀλλ' οἶμαι διὰ τὸ ξενι-
κὸν εἶναι τὸν στέφανον, καὶ καθιέρωσις γεγένηται, ἵνα μη-
δεὶς ἀλλοτρίαν εὔνοιαν περὶ πλείονος ποιούμενος τῆς
πατρίδος χείρων γένηται τὴν ψυχήν. ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνον
τὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναρρηθέντα στέφανον οὐδεὶς καθιε-
ροῖ· ἀλλ' ἔξεστι κεκτῆσθαι, ἵνα μὴ μόνον αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ οἱ
ἐξ ἐκείνου ἔχοντες ἐν τῇ οἰκίᾳ τὸ ὑπόμνημα μηδέποτε
κακοὶ τὴν ψυχὴν εἰς τὸν δῆμον γίνωνται, καὶ διὰ τοῦτο
προσέθηκεν ὁ νομοθέτης, μὴ κηρύττεσθαι τὸν ἀλλότριον
στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, ἐὰν μὴ ψηφίσηται ὁ δῆμος,
ἵν' ἡ πόλις ἡ βουλομένη τινὰ τῶν ὑμετέρων στεφανοῦν
πρέσβεις πέμψασα, δεηθῇ τοῦ δήμου, ἵνα κηρυττόμενος
μείζω χάριν εἰδῇ τῶν στεφανούντων. ὑμῖν, ἢ τοῖς στεφανοῦ-
σιν, ὅτι κηρῦξαι ἐπετρέψατε· ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, τῶν
νόμων αὐτῶν ἀκούσατε. Νόμοι. ἐπειδὰν
τοίνυν ἐξαπατῶντες ὑμᾶς λέγωσιν, ὡς προσγέγρα-
πται ἐν τῷ νόμῳ ἐξεῖναι στεφανοῦν ἐὰν ψηφίσηται ὁ
δῆμος, ἀπομνημονεύετε αὐτοῖς ὑποβαλεῖν. ναί· εἴ γε
σέ τις ἄλλη πόλις στεφανοῖ. εἰ δὲ ὁ δῆμος ὁ ἀθηναίων, ἀπο-
δέδεικταί σοι τόπος, ὅπου δεῖ τοῦτο γενέσθαι ἀπείρη-
ταί σοι ἔξω τῆς ἐκκλησίας μὴ κηρύττεσθαι. τὸ γὰρ, ἄλ-
λοθι δὲ μηδαμοῦ. ὅ,τι ἐστὶν ὅλην τὴν ἡμέραν λέγε, οὐ γὰρ
ἀποδείξεις, ὡς ἔννομα γέγραφας. ἔστι δὲ ὑπόλοιπόν

μοι μέρος τῆς κατηγορίας, ἐφ' ᾧ μάλιστα σπουδάζω. τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ πρόφασις, δι' ἣν αὐτὸν ἀξιοῖ στεφανοῦσθαι. λέγει γὰρ οὕτως ἐν τῷ ψηφίσματι. καὶ τὸν κήρυκα ἀναγορεύειν ἐν τῷ θεάτρῳ πρὸς τοὺς ἕλληνας, ὅτι στεφανοῖ αὐτὸν ὁ δῆμος ὁ τῶν ἀθηναίων ἀρετῆς ἕνεκα, καὶ ἀνδραγαθίας, καὶ τὸ μέγιστον, ὅτι διατελεῖ λέγων καὶ πράττων τὰ ἄριστα τῷ δήμῳ. ἁπλοῦς δὴ παντάπασιν ὁ μετὰ ταῦτα ἡμῖν λόγος γίνεται. καὶ ὑμῖν ἀκούσασι κρῖναι εὐμαθής. δεῖ γὰρ δήπου τὸν μὲν κατηγοροῦντα ἐμὲ τοῦθ' ὑμῖν ἐπιδεικνύναι, ὡς εἰσὶν οἱ κατὰ δημοσθένους ἔπαινοι ψευδεῖς. καὶ ὡς οὔτ' ἤρξατο λέγειν τὰ βέλτιστα, οὔτε νῦν διατελεῖ πράττων τὰ συμφέροντα τῷ δήμῳ. κἂν τοῦτ' ἐπιδείξω, δικαίως δήπου τὴν γραφὴν ἁλώσεται κτησιφῶν. ἅπαντες γὰρ ἀπαγορεύουσιν οἱ νόμοι μηδένα ψευδῆ γράφειν ἐν τοῖς δημοσίοις ψηφίσμασι. τῷ δ' ἀπολογουμένῳ τοὐναντίον τοῦτο δεικτέον ἐστίν. ὑμεῖς δ' ἡμῖν ἔσεσθε τῶν λόγων κριταί. ἔχει δ' οὕτως· ἐγὼ τὸν μὲν βίον τοῦ δημοσθένους ἐξετάζειν μακροτέρου λόγου ἔργον ἡγοῦμαι εἶναι. τί γὰρ δεῖ νῦν ταῦτα λέγειν, ἢ τὰ περὶ τὴν τοῦ τραύματος γραφὴν αὐτῷ συμβεβηκότα, ὅτ' ἐγράψατο εἰς ἄρειον πάγον δημομέλη τὸν παιανιέα, ἀνεψιὸν ὄντα ἑαυτῷ, καὶ τὴν τῆς κεφαλῆς ἐπιτομήν, ἢ τὰ περὶ τὴν κηφισοδότου στρατηγίαν, καὶ τὸν τῶν νεῶν ἔκπλουν τὸν εἰς ἑλλήσποντον, ὅτε εἷς ὢν τῶν τριηράρχων δημοσθένης, καὶ περιάγων τὸν στρατηγὸν ἐπὶ τῆς νεώς, καὶ συσσιτῶν, καὶ συνθύων, καὶ συσπένδων, καὶ τούτων ἀξιωθεὶς διὰ τὸ πατρικὸς αὐτῷ φίλος εἶναι, οὐκ ὤκνησεν ἀπ' εἰσαγγελίας

αὐτοῦ κειμένης περὶ θανάτου κατήγορος γενέσθαι. καὶ ταῦτα ἤδη τὰ περὶ μειδίαν, καὶ τοὺς κονδύλους, οὓς ἔλαβεν ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ χορηγὸς ὤν. καὶ ὡς ἀπέδοτο τριάκοντα μνῶν ἅμα τε τὴν εἰς αὐτὸν ὕβριν, καὶ τὴν τοῦ δήμου καταχειροτονίαν, ἣν ἐν διονύσου κατεχειροτόνησε μειδίου, ταῦτα μὲν οὖν μοι δοκῶ, καὶ τ' ἄλλα τὰ τούτοις ὅμοια ὑπερβήσεσθαι. οὐ προδιδοὺς ὑμᾶς, οὐδὲ τὸν ἀγῶνα καταχαριζόμενος, ἀλλ' ἐκεῖνο φοβούμενος, μή μοι παρ' ὑμῶν ἀπαντήσῃ τὸ δοκεῖν μὲν ἀληθῆ λέγειν, ἀρχαῖα δὲ, καὶ λίαν ὁμολογούμενα. Καί τοι ὦ κτησιφῶν, ὅτῳ τὰ μέγιστα τῶν αἰσχρῶν οὕτως ἐστὶ πιστὰ, καὶ γνώριμα τοῖς ἀκούουσιν, ὥστε τὸν κατήγορον μὴ δοκεῖν ψευδῆ λέγειν, ἀλλὰ παλαιὰ, καὶ λίαν προσωμολογημένα. πότερα αὐτὸν δεῖ χρυσῷ στεφάνῳ στεφανωθῆναι, ἢ ψέγεσθαι, καί σε τὸν ψευδῆ, καὶ παράνομα τολμῶντα γράφειν, πότερα χρὴ καταφρονεῖν τῶν δικαστηρίων, ἢ δίκην τῇ πόλει διδόναι; Περὶ δὲ τῶν δημοσίων ἀδικημάτων πειράσομαι σαφέστερον εἰπεῖν. καὶ γὰρ πυνθάνομαι μέλλειν δημοσθένην, ἐπειδὰν αὐτοῖς ὁ λόγος ἀποδοθῇ, καταριθμεῖσθαι πρὸς ὑμᾶς, ὡς ἄρα τῇ πόλει τέτταρες ἤδη γεγένηνται καιροὶ, ἐν οἷς αὐτὸς πεπολίτευται. ὧν ἕνα μὲν καὶ πρῶτον, ὡς ἔγωγε ἀκούω καταλογίζεται ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἐν ᾧ πρὸς φίλιππον ὑπὲρ ἀμφιπόλεως ἐπολεμοῦμεν, τοῦτον δ' ἀφορίζεται τὸν χρόνον τῇ γενομένῃ εἰρήνῃ, καὶ συμμαχίᾳ, ἣν φιλοκράτης ὁ ἁγνούσιος ἔγραψε, καὶ αὐτὸς οὗτος μετ' ἐκείνου, ὡς ἐγὼ δείξω. δεύτερον δὲ καιρόν φησι γενέσθαι ὃν ἦγομεν χρόνον τὴν εἰρήνην δηλονότι μέχρι

τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἐν ᾗ καταλύσας τὴν ὑπάρχουσαν
εἰρήνην τῇ πόλει ὁ αὐτὸς ῥήτωρ ἔγραψε τὸν πόλεμον.
τρίτον δὲ, ὃν ἐπολεμοῦμεν χρόνον μέχρι τῆς ἀτυχίας
τῆς ἐν χαιρωνείᾳ. τέταρτον δὲ τὸν νῦν παρόντα και-
ρόν· ταῦτα δὲ καταριθμησάμενος, ὡς ἀκούω μέλ-
λει με καλεῖν, καὶ ἐπερωτᾶν ὁποίου τούτων τῶν τεττά-
ρων αὐτοῦ καιρῶν κατηγορῶ. καὶ πότε αὐτὸν οὐ τὰ βέλ-
τιστα φημὶ τῷ δήμῳ πεπολιτεῦσθαι. κἂν μὴ θέλω ἀπο-
κρίνασθαι, ἀλλ' ἐγκαλύπτωμαι, καὶ ἀποδιδράσκω, ἐκκα-
λύψειν μέ φησι προσελθὼν, καὶ ἄξειν ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ ἀναγ-
κάσειν ἀποκρίνασθαι. ἵν' οὖν μήθ' οὗτος ἰσχυρίζηται, ὑμεῖς τε
προειδῆτε ἐγώ τε ἀποκρίνωμαι ἐναντίον σοὶ τῶν δι-
καστῶν δημόσθενες, καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν, ὅσοι δὴ ἔξω-
θεν περιεστᾶσι, καὶ τῶν ἑλλήνων, ὅσοις ἐπιμελὲς γέγονεν
ὑπακούειν τῆσδε τῆς κρίσεως. ὁρῶ δὲ οὐκ ὀλίγους παρόντας
ἀλλ' ὅσους οὐδεὶς πώποτε μέμνηται πρὸς ἀγῶνα δημό-
σιον παραγενομένους, ἀποκρίνομαι, ὅτι ἁπάντων τῶν τετ-
τάρων καιρῶν κατηγορῶ σου, οὓς σὺ διαιρεῖ. καὶ οἵτε
θεοὶ θέλωσι, καὶ οἱ δικασταὶ ἐξ ἴσου ἡμῶν ἀκούσωσι, κἀ-
γὼ δυνώμαι ἀπομνημονεῦσαι, ἅσοι σύνοιδα πάνυ, προ-
σδοκῶ ἀποδείξειν τοῖς δικασταῖς τῆς μὲν σωτηρίας τῇ
πόλει τοὺς θεοὺς αἰτίους γεγενημένους, καὶ τοὺς φιλανθρώ-
πως καὶ μετρίως τοῖς τῆς πόλεως πράγμασι χρησα-
μένους, τῶν δὲ ἀτυχημάτων ἁπάντων δημοσθένην αἴ-
τιον γεγενημένον, καὶ χρήσομαι τῇ τοῦ λόγου τάξει ταύ-
τῃ, ἣν τοῦτον πυνθάνομαι ποιεῖσθαι μέλλειν. λέξω δὲ πρῶ-
τον περὶ τοῦ πρώτου καιροῦ, καὶ δεύτερον περὶ τοῦ
δευτέρου, καὶ τρίτον περὶ τοῦ ἐφεξῆς, καὶ τέταρ-

τὸν περὶ τῶν νῦν καθεστηκότων πραγμάτων, καὶ δὴ
ἐπανάγω ἐμαυτὸν ἐπὶ τὴν εἰρήνην, ἣν σὺ καὶ Φιλο=
κράτης ἐγράψατε. ὑμῖν γὰρ ἐξεγένετο ἂν ὦ ἀθη=
ναῖοι τὴν προτέραν ἐκείνην εἰρήνην ποιήσασθαι μετὰ
κοινοῦ συνεδρίου τῶν ἑλλήνων, εἴ τινες ὑμᾶς εἴασαν πε
ριμεῖναι τὰς πρεσβείας, ἃς ἦτε ἐκπεπομφότες, κατ᾽
ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰς τὴν ἑλλάδα παρακαλοῦντες ἐπὶ
Φίλιππον μετασχεῖν ἑλληνικοῦ συνεδρίου καὶ προϊόν
τος τοῦ χρόνου παρ᾽ ἑκόντων τῶν ἑλλήνων ἀπολαβεῖν τὴν
ἡγεμονίαν, καὶ τούτων ἀπεστερήθητε διὰ δημοσθένην,
καὶ Φιλοκράτην, καὶ τὰς τούτων δωροδοκίας, ἃς ἐδω
ροδόκησαν συστάντες ἐπὶ τὸ δημόσιον τὸ ὑμέτερον.
εἰ δέ τισιν ὑμῶν ἐξαίφνης ἀκούσασιν ἀπιστότερος προσ
πέπτωκεν ὁ τοιοῦτος λόγος, ἐκείνως τὴν ὑπόλοιπον ποιή
σασθε ἀκρόασιν, ὥσπερ ὅταν περὶ χρημάτων ἀνηλωμέ=
νων διὰ πολλοῦ χρόνου καθεζόμεθα ἐπὶ τοὺς λογισμοὺς ἐρ
χόμεθα δήπου ψευδεῖς οἴκοθεν ἐνίοτε δόξας ἔχοντες
περὶ τῶν λογισμῶν. ἀλλ᾽ ὅμως, ἐπειδὰν ὁ λογισμὸς συγκε
φαλαιωθῇ, οὐδεὶς ἡμῶν ἐστιν οὕτω δύσκολος τὴν φύσιν,
ὅς τις οὐκ ἀπέρχεται τοῦθ᾽ ὁμολογήσας, καὶ ἐπινεύσας
ἀληθὲς εἶναι, ὅ,τι ἂν αὐτὸς ὁ λογισμὸς αἱρῇ. οὕτω καὶ νῦν
τὴν ἀκρόασιν ποιήσασθε, εἴ τινες ὑμῶν ἐκ τῶν ἔμπρο=
σθεν χρόνων ἥκουσιν οἴκοθεν τοιαύτην ἔχοντες τὴν
δόξαν. ὡς ἄρα ὁ δημοσθένης οὐδὲν πώποτε εἴρηκεν
ὑπὲρ Φιλίππου συστὰς μετὰ Φιλοκράτους ὅς τις οὕτω
διάκειται μήτε ἀπογνώτω μηδὲν, μήτε καταγνώ=
τω πρὶν ἀκούσῃ. οὐ γὰρ δίκαιον, ἀλλ᾽ ἐὰν ἐμοῦ διὰ βρα=
χέων ἀκούσητε ὑπομιμνήσκοντος τοὺς καιρούς, καὶ τὸ ψή

φισμα παρεχόμενος ὃ μετὰ Φιλοκράτους ἔγραψε δη=
μοσθένης, ἐὰν αὐτὸς ὁ τῆς ἀληθείας λογισμὸς ἐγκατα=
λαμβάνῃ τὸν δημοσθένην, πλείω μὲν γεγραφότα ψη=
φίσματα μετὰ Φιλοκράτους περὶ τῆς ἐξαρχῆς εἰρή=
νης, καὶ συμμαχίας, καθ' ὑπερβολὴν δὲ αἰσχύνης κεκο
λακευκότα Φίλιππον, καὶ τοὺς παρ' ἐκείνου πρέσβεις οὐκ
ἀναμείναντα, αἴτιον δὲ γεγονότα τῷ δήμῳ τοῦ μὴ με=
τὰ κοινοῦ συνεδρίου τῶν ἑλλήνων ποιήσασθαι τὴν εἰρή=
νην, ἔκδοτον δὲ Φιλίππῳ πεποιηκότα κερσοβλέπτην
τὸν θρᾳκης βασιλέα, ἄνδρα Φίλον, καὶ σύμμαχον τῇ
πόλει. ἐὰν ταῦθ' ὑμῖν σαφῶς ἐπιδείξω, δεήσομαι
ὑμῶν μετρίαν δέησιν, ἐπινεύσατέ μοι πρὸς θεῶν τὸν πρῶ
τον τῶν τεττάρων καιρῶν, μὴ καλῶς αὐτὸν πεπολιτεῦ
σθαι. λέξω δὲ ὅθεν μάλιστα παρακολουθήσετε. ἔγραψε Φι
λοκράτης ἐξεῖναι Φιλίππῳ δεῦρο κήρυκας, καὶ πρέ=
σβεις πέμπειν περὶ εἰρήνης, καὶ συμμαχίας. τοῦτο τὸ
ψήφισμα ἐγράφη παρανόμων. ἧκον οἱ τῆς κρίσεως χρό
νοι. κατηγόρει μὲν λυκῖνος ὁ γραψάμενος, ἀπελογεῖ
το φιλοκράτης. συναπελογεῖτο δὲ καὶ δημοσθένης, ἀ=
πέφυγε φιλοκράτης. μετὰ ταῦτα ἐπῄει ὁ χρόνος, θε
μιστοκλῆς ἄρχων, ἐν ταῦθα εἰσέρχεται βουλευτὴς εἰς τὸ
βουλευτήριον δημοσθένης οὔτε λαχὼν, οὔτε ἐπιλαχὼν,
ἀλλ' ἐκ παρασκευῆς πριάμενος. ἵν' εἰς ὑποδοχὴν ἅ=
παντα, καὶ λέγοι, καὶ πράττοι φιλοκράτει, ὡς αὐτὸ ἔ=
δειξε τὸ ἔργον. νικᾷ γὰρ ἕτερον ψήφισμα φιλοκράτης.
ἐν ᾧ κελεύει ἑλέσθαι δέκα πρέσβεις, οἵτινες ἀφικόμε=
νοι πρὸς Φίλιππον ἀξιώσουσιν αὐτὸν δεῦρο πρέσβεις
αὐτοκράτορας πέμπειν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης. τούτων εἷς

τὸν δημοσθένην. κἀκεῖθεν ἐπανήκων ἐπαινέτης ἦν τῆς εἰρήνης. καὶ ταυτὰ τοῖς ἄλλοις πρέσβεσιν ἀπήγγειλε. καὶ μόνος τῶν βουλευτῶν ἔγραψε σπείσασθαι τῷ κήρυκι τῷ ὑπὸ τοῦ φιλίππου, καὶ τοῖς πρέσβεσιν ἀκόλουθα γράφων φιλοκράτει, ὁ μέν γε τὴν ἐξουσίαν δέδωκε τοῦ δεῦρο κήρυκας, καὶ πρέσβεις πέμπεσθαι. ὁ δὲ, τῇ πρεσβείᾳ σπένδεται. τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἤδη μοι σφόδρα προσέχετε τὸν νοῦν. ἐπράττετο γὰρ οὐ πρὸς τοὺς ἄλλους πρέσβεις τὰ πολλὰ συκοφαντηθέντας ὕστερον ἐκ μεταβολῆς ὑπὸ δημοσθένους, ἀλλὰ πρὸς φιλοκράτην, καὶ δημοσθένην. εἰκότως τοὺς ἅμα μὲν πρεσβεύοντας, ἅμα δὲ τὰ ψηφίσματα γράφοντας, πρῶτον μὲν, ὅπως μὴ περιμείνητε τοὺς πρέσβεις, οὓς ἦτε ἐκπεπομφότες, παρακαλοῦντες ἐπὶ φίλιππον, ἵνα μὴ, μετὰ τῶν ἄλλων ἑλλήνων, ἀλλ᾽ ἰδίᾳ ποιήσησθε τὴν εἰρήνην.

δεύτερον δ᾽ ὅπως μὴ μόνον τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ καὶ συμμαχίαν εἶναι ψηφιεῖσθε πρὸς φίλιππον, ἵν᾽ εἴ τινες προσέχοιεν τῷ πλήθει τῷ ὑμετέρῳ εἰς τὴν ἐσχάτην ἐμπέσοιεν ἀθυμίαν, ὁρῶντες ὑμᾶς αὐτοὺς μὲν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὸν πόλεμον, οἴκοι δὲ μὴ μόνον εἰρήνην, ἀλλὰ καὶ συμμαχίαν ἐψηφισμένους ποιεῖσθαι. Τρίτον δὲ, ὅπως κερσοβλέπτης ὁ θρᾴκης βασιλεὺς, μὴ ἔσται ἔνορκος, μήτε μετέσται τῆς συμμαχίας, καὶ τῆς εἰρήνης αὐτῷ. παρηγγέλετο δὲ ἐπ᾽ αὐτὸν ἤδη στρατία. καὶ ταῦθ᾽ ὁ μὲν ἐξωνούμενος οὐκ ἠδίκει. πρὸ γὰρ τῶν ὅρκων, καὶ τῶν συνθηκῶν ἀνεμέσητον ἦν αὐτῷ πράττειν τὰ συμφέροντα. οἱ δὲ ἀποδόμενοι καὶ κατακοινωνήσαντες τὰ τῆς πόλεως, ἰσχυρὰ μεγάλης ὀργῆς ἦσαν ἄξιοι. ὁ γὰρ μισαλέ=

ξανδρος νυνὶ φάσκων εἶναι, καὶ τότε μὰ φίλιππος δη-
μοσθένης, ὁ τὴν ξενίαν ἐμοὶ προφέρων τὴν ἀλεξάνδρου,
γράφει ψήφισμα, τοὺς καιροὺς τῆς πόλεως ὑφαιρούμε-
νος, ἐκκλησίαν ποιεῖν τοὺς πρυτάνεις τῇ ὀγδόῃ ἱσταμέ-
νου τοῦ ἐλαφηβολιῶνος μηνός. ὅτε ἦν τῷ ἀσκληπιῷ ἡ θυ-
σία. καὶ ὁ προαγὼν ἐν τῇ ἱερᾷ ἡμέρᾳ, ὃ πρότερον οὐδεὶς
μέμνηται γενόμενον, τινα πρόφασιν ποιησάμενος. ἵνα φη-
σὶν ἐὰν ἤδη παρῶσιν οἱ τοῦ φιλίππου πρέσβεις βουλεύ-
σηται ὁ δῆμος ὡς τάχιστα περὶ τῶν πρὸς φίλιππον
πρέσβεων τοῖς οὔπω παροῦσι πρέσβεσι. προκαταλαμβά-
νων τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τοὺς χρόνους ὑμῶν ὑποτεμνό-
μενος, καὶ τὸ πρᾶγμα κατασπεύδων, ἵνα μὴ μετὰ τῶν
ἄλλων ἑλλήνων ἐπανελθόντων τῶν ὑμετέρων πρέσ-
βεων, ἀλλὰ μόνοι ποιήσησθε τὴν εἰρήνην. μετὰ δὲ ταῦ-
τα ὦ ἀθηναῖοι ἧκον οἱ τοῦ φιλίππου πρέσβεις. οἱ δὲ ὑ-
μέτεροι ἀπεδήμουν παρακαλοῦντες τοὺς ἕλληνας ἐπὶ φί-
λιππον. ἐνταῦθα ἕτερον ψήφισμα νικᾷ δημοσθένης.
ἐν ᾧ γράφει μὴ μόνον ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, ἀλλὰ καὶ συμ-
μαχίας ὑμᾶς βουλεύσασθαι μὴ περιμείναντας τοὺς πρέ-
σβεις τοὺς ὑμετέρους, ἀλλ' εὐθὺς μετὰ τὰ ἐν ἄστει διονύ-
σια τῇ ὀγδόῃ καὶ ἐν αὐτῇ ἐπὶ δέκα. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω,
ἀκούσατε τῶν ψηφισμάτων. ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ.

ἐπειδὴ τοίνυν ὦ ἀθηναῖοι παρεληλύθει τὰ διονύ-
σια, ἐγίνοντο δὲ αἱ ἐκκλησίαι, ἐν δὲ τῇ προτέρᾳ τῶν ἐκ-
κλησιῶν ἀνεγνώσθη δόγμα τῇ ὀγδόῃ ἐπὶ δέκα κοινὸν
τῶν συμμάχων, οὗ τὰ κεφάλαια διὰ βραχέων ἐγὼ προε-
ρῶ. πρῶτον μὲν γὰρ ἔγραψαν ὑπὲρ εἰρήνης ὑμᾶς
μόνον βουλεύσασθαι, τὸ δὲ τῆς συμμαχίας ὄνομα ὑπερβέ-

βούλησθε, οὐκ ὑπολελειμμένοι, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰρήνην ἀναγκαιότερον, ἢ κάλλιον ὑπολαμβάνοντες εἶναι. ἔπειτα ἀπηντήσατε ὀρθῶς ἰασόμενοι τὸ δημοσθένους δωροδόκημα, καὶ προσεγράψατε ἐν τῷ δόγματι, ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ τῶν ἑλλήνων ἐν τρισὶ μησὶν εἰς τὴν αὐτὴν στήλην ἀναγεγράφθαι μετ᾽ ἀθηναίων, καὶ μετέχειν τῶν ὅρκων, καὶ τῶν συνθηκῶν. δύο μέγιστα προκαταλαμβάνοντες. πρῶτον μὲν οὖν τὸν χρόνον τὸν τῆς τριμήνου ταῖς τῶν ἑλλήνων πρεσβείαις ἱκανὸν γενέσθαι παρασκευάζοντες, ἔπειτα τὴν τῶν ἑλλήνων εὔνοιαν τῇ πόλει μετὰ κοινοῦ συνεδρίου κτώμενοι, ἵν᾽ εἰ παραβαίνοιντο αἱ συνθῆκαι μὴ μόνοι μηδ᾽ ἀπαράσκευοι πολεμήσαιμεν. ἃ νῦν ὑμῖν παθεῖν συνέβη διὰ δημοσθένην, ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, ἐξ αὐτοῦ τοῦ δόγματος ἀκούσαντες μαθήσεσθε. Δόγμα συμμάχων. Τούτῳ τῷ δόγματι συνειπεῖν ὁμολογῶ. καὶ πάντες, οἱ ἐν τῇ προτέρᾳ τῶν ἐκκλησιῶν δημηγοροῦντες. καὶ ὁ δῆμος ἀπῆλθε τοιαύτην τινὰ δόξαν εἰληφώς. ὡς ἔσται μὲν εἰρήνη περὶ δὲ συμμαχίας οὐκ ἄμεινον εἴη διὰ τὴν τῶν ἑλλήνων παράκλησιν βουλεύσασθαι. ἔσται δὲ κοινῇ μετὰ τῶν ἑλλήνων ἁπάντων, νὺξ ἐν μέσῳ, καὶ παρῆμεν τῇ ὑστεραίᾳ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. ἐνταῦθα δὴ προκαταλαμβάνων δημοσθένης τὸ βῆμα οὐδενὶ τῶν ἄλλων παραλιπὼν λόγον οὐδὲν ὄφελος ἔφη τῶν χθὲς εἰρημένων εἶναι λόγων, ἐνταῦθ᾽ εἰ οἱ Φιλίππου μὴ συμπεισθήσονται πρέσβεις, οὐδὲ γινώσκειν ἔφη τὴν εἰρήνην ἀπορύσης συμμαχίας. οὐ γὰρ ἔφη δεῖν, καὶ γὰρ τὸ ῥῆμα μέμνημαι ὡς εἶπε διὰ τὴν ἀηδίαν τοῦ λέγοντος ἅμα καὶ τοῦ ὀνόματος, ἀπορρῆξαι τῆς εἰρήνης τὴν συμμα

χίαν. οὐδὲ τὰ τῶν ἑλλήνων ἀναμένειν μελλήματα, ἀλλ' ἢ πολεμεῖν αὐτούς, ἢ τὴν εἰρήνην ἰδίᾳ ποιεῖσθαι, καὶ τελευτῶν ἐπὶ τὸ βῆμα παρακαλέσας ἀντίπατρον ἐρώτημά τι ἠρώτα, προειπὼν μὲν, ἃ ἐρήσεται. προδιδάξας δέ, ἃ χρὴ κατὰ τῆς πόλεως ἀποκρίνασθαι. καὶ τέλος ταῦτα ἐνίκα, τὸν μὲν λόγον προβιασαμένου τοῦ δημοσθένους.

Τὸ δὲ ψήφισμα γράψαντος φιλοκράτους. ὃ δὲ ἦν ὑπόλοιπον αὐτοῖς, κερσοβλέπτην, καὶ τὸν ἐπὶ θρᾴκης τόπον ἔκδοτον ποιῆσαι, καὶ τοῦτ' ἔπραξαν ἕκτῃ φθίνοντος τοῦ ἐλαφηβολιῶνος μηνός. πρὶν ἐπὶ τὴν ὑστέραν ἀπαίρειν πρεσβείαν τὴν ἐπὶ τοὺς ὅρκους δημοσθένην. ὁ γὰρ μισαλέξανδρος, καὶ μισοφίλιππος ὑμῖν οὗτος ῥήτωρ δὶς ἐπρέσβευσεν εἰς μακεδονίαν, ἐξὸν μηδὲ ἅπαξ. ὁ νυνὶ κελεύων τῶν μακεδόνων καταπτύειν. εἰς δὲ τὴν ἐκκλησίαν τὴν τῇ ἕκτῃ λέγω καθεζόμενος, βουλευτὴς ὢν ἐκ παρασκευῆς ἔκδοτον κερσοβλέπτην μετὰ φιλοκράτους ἐποίησε. λανθάνει γὰρ ὁ μὲν φιλοκράτης ἐν ψηφίσματι μετὰ τῶν ἄλλων γραμμάτων παρεγγράψας. ὁ δ' ἐπιψηφίσας δημοσθένης, ἐν ᾧ γέγραπται ἀποδοῦναι τοὺς ὅρκους τοῖς πρέσβεσι τοῖς παρὰ φιλίππου ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ τοὺς συνέδρους τῶν συμμάχων, παρὰ δὲ τοῦ κερσοβλέπτου σύνεδρος οὐκ ἐκάθητο. γράψας δὲ τοὺς συνεδρεύοντας ὀμνύναι, τὸν κερσοβλέπτην οὐ συνεδρεύοντα ἐξέκλεισε τῶν ὅρκων. ὅτι δ' ἀληθῆ λέγω, ἀνάγνωθί μοι, τίς ἦν ὁ ταῦτα γράψας. καὶ τίς ὁ ταῦτα ἐπιψηφίσας πρόεδρος. ψήφισμα. πρόεδρος.

Καλόν ὦ ἀθηναῖοι, καλόν, ἡ τῶν δημοσίων γραμμάτων φυλακή. ἀκίνητον γάρ ἐστι, καὶ οὐ μεταπίπτει τοῖς

αὐτομολοῦσιν ἐν τῇ πολιτείᾳ, ἀλλ' ἐπιδέδωκε τῷ δήμῳ, ὁπόταν βούληται συνιδεῖν τοὺς πάλαι μὲν πονηρούς, ἐκ μεταβολῆς δ' ἀξιοῦντας εἶναι χρηστούς. ὑπόλοιπον δέ μοι ἐστὶ τὴν κολακείαν αὐτοῦ διεξελθεῖν. Δημοσθένης γὰρ ἐνιαυτὸν βουλεύσας, οὐδεμίαν πώποτε φανεῖται πρεσβείαν εἰς προεδρίαν καλέσας. ἀλλὰ τότε μόνον, καὶ πρῶτον πρέσβεις εἰς προεδρίαν ἔθηκε. καὶ προσκεφάλαια ἔθηκε, καὶ φοινικίδας περιεπέτασε. καὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἡγεῖτο τοῖς πρέσβεσιν εἰς τὸ θέατρον, ὥστε καὶ συρίττεσθαι διὰ τὴν ἀσχημοσύνην, καὶ κολακείαν, καὶ ὅτε ἀπῄεσαν εἰς Θήβας, ἐμισθώσατο αὐτοῖς τρία ζεύγη ὀρικά, καὶ τοὺς πρέσβεις προὔπεμψεν εἰς Θήβας ἐγκαταγέλαστον τὴν πόλιν ποιῶν, ἵνα δ' ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως μείνω, λαβέ μοι τὸ ψήφισμα τὸ περὶ τῆς προεδρίας. ψήφισμα. Οὗτος τοίνυν ὦ ἀθηναῖοι ὁ τηλικοῦτος, τὸ μέγεθος κόλαξ, πρῶτος διὰ τῶν κατασκόπων τῶν παρὰ χαριδήμου πυθόμενος τὴν φιλίππου τελευτήν. τῶν μὲν θεῶν συμπλάσας ἑαυτῷ ἐνύπνιον, κατεψεύσατο ὡς οὐ παρὰ χαριδήμου τὸ πρᾶγμα πεπυσμένος, ἀλλὰ παρὰ τοῦ διός, καὶ τῆς ἀθηνᾶς, οὓς μεθ' ἡμέραν ἐπιορκῶν, νύκτωρ φησὶν ἑαυτῷ διαλέγεσθαι, καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι προλέγειν, ἑβδόμην δ' ἡμέραν, τῆς θυγατρὸς αὐτῷ τετελευτηκυίας, πρὶν πενθῆσαι, καὶ τὰ νομιζόμενα ποιῆσαι, στεφανωσάμενος, καὶ λευκὴν ἐσθῆτα λαβών, ἐβουθύτει, καὶ παρενόμει τὴν μόνην ὁ δείλαιος, καὶ πρώτην αὐτὸν πατέρα προσειποῦσαν, ἀπολέσας, καὶ οὐ τὸ δυστύχημα ὀνειδίζω, ἀλλὰ τὸν τρόπον ἐξετάζω. ὁ γὰρ μισότεκνος, καὶ πα-

τὴρ πονηρός, οὐκ ἂν ποτε γένοιτο δημαγωγὸς χρηστός, οὐδὲ ὁ τὰ φίλτατα, καὶ οἰκειότατα σώματα μὴ στέργων οὐδέ ποτε ὑμᾶς περιπλείονος ποιήσεται τοὺς ἀλλοτρίους, οὐδέ γε ὁ ἰδίᾳ πονηρός, οὐκ ἂν ποτε γένοιτο δημοσίᾳ χρηστός. οὐδ᾽ ὅστις οὐκ ἐστὶν οἴκοι φαῦλος, οὐδέ ποτ᾽ ἦν ἐν μακεδονίᾳ περὶ τὴν πρεσβείαν καλὸς, κἀγαθός. οὐ γὰρ τὸν τρόπον, ἀλλὰ τὸν τόπον μόνον μετήλλαξε. πόθεν οὖν ἐπὶ τὴν μεταβολὴν ἦλθε τῶν πραγμάτων; οὗτος γάρ ἐστιν ὁ δεύτερος καιρός, καὶ τί ποτ᾽ ἐστὶ τὸ αἴτιον, ὅτι φιλοκράτης μὲν ἐπὶ τῶν αὐτῶν πολιτευμάτων δημοσθένει φυγὰς ἀπ᾽ εἰσαγγελίας γεγένηται, δημοσθένης δὲ ἐπανέστη τῶν ἄλλων κατήγορος; καὶ πόθεν πόθ᾽ ἡμᾶς εἰς τὰς ἀτυχίας ὁ μιαρὸς ἄνθρωπος ἐμβέβληκε, ταῦτ᾽ ἤδη διαφερόντως ἄξιόν ἐστιν ἀκοῦσαι. ὡς γὰρ τάχιστα εἴσω πυλῶν φίλιππος παρῆλθε, καὶ τάς τε ἐν φωκεῦσι πόλεις παραδόξως ἀναστάτους ἐποίησε, θηβαίους δὲ ὡς τόθ᾽ ἡμῖν ἐδόκει προτέρω καιροῦ, καὶ τοῦ ὑμετέρου συμφέροντος ἰσχυροὺς κατεσκεύασεν, ὑμεῖς δὲ ἐκ τῶν ἀγρῶν φοβηθέντες, ἐσκευαγωγήκατε, ἐν ταῖς μεγίσταις δ᾽ ἦσαν αἰτίαις οἱ πρέσβεις, οἱ περὶ τῆς εἰρήνης πρεσβεύσαντες, πολὺ δὲ τῶν ἄλλων διαφερόντως φιλοκράτης, καὶ δημοσθένης διὰ τὸ μὴ μόνον πρεσβεῦσαι, ἀλλὰ καὶ ψηφίσματα γεγραφέναι. Συνέβη δ᾽ ἐν τοῖς αὐτοῖς χρόνοις διαφέρεσθαί τι τὸν δημοσθένην, καὶ φιλοκράτην, σχεδὸν ὑπὲρ τούτων, ὑπὲρ ὧν καὶ ὑμεῖς αὐτοὺς ὑπωπτεύσατε διενεχθῆναι, τοιαύτης δ᾽ οὔσης ταραχῆς μετὰ τῶν συμφύτων νοσημάτων αὐτῷ, ἤδη τὰ μετὰ ταῦτα ἐβουλεύετο μετὰ δειλίας, καὶ τῆς πρὸς φιλοκράτην ὑπὲρ τῆς δω-

ερονίας ζηλοτυπίας, καὶ ἡγήσατο, εἰ τῶν συμπρεσ-
βευόντων, καὶ τοῦ Φιλίππου κατήγορος ἀναφανείη, τὸν
μὲν Φιλοκράτην προδήλως ἀπολεῖσθαι, τοὺς δὲ ἄλλους
συμπρέσβεις κινδυνεύειν, αὐτὸς δ' εὐδοκιμήσειν, καὶ
προδότης ὢν τῶν φίλων, καὶ πονηρὸς, πιστὸς τῷ δήμῳ
φανήσεσθαι. Κατιδόντες δ' αὐτὸν οἱ τῆς πόλεως
προπολεμοῦντες ἡσυχίᾳ, ἄσμενοι παρεκάλουν ἐπὶ τὸ βῆ-
μα τὸν μόνον ἀδωροδόκητον ὀνομάζοντες τῇ πόλει. ὁ
δὲ, παρελθὼν ἀρχὰς αὐτοῖς ἐνεδίδου πολέμου, καὶ ταραχῆς.
οὗτός ἐστιν ὦ Ἀθηναῖοι ὁ πρῶτος ἐξευρὼν σέρριον τεῖ-
χος, καὶ δορίσκον, καὶ ἐργίσκην καὶ μυργίσκην καὶ γά-
νος, καὶ γανίδα χωρία. ὧν οὐ δὲ τὰ ὀνόματα εἴδειμεν
πρότερον, καὶ εὖ παραφέρων περιέστησε τὰ πράγματα,
ὥστ' εἰ μὲν μὴ πέμποι Φίλιππος πρέσβεις καταφρο-
νεῖν αὐτὸν ἔφη τῆς πόλεως, εἰ δὲ πέμποι, κατασκόπους
πέμπειν, ἀλλ' οὐ πρέσβεις. εἰ δὲ ἐπιτρέπειν ἐθέλοι πόλει
τινὶ ἴσῃ, καὶ ὁμοίᾳ περὶ τῶν ἐγκλημάτων, οὐκ εἶναι κριτὴν
ἴσον ἡμῖν ἔφη, καὶ Φιλίππῳ. Ἀλόννησον ἐδίδου. ὁ δ' ἀ-
πηγόρευε μὴ λαμβάνειν, εἰ δίδωσι, ἀλλὰ μὴ ἀποδίδωσι
περὶ συλλαβῶν διαφερόμενος, καὶ τὸ τελευταῖον στε-
φανώσας τοὺς μετὰ Ἀριστοδήμου εἰς Θετταλίαν, καὶ Μα-
γνησίαν παρὰ τὰς περὶ τῆς εἰρήνης συνθήκας ἐπιστρα-
τεύσαντας, τὴν μὲν εἰρήνην διέλυσε, τὴν δὲ συμφο-
ρὰν, καὶ τὸν πόλεμον παρεσκεύασε. ναί. ἀλλὰ χαλ-
κοῖς. καὶ ἀδαμαντίνοις τείχεσιν, ὥς αὐτός φησι τὴν
χώραν ἡμῶν ἐτείχισε. τῇ τῶν Εὐβοέων, καὶ Θηβαίων
συμμαχίᾳ. ἀλλ' ὦ Ἀθηναῖοι. περὶ ταῦτα τρία μέγιστα
ἠδίκησθε, καὶ μάλιστα ἠγνοήκατε. σπεύδων δ' εἰπεῖν

περὶ τῆς μεγίστης συμμαχίας τῆς τῶν θηβαίων, ἵνα ἐφεξῆς εἴπω, περὶ τῶν εὐβοέων πρῶτον μνησθήσομαι. ὑμεῖς γὰρ ὦ ἀθηναῖοι πολλὰ, καὶ μεγάλα ἠδικημένοι ὑπὸ μνησάρχου τοῦ χαλκιδέως τοῦ καλλίου, καὶ ταυροσθένους πατρὸς, οὓς οὗτος νυνὶ μισθὸν λαβὼν, ἀθηναίους εἶναι τολμᾷ γράφειν, καὶ πάλιν ὑπὸ θεμίσωνος τοῦ ἐρετριέως, ὃς ἡμῶν εἰρήνης οὔσης ὠρωπὸν ἀφείλετο, τούτων ἑκόντες ἐπιλανθανόμενοι, ἐπειδὴ διέβησαν εἰς εὔβοιαν θηβαῖοι καταδουλώσασθαι τὰς πόλεις πειρώμενοι ἐν πέντε ἡμέραις ἐβοηθήσατε αὐτοῖς, καὶ ναυσί, καὶ πεζικῇ δυνάμει, καὶ πρὶν τριάκοντα ἡμέρας διελθεῖν, ὑποσπόνδους θηβαίους ἀφήκατε κύριοι τῆς εὐβοίας γενόμενοι, καὶ τὰς πόλεις αὐτὰς, καὶ τὰς πολιτείας ἀπέδοτε ὀρθῶς, καὶ δικαίως αὐτοῖς παρακαταθεμένοις. οὐχ ἡγούμενοι δίκαιον εἶναι τὴν ὀργὴν ἀπομνημονεύειν ἐν τῷ πιστευθῆναι, καὶ τηλικαῦθ' ὑφ' ὑμῶν εὖ πεπονθότες οἱ χαλκιδεῖς, οὐ τὰς ὁμοίας ὑμῖν ἀπέδοσαν χάριτας, ἀλλ' ἐπειδὴ τάχιστα διέβητε εἰς εὔβοιαν πλουτάρχῳ βοηθήσοντες, τοὺς μὲν πρώτους χρόνους, ἀλλ' οὖν προσεποιοῦνθ' ὑμῖν εἶναι φίλοι. ἐπειδὴ δὲ τάχιστα εἰς ταμύνας παρήλθομεν, καὶ τὸ κοτύλαιον ὀνομαζόμενον ὄρος ὑπερεβάλλομεν, ἐνταῦθα καλλίας ὁ χαλκιδεὺς ὃν δημοσθένης μισθὸν λαβὼν ἐνεχυρίαζεν ὁρῶν τὸ στρατόπεδον τὸ τῆς πόλεως εἴς τινας δυσχωρίας κατακεκλεισμένον, ὅθεν μὴ νικήσασι μάχην, οὐκ ἦν ἀναχώρησις οὔτε βοηθείας ἐλπὶς, οὔτ' ἐκ γῆς, οὔτε ἐκ θαλάσσης, συναγείρας ἐξ ἁπάσης τῆς εὐβοίας στρατόπεδον, καὶ παρὰ φιλίππου δύναμιν προσμεταπεμψά=

μένος, ὅτι ἀδελφὸς αὐτοῦ ταυροσθένης ὁ νυνὶ πάντας δεξιούμενος, καὶ προσγελῶν, τοὺς φωκικοὺς ξένους διαβιβάσας, ἦλθον ἐφ' ἡμᾶς ὡς ἀναιρήσοντες. Καὶ εἰ μὴ πρῶτον μὲν θεῶν τις ἔσωσε τὸ στρατόπεδον, ἔπειθ' οἱ στρατιῶται, οἱ ὑμέτεροι, καὶ πεζοί, καὶ ἱππεῖς ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐγένοντο, καὶ παρὰ τὸν ἱππόδρομον τὸν ἐν ταμύναις ἐκ παρατάξεως μάχῃ κρατήσαντες, ἀφεῖσαν ὑποσπόνδους τοὺς πολεμίους, ἐκινδύνευσεν ἂν ἡμῶν ἡ πόλις αἴσχιστα παθεῖν. οὐ γὰρ τὸ δυστυχῆσαι κατὰ πόλεμον μέγιστόν ἐστι κακόν, ἀλλ' ὅταν τις πρὸς ἀνταγωνιστὰς ἀναξίους ἑαυτοῦ διακινδυνεύων ἀποτύχῃ, διπλασίαν εἰκὸς εἶναι τὴν συμφοράν. ἀλλ' ὅμως ὑμεῖς τοιαῦτα πεπονθότες, πάλιν διελύσασθε πρὸς αὐτούς.

Τυχὼν δὲ παρ' ὑμῶν συγγνώμης καλλίας ὁ χαλκιδεύς, μικρὸν διαλιπὼν χρόνον πάλιν ἧκε φερόμενος εἰς τὴν ἑαυτοῦ φύσιν, εὐβοϊκὸν μὲν τῷ λόγῳ συνέδριον εἰς χαλκίδα συνάγων, ἰσχυρὰν δὲ τὴν εὔβοιαν ἐφ' ὑμᾶς ἔργῳ παρασκευάζων, ἐξαίρετον δ' αὑτῷ τυραννίδα περιποιούμενος, καὶ ταύτης ἐλπίζων συναγωνιστὴν φίλιππον λήψεσθαι, ἀπῆλθεν εἰς μακεδονίαν, καὶ περιῄει μετὰ φιλίππου, καὶ τῶν ἑταίρων εἷς ὠνομάζετο. ἀδικήσας δὲ φίλιππον, κἀκεῖθεν ἀποδρὰς ὑπέβαλεν ἑαυτὸν φέρων θηβαίοις, ἐγκαταλιπὼν δὲ κἀκείνους, καὶ πλείους τραπόμενος τροπὰς τοῦ εὐρίπου, παρ' ὃν ᾤκει, εἰς μέσον πίπτει τῆς θηβαίων ἔχθρας, καὶ τῆς φιλίππου. ἀπορῶν δ' ὅ,τι χρήσαιτο αὑτῷ, καὶ παραγγελλομένης ἐπ' αὐτὸν ἤδη στρατιᾶς, μίαν ἐλπίδα λοιπὴν κατεῖδε σωτηρίας, ἔνορκον λαβεῖν τὸν ἀθηναίων δῆ-

μον σύμμαχον ὀνομασθέντα βοηθήσειν, εἴ τις ἐπ' αὐτὸν ἴῃ. ὃ πρόδηλον ἦν ἐσόμενον, εἰ μὴ ὑμεῖς κωλύσετε. ταῦτα δὲ διανοηθεὶς ἀποστέλλει δεῦρο πρέσβεις γλαυκέτην, καὶ ἐμπέδωνα, καὶ διόδωρον τὸν δολιχοδρομήσαντα, φέροντας μὲν τῷ δήμῳ ἐλπίδας κενάς, δημοσθένει δ' ἀργύριον, καὶ τοῖς περὶ αὐτόν. Τρία δ' ἦν, ἃ ἅμα ἐξωνεῖτο. Πρῶτον μὲν διασφαλῆναι τῆς πρὸς ὑμᾶς συμμαχίας, οὐδὲν γὰρ ἦν τὸ μέσον, εἰ μνησθεὶς τῶν προτέρων ἀδικημάτων ὁ δῆμος, μὴ προσδέξαιτο τὴν συμμαχίαν, ἀλλ' ὑπῆρχεν αὐτῷ ἢ φεύγειν ἐκ χαλκίδος, ἢ τεθνάναι ἐγκαταληφθέντι, τηλικαῦται δυνάμεις ἐπ' αὐτὸν ἐπεστράτευον, ἥ τε φιλίππου, καὶ θηβαίων.

Δεύτερον δ' ἧκον οἱ μισθοὶ τῷ γράψαντι τὴν συμμαχίαν ὑπὲρ τοῦ μὴ συνεδρεύειν ἀθήνησι χαλκιδέας.

Τρίτον δὲ, ὥστε μὴ τελεῖν συντάξεις, καὶ τούτων τῶν προαιρέσεων οὐδεμιᾶς ἀπέτυχε καλλίας. ἀλλ' ὁ μισοτύραννος δημοσθένης ὡς αὐτὸς προσποιεῖται, ὅν φησι κτησιφῶν τὰ βέλτιστα λέγειν, ἀπέδοτο μὲν τοὺς καιροὺς τοὺς τῆς πόλεως. ἔγραψε δ' ἐν τῇ συμμαχίᾳ βοηθεῖν ἡμᾶς χαλκιδεῦσι. ῥῆμα μόνον ἀντικαταλλαξάμενος ἀντὶ τούτων εὐφημίας ἕνεκα προσγράψας. χαλκιδέας βοηθεῖν ἐάν τις ἴῃ ἐπ' ἀθηναίους. τὰς δὲ προεδρίας, καὶ τὰς συντάξεις ἐξ ὧν ἰσχύσειν ὁ πόλεμος ἔμελλεν, ἄρδην ἀπέδοτο καλλίστοις ὀνόμασιν αἰσχίστας πράξεις γράφων, καὶ τῷ λόγῳ προσβιβάζων ὑμᾶς, τὰς μὲν βοηθείας ὡ- δεῖ τὴν πόλιν πρότερον ποιεῖσθαι τοῖς ἀεὶ δεομένοις τῶν ἑλλήνων. τὰς δὲ συμμαχίας ὑστέρας ποιεῖσθαι μετὰ τὰς εὐεργεσίας. ἵνα δὲ εὖ εἰδῆτε, ὅτι ἀληθῆ

γω. λαβὲ μοι τὴν καλλίου γραφὴν, καὶ τὴν συμμαχίαν, καὶ ἀνάγνωθι τὸ ψήφισμα. Ψήφισμα. Οὔπω τοίνυν τοῦτ' ἐστὶ δεινὸν εἰ οἱ καιροὶ πέπρανται τηλικοῦτοι, καὶ συνέδρια, καὶ συντάξεις, ἀλλὰ πολὺ τούτου δεινότερον ὑμῖν φανήσεται, ὃ μέλλω λέγειν. εἰς γὰρ τοῦτο προήχθη καλλίας μὲν ὁ χαλκιδεὺς ὕβρεως, καὶ πλεονεξίας, δημοσθένης δὲ, ὃν ἐπαινεῖ κτησιφῶν δωροδοκίας, ὥστε τὰς ἐξ ὠρεοῦ συντάξεις, καὶ τὰς ἐξ ἐρετρίας, τὰ δέκα τάλαντα ὁρώντων, φρονούντων, βλεπόντων, ἔλαθον ὑμῶν ὑφελόμενοι, καὶ τοὺς ἐκ τῆς πόλεως ταύτης συνέδρους παρ' ὑμῶν μὲν ἀνέστησαν, πάλιν δὲ εἰς χαλκίδα, καὶ τὸ καλούμενον εὐβοϊκὸν συνέδριον συνήγαγον. ὃν δὲ τρόπον, καὶ δι' οἵων κακουργημάτων, ταῦτ' ἤδη ἄξιόν ἐστιν ἀκοῦσαι. ἀφικνεῖται γὰρ πρὸς ὑμᾶς οὐκέτι δι' ἀγγέλων, ἀλλ' αὐτὸς ὁ καλλίας, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, λόγους διεξῆλθε κατεσκευασμένους ὑπὸ δημοσθένους. εἶπε γὰρ ὡς ἥκει ἐκ πελοποννήσου νεωστὶ σύνταγμα συντάξας εἰς ἑκατὸν ταλάντων πρόσοδον ἐπὶ φίλιππον καὶ διελογίζετο ὅσον ἑκάστους ἔδει συντελεῖν. ἀχαιοὺς μὲν πάντας, καὶ μεγαρέας ἑξήκοντα τάλαντα. τὰς δ' ἐν εὐβοίᾳ πόλεις ἁπάσας τετταράκοντα. ἐκ δὲ τούτων τῶν χρημάτων ὑπάρξειν, καὶ ναυτικὴν, καὶ πεζικὴν δύναμιν. εἶναι δὲ πολλοὺς ἄλλους τῶν ἑλλήνων, οὓς βούλεσθαι κοινωνεῖν τῆς συντάξεως ὡς οὔτε χρημάτων, οὔτε στρατιωτῶν ἔσεσθαι ἀπορίαν, καὶ ταῦτα μὲν τὰ φανερά. ἔφη δὲ καὶ πράξεις πράττειν ἑτέρας δι' ἀπορρήτων, καὶ τούτων εἶναί τινας μάρτυρας τῶν ἡμετέρων πολιτῶν, καὶ τελευτῶν ὀνο-

μαστὶ

μασὶ προὐκάλει δημοσθένην, καὶ συνειπεῖν ἠξίου. ὁ δὲ, σε-
μνῶς πάνυ παρελθὼν τόν τε καλλίαν ὑπερεπῄνει, καὶ
τὸ ἀπόρρητον προσεποιήσατο εἰδέναι. Τὴν δὲ εἰς
πελοπόννησον πρεσβείαν, ἣν ἐπρέσβευσε, καὶ τὴν ἐξ
ἀκαρνανίας ἔφη βούλεσθαι ὑμῖν ἀπαγγεῖλαι. ἦν δὲ αὐ-
τῷ κεφάλαιον τῶν λόγων, πάντας μὲν πελοποννη-
σίους ὑπάρχειν, πάντας δ' ἀκαρνᾶνας συντεταγμέ-
νους ἐπὶ φίλιππον ὑφ' ἑαυτοῦ, εἶναι δὲ τὸ σύνταγμα χρη-
μάτων μὲν εἰς ἑκατὸν νεῶν ταχυναυτουσῶν πληρώ-
ματα, καὶ εἰς πεζοὺς στρατιώτας μυρίους, καὶ ἱππεῖς χι-
λίους, ὑπάρξειν δὲ πρὸς τούτοις τὰς πολιτικὰς δυνάμεις,
ἐκ πελοποννήσου μὲν πλείους ἢ δισχιλίους ὁπλίτας, ἐξ
ἀκαρνανίας δὲ ἑτέρους τοσούτους. δεδόσθαι δὲ ἐκ πάν-
των τούτων τὴν ἡγεμονίαν ὑμῖν. πραχθήσεσθαι δὲ οὐκ
εἰς μακρὰν, ἀλλ' εἰς τὴν ἕκτην ἐπὶ δέκα τοῦ ἀνθεστηριῶ-
νος μηνός. εἰρῆσθαι γὰρ ἐν ταῖς πόλεσιν ὑπ' αὐτοῦ καὶ
παρηγγέλθαι πάντας ἥκειν συνεδρεύσοντας ἀθήνα-
ζε εἰς τὴν σελήνην, καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἴδιον καὶ οὐ
κοινὸν ποιεῖ. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ἀλαζόνες, ὅταν τι ψεύ-
δωνται, ἀόριστα, καὶ ἀσαφῆ πειρῶνται λέγειν, φοβούμενοι
τὸν ἔλεγχον, δημοσθένης δ' ὅταν ἀλαζονεύηται, πρῶτον
μὲν μεθ' ὅρκου ψεύδεται, ἐξώλειαν ἐπαρώμενος αὑτῷ.
δεύτερον δὲ, ἃ εὖ οἶδεν, οὐδέποτε ἐσόμενα, τολμᾷ λέ-
γειν ἀριθμῶν εἰς ὁπότ' ἔσται, καὶ ὧν τὰ σώματα οὐχ ἑώ-
ρακε, τούτων τὰ ὀνόματα λέγει κλέπτων τὴν ἀκρόασιν,
καὶ μιμούμενος τοὺς τἀληθῆ λέγοντας, διὸ καὶ μάλιστα
ἄξιός ἐστι μισεῖσθαι, ὅτι πονηρὸς ὢν, καὶ τὰ τῶν χρηστῶν
σημεῖα διαφθείρει. ταῦτα δ' εἰπὼν δίδωσιν ἀναγνῶ-

ται ψήφισμα τῷ γραμματεῖ, μακρότερον μὲν τῆς ἰλιάδος, κενώτερον δὲ τῶν λόγων, οὓς εἴωθε λέγειν, καὶ τοῦ βίου, ὃν βεβίωκε, μεστὸν δ' ἐλπίδων οὐκ ἐσομένων καὶ στρατοπέδων, οὐδέποτε συλλεγησομένων. ἀπαγαγὼν δ' ὑμᾶς ἄπωθεν ἀπὸ τοῦ κλέμματος, καὶ ἀνακρεμάσας ἀπὸ τῶν ἐλπίδων, ἐνταῦθα δὴ συστρέψας γράφει κελεύων ἑλέσθαι πρέσβεις εἰς ἐρέτριαν, οἵτινες δεήσονται τῶν ἐρετριέων. πάνυ γὰρ ἔδει δεηθῆναι αὐτῶν, μηκέτι διδόναι τὴν σύνταξιν ὑμῖν τὰ πέντε τάλαντα, ἀλλὰ καλλίᾳ, καὶ πάλιν ἑτέρους αἱρεῖσθαι εἰς ὠρεὸν πρὸς τοὺς ὠρείτας πρέσβεις, οἵτινες δεήσονται αὐτοῖς τὸν αὐτὸν καὶ ἀθηναίοις φίλον καὶ ἐχθρὸν νομίζειν εἶναι. ἔπειτα ἀναφαίνεται περὶ ἁπάντων ὧν ἐν τῷ ψηφίσματι πρὸς τῷ κλέμματι γράψας καὶ τὰ πέντε τάλαντα τοὺς πρέσβεις ἀξιοῦν τοὺς ὠρείτας, μὴ ὑμῖν, ἀλλὰ καλλίᾳ διδόναι. ὅτι δ' ἀληθῆ λέγω, ἀφελὼν τὸν κόμπον καὶ τὰς τριήρεις καὶ τὴν ἀλαζονείαν ἐκ τοῦ ψηφίσματος ἀνάγνωθι, καὶ τοῦ κλέμματος ἅψαι, ὃ ὑφείλετο ὁ μιαρὸς καὶ ἀνόσιος ἄνθρωπος, ὅν φησι κτησιφῶν ἐν τῷδε τῷ ψηφίσματι διατελεῖν λέγοντα καὶ πράττοντα τὰ ἄριστα τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων. ψήφισμα. Οὐκοῦν τὰς μὲν τριήρεις καὶ τὴν πεζὴν στρατείαν καὶ τὴν πανσέληνον καὶ τοὺς συνέδρους λόγῳ ἠκούσατε, τὰς δὲ συντάξεις τῶν συμμάχων, τὰ δέκα τάλαντα ἔργῳ ἀπωλέσατε. ὑπόλοιπον δ' ἐστί μοι εἰπεῖν, ὅτι λαβὼν τρία τάλαντα μισθὸν, τὴν γνώμην ταύτην ἔγραψε δημοσθένης, τάλαντον μὲν ἐκ χαλκίδος παρὰ καλλίου, τάλαντον δ' ἐξ ἐρετρίας παρὰ κλειτάρχου τοῦ τυράννου, τάλαντον δὲ ἐξ ὠρεοῦ.

δι' ὃ καὶ καταφανὴς ἐγένετο δημοκρατουμένων τῶν ὠρειτῶν καὶ πάντα πραττόντων μετὰ ψηφίσματος. ἐξανηλωμένοι γὰρ ἐν τῷ πρὸς φίλιππον πολέμῳ, καὶ παντελῶς ἀπόρως διακείμενοι, πέμπουσι πρὸς αὐτὸν γνωσίδημον τὸν χαριγένους, υἱὸν τοῦ δυναστεύσαντός ποτε ἐν ὠρεῷ, δεησόμενοι αὐτοῦ, τὸ μὲν τάλαντον ἀφιέναι τῇ πόλει ἐπαγγελλόμενοι δ' αὐτῷ χαλκῆν εἰκόνα σταθήσεσθαι ἐν ὠρεῷ. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο πρὸς γνωσίδημον, ὅτι ἐλαχίστου χαλκοῦ οὐδὲν δέοιτο, τὸ δὲ τάλαντον διὰ τοῦ καλλίου εἰσπράττειν. ἀναγκαζόμενοι δὲ οἱ ὠρεῖται καὶ οὐκ εὐποροῦντες ὑπέθεσαν αὐτῷ τοῦ ταλάντου τὰς δημοσίας προσόδους, καὶ τόκον ἤνεγκαν δημοσθένει τοῦ δωροδοκήματος δραχμὴν τοῦ μηνὸς τῆς μνᾶς ἕως τὸ κεφάλαιον ἀπέδωσαν, καὶ ταῦτ' ἐπράχθη μετὰ ψηφίσματος τοῦ δήμου. ὅτι δὲ τἀληθῆ λέγω, λάβε μοι τὸ ψήφισμα τῶν ὠρειτῶν.

ψήφισμα. τοῦτ' ἐστὶ τὸ ψήφισμα ὦ ἀθηναῖοι αἰσχύνη μὲν τῆς πόλεως, ἔλεγχος δὲ οὐ μικρὸς τῶν δημοσθένους πολιτευμάτων. φανερὰ δὲ κατηγορία κτησιφῶντος. τὸν γὰρ οὕτως αἰσχρῶς δωροδοκοῦντα οὐκ ἔστιν ἄνδρα γεγονέναι ἀγαθόν. ἃ τετόλμηκεν οὗτος γράψας ἐν τῷ ψηφίσματι. ἐνταῦθα ἤδη τέτακται καὶ ὁ τρίτος τῶν καιρῶν, μᾶλλον δὲ ὁ πάντων πικρότατος χρόνος. ἐν ᾧ δημοσθένης ἀπώλεσε τὰς τῶν ἑλλήνων, καὶ τῆς πόλεως πράξεις ἀσεβήσας μὲν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν δελφοῖς, ἄδικον δὲ καὶ οὐδαμῶς ἴσην τὴν πρὸς θηβαίους συμμαχίαν γράψας. ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν εἰς τοὺς θεοὺς αὐτοῦ πλημμελημάτων λέγειν.

Ἔστι γὰρ ὦ ἀθηναῖοι τὸ κιρραῖον ὠνομασμένον πεδίον καὶ λιμὴν ὁ νῦν ἐξάγιστος καὶ ἐπάρα

τος ὠνομασμένος. ταύτην ποτὲ τὴν χώραν κατῴκησαν κιῤῥαῖοι καὶ ἀκραγαλλίδαι γένη παρανομώτατα, οἳ εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν δελφοῖς καὶ τὰ ἀναθήματα ἠσέβουν, ἐξημάρτανον δὲ καὶ εἰς τοὺς ἀμφικτύονας. Αγανακτήσαντες δ' ἐπὶ τοῖς γενομένοις, μάλιστα μὲν ὡς λέγονται οἱ πρόγονοι οἱ ὑμέτεροι, ἔπειτα καὶ οἱ ἄλλοι ἀμφικτύονες, μαντείαν ἐμαντεύσαντο παρὰ τοῦ θεοῦ τίνι χρὴ τιμωρίᾳ τοὺς ἀνθρώπους τούτους μετελθεῖν, καὶ αὐτοῖς ἀναιρεῖ ἡ πυθία πολεμεῖν κιῤῥαίοις καὶ ἀκραγαλλίδαις πάντ' ἤματα καὶ πάσας νύκτας, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐκπορθήσαντας καὶ αὐτοὺς ἀνδραποδισαμένους, ἀναθεῖναι τῷ ἀπόλλωνι τῷ πυθίῳ καὶ τῇ ἀρτέμιδι, καὶ λητοῖ, καὶ ἀθηνᾷ προνοίᾳ ἐπὶ πάσῃ ἀεργίᾳ. καὶ ταύτην τὴν χώραν μήτ' αὐτοὺς ἐργάζεσθαι μήτ' ἄλλον ἐᾶν. λαβόντες δὲ τὸν χρησμὸν οἱ ἀμφικτύονες, ἐψηφίσαντο σόλωνος εἰπόντος ἀθηναίου τὴν γνώμην, ἀνδρὸς καὶ νομοθετῆσαι δυνατοῦ καὶ περὶ ποίησιν καὶ φιλοσοφίαν διατετριφότος, ἐπιστρατεύειν ἐπὶ τοὺς ἐναγεῖς κατὰ τὴν μαντείαν τοῦ θεοῦ, καὶ συναθροίσαντες δύναμιν ἱκανὴν ἐκ τῶν ἀμφικτυόνων, ἐξηνδραποδίσαντο τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς λιμένας ἔχωσαν, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν κατέσκαψαν, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν καθιέρωσαν κατὰ τὴν μαντείαν. καὶ ἐπὶ τούτοις ὅρκον ὤμοσαν ἰσχυρόν, μήτε αὐτοὶ τὴν ἱερὰν γῆν ἐργάσεσθαι, μήτε ἄλλῳ ἐπιτρέψειν, ἀλλὰ βοηθήσειν τῷ θεῷ, καὶ τῇ γῇ τῇ ἱερᾷ, καὶ χειρί, καὶ ποδί, καὶ πάσῃ δυνάμει, καὶ οὐκ ἀπέχρησεν αὐτοῖς τοῦτον μόνον τὸν ὅρκον ὀμόσαι, ἀλλὰ καὶ προστροπὴν καὶ ἀρὰν ἰσχυρὰν ὑπὲρ τούτων ἐποιήσαντο. γέγραπται γὰρ

οὕτως ἐν τῇ ἀρᾷ. εἴ τις τάδε φησὶ παραβαίνοι, ἢ πόλις, ἢ ἰδιώτης ἢ ἔθνος, ἐναγὴς φησὶν ἔστω τοῦ ἀπόλλωνος καὶ τῆς ἀρτέμιδος, καὶ λητοῦς, καὶ ἀθηνᾶς προνοίας. καὶ ἐπεύχεται αὐτοῖς μήτε γῆν καρποὺς φέρειν, μήτε γυναῖκας τέκνα τίκτειν γονεῦσιν ἐοικότα, ἀλλὰ τέρατα, μηδὲ βοσκήματα κατὰ φύσιν γονὰς ποιεῖσθαι. ἧτταν δὲ αὐτοῖς εἶναι πολέμου καὶ δικῶν, καὶ ἀγορῶν, καὶ ἐξώλεις εἶναι καὶ αὐτοὺς καὶ οἰκίας, καὶ γένος τὸ ἐκείνων, καὶ μήποτέ φησιν ὁσίως θύσαιεν τῷ ἀπόλλωνι, μηδὲ τῇ ἀρτέμιδι, μηδὲ τῇ λητοῖ, μηδ᾽ ἀθηνᾷ προνοίᾳ, μηδὲ δέξαιντο αὐτοῖς τὰ ἱερά. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, ἀνάγνωθι τὴν τοῦ θεοῦ μαντείαν, ἀκούσατε τῆς ἀρᾶς. ἀναμνήσθητε τῶν ὅρκων, οὓς ὑμῶν οἱ πρόγονοι μετὰ τῶν ἀμφικτυόνων συνώμοσαν.

Μαντεία. Ορκοι. Αρά.

Οὐ πρὶν τῆσδε πόληος ἐρείψετε πύργον ἑλόντες,
Πρίν γε θεοῦ τεμένη κυανώπιδος ἀμφιτρίτης,
Κῦμα ποτικλύζει κελαδοῦν ἱεραῖσιν ἐπ᾽ ἀκταῖς.

Ταύτης τῆς ἀρᾶς καὶ τῶν ὅρκων καὶ τῆς μαντείας γινομένης, ἀναγεγραμμένων ἔτι καὶ νῦν, οἱ λοκροὶ, οἱ ἀμφισσεῖς, μᾶλλον δὲ οἱ προεστηκότες αὐτῶν ἄνδρες παρανομώτατοι ἐπειργάζοντο τὸ πεδίον καὶ τὸν λιμένα τὸν ἐξάγιστον καὶ ἐπάρατον πάλιν ἐτείχισαν, καὶ συνῴκισαν, καὶ τέλη τοὺς καταπλέοντας ἐξέλεγον, καὶ τῶν ἀφικνουμένων εἰς δελφοὺς πυλαγόρων ἐνίους χρήμασι διέφθειραν, ὧν εἷς ἦν δημοσθένης. χειροτονηθεὶς γὰρ ὑφ᾽ ἡμῶν πυλαγόρας, λαμβάνει χιλίας δραχμὰς παρὰ τῶν ἀμφισσέων, ὑπὲρ τοῦ μηδὲ μίαν μνείαν

περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς ἀμφικτύοσι ποιήσασθαι. διωμολογήθη δ' αὐτῷ καὶ εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἀποστέλλεσθαι ἀθήναζε τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου μνᾶς εἴκοσι τῶν ἐξαγίστων καὶ ἐπαράτων χρημάτων, ἐφ' ᾧτε βοηθήσειν τοῖς ἀμφισσεῦσιν ἀθήνησι κατὰ πάντα τρόπον. ὅθεν μᾶλλον ἢ πρότερον συμβέβηκεν αὐτῷ ὅτου ἂν προσάψηται ἀνδρὸς ἰδιώτου ἢ δυνάστου ἢ πόλεως δημοκρατουμένης, τούτων ἑκάστους ἀνιάτοις κακοῖς περιβάλλειν. σκέψασθε δὴ τὸν δαίμονα καὶ τὴν τύχην ὅς περιεγένετο τῆς τῶν ἀμφισσέων ἀσεβείας. ἐπὶ γὰρ θεοφράστου ἄρχοντος, ἱερομνήμονος ὄντος διογνήτου ἀναφλυστίου πυλαγόρους ὑμεῖς εἵλεσθε, μειδίαν τε ἐκεῖνον τὸν ἀναγυράσιον, ὃν ἐβουλόμην ἂν πολλῶν ἕνεκα ζῆν καὶ θρασυκλέα τὸν λέσβιον, καὶ τρίτον δὲ μετὰ τούτων ἐμέ. συνέβη δὲ ἡμῖν ἀρτίως μὲν εἰς δελφοὺς ἀφῖχθαι, παραχρῆμα δὲ τὸν ἱερομνήμονα διόγνητον πυρέττειν. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο συνεπεπτώκει καὶ τῷ μειδίᾳ. οἱ δ' ἄλλοι συνεκάθηντο ἀμφικτύονες. ἐξηγγέλλετο δ' ἡμῖν παρὰ τῶν βουλομένων εὔνοιαν ἐνδείκνυσθαι τῇ πόλει, ὅτι οἱ ἀμφισσεῖς ὑποπεπτωκότες τότε καὶ δεινῶς θεραπεύοντες τοὺς θηβαίους, εἰσέφερον δόγμα κατὰ τῆς ὑμετέρας πόλεως πεντήκοντα ταλάντοις ζημιῶσαι τὸν δῆμον τῶν ἀθηναίων, ὅτι τὰς χρυσᾶς ἀσπίδας ἀνέθεμεν πρὸς τὸν καινὸν νεὼν πρὶν ἐξεργάσασθαι, καὶ ἐπεγράψαμεν τὸ προσῆκον ἐπίγραμμα. ἀθηναῖοι ἀπὸ μήδων καὶ θηβαίων, ὅτε τἀναντία τοῖς ἕλλησιν ἐμάχοντο. μεταπεμψάμενος δὲ ὁ ἱερομνήμων ἠξίου εἰσελθεῖν εἰς τὸ συνέδριον, καὶ εἰπεῖν τι πρὸς τοὺς ἀμφικτύονας ὑπὲρ τῆς πόλεως, καὶ αὐτὸν, οὕτω προῃρημέ

νον. ἀρχομένου δ' ἐμοῦ λέγειν καὶ προθυμότερόν πως εἰσεληλυθότος εἰς τὸ συνέδριον τῶν ἄλλων πυλαγόρων μεθεστηκότων, ἀναβοήσας τις τῶν ἀμφισσέων ἄνθρωπος ἀσελγέστατος καὶ ὡς ἐμοὶ ἐφαίνετο οὐδεμιᾶς παιδείας μετεσχηκώς, ἴσως δὲ καὶ δαιμονίου τινὸς ἐξαμαρτάνειν αὐτὸν παραγομένου, ἀρχὴν δέ γε ἔφη ὦ ἄνδρες ἕλληνες εἰ ἐσωφρονεῖτε, οὐδ' ἂν ὠνομάζετο τοὔνομα τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων ἐν ταῖσδε ταῖς ἡμέραις, ἀλλ' ὡς ἐναγεῖς ἐξήργετε ἐκ τοῦ ἱεροῦ. ἅμα δὲ ἐμέμνητο τῆς τῶν φωκέων συμμαχίας, ἣν ὁ κρώβυλος ἐκεῖνος ἔγραψε, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ δυσχερῆ κατὰ τῆς πόλεως διεξῄει λέγων, ἃ ἐγὼ, οὔτε τότ' ἐκαρτέρουν ἀκούων, οὔτε νῦν ἡδέως μέμνημαι αὐτῶν. ἀκούσας δὲ, οὕτω παρωξύνθην, ὡς οὐδὲ πώποτ' ἐν τῷ ἐμαυτοῦ βίῳ, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους λόγους ὑπερβήσομαι. ἐπῆλθε δ' οὖν μοι ἐπὶ τὴν γνώμην μνησθῆναι τῆς τῶν ἀμφισσέων ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἱερὰν ἀσεβείας, καὶ αὐτόθεν ἑστηκὼς ἐδείκνυον τοῖς ἀμφικτύοσιν. ὑπόκειται γὰρ τὸ κιρραῖον πεδίον τῷ ἱερῷ καὶ ἔστιν εὐσύνοπτον, ὁρᾶτε ἔφην, ἐγὼ, ὦ ἄνδρες ἀμφικτύονες ἐξειργασμένον τοῦτο τὸ πεδίον ὑπὸ τῶν ἀμφισσέων, καὶ κεραμεῖα ἐνῳκοδομημένα καὶ ἐπαύλια. ὁρᾶτε τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸν ἐξάγιστον καὶ ἐπάρατον λιμένα τετειχισμένον. ἴστε τούτους αὐτοὶ, καὶ οὐδὲν ἑτέρων δεῖσθε μαρτύρων, τέλη πεπρακότας καὶ χρήματα λαμβάνοντας, ἐκ τοῦ ἱεροῦ λιμένος. ἅμα δὲ ἀναγιγνώσκειν ἐκέλευον αὐτοῖς τὴν μαντείαν τοῦ θεοῦ, τὸν ὅρκον τῶν προγόνων, τὴν ἀρὰν τὴν γενομένην. καὶ διωριζόμην, ὅτι ἐγὼ μὲν ὑπὲρ τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων καὶ τοῦ σώματος καὶ τῶν

τέκνων καὶ οἰκίας τῆς ἐμαυτοῦ βοηθῶ κατὰ τὸν ὅρκον καὶ τῷ θεῷ καὶ τῇ γῇ τῇ ἱερᾷ, καὶ χειρὶ καὶ ποδὶ καὶ φωνῇ καὶ πᾶσιν, οἷς δύναμαι, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ἀφοσιῶ. ὑμεῖς δὲ ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν ἤδη βουλεύεσθε. ἐνῆρκται μὲν τὰ κανᾶ. παρέστηκε δὲ τοῖς βωμοῖς τὰ θύματα. μέλλετε δ᾽ αἰτεῖν τοὺς θεοὺς τἀγαθὰ καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ. σκοπεῖτε δὴ ποίᾳ φωνῇ; ποίᾳ ψυχῇ; ποίοις ὄμμασι; τίνα τόλμαν κτησάμενοι τὰς ἱκεσίας ποιήσεσθε; τούτους προέντες ἀτιμωρήτους τοὺς ἐναγεῖς καὶ ταῖς ἀραῖς ἐνόχους. Οὐ γὰρ δι᾽ αἰνιγμάτων, ἀλλ᾽ ἐναργῶς γέγραπται ἐν τῇ ἀρᾷ κατά τε τῶν ἀσεβησάντων, ἃ χρὴ παθεῖν αὐτοὺς, καὶ κατὰ τῶν ἐπιτρεψάντων, καὶ τελευταῖον ἐν τῇ ἀρᾷ γέγραπται μήθ᾽ ὁσίως θύσαιεν οἱ μὴ τιμωροῦντές φησι τῷ ἀπόλλωνι μήτε τῇ ἀρτέμιδι, μήτε τῇ λητοῖ, μὴ δὲ ἀθηνᾷ προνοίᾳ· μὴ δὲ δέξαιντο αὐτῶν τὰ ἱερά. Τοιαῦτα καὶ πρὸς τούτοις ἕτερα πολλὰ διεξελθόντος ἐμοῦ, ἐπειδή ποτε ἀπηλλάγην καὶ μετέστην ἐκ τοῦ συνεδρίου, κραυγὴ πολλὴ καὶ θόρυβος ἦν τῶν ἀμφικτυόνων, καὶ λόγος ἦν οὐκ ἔτι περὶ τῶν ἀσπίδων, ἃς ἡμεῖς ἀνέθεμεν, ἀλλ᾽ ἤδη περὶ τῆς τῶν ἀμφιστέων τιμωρίας. ἤδη δὲ πόρρω τῆς ἡμέρας οὔσης, προσελθὼν ὁ κῆρυξ ἀνεῖπε. Δελφῶν ὅσοι ὑπὲρ δόντες ἡβῶσι καὶ δούλους καὶ ἐλευθέρους ἥκειν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἔχοντας ἅμας καὶ δικέλλας πρὸς τὸ θυτεῖον ἐκεῖ καλούμενον, καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς κῆρυξ ἀνηγόρευε τοὺς ἱερομνήμονας καὶ πυλαγόρους ἥκειν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον βοηθήσοντας τῷ θεῷ καὶ τῇ γῇ τῇ ἱερᾷ. Ἥτις δ᾽ ἂν μὴ παρῇ πόλις εἴρξεται τοῦ ἱεροῦ. καὶ ἐναγὴς ἔσται καὶ τῇ ἀρᾷ ἔνοχος, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ

ἥκομεν ἕωθεν εἰς τὸν προειρημένον τόπον, καὶ κατέβημεν εἰς τὸ κιῤῥαῖον πεδίον, καὶ τὸν λιμένα κατασκάψαντες, καὶ τὰς οἰκίας ἐμπρήσαντες ἀνεχωροῦμεν. ταῦτα δὲ ἡμῶν πραττόντων, οἱ λοκροὶ οἱ ἀμφισσεῖς ἑξήκοντα στάδια ἄπωθεν οἰκοῦντες δελφῶν, ἧκον πρὸς ἡμᾶς μεθ' ὅπλων πανδημεί. καὶ εἰ μὴ δρόμῳ μόλις ἐξεφύγομεν εἰς δελφούς, ἐκινδυνεύσαμεν ἀπολέσθαι. τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ κόττυφος ὁ τὰς γνώμας ἐπιψηφίζων, ἐκκλησίαν ἐποίει τῶν ἀμφικτυόνων. ἐκκλησίαν γὰρ ὀνομάζουσιν, ὅταν μὴ μόνον τοὺς πυλαγόρους καὶ τοὺς ἱερομνήμονας συγκαλέσωσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς συνθύοντας, καὶ χρωμένους τῷ θεῷ. ἐνταῦθ' ἤδη πολλαὶ μὲν τῶν ἀμφισσέων ἐγίνοντο κατηγορίαι. πολὺς δ' ἔπαινος ἦν περὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως. τέλος δὲ παντὸς τοῦ λόγου ψηφίζονται ἥκειν τοὺς ἱερομνήμονας πρὸ τῆς ἐπιούσης πυλαίας ἐν ῥητῷ χρόνῳ εἰς πύλας, ἔχοντας δόγμα, καθ' ὅτι δίκας δώσουσιν οἱ ἀμφισσεῖς ὑπὲρ ὧν εἰς τὸν θεὸν καὶ τὴν γῆν τὴν ἱερὰν καὶ τοὺς ἀμφικτύονας ἐξήμαρτον. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, ἀναγνώσεται ὑμῖν ὁ γραμματεὺς τὸ ψήφισμα. ψήφισμα. Τοῦ δόγματος οὖν τούτου ἀποδοθέντος ὑφ' ἡμῶν ἐν τῇ βουλῇ καὶ πάλιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῷ δήμῳ, καὶ τὰς πράξεις ἡμῶν ἀποδεξαμένου τοῦ δήμου, καὶ τῆς πόλεως πάσης προαιρουμένης εὐσεβεῖν, καὶ δημοσθένους ὑπὲρ τοῦ μεσεγγυήματος τοῦ ἐξ ἀμφίσσης ἀντιλέγοντος καὶ ἐμοῦ φανερῶς ἐναντίον ὑμῶν ἐξελέγχοντος, ἐπειδὴ ἐκ τοῦ φανεροῦ τὴν πόλιν ἄνθρωπος οὐκ ἠδύνατο σφῆλαι, εἰσελθὼν εἰς τὸ βουλευτήριον καὶ μεταστησάμενος τοὺς ἰδιώτας, ἐκφέρει

προβούλευμα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, προσλαβὼν τὴν τοῦ γράψαντος ἀπειρίαν. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διεπράξατο ἐπιψηφισθῆναι καὶ γενέσθαι τοῦ δήμου τὸ ψήφισμα, ἤδη ἐπαναστάσης τῆς ἐκκλησίας, ἀπεληλυθότος ἐμοῦ, οὐ γὰρ ἄν ποτε ἐπέτρεψα, καὶ τῶν πολλῶν δὲ ἀφειμένων, οὗ τὸ κεφάλαιόν ἐστι. τὸν δὲ ἱερομνήμονα φησὶ τῶν ἀθηναίων, καὶ τοὺς πυλαγόρους τοὺς ἀεὶ πυλαγοροῦντας πορεύεσθαι εἰς πύλας καὶ εἰς δελφοὺς ἐν τοῖς τεταγμένοις χρόνοις ὑπὸ τῶν προγόνων εὐπρεπῶς γε τῷ ὀνόματι, ἀλλὰ τῷ ἔργῳ αἰσχρῶς. κωλύει γὰρ εἰς τὸν σύλλογον τὸν ἐν πύλαις ἀπαντᾶν. ὃς ἐξ ἀνάγκης πρὸ τοῦ καθήκοντος, ἔμελλε χρόνου γίνεσθαι. καὶ πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ ψηφίσματι πολὺ καὶ σαφέστερον καὶ πικρότερον σύγγραμμα γράφει τὸν ἱερομνήμονα φησὶ τῶν ἀθηναίων καὶ τοὺς πυλαγόρους τοὺς ἀεὶ πυλαγοροῦντας, μὴ μετέχειν τοῖς ἐκεῖ συλλεγομένοις, μὴ λόγων, μήτε ἔργων, μήτε δογμάτων, μήτε πράξεως μηδεμιᾶς. τὸ δὲ μὴ μετέχειν τί ἐστι; πότερα τὸ ἀληθὲς εἴπω, ἢ τὸ ἥδιστον ἀκοῦσαι; τὸ ἀληθὲς ἐρῶ. τὸ γὰρ ἀεὶ πρὸς ἡδονὴν λεγόμενον οὑτωσὶ τὴν πόλιν διατέθεικεν. οὐκ ἐᾷ μεμνῆσθαι τῶν ὅρκων, οὓς ὑμῶν οἱ πρόγονοι ὤμοσαν, οὐδὲ τῆς ἀρᾶς, οὐδὲ τῆς τοῦ θεοῦ μαντείας.

ἡμεῖς μὲν οὖν ὦ ἀθηναῖοι κατεμείναμεν διὰ τοῦτο τὸ ψήφισμα, οἱ δ' ἄλλοι ἀμφικτύονες συνελέγησαν εἰς πύλας, πλὴν μιᾶς πόλεως. ἧς ἐγὼ οὔτ' ἂν τοὔνομα εἴποιμι, μήθ' αἱ συμφοραὶ παραπλήσιοι γένοιντο αὐτοῖς μηδενὶ τῶν ἑλλήνων, καὶ συνελθόντες, ἐψηφίσαντο ἐπιστρατεύειν ἐπὶ τοὺς ἀμφισσέας. Καὶ στρατηγὸν

εἵλοντο κόττυφον τὸν φαρσάλιον τὸν τότε τὰς γνώμας ἐπιψηφίζοντα, οὐκ ἐπιδημοῦντος ἐν μακεδονίᾳ φιλίππου, ἀλλ' οὐδ' ἐν τῇ ἑλλάδι παρόντος, ἀλλ' ἐν σκύθαις οὕτω μακρὰν ἀπόντος, ὃν αὐτίκα μάλιστα τολμήσει λέγειν δημοσθένης ὡς ἐγὼ ἐπὶ τοὺς ἕλληνας ἐπήγαγον. καὶ παρελθόντος τῇ πρώτῃ στρατιᾷ καὶ μάλα μετρίως ἐχρήσαντο τοῖς ἀμφισσεῦσιν. ἀντὶ γὰρ τῶν μεγίστων ἀδικημάτων, χρήμασιν αὐτοὺς ἐζημίωσαν. καὶ ταῦτα ἐν ῥητῷ χρόνῳ προεῖπον τῷ θεῷ καταθεῖναι.

Καὶ τοὺς μὲν ἐναγεῖς καὶ τῶν πεπραγμένων αἰτίους μετεστήσαντο, τοὺς δὲ δι' εὐσέβειαν φυγόντας κατήγαγον. Ἐπειδὴ δὲ οὔτε τὰ χρήματα ἐξέτινον τῷ θεῷ, τούς τ' ἐναγεῖς κατήγαγον, καὶ τοὺς εὐσεβεῖς κατελθόντας διὰ τῶν ἀμφικτυόνων ἐξέβαλλον, οὕτως ἤδη τὴν δευτέραν ἐπὶ τοὺς ἀμφισσεῖς στρατείαν ἐποιήσαντο, πολλῷ χρόνῳ ὕστερον ἐπανελθόντος φιλίππου, ἐκ τῆς ἐπὶ τοὺς σκύθας στρατείας τῶν μὲν θεῶν τὴν ἡγεμονίαν τῆς εὐσεβείας ἡμῖν παραδεδωκότων. τῆς δὲ δημοσθένους δωροδοκίας ἐμποδὼν γεγενημένης, ἀλλ' οὐ προὔλεγον, οὐ προεσήμαινον ἡμῖν οἱ θεοὶ φυλάξασθαι. μόνον οὐκ ἀνθρώπων φωνὰς προσκτησάμενοι. οὐδεμίαν τοι πώποτε ἔγωγε μᾶλλον πόλιν ἑώρακα ὑπὸ μὲν τῶν θεῶν σωζομένην ὑπὸ δὲ τῶν ῥητόρων ἐνίων ἀπολλυμένην, οὐχ ἱκανὸν ἦν τὸ τοῖς μυστηρίοις φανὲν σημεῖον φυλάξασθαι ἡ τῶν μυστῶν τελευτή. οὐ περὶ τούτων ἀμεινιάδης μὲν προὔλεγεν εὐλαβεῖσθαι, καὶ πέμπειν εἰς δελφοὺς ἐπερησομένους τὸν θεὸν ὅ,τι χρὴ πράττειν. δημοσθένης δὲ ἀντέλεγε φιλιππίζειν τὴν πυθίαν φάσκων

ἀπαίδευτος ὤν, καὶ ἀκλαύων καὶ ἐμπιπλάμενος τῆς διδομένης ὑφ᾽ ἡμῶν αὐτῷ ἐξουσίας. οὐ τὸ τελευταῖον ἀθύτων καὶ ἀκαλλιερήτων τῶν ἱερῶν ἐξέπεμψε τοὺς στρατιώτας ἐπὶ τὸν πρόδηλον κίνδυνον; καί τοι γε πρώην ἀπετόλμησε λέγειν, ὅτι παρὰ τοῦτο Φίλιππος, οὐκ ἦλθεν ἡμῶν ἐπὶ τὴν χώραν, ὅτι οὐκ ἦν αὐτῷ καλὰ τὰ ἱερά. τίνος οὖν ζημίας ἄξιος εἶ τυχεῖν ὦ τῆς ἑλλάδος ἀλιτήριε. εἰ γὰρ ὁ μὲν κρατῶν οὐκ ἦλθεν εἰς τὴν τῶν κρατουμένων χώραν, ὅτι οὐκ ἦν αὐτῷ καλὰ τὰ ἱερά, σὺ δ᾽ οὐδὲν προειδὼς τῶν μελλόντων ἔσεσθαι πρὶν καλλιερῆσαι τοὺς στρατιώτας ἐξέπεμψας, πότερον στεφανοῦσθαί σε δεῖ ἐπὶ ταῖς τῆς πόλεως ἀτυχίαις, ἢ ὑπερορίζεσθαι; τοι γάρ τοι τί τῶν ἀνελπίστων καὶ ἀπροσδοκήτων ἐφ᾽ ἡμῶν οὐ γέγονεν; οὐ γὰρ βίον γε ὑμεῖς ἀνθρώπινον βεβιώκαμεν, ἀλλ᾽ εἰς παραδοξολογίαν τοῖς ἐσομένοις μεθ᾽ ἡμᾶς ἔφυμεν; οὐχ ὁ μὲν τῶν περσῶν βασιλεὺς ὁ τὸν ἄθω διορύξας, ὁ τὸν ἑλλήσποντον ζεύξας, ὁ γῆν καὶ ὕδωρ τοὺς ἕλληνας αἰτῶν, ὁ τολμῶν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς γράφειν ὅτι δεσπότης ἐστὶν ἁπάντων ἀνθρώπων ἀφ᾽ ἡλίου ἀνιόντος μέχρι δυομένου, νῦν οὐ περὶ τοῦ κύριος ἑτέρων εἶναι διαγωνίζεται, ἀλλ᾽ ἤδη περὶ τῆς τοῦ σώματος σωτηρίας. καὶ τοὺς αὐτοὺς ὁρῶμεν τῆς τε δόξης ταύτης καὶ τῆς ἐπὶ τὸν πέρσην ἡγεμονίας ἠξιωμένους, οἳ καὶ τὸ ἐν δελφοῖς ἱερὸν ἠλευθέρωσαν. θῆβαι δὲ πόλις ἀστυγείτων μεθ᾽ ἡμέραν μίαν ἐκ μέσης τῆς ἑλλάδος ἀνήρπασται εἰ καὶ δικαίως περὶ τῶν ὅλων οὐκ ὀρθῶς βουλευσάμενοι ἀλλὰ τήν γε θεοβλάβειαν καὶ τὴν ἀφροσύνην οὐκ ἀνθρωπίνως ἀλλὰ δαιμονίως κτησάμενοι. λακεδαιμόνιοι δὲ οἱ

ταλαίπωροι προσκαθήμενοι μόνον τούτων τῶν πραγμάτων ἐξ ἀρχῆς περὶ τὴν τοῦ ἱεροῦ κατάληψιν, οἱ τῶν ἑλλήνων ποτὲ ἀξιοῦντες ἡγεμόνες εἶναι, νῦν ὁμηρεύσοντες καὶ τῆς συμφορᾶς ἐπίδειξιν ποιησόμενοι μέλλουσιν ὡς ἀλέξανδρον ἀναπέμπεσθαι, τοῦτο πεισόμενοι καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ πατρὶς ὅ,τι ἂν ἐκείνῳ δόξῃ. καὶ ἐν τῇ τοῦ κρατοῦντος καὶ προηδικημένου μετριότητι κριθήσονται.

Η δ' ἡμετέρα πόλις ἡ κοινὴ καταφυγὴ τῶν ἑλλήνων, πρὸς ἣν ἀφικνοῦντο πρότερον ἐκ τῆς ἑλλάδος αἱ πρεσβεῖαι κατὰ πόλεις ἕκαστοι παρ' ἡμῶν τὴν σωτηρίαν εὑρησόμενοι, νῦν οὐκ ἔτι περὶ τῆς τῶν ἑλλήνων ἡγεμονίας ἀγωνίζεται. ἀλλ' ἤδη περὶ τοῦ τῆς πατρίδος ἐδάφους, καὶ ταῦθ' ἡμῖν συμβέβηκεν ἐξ ὅτου δημοσθένης πρὸς τὴν πολιτείαν εἰσελήλυθεν. εὖ γὰρ περὶ τῶν τοιούτων ἡσίοδος ὁ ποιητὴς ἀποφαίνεται. λέγει γάρ που παιδεύων τὰ πλήθη καὶ συμβουλεύων ταῖς πόλεσι τοὺς πονηροὺς τῶν δημαγωγῶν μὴ προσδέχεσθαι.

Λέξω δὲ κἀγὼ τὰ ἔπη. διὰ τοῦτο γὰρ οἶμαι ἡμᾶς παῖδας ὄντας, τὰς τῶν ποιητῶν γνώμας ἐκμανθάνειν, ἵν' ἄνδρες ὄντες, αὐταῖς χρώμεθα.

Πολλάκι δὲ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἀπηύρα
Ος κεν ἀλιτραίνει καὶ ἀτάσθαλα μηχανάαται.
Τοῖσιν δ' οὐρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα κρονίων,
Λοιμὸν ὁμοῦ καὶ λιμὸν, ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί,
Η τῶν γε στρατὸν εὐρὺν ἀπώλεσεν, ἢ ὅγε τεῖχος,
Η νέας ἐν πόντῳ κρονίδης ἀποτίννυται αὐτῶν.

Εαν δὲ περιελόντες τοῦ ποιητοῦ τὸ μέτρον, τὰς γνώμας ἐξετάζητε, οἶμαι ὑμῖν δόξειν οὐ ποιήματα ἡσιόδου

εἶν, ἀλλὰ χρησμὸν εἰς τὴν δημοσθένους πολιτείαν. καὶ γὰρ ναυτικὴ καὶ πεζὴ στρατεία καὶ πόλεις ἄρδην εἰσὶν ἀνηρπασμέναι ἐκ τῆς τούτου πολιτείας. ἀλλ' οἶμαι οὔτε φρυνώνδας, οὔτε εὐρύβατος, οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς πώποτε τῶν πάλαι πονηρῶν τοιοῦτος μάγος καὶ γόης ἐγένετο, ὃς ὦ γῆ καὶ θεοὶ καὶ δαίμονες καὶ ἄνθρωποι ὅσοι βούλεσθε ἀκούειν τἀληθῆ, τολμᾷ λέγειν βλέπων εἰς τὰ πρόσωπα τὰ ὑμέτερα ὡς ἄρα θηβαῖοι τὴν συμμαχίαν ἡμῖν ἐποιήσαντο, οὐ διὰ τὸν καιρὸν, οὐ διὰ τὸν φόβον τὸν περιστάντα αὐτοὺς. οὐδὲ διὰ τὴν ὑμετέραν δόξαν, ἀλλὰ διὰ τὰς δημοσθένους δημηγορίας. καίτοι πολλὰς μὲν τούτου πρότερον πρεσβείας ἐπρέσβευσαν εἰς θήβας οἱ μάλιστα οἰκείως ἐκείνοις διακείμενοι. πρῶτος μὲν οὗτος στρατηγὸς θρασύβουλος ὁ κολλυτεύς, ἀνὴρ ἐν θήβαις πιστευθεὶς ὡς οὐδεὶς ἕτερος. πάλιν θράσων ὁ ἐρχιεὺς πρόξενος ὢν θηβαίοις, λεωδάμας ὁ ἀχαρνεὺς οὐχ ἧττον δημοσθένους λέγειν δυνάμενος, ἀλλ' ἔμοιγε καὶ ἡδίων ῥήτωρ, καὶ οὗτος ἀρχίδημος ὁ πήληξ καὶ δυνατὸς εἰπεῖν, καὶ πολλὰ κεκινδυνευκὼς ἐν τῇ πολιτείᾳ διὰ θηβαίους. δημαγωγὸς ἀριστοφῶν ὁ ἀζηνιεύς. πλεῖστον χρόνον τὴν τοῦ βοιωτιάζειν ὑπομείνας αἰτίαν, ῥήτωρ πύρανδρος ὁ ἀναφλύστιος, ὃς ἔτι καὶ νῦν ζῇ. ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς πώποτε αὐτοὺς ἐδυνήθη προτρέψασθαι εἰς τὴν ὑμετέραν φιλίαν. τὸ δ' αἴτιον, οἶδα μὲν, λέγειν δ' οὐδὲν δέομαι διὰ τὰς ἀτυχίας αὐτῶν. ἀλλ' οἶμαι ἐπειδὴ φίλιππος αὐτῶν ἀφελόμενος νίκαιαν θετταλοῖς παρέδωκε καὶ τὸν πόλεμον ὃν πρότερον ἐξήλασεν ἐκ τῆς χώρας τῆς τῶν βοιωτῶν, τοῦτον πάλιν τὸν αὐτὸν πόλεμον ἐπήγαγε διὰ τῆς φω

κίδος ἐπ' αὐτὰς τὰς θήβας, καὶ τὸ τελευταῖον ἐλάτειαν καταλαβὼν ἐχαράκωσε, καὶ φρουρὰν εἰσήγαγεν. ἐν τούτῳ δ' ἤδη ἐπεὶ τὸ δεινὸν ἥπτετο αὐτῶν μετεπέμψαντο ἀθηναίους, καὶ ὑμεῖς ἐξήλθετε καὶ εἰσῄειτε εἰς τὰς θήβας, ἐν τοῖς ὅπλοις διεσκευασμένοι, καὶ οἱ ἱππεῖς καὶ οἱ πεζοὶ πρὶν περὶ συμμαχίας μίαν μόνην συλλαβὴν γράψαι δημοσθένην. ὁ δ' εἰσάγων ἦν ὑμᾶς εἰς τὰς θήβας καιρὸς καὶ φόβος, καὶ χρεία συμμαχίας, ἀλλ' οὐ δημοσθένης. ἐπεὶ περί γε ταύτας τὰς πράξεις τρία τὰ πάντων μέγιστα δημοσθένης εἰς ὑμᾶς ἐξημάρτηκε. πρῶτον μὲν ὅτι φιλίππου τῷ μὲν ὀνόματι πολεμοῦντος ὑμῖν, τῷ δ' ἔργῳ πολὺ μᾶλλον μισοῦντος θηβαίους, ὡς αὐτὰ τὰ πράγματα δεδήλωκε, καὶ τί δεῖ πλείω λέγειν; ταῦτα μὲν τὰ τηλικαῦτα, τὸ μέγεθος ἀπεκρύψατο. προσποιησάμενος δὲ μέλλειν τὴν συμμαχίαν γενήσεσθαι οὐ διὰ τοὺς καιρούς, ἀλλὰ διὰ τὰς αὐτοῦ πρεσβείας. πρῶτον μὲν συνέπεισε τὸν δῆμον μηκέτι βουλεύεσθαι ἐπὶ τίσι δεῖ ποιεῖσθαι τὴν συμμαχίαν, ἀλλ' ἀγαπᾶν μόνον εἰ γίνεται, τοῦτο δὲ προλαβών, ἔκδοτον μὲν τὴν βοιωτίαν ἅπασαν ἐποίησε θηβαίοις, γράψας ἐν τῷ ψηφίσματι ἐάν τις ἀφιστῆται πόλις ἀπὸ θηβαίων, βοηθεῖν ἀθηναίους βοιωτοῖς τοῖς ἐν θήβαις, τοῖς ὀνόμασι κλέπτων καὶ μεταφέρων τὰ πράγματα, ὥσπερ εἴωθεν, ὡς τοὺς βοιωτοὺς ἔργῳ κακῶς πάσχοντας τὴν τῶν ὀνομάτων σύνθεσιν τῶν δημοσθένους ἀγαπήσοντας, ἀλλ' οὐ μᾶλλον ἐφ' οἷς κακῶς πεπόνθεσαν ἀγανακτήσοντας.

Δεύτερον δὲ τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἀναλωμάτων τὰ μὲν δύο μέρη ὑμῖν ἀνέθηκεν, οἷς ἦσαν ἀπωτέρω οἱ κίν

δυοῖ. τὸ δὲ τρίτον μέρος Θηβαίοις, δωροδοκῶν ἐφ' ἑκάστοις τούτων, καὶ τὴν ἡγεμονίαν τὴν μὲν κατὰ θάλασσαν ἐποίησε κοινὴν, τὸ δ' ἀνάλωμα ἴδιον ὑμέτερον.

Τὴν δὲ κατὰ γῆν, εἰ μὴ δεῖ ληρεῖν, ἄρδην φέρων ἀνέθηκε Θηβαίοις. ὥστε παρὰ τὸν γενόμενον πόλεμον μὴ κύριον γενέσθαι στρατοκλέα τὸν ὑμέτερον στρατηγὸν βουλεύσασθαι περὶ τῆς τῶν στρατιωτῶν σωτηρίας.

Καὶ ταῦτ' οὐκ ἐγὼ μὲν κατηγορῶ, ἕτεροι δὲ παραλείπουσιν. ἀλλὰ κἀγὼ λέγω, καὶ πάντες ἐπιτιμῶσι. καὶ ὑμεῖς σύνιστε καὶ οὐκ ὀργίζεσθε. ἐκεῖνο γὰρ πεπόνθατε πρὸς δημοσθένην, συνείθισθε ἤδη τὰ ἀδικήματα αὐτοῦ ἀκούειν, ὥστε οὐ θαυμάζετε. δεῖ δὲ οὐχ οὕτως. ἀλλ' ἀγανακτεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι εἰ χρὴ τὰ λοιπὰ τῇ πόλει καλῶς ἔχειν. Δεύτερον δὲ καὶ πολὺ τούτου μεῖζον ἀδίκημα ἠδίκησεν, ὅτι τὸ βουλευτήριον τὸ τῆς πόλεως καὶ τὴν δημοκρατίαν ἄρδην ἔλαθεν ὑφελόμενος, καὶ μετήνεγκεν εἰς θήβας εἰς τὴν καδμείαν τὴν κοινωνίαν τῶν πράξεων, τοῖς βοιωτάρχαις συνθέμενος, καὶ τηλικαύτην αὐτὸς αὐτῷ δυναστείαν κατεσκεύασεν, ὥστ' ἤδη παριὼν ἐπὶ τὸ βῆμα πρεσβεύειν μὲν ἔφη ὅποι ἂν αὐτῷ δοκῇ, κἂν μὴ ὑμεῖς ἐκπέμπητε. εἰ δέ τις αὐτῷ τῶν στρατηγῶν ἀντείποι καταδουλούμενος τοὺς ἄρχοντας καὶ συνεθίζων μηδὲν αὐτῷ ἀντιλέγειν διαδικασίαν ἔφη γράψειν τῷ βήματι πρὸς τὸ στρατηγεῖον. πλείω γὰρ ὑμᾶς ἀγαθὰ ὑφ' ἑαυτοῦ ἔφη ἀπὸ τοῦ βήματος πεπονθέναι, ἢ ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἐκ τοῦ στρατηγείου. μισθοφορῶν δ' ἐν τῷ ξενικῷ κεναῖς χώραις καὶ τὰ στρατιωτικὰ χρήματα κλέπτων, καὶ τοὺς μυρίους ξένους ἐκμισθώσας,

ἀμφισσεῦσι

ἀμφισσεῦσι πολλὰ διαμαρτυρομένου καὶ σχετλιάζοντος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐμοῦ προσέμιξε φέρων ἀναρπάσας τὸν τῶν ξένων κίνδυνον ἀπαρασκεύῳ τῇ πόλει. τί γὰρ ἂν οἴεσθε φίλιππον ἐν τοῖς τότε καιροῖς εὔξασθαι, οὐ χωρὶς μὲν πρὸς τὴν πολιτικὴν δύναμιν, χωρὶς δ' ἐν ἀμφίσσῃ, πρὸς τοὺς ξένους διαγωνίσασθαι, ἀθύμους δὲ τοὺς ἕλληνας λαβεῖν τηλικαύτης πληγῆς γεγενημένης. καὶ τηλικούτων κακῶν αἴτιος γεγενημένος δημοσθένης, οὐκ ἀγαπᾷ εἰ μὴ δίκην δέδωκεν, ἀλλ' εἰ καὶ μὴ χρυσῷ στεφάνῳ στεφανωθήσεται ἀγανακτεῖ. οὐδ' ἱκανόν ἐστιν αὐτῷ ἐναντίον ὑμῶν κηρυχθῆναι, ἀλλ' εἰ μὴ τῶν ἑλλήνων ἐναντίον ἀναῤῥηθήσεται, τοῦτ' ἀγανακτεῖ. οὕτως ὡς ἔοικε πονηρὰ φύσις μεγάλης ἐξουσίας ἐπιλαβομένη, δημοσίας ἀπεργάζεται συμφοράς. τρίτον δὲ καὶ τῶν προειρημένων μέγιστόν ἐστιν, ὃ μέλλω λέγειν, φιλίππου γὰρ οὐ καταφρονοῦντος τῶν ἑλλήνων οὐδ' ἀγνοοῦντος, οὐ γὰρ ἦν ἀσύνετος, ὅτι περὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν ἐν ἡμέρας σμικρῷ μέρει διαγωνιεῖται καὶ διὰ ταῦτα βουλομένου ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην καὶ πρεσβείας ἀποστέλλειν μέλλοντος καὶ τῶν ἀρχόντων τῶν ἐν θήβαις φοβουμένων τὸν ἐπιόντα κίνδυνον, εἰκότως. οὐ γὰρ ῥήτωρ ἀστράτευτος καὶ λιπὼν τὴν τάξιν αὐτοὺς ἐνουθέτησεν, ἀλλ' ὁ φωκικὸς πόλεμος δεκαετὴς γεγονὼς ἀείμνηστον παιδείαν αὐτοὺς ἐπαίδευσε. τούτων δὲ ἐχόντων οὕτως, αἰσθόμενος δημοσθένης καὶ τοὺς βοιωτάρχας ὑποπτεύσας μέλλειν εἰρήνην ἰδίᾳ ποιεῖσθαι, χρυσίον ἄνευ αὐτοῦ παρὰ φιλίππου λαβόντας, ἀβίωτον ἡγησάμενος εἶναι εἴ τινος ἀπολειφθήσεται δωροδοκίας, ἀναπηδή-

σας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οὐθενὸς ἀνθρώπων λέγοντος, οὔθ'
ὡς δεῖ ποιεῖσθαι πρὸς φίλιππον εἰρήνην, οὔθ' ὡς οὐ δεῖ,
ἀλλ' ὡς ᾤετο τοῦτο κήρυγμά τι τοῖς βοιωτάρχαις προκη
ρύττων, ἀναφέρειν αὐτὸς τὰ μέρη τῶν λημμάτων, διώ
μνυτο τὴν ἀθηνᾶν, ἣν ὡς ἔοικε φειδίας ἐνεργολαβεῖν
εἰργάσατο καὶ ἐνεπιορκεῖν δημοσθένει, ἦ μὴν εἴ τις ἐρεῖ
ὡς χρὴ πρὸς φίλιππον εἰρήνην ποιήσασθαι, ἀπάξειν
εἰς τὸ δεσμωτήριον ἐπιλαβόμενος τῶν τριχῶν ἀπομι=
μούμενος τὴν κλεοφῶντος πολιτείαν ὃς ἐπὶ τοῦ πρὸς
λακεδαιμονίους πολέμου ὡς λέγεται τὴν πόλιν ἀπώλε
σεν. ὡς δ' οὐ προσεῖχον αὐτῷ οἱ ἄρχοντες οἱ ἐν ταῖς θή
βαις, ἀλλὰ καὶ τοὺς στρατιώτας τοὺς ὑμετέρους ἀνέστρεψαν
ἐξεληλυθότας ἵνα βουλεύσησθε περὶ τῆς εἰρήνης, ἐνταῦ
θα παντάπασιν ἔκφρων ἐγένετο, καὶ παρελθὼν ἐπὶ τὸ
βῆμα προδότας τῶν ἑλλήνων τοὺς βοιωτάρχας ἀπε=
κάλεσε. καὶ γράψειν ἔφη ψήφισμα ὁ τοῖς πολεμίοις
οὐδέποτ' ἀντιβλέψας πέμπειν ὑμᾶς πρέσβεις εἰς θή
βας αἰτήσοντας θηβαίους δίοδον ἐπὶ φίλιππον. ὑπεραι
σχυνθέντες δὲ οἱ ἐν θήβαις ἄρχοντες μὴ δόξωσιν ὡς ἀλη
θῶς εἶναι προδόται τῶν ἑλλήνων, ἀπὸ μὲν τῆς εἰρήνης ἀ=
πετράποντο. ἐπὶ δὲ τὴν παράταξιν ὥρμησαν. ἔνθα δὴ
καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἄξιόν ἐστιν ἐπιμνησθῆναι, οὓς
οὗτος ἀθύτων καὶ ἀκαλλιερήτων ὄντων τῶν ἱερῶν, ἐκ
πέμψας ἐπὶ τὸν πρόδηλον κίνδυνον ἐτόλμησε τοῖς δρα
πέταις ποσὶ καὶ λελοιπόσι τὴν τάξιν, ἀναβὰς ἐπὶ τὸν
τάφον τῶν τετελευτηκότων ἐγκωμιάζειν τὴν ἐκεί=
νων ἀρετήν. ὦ πρὸς μὲν τὰ μεγάλα καὶ σπουδαῖα τῶν
πραγμάτων, ἁπάντων ἀνθρώπων ἀχρηστότατε, πρὸς

δὲ τὴν ἐν τοῖς λόγοις τόλμαν θαυμασιωτάτην, ἐπιχειρήσειν ἐθελήσεις αὐτίκα μάλα βλέπων εἰς τὰ τούτων πρόσωπα λέγειν, ὡς δεῖ σε ἐπὶ ταῖς τῆς πόλεως συμφοραῖς στεφανοῦσθαι. ἐὰν δ' οὗτος λέγῃ, ὑμεῖς ὑπομενεῖτε, καὶ συναποθανεῖται τοῖς τελευτήσασιν ὡς ἔοικε καὶ ἡ ὑμετέρα μνήμη; γένεσθε δή μοι μικρὸν χρόνον τὴν διάνοιαν μὴ ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ἀλλ' ἐν τῷ θεάτρῳ, καὶ νομίσατε ὁρᾶν προϊόντα τὸν κήρυκα καὶ τὴν ἐκ τοῦ ψηφίσματος ἀνάρρησιν μέλλουσαν γίνεσθαι καὶ λογίσασθε, πότερ' οἴεσθε τοὺς οἰκείους τῶν τελευτησάντων πλείω δάκρυα ἀφήσειν ἐπὶ ταῖς τραγῳδίαις καὶ τοῖς ἡρωϊκοῖς πάθεσι τοῖς μετὰ ταῦτα ἐπεισιοῦσιν, ἢ ἐπὶ τῇ τῆς πόλεως ἀγνωμοσύνῃ; τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀλγήσειεν ἄνθρωπος Ἕλλην καὶ παιδευθεὶς ἐλευθέρως; ἀναμνησθεὶς ἐν τῷ θεάτρῳ ἐκεῖνό γε εἰ μηδὲν ἕτερον, ὅτι ταύτῃ ποτὲ τῇ ἡμέρᾳ μελλόντων ὥσπερ νυνὶ τῶν τραγῳδῶν γίνεσθαι, ὅτ' εὐνομεῖτο μᾶλλον ἡ πόλις καὶ βελτίοσι προστάταις ἐχρῆτο, προελθὼν ὁ κῆρυξ καὶ παραστησάμενος τοὺς ὀρφανούς, ὧν οἱ πατέρες ἦσαν ἐν τῷ πολέμῳ τετελευτηκότες, νεανίσκους πανοπλίᾳ κεκοσμημένους, ἐκήρυττε τὸ κάλλιστον κήρυγμα καὶ προτρεπτικώτατον πρὸς ἀρετήν. ὅτι τούσδε τοὺς νεανίσκους ὧν οἱ πατέρες ἐτελεύτησαν ἐν τῷ πολέμῳ ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι μέχρι μὲν ἥβης ὁ δῆμος ἔτρεφε. νυνὶ δὲ καθοπλίσας τῇδε τῇ πανοπλίᾳ ἀφίησιν ἀγαθῇ τύχῃ τρέπεσθαι ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν καὶ καλεῖ εἰς προεδρίαν. Τότε μὲν ταῦτ' ἐκήρυττεν, ἀλλ' οὐ νῦν, ἀλλὰ παραστησάμενος τὸν τῆς ὀρφανίας τοῖς παισὶν αἴτιον, τί ποτ' ἂν ἐρεῖ, ἢ τί φθέγξεται

καὶ γὰρ αὖ αὐτὰ διέξει τὰ ἐκ τοῦ ψηφίσματος πράγματα, ἀλλὰ τὸ ἐκ τῆς ἀληθείας αἰσχρὸν σιωπήσεται; ἀλλ' οὐ τἀναντία δόξει τῇ τοῦ κήρυκος φωνῇ φθέγγεσθαι.

Ὅτι τόνδε τὸν ἄνδρα εἰ δὴ καὶ οὗτος ἀνὴρ, στεφανοῖ ὁ δῆμος ὁ τῶν ἀθηναίων, ἀρετῆς ἕνεκα τὸν κάκιστον; καὶ ἀνδραγαθίας ἕνεκα τὸν ἄνανδρον καὶ λελοιπότα τὴν τάξιν; μὴ πρὸς τοῦ διὸς καὶ τῶν ἄλλων θεῶν ἱκετεύω ὑμᾶς ὦ ἀθηναῖοι. μὴ τρόπαιον ἵστατε ἀφ' ὑμῶν αὐτῶν ἐν τῇ τοῦ διονύσου ὀρχήστρᾳ. μηδ' αἱρεῖτε παρανοίας ἐναντίον τῶν ἑλλήνων τὸν δῆμον τῶν ἀθηναίων. μηδ' ὑπομιμνήσκετε τῶν ἀνιάτων καὶ ἀνηκέστων κακῶν τοὺς ταλαιπώρους θηβαίους, οὓς φυγόντας διὰ τοῦτον ὑποδέδεχθε τῇ πόλει. ὧν ἱερὰ καὶ τέκνα καὶ τάφους ἀπώλεσεν ἡ δημοσθένους δωροδοκία, καὶ τὸ βασιλικὸν χρυσίον. Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῖς σώμασιν οὐ παρεγένεσθε, ταῖς γε διανοίαις ἀποβλέψατ' αὐτῶν εἰς τὰς συμφοράς. καὶ νομίσατε ὁρᾶν ἁλισκομένην τὴν πόλιν τειχῶν κατασκαφάς. ἐμπρήσεις οἰκιῶν, ἀγομένας γυναῖκας καὶ παῖδας εἰς δουλείαν, πρεσβύτας ἀνθρώπους, πρεσβύτιδας γυναῖκας, ὀψὲ μεταμανθάνοντας τὴν ἐλευθερίαν. κλαίοντας, ἱκετεύοντας ὑμᾶς, ὀργιζομένους, οὐ τοῖς τιμωρουμένοις, ἀλλὰ τοῖς τούτων αἰτίοις. Ἐπισκήπτοντας μηδενὶ τρόπῳ τὸν τῆς ἑλλάδος ἀλιτήριον στεφανοῦν. ἀλλὰ καὶ τὸν δαίμονα καὶ τὴν τύχην τὴν συμπαρακολουθοῦσαν τῷ ἀνθρώπῳ φυλάξασθαι, οὔτε πόλις γὰρ οὔτ' ἰδιώτης ἀνὴρ οὐδεὶς πώποτε καλῶς ἀπήλλαξε δημοσθένει συμβούλῳ χρησάμενος. Ὑμεῖς δ' ὦ ἀθηναῖοι οὐκ αἰσχύνεσθε εἰ ἐπὶ μὲν τοὺς πορθμέας τοὺς εἰς σαλαμῖ

μα πορθμεύοντας νόμον ἔθεσθε, ἐάν τις αὐτῶν ἄκων ἐν τῷ πόρῳ πλοῖον ἀναστρέψῃ, τούτῳ μὴ ἐξεῖναι πάλιν πορθμεῖ γενέσθαι, ἵνα μηδεὶς αὐτοσχεδιάζῃ εἰς τὰ τῶν ἑλλήνων σώματα. τὸν δὲ τὴν ἑλλάδα καὶ τὴν πόλιν ἄρδην ἀνατετραφότα, τοῦτον ἐάσετε πάλιν ἀπευθύνειν τὰ κοινά. ἵνα δ' εἴπω καὶ περὶ τοῦ τετάρτου καιροῦ καὶ τῶν νυνὶ καθεστηκότων πραγμάτων, ἐκεῖνο ὑμᾶς ὑπομνῆσαι βούλομαι, ὅτι δημοσθένης οὐ τὴν ἀπὸ στρατοπέδου μόνον τάξιν ἔλιπεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκ τῆς πόλεως· τριήρη προσλαβὼν ὑμῶν καὶ τοὺς ἕλληνας ἠργυρολόγησε. καταγαγούσης δὲ αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν τῆς ἀπροσδοκήτου σωτηρίας, τοὺς μὲν πρώτους χρόνους ὑπότρομος ἦν ἄνθρωπος, καὶ παρελθὼν ἡμιθνὴς ἐπὶ τὸ βῆμα, εἰρηνοφύλακα ὑμᾶς ἐκέλευεν αὐτὸν χειροτονεῖν. Ὑμεῖς δὲ καὶ μὲν τοὺς πρώτους χρόνους, οὐδ' ἐπὶ τὰ ψηφίσματα εἰᾶτε τὸ δημοσθένους ἐπιγράφειν ὄνομα, ἀλλὰ ναυσικλεῖ τοῦτο προσετάττετε. νυνὶ δ' ἤδη καὶ στεφανοῦσθαι ἀξιοῖ. ἐπειδὴ δ' ἐτελεύτησε φίλιππος, ἀλέξανδρος δ' εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστη, πάλιν αὐτὸς τερατευόμενος, ἱερὰ μὲν ἱδρύσατο παυσανίου, εἰς αἰτίαν δὲ εὐαγγελίων καὶ θυσίας τὴν βουλὴν κατέστησεν. ἐπωνυμίαν ἀλεξάνδρῳ μαργίτην ἐτίθετο. ἀπετόλμα δὲ λέγειν, ὡς οὐ κινηθήσεται ἐκ μακεδονίας, ἀγαπᾶν γὰρ αὐτὸν ἔφη ἐν πέλλῃ περιπατοῦντα, καὶ τὰ σπλάγχνα φυλάττοντα. καὶ ταυτὶ λέγειν ἔφη οὐκ εἰκάζων, ἀλλ' ἀκριβῶς εἰδὼς ὅτι αἵματός ἐστιν ἡ ἀρετὴ ὠνία. αὐτὸς οὐκ ἔχων αἷμα. καὶ θεωρῶν τὸν ἀλέξανδρον οὐκ ἐκ τῆς ἀλεξάνδρου φύσεως, ἀλλ' ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἀνανδρίας. ἤδη δ' ἐψηφισμένων

θετταλῶν ἐπιστρατεύειν ἐπὶ τὴν ὑμετέραν πόλιν καὶ τοῦ νεανίσκου τὸ πρῶτον παροξυνθέντος, εἰκότως, ἐπειδὴ περὶ θήβας ἦν τὸ στρατόπεδον πρεσβευτὴς ὑφ' ὑμῶν χειροτονηθεὶς ἀποδρὰς ἐκ μέσου τοῦ κιθαιρῶνος ἧκεν ὑποστρέψας, οὔτ' ἐν εἰρήνῃ, οὔτ' ἐν πολέμῳ χρήσιμον ἑαυτὸν παρέχων, καὶ τὸ πάντων δεινότατον, ὑμεῖς μὲν τοῦτον οὐ προὔδοτε, οὐδ' εἰάσατε κριθῆναι ἐν τῷ τῶν ἑλλήνων συνεδρίῳ, οὗτος δ' ὑμᾶς νῦν προδέδωκεν, εἴπερ ἀληθῆ ἐστιν ἃ λέγεται, ὡς γάρ φασιν οἱ πάραλιοι καὶ οἱ πρεσβεύσαντες πρὸς ἀλέξανδρον καὶ τὸ πρᾶγμα εἰκότως πιστεύεται. ἔστι τις ἀριστίων πλαταϊκὸς ὁ τοῦ ἀριστοβούλου τοῦ φαρμακοπώλου υἱός, εἴ τις ἄρα καὶ ὑμῶν γιγνώσκει, οὗτός ποτε ὁ νεανίσκος ἑτέρων τὴν ὄψιν διαφέρων γενόμενος, ᾤκησε πολὺν χρόνον ἐν τῇ δημοσθένους οἰκίᾳ, ὅ,τι δὲ πράττων ἢ πάσχων, ἀμφίβολος ἡ αἰτία. καὶ τὸ πρᾶγμα οὐδαμῶς εὔσχημον ἐμοὶ λέγειν, οὗτος, ὡς ἐγὼ ἀκούω, ἠγνοημένος ὅς τις καὶ πῶς ποτέ ἐστι βεβιωκὼς τὸν ἀλέξανδρον ὑποτρέχει, καὶ πλησιάζειν ἐκείνῳ. διὰ τούτου γράμματα πέμψας δημοσθένης ὡς ἀλέξανδρον, ἄδειάν τινα εὕρηται καὶ διαλλαγάς. καὶ πολλὴν κολακείαν πεποίηται. ἐκεῖθεν δὲ θεωρήσατε ὡς ὅμοιόν ἐστι τὸ πρᾶγμα τῇ αἰτίᾳ. εἰ γάρ τι τούτων ἐφρόνει δημοσθένης καὶ πολεμικῶς εἶχεν ὥσπερ καί φησι πρὸς τὸν ἀλέξανδρον, τρεῖς αὐτῷ καιροὶ κάλλιστοι παραγεγόνασιν, ὧν οὐδενὶ φανεῖται κεχρημένος, εἷς μὲν ὁ πρῶτος ὅτ' εἰς τὴν ἀρχὴν οὐ πάλαι καθεστηκὼς ἀλέξανδρος ἀπαρασκεύων αὐτῷ τῶν ἰδίων ὄντων εἰς τὴν ἀσίαν διέβη, ἤκμαζε δ' ὁ τῶν περσῶν βασιλεὺς καὶ ναυσὶ καὶ χρή

μασι καὶ πεζῇ στρατιᾷ, ἄσμενος δ᾽ ἂν ὑμᾶς εἰς τὴν κοι-
νὴν συμμαχίαν προσεδέξατο διὰ τοὺς ἐπιφερομένους αὐ-
τῷ κινδύνους, εἶπας τινὰ ἐνταῦθα λόγον δημόσθενες,
ἢ ἔγραψας τι ψήφισμα; βούλει σε θῶ καὶ φοβηθῆναι καὶ
χρήσασθαι τῷ ἑαυτοῦ τρόπῳ, καίτοι ῥητορικὴν δειλίαν δη-
μόσιος καιρὸς οὐκ ἀναμένει, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ πάσῃ τῇ δυνά-
μει δαρεῖος κατεβεβήκει ὁ δ᾽ ἀλέξανδρος ἦν ἀπειλημ-
μένος ἐν κιλικίᾳ πάντων ἐνδεὴς ὡς ἔφησθα σύ, αὐτίκα
μάλα δ᾽ ἤμελλεν ὡς ἦν ὁ παρὰ σοῦ λόγος συμπατηθήσε=
σθαι ὑπὸ τῆς περσικῆς ἵππου, τὴν δὲ σὴν ἀηδίαν ἡ πό-
λις οὐκ ἐχώρει, καὶ τὰς ἐπιστολὰς ἃς ἐξηρτημένος ἐκ τῶν
δακτύλων περιῄεις ἐπιδεικνύων τισὶ τὸ ἐμὸν πρόσω=
πον, ὡς ἐκπεπληγμένου καὶ ἀθυμοῦντος, καὶ χρυσόκε-
ρων ἀποκαλῶν, καὶ κατεστέφθαι φάσκων εἴ τι πταῖσμα
συμβήσεται ἀλεξάνδρῳ, οὐδ᾽ ἐνταῦθα ἔπραξας οὐδέν,
ἀλλ᾽ εἴς τινα καιρὸν ἀνεβάλλου καλλίω; Υπερβὰς τοί-
νυν ἅπαντα ταῦτα ὑπὲρ τῶν νυνὶ καθεστηκότων λέ-
ξω, λακεδαιμόνιοι μὲν καὶ τὸ ξενικὸν ἐπέτυχον μάχῃ
καὶ διέφθειραν τοὺς περὶ κόρραγον στρατιώτας, ἠλεῖοι
δ᾽ αὐτοῖς συμμετεβάλοντο καὶ ἀχαιοὶ πάντες, πλὴν
πελληνέων, καὶ ἀρκαδία πᾶσα πλὴν μεγάλης πό=
λεως. αὕτη δὲ ἐπολιορκεῖτο καὶ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἐ=
πίδοξος ἦν ἁλῶναι. ὁ δὲ ἀλέξανδρος ἔξω τῆς ἄρκτου
καὶ τῆς οἰκουμένης ὀλίγου δεῖν πάσης μεθειστήκει. ὁ δὲ
ἀντίπατρος πολὺν χρόνον συνῆγε στρατόπεδον, τὸ δ᾽
ἐσόμενον ἄδηλον ἦν. ἐνταῦθ᾽ ἡμῖν ἀπόδειξιν ποίη=
σαι ὦ δημόσθενες, τί ποτ᾽ ἦν ἃ ἔπραξας καί; τί ποτ᾽ ἦν
ἃ ἔλεγες; καὶ εἰ βούλει παραχωρῶ σοι τοῦ βήματος, ἕως ἂν

εἴπῃς. ἐπειδὴ δὲ σιγᾷς, ὅτι μὲν ἀπορεῖς, συγγνώμην ἔχω σοι. ἃ δὲ τότ' ἔλεγες, ἐγὼ νῦν λέξω. Οὐ μέμνησθε αὐτοῦ τὰ μιαρὰ καὶ ἀπίθανα ῥήματα, ἅ πως ποθ' ὑμεῖς ὦ σιδήρεοι ἐκαρτερεῖτε ἀκροώμενοι, ὅτ' ἔφη παρελθών· ἀμπελουργοῦσί τινες τὴν πόλιν, ἀνατετμήκασί τινες τὰ κλήματα τοῦ δήμου, ὑποτέτμηται τὰ νεῦρα τῶν πραγμάτων φορμορραφούμεθα ἐπὶ τὰ στενά. τινὲς πρῶτον ὥσπερ τὰς βελόνας διείρουσι. ταῦτα δὲ τίνος ἐστὶν ὦ κίναδος ῥήματα ἢ θαύματα; καὶ πάλιν ὅτε κύκλῳ περιδινῶν σεαυτὸν ἐπὶ τοῦ βήματος ἔλεγες ὡς ἀντιπράττων ἀλεξάνδρῳ, ὁμολογῶ τὰ λακωνικὰ συστῆσαι, ὁμολογῶ θετταλοὺς καὶ περραιβοὺς ἀφιστάναι. σὺ γὰρ ἂν κώμην ἀποστήσαις; σὺ γὰρ ἂν προσέλθοις μὴ ὅτι πρὸς πόλιν, ἀλλὰ πρὸς οἰκίαν, ὅπου κίνδυνος πρόσεστιν; ἀλλ' εἰ μέν που χρήματα ἀναλίσκεται προσκαθεστήσῃ; πρᾶξιν δὲ ἀνδρὸς οὐ πράξεις, ἐὰν δ' αὐτόματόν τι συμβῇ προσποιήσῃ; καὶ σαυτὸν ἐπὶ τὸ γεγενημένον ἐπιγράψεις; ἂν δ' ἔλθῃ φόβος τις ἀποδράσῃ; ἐὰν δὲ θαρρήσωμεν, δωρεὰς αἰτήσεις, καὶ χρυσοῖς στεφάνοις στεφανοῦσθαι; ἰαί. ἀλλὰ δημοτικός ἐστιν. ἐὰν μὲν τοίνυν πρὸς τὴν εὐφημίαν αὐτοῦ τῶν λόγων ἀποβλέψητε ἐξαπατηθήσεσθε. ὥσπερ καὶ πρότερον. ἐὰν δ' εἰς τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν, οὐκ ἐξαπατηθήσεσθε. ἐκείνως δὲ ἀπολάβετε παρ' αὐτοῦ τὸν λόγον. ἐγὼ μὲν μεθ' ὑμῶν λογιοῦμαι ἃ δεῖ ὑπάρξαι ἐν τῇ φύσει τῷ δημοτικῷ ἀνδρὶ καὶ σώφρονι καὶ πάλιν ἀντιθήσω ποῖόν τινα εἰκός ἐστιν εἶναι τὸν ὀλιγαρχικὸν ἄνθρωπον καὶ φαῦλον, ὑμεῖς δ' ἀντιθέντες ἑκάτερα τούτων, θεωρήσατ' αὐτὸν μὴ ὁπότερος τοῦ λόγου, ἀλλ'

ὁποτέρου τοῦ βίου ἐστίν. Οἶμαι τοίνυν ἅπαντας ἂν ὑμᾶς ὁμολογήσειν τάδε δεῖν ὑπάρξαι τῷ δημοτικῷ. πρῶτον μὲν ἐλεύθερον αὐτὸν εἶναι καὶ πρὸς πατρὸς καὶ πρὸς μητρός. ἵνα μὴ διὰ τὴν πρὸς τὸ γένος ἀτυχίαν, δυσμενὴς ᾖ τοῖς νόμοις, οἳ σώζουσι τὴν δημοκρατίαν. δεύτερον δ' ἀπὸ τῶν προγόνων εὐεργεσίαν τινὰ αὐτῷ πρὸς τὸν δῆμον ὑπάρχειν, ἢ τό γ' ἀναγκαιότατον μηδὲ μίαν ἔχθραν, ἵνα μὴ βοηθῶν τοῖς τῶν προγόνων ἀτυχήμασι, κακῶς ἐπιχειρῇ ποιεῖν τὴν πόλιν, τρίτον σώφρονα καὶ μέτριον χρὴ πεφυκέναι αὐτὸν πρὸς τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν. ὅπως μὴ διὰ τὴν ἀσέλγειαν τῆς δαπάνης δωροδοκῇ κατὰ τοῦ δήμου, τέταρτον εὐγνώμονα καὶ δυνατὸν εἰπεῖν. καλὸν γὰρ τὴν μὲν διάνοιαν προαιρεῖσθαι τὰ βέλτιστα, τὴν δὲ παιδείαν τὴν τοῦ ῥήτορος καὶ τὸν λόγον πείθειν τοὺς ἀκούοντας. εἰ δὲ μή, τὴν εὐγνωμοσύνην ἀεὶ προτακτέον τοῦ λόγου. πέμπτον ἀνδρεῖον εἶναι τὴν ψυχήν, ἵνα μὴ παρὰ τὰ δεινὰ καὶ τοὺς πολέμους ἐγκαταλίπῃ τὸν δῆμον, τὸν δ' ὀλιγαρχικόν, πάντα τ' ἀναντία τούτων ἔχειν. τί γοῦν δεῖ πάλιν διεξιέναι. σκέψασθε δή, τί τούτων ὑπάρχει Δημοσθένει, ὁ δὲ λογισμὸς ἔστω ἐπὶ πᾶσι δικαίοις, τούτῳ πατὴρ μὲν ἦν Δημοσθένης ὁ παιανιεύς, ἀνὴρ ἐλεύθερος. οὐ γοῦν δεῖ ψεύδεσθαι. τὰ δ' ἀπὸ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ πάππου τοῦ πρὸς μητρός, πῶς ἔχει αὐτῷ, ἐγὼ φράσω. Γύλων ἦν ἐκ κεραμέων οὗτος προδοὺς τοῖς πολεμίοις νύμφαιον τὸ ἐν τῷ πόντῳ τότε τῆς πόλεως ἐχούσης τὸ χωρίον τοῦτο, φυγὰς ἐκ τῆς πόλεως ἐγένετο θανάτου καταγνωσθέντος αὐτοῦ τὴν κρίσιν οὐχ ὑπομείνας, καὶ ἀφικνεῖται εἰς βόσπορον,

κἀκεῖ λαμβάνει δωρεὰν παρὰ τῶν τυράννων τοὺς ὠνομασμένους κήπους, καὶ γαμεῖ γυναῖκα πλουσίαν μὲν νὴ δία καὶ χρυσίον ἐπιφερομένην πολύ, σκύθιν δὲ τὸ γένος. ἐξ ἧς γίνονται αὐτῷ θυγατέρες δύο. ἃς ἐκεῖνος δεῦρο μετὰ πολλῶν χρημάτων ἀποστείλας συνῴκισε τὴν μὲν ἑτέραν ὁτῳδήποτε, ἵνα μὴ πολλοῖς ἀπεχθάνωμαι, τὴν δὲ ἑτέραν ἔγημε παριδὼν τοὺς τῆς πόλεως νόμους δημοχάρης ὁ παιανιεύς. ἐξ ἧς ὑμῖν ὁ περίεργος καὶ συκοφάντης γεγένηται δημοσθένης. οὐκοῦν ἀπὸ μὲν τοῦ πάππου τοῦ πρὸς μητρὸς, πολέμιος ἂν εἴη τῷ δήμῳ, θάνατον γὰρ αὐτοῦ τῶν προγόνων κατέγνωτε. τὰ δὲ ἀπὸ τῆς μητρὸς, σκύθης, βάρβαρος ἑλληνίζων τῇ φωνῇ. ὅθεν καὶ τὴν πονηρίαν οὐκ ἐπιχώριός ἐστι. περὶ δὲ τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν, τίς ἐστιν; ἐκ τριηράρχου λογογράφος ἀνεφάνη, τὰ πατρῷα καταγελάστως προέμενος, ἄπιστος δὲ καὶ περὶ ταῦτα δόξας εἶναι, καὶ τοὺς λόγους ἐκφέρων τοῖς ἀντιδίκοις, ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὸ βῆμα, πλεῖστον δ' ἐκ τῆς πόλεως εἰληφὼς ἀργύριον, ἐλάχιστα περιεποιήσατο. νῦν μέντοι τὸ βασιλικὸν χρυσίον ἐπικέκλυκε τὴν δαπάνην αὐτοῦ. ἔστι δ' οὐδὲ τοῦθ' ἱκανόν. οὐδεὶς γὰρ πλοῦτος τρόπου πονηροῦ περιεγένετο, καὶ τὸ κεφάλαιον, τὸν βίον οὐκ ἐκ τῶν ἰδίων προσόδων πορίζεται, ἀλλ' ἐκ τῶν ὑμετέρων κινδύνων. περὶ δ' εὐγνωμοσύνην καὶ λόγου δύναμιν, πῶς πέφυκε δεινῶς λέγειν, κακῶς βιῶναι. οὕτω γὰρ κέχρηται καὶ τῷ ἑαυτοῦ σώματι καὶ παιδοποιΐᾳ, ὥστέ με μὴ βούλεσθαι λέγειν ἃ τούτῳ πέπρακται. ἤδη γάρ ποτε εἶδον μισηθέντας τοὺς τὰ τῶν πλησίον αἰσχρὰ λίαν σαφῶς λέγοντας, ἔπειτα τί συμβαίνει τῇ πόλει;

οἱ μὲν λόγοι καλοί, τὰ δ' ἔργα φαῦλα. περὶ δὲ ἀνδρίας
βραχύς μοι λείπεται λόγος, εἰ μὲν γὰρ ἠρνεῖτο μὴ δει-
λὸς εἶναι ἢ ὑμεῖς μὴ συνῄδειτε αὐτῷ, διατριβὴν ὁ λόγος
ἄν μοι παρεῖχεν. ἐπειδὴ δὲ καὶ αὐτὸς ὁμολογεῖ ἐν ταῖς
ἐκκλησίαις καὶ ὑμεῖς σύνιστε, λοιπὸν ὑπομνῆσαι τοὺς
περὶ τούτων κειμένους νόμους. Ὁ γὰρ σόλων ὁ παλαιὸς
νομοθέτης ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐπιτιμίοις ᾤετο δεῖν ἐνέχεσθαι τὸν
ἀστράτευτον καὶ τὸν λελοιπότα τὴν τάξιν, καὶ τὸν δει-
λὸν ὁμοίως. εἰσὶ γὰρ καὶ δειλίας γραφαί. καίτοι θαυ-
μάσειεν ἄν τις ὑμῶν, εἴ εἰσι φύσεως γραφαί. εἰσί. τίνος
ἕνεκα; ἵνα ἕκαστος ὑμῶν τὰς ἐκ τῶν νόμων ζημίας φο-
βούμενος μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους, ἀμείνων ἀγωνιστὴς ὑ-
πὲρ τῆς πατρίδος ὑπάρχῃ. ὁ μὲν τοίνυν νομοθέτης, τὸν
ἀστράτευτον καὶ τὸν δειλὸν καὶ τὸν λιπόντα τὴν τά-
ξιν, ἔξω τῶν περιρραντηρίων, τῆς ἀγορᾶς ἐξείργει, καὶ
οὐκ ἐᾷ στεφανοῦσθαι οὐδὲ εἰσιέναι εἰς τὰ ἱερὰ τὰ δημοτε-
λῆ. σὺ δὲ τὸν ἀστεφάνωτον ἐκ τῶν νόμων κελεύεις ὑμᾶς
στεφανοῦν καὶ τῷ σαυτοῦ ψηφίσματι τὸν οὐ προσήκον-
τα εἰσκαλεῖς τοῖς τραγῳδοῖς εἰς τὴν ὀρχήστραν, εἰς τὸ
ἱερὸν τοῦ διονύσου τὸν τὰ ἱερὰ διὰ δειλίαν προδεδω-
κότα. ἵνα δὲ μὴ ἀποπλανῶ ὑμᾶς ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως, ἐ-
κεῖνο μέμνησθε, ὅταν φῇ δημοτικὸς εἶναι, θεωρεῖτ' αὐτοῦ
μὴ τὸν λόγον, ἀλλὰ τὸν βίον, καὶ σκοπεῖτε μὴ τίς φησιν
εἶναι, ἀλλὰ τίς ἐστιν. ἐπεὶ δὲ στεφάνων ἀνεμνήσθην καὶ δω-
ρεῶν, ἕως ἔτι μέμνημαι, προλέγω ὑμῖν, ἄνδρες ἀθηναῖοι,
εἰ μὴ καταλύσετε τὰς ἀφθόνους ταύτας δωρεὰς καὶ τοὺς
εἰκῇ διδομένους στεφάνους, οὔθ' οἱ τιμώμενοι χάριν ὑμῖν
εἴσονται, οὔτε τὰ τῆς πόλεως πράγματα ἐπανορ-

ξωθήσεται, τοὺς μὲν γὰρ πονηροὺς οὐ μή ποτε βελτίους ποιήσετε. τοὺς δὲ χρηστοὺς εἰς τὴν ἐσχάτην ἀθυμίαν ἐμβαλεῖτε. ὅτι δ' ἀληθῆ λέγω, μεγάλα νῦν οἶμαι σημεῖα δείξειν ὑμῖν. εἰ γάρ τις ὑμᾶς ἐρωτήσειε, πότερον ὑμῖν ἐνδοξοτέρα δοκεῖ ἡ πόλις εἶναι ἐπὶ τῶν νυνὶ καιρῶν ἢ ἐπὶ τῶν προγόνων, ἅπαντες ἂν ὁμολογήσαιτε ἐπὶ τῶν προγόνων. ἄνδρες δὲ πότερον τότε ἀμείνους ἦσαν ἢ νυνί. τότε μὲν διαφέροντες, νυνὶ δὲ πολλῷ καταδεέστεροι. δωρεαὶ δὲ καὶ στέφανοι καὶ κηρύγματα καὶ σιτήσεις ἐν πρυτανείῳ, πότερον τότε ἦσαν πλείους, ἢ νυνί; τότε μὲν ἦν σπάνια τὰ καλὰ παρ' ἡμῖν καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς ὄνομα τίμιον. νῦν δ' ἤδη καταπέπλυται τὸ πρᾶγμα καὶ τὸ στεφανοῦν ἐξ ἔθους, ἀλλ' οὐκ ἐκ προνοίας ποιεῖσθε. οὐκοῦν ἄτοπον οὑτωσὶ διαλογιζομένοις, τὰς μὲν δωρεὰς νῦν πλείους εἶναι, τὰ δὲ πράγματα τῆς πόλεως τότε μᾶλλον ἢ νῦν ἰσχύειν, καὶ τοὺς ἄνδρας νῦν μὲν χείρους εἶναι, τότε δ' ἀμείνους. ἐγὼ δὲ τοῦθ' ὑμᾶς ἐπιχειρήσω διδάσκειν. Οἴεσθέ ποτε ὦ ἀθηναῖοι ἐθελῆσαί τινα ἐπασκεῖν, εἰς τὰ παναθήναια, ἢ εἰς ἄλλον τινὰ τῶν στεφανιτῶν ἀγώνων, παγκράτιον ἢ καὶ ἄλλο τι τῶν βαρυτέρων ἄθλων, εἰ ὁ στέφανος ἐδίδοτο μὴ τῷ κρατίστῳ, ἀλλὰ τῷ διαπραξαμένῳ, οὐδέποτ' ἂν ἠθέλησεν ἐπασκεῖν. νῦν δ' οἶμαι διὰ τὸ σπάνιον καὶ τὸ περιμάχητον καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀείμνηστον ἐκ τῆς νίκης ἐθέλουσι τινὲς τὰ σώματα παρακαταθέμενοι καὶ τὰς μεγίστας ταλαιπωρίας ὑπομείναντες διακινδυνεύειν. ὑπολάβετε τοίνυν ὑμᾶς αὐτοὺς εἶναι ἀγωνοθέτας πολιτικῆς ἀρετῆς. κἀκεῖνο ἐκλογίσασθε, ὅτι ἐὰν μὲν τὰς δωρεὰς ὀλίγοις καὶ

ἀξίοις καὶ περὶ τοὺς νόμους διδῶτε, πολλοὺς ἀγωνιστὰς ἕξετε τῆς ἀρετῆς. ἐὰν δὲ τοῖς βουλομένοις καὶ τοῖς διαπραξαμένοις χαρίζησθε, καὶ τὰς ἐπιεικεῖς φύσεις διαφθερεῖτε. ὅτι δὲ ὀρθῶς λέγω, ἔτι μικρῷ σαφέστερον ὑμᾶς βούλομαι διδάξαι. πότερον ὑμῖν ἀμείνων ἀνὴρ εἶναι δοκεῖ θεμιστοκλῆς ὁ στρατηγήσας ὅτε τῇ περὶ σαλαμῖνα ναυμαχίᾳ τὸν πέρσην ἐνικᾶτε, ἢ δημοσθένης ὁ τὰς τάξεις λιπών, μιλτιάδης δὲ ὁ τὴν ἐν μαραθῶνι μάχην τοὺς βαρβάρους νικήσας, ἢ οὗτος; ἔτι δ' οἱ ἀπὸ φυλῆς φεύγοντα τὸν δῆμον καταγαγόντες. ἀριστείδης δ' ὁ δίκαιος ὁ ἐπικαλούμενος ὁ τὴν ἀνόμοιον ἔχων ἐπωνυμίαν δημοσθένει, ἀλλ' ἔγωγε μὰ τοὺς θεοὺς τοὺς ὀλυμπίους, οὐδ' ἐν ταῖς αὐταῖς ἡμέραις ἄξιον ἡγοῦμαι μεμνῆσθαι τοῦ θηρίου τούτου κἀκείνων τῶν ἀνδρῶν, ἐπιδειξάτω τοίνυν δημοσθένης ἐν τῷ αὐτοῦ λόγῳ εἴπου γέγραπταί τινα τούτων τῶν ἀνδρῶν στεφανῶσαι. ἀχάριστος ἄρ' ἦν ὁ δῆμος; οὐκ. ἀλλὰ μεγαλόφρων, κἀκεῖνοί γε οἱ μὴ οὕτω τετιμημένοι τῆς πόλεως ἄξιοι. οὐ γὰρ ᾤοντο δεῖν ἐν τοῖς γράμμασι τιμᾶσθαι, ἀλλ' ἐν τῇ μνήμῃ τῶν εὖ πεπονθότων, ἣ ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου μέχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας ἀθάνατος οὖσα διαμένει. δωρεὰς δὲ τίνας ἐλάμβανον, ἄξιόν ἐστι μνησθῆναι. ἦσάν τινες κατὰ τοὺς τότε καιρούς, οἱ πολὺν ὑπομείναντες χρόνον καὶ μεγάλους κινδύνους ἐπὶ τῷ στρυμόνι ποταμῷ ἐνίκων μαχόμενοι μήδους, οὗτοι δεῦρο ἀφικόμενοι τὸν δῆμον ᾔτησαν δωρεάν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ δῆμος τιμὰς μεγάλας ὡς τότ' ἐδόκει, τρεῖς λιθίνους ἑρμᾶς στῆσαι ἐν τῇ στοᾷ τῇ τῶν ἑρμῶν, ἐφ' ᾧτε μὴ ἐπιγράφειν τὰ ὀνόματα τὰ ἑαυτῶν, ἵνα μὴ τῶν στρατηγῶν, ἀλ

λὰ τοῦ δήμου δοκεῖ εἶναι τὸ ἐπίγραμμα. ὅτι δ' ἀληθῆ λέγω, ἐξ αὐτῶν τῶν ποιημάτων εἴσεσθε. ἐπιγέγραπται γὰρ ὧδε μὲν τῷ πρώτῳ τῶν ἑρμῶν.

Ἦν ἄρα κἀκεῖνοι ταλακάρδιοι οἵποτε μήδων,
Παισὶν ἐπ' ἠϊόνι στρυμόνος ἀμφὶ ῥοάς
Λιμόν τ' αἴθωνα κρατερόν τ' ἐπάγοντες ἄρηα
Πρῶτοι δυσμενέων εὗρον ἀμηχανίην.

ὧδε δὲ τῷ δευτέρῳ.

Ἡγεμόνεσσι δὲ μισθὸν ἀθηναῖοι τάδε δῶκαν
Ἀντ' εὐεργεσίης καὶ μεγάλης ἀρετῆς.
Μᾶλλόν τις τάδ' ἰδὼν καὶ ἐπεσσομένων ἐθελήσει
Ἀμφὶ ξυνοῖσι πράγμασι μόχθον ἔχειν.

Ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ ὧδ' ἐπιγέγραπται ἑρμῇ.

Ἔκ ποτε τῆσδε πόληος ἅμ' ἀτρείδῃσι μενεσθεὺς
Ἡγεῖτο ζάθεον, τρωϊκὸν ἂμ πεδίον,
Ὅν ποθ' ὅμηρος ἔφη δαναῶν πύκα χαλκοχιτώνων,
Κοσμήτωρα μάχης ἔξοχον ἄνδρα μολεῖν.
Οὕτως οὐδὲν ἀεικὲς ἀθηναίοισι καλεῖσθαι
Κοσμητὰς πολέμου τ' ἀμφὶ καὶ ἠνορέης.

Ἔστι που τὸ τῶν στρατηγῶν ὄνομα; οὐδαμοῦ, ἀλλὰ τὸ τοῦ δήμου. προέλθετε οὖν τῇ διανοίᾳ καὶ εἰς τὴν στοὰν τὴν ποικίλην. ἁπάντων γὰρ ὑμῖν τῶν καλῶν ἔργων τὰ ὑπομνήματα, ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀνάκειται. τί οὖν ἐστιν ὦ ἀθηναῖοι ὃ ἐγὼ λέγω; ἐνταῦθα ἡ ἐν μαραθῶνι μάχη γέγραπται. τίς οὖν ἦν ὁ στρατηγός; οὑτωσὶ μὲν ἐρωτηθέντες ἅπαντες ἀποκρίναισθε ἂν ὅτι μιλτιάδης. ἐκεῖ δὲ οὐκ ἐπιγέγραπται. πῶς, οὐκ ᾔτησε τὴν δωρεὰν ταύτην; ᾔτησεν, ἀλλ' ὁ δῆμος οὐκ ἔδωκεν, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ὀνόματος συνεχώ-

ρησεν αὐτῷ πρώτῳ γραφῆναι παρακαλοῦντι σὺν στρατιώτας. ἐν τοίνυν τῷ μητρώῳ παρὰ τὸ βουλευτήριον ἣν ἔδοτε δωρεὰν τοῖς ἀπὸ φυλῆς φεύγοντα τὸν δῆμον καταγαγοῦσιν, ἔστιν ἰδεῖν. ἦν μὲν γὰρ ὁ τὸ ψήφισμα γράψας καὶ νικήσας ἀρχῖνος ὁ ἐκ κοίλης εἷς τῶν καταγαγόντων τὸν δῆμον· ἔγραψε δὲ πρῶτον μὲν αὐτοῖς εἰς θυσίαν καὶ ἀναθήματα δοῦναι χιλίας δραχμάς, καὶ τοῦτ' ἐστὶν ἔλαττον ἢ δέκα δραχμαὶ κατ' ἄνδρα ἕκαστον, ἔπειτα κελεύει στεφανοῦσθαι θαλλοῦ στεφάνῳ αὐτῶν ἕκαστον, ἀλλ' οὐ χρυσῷ. τότε μὲν γὰρ ἦν ὁ τοῦ θαλλοῦ στέφανος τίμιος. νυνὶ δὲ καὶ ὁ χρυσὸς καταπεφρόνηται, καὶ οὐδὲ τοῦτο εἰκῆ πρᾶξαι κελεύει. ἀλλ' ἀκριβῶς τὴν βουλὴν σκεψαμένην ὅσοι αὐτῶν ἐπὶ φυλῆς ἐπολιορκήθησαν ὅτε λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ τριάκοντα προσέβαλον τοῖς καταλαβοῦσι φυλήν, οὐχ ὅσοι τὴν τάξιν ἔλιπον ἐν χερωνείᾳ τῶν πολεμίων ἐπιόντων, ὅτι δ' ἀληθῆ λέγω ἀναγνώσεται ὑμῖν τὸ ψήφισμα. Ψήφισμα περὶ δωρεᾶς τοῖς ἀπὸ φυλῆς. Παραγνάγνωθι καὶ ὃ γέγραφε κτησιφῶν δημοσθένει τῷ τῶν μεγίστων κακῶν αἰτίῳ.

Ψήφισμα. Τούτῳ τῷ ψηφίσματι ἐξαλείφεται ἡ τῶν καταγαγόντων τὸν δῆμον δωρεά. εἰ τοῦτ' ἔχει καλῶς, ἐκεῖνο αἰσχρῶς, εἰ ἐκεῖνοι κατ' ἀξίαν ἐτιμήθησαν, οὗτος ἀνάξιος ὢν στεφανοῦται. καίτοι πυνθάνομαί γ' αὐτὸν μέλλειν λέγειν ὡς οὐ δίκαια ποιῶ παραβάλλων αὐτῷ τὰ τῶν προγόνων ἔργα, οὐδὲ γὰρ φιλάμμωνα φήσει τὸν πύκτην ὀλυμπίασι στεφανωθῆναι, νικήσαντα γλαῦκον τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον πύκτην, ἀλλὰ τοὺς καθ' ἑαυτὸν ἀγωνιστάς, ὥσπερ ὑμᾶς ἀγνοοῦντας, ὅτι τοῖς μὲν πύκταις ἐστὶν ὁ ἀγὼν πρὸς ἀλλή-

λους τοῖς δ' ἀξιοῦσι στεφανοῦσθαι πρὸς αὐτὴν τὴν ἀρετήν ἧς καὶ ἕνεκα στεφανοῦνται. δεῖ γὰρ τὸν κήρυκα ἀψευδεῖν ὅταν τὴν ἀνάρρησιν ἐν τῷ θεάτρῳ ποιῆται πρὸς τοὺς Ἕλληνας. μὴ οὖν ἡμῖν ὡς Παταικίωνος ἄμεινον πεπολίτευσαι διέξιθι. ἀλλ' ἐφικόμενος τῆς ἀνδραγαθίας, οὕτω τὰς χάριτας τὸν δῆμον ἀπαίτει. ἵνα δὲ μὴ ἀποπλανῶ ὑμᾶς ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως ἀναγνώσεται ὑμῖν ὁ γραμματεὺς τὸ ἐπίγραμμα ὃ ἤδη γέγραπται τοῖς ἀπὸ φυλῆς τὸν δῆμον καταγαγοῦσι. ἐπίγραμμα.

Τούσδ' ἀρετῆς ἕνεκα στεφάνοις ἐγέραιρε παλαίχθων
Δῆμος ἀθηναίων. οἵ ποτε τοὺς ἀδίκοις
Θεσμοῖς ἄρξαντας πρῶτοι πόλεως καταπαύειν
Ηρξαν κίνδυνον σώμασιν ἀράμενοι.

Οτι τοὺς παρὰ τοὺς νόμους ἄρξαντας κατέλυσαν, διὰ τοῦτ' αὐτούς φησιν ὁ ποιητὴς τιμηθῆναι. ἔναυλον γὰρ ἦν ἔτι τότε πᾶσιν, ὅτι τηνικαῦτα ὁ δῆμος κατελύθη ἐπειδή τινες τὰς γραφὰς τῶν παρανόμων ἀνεῖλον, καὶ γάρ τοι ὡς ἐγὼ τοῦ πατρὸς τοῦ ἐμαυτοῦ ἐπυνθανόμην, ὃς ἔτη βιοὺς ἐνενήκοντα καὶ πέντε ἐτελεύτησεν, ἁπάντων μετασχὼν τῶν πόνων τῇ πόλει, ὃς πολλάκις πρὸς ἐμὲ διεξῄει ἐπὶ σχολῆς. ἔφη γὰρ ὅτε ἀρτίως κατεληλύθει ὁ δῆμος, εἴ τις εἰσίοι γραφὴν παρανόμων εἰς δικαστήριον, εἶναι ὅμοιον τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἔργον. τί γὰρ ἀνοσιώτερον ἀνδρὸς παράνομα λέγοντος καὶ πράττοντος; καὶ τὴν ἀκρόασιν, ὡς ἐκεῖνος ἀπήγγελεν, οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐποίουν ὥσπερ νῦν γίνεται, ἀλλ' ἦσαν πολὺ χαλεπώτεροι οἱ δικασταὶ τοῖς παράνομα γράφουσιν αὐτοῦ τοῦ κατηγόρου, καὶ πολλάκις ἀνεπόδιζον τὸν γραμματέα

καὶ

καὶ ἐκέλευον πάλιν ἀναγιγνώσκειν τοὺς νόμους καὶ τὸ ψήφισμα, καὶ ἡλίσκοντο οἱ τὰ παράνομα γράφοντες οὐκ εἰ πάντας παραπηδήσαιεν τοὺς νόμους, ἀλλ' εἰ μίαν μόνον συλλαβὴν παραλλάξαιεν, τὸ δὲ νυνὶ γιγνόμενον πρᾶγμα ὑπερκαταγέλαστόν ἐστιν. ὁ μὲν γὰρ γραμματεὺς ἀναγιγνώσκει τὸ παράνομον, οἱ δὲ δικασταὶ ὥσπερ ἐπῳδὴν ἢ ἀλλότριόν τι πρᾶγμα ἀκροώμενοι πρὸς ἑτέρῳ τινὶ τὴν γνώμην ἔχουσιν. ἤδη δ' ἐκ τῶν τεχνῶν τῶν δημοσθένους, αἰσχρὸν ἔθος ἐν τοῖς δικαστηρίοις παραδέχεσθε. μετενήνεκται γὰρ ὑμῖν τὰ τῆς πόλεως δίκαια. ὁ μὲν γὰρ κατήγορος ἀπολογεῖται. ὁ δὲ φεύγων τὴν γραφὴν κατηγορεῖ. οἱ δὲ δικασταὶ ἐνίοτε ὧν μέν εἰσι κριταὶ, ἐπιλανθάνονται, ὧν δὲ οὐκ εἰσὶ δικασταὶ περὶ τούτων ἀναγκάζονται τὴν ψῆφον φέρειν. λέγει δὲ ὁ φεύγων ἂν ἄρα ποτὲ ἅψηται τοῦ πράγματος οὐχ ὡς ἔννομα γέγραφεν, ἀλλ' ὡς ἤδη ποτὲ καὶ πρότερον ἄλλος τοιαῦτα γράψας, ἀπέφυγεν, ἐφ' ᾧ καὶ νυνὶ μέγα φρονεῖν ἀκούω κτησιφῶντα. ἐτόλμα δ' ἐν ὑμῖν ποτε σεμνύνεσθαι ἀριστοφῶν ἐκεῖνος ὁ ἀζηνιεὺς λέγων ὅτι γραφὰς παρανόμων πέφευγεν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε. ἀλλ' οὐχὶ ὁ κέφαλος ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος ὁ δοκῶν δημοτικώτατος γεγονέναι, οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἐφιλοτιμεῖτο λέγων ὅτι πλεῖστα πάντων γεγραφὼς ψηφίσματα οὐδεμίαν πώποτε γραφὴν πέφευγε παρανόμων, καλῶς οἶμαι σεμνυνόμενος. ἐγράφοντο γὰρ ἀλλήλους παρανόμων οὐ μόνον οἱ διαπολιτευόμενοι, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι τοὺς φίλους εἴ τι ἐξαμαρτάνοιεν εἰς τὴν πόλιν. ἐκεῖθεν δὲ τοῦτο γνώσεσθε.

ἀρχῖνος γὰρ ὁ ἐκ κοίλης ἐγράψατο παρανόμων θρα=

σύβουλον τὸν στειριέα γράψαντά τι παρὰ τοὺς νόμους στεφανοῦν ἕνα τῶν συγκατελθόντων αὐτῷ ἀπὸ φυλῆς, καὶ εἷλε, νεωστὶ γεγενημένων αὐτῷ τῶν εὐεργεσιῶν ἃς οὐχ ὑπελογίζοντο οἱ δικασταί. ἡγοῦντο γὰρ ὥσπερ τότε αὐτοὺς φεύγοντας ἀπὸ φυλῆς θρασύβουλος κατήγαγεν, οὕτω νῦν μένοντας ἐξελαύνειν παρὰ τοὺς νόμους γράφοντά τι. ἀλλ' οὐ νῦν, ἀλλ' ἅπαν τοὐναντίον γίνεται. οἱ γὰρ ἀγαθοὶ στρατηγοὶ ὑμῶν καὶ τῶν τὰς σιτήσεις τινὲς εὑρημένων ἐν τῷ πρυτανείῳ, ἐξαιτοῦνται τὰς γραφὰς τῶν παρανόμων, οὓς ὑμεῖς ἀχαρίστους εἶναι δικαίως ἂν ὑπολαμβάνοιτε. εἰ γάρ τις ἐν δημοκρατίᾳ τετιμημένος ἐν τοιαύτῃ πόλει, ἣν οἱ θεοὶ καὶ οἱ νόμοι σώζουσι, τολμᾷ βοηθεῖν τοῖς παράνομα γράφουσι, καταλύει τὴν πολιτείαν, ὑφ' ἧς τετίμηται. τίς οὖν ἀπολέλειπται λόγος ἀνδρὶ δικαίῳ συνηγόρῳ καὶ σώφρονι ἐγὼ λέξω. εἰς τρία μέρη διαιρεῖται ἡ ἡμέρα ὅταν εἰσίῃ γραφὴ παρανόμων εἰς τὸ δικαστήριον. ἐγχεῖται γὰρ τὸ μὲν πρῶτον ὕδωρ τῷ κατηγόρῳ, καὶ τοῖς νόμοις, καὶ τῇ δημοκρατίᾳ, τὸ δὲ δεύτερον ὕδωρ, τῷ τὴν γραφὴν φεύγοντι καὶ τοῖς εἰς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα λέγουσιν. ἐπειδὰν δὲ τῇ πρώτῃ ψήφῳ μὴ λυθῇ τὸ παράνομον, ἤδη τὸ τρίτον ὕδωρ ἐγχεῖται τῇ τιμήσει καὶ τῷ μεγέθει τῆς ὀργῆς τῆς ὑμετέρας. ὅστις μὲν οὖν ἐν τῇ τιμήσει τὴν ψῆφον αἰτεῖ, τὴν ὀργὴν τὴν ὑμετέραν παραιτεῖται· ὅς τις δ' ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τὴν ψῆφον αἰτεῖ, ὅρκον αἰτεῖ, νόμον αἰτεῖ, δημοκρατίαν αἰτεῖ, ὧν οὔτε αἰτῆσαι οὐδὲν ὅσιον οὐδενί, οὔτ' αἰτηθέντα ἑτέρῳ δοῦναι. κελεύσατε οὖν αὐτοὺς ἐάσαντας ὑμᾶς τὴν πρώτην ψῆφον κατὰ τοὺς νόμους διενεγκεῖν, ἀπαντᾶν εἰς

τὴν τίμησιν, ὅλως δ' ἔγωγε ὦ ἀθηναῖοι ὀλίγου δέω εἰ-
πεῖν ὡς καὶ νόμον δεῖ τεθῆναι ἐπὶ ταῖς γραφαῖς μόνον
τῶν παρανόμων, μὴ ἐξεῖναι μήτε τῷ κατηγόρῳ συνηγό-
ρους παρέχεσθαι, μήτε τῷ τὴν γραφὴν τῶν παρανόμων φεύ-
γοντι, οὐ γὰρ ἀόριστόν ἐστι τὸ δίκαιον, ἀλλ' ὡρισμένον τοῖς
νόμοις τοῖς ὑμετέροις. ὥσπερ γὰρ ἐν τῇ τεκτονικῇ, ὅταν
εἰδέναι βουλώμεθα τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ μή, τὸν κανόνα προ-
σφέρομεν ᾧ διαγινώσκεται, οὕτω καὶ ἐν ταῖς γραφαῖς
τῶν παρανόμων παράκειται κανὼν τοῦ δικαίου, τουτὶ τὸ
σανίδιον καὶ τὸ ψήφισμα καὶ οἱ παραγεγραμμένοι νό-
μοι. ταῦτα συμφωνοῦντα ἀλλήλοις ἐπιδείξας κατά-
βαινε. καὶ τί δεῖ σε δημοσθένην παρακαλεῖν. ὅταν δὲ ὑ-
περπηδήσας τὴν δικαίαν ἀπολογίαν παρακαλεῖς κα-
κοῦργον ἄνθρωπον καὶ τεχνίτην λόγων, κλέπτεις τὴν
ἀκρόασιν, βλάπτεις τὴν πόλιν, καταλύεις τὴν δημοκρα-
τίαν. τίς οὖν ἐστιν ἀποτροπὴ τῶν τοιούτων λόγων, ἐγὼ ἐρῶ.
ἐπειδὰν προσελθὼν ἐνταυθοῖ κτησιφῶν διεξέλθῃ πρὸς
ὑμᾶς ὥσπερ δὴ τὸ συντεταγμένον αὐτῷ προοίμιον, ἔπει-
τ' ἐν διατρίβῃ καὶ μὴ ἀπολογῆται, ὑπομνήσατ' αὐτὸν ἄνευ
θορύβου τὸ σανίδιον λαβεῖν, καὶ τοὺς νόμους τῷ ψηφί-
σματι παραναγνῶναι. ἐὰν δὲ μὴ προσποιῆται ὑμῶν
ἀκούειν, μὴ δὲ ὑμεῖς ἐκείνου ἐθέλετε ἀκούειν, οὐ γὰρ τῶν
φευγόντων τὰς οὐ δικαίας ἀπολογίας εἰσεληλύθατε
ἀκροασόμενοι, ἀλλὰ τῶν ἐθελόντων δικαίως ἀπολογεῖ-
σθαι, ἐὰν δὲ ὑπερπηδήσας τὴν δικαίαν ἀπολογίαν δη-
μοσθένην παρακαλῇ, μάλιστα μὲν μὴ προσδέχεσθε κα-
κοῦργον ἄνθρωπον οἰόμενον ῥήμασι τοὺς νόμους ἀναιρή-
σειν, μὴ δ' ἐν ἀρετῇ τεθ' ὑμῶν μηδεὶς καταλογιζέσθω, ὃς

ἂν ἐπαγγελομένου κτησιφῶντος εἰ καλέσοι δημοσθένην, πρῶτος ἀναβοήσει, κάλει κάλει. ἐπὶ σαυτὸν καλεῖς. ἐπὶ τοὺς νόμους καλεῖς. ἐπὶ τὴν δημοκρατίαν καλεῖς. ἂν δ' ἄρα ὑμῖν δόξῃ ἀκούειν, ἀξιώσατε τὸν δημοσθένην τὸν αὐτὸν τρόπον ἀπολογεῖσθαι, ὅνπερ κἀγὼ ὡδέ πως κατηγόρηκα, ἵνα καὶ ὑπομνήσω ὑμᾶς ὅτι τὸν ἴδιον βίον τοῦ δημοσθένους πρότερον διεξῆλθον ὅτι τῶν δημοσίων ἀδικημάτων οὐδενὸς πρότερον ἐμνήσθην, ἄφθονα δήπου καὶ πολλὰ ἔχων λέγειν, ἢ πάντων γ' ἂν εἴην ἀπορώτατος, ἀλλὰ πρῶτον μὲν τοὺς νόμους ἀπέδειξα ἀπαγορεύοντας μὴ στεφανοῦν τοὺς ὑπευθύνους, ἔπειτα τὸν ῥήτορα ἐξήλεγξα γράψαντα δημοσθένην ὑπεύθυνον ὄντα στεφανοῦν, οὐδὲν προβαλλόμενον, οὐδὲ προσεγγράψαντα ἐπειδὰν δῷ τὰς εὐθύνας, ἀλλὰ παντελῶς καὶ ὑμῶν καὶ τῶν νόμων καταπεφρονηκότα, καὶ τὰς ἐσομένας πρὸς ταύτας προφάσεις εἶπον, ἃς ἀξιῶ καὶ ὑμᾶς διαμνημονεύειν, δεύτερον δ' ὑμῖν διεξῆλθον τοὺς περὶ τῶν κηρυγμάτων νόμους. ἐν οἷς διαρρήδην ἀπείρηται τὸν ὑπὸ τοῦ δήμου στεφανούμενον μὴ κηρύττεσθαι ἔξω τῆς ἐκκλησίας, ὁ δὲ ῥήτωρ ὁ φεύγων τὴν γραφὴν οὐ τοὺς νόμους μόνον παραβέβηκεν, ἀλλὰ καὶ τὸν καιρὸν τῆς ἀναρρήσεως καὶ τὸν τόπον, κελεύων οὐκ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἐν τῷ θεάτρῳ τὴν ἀνάρρησιν γίνεσθαι. οὐδὲ ἐκκλησιαζόντων ἀθηναίων, ἀλλὰ μελλόντων τραγῳδῶν εἰσιέναι, ταῦτα δ' εἰπὼν μικρὰ μὲν περὶ τῶν ἰδίων εἶπον, τὰ δὲ πλεῖστα περὶ τῶν δημοσίων ἀδικημάτων. λέγω οὕτω δὴ καὶ τὸν δημοσθένην ἀξιώσατε ἀπολογεῖσθαι, πρὸς τὸν τῶν ὑπευθύνων νόμον πρῶτον καὶ τὸν περὶ τῶν κηρυγμάτων

δεύτερον, τρίτον δὲ τὸ μέγιστον λέγω, ὡς οὐδὲ ἄξιος ἐστὶ τῆς δωρεᾶς. ἐὰν δ' ὑμῶν δέηται συγχωρῆσαι αὐτῷ περὶ τῆς τάξεως τοῦ λόγου κατεπαγγελλόμενος ὡς ἐπὶ τῇ τελευτῇ τῆς ἀπολογίας λύσει τὸ παράνομον. μὴ συγχωρεῖτε. μὴ δ' ἀγνοεῖθ' ὅτι πάλαισμα τοῦτ' ἐστὶ δικαστηρίου. οὐ γὰρ εἰσαῦθίς ποτε βούλεται πρὸς τὸ παράνομον ἀπολογεῖσθαι, ἀλλ' οὐδὲν ἔχων δίκαιον εἰπεῖν ἑτέρων παρεμβολῇ πραγμάτων εἰς λήθην ὑμᾶς βούλεται τῆς κατηγορίας ἐμβαλεῖν, ὥσπερ οὖν ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν ὁρᾶτε τοὺς πύκτας περὶ τῆς στάσεως πρὸς ἀλλήλους διαγωνιζομένους, οὕτω καὶ ὑμεῖς ὅλην τὴν ἡμέραν ὑπὲρ τῆς πόλεως, καὶ περὶ τῆς τάξεως αὐτῷ τοῦ λόγου μάχεσθε, καὶ μὴ ἐᾶτε αὐτὸν ἔξω τοῦ παρανόμου λόγους περιίστασθαι, ἀλλ' ἐγκαθήμενοι καὶ ἐνεδρεύοντες ἐν τῇ ἀκροάσει, εἰσελαύνετε αὐτὸν εἰς τοὺς τοῦ πράγματος λόγους, καὶ τὰς ἐκτροπὰς αὐτοῦ τῶν λόγων ἐπιτηρεῖτε. ἀλλ' ἃ δὴ συμβήσεται ὑμῖν, ἐὰν τοῦτον τὸν τρόπον τὴν ἀκρόασιν ποιεῖσθε, ταῦθ' ὑμῖν ἤδη δίκαιός εἰμι προειπεῖν. ἐπεισάξει γὰρ τὸν γόητα καὶ βαλαντιοτόμον, καὶ διατετμηκότα τὴν πολιτείαν. οὗτος κλάει μὲν ῥᾳδίως ἢ ἄλλοι γελῶσιν. ἐπιορκεῖ δὲ πάντων προχειρότατα ἀνθρώπων, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι δέ, εἰ μεταβαλλόμενος τοῖς ἔξω περιεστηκόσι λοιδορήσεται. φάσκων τοὺς μὲν ὀλιγαρχικοὺς ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας διηριθμημένους ἥκειν πρὸς τὸ τοῦ κατηγόρου βῆμα, τοὺς δὲ δημοτικοὺς πρὸς τὸ τοῦ φεύγοντος, ὅταν δὴ ταῦτα λέγῃ πρὸς μὲν τοὺς στασιαστικοὺς λόγους, ἐκεῖνο αὐτῷ ὑποβάλλετε. ὅτι ὦ Δημόσθενες, εἰ σοὶ ἦσαν ὅμοιοι οἱ ἀπὸ φυ-

λῆς φεύγοντα τὸν δῆμον καταγαγόντες, οὐκ ἄν ποτε δημοκρατία κατέστη. νῦν δὲ ἐκεῖνοι μὲν μεγάλων κακῶν συμβάντων, ἔσωσαν τὴν πόλιν τὸ κάλλιστον ἐκ παιδείας ῥῆμα φθεγξάμενοι, μὴ μνησικακεῖν. σὺ δὲ ἑλκοποιεῖς, καὶ μᾶλλόν σοι μέλει τῶν αὐθημερὸν λόγων, ἢ τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως, ὅταν δ᾽ ἐπίορκος ὤν, εἰς τὴν διὰ τῶν ὅρκων πίστιν καταφυγγάνῃ, ἐκεῖνο ἀπομνημονεύσατε αὐτῷ, ὅτι τὸν πολλάκις μὲν ἐπιορκοῦντι ἀεὶ δὲ πρὸς τοὺς αὐτοὺς μεθ᾽ ὅρκων ἀξιοῦντι πιστεύεσθαι, δυοῖν θάτερον ὑπάρξαι δεῖ, ὧν οὐδέτερόν ἐστι δημοσθένει ὑπάρχον, ἢ τοὺς θεοὺς καινούς, ἢ τοὺς ἀκροατὰς μὴ τοὺς αὐτούς. περὶ δὲ τῶν δακρύων καὶ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς, ὅταν ὑμᾶς ἐπερωτᾷ ποῖ καταφύγω ἄνδρες ἀθηναῖοι; περιγράψετέ με ἐκ τῆς πολιτείας; οὐκ ἔστιν ὅποι ἀναπτήσομαι, ἀνθυποβάλλετε αὐτῷ. ὁ δὲ δῆμος ὁ ἀθηναίων ποῖ καταφύγῃ δημόσθενες; ἢ πρὸς ποίαν συμμάχων παρασκευήν; πρὸς ποῖα χρήματα; τί προβαλλόμενος ὑπὲρ τοῦ δήμου πεπολίτευσαι; ἃ μὲν γὰρ ὑπὲρ σεαυτοῦ βεβούλευσαι, ἅπαντες ὁρῶμεν, ἐκλιπὼν μὲν τὸ ἄστυ οὐκ οἰκεῖς ὡς δοκεῖς ἐν πειραιεῖ, ἀλλ᾽ ἐξορμεῖς ἐκ τῆς πόλεως. ἐφόδια δὲ πεπόρισαι τῇ σαυτοῦ ἀνανδρίᾳ τὸ βασιλικὸν χρυσίον καὶ τὰ δημόσια δωροδοκήματα. ὅλως δέ τι τὰ δάκρυα; τίς ἡ κραυγή; τίς ὁ τόνος τῆς φωνῆς; οὐχ ὁ μὲν τὴν γραφὴν φεύγων ἐστὶ κτησιφῶν, ὁ δὲ ἀγὼν οὐκ ἀτίμητος, σὺ δ᾽ οὔτε περὶ τῆς οὐσίας, οὔτε περὶ τοῦ σώματος, οὔτε περὶ τῆς ἐπιτιμίας ἀγωνίζῃ, ἀλλὰ περὶ τίνος ἐστὶν αὐτῷ ἡ σπουδή; περὶ χρυσῶν στεφάνων καὶ κηρυγμάτων ἐν τῷ θεάτρῳ παρὰ τοὺς νόμους. ὃν ἐχρῆν εἰ καὶ

μανεὶς ὁ δῆμος ἢ τῶν καθεστηκότων ἐπιλελησμένος ἐπὶ τοιαύτης ἀκαιρίας ἐβούλετο στεφανοῦν αὐτὸν προελθόντα εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰπεῖν. ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸν μὲν στέφανον δέχομαι, τὸν δὲ καιρὸν ἀποδοκιμάζω, ἐν ᾧ τὸ κήρυγμα γίνεται. οὐ γὰρ δεῖ ἐφ' οἷς ἡ πόλις ἐπένθησε καὶ ἐκείρατο, ἐπὶ τούτοις ἐμὲ στεφανοῦσθαι. ἀλλ' οἶμαι ταῦτα μὲν ἂν εἴποι ἀνὴρ ὄντως βεβιωκὼς μετ' ἀρετῆς. ἃ δὲ σὺ λέξεις, εἴποι ἂν κάθαρμα ζηλοτυποῦν ἀρετήν. οὐ γὰρ δὴ μὰ τὸν ἡρακλέα τοῦτό γε ὑμῶν οὐδεὶς φοβηθήσεται, μὴ ὁ δημοσθένης ἀνὴρ μεγαλόψυχος καὶ τὰ πολεμικὰ διαφέρων ἀποτυχὼν τῶν ἀριστείων, οἴκαδε ἐπανελθὼν ἑαυτὸν διαχρήσεται, ὃς τοσοῦτον καταγελᾷ τῆς πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίας, ὥστε τὴν μιαρὰν κεφαλὴν ταύτην καὶ ὑπεύθυνον ἣν οὗτος παρὰ πάντας τοὺς νόμους γέγραφε στεφανῶσαι μυριάκις κατατέτμηκε, καὶ τούτου μισθοὺς εἴληφε τραύματος ἐκ προνοίας γραφὰς γραφόμενος, καὶ κατακεκονδύλισται, ὥστε αὐτὸν οἶμαι τὰ τῶν κονδύλων ἴχνη τῶν μειδίου ἔχειν ἔτι φανερά. ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὐ κεφαλὴν, ἀλλὰ πρόσοδον κέκτηται. περὶ δὲ κτησιφῶντος τοῦ γράψαντος τὴν γνώμην βραχέα βούλομαι εἰπεῖν. τὰ δὲ πολλὰ ὑπερβήσομαι, ἵνα καὶ πεῖραν ὑμῶν λάβω, εἰ δύνασθε τοὺς σφόδρα πονηρούς κἂν μή τις προείπῃ διαγινώσκειν, ὃ δ' οὖν κοινὸν καὶ δίκαιον κατ' ἀμφοτέρων αὐτῶν ἀπαγγεῖλαι, πρὸς ὑμᾶς τοῦτ' ἐρῶ. περιέρχονται τὴν ἀγορὰν ἀληθεῖς κατ' ἀλλήλων ἔχοντες δόξας, καὶ λόγους οὐ ψευδεῖς λέγοντες. ὁ μὲν γὰρ κτησιφῶν οὐ τὸ καθ' ἑαυτὸν φησὶ φοβεῖσθαι. ἐλπίζει γὰρ δόξειν ἰδιώτης εἶναι, ἀλλὰ τὴν τοῦ

δημοσθένους ἐν τῇ πολιτείᾳ δωροδοκίαν φησὶ φοβεῖ-
σθαι, καὶ τὴν ἐμπληξίαν καὶ δειλίαν. ὁ δὲ δημοσθένης
εἰς αὐτὸν μὲν ἀποβλέπων, θαῤῥεῖν φησιν. τὴν δὲ τοῦ
κτησιφῶντος πονηρίαν καὶ πορνοβοσκίαν ἰσχυρῶς δε-
δίεναι. τοὺς δὴ κατεγνωκότας ἀλλήλων ἀδικεῖν, μηδα-
μῶς ὑμεῖς οἱ κοινοὶ κριταὶ τῶν ἐγκλημάτων ἀπολύση-
τε. περὶ δὲ τῶν εἰς ἐμαυτὸν λοιδοριῶν βραχέα βούλομαι
προειπεῖν. πυνθάνομαι γὰρ λέξειν δημοσθένην ὡς ἡ πό-
λις ὑπ᾽ αὐτοῦ μὲν ὠφέληται, πολλὰ δὲ ὑπ᾽ ἐμοῦ κατα-
βέβλαπται, καὶ τὸν φίλιππον καὶ τὸν ἀλέξανδρον καὶ
τὰς ἀπὸ τούτων αἰτίας ἀνοίσειν ἐπ᾽ ἐμέ. οὕτω γάρ ἐστιν
ὡς ἔοικε δεινὸς δημιουργὸς λόγων, ὥστε οὐκ ἀπόχρη αὐ-
τῷ, εἴ τι πεπολίτευμαι παρ᾽ ὑμῖν ἐγώ, ἢ εἴ τινας δημη-
γορίας εἴρηκα τούτων κατηγορεῖν. ἀλλὰ καὶ τὴν ἡσυ-
χίαν αὐτὴν τοῦ βίου διαβάλλει, καὶ τῆς σιωπῆς μου κα-
τηγορεῖ. ἵνα μηδεὶς αὐτῷ τόπος ἀσυκοφάντητος παρα-
λίπηται, καὶ τὰς ἐν τοῖς γυμνασίοις μετὰ τῶν νεωτέ-
ρων μου διατριβὰς καταμέμφεται, καὶ κατὰ τῆσδε τῆς κρί-
σεως εὐθὺς ἀρχόμενος τοῦ λόγου, φέρει τινὰ αἰτίαν
λέγων, ὡς ἐγὼ τὴν γραφὴν οὐχ ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐγραψά-
μην, ἀλλ᾽ ἐνδεικνύμενος ἀλεξάνδρῳ διὰ τὴν πρὸς αὐ-
τὸν ἔχθραν. καὶ νὴ δί᾽ ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι μέλλει με ἀ-
νερωτᾶν, διὰ τί τὸ μὲν κεφάλαιον τῆς πολιτείας αὐ-
τοῦ ψέγω, τὰ δὲ καθ᾽ ἕκαστον οὐκ ἐκώλυον, οὐδ᾽ ἐγραφό-
μην; ἀλλὰ διαλιπὼν καὶ πρὸς τὴν πολιτείαν οὐ πυκνὰ
προσιὼν ἀπήνεγκα τὴν γραφήν. ἐγὼ δὲ οὔτε τὰς δη-
μοσθένους διατριβὰς ἐζήλωκα, οὔτ᾽ ἐπὶ ταῖς ἐμαυτοῦ αἰ-
σχύνομαι, οὔτε τοὺς εἰρημένους ἐν ὑμῖν λόγους ἐμαυτῷ ἀρ-

ῥήτορος εἶναι βουλοίμην, ὅτι τὰ αὐτὰ τούτῳ δημηγορήσας, ἐδεξάμην ἂν ζῆν, τὴν δ' ἐμὴν σιωπὴν ὦ δημόσθενες, ἡ τοῦ βίου μετριότης παρεσκεύασεν. ἀρκεῖ γάρ μοι μικρά. καὶ μειζόνων αἰσχρῶς οὐκ ἐπιθυμῶ. ὥστε καὶ σιγῶ καὶ λέγω βουλευσάμενος, ἀλλ' οὐκ ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τῆς ἐν τῇ φύσει δαπάνης. σὺ δ' οἶμαι λαβὼν μὲν σεσίγηκας, ἀναλώσας δὲ κέκραγας. λέγεις δὲ οὐχ ὁπόταν σοι δοκεῖ, οὐδ' ἃ βούλει, ἀλλ' ὁπόταν οἱ μισθοδόται σοι προστάττωσιν. οὐκ αἰσχύνῃ γὰρ ἀλαζονευόμενος ἃ παραχρῆμα ἐξελέγχῃ ψευδόμενος. ἀπηνέχθη γὰρ ἡ κατὰ τουδὶ τοῦ ψηφίσματος γραφή. ἣν οὐχ ὑπὲρ τῆς πόλεως, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς εἰς ἀλέξανδρον ἐνδείξεώς με φὴς ἀπενεγκεῖν, ἔτι φιλίππου ζῶντος πρὶν ἀλέξανδρον εἰς τὴν ἀρχὴν καταστῆναι οὔπω σου τὸ παυσανίου ἐνύπνιον ἑωρακότος. οὐδὲ πρὸς τὴν ἀθηνᾶν καὶ τὴν ἥραν νύκτωρ διειλεγμένου, πῶς ἂν οὖν ἐγὼ προενεδείκνυμην ἀλεξάνδρῳ; εἴ γε μὴ ταὐτὸ ἐνύπνιον ἐγὼ καὶ δημοσθένης εἴδομεν. Ἐπιτιμᾷς δέ μοι εἰ μὴ συνεχῶς ἀλλὰ διαλείπων πρὸς τὸν δῆμον προσέρχομαι καὶ τὴν ἀξίωσιν ταύτην οἴει λανθάνειν ἡμᾶς. μεταφέρων οὐκ ἐκ δημοκρατίας, ἀλλ' ἐξ ἑτέρας πολιτείας. ἐν μὲν γὰρ ταῖς ὀλιγαρχίαις οὐχ ὁ βουλόμενος, ἀλλ' ὁ δυναστεύων κατηγορεῖ. ἐν δὲ ταῖς δημοκρατίαις ὁ βουλόμενος καὶ ὅταν αὐτῷ δόξῃ. καὶ τὸ μὲν διὰ χρόνου λέγειν σημεῖόν ἐστιν ἐπὶ τῶν καιρῶν καὶ τοῦ συμφέροντος ἀνδρὸς πολιτευομένου, τὸ δὲ μηδὲ μίαν παραλείπειν ἡμέραν, ἐργαζομένου καὶ μισθαρνοῦντος. ὑπὲρ δὲ τοῦ μηδέπω κεκρίσθαι ὑπ' ἐμοῦ, μηδὲ τῶν ἀδικημάτων τιμωρίαν ὑπὸ

χεῖν. ὅταν καταφεύγῃς ἐπὶ τοὺς τοιούτους λόγους, ἢ τοὺς ἀκούοντας ἐπιλήσμονας ὑπολαμβάνῃς, ἢ σαυτὸν παραλογίζῃ. τὰ μὲν γὰρ περὶ τοὺς ἀμφισσέας ἠσεβημένα σοι καὶ τὰ περὶ τὴν εὔβοιαν δωροδοκηθέντα, χρόνων ἐγγεγενημένων, ἐν οἷς ὑπ᾽ ἐμοῦ φανερῶς ἐξηλέγχου, ἴσως ἐλπίζεις τὸν δῆμον ἀμνημονεῖν. τὰ δὲ περὶ τὰς τριήρεις καὶ τοὺς τριηράρχους ἁρπάγματα, τίς ἂν ἀποκρύψαι χρόνος δύναιτ᾽, ὅτε νομοθετήσας περὶ τῶν τριακοσίων νεῶν, καὶ σαυτὸν πείσας ἀθηναίους ἐπιστάτην τάξαι τοῦ ναυτικοῦ, ἐξηλέγχθης ὑπ᾽ ἐμοῦ ἑξήκοντα καὶ πέντε νεῶν ταχυναυτουσῶν τριηράρχους ὑφῃρημένος πλεῖον τῆς πόλεως ἡμῶν ἀφανίζων ναυτικὸν, ἢ ὅτε ἀθηναῖοι τὴν ἐν νάξῳ ναυμαχίαν πρὸς λακεδαιμονίους καὶ πόλιν ἐνίκησαν, οὕτω δὲ ταῖς αἰτίαις ἐνέφραξας τὰς κατὰ σαυτοῦ τιμωρίας. ὥστε τὸν κίνδυνον εἶναι μὴ σοὶ τῷ ἀδικήσαντι, ἀλλὰ τοῖς ἐπεξιοῦσι. πολὺν μὲν τὸν ἀλέξανδρον καὶ φίλιππον ἐν ταῖς διαβολαῖς φέρων, αἰτιώμενος δέ τινας ἐμποδίζειν τοὺς τῆς πόλεως καιρούς, ἀεὶ τὸ παρὸν λυμαινόμενος. τὸ δὲ μέλλον κατεπαγγελλόμενος. οὐ τὸ τελευταῖον εἰσαγγέλλεσθαι μέλλων ὑπὸ ἐμοῦ τὴν ἀναξίνου σύλληψιν τοῦ ὠρείτου κατεσκεύασας τοῦ τὰ ἀγοράσματα ὀλυμπιάδι ἀγοράζοντος. καὶ τὸν αὐτὸν ἄνδρα δὶς στρεβλώσας τῇ σαυτοῦ χειρί. γράψας αὐτὸν θανάτῳ ζημιῶσαι. καὶ παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν ὠρεῷ κατήγου. καὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς τραπέζης ἔφαγες καὶ ἔπιες καὶ ἔσπεισας, καὶ τὴν δεξιὰν ἐνέβαλες. ἄνδρα φίλον καὶ ξένον ποιούμενος. καὶ τοῦτον ἀπέκτεινας, καὶ περὶ τούτων ἐν ἅπασιν ἀθηναίοις ἐξελεγχθεὶς ὑπὸ ἐμοῦ, καὶ κληθεὶς

ξενοκτόνος οὐ τὸ ἀσέβημα ἐρήσω, ἀλλ' ἀπ' ἐκείνου ἐφ' ᾧ ἀνεβόησεν ὁ δῆμος, καὶ ὅσοι ξένοι περιέστασαν τὴν ἐκκλησίαν. ἔφησθα γὰρ τοὺς τῆς πόλεως ἅλας περὶ πλείονος ποιήσασθαι τῆς ξενικῆς τραπέζης. ἐπιστολὰς δὲ σιγῶ ψευδεῖς, καὶ κατασκόπων συλλήψεις. καὶ βασάνους ἐπ' αἰτίαις ἀγενήτοις. ὡς ἐμοῦ μετά τινων ἐν τῇ πόλει νεωτερίζειν βουλομένου. ἔπειτα ἐπερωτᾶν με ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι μέλλει, τίς ἂν εἴη τοιοῦτος ἰατρός, ὅς τις τῷ νοσοῦντι μεταξὺ μὲν ἀσθενοῦντι μηδὲν συμβουλεύοι, τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ ἐλθὼν εἰς τὰ ἔννατα διεξίοι πρὸς τοὺς οἰκείους, ἃ ἐπιτηδεύσας ὑγιὴς ἂν ἐγένετο. σαυτὸν δ' οὐκ ἀνερωτᾷς, τίς ἂν εἴη δημαγωγὸς τοιοῦτος, ὅστις τὸν μὲν δῆμον θωπεῦσαι δύναιτο, τοὺς δὲ καιροὺς ἐν οἷς ἦν σώζειν τὴν πόλιν ἀπόδοιτο; τοὺς δ' εὖ φρονοῦντας κωλύοι διαβάλλων συμβουλεύειν. ἀποδρὰς δ' ἐκ τῶν κινδύνων καὶ τὴν πόλιν ἀνηκέστοις κακοῖς περιβαλὼν, ἀξιοῖ στεφανοῦσθαι ἐπ' ἀρετῇ, ἀγαθὸν μὲν πεποιηκὼς μηδέν. πάντων δὲ τῶν κακῶν αἴτιος γεγονώς. ἐπερωτώη δὲ συκοφαντηθέντας ἐκ τῆς πολιτείας ἐπ' ἐκείνων τῶν καιρῶν, ὅτε ἐνῆν σώζεσθαι. διὰ τί αὐτὸν οὐκ ἐκώλυσαν ἐξαμαρτάνειν. ἀποκρύπτοιτο δὲ τὸ πάντων τελευταῖον, ὅτι τῆς μάχης ἐπιγενομένης οὐκ ἐσχολάζομεν περὶ τὴν σὴν τιμωρίαν, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως ἐπρεσβεύομεν. ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἀπέχρη σοι δίκην μὴ δεδωκέναι, ἀλλὰ καὶ δωρεὰς αἰτεῖς καταγέλαστον ἐν τοῖς ἕλλησι τὴν πόλιν ποιῶν. ἐνταῦθ' ἐνέστην καὶ τὴν γραφὴν ἀπήνεγκα. καὶ νὴ τοὺς θεοὺς τοὺς ὀλυμπίους ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι δημοσθένην λέξειν, ἐφ' ᾧ μου νῦν μέλλω λέγειν ἀγανακτῶ μάλιστα ἀφομοιοῖ

γάρ μου τὴν φύσιν ταῖς σειρῆσιν ὡς ἔοικε. καὶ γὰρ ὑπ' ἐκείνων οὐ κηλεῖσθαί φησι τοὺς ἀκροωμένους, ἀλλ' ἀπόλλυσθαι, διόπερ οὐκ εὐδοκιμεῖν τὴν τῶν εἰρημένων μουσικήν. καὶ δὴ καὶ τὴν τῶν ἐμῶν λόγων ἐμπειρίαν καὶ τὴν φύσιν μου γεγενῆσθαι ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἀκουόντων, καίτοι τὸν λόγον τοῦτον ὅλως μὲν ἔγωγε οὐδενὶ πρέπειν ἡγοῦμαι περὶ ἐμοῦ λέγειν. τῆς γὰρ αἰτίας αἰσχρὸν τὸν αἰτιώμενόν ἐστι τὸ ἔργον μὴ ἔχειν ἐπιδεῖξαι. εἰ δ' ἦν ἀναγκαῖον ῥηθῆναι, οὐ Δημοσθένους ἦν ὁ λόγος. Ἀλλ' ἀνδρὸς στρατηγοῦ, μεγάλα μὲν τῇ πόλει κατειργασμένου, λέγειν δὲ ἀδυνάτου καὶ τὴν τῶν ἀντιδίκων διὰ τοῦτο ἐζηλωκότος φύσιν, ὅτι σύνοιδεν ἑαυτῷ μὲν οὐδὲν ὧν διαπέπρακται δυναμένῳ φράσαι, τὸν δὲ κατήγορον ὁρᾷ δυνάμενον καὶ τὰ μὴ πεπραγμένα ὑφ' αὑτοῦ παριστάναι τοῖς ἀκούουσιν ὡς διῴκηκεν. ὅταν δ' οὗτος ὀνομάτων συγκείμενος ἄνθρωπος καὶ τούτων πικρῶν καὶ περιέργων, ἔπειτα ἐπὶ τὴν ἁπλότητα καὶ τὰ ἔργα καταφεύγῃ, τίς ἂν ἀνάσχοιτο; οὗ τὴν γλῶσσαν ὥσπερ τῶν αὐλῶν ἐάν τις ἀφέλοιτο λοιπὸν οὐδέν ἐστι. Θαυμάζω δ' ἔγωγε ὑμῶν ὦ Ἀθηναῖοι καὶ ζητῶ πυθέσθαι πρὸς τί ἂν ἀποβλέποντες ἀποψηφίσεσθε τὴν γραφήν; Πότερον ὡς τὸ ψήφισμά ἐστιν ἔννομον; ἀλλ' οὐδεμία πώποτε γνώμη παρανομωτέρα γεγένηται. ἀλλ' ὡς ὁ τὸ ψήφισμα γράψας οὐκ ἐπιτήδειός ἐστι δίκην δοῦναι; οὐκ ἄρα εἰσὶ παρ' ὑμῖν εὔθυναι βίου εἰ τοῦτον ἀφήσετε. Ἐκεῖνο δ' οὐ λυπηρόν; εἰ πρότερον μὲν ἐνεπίμπλατο ἡ ὀρχήστρα χρυσῶν στεφάνων οἷς ὁ δῆμος ἐστεφανοῦτο ὑπὸ τῶν ἑλλήνων διὰ τὸ ξενικοῖς στεφάνοις ταύτην ἀποδεδόσθαι τὴν

ἡμέραν, ἐκ δὲ τῶν δημοσθένους πολιτευμάτων ὑμεῖς μὲν ἀστεφάνωτοι, καὶ ἀκήρυκτοι γίνεσθε. οὗτος δὲ κηρυχθήσεται; καὶ εἰ μέν τις τῶν τραγικῶν ποιητῶν τῶν μετὰ ταῦτα ἐπεισαγόντων, ποιήσειεν ἐν τραγῳδίᾳ τὸν θερσίτην ὑπὸ τῶν ἑλλήνων στεφανούμενον, οὐδεὶς ἂν ὑμῶν ὑπομείνειεν ὅτι φησὶν ὅμηρος ἄνανδρον αὐτὸν εἶναι καὶ συκοφάντην. αὐτοὶ δ᾽ ὅταν τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον στεφανῶτε, οὐκ οἴεσθε ἐν ταῖς τῶν ἑλλήνων δόξαις συρίττεσθαι; οἱ μὲν γὰρ πατέρες ὑμῶν τὰ ἔνδοξα καὶ λαμπρὰ τῶν πραγμάτων ἀνετίθεσαν τῷ δήμῳ. τὰ δὲ ταπεινὰ καὶ καταδεέστερα εἰς τοὺς ῥήτορας τοὺς φαύλους ἔτρεπον. κτησιφῶν δ᾽ ὑμᾶς οἴεται δεῖν ἀφελόντας τὴν ἀδοξίαν ἀπὸ δημοσθένους περιθεῖναι τῷ δήμῳ. Καὶ φατὲ μὲν εὐτυχεῖς εἶναι, ὡς καὶ ἐστὲ καλῶς ποιοῦντες. ψηφιεῖσθε δὲ ὑπὸ μὲν τῆς τύχης ἐγκαταλελεῖφθαι, ὑπὸ δημοσθένους δὲ εὖ πεπονθέναι; καὶ τὸ πάντων ἀτοπώτατον ἐν τοῖς αὐτοῖς δικαστηρίοις, τοὺς μὲν τὰς τῶν δώρων γραφὰς ἁλισκομένους, ἀτιμοῦτε, ὃν δ᾽ αὐτοὶ μισθοῦ πολιτευόμενον σύνιστε, στεφανώσετε; καὶ τοὺς μὲν κριτὰς τοὺς ἐκ διονυσίων ἐὰν μὴ δικαίως τοὺς κυκλίους χοροὺς κρίνωσι ζημιοῦτε. αὐτοὶ δὲ οὐ κυκλίων χορῶν κριταὶ καθεστηκότες, ἀλλὰ νόμων καὶ πολιτικῆς ἀρετῆς, τὰς δωρεὰς οὐ κατὰ τοὺς νόμους οὐδ᾽ ὀλίγοις καὶ τοῖς ἀξίοις, ἀλλὰ τῷ διαπραξαμένῳ δώσετε; ἔπειτ᾽ ἔξεισιν ἐκ τοῦ δικαστηρίου ὁ τοιοῦτος κριτής, ἑαυτὸν μὲν ἀσθενῆ πεποιηκώς, ἰσχυρὸν δὲ τὸν ῥήτορα; ἀνὴρ γὰρ ἰδιώτης ἐν πόλει δημοκρατουμένῃ νόμῳ καὶ ψήφῳ βασιλεύει. ὅταν δ᾽ ἑτέρῳ ταῦτα παραδῷ, καταλέλυκεν αὐτὸς τὴν αὐτοῦ δυναστείαν.

Ἐπεὶ θ' ὁ μὲν ὅρκος ὃν ὀμωμοκὼς δικάζει συμπαρακολουθῶν αὐτὸν λυπεῖ. δι' αὐτὸν γὰρ οἶμαι γέγονε τὸ ἁμάρτημα. ἡ δὲ χάρις πρὸς ὃν ἐχαρίζετο, ἄδηλος γεγένηται. ἡ γὰρ ψῆφος ἀφανὴς φέρεται· δοκοῦμεν δ' ἔμοιγε ὦ ἀθηναῖοι ἀμφότερα. καὶ κατορθοῦν καὶ παρακινδυνεύειν εἰς τὴν πολιτείαν οὐ σωφρονοῦντες. Ὅτι μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν νῦν καιρῶν οἱ πολλοὶ τοῖς ὀλίγοις προΐεσθε τὰ τῆς δημοκρατίας ἰσχυρά, οὐκ ἐπαινῶ. ὅτι δ' οὐ γεγένηται φορὰ καθ' ἡμᾶς ῥητόρων πονηρῶν ἅμα καὶ τολμηρῶν, εὐτυχοῦμεν. πρότερον μὲν γὰρ τοιαύτας φύσεις ἤνεγκε τὸ δημόσιον αἳ ῥᾳδίως οὕτω κατέλυσαν τὸν δῆμον, ἔχαιρε γὰρ κολακευόμενος. ἔπειτ' αὐτὸν οὐχ οὓς ἐφοβεῖτο, ἀλλ' οἷς ἑαυτὸν ἐνεχείριζε κατέλυσαν. ἔνιοι δὲ καὶ αὐτοὶ τῶν τριάκοντα ἐγένοντο, καὶ πλείους ἢ χιλίους καὶ πεντακοσίους τῶν πολιτῶν ἀκρίτους ἀπέκτειναν, πρὶν τὰς αἰτίας ἀκοῦσαι ἐφ' αἷς ἔμελλον ἀποθνήσκειν. καὶ οὐδ' ἐπὶ τὰς ταφὰς καὶ ἐκφορὰς τῶν τελευτησάντων εἴων τοὺς προσήκοντας παραγενέσθαι. οὐχ ὑφ' ὑμῖν αὐτοῖς ἕξετε τοὺς πολιτευομένους; οὐ ταπεινώσαντες ἀποπέμψετε τοὺς νῦν ἐπηρμένους; Οὐ μεμνήσεσθε ὅτι οὐδεὶς πώποτε πρότερον ἐπέθετο τῇ τοῦ δήμου καταλύσει πρὶν ἂν μείζω τῶν δικαστηρίων ἰσχύσῃ; Ἡδέως δ' ἂν ἔγωγ' ὦ ἀθηναῖοι ἀναλογισαίμην ἐναντίον ὑμῶν πρὸς τὸν γράψαντα τὸ ψήφισμα διὰ ποίας εὐεργεσίας ἀξιοῖ δημοσθένην στεφανῶσαι. εἰ μὲν γὰρ λέγεις ὅθεν τὴν ἀρχὴν τοῦ ψηφίσματος ἐποιήσω, ὅτι τὰς τάφρους τὰς περὶ τὰ τείχη καλῶς ἐτάφρευσε, θαυμάζω σου. Τοῦ γὰρ ταῦτα ἐξεργ-

γαθῆναι καλῶς τὸ γεγενῆσθαι τούτων αἴτιον, μείζω κατηγορίαν ἔχει, οὐ γὰρ περιχαρακώσαντα χρὴ τὰ τείχη, οὐδὲ τὰς τάφρους, οὐδὲ τὰς δημοσίας ταφὰς ἀμελοῦντα τὸν ὀρθῶς πεπολιτευμένον δωρεὰς αἰτεῖν.

Ἀλλ᾽ ἀγαθοῦ τινος αἴτιον γεγενημένον τῇ πόλει. εἰ δὲ ἥξεις ἐπὶ τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ψηφίσματος, ἐν ᾧ τετόλμηκας γράφειν ὡς ἔστιν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ διατελεῖ λέγων καὶ πράττων τὰ ἄριστα τῷ δήμῳ τῷ ἀθηναίων ἀφελὼν τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὸν κόμπον τοῦ ψηφίσματος. ἅψαι τῶν ἔργων, ἐπίδειξον ἡμῖν ὅ,τι λέγεις. τὰς μὲν γὰρ περὶ τοὺς ἀμφισσέας καὶ τοὺς εὐβοέας δωροδοκίας παραλείπω. ὅταν δὲ τῆς πρὸς θηβαίους συμμαχίας τὰς αἰτίας ἀνατιθῇς δημοσθένει, τοὺς μὲν ἀγνοοῦντας ἐξαπατᾷς. τοὺς δὲ εἰδότας καὶ αἰσθανομένους ὑβρίζεις. Ἀφελὼν γὰρ τὸν καιρὸν καὶ τὴν δόξαν τὴν τούτων δι᾽ ἣν ἐγένετο ἡ συμμαχία, οἴει λανθάνειν ἡμᾶς, τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα δημοσθένει περιτιθείς. ἡλίκον δ᾽ ἐστὶ τὸ ἀλαζόνευμα τοῦτο, ἐγὼ πειράσομαι μεγάλῳ σημείῳ διδάξαι. ὁ γὰρ τῶν περσῶν βασιλεύς, οὐ πολλῷ πρότερον χρόνῳ πρὸ τῆς ἀλεξάνδρου διαβάσεως εἰς τὴν ἀσίαν κατέπεμψε τῷ δήμῳ καὶ μάλα ὑβριστικὴν καὶ βάρβαρον ἐπιστολήν. ἐν ᾗ τά τε δὴ ἄλλα καὶ μάλ᾽ ἀπαιδεύτως διελέχθη, καὶ ἐπὶ τελευτῆς ἐνέγραψεν ἐν τῇ ἐπιστολῇ. ἐγώ φησιν ὑμῖν χρυσίον οὐ δώσω μή με αἰτεῖτε. οὐ γὰρ λήψεσθε. Οὗτος μέντοι ὁ αὐτὸς ἐγκαταληφθεὶς ὑπὸ τῶν νυνὶ παρόντων αὐτῷ κινδύνων οὐκ αἰτούντων ἀθηναίων αὐτὸς ἑκὼν κατέπεμψε τριακόσια τάλαντα τῷ δήμῳ. ἃ σωφρο-

μῶν οὐκ ἐδέξατο. ὁ δὲ κομίζων ἦν τὸ χρυσίον καιρὸς καὶ
φόβος, καὶ χρεία συμμάχων. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τὴν
Θηβαίων συμμαχίαν ἐξειργάζετο. σὺ δὲ τὸ μὲν τῶν
Θηβαίων ὄνομα καὶ τὸ τῆς δυστυχεστάτης συμμαχίας
ἐνοχλεῖς ἀεὶ λέγων. τὰ δ' ἑβδομήκοντα τάλαντα ὑπο-
σιωπᾷς. Α προλαβὼν τοῦ βασιλικοῦ χρυσίου ἀπε-
στέρησας. οὐ δι' ἔνδειαν μὲν χρημάτων, ἕνεκα πέν-
τε ταλάντων οἱ ξένοι τοῖς Θηβαίοις τὴν ἄκραν οὐ παρέ-
δωκαν; διὰ ἐννέα δὲ τάλαντα ἀργυρίου πάντων ἀρ-
κάδων ἐξεληλυθότων καὶ τῶν ἡγεμόνων ἑτοίμων ὄν-
των βοηθεῖν, ἡ πρᾶξις οὐ γεγένηται. Σὺ δὲ πλου-
τεῖς, καὶ ταῖς ἡδοναῖς ταῖς σαυτοῦ χορηγεῖς, καὶ τὸ κε-
φάλαιον τὸ μὲν βασιλικὸν χρυσίον παρὰ τούτῳ. οἱ δὲ
κίνδυνοι παρ' ὑμῖν. ἄξιον δ' οὖν καὶ τὴν ἀπαιδευσίαν
αὐτῶν θεωρῆσαι. εἰ γὰρ τολμήσει κτησιφῶν μὲν δημο-
σθένην παρακαλεῖν λέξοντα εἰς ὑμᾶς, οὗτος δ' ἀναβὰς ἑ-
αυτὸν ἐγκωμιάσει, βαρύτερον τῶν ἔργων ὧν πεπόν-
θατε τὸ ἀκρόαμα γίνεται. ὅπου γὰρ τοὺς μὲν ὄντως ἄν-
δρας ἀγαθοὺς οἷς πολλὰ καὶ καλὰ σύνισμεν ἔργα ἂν
τοὺς καθ' ἑαυτῶν ἐπαίνους λέγωσιν οὐ φέρομεν. ὅταν δὲ
ἄνθρωπος αἰσχύνη τῆς πόλεως γεγονὼς ἑαυτὸν ἐγκω-
μιάζῃ, τίς ἂν τὰ τοιαῦτα καρτερήσειεν ἀκούων;
Ἀπὸ μὲν οὖν τῆς ἀναισχύντου πραγματείας ἐὰν σω-
φρονῇς ἀποστήσῃ. ποίησαι δὲ ὦ κτησιφῶν διὰ σαυτοῦ
τὴν ἀπολογίαν, οὐ γὰρ δήπου τοῦτό γε σκήψῃ, ὡς οὐ δυνα-
τὸς εἶ λέγειν, καὶ γὰρ ἂν ἄτοπόν σοι συμβαίνοι εἰ πρώ-
ην μὲν ποθ' ὑπέμεινας πρεσβευτὴς ὡς κλεοπάτραν
τὴν φιλίππου θυγατέρα χειροτονεῖσθαι συναχθε-

ἀχθόμενος ἐπὶ τῇ τοῦ μολοττῶν βασιλέως ἀλεξάνδρου τελευτῇ, μνήμην δὲ οὐ φήσεις δύνασθαι λέγειν, ἔπειτα γυναῖκα μὲν ἀλλοτρίαν πενθοῦσαν δύνασαι παραμυθεῖσθαι, γράψας δὲ μισθοῦ ψήφισμα οὐκ ἀπολογήσῃ; ἢ τοιοῦτός ἐστιν ὃν γέγραφας στεφανοῦσθαι, οἷος μὴ γιγνώσκεσθαι ὑπὸ τῶν εὖ πεπονθότων ἂν μή τις σοι συνείποι. ἐπερώτησον δὴ τοὺς δικαστάς, εἰ ἐγίγνωσκον χαβρίαν καὶ ἰφικράτην, καὶ τιμόθεον, καὶ πυθοῦ παρ᾽ αὐτῶν διὰ τί τὰς δωρεὰς αὐτοῖς ἔδωκαν καὶ τὰς εἰκόνας ἔστησαν· ἅπαντες γὰρ ἅμα σοι ἀποκρινοῦνται, ὅτι χαβρίᾳ μὲν διὰ τὴν περὶ νάξον ναυμαχίαν, ἰφικράτει δὲ ὅτι μόραν λακεδαιμονίων ἀπέκτεινε, τιμοθέῳ δὲ διὰ τὸν περίπλουν τὸν εἰς κέρκυραν. καὶ ἄλλοις ὧν ἑκάστῳ πολλὰ καὶ καλὰ κατὰ τὸν πόλεμον ἔργα πέπρακται. δημοσθένει δ᾽ ἐάν τις ἐρωτᾷ διὰ τί δώσετε, ὅτι δωροδόκος; ὅτι δειλός; ὅτι τὴν τάξιν ἔλιπε; καὶ πότερον τοῦτον τιμήσετε, ἢ ὑμᾶς αὐτοὺς ἀτιμώσετε, καὶ τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ μάχῃ τελευτήσαντας. οὓς νομίζετε ὁρᾶν σχετλιάζοντας εἰ οὗτος στεφανωθήσεται. καὶ γὰρ ἂν εἴη δεινὸν ὦ ἀθηναῖοι εἰ τὰ μὲν ξύλα καὶ τοὺς λίθους καὶ τὸν σίδηρον τὰ ἄφωνα καὶ ἀγνώμονα, ἐάν τις ἐμπεσόντα ἀποκτείνῃ ὑπερορίζομεν, καὶ ἐάν τις αὑτὸν διαχρήσηται τὴν χεῖρα τὴν τοῦτο πράξασαν χωρὶς τοῦ σώματος θάπτομεν, δημοσθένην δὲ ὦ ἀθηναῖοι τὸν γράψαντα μὲν τὴν πανυστάτην ἔξοδον, προδόντα δὲ τοὺς στρατιώτας τοῦτον ὑμεῖς τιμήσετε; οὐκοῦν ὑβρίζονται μὲν οἱ τελευτήσαντες. ἀθυμότεροι δὲ οἱ ζῶντες γίνονται. ὁρῶντες τῆς ἀρετῆς ἆθλον τὸν θάνατον κείμενον.

τὴν δὲ μνήμην ὑπολείπουσαν. τὸ δὲ μέγιστον, ἐὰν ἐπερω-
τῶσιν ὑμᾶς οἱ νεώτεροι πρὸς ποῖον παράδειγμα χρὴ
αὐτοὺς τὸν βίον ποιεῖσθαι. τί κρινεῖτε; εὖ γὰρ ἴστε ὅτι οὐχ
αἱ παλαῖστραι, οὐδὲ τὰ διδασκαλεῖα, οὐδ᾽ ἡ μουσικὴ μό-
νον παιδεύει τοὺς νεωτέρους, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τὰ δη-
μόσια κηρύγματα. κηρύττεταί τις ἐν τῷ θεάτρῳ ὅτι στε-
φανοῦται ἀρετῆς ἕνεκα καὶ ἀνδραγαθίας καὶ εὐνοί-
ας, ἄνθρωπος ἀσχήμων ὢν τῷ βίῳ καὶ βδελυρός. ὁ δέ γε
νεώτερος ταῦτ᾽ ἰδὼν διεφθάρη. δίκην τις δέδωκε πο-
νηρὸς καὶ πορνοβοσκὸς, ὥσπερ κτησιφῶν, οἱ δέ γε ἄλ-
λοι πεπαίδευνται. τἀναντία τις ψηφισάμενος
τῶν καλῶν καὶ δικαίων ἐπανελθὼν οἴκαδε παιδεύει
τὸν υἱόν. ὁ δέ γε εἰκότως οὐ πείθεται. ἀλλὰ τὸ νουθετεῖν
ἐνταῦθα ἐνοχλεῖν ἤδη δικαίως ὀνομάζεται. ὡς οὖν μὴ
μόνον κρίνοντες, ἀλλὰ καὶ θεωρούμενοι, οὕτω τὴν ψῆ-
φον φέρετε εἰς ἀπολογισμόν. τοῖς μὲν νῦν οὐ παροῦσι
τῶν πολιτῶν, ἐπερησομένοις δὲ ὑμᾶς τί ἐδικάζετε. εὖ
γὰρ ἴστε ὦ ἀθηναῖοι ὅτι τοιαύτη δόξει ἡ πόλις εἶναι, ὁποῖ-
ός τις ἂν ᾖ ὁ κηρυττόμενος. ἔστι δὲ ὄνειδος, μὴ τοῖς
προγόνοις ὑμᾶς ἀλλὰ τῇ τοῦ δημοσθένους, ἀνανδρίᾳ
προσεικασθῆναι. πῶς οὖν ἄν τις τὴν τοιαύτην αἰ-
σχύνην ἐκφύγοι. ἐὰν τοὺς προκαταλαμβάνοντας τὰ
κοινὰ καὶ φιλάνθρωπα τῶν ὀνομάτων, ἀπίστους ὄν-
τας τοῖς ἤθεσι φυλάξησθε. ἡ γὰρ εὔνοια καὶ τὸ τῆς δη-
μοκρατίας ὄνομα κεῖται μὲν ἐν μέσῳ. φθάνουσι δ᾽ ἐπ᾽
αὐτὰ καταφεύγοντες τῷ λόγῳ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ τοῖς ἔρ-
γοις πλεῖστον ἀπέχοντες. ὅταν οὖν λάβητε ῥήτορα ξενι-
κῶν στεφάνων καὶ κηρυγμάτων ἐν τοῖς ἕλλησιν ἐπιθυ-

μαρτυρία, ἐπανάγειν αὐτὸν κελεύετε, καὶ τῶν λόγων ὥσπερ τὰς βεβαιώσεις τῶν κηρυγμάτων ὁ νόμος κελεύει ποιεῖσθαι εἰς βίον ἀξιόχρεων καὶ τρόπον σώφρονα. ὅτῳ δὲ ταῦτα μὴ μαρτυρεῖται, μὴ βεβαιοῦτε αὐτῷ τοὺς ἐπαίνους, καὶ τῆς δημοκρατίας ἐπιμελήθητε ἤδη διαφευγούσης ὑμᾶς. ἢ οὐ δεινὸν ὑμῖν δοκεῖ εἶναι, εἰ τὸ μὲν βουλευτήριον καὶ ὁ δῆμος παρορᾶται, αἱ δ' ἐπιστολαὶ καὶ αἱ πρεσβεῖαι ἀφικνοῦνται εἰς ἰδιωτικὰς οἰκίας. οὐ παρὰ τῶν τυχόντων ἀνθρώπων, ἀλλὰ παρὰ τῶν πρωτευόντων ἐν τῇ ἀσίᾳ καὶ ἐν τῇ εὐρώπῃ, καὶ ἐφ' οἷς ἐστιν ἐκ τῶν νόμων ζημία θάνατος. ταῦτά τινες οὐκ ἐξαρνοῦνται πράττειν, ἀλλ' ὁμολογοῦσιν ἐν τῷ δήμῳ, καὶ τὰς ἐπιστολὰς ἀλλήλοις παραναγινώσκουσιν, καὶ παρακελεύονται ὑμῖν οἱ μὲν βλέπειν εἰς τὰ ἑαυτῶν πρόσωπα ὡς φύλακες τῆς δημοκρατίας, ἕτεροι δ' αἰτοῦσι δωρεὰς ὡς σωτῆρες τῆς πόλεως ὄντες. ὁ δὲ δῆμος ἐκ τῆς ἀθυμίας τῶν συμβεβηκότων ὥσπερ παραγεγηρακὼς ἢ παρανοίας ἑαλωκὼς, αὐτὸ μόνον τοὔνομα τῆς δημοκρατίας περιποιεῖται. τῶν δ' ἔργων ἑτέροις παρακεχώρηκεν. ἔπειτ' ἀπέρχεσθε ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν οὐ βουλευσάμενοι, ἀλλ' ὥσπερ ἐκ τῶν ἐράνων τὰ περιόντα νειμάμενοι. ὅτι δ' οὐ ληρῶ, ἐκεῖθεν τὸν λόγον θεωρήσατε.

Ἐγένετό τις (ἄχθομαι δὲ πολλάκις μεμνημένος τὰς ἀτυχίας τῆς πόλεως) ἐνταῦθ' ἀνὴρ ἰδιώτης, ὃς ἐκπλεῖν μόνος εἰς σάμον ἐγχειρήσας ὡς προδότης τῆς πατρίδος αὐθημερὸν ὑπὸ τῆς ἐξ ἀρείου πάγου βουλῆς θανάτῳ ἐζημιώθη. ἕτερος δ' ἰδιώτης ἐκπλεύσας εἰς ῥόδον ὅτι τὸν φόβον ἀνάνδρως ἤνεγκε πρώην ποτὲ εἰσαγ

γέλθη, καὶ ἴσαι αἱ ψῆφοι αὐτῷ ἐγένοντο. εἰ δὲ μία μόνον μετέπεσεν, ὑπερώριστ' ἂν ἢ ἀπέθανεν. ἀντιθῶμεν δὴ τὸ νῦν γινόμενον. ἀνὴρ ῥήτωρ ὁ πάντων τῶν κακῶν αἴτιος, ἔλιπε μὲν τὴν ἀπὸ στρατοπέδου τάξιν, ἀπέδρα δ' ἐκ τῆς πόλεως. οὗτος στεφανοῦσθαι ἀξιοῖ καὶ κηρύττεσθαι οἴεται δεῖν.. οὐκ ἀποπέμψετε τὸν ἄνθρωπον ὡς κοινὴν τῶν ἑλλήνων συμφοράν, ἢ συλλαβόντες ὡς λῃστὴν τῶν πραγμάτων ἐπ' ὀνομάτων διὰ τῆς πολιτείας πλέοντα τιμωρήσετε, καὶ τὸν καιρὸν μέμνησθε ἐν ᾧ τὴν ψῆφον φέρετε. ἡμερῶν μὲν ὀλίγων μέλλει τὰ πύθια γίνεσθαι, καὶ τὸ συνέδριον τὸ τῶν ἑλλήνων συλλέγεσθαι. διαβέβληται δ' ἡμῶν ἡ πόλις ἐκ τῶν δημοσθένους πολιτευμάτων περὶ τοὺς νῦν καιρούς. δόξετε δὲ ἐὰν μὲν τοῦτον στεφανώσητε ὁμογνώμονες εἶναι τοῖς παραβαίνουσι τὴν κοινὴν εἰρήνην. ἐὰν δὲ τοὐναντίον τούτου πράξητε, ἀπολύσετε τὸν δῆμον τῶν αἰτιῶν. Μὴ οὖν ὡς ὑπὲρ ἀλλοτρίας, ἀλλ' ὡς ὑπὲρ οἰκείας τῆς πόλεως βουλεύεσθε. καὶ τὰς φιλοτιμίας μὴ νέμετε, ἀλλὰ κρίνετε, καὶ τὰς δωρεὰς εἰς βελτίω σώματα καὶ ἀξιολογωτέρους ἄνδρας ἀπόθεσθε. Καὶ μὴ μόνον τοῖς ὠσίν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὄμμασι διαβλέψαντες εἰς ὑμᾶς αὐτοὺς βουλεύσασθε τίνες ὑμῶν εἰσιν βοηθήσοντες δημοσθένει. πότερον οἱ συγκυνηγέται, ἢ οἱ συγγυμνασταὶ αὐτοῦ ὅτ' ἦν ἐν ἡλικίᾳ. ἀλλὰ μὰ τὸν δία τὸν ὀλύμπιον, οὐχ ὗς ἀγρίους κυνηγετῶν, οὐδὲ τῆς τοῦ σώματος εὐεξίας ἐπιμελούμενος διατετέλεκε, ἀλλ' ἐπασκῶν τέχνας ἐπὶ τοὺς τὰς οὐσίας κεκτημένους διαγεγένηται, ἀλλ' εἰς τὴν ἀλαζονείαν ἀποβλέψαντες ὅταν φῇ βυζάντιον μὲν ἐκ τῶν χειρῶν

πρεσβείας ἐξελέσθαι τῶν φιλίππου, ἀποστῆσαι δὲ ἀκαρνᾶνας, ἐκπλῆξαι δὲ θηβαίους δημηγορήσας, οἴεταί γὰρ ὑμᾶς εἰς τοσοῦτον εὐηθείας ἤδη προβεβηκέναι, ὥστε καὶ ταῦτα ἀναπεισθήσεσθαι ὥσπερ πειθὼ τρέφοντας, ἀλλ' οὐ συκοφάντην ἄνθρωπον ἐν τῇ πόλει.

Ὅταν δ' ἐπὶ τελευτῆς ἤδη τοῦ λόγου συνηγόρους τοὺς κοινωνοὺς τῶν δωροδοκημάτων αὐτῷ παρακαλῇ, ὑπολαμβάνετε ὁρᾶν ἐπὶ τοῦ βήματος οὗ νῦν ἑστηκὼς ἐγὼ λέγω, ἀντιπαρατεταγμένους πρὸς τὴν τούτων ἀσέλγειαν, τοὺς τῆς πόλεως εὐεργέτας. σόλωνα μὲν τὸν καλλίστοις νόμοις κοσμήσαντα τὴν δημοκρατίαν, ἄνδρα φιλόσοφον, καὶ νομοθέτην ἀγαθόν σωφρόνως ὥσπερ προσῆκεν αὐτῷ δεόμενον ὑμῶν μηδενὶ τρόπῳ τοὺς δημοσθένους λόγους περὶ πλείονος ποιήσασθαι τῶν ὅρκων καὶ τῶν νόμων. ἀριστείδην δὲ τὸν τοὺς φόρους τάξαντα τοῖς ἕλλησι, οὗ τελευτήσαντος τὰς θυγατέρας ἐξέδωκεν ὁ δῆμος σχετλιάζοντα ἐπὶ τῷ τῆς δικαιοσύνης προπηλακισμῷ. Καὶ ἐπερωτῶντα εἰ οὐκ αἰσχύνεσθε εἰ οἱ μὲν πατέρες ὑμῶν ἄρθμιον τὸν ζελείτην κομίσαντα εἰς τὴν ἑλλάδα τὸ ἐκ μήδων χρυσίον ἐπιδημήσαντα εἰς τὴν πόλιν πρόξενον ὄντα τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων, παρ' οὐδὲν μὲν ἦλθον ἀποκτεῖναι. ἐξεκήρυξαν δ' ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐξ ἁπάσης ἧς ἀθηναῖοι ἄρχουσιν. ὑμεῖς δὲ δημοσθένην οὐ κομίσαντα τὸ ἐκ μήδων χρυσίον, ἀλλὰ δωροδοκήσαντα καὶ ἔτι καὶ νῦν κεκτημένον, χρυσῷ στεφάνῳ μέλλετε στεφανοῦν; θεμιστοκλέα δὲ καὶ τοὺς ἐν μαραθῶνι τελευτήσαντας, καὶ τοὺς ἐν πλαταιαῖς καὶ αὐτοὺς τοὺς τάφους τῶν προγόνων οὐκ

ἂν οἴεσθε ἀνασκευάσαι, εἰ ὁ μετὰ τῶν βαρβάρων ὁμολογῶν τοῖς Ἕλλησιν ἀντιπρᾶξαι στεφανωθήσεται; ἐγὼ μὲν οὖν ὦ γῆ, καὶ ἥλιε, καὶ ἀρετή, καὶ σύνεσις, καὶ παιδεία, ᾗ διαγινώσκομεν τὰ καλά, καὶ τὰ αἰσχρὰ βεβοήθηκα, καὶ εἴρηκα. Καὶ εἰ μὲν καλῶς καὶ ἀξίως τοῦ ἀδικήματος κατηγόρηκα, εἶπον ὡς ἐβουλόμην. εἰ δὲ ἐνδεεστέρως, ὡς ἐδυνάμην. Ὑμεῖς δὲ καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων λόγων, καὶ ἐκ τῶν παραλειπομένων, αὐτοὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ συμφέροντα ὑπὲρ τῆς πόλεως ψηφίσασθε.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙ τοῦ στεφάνου λόγου.

εῖχος μὲν ὁ ῥήτωρ ὑπὲρ ἀθηναίων περιεβάλετο τῶν συνήθων τούτων καὶ χειροποιήτων ἀῤῥαγέστερόν τε καὶ βέλτιον, τήν τε εἰς τὴν πόλιν εὔνοιαν, καὶ περὶ λόγους δεινότητα, ὡς αὐτὸς εἴρηκεν, οὐ λίθοις, καὶ πλίνθοις τὰς ἀθήνας ὠχύρωσεν, ἀλλὰ μεγάλαις δυνάμεσι, καὶ πολλῇ τινι συμμαχίᾳ, τῇ μὲν ἐκ γῆς, τῇ δὲ, ἐκ θαλάττης. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν χειροποίητον περίβολον, οὐ μικρὰ τῇ πόλει συνεβάλετο, πεπονηκότος γὰρ ἤδη πολλὰ μέρη τοῦ τείχους τοῖς ἀθηναίοις, ἐπειδὴ ἔδοξεν ἀνορθοῦν αὐτὸ, ᾑρέθησαν ἐπὶ τὸ ἔργον ἄνδρες δέκα φυλῆς ἑκάστης, οὓς ἔδει τὴν ἐπιμέλειαν ψιλὴν παρέχεσθαι τοῦ ἔργου, τὸ γὰρ ἀνάλωμα δημόσιον. εἷς τοίνυν τούτων καὶ ὁ ῥήτωρ γενόμενος, οὐχ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις τὴν ἐπιμέλειαν μόνην εἰσήνεγκε τῇ χρείᾳ, ἀλλὰ τὸ μὲν ἔργον ἀμέμπτως ἀπετέλεσε, τὰ δὲ χρήματα ἔδωκεν οἴκοθεν τῇ πόλει. ἐπῄνεσεν αὐτοῦ τὴν εὔνοιαν ταύτην ἡ βουλὴ, καὶ τὴν* προθυμίαν ἠμείψατο στεφάνῳ χρυσῷ. ἕτοιμοι γὰρ ἀθηναῖοι πρὸς τὰς χάριτας τῶν εὖ ποιούντων. κτησιφῶν δὲ ἦν ὁ τὴν γνώμην εἰπὼν, ὡς δεῖ στεφανῶσαι τὸν δημοσθένην, ἐν μὲν καιρῷ, τοῖς διονυσίοις, ἐν δὲ τόπῳ, ἐν τῷ τοῦ διονύσου θεάτρῳ, ἐν δὲ θεαταῖς, πᾶσι τοῖς ἕλλησιν, οὓς ἡ πανήγυρις συνήγαγε, καὶ τούτων ἐναντίον ἀνειπεῖν

τὸν κήρυκα, ὅτι στεφανοῖ Δημοσθένην Δημοσθένους Παιανιέα ἡ πόλις, ἀρετῆς συμπάσης ἕνεκα καὶ εὐνοίας τῆς πρὸς αὐτήν. ἣν οὖν πανταχόθεν ἡ τιμὴ θαυμαστή. διὸ καὶ φθόνος αὐτῆς ἥψατο. καὶ τοῦ ψηφίσματος ἀπηνέχθη παρανόμων γραφή. Αἰσχίνης γὰρ ἐχθρὸς ὢν τοῦ Δημοσθένους, ἀγῶνα παρανόμων ἀπήγγειλε Κτησιφῶντι, λέγων ἄρχοντα γεγονότα τὸν Δημοσθένην, καὶ μὴ δόντα τὰ λόγον, ὑπεύθυνον εἶναι. νόμον δὲ κελεύειν τοὺς ὑπευθύνους μὴ στεφανοῦν. καὶ πάλιν νόμον παρεχόμενος, τὸν λέγοντα, ἐὰν μὲν τινὰ ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων στεφανοῖ, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὸν στέφανον ἀναγορεύεσθαι, ἐὰν δὲ ἡ βουλή, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, ἀλλαχόθι δὲ μὴ ἐξεῖναι. φησὶ δὲ καὶ τοὺς ἐπαίνους εἶναι τοὺς ἐπὶ τῷ Δημοσθένει ψευδεῖς. μὴ γὰρ πεπολιτεῦσθαι καλῶς τὸν ῥήτορα, ἀλλὰ καὶ δωροδόκον εἶναι, καὶ πολλῶν κακῶν αἴτιον τῇ πόλει. καὶ τάξει γε ταύτης τῆς κατηγορίας Αἰσχίνης κέχρηται. πρῶτον εἰπὼν, περὶ τοῦ τῶν ὑπευθύνων νόμου, καὶ δεύτερον, περὶ τοῦ τῶν κηρυγμάτων, καὶ τρίτον, περὶ τῆς πολιτείας. ἠξίωσε δὲ καὶ τὸν Δημοσθένην τὴν αὐτὴν τάξιν ποιήσασθαι. ὁ δὲ ῥήτωρ, καὶ ἀπὸ τῆς πολιτείας τὴν ἀρχὴν ἐποιήσατο, καὶ πάλιν εἰς ταύτην τὸν λόγον κατέστρεψε, τεχνικῶς ποιῶν. δεῖ γὰρ ἄρχεσθαί τε ἀπὸ τῶν ἰσχυροτέρων, καὶ λήγειν εἰς ταῦτα. μέσα δὲ τέθεικε τὰ περὶ τῶν νόμων, καὶ τῷ μὲν περὶ τῶν ὑπευθύνων, ἀντιτίθησι διανοίας, τῷ δὲ περὶ τῶν κηρυγμάτων, νόμον ἕτερον, ἤτοι νόμου μέρος, ὥς φησιν αὐτὸς, ἐν ᾧ συγκεχώρηται καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ κηρύττειν, ἐὰν ὁ δῆμος ἢ ἡ βουλὴ τοῦτο ψηφίσηται.

ΕΤΕΡΑ ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΑΝΩΝΥΜΟΥ εἰς τὸν αὐτὸν λόγον.

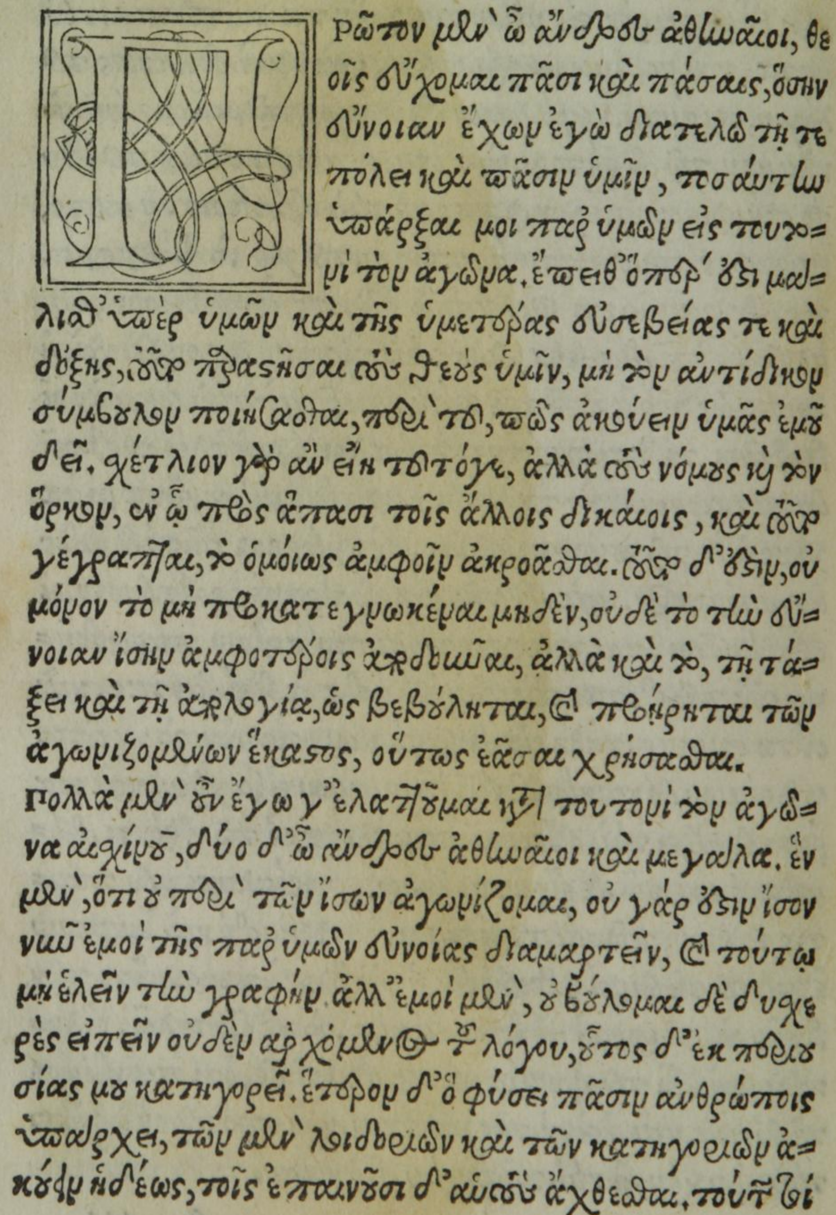

Ἀθηναῖοι καὶ Θηβαῖοι πολεμοῦντες πρὸς Φίλιππον ἐν Χαιρωνείᾳ πόλει τῆς Βοιωτίας ἡττήθησαν. ὧν κρατήσας οὖν ὁ Μακεδὼν φρουρὰν μὲν εἰς τὰς Θήβας ἐνέβαλε, καὶ εἶχεν ὑπὸ χεῖρα δουλεύουσαν. ἐλπίσαντες οὖν τὸ αὐτὸ παθεῖν Ἀθηναῖοι, καὶ ὅσον οὐδέπω κατ' αὐτῶν ἥξειν προσδοκῶντες τὸν τύραννον, ἐσκέψαντο τὰ πεπονηκότα μέρη διὰ χρόνου τοῦ τείχους ἐπανορθώσασθαι. καὶ δὴ ἀφ' ἑκάστης φυλῆς τειχοποιοὶ προεβλήθησαν. τοιόνδε καὶ ἡ Πανδιονὶς ἐξ ἑαυτῆς εἵλετο πρὸς χρείαν τὸν ῥήτορα. τῆς τοίνυν ἐργασίας ἐν χερσὶν οὔσης προσδεηθεὶς ἔτι χρημάτων μεταδεδομένων ὑπὸ τῆς πόλεως, ὁ ῥήτωρ ἐκ τῶν ἰδίων ἐδαπάνησε, καὶ οὐκ ἐλογίσατο αὐτὰ τῇ πόλει, ἀλλὰ καὶ ἐχαρίσατο. ταύτην ἀφορμὴν ὁ Κτησιφῶν εἷς τῶν πολιτευομένων δεξάμενος εἰσήνεγκε γνώμην ἐν τῇ βουλῇ περὶ αὐτοῦ τοιαύτην, ἐπειδὴ διατελεῖ Δημοσθένης ὁ Δημοσθένους παρ' ὅλον τὸν βίον εὔνοιαν εἰς τὴν πόλιν ἐπιδεικνύμενος, καὶ νῦν δὲ τειχοποιὸς ὤν, καὶ δεηθεὶς χρημάτων οἴκοθεν παρέσχε, καὶ ἐχαρίσατο, διὰ τοῦτο δεδόχθω τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανοῦσθαι αὐτὸν χρυσέῳ στεφάνῳ ἐν τῷ θεάτρῳ τραγῳδιῶν ἀγομένων καινῶν, ἴσως ὅτι πλῆθος συντρέχει ἐπιθυμοῦντα καινὰ δράματα βλέπειν. εἰσαγόμενος τοίνυν καὶ εἰς τὸν δῆμον τοῦ προβουλεύματος,

ἐφίστατο τοῦ Κτησιφῶντος κατήγορος Αἰσχίνης ἐκ τῆς πολιτείας ὑπάρχων ἐχθρὸς παρανόμων εἶναι φάσκων πρὸς τρεῖς νόμους τὸ ψήφισμα, ἕνα μὲν, τὸν κελεύοντα τὸν ὑπεύθυνον μὴ στεφανοῦσθαι, πρὶν ἂν δῷ τὰς εὐθύνας, οὔπω δὲ ταύτας φησὶν ὁ Δημοσθένης ἐδεδώκει, καὶ τὰ θεωρικὰ διοικῶν καὶ τειχοποιῶν, καὶ ἔδει ἀναμεῖναι καὶ ἐπισχεῖν τὸ γέρας ἕως ἂν ὀφθῇ καθαρὸς ἐξετασθείς. δεύτερον ἀναγινώσκει νόμον, τὸν κελεύοντα ἐν πνυκὶ στεφανοῦσθαι, οὐκ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, διαβάλλων τοὺς πολίτας τοὺς δεξαμένους ἐν τῷ θεάτρῳ ἀναγορευθῆναι τοῦ Δημοσθένους τὸν στέφανον. ὁ δὲ τρίτος νόμος εἰς τὴν ὅλην ὁρᾷ τοῦ βίου, καὶ τῆς πολιτείας ἐξέτασιν. κελεύει γὰρ μηδέποτε ψευδῆ γράμματα εἰς τὸ μητρῷον εἰσάγειν, ἔνθα ἐστὶν ὅλα τὰ δημόσια γράμματα. ἐψεύσατο δέ φησιν, εὔνοιαν καὶ σπουδὴν μαρτυρήσας τοῦ Δημοσθένους. κακόνους γὰρ μᾶλλον, καὶ πολέμιος εὑρίσκεται τῇ πατρίδι. τούτου τοῦ νόμου χρησίμου τυγχάνοντος τοῦ τρίτου ἀντιλαβόμενος ὥσπερ τινὸς ἀγκύρας ὁ ῥήτωρ, κατεπάλαισε τὸν ἀντίδικον, μεθόδῳ δεινοτάτῃ, καὶ σοφοτάτῃ παρὰ τοῦ κατηγόρου χρησάμενος. ἐκεῖθεν γὰρ ἔσχε λαβὴν ἑλεῖν, καὶ καταγωνίσασθαι τὸν πολέμιον. τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους δύο νόμους, τόν, τε τῶν ὑπευθύνων, καὶ τὸν τοῦ κηρύγματος, εἰς τὸ μέσον τοῦ λόγου ἀπέῤῥιψε, στρατηγικῶς κακοὺς ἐς μέσον ἐλάσας. τῷ δὲ ἰσχυροτάτῳ εἰς τὰ ἄκρα προσκέχρηται, τὸ σαθρὸν τῶν ἄλλων ἐξ ἑκατέρου ῥωννύς, ἔοικε δὲ καὶ διοικεῖν πρὸς τὸ συμφέρον τὸν λόγον, καὶ οὐ σφόδρα ἀναιδῶς τὴν τέχνην ὑποδεικνύμενος. δοκῶν γὰρ ἐν πρώ=

τοῖς ὑπερβαίνειν τὸ νόμιμον ἑτέρῳ τρόπῳ τῷ νομίμῳ
προσκέχρηται, καὶ γὰρ νόμον ἀνέγνω αἰσχίνης τὸν πε
ρὶ τῶν στεφάνων ψευδῆ, πρὸς ὃν ὁ ῥήτωρ ὑποκειμόμε
νος εὗρε καιρὸν εἰς μέσον ἀγαγεῖν τὰ ἑαυτοῦ πολιτεύ
ματα, καὶ νομίμῳ μαχόμενος, καὶ ἡ μὲν διοίκησις τοῦ
λόγου, τοιαύτη. κεφάλαιον δὲ ἰσχυρὸν τῷ μὲν αἰσχίνῃ, τὸ
νόμιμον, τῷ δὲ ῥήτορι, τὸ δίκαιον. κοινὸν δὲ ἀμφοτέρων τοῦ ἴσου
τὸ συμφέρον οὐκ ἔχον φανερὰν τὴν ἐξέτασιν. ἡ στάσις,
ἔγγραφος πραγματική. περὶ ῥητοῦ γὰρ τὸ ψήφισμα.
τῆς δὲ γραφῆς ἔτι φιλίππου ζῶντος ἀποτεθείσης, ὕστερον
ἀλεξάνδρου διαδεξαμένου τὴν ἀρχὴν ὁ λόγος ἐστὶ καὶ ἡ
κρίσις. ὡς γὰρ ἀπέθανε φίλιππος, καὶ τὴν φρουρὰν οἱ
θηβαῖοι τεθαρσηκότες ἐξέβαλον, ὁ μὲν ἀλέξανδρος
ὡς καταφρονηθεὶς τὰς θήβας κατέσκαψεν, εἶτα μετα
γνοὺς ἐπὶ τῷ πεπραγμένῳ, ἐξεχώρησε τῆς ἑλλάδος
αἰσχυνόμενος. καὶ κατὰ τῶν βαρβάρων ἐστράτευσεν. οἱ
δὲ ἀθηναῖοι, καιρὸν ἔχειν ἐνόμισαν κρίσει παραδοῦ=
ναι τοὺς προδότας τοὺς τὴν ἑλλάδα ἀδικήσαντας, καὶ
οὕτω συνεκροτήθη τὸ δικαστήριον. οὐκοῦν τὸ πρῶτον
προοίμιον εὐκτικόν ἐστι κατὰ μερισμὸν εἰσαχθὲν, καὶ πα
ρασκευάζει τὴν εὔνοιαν, ἧς μάλιστα ἐν τῷ παρόντι δεό=
μεθα, ὁμηρικῷ δὲ εἴρηται ζήλῳ. Κέκλυτέ μευ πάν=
τες τε θεοί, πᾶσαί τε θέαιναι. Καὶ δὴ καὶ ἔμφασιν
ἔχει τοῦ τῇ εὐνοίᾳ θαῤῥεῖν. οὐ γὰρ ὅλον ἐπεκαλεῖτο τῶν
θεῶν τὸ γένος, εἰ μὴ οὕτω διέκειτο. τὸ δὲ διατελῶ, εἴλη=
πται μὲν ἀπὸ τοῦ ψηφίσματος, δηλοῖ δὲ, ὅτι συνεβίωσε
τῇ εὐνοίᾳ, καὶ ἀεὶ αὐτῆς μέλεται, καὶ πρότερον ἀφήσει
τὴν ψυχὴν, ἢ τὴν τοιαύτην διάνοιαν.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ Ο ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΛΟΓΟΣ.

Πρῶτον μὲν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, θεοῖς εὔχομαι πᾶσι καὶ πάσαις, ὅσην εὔνοιαν ἔχων ἐγὼ διατελῶ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξαι μοι παρ' ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα. ἔπειθ' ὅπερ ἐστὶ μάλιστα ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας τε καὶ δόξης, τοῦτο παραστῆσαι τοὺς θεοὺς ὑμῖν, μὴ τὸν ἀντίδικον σύμβουλον ποιήσασθαι, περὶ τοῦ, πῶς ἀκούειν ὑμᾶς ἐμοῦ δεῖ. σχέτλιον γὰρ ἂν εἴη τοῦτό γε, ἀλλὰ τοὺς νόμους καὶ τὸν ὅρκον, ἐν ᾧ πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις δικαίοις, καὶ τοῦτο γέγραπται, τὸ ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροᾶσθαι. τοῦτο δ' ἐστὶν, οὐ μόνον τὸ μὴ προκατεγνωκέναι μηδὲν, οὐδὲ τὸ τὴν εὔνοιαν ἴσην ἀμφοτέροις ἀποδοῦναι, ἀλλὰ καὶ τὸ, τῇ τάξει καὶ τῇ ἀπολογίᾳ, ὡς βεβούληται, καὶ προῄρηται τῶν ἀγωνιζομένων ἕκαστος, οὕτως ἐᾶσαι χρήσασθαι.

Πολλὰ μὲν οὖν ἔγωγ' ἐλαττοῦμαι κατὰ τουτονὶ τὸν ἀγῶνα αἰσχίνου, δύο δ' ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ μεγάλα. ἓν μὲν, ὅτι οὐ περὶ τῶν ἴσων ἀγωνίζομαι, οὐ γάρ ἐστιν ἴσον νῦν ἐμοὶ τῆς παρ' ὑμῶν εὐνοίας διαμαρτεῖν, καὶ τούτῳ μὴ ἑλεῖν τὴν γραφήν. ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, οὐ βούλομαι δὲ δυσχερὲς εἰπεῖν οὐδὲν ἀρχόμενος τοῦ λόγου, οὗτος δ' ἐκ περιουσίας μου κατηγορεῖ. ἕτερον δ' ὃ φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπάρχει, τῶν μὲν λοιδοριῶν καὶ τῶν κατηγοριῶν ἀκούειν ἡδέως, τοῖς ἐπαινοῦσι δ' αὑτοὺς ἄχθεσθαι. τούτων τοί

μων, ὃ μέν ἐστι πρὸς ἡδονήν, τούτῳ δέδωκεν, ὃ δὲ πᾶσιν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἐνοχλεῖ, λοιπὸν ἐμοί. κἂν μὲν εὐλαβούμενος τοῦτο μὴ λέγω τὰ πεπραγμένα ἐμαυτῷ, οὐκ ἔχειν ἀπολύσασθαι τὰ κατηγορημένα δόξω, οὐδ' ἐφ' οἷς ἀξιῶ τιμᾶσθαι, δεικνύναι, ἐὰν δ' ἐφ' ἃ καὶ πεποίηκα καὶ πεπολίτευμαι, βαδίζω, πολλάκις λέγειν ἀναγκασθήσομαι περὶ ἐμαυτοῦ. πειράσομαι μὲν οὖν ὡς μετριώτατα τοῦτο ποιεῖν. ὅ, τι δ' ἂν τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἀναγκάζῃ, τούτου τὴν αἰτίαν οὗτός ἐστι δίκαιος ἔχειν, ὁ τοιοῦτον ἀγῶνα ἐνστησάμενος. οἶμαι δ' ὑμᾶς ὦ ἄνδρες δικασταί, πάντας ἂν ὁμολογῆσαι κοινὸν εἶναι τουτονὶ τὸν ἀγῶνα, ἐμοί τε καὶ Κτησιφῶντι, καὶ οὐδὲν ἐλάττονος ἄξιον σπουδῆς ἐμοί. πάντων μὲν γὰρ ἀποστερεῖσθαι, λυπηρόν ἐστι καὶ χαλεπόν, ἄλλως τε, κἂν ὑπ' ἐχθροῦ τῳ τοῦτο συμβαίνῃ, μάλιστα δὲ τῆς παρ' ὑμῶν εὐνοίας καὶ φιλανθρωπίας, ὅσῳπερ καὶ τὸ τυχεῖν τούτων μέγιστόν ἐστι. περὶ τούτων δ' ὄντος τουτουὶ τοῦ ἀγῶνος, ἀξιῶ καὶ δέομαι πάντων ὁμοίως ὑμῶν, ἀκοῦσαί μου περὶ τῶν κατηγορημένων ἀπολογουμένου δικαίως, ὥσπερ οἱ νόμοι κελεύουσιν, οὓς ὁ τιθεὶς ἐξ ἀρχῆς Σόλων εὔνους ὢν ὑμῖν, καὶ δημοτικός, οὐ μόνον τῷ γράψαι κυρίους ᾤετο δεῖν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῷ τοὺς δικάζοντας ὑμᾶς ὀμωμοκέναι, οὐκ ἀπιστῶν ὑμῖν, ὥς γέ μοι φαίνεται, ἀλλ' ὁρῶν, ὅτι τὰς αἰτίας καὶ τὰς διαβολάς, αἷς ἐκ τοῦ πρότερος λέγειν ὁ διώκων ἰσχύει, οὐκ ἔνι τῷ φεύγοντι παρελθεῖν, εἰ μὴ τῶν δικαζόντων ἕκαστος ὑμῶν, τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν διαφυλάττων, καὶ τὰ τοῦ λέγοντος ὕστερον δίκαια εὐνοϊκῶς προσδέξεται, καὶ παρασχὼν ἑαυτὸν ἴσον καὶ κοινὸν ἀμφο-

τοῖς ἀκροαταῖς, οὕτω τὴν διάγνωσιν ποιήσεται περὶ
πάντων. Μέλλων δὲ τοῦ τε ἰδίου βίου παντὸς ὡς ἔοικε
λόγον διδόναι τήμερον, καὶ τῶν κοινῇ πεπολιτευμέ-
νων, βούλομαι καθάπερ ἐν ἀρχῇ πάλιν τοὺς θεοὺς παρα-
καλέσαι, καὶ ἐναντίον ὑμῶν εὔχομαι, πρῶτον μὲν, ὅσην
εὔνοιαν ἔχων ἐγὼ διατελῶ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑ-
μῖν, τοσαύτην ὑπάρξαι μοι παρ' ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀ-
γῶνα, ἔπειθ', ὅ, τι μέλλει συνοίσειν καὶ πρὸς εὐδοξίαν κοι-
νῇ καὶ πρὸς εὐσέβειαν ἑκάστῳ, τοῦτο παραστῆσαι τοὺς θεοὺς
πᾶσιν ὑμῖν περὶ ταυτησὶ τῆς γραφῆς γνῶναι. εἰ μὲν
οὖν περὶ ὧν ἐδίωκε, μόνον κατηγόρησεν αἰσχίνης, κἀγὼ
περὶ αὐτοῦ τοῦ προβουλεύματος εὐθὺς ἂν ἀπελογού-
μην, ἐπειδὴ δ' οὐκ ἐλάττω λόγον τἆλλα διεξιὼν ἀνάλω-
κε, καὶ τὰ πλεῖστα κατεψεύσατό μου, ἀναγκαῖον εἶναι νο-
μίζω καὶ δίκαιον ἅμα, βραχέα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι πε-
ρὶ τούτων πρῶτον εἰπεῖν, ἵνα μηδεὶς ὑμῶν τοῖς ἔξω-
θεν λόγοις ἠγμένος, ἀλλοτριώτερον τῶν ὑπὲρ τῆς γραφῆς
δικαίων ἀκούῃ μου. περὶ μὲν δὴ τῶν ἰδίων ὅσα λοιδορού-
μενος βεβλασφήμηκε περὶ ἐμοῦ, θεάσασθε ὡς ἁπλᾶ
καὶ δίκαια λέγω. εἰ μὲν ἴστέ με τοιοῦτον, οἷον οὗτος ᾐτιᾶ-
το, οὐ γὰρ ἄλλοθί που βεβίωκα, ἢ παρ' ὑμῖν, μὴ δὲ φωνὴν
ἀνάσχησθε, μὴ δ' εἰ πάντα τὰ κοινὰ ὑπερευ πεπολί-
τευμαι, ἀλλ' ἀναστάντες καταψηφίσασθε ἤδη. εἰ δὲ πολ-
λῷ βελτίω τούτου, καὶ ἐκ βελτιόνων, καὶ μηδενὸς τῶν
μετρίων, ἵνα μηδὲν ἐπαχθὲς λέγω, χείρονα καὶ ἐμὲ καὶ
τοὺς ἐμοὺς ὑπειλήφατε καὶ γιγνώσκετε, τούτῳ μὲν, μὴ δ'
ὑπὲρ τῶν ἄλλων πιστεύετε, δῆλον γὰρ ὡς ὁμοίως ἅπαν-
τ' ἐπλάττετο, ἐμοὶ δ' ἣν παρὰ πάντα τὸν χρόνον εὔνοιαν

ἐνδέδειχθε ὑπὲρ πολλῶν ἀγώνων τῶν πρότερον γεγενημένων, καὶ νυνὶ παράσχεσθε. Κακοήθης δ' ὢν Αἰσχίνη, τοῦτο παντελῶς εὔηθες ᾠήθης, τοὺς περὶ τῶν πεπραγμένων καὶ πεπολιτευμένων λόγους ἀφέντα με, πρὸς τὰς λοιδορίας τὰς παρὰ σοῦ τρέψεσθαι. οὐ δὴ ποιήσω τοῦτο, οὐχ οὕτω τετύφωμαι. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τῶν πεπολιτευμένων, ἃ κατεψεύδου καὶ διέβαλλες, αὐτίκα ἐξετάσω, τῆς δὲ πομπείας ταύτης τῆς ἀνέδην οὑτωσὶ γεγενημένης, ὕστερον, ἂν βουλομένοις ᾖ τούτοις ἀκούειν, μνησθήσομαι. τὰ μὲν οὖν κατηγορημένα πολλὰ καὶ δεινά, καὶ περὶ ὧν ἐνίων μεγάλας καὶ τὰς ἐσχάτας οἱ νόμοι τάττουσι τιμωρίας. τοῦ δὲ παρόντος ἀγῶνος ἡ προαίρεσις αὕτη ἐχθροῦ μὲν ἐπήρειαν ἔχει, καὶ ὕβριν, καὶ λοιδορίαν, καὶ προπηλακισμὸν ὁμοῦ, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, τῶν μέντοι κατηγοριῶν καὶ τῶν αἰτιῶν τῶν εἰρημένων, εἴπερ ἦσαν ἀληθεῖς, οὐκ ἔνι τῇ πόλει δίκην ἀξίαν λαβεῖν, οὐδ' ἐγγύς. οὐ γὰρ ἀφαιρεῖσθαι δεῖ τὸ προσελθεῖν τῷ δήμῳ καὶ λόγου τυχεῖν. οὐδ' ἐν ἐπηρείας τάξει καὶ φθόνου τοῦτο ποιεῖν, οὔτε μὰ τοὺς θεοὺς ὀρθῶς ἔχον, οὔτε πολιτικόν, οὔτε δίκαιόν ἐστιν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἀδικοῦντά με ἑώρα τὴν πόλιν, οὖσί γε τηλικούτοις, ἡλίκα νῦν ἐτραγῴδει, καὶ διεξῄει, ταῖς ἐκ τῶν νόμων τιμωρίαις παρ' αὐτὰ τὰ ἀδικήματα χρῆσθαι, εἰ μὲν εἰσαγγελίας ἄξια πράττοντά με ἑώρα, εἰσαγγέλλοντα, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον εἰς κρίσιν καθιστάντα παρ' ὑμῖν, εἰ δὲ γράφοντα παράνομα, παρανόμων γραφόμενον. οὐ γὰρ δήπου Κτησιφῶντα μὲν δύναται διώκειν δι' ἐμέ, ἐμὲ δ' εἴπερ ἐξελέγχειν ἐνόμιζεν αὐ-

τὸν, οὐκ ἂν ἐγράψατο. καὶ μὴν, εἴ τι τῶν ἄλλων, ὧν νυνὶ διέβαλλε, καὶ διεξῄει, ἢ καὶ ἄλλ᾽ ὁτιοῦν ἀδικοῦντά με ὑμᾶς ἑώρα, εἰσὶ νόμοι περὶ πάντων, καὶ τιμωρίαι, καὶ ἀγῶνες, καὶ κρίσεις, πικρὰ καὶ μεγάλα ἔχουσαι τὰ ἐπιτίμια, καὶ τούτοις ἐξῆν ἅπασι χρῆσθαι. καὶ ὁπηνίκα ἐφαίνετο ταῦτα πεποιηκὼς, καὶ τὸν τρόπον κεχρημένος τοῖς πρὸς ἐμὲ, ὡμολογεῖτο ἂν ἡ κατηγορία τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. νῦν δ᾽ ἐκστὰς τῆς ὀρθῆς καὶ δικαίας ὁδοῦ, καὶ φυγὼν τοὺς παρ᾽ αὐτὰ τὰ πράγματα ἐλέγχους, τοσούτοις ὕστερον χρόνοις αἰτίας καὶ σκώμματα καὶ λοιδορίας συμφορήσας ὑποκρίνεται. εἶτα κατηγορεῖ μὲν ἐμοῦ, κρίνει δὲ τουτονί. καὶ τοῦ μὲν ἀγῶνος ὅλου, τὴν πρὸς ἐμέ πως ἔχθραν προΐσταται, οὐδαμοῦ δ᾽ ἐπὶ ταύτην ἀπηντηκὼς ἐμοὶ, τὴν ἑτέρου ζητῶν ἐπιτιμίαν ἀφελέσθαι φαίνεται. καίτοι πρὸς ἅπασιν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τοῖς ἄλλοις δικαίοις, οἷς ἂν εἰπεῖν τις ὑπὲρ κτησιφῶντος ἔχοι, καὶ τοῦτ᾽ ἔμοιγε δοκεῖ, καὶ μάλα εἰκότως ἂν λέγειν, ὅτι τῆς ἡμετέρας ἔχθρας ἡμᾶς ἐφ᾽ ἡμῶν αὐτῶν δίκαιον ἦν τὸν ἐξετασμὸν ποιεῖσθαι, οὐ τὸ μὲν πρὸς ἀλλήλους ἀγωνίζεσθαι παραλείπειν, ἑτέρῳ δ᾽ ὅτῳ κακόν τι δώσομεν, ζητεῖν, ὑπερβολὴ γὰρ ἀδικίας τοῦτό γε. Πάντα μὲν τοίνυν τὰ κατηγορημένα ὁμοίως ἐκ τούτων ἄν τις ἴδοι οὔτε δικαίως, οὔτ᾽ ἐπ᾽ ἀληθείας οὐδεμιᾶς εἰρημένα. βούλομαι δὲ καὶ καθ᾽ ἓν ἕκαστον αὐτῶν ἐξετάσαι, καὶ μάλιστα ὅσα ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς πρεσβείας κατεψεύσατό μου, τὰ πεπραγμένα ἑαυτῷ μετὰ Φιλοκράτους ἀνατιθεὶς ἐμοί. ἔστι δ᾽ ἀναγκαῖον ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ προσῆκον ἴσως, ὡς κατ᾽

ἐκείνους τοὺς χρόνους εἶχε τὰ πράγματα, ἀναμνῆσαι
ὑμᾶς, ἵνα πρὸς τὸν ὑπάρχοντα καιρὸν ἕκαστα θεωρῆ-
τε. Τοῦ γὰρ φωκικοῦ συστάντος πολέμου οὐ δι᾽ ἐμέ,
οὐ γὰρ δὴ ἔγωγε ἐπολιτευόμην πω τότε, πρῶτον μὲν
ὑμεῖς οὕτω διέκεισθε, ὥστε φωκέας μὲν βούλεσθαι σω-
θῆναι, καίπερ οὐ δίκαια ποιοῦντας ὁρῶντες, θη-
βαίοις δ᾽ ὁτιοῦν ἂν ἐφησθῆναι παθοῦσιν, οὐκ ἀλόγως
οὐδ᾽ ἀδίκως αὐτοῖς ὀργιζόμενοι, οἷς γὰρ εὐτυχήκεσαν
ἐν λεύκτροις, οὐ μετρίως ἐκέχρηντο. ἔπειθ᾽ ἡ πελοπόν-
νησος ἅπασα διειστήκει, καὶ οὔθ᾽ οἱ μισοῦντες λακεδαι-
μονίους οὕτως ἴσχυον, ὥστε ἀνελεῖν αὐτούς, οὔθ᾽ οἱ πρότε-
ρον δι᾽ ἐκείνων ἄρχοντες, κύριοι τῶν πόλεων ἦσαν, ἀλ
λά τις ἦν ἄκριτος καὶ παρὰ τούτοις καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπα-
σιν ἔρις καὶ ταραχή. ταῦτα δ᾽ ὁρῶν ὁ φίλιππος, οὐ
γὰρ ἦν ἀφανῆ, τοῖς παρ᾽ ἑκάστοις προδόταις χρήματα
ἀναλίσκων, πάντας συνέκρουε, καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἐτα-
ραττεν. εἶτ᾽ ἐν οἷς ἡμάρτανον οἱ ἄλλοι καὶ κακῶς ἐφρό-
νουν, αὐτὸς παρεσκευάζετο, καὶ κατὰ πάντων ἐφύε-
το. ὡς δὲ ταλαιπωρούμενοι τῷ μήκει τοῦ πολέμου οἱ
τότε μὲν βαρεῖς, νῦν δ᾽ ἀτυχεῖς θηβαῖοι, φανεροὶ
πᾶσιν ἦσαν ἀναγκασθησόμενοι καταφεύγειν ἐφ᾽ ὑμᾶς,
ὁ φίλιππος, ἵνα μὴ τοῦτο γένοιτο, μὴ δὲ συνέλθοιεν αἱ
πόλεις, ὑμῖν μὲν, εἰρήνην, ἐκείνοις δέ, βοήθειαν ἐπηγγεί
λατο. τί οὖν συνηγωνίσατο αὐτῷ πρὸς τὸ λαβεῖν ὀλί-
γου δεῖν ὑμᾶς ἑκόντας ἐξαπατωμένους; ἡ τῶν ἄλλων
ἑλλήνων, εἴτε χρὴ κακίαν, εἴτε ἄγνοιαν, εἴτε καὶ ἀμ-
φότερα ταῦτ᾽ εἰπεῖν, οἳ πόλεμον συνεχῆ καὶ μακρὸν
πολεμούντων ὑμῶν, καὶ τοῦτον ὑπὲρ τῶν κοινῇ πᾶσι

συμφερόντων ὡς ἔργῳ φανερὸν γέγονεν, οὔτε χρήμασιν, οὔτε ἄλλῳ οὐδενὶ τῶν πάντων συνελάμβανον ὑμῖν. οἷς καὶ δικαίως καὶ προσηκόντως ὀργιζόμενοι ἑτοίμως ὑπηκούσατε τοῦ Φιλίππου. ἡ μὲν οὖν τότε συγχωρηθεῖσα εἰρήνη διὰ ταῦτα, οὐ δι' ἐμέ, ὡς οὗτος διέβαλεν, ἐπράχθη. τὰ δὲ τούτων ἀδικήματα καὶ δωροδοκήματα ἐν αὐτῇ. τῶν νυνὶ παρόντων πραγμάτων ἄν τις ἐξετάζῃ, δικαίως αἴτια εὑρήσει. καὶ ταυτὶ πάνθ' ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἀκριβολογοῦμαι καὶ διεξέρχομαι. εἰ γὰρ εἶναί τινα δοκοίη τὰ μάλιστα ἐν τούτοις ἀδικήματα, οὐδέν ἐστι δήπου πρὸς ἐμέ. ἀλλ' ὁ μὲν πρῶτος εἰπὼν καὶ μνησθεὶς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, ἀριστόδημος ἦν ὁ ὑποκριτής, ὁ δ' ἐκδεξάμενος καὶ γράψας καὶ ἑαυτὸν μετὰ τούτου μισθώσας ἐπὶ ταῦτα, φιλοκράτης ὁ ἀγνούσιος, ὁ σὸς αἰσχίνη κοινωνός, οὐκ ἐμός, οὐδὲ ἂν σὺ διαρραγῇς ψευδόμενος. οἱ δὲ συνειπόντες, ὅτου δήποτε ἕνεκα, ἐῶ γὰρ τοῦτό γε ἐν τῷ παρόντι, εὔβουλος, καὶ κηφισοφῶν. ἐγὼ δ' οὐδὲν οὐδαμοῦ. ἀλλ' ὅμως τούτων τοιούτων ὄντων, καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας οὕτω δεικνυμένων, εἰς τοῦθ' ἥκει ἀναιδείας, ὥστε τολμᾷ λέγειν, ὡς ἄρα ἐγὼ πρὸς τῷ τῆς εἰρήνης αἴτιος γεγενῆσθαι, ἔτι καὶ κεκωλυκὼς εἴην τὴν πόλιν μετὰ κοινοῦ συνεδρίου τῶν ἑλλήνων αὐτὴν ποιήσασθαι. εἶτ' ὦ, τί ἂν εἰπών σέ τις ὀρθῶς προσείποι, ἔστιν ὅπου σὺ παρὼν, τηλικαύτην πρᾶξιν καὶ συμμαχίαν, ἡλίκην νῦν ἐτραγῴδεις, καὶ διεξῆλθες. ὁρῶν ἀφαιρούμενόν με τῆς πόλεως ἠγανάκτησας, ἢ παρελθὼν ταῦτα ἃ νῦν κατηγορεῖς, ἐδίδαξας, ἢ διεξῆλθες; εἰ μὴν, εἰ τὸ κωλῦσαι τὴν τῶν ἑλλήνων κοινωνίαν

ἐπεπράχειν ἐγὼ φιλίππῳ, σοὶ τὸ μὴ σιγῆσαι λοιπὸν ἦν, ἀλλὰ βοᾶν καὶ διαμαρτύρεσθαι καὶ δηλοῦν τουτοισί. οὐ τοίνυν ἐποίησας οὐδαμοῦ τοῦτο, οὐδ᾽ ἤκουσέ σου ταύτην τὴν φωνὴν οὐδείς, εἰκότως, οὔτε γὰρ ἦν πρεσβεία πρὸς οὐδένα ἀπεσταλμένη τότε τῶν ἑλλήνων, ἀλλὰ πάλαι πάντες ἦσαν ἐξεληλεγμένοι, οὔθ᾽ οὗτος ὑγιὲς περὶ τούτων εἴρηκεν οὐδέν. χωρὶς δὲ τούτων, καὶ διαβάλλει τὴν πόλιν τὰ μέγιστα ἐν οἷς ψεύδεται. εἰ γὰρ ὑμεῖς ἅμα τοὺς μὲν ἄλλους ἕλληνας εἰς πόλεμον παρεκαλεῖτε, αὐτοὶ δὲ πρὸς φίλιππον περὶ εἰρήνης πρέσβεις ἐπέμπετε, εὐρυβάτου πρᾶγμα, οὐ πόλεως ἔργον, οὐδὲ χρηστῶν ἀνθρώπων διεπράττεσθε, ἀλλ᾽ οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστι. τί γὰρ καὶ βουλόμενοι μετεπέμπεσθ᾽ ἂν αὐτοὺς ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ; ἐπὶ τὴν εἰρήνην; ἀλλ᾽ ὑπῆρχεν ἅπασιν. ἀλλ᾽ ἐπὶ τὸν πόλεμον; ἀλλ᾽ αὐτοὶ περὶ εἰρήνης ἐβουλεύεσθε. οὐκοῦν οὔτε τῆς ἐξ ἀρχῆς εἰρήνης ἡγεμὼν, οὐδ᾽ αἴτιος ὢν ἐγὼ φαίνομαι, οὔτε τῶν ἄλλων οὐδὲν ὧν κατεψεύσατό μου, οὐδὲν ἀληθὲς ὂν δείκνυται. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐποιήσατο τὴν εἰρήνην ἡ πόλις, ἐνταῦθα πάλιν σκέψασθε, τί ἡμῶν ἑκάτερος προείλετο πράττειν, καὶ γὰρ ἐκ τούτων εἴσεσθε, τίς ἦν ὁ φιλίππῳ πάντα συναγωνιζόμενος, καὶ τίς ὁ πράττων ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τὸ τῇ πόλει συμφέρον ζητῶν. ἐγὼ μὲν τοίνυν ἔγραψα βουλεύων ἀποπλεῖν τὴν ταχίστην τοὺς πρέσβεις ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν ὄντα φίλιππον πυνθάνωνται, καὶ τοὺς ὅρκους ἀπολαμβάνειν. οὗτοι δὲ, οὐδὲ γράψαντος ἐμοῦ, ταῦτα ποιεῖν ἠθέλησαν. τί δὲ τοῦτ᾽ ἐδύνατο ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐγὼ διδάξω. φιλίππῳ

μὲν ἦν συμφέρον, ὡς πλεῖστον τὸν μεταξὺ χρόνον γενέσθαι τῶν ὅρκων, ὑμῖν δ᾽ ὡς ἐλάχιστον. διατί; ὅτι ὑμεῖς μὲν οὐκ ἀφ᾽ ἧς ὠμόσατε μόνον ἡμέρας, ἀλλ᾽ ἀφ᾽ ἧς ἠλπίσατε τὴν εἰρήνην ἔσεσθαι, πάσας ἐξελύσατε τὰς παρασκευὰς τὰς τοῦ πολέμου, ὁ δὲ τοῦτ᾽ ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου μάλιστα ἐπραγματεύετο, νομίζων, ὅπερ ἦν ἀληθές, ὅσα τῆς πόλεως προλάβοι πρὸ τοῦ τοὺς ὅρκους ἀποδοῦναι, πάντα ταῦτα βεβαίως ἕξειν, οὐδένα γὰρ τὴν εἰρήνην λύσειν τούτων ἕνεκα. ἃ ἐγὼ προορώμενος ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ λογιζόμενος, τὸ ψήφισμα τοῦτο γράφω, πλεῖν ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν ᾖ φίλιππος, καὶ τοὺς ὅρκους τὴν ταχίστην ἀπολαμβάνειν, ἵν᾽ ἐχόντων τῶν θρᾳκῶν τῶν ὑμετέρων συμμάχων τὰ χωρία ταῦθ᾽ ἃ νῦν οὗτος διέσυρε, τὸ σέῤῥιον, καὶ τὸ μύρζιον, καὶ τὴν ἐργίσκην, οὕτω γίγνοινθ᾽ οἱ ὅρκοι, καὶ μὴ προλαβὼν ἐκεῖνος τοὺς ἐπικαίρους τῶν τόπων, κύριος τῆς θρᾴκης κατασταίη, μηδὲ πολλῶν μὲν χρημάτων, πολλῶν δὲ στρατιωτῶν εὐπορήσας ἐκ τούτων ῥᾳδίως τοῖς λοιποῖς ἐπιχειροίη πράγμασιν. εἶτα τοῦτο μὲν οὐχὶ λέγει τὸ ψήφισμα, οὐδ᾽ ἀναγιγνώσκει, εἰ δὲ βουλεύων ἐγὼ προσάγειν τοὺς πρέσβεις ᾤμην δεῖν, τοῦτό μου διαβάλλει. ἀλλὰ τί ἐχρῆν με ποιεῖν; μὴ προσάγειν γράψαι τοὺς ἐπὶ τοῦθ᾽ ἥκοντας, ἵν᾽ ὑμῖν διαλεχθῶσιν, ἢ θέαν μὴ κατανεῖμαι τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτοῖς κελεῦσαι; ἀλλ᾽ ἐν τοῖν δυοῖν ὀβολοῖν ἐθεώρουν ἄν, εἰ μὴ τοῦτ᾽ ἐγράφη. τὰ μικρὰ συμφέροντα τῆς πόλεως ἔδει με φυλάττειν, τὰ δ᾽ ὅλα, ὥσπερ οὗτοι, πεπρακέναι φιλίππῳ; οὐδήπου. λέγε τοίνυν μοι τὸ ψήφισμα τουτὶ λαβών, ὃ σαφῶς οὗτος εἰδώς, παρέβη. λέγε.

Ψήφισμα,

Ἐπὶ ἄρχοντος μνησιφίλου ἑκατομβαιῶνος ἔνῃ καὶ νέᾳ φυλῆς πρυτανευούσης πανδιονίδος, δημοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς εἶπεν· ἐπειδὴ φίλιππος ἀποστείλας πρέσβεις περὶ τῆς εἰρήνης πρὸς ἀθηναίους ὁμολογουμένας πεποίηται συνθήκας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων, ὅπως ἂν ἡ εἰρήνη ἐπιτελεσθῇ, ἡ ἐπιχειροτονηθεῖσα ἐν τῇ πρώτῃ ἐκκλησίᾳ, πρέσβεις ἑλέσθαι ἐκ πάντων ἀθηναίων ἤδη πέντε, τοὺς δὲ χειροτονηθέντας ἀποδημεῖν μηδεμίαν ἀναβολὴν ποιουμένους, ὅπου ἂν ὄντα πυνθάνωνται τὸν φίλιππον, καὶ τοὺς ὅρκους λαβεῖν τε παρ' αὐτοῦ καὶ δοῦναι τὴν ταχίστην, ἐπὶ ταῖς ὡμολογημέναις συνθήκαις αὐτῷ πρὸς τὸν ἀθηναίων δῆμον συμπεριλαμβάνοντας καὶ τοὺς ἑκατέρων συμμάχους. Πρέσβεις ᾑρέθησαν, εὔβουλος ἀναφλύστιος, αἰσχίνης κοθωκίδης, κηφισοφῶν ῥαμνούσιος, δημοκράτης φλυεὺς, κλέων κοθωκίδης. Ταῦτα γράψαντος ἐμοῦ τότε, καὶ τὸ τῇ πόλει συμφέρον, * οὐ τῷ φιλίππῳ ζητοῦντος, βραχὺ φροντίσαντες οἱ χρηστοὶ πρέσβεις οὗτοι καθῆντο ἐν μακεδονίᾳ τρεῖς ὅλους μῆνας, ἕως ἦλθε φίλιππος ἐκ θρᾴκης, πάντα καταστρεψάμενος τἀκεῖ, ἐξὸν ἡμερῶν δέκα, μᾶλλον δὲ τριῶν ἢ τεττάρων εἰς τὸν ἑλλήσποντον ἀφῖχθαι, καὶ τὰ χωρία σῶσαι λαβόντας τοὺς ὅρκους, πρὶν ἐκεῖνον ἐξελεῖν αὐτά. οὐ γὰρ ἂν ἥψατ' αὐτῶν παρόντων ἡμῶν, ἢ, οὐκ ἂν ὡρκίζομεν αὐτόν. ὥστε τῆς εἰρήνης ἂν διημαρτήκει, καὶ οὐκ ἂν ἀμφότερα εἶχε, καὶ τὴν εἰρήνην καὶ τὰ χωρία. Τὸ μὲν τοίνυν ἐν τῇ πρεσβείᾳ πρῶτον, κλέμμα μὲν φιλίππου,

δωροδόκημα δὲ τῶν ἀδίκων τούτων ἀνθρώπων καὶ θεοῖς ἐχθρῶν τοιοῦτον ἐγένετο ὑπὲρ οὗ, καὶ τότε, καὶ νῦν καὶ ἀεὶ ὁμολογῶ πολεμεῖν καὶ διαφέρεσθαι τούτοις. ἕτερον δ' εὐθὺς ἐφεξῆς ἔτι τούτου μεῖζον κακούργημα θεάσασθε. ἐπειδὴ γὰρ ὡμολόγησε τὴν εἰρήνην ὁ Φίλιππος ἕξειν, προλαβὼν τὴν θρᾴκην διὰ τούτους οὐχὶ πεισθέντας τῷ ἐμῷ ψηφίσματι, πάλιν ὠνεῖται παρ' αὐτῶν, ὅπως μὴ ἀπίωσιν ἐκ μακεδονίας, ἕως ἂν τὰ τῆς στρατείας τῆς ἐπὶ τοὺς φωκέας εὐτρεπῆ ποιήσαιτο. ἵνα μὴ δεῦρο ἀπαγγειλάντων αὐτῶν, ὅτι μέλλει καὶ παρασκευάζεται πορεύεσθαι, ἐξέλθοιτε ὑμεῖς, καὶ περιπλεύσαντες ταῖς τριήρεσιν εἰς πύλας, ὥσπερ πρότερον, κλείσοιτε τὸν πορθμόν, ἀλλ' ἅμ' ἀκούοιτε ταῦτα ἀπαγγελλόντων ὑμῖν τούτων. κἀκεῖνος ἐντὸς εἴη πυλῶν, καὶ μηδὲν ἔχοιθ' ὑμεῖς ποιῆσαι. οὕτω δ' ἦν ὁ Φίλιππος ἐν φόβῳ, καὶ πολλῇ ἀγωνίᾳ, μὴ καὶ ταῦτα προειληφότος αὐτοῦ πρὸ τοῦ τοὺς φωκέας ἀπολέσθαι ἀκούσαντες ψηφίσαισθε βοηθεῖν αὐτοῖς, καὶ ἐκφύγοι τὰ πράγματα αὐτόν, ὥστε πάλιν μισθοῦται τὸν κατάπτυστον τουτονί, οὐκ ἔτι κοινῇ μετὰ τῶν ἄλλων πρέσβεων, ἀλλὰ ἰδίᾳ καθ' αὑτόν, τοιαῦτα πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν καὶ ἀπαγγεῖλαι, δι' ὧν ἅπαντ' ἀπώλετο. ἀξιῶ δὲ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ δέομαι, τοῦτο μεμνῆσθαι ὑμᾶς παρ' ὅλον τὸν ἀγῶνα, ὅτι μὴ κατηγορήσαντος αἰσχίνου μηδὲν ἔξω τῆς γραφῆς, οὐδ' ἂν ἐγὼ λόγον οὐδένα ἐποιούμην ἕτερον, ἁπάσαις δ' αἰτίαις καὶ βλασφημίαις ἅμα τούτου κεχρημένου, ἀνάγκη κἀμοὶ πρὸς ἕκαστα τῶν κατηγορημένων μικρὰ ἀποκρίνεσθαι. τίνες οὖν ἦσαν οἱ παρὰ τούτου λόγοι τότε ῥηθέντες,

θέντος, καὶ δι᾽ οὓς ἅπαντ᾽ ἀπώλετο; ὡς οὐ δεῖ θορυβεῖσθαι περὶ τοῦ παρεληλυθέναι φίλιππον εἴσω πυλῶν, ἔσται γὰρ ἅπανθ᾽ ὅσα βούλεσθ᾽ ὑμεῖς, ἐὰν ἔχηθ᾽ ἡσυχίαν, καὶ ἀκούσεσθε δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν, οἷς μὲν ἐχθρὸς ἥκει, φίλον αὐτὸν γεγενημένον, οἷς δὲ φίλος, τοὐναντίον αὖ ἐχθρόν. οὐ γὰρ τὰ ῥήματα τὰς οἰκειότητας ἔφη βεβαιοῦν, μάλα σεμνῶς ὀνομάζων, ἀλλὰ τὸ ταυτὰ συμφέρειν. συμφέρει δὲ φιλίππῳ καὶ φωκεῦσι καὶ ὑμῖν ὁμοίως ἅπασι, τῆς ἀναλγησίας, καὶ τῆς βαρύτητος ἀπαλλαγῆναι τῆς τῶν θηβαίων. ταῦτα δ᾽ ἀσμένως τινὲς ἤκουον αὐτοῦ, διὰ τὴν τόθ᾽ ὑποῦσαν ἀπέχθειαν πρὸς τοὺς θηβαίους. τί οὖν συνέβη μετὰ ταῦτα εὐθύς; οὐκ εἰς μακρὰν τοὺς μὲν ταλαιπώρους φωκέας ἀπολέσθαι, καὶ κατασκαφῆναι τὰς πόλεις αὐτῶν, ὑμᾶς δ᾽ ἡσυχίαν ἄγοντας, καὶ τούτῳ πεισθέντας μικρὸν ὕστερον σκευαγωγεῖν ἐκ τῶν ἀγρῶν, τοῦτον δὲ χρυσίον λαβεῖν, καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, τὴν μὲν ἀπέχθειαν τὴν πρὸς θηβαίους καὶ θετταλοὺς τῇ πόλει γενέσθαι, τὴν δὲ χάριν τὴν ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων φιλίππῳ. ὅτι δ᾽ οὕτω ταῦτ᾽ ἔχει, λέγε μοι τό, τε τοῦ καλλισθένους ψήφισμα, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ φιλίππου, ἐξ ὧν ἀμφοτέρων ὑμῖν ἅπαντα ταῦτ᾽ ἔσται φανερά. λέγε.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ μνησιφίλου ἄρχοντος συγκλήτου, ἐκκλησίας ὑπὸ στρατηγῶν γενομένης, καὶ πρυτάνεων καὶ βουλῆς γνώμῃ, μαιμακτηριῶνος δεκάτῃ ἀπιόντος, καλλισθένης ἐτεονίκου φαληρεὺς εἶπε, μηδένα ἀθηναίων μηδεμιᾷ

παρευρέσει ἐν τῇ χώρᾳ κοιταῖον γίγνεσθαι, ἀλλ' ἐν ἄστει καὶ πειραιεῖ, ὅσοι μὴ ἐν τοῖς φρουρίοις εἰσὶν ἀποτεταγμένοι. τούτων δ' ἑκάστους, ἣν παρέλαβον τάξιν, διατηρεῖν, μήτε ἀφημερεύοντας, μήτε ἀποκοιτοῦντας. ὃς δ' ἂν ἀπειθήσῃ τῷ ψηφίσματι τούτῳ, ἔνοχος ἔστω τοῖς τῆς προδοσίας ἐπιτιμίοις, ἐὰν μή τι ἀδύνατον ἐπιδεικνύῃ περὶ ἑαυτὸν ὄν. περὶ δὲ τῶν ἀδυνάτων ἐπικρινέτω ὁ ἐπὶ τῶν ὅπλων στρατηγὸς, καὶ ὁ ἐπὶ τῆς διοικήσεως, καὶ ὁ γραμματεὺς τῆς βουλῆς. κατακομίζειν δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν πάντα τὴν ταχίστην, τὰ μὲν ἐντὸς σταδίων ἑκατὸν εἴκοσιν. εἰς ἄστυ καὶ πειραιᾶ, τὰ δὲ ἐκτὸς σταδίων ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς ἐλευσῖνα, καὶ φυλὴν, καὶ ἄφιδνα, καὶ ῥαμνοῦντα, καὶ σούνιον. εἶπε καλλισθένης φαληρεύς.

Ἆρ' ἐπὶ ταύταις ταῖς ἐλπίσιν ἐποιεῖσθε τὴν εἰρήνην; ἢ ταῦτ' ἐπηγγέλλεθ' ὑμῖν οὗτος ὁ μισθωτός; λέγε δ' αὖ τὴν ἐπιστολὴν, ἣν δεῦρ' ἔπεμψε φίλιππος μετὰ ταῦτα.

Ἐπιστολὴ φιλίππου.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν.

Ἴστε ἡμᾶς παρεληλυθότας εἴσω πυλῶν, καὶ τὰ κατὰ τὴν φωκίδα ὑφ' ἑαυτοὺς πεποιημένους, καὶ ὅσα μὲν ἑκουσίως προσετίθετο τῶν πολισμάτων, φρουρὰς εἰσαγηοχότας εἰς αὐτὰ, τὰ δὲ μὴ ὑπακούοντα κατὰ κράτος λαβόντες, καὶ ἐξανδραποδισάμενοι, κατεσκάψαμεν. ἀκούων δὲ καὶ ὑμᾶς παρασκευάζεσθαι βοηθεῖν αὐτοῖς, * γέγραφα ὑμῖν, ἵνα μὴ πλεῖον ἐνοχλῆσθε περὶ τούτων. τοῖς μὲν γὰρ ὅλοις οὐδὲν μέτριόν μοι δοκεῖτε ποιεῖν,

τὴν εἰρήνην συνθέμενοι, καὶ ὁμοίως ἀντιπαρεξάγοντες, καὶ ταῦτα οὐδὲ συμπεριειλημμένων τῶν φωκέων ἐν ταῖς κοιναῖς ἡμῶν συνθήκαις. ὥς τε ἐὰν μὴ ἐμμένητε τοῖς ὡμολογημένοις, οὐδὲν προτερήσετε, ἔξω τοῦ ἐφθακέναι ἀδικοῦντες. Ἀκούετε, ὡς σαφῶς δηλοῖ καὶ διορίζεται ἐν τῇ πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ συμμάχους, ὅτι ταῦτα ἐγὼ πεποίηκα ἀκόντων ἀθηναίων, καὶ λυπουμένων; ὥς τ' εἴπερ εὖ φρονεῖτε ὦ θηβαῖοι, καὶ θετταλοί, τούτους μὲν ἐχθροὺς ὑπολήψεσθε, ἐμοὶ δὲ πιστεύσετε, οὐ τούτοις τοῖς ῥήμασι γράψας. ταῦτα δὲ βουλόμενος δεικνύναι. τοιγαροῦν ἐκ τούτων ᾤχετο ἐκείνους λαβών, εἰς τὸ μηδ' ὁτιοῦν προορᾶν τῶν μετὰ ταῦτα, μὴ δ' αἰσθάνεσθαι, ἀλλ' ἐᾶσαι πάντα τὰ πράγματα ἐκεῖνον ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσασθαι. ἐξ ὧν ταῖς παρούσαις συμφοραῖς οἱ ταλαίπωροι θηβαῖοι κέχρηνται. ὁ δὲ ταύτης τῆς πίστεως αὐτῷ συνεργὸς καὶ συναγωνιστής, καὶ ὁ δεῦρ' ἀπαγγείλας τὰ ψευδῆ καὶ φενακίσας ὑμᾶς; οὗτός ἐστιν ὁ τὰ θηβαίων ὀδυρόμενος νῦν πάθη, καὶ διεξιὼν ὡς οἰκτρά. καὶ τούτων καὶ τῶν ἐν φωκεῦσι κακῶν, καὶ ὅσ' ἄλλα πεπόνθασιν οἱ ἕλληνες, ἁπάντων αὐτὸς ὢν αἴτιος. δῆλον γάρ, ὅτι σὺ μὲν ἀλγεῖς ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν αἰσχίνη, καὶ τοὺς θηβαίους ἐλεεῖς κτήματα ἔχων ἐν τῇ βοιωτίᾳ. καὶ γεωργῶν τὰ ἐκείνων, ἐγὼ δὲ χαίρω, ὃς εὐθὺς ἐξῃτούμην ὑπὸ τοῦ ταῦτα πράξαντος. ἀλλὰ γὰρ ἐμπέπτωκα εἰς λόγους, οὓς αὐτίκα μᾶλλον ἁρμόσει λέγειν ἴσως. ἐπάνειμι δὴ πάλιν ἐπὶ τὰς ἀποδείξεις, ὡς τὰ τούτων δωροδοκήματα, καὶ ἀδικήματα τῶν νυνὶ παρόντων πραγμάτων γέγονεν

αἰτία. Ἐπειδὴ γὰρ ἐξηπάτησθε μὲν ὑμεῖς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου διὰ τούτων τῶν ἐν ταῖς πρεσβείαις μισθωσάντων ἑαυτοὺς τῷ Φιλίππῳ, καὶ οὐδὲν ἀληθὲς ὑμῖν ἀπαγγειλάντων, ἐξηπάτηντο δὲ οἱ ταλαίπωροι φωκεῖς, καὶ ἀνῄρηντο αἱ πόλεις αὐτῶν, τί ἐγένετο; οἱ μὲν κατάπτυστοι θετταλοί, καὶ ἀναίσθητοι θηβαῖοι, φίλον, εὐεργέτην, σωτῆρα τὸν Φίλιππον ἡγοῦντο. πάντ᾽ ἐκεῖνος ἦν αὐτοῖς, καὶ οὐδὲ φωνὴν ἤκουον, εἴ τις ἄλλο τι βούλοιτο λέγειν. ὑμεῖς δὲ ὑφορώμενοι τὰ πεπραγμένα καὶ δυσχεραίνοντες ἤγετε τὴν εἰρήνην ὅμως, οὐ γὰρ ἦν ὅ, τι ἂν ἐποιεῖτε μόνοι. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ Ἕλληνες ὁμοίως ὑμῖν πεφενακισμένοι, καὶ διημαρτηκότες ὧν ἤλπισαν, ἦγον τὴν εἰρήνην ἄσμενοι, καὶ αὐτοὶ τρόπον τινὰ ἐκ πολλοῦ πολεμούμενοι. ὅτε γὰρ περιϊὼν ὁ Φίλιππος ἰλλυριοὺς, καὶ τριβαλλούς, τινὰς δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων κατεστρέφετο, καὶ δυνάμεις πολλὰς, καὶ μεγάλας ἐποιεῖτο ὑφ᾽ ἑαυτῷ, καί τινες τῶν ἐκ τῶν πόλεων ἐπὶ τῇ τῆς εἰρήνης ἐξουσίᾳ βαδίζοντες ἐκεῖσε διεφθείροντο, ὧν εἷς οὗτος ἦν, τότε πάντες, ἐφ᾽ οὓς ταῦτα παρεσκευάζετο ἐκεῖνος, ἐπολεμοῦντο. εἰ δὲ μὴ ᾐσθάνοντο, ἕτερος λόγος οὗτος, οὐ πρὸς ἐμέ. ἐγὼ μὲν γὰρ προὔλεγον, καὶ διεμαρτυρόμην, καὶ παρ᾽ ὑμῖν ἀεὶ, καὶ ὅποι πεμφθείην. αἱ δὲ πόλεις, ἐνόσουν, τῶν μὲν, ἐν τῷ πολιτεύεσθαι καὶ πράττειν, δωροδοκούντων, καὶ διαφθειρομένων ἐπὶ χρήμασι, τῶν δὲ ἰδιωτῶν καὶ πολλῶν, τὰ μὲν, οὐ προορωμένων, τὰ δέ, τῇ καθ᾽ ἡμέραν ῥᾳστώνῃ καὶ σχολῇ δελεαζομένων, καὶ τοιοῦτόν τι πάθος πεπονθότων ἁπάντων, πλὴν οὐκ ἐφ᾽ ἑαυτοὺς οἰομένων ἑκάστων τὸ δεινὸν ἥξειν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἑτέ-

ρων κινδύνων τὰ ἑαυτῶν ἀσφαλῶς κτήσειν ὑπολαμβανόντων, ὅταν βούλωνται, εἶτ' οἶμαι συμβέβηκε τοῖς μὲν πλήθεσιν ἀντὶ τῆς πολλῆς καὶ ἀκαίρου ῥαθυμίας τὴν ἐλευθερίαν ἀπολωλεκέναι, τοῖς δὲ προεστηκόσι καὶ τἆλλα πλὴν ἑαυτοὺς, οἰομένοις πωλεῖν, πρώτους ἑαυτοὺς πεπρακόσιν ᾐσθῆσθαι. ἀντὶ γὰρ φίλων καὶ ξένων, ἃ τότε ὠνομάζοντο, ἡνίκα ἐδωροδόκουν, νῦν κόλακες, καὶ θεοῖς ἐχθροὶ, καὶ τἆλλα ἃ προσήκει, πάντα ἀκούουσιν, οὐδεὶς γὰρ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τὸ τοῦ προδιδόντος συμφέρον ζητῶν χρήματα ἀναλίσκει, οὐδ' ἐπειδὰν, ὧν ἂν πρίηται, κύριος γένηται, τῷ προδότῃ συμβούλῳ περὶ τῶν λοιπῶν ἔτι χρῆται, οὐδὲν γὰρ ἦν ἂν εὐδαιμονέστερον προδότου. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστι. πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ' ἐπειδὰν τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ ζητῶν ἄρχειν καταστῇ, καὶ τῶν ταῦτα ἀποδομένων δεσπότης ἐστὶ, τὴν δὲ πονηρίαν εἰδὼς, τότε δὴ τότε καὶ μισεῖ καὶ ἀπιστεῖ, καὶ προπηλακίζει. σκοπεῖτε δέ. καὶ γὰρ, εἰ παρελήλυθεν ὁ τῶν πραγμάτων καιρὸς, ὁ τοῦ γε εἰδέναι τὰ τοιαῦτα καιρὸς ἀεὶ πάρεστι τοῖς εὖ φρονοῦσι. μέχρι τούτου λασθένης φίλος ὠνομάζετο φιλίππου, ἕως προὔδωκεν ὄλυνθον. μέχρι τούτου τιμόλαος, ἕως ἀπώλεσε θήβας. μέχρι τούτου εὔδικος, καὶ σίμος οἱ λαρισαῖοι, ἕως θετταλίαν ὑπὸ φιλίππῳ ἐποίησαν. εἶτ' ἐλαυνομένων, καὶ ὑβριζομένων, καὶ τί κακὸν οὐχὶ πασχόντων, πᾶσα οἰκουμένη μεστὴ γέγονε προδοτῶν. τί δ' ἀρίστρατος ἐν σικυῶνι. καὶ τί περίλαος ἐν μεγάροις, οὐκ ἀπερριμμένοι; ἐξ ὧν καὶ σαφέστατ' ἄν τις ἴδοι, ὅτι ὁ μάλιστα φυλάττων τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, καὶ πλεῖ

στα ἀντιλέγων τούτοις, οὗτος ὑμῖν αἰσχίνης ὁ τοῖς προδι=
δοῦσι, καὶ μισθαρνοῦσι, τὸ ἔχειν ἐφ' ὅτῳ δωροδοκήσετε,
περιποιεῖ, καὶ διὰ τοὺς πολλοὺς τούτων, καὶ τοὺς ἀνθισταμέ
νους τοῖς ὑμετέροις βουλήμασιν, ὑμεῖς ἐστὲ σῶοι, καὶ ἔμ=
μισθοι· ἐπεὶ διά γε ὑμᾶς αὐτοὺς, πάλαι ἂν ἀπωλώλει=
τε. καὶ περὶ μὲν τῶν τότε πραχθέντων ἔχων ἔτι πολ
λὰ λέγειν, καὶ ταῦτα ἡγοῦμαι πλείω τῶν ἱκανῶν εἰρῆ
σθαι. αἴτιος δὲ οὗτος ὥσπερ ἑωλοκρασίαν τινά μου τῆς
πονηρίας τῆς ἑαυτοῦ, καὶ τῶν ἀδικημάτων κατασκε
δάσας, ἣν ἀναγκαῖον ἦν πρὸς τοὺς νεωτέρους τῶν πεπρα
γμένων ἀπολύσασθαι. παρηνώχλησθε δὲ καὶ ὑμεῖς ἴσως,
οἱ καὶ πρὶν ἐμὲ ὁτιοῦν εἰπεῖν, εἰδότες τὴν τούτου τότε
μισθαρνίαν, καί τοι, φιλίαν τε, καὶ ξενίαν αὐτὴν ὀνο=
μάζει, καὶ νῦν εἶπέ που λέγων, ὁ τὴν ἀλεξάνδρου ξενίαν
ὀνειδίζων ἐμοί. ἐγώ σοι ξενίαν ἀλεξάνδρου; πόθεν λα=
βόντι, ἢ πῶς ἀξιωθέντι; οὔτε φιλίππου ξένον, οὔτ' ἀλεξάν=
δρου φίλον εἴποιμ' ἂν ἐγώ σε, οὐχ οὕτω μαίνομαι, εἰ μὴ
καὶ τοὺς θεριστὰς, καὶ τοὺς ἄλλο τι μισθοῦ πράττοντας φί
λους καὶ ξένους δεῖ καλεῖν τῶν μισθωσαμένων. ἀλλ' οὐκ
ἔστι ταῦτα. πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλὰ μισθωτὸν ἐ=
γώ σε φιλίππου πρότερον, καὶ νῦν ἀλεξάνδρου καλῶ,
καὶ οὗτοι πάντες. εἰ δ' ἀπιστεῖς, ἐρώτησον αὐτούς. μᾶλλον
δ' ἐγὼ τοῦθ' ὑπὲρ σοῦ ποιήσω. πότερον ὑμῖν ὦ ἄνδρες
ἀθηναῖοι, μισθωτὸς αἰσχίνης, ἢ ξένος εἶναι ἀλεξάνδρου
δοκεῖ; ἀκούεις ἃ λέγουσι; βούλομαι τοίνυν ἤδη, καὶ περὶ
τῆς γραφῆς αὐτῆς ἀπολογήσασθαι, καὶ διεξελθεῖν τὰ
πεπραγμένα ἐμαυτῷ, ἵνα καίπερ εἰδὼς αἰσχίνης,
ὅμως ἀκούσῃ δι' ἅ φημι, καὶ τούτων τῶν προβεβου=

λελυμένων, καὶ πολλῷ μειζόνων ἔτι τούτων δωρεῶν δίκαιος ὢν τυγχάνειν. καί μοι λέγε τὴν γραφὴν αὐτήν, *λαβών.

Γραφή.

Ἐπὶ χαιρώνδου ἄρχοντος ἐλαφηβολιῶνος ἕκτῃ ἱσταμένου. αἰσχίνης ἀτρομήτου κοθωκίδης ἀπήνεγκε πρὸς τὸν ἄρχοντα παρανόμων γραφὴν κατὰ κτησιφῶντος τοῦ λεωσθένους ἀναφλυστίου, ὅτι ἔγραψε παράνομον ψήφισμα, ὡς ἄρα δεῖ στεφανῶσαι δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι ἐν τῷ θεάτρῳ διονυσίοις τοῖς μεγάλοις, τραγῳδοῖς καινοῖς, ὅτι στεφανοῖ ὁ δῆμος δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα, χρυσῷ στεφάνῳ ἀρετῆς ἕνεκα, καὶ εὐνοίας, ἧς ἔχων διατελεῖ εἴς τε τοὺς ἕλληνας ἅπαντας καὶ τὸν δῆμον τῶν ἀθηναίων, καὶ ἀνδραγαθίας, καὶ διότι διατελεῖ πράττων, καὶ λέγων τὰ βέλτιστα τῷ δήμῳ, καὶ πρόθυμός ἐστι ποιεῖν, ὅ, τι ἂν δύνηται ἀγαθόν, πάντα ταῦτα ψευδῆ γράψας καὶ παράνομα, τῶν νόμων οὐκ ἐώντων. πρῶτον μὲν ψευδεῖς γραφὰς εἰς τὰ δημόσια γράμματα καταβάλλεσθαι, εἶτα τὸν ὑπεύθυνον στεφανοῦν. ἔστι δημοσθένης τειχοποιός, καὶ ἐπὶ τῶν θεωρικῶν τεταγμένος, ἔτι δὲ μὴ ἀναγορεύειν τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ διονυσίοις τραγῳδῶν τῇ καινῇ, ἀλλ' ἐὰν μὲν ἡ βουλὴ στεφανοῖ. ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ἀνειπεῖν, ἐὰν δὲ ἡ πόλις ἐν πυκνὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. τίμημα, τάλαντα πεντήκοντα. κλήτορες, κηφισοφῶν κηφισοφῶντος ῥαμνούσιος, κλέων κλέωνος κοθωκίδης. Ἃ μὲν διώκει τοῦ ψηφίσματος ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ταῦτ' ἐστίν. ἐγὼ δ' ἀπ' αὐτῶν τού

τῶν οἶμαι δῆλον ὑμῖν ποιήσειν, ὅτι πάντα δικαίως
ἀπολογήσομαι, τὴν γὰρ αὐτὴν τούτῳ ποιησάμενος τῶν
γεγραμμένων τάξιν περὶ πάντων ἐρῶ καθ' ἕκαστον
ἐφεξῆς, καὶ οὐδὲν ἑκὼν παραλείψω. τὸ μὲν οὖν γράψαι
πράττοντά με, καὶ λέγοντα τὰ βέλτιστα τῷ δήμῳ δια
τελεῖν, καὶ πρόθυμον εἶναι ποιεῖν ὅ, τι ἂν δύνωμαι ἀγα
θὸν, καὶ ἐπαινεῖν ἐπὶ τούτοις, ἐν τοῖς πεπολιτευμένοις
τὴν κρίσιν εἶναι νομίζω. ἀπὸ γὰρ τούτων ἐξεταζομένων
εὑρεθήσεται, εἴτε ἀληθῆ περὶ ἐμοῦ γέγραφε κτησιφῶν
ταῦτα καὶ προσήκοντα, εἴτε καὶ ψευδῆ. τὸ δὲ μὴ προσ
γράψαντα ἐπειδὰν τὰς εὐθύνας δῶ, στεφανοῦν, καὶ
ἀνειπεῖν ἐν τῷ θεάτρῳ κελεῦσαι τὸν στέφανον, κοινω
νεῖν μὲν ἡγοῦμαι καὶ τοῦτο τοῖς πεπολιτευμένοις, εἴτε
ἄξιός εἰμι τοῦ στεφάνου, καὶ τῆς ἀναῤῥήσεως τῆς ἐν τού=
τοις, εἴτε καὶ μή. ἔτι μέντοι καὶ τοὺς νόμους δεικτέον εἶναί
μοι δοκεῖ, καθ' οὓς ταῦτα γράφειν ἐξῆν τούτῳ. οὑτωσὶ
μὲν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι δικαίως, καὶ ἁπλῶς τὴν ἀπο=
λογίαν ἔγνωκα ποιεῖσθαι. βαδιοῦμαι δ' ἐπ' αὐτὰ, ἃ πέ
πρακταί μοι. καί με μηδεὶς ὑπολάβῃ ἀπαρτᾶν τὸν λό
γον τῆς γραφῆς, ἐὰν εἰς ἑλληνικὰς πράξεις, καὶ λόγους
ἐμπέσω. ὁ γὰρ διώκων τοῦ ψηφίσματος τὸ λέγειν, καὶ
πράττειν τὰ ἄριστά με, καὶ γεγραμμένος ταῦτα ὡς οὐκ
ἀληθῆ, οὗτός ἐστιν ὁ τοὺς περὶ ἁπάντων τῶν ἐμοὶ πεπο=
λιτευμένων καὶ πεπραγμένων λόγους οἰκείους, καὶ ἀ=
ναγκαίους τῇ γραφῇ πεποιηκώς. εἶτα καὶ πολλῶν προαι
ρέσεων οὐσῶν τῆς πολιτείας, τὴν περὶ τὰς ἑλληνικὰς
πράξεις εἱλόμην ἐγώ. ὥστε καὶ τὰς ἀποδείξεις ἐκ τού
των δίκαιός εἰμι ποιεῖσθαι. ἃ μὲν οὖν πρὸ τοῦ πολιτεύε

θαι, καὶ δημηγορεῖν ἐμὲ προὔλαβε, καὶ κατέσχε φίλιππος, ἐάσω, οὐδὲν γὰρ ἡγοῦμαι τούτων εἶναι πρὸς ἐμέ. ἃ δ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐπὶ ταῦτα ἐπέστην ἐγὼ, καὶ διεκωλύθη, ταῦτα ἀναμνήσω, καὶ τούτων ὑφέξω λόγον, τοσοῦτον ὑπειπών. πλεονέκτημα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι μέγα ὑπῆρξε φιλίππῳ. παρὰ γὰρ τοῖς ἕλλησιν, οὐ τισὶν, ἀλλὰ πᾶσιν ὁμοίως φορὰν προδοτῶν, καὶ δωροδόκων, καὶ θεοῖς ἐχθρῶν ἀνθρώπων συνέβη γενέσθαι καὶ τοσαύτην, ὅσην οὐδείς πω πρότερον μέμνηται γεγονυῖαν, οὓς συναγωνιστὰς, καὶ συνεργοὺς λαβὼν, καὶ πρότερον κακῶς τοὺς ἕλληνας ἔχοντας πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ στασιαστικῶς, ἔτι χεῖρον διέθηκε, τοὺς μὲν ἐξαπατῶν τοῖς δὲ διδοὺς, τοὺς δὲ πάντα τρόπον διαφθείρων, καὶ διέστησεν εἰς μέρη πολλὰ, ἑνὸς τοῦ συμφέροντος ἅπασιν ὄντος, κωλύειν ἐκεῖνον μέγαν γίγνεσθαι. ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει, καὶ ἔτι ἀγνοίᾳ τοῦ συνισταμένου, καὶ φυομένου κακοῦ τῶν ἁπάντων ἑλλήνων ὄντων, δεῖ σκοπεῖν ὑμᾶς ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τί προσῆκον ἦν ἑλέσθαι πράττειν, καὶ ποιεῖν τὴν πόλιν, καὶ τούτων λόγον παρ' ἐμοῦ λαβεῖν. ὁ γὰρ ἐνταῦθα ἑαυτὸν τάξας τῆς πολιτείας, εἰμὶ ἐγώ. πότερον αὐτὴν ἐχρῆν αἰσχίνη τὸ φρόνημα ἀφεῖσαν, καὶ τὴν ἀξίαν τὴν ἑαυτῆς ἐν τῇ θετταλῶν, καὶ δολόπων τάξει συγκατακτᾶσθαι φιλίππῳ τὴν τῶν ἑλλήνων ἀρχὴν, καὶ τὰ τῶν προγόνων καλὰ, καὶ δίκαια ἀναιρεῖν; ἢ τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν, δεινὸν γὰρ ὡς ἀληθῶς, ἃ δ' ἑώρα συμβησόμενα, εἰ μηδεὶς κωλύσει καὶ προῃσθάνετο ὡς ἔοικεν ἐκ πολλοῦ, ταῦτα περιιδεῖν γιγνόμενα; ἀλλὰ νῦν ἔγωγε τὸν μάλιστα ἐπιτιμῶντα τοῖς

πεπραγμένοις ἡδέως ἂν ἐροίμην, τῆς ποίας μερίδος γενέσθαι τὴν πόλιν ἐβούλετ' ἄν, πότερον τῆς συναιτίας τῶν συμβεβηκότων τοῖς ἕλλησι κακῶν, καὶ αἰσχρῶν, ἧς ἂν θετταλοὺς, καὶ τοὺς μετὰ τούτων εἴποι τις, ἢ τῆς περιεορακυίας ταῦτα γιγνόμενα ἐπὶ τῇ τῆς ἰδίας πλεονεξίας ἐλπίδι, ἧς ἂν ἀρκάδας, καὶ μεσσηνίους, καὶ ἀργείους θείημεν; ἀλλὰ καὶ τούτων πολλοὶ, μᾶλλον δὲ πάντες χεῖρον ἡμῶν ἀπηλλάχασι. καὶ γὰρ, εἰ μὲν ὡς ἐκράτησε φίλιππος, ᾤχετ' εὐθὺς ἀπιὼν, καὶ μετὰ ταῦτ' ἦγεν ἡσυχίαν, μήτε τῶν αὑτοῦ συμμάχων, μήτε τῶν ἄλλων ἑλλήνων μηδένα μηδὲν λυπήσας, ὅμως ἦν ἄν τις κατὰ τῶν * οὐκ ἐναντιωθέντων οἷς ἔπραττεν ἐκεῖνος, μέμψις, καὶ κατηγορία. εἰ δὲ ὁμοίως ἁπάντων τὸ ἀξίωμα, τὴν ἡγεμονίαν, τὴν ἐλευθερίαν περιείλετο, μᾶλλον δὲ καὶ τὰς πολιτείας ὅσων ἠδύνατο, πῶς οὐχ ἁπάντων ἐνδοξότατα ὑμεῖς ἐβουλεύσασθε, ἐμοὶ πεισθέντες; ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπανέρχομαι. τί τὴν πόλιν αἰσχίνη προσῆκε ποιεῖν; ἀρχὴν καὶ τυραννίδα τῶν ἑλλήνων ὁρῶσαν ἑαυτῷ κατασκευαζόμενον φίλιππον; ἢ τί τὸν σύμβουλον ἔδει λέγειν, ἢ γράφειν τὸν ἀθήνησιν ἐμέ; καὶ γὰρ τοῦτο πλεῖστον διαφέρει, ὃς συνῄδειν ἐκ παντὸς μὲν τοῦ χρόνου μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἀφ' ἧς αὐτὸς ἐπὶ τὸ βῆμα ἀνέβην, ἀεὶ περὶ πρωτείων, καὶ τιμῆς, καὶ δόξης ἀγωνιζομένην τὴν πατρίδα, καὶ πλείω σώματα, καὶ χρήματα ἀναλωκυῖαν ὑπὲρ φιλοτιμίας, καὶ τῶν ἅπασι τοῖς ἕλλησι συμφερόντων, ἢ τῶν ἄλλων ἑλλήνων, οἱ ὑπὲρ αὑτῶν ἀναλώκασιν ἕκαστοι, ἑώρων δ' αὐτὸν τὸν φίλιππον, πρὸς ὃν ἦν ἡμῖν ὁ ἀγὼν, ὑπὲρ ἀρχῆς, καὶ δυνα-

ςείας τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένον, τὴν κλεῖν κατεαγότα, τὴν χεῖρα, τὸ σκέλος πεπηρωμένον, πᾶν ὅ,τι βουληθείη μέρος ἡ τύχη τοῦ σώματος παρελέσθαι, τοῦτο ῥᾳδίως καὶ ἑτοίμως προϊέμενον, ὥστε τῷ λοιπῷ μετὰ τιμῆς, καὶ δόξης ζῆν. καὶ μὴν, οὐδὲ τοῦτό γε οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν τολμήσειεν, ὡς τῷ μὲν ἐν πέλλῃ τραφέντι χωρίῳ ἀδόξῳ τότε γε ὄντι, καὶ μικρῷ τοσαύτην μεγαλοψυχίαν προσῆκεν ἐγγενέσθαι, ὥστε τῆς τῶν ἑλλήνων ἀρχῆς ἐπιθυμῆσαι, καὶ τοῦτ' εἰς νοῦν ἐμβαλέσθαι, ὑμῖν δὲ οὖσιν ἀθηναίοις, καὶ καθ' ἡμέραν ἑκάστην ἐν πᾶσι καὶ λόγοις καὶ θεωρήμασι τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς ὑπομνήματ' ὁρῶσι, τοσαύτην κακίαν ὑπάρξαι, ὥστε τῆς τῶν ἑλλήνων ἐλευθερίας αὐτεπαγγέλτους ἐθελοντὰς παραχωρῆσαι φιλίππῳ. οὐδ' ἂν εἷς ταῦτα φήσειε. λοιπὸν τοίνυν ἦν καὶ ἀναγκαῖον ἅμα, πᾶσιν οἷς ἐκεῖνος ἔπραττεν ἀδικῶν ὑμᾶς, ἐναντιοῦσθαι δικαίως. τοῦτ' ἐποιεῖτε μὲν ἐξ ἀρχῆς ὑμεῖς, εἰκότως καὶ προσηκόντως. ἔγραφον δὲ καὶ συνεβούλευον καὶ ἐγὼ, καθ' οὓς ἐπολιτευόμην χρόνους, ὁμολογῶ. ἀλλὰ τί ἐχρῆν με ποιεῖν; ἤδη γάρ σε ἐρωτῶ, πάντα τὰ ἄλλα ἀφεὶς, ἀμφίπολιν, πύδναν, ποτίδαιαν, ἀλόννησον, οὐδενὸς τούτων μέμνημαι. σέῤῥιον δὲ καὶ δορίσκον, καὶ τὴν πεπαρήθου πόρθησιν, καὶ ὅσα ἄλλα ἡ πόλις ἠδίκητο, οὐδ' εἰ γέγονεν, οἶδα. καίτοι σύ γ' ἔφησθά με ταῦτα λέγοντα, εἰς ἔχθραν ἐμβαλεῖν τουτουσί, εὐβούλου, καὶ ἀριστοφῶντος, καὶ διοπείθους τῶν περὶ τούτων ψηφισμάτων ὄντων, οὐκ ἐμῶν, ὦ λέγων εὐχερῶς ὅ,τι ἂν βουληθῇς. οὐδὲ νῦν περὶ τούτων ἐρῶ. ἀλλ' ὁ τὴν εὔβοιαν ἐκεῖνος σφετεριζόμενος, καὶ

κατασκευάζων ἐπιτείχισμα ἐπὶ τὴν ἀττικήν, καὶ μεγαροῖς ἐπιχειρῶν, καὶ καταλαμβάνων ὠρεόν, καὶ κατασκάπτων πορθμόν, καὶ καθιστὰς ἐν μὲν ὠρεῷ, φιλιστίδην τύραννον, ἐν δ' ἐρετρίᾳ κλείταρχον, καὶ τὸν ἑλλήσποντον ὑφ' ἑαυτῷ ποιούμενος, καὶ βυζάντιον πολιορκῶν, καὶ πόλεις ἑλληνίδας, * τινὰς μὲν ἀναιρῶν, εἴς τινας δὲ τοὺς φυγάδας κατάγων, πότερον ταῦτα πάντα ποιῶν ἠδίκει καὶ παρεσπόνδει, καὶ ἔλυε τὴν εἰρήνην, ἢ οὔ; καὶ πότερον φανῆναί τινα τῶν ἑλλήνων τὸν ταῦτα κωλύσοντα ποιεῖν αὐτὸν ἐχρῆν, ἢ μή; εἰ μὲν γὰρ μὴ ἐχρῆν, ἀλλὰ τὴν μυσῶν λείαν καλουμένην, τὴν ἑλλάδα οὖσαν ὀφθῆναι ζώντων ἀθηναίων, καὶ ὄντων, περιείργασμαι μὲν ἐγώ, περὶ τῶν* τοιούτων εἰπών. περιείργασται δ' ἡ πόλις ἡ πεισθεῖσα ἐμοί. ἔστω δὲ ἀδικήματα πάντα ταῦτα ἃ πέπρακται, καὶ ἁμαρτήματα ἐμά. εἰ δὲ ἔδει τούτων τινὰ κωλυτὴν φανῆναι, τίνα ἄλλον, ἢ τὸν ἀθηναίων δῆμον προσῆκε γενέσθαι; ταῦτα τοίνυν ἐπολιτευόμην τότ' ἐγώ, καὶ ὁρῶν καταδουλούμενον πάντας ἀνθρώπους ἐκεῖνον, ἠναντιούμην, καὶ προλέγων, καὶ διδάσκων μὴ προΐεσθαι ταῦτα φιλίππῳ. καὶ μήν, τὴν εἰρήνην γε ἐκεῖνος ἔλυσε τὰ πλοῖα λαβών, οὐχ ἡ πόλις. αἰσχίνη. φέρε δή αὐτὰ τὰ ψηφίσματα, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ φιλίππου, καὶ λέγε ἐφεξῆς. ἀπὸ γὰρ τούτων ἐξεταζομένων, τίς τίνος αἴτιός ἐστι, γενήσεται φανερόν. λέγε.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος νεοκλέους μηνὸς βοηδρομιῶνος ἐκκλησίας συγκλήτου ὑπὸ στρατηγῶν συναχθείσης, εὐβου-

λος μνησιθέου κύπριος εἶπεν, ἐπειδὴ προσήγγειλαν οἱ στρατηγοὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς ἄρα λεωδάμαντα τὸν ναύαρχον, καὶ τὰ μετ' αὐτοῦ ἀποσταλέντα σκάφη εἴκοσιν ἐπὶ τὴν τοῦ σίτου παραπομπὴν εἰς ἑλλήσποντον ὁ παρὰ φιλίππου στρατηγὸς ἀμύντας καταγήοχεν εἰς μακεδονίαν, καὶ ἐν φυλακῇ ἔχει, ἐπιμεληθῆναι τοὺς πρυτάνεις, καὶ τοὺς στρατηγούς, ὅπως ἡ βουλὴ συναχθῶσι, καὶ αἱρεθῶσι πρέσβεις πρὸς φίλιππον, οἳ παραγενόμενοι διαλέξονται πρὸς αὐτὸν περὶ τοῦ ἀφεθῆναι τὸν ναύαρχον, καὶ τὰ πλοῖα, καὶ τοὺς στρατιώτας. καὶ εἰ μὲν δι' ἄγνοιαν ταῦτα πεποίηκεν ὁ ἀμύντας, ὅτι οὐ μεμψιμοιρεῖ ὁ δῆμος οὐδὲν αὐτῷ, εἰ δέ τι πλημμελοῦντα παρὰ τὰ ἐπεσταλμένα λαβὼν, ὅτι ἐπισκεψάμενοι ἀθηναῖοι ἐπιτιμήσουσι κατὰ τὴν τῆς ὀλιγωρίας ἀξίαν. εἰ δὲ μηδέτερον τούτων ἐστὶν, ἀλλ' ἰδίᾳ ἀγνωμονοῦσιν, ἢ ὁ ἀποστείλας, ἢ ὁ ἀπεσταλμένος, καὶ τοῦτο γράψαι λέγειν, ἵνα αἰσθανόμενος ὁ δῆμος, βουλεύσηται τί δεῖ ποιεῖν. Τοῦτο μὲν τοίνυν τὸ ψήφισμα εὔβουλος ἔγραψεν, οὐκ ἐγώ. τὸ δ' ἐφεξῆς, ἀριστοφῶν, εἶθ' ἡγήσιππος, εἶτα ἀριστοφῶν πάλιν, εἶτα φιλοκράτης, εἶτα κηφισοφῶν, εἶτα πάντες οἱ ἄλλοι. ἐγὼ δ' οὐδὲν περὶ τούτων. λέγε τὸ ψήφισμα.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ νεοκλέους ἄρχοντος βοηδρομιῶνος ἔνῃ καὶ νέᾳ, βουλῆς γνώμῃ πρυτάνεις καὶ στρατηγοὶ ἐχρημάτισαν, τὰ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀνενεγκόντες, ὅτι ἔδοξε τῷ δήμῳ πρέσβεις ἑλέσθαι πρὸς φίλιππον περὶ τῆς τῶν πλοίων ἀνακομιδῆς, καὶ ἐντολὰς δοῦναι, καὶ τὰ ἐκ τῆς ἐκκλη-

σίας ψηφίσματα, καὶ εἵλοντο πρέσβεις κηφισοφῶντα κλέωνος ἀναφλύστιον, δημόκριτον δημοφῶντος ἀναγυράσιον, πολύκριτον ἀπημάντου κοθωκίδην. πρυτανεία φυλῆς ἱπποθοωντίδος, ἀριστοφῶν κολυττεὺς πρόεδρος εἶπεν. Ὥσπερ τοίνυν ἐγὼ ταῦτα δεικνύω τὰ ψηφίσματα, οὕτω καὶ σὺ δεῖξον αἰσχίνη, ποῖον ἐγὼ γράψας ψήφισμα, αἴτιός εἰμι τοῦ πολέμου, ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις. εἰ γὰρ εἶχες, οὐδὲν ἂν αὐτοῦ πρότερον νυνὶ παρέσχου, καὶ μὴν οὐδ' ὁ φίλιππος οὐδὲν αἰτιᾶταί με ὑπὲρ τοῦ πολέμου, ἑτέροις ἐγκαλῶν. λέγε δ' αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν τοῦ φιλίππου.

Ἐπιστολὴ φιλίππου.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος ἀθηναίων τῇ βουλῇ, καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. Παραγενόμενοι πρὸς ἐμὲ οἱ παρ' ὑμῶν πρεσβευταὶ κηφισοφῶν, καὶ δημόκριτος, καὶ πολύκριτος διελέγοντο περὶ τῆς τῶν πλοίων ἀφέσεως, ὧν ἐναυάρχει λαοδάμας. καθόλου μὲν οὖν ἔμοιγε φαίνεσθε ἐν μεγάλῃ εὐηθείᾳ ἔσεσθαι, εἰ τοῦτ' οἴεσθέ με λανθάνειν, ὅτι ἐξαπεστάλη ταῦτα τὰ πλοῖα, πρόφασιν μὲν ὡς τὸν σῖτον παραπέμψοντα ἐκ τοῦ ἑλλησπόντου εἰς λῆμνον, βοηθήσοντα δὲ σηλυμβριανοῖς τοῖς ὑπ' ἐμοῦ μὲν πολιορκουμένοις, οὐ συμπεριειλημμένοις δὲ ἐν ταῖς τῆς φιλίας κοινῇ κειμέναις ἡμῖν συνθήκαις, καὶ ταῦτα συνετάχθη τῷ ναυάρχῳ ἄνευ μὲν τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων, ὑπὸ δέ τινων ἀρχόντων, καὶ ἑτέρων ἰδιωτῶν μὲν νῦν ὄντων, ἐκ παντὸς δὲ τρόπου βουλομένων τὸν δῆμον ἀντὶ τῆς νῦν ὑπαρχούσης πρὸς ἐμὲ φιλίας τὸν πόλε-

μὴ ἀναλαβεῖν, πολλῷ μᾶλλον φιλοτιμουμένων τοῦτο συντελεῖσθαι, ἢ τοῖς σηλυμβριανοῖς βοηθῆσαι. καὶ ὑπολαμβάνουσιν αὐτοῖς τὸ τοιοῦτον πρόσοδον ἔσεσθαι. οὐ μήν τοι μοι δοκεῖ τοῦτο χρήσιμον ὑπάρχειν οὔθ᾽ ὑμῖν, οὔτ᾽ ἐμοί. διόπερ τά τε νῦν καταχθέντα πλοῖα πρὸς ἡμᾶς ἀφίημι ὑμῖν. καὶ τοῦ λοιποῦ, ἐὰν βούλησθε μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς προεστηκόσιν ὑμῶν κακοήθως πολιτεύεσθαι, ἀλλ᾽ ἐπιτιμᾶτε, πειράσομαι κἀγὼ διαφυλάττειν τὴν εἰρήνην. Εὐτυχεῖτε. Ἐνταῦθα οὐδαμοῦ δημοσθένην γέγραφεν, οὐδ᾽ αἰτίαν οὐδεμίαν κατ᾽ ἐμοῦ. τί ποτ᾽ οὖν τοῖς ἄλλοις ἐγκαλῶν, τῶν ἐμοὶ πεπραγμένων οὐχὶ μέμνηται; ὅτι τῶν ἀδικημάτων ἂν ἐμέμνητο τῶν ἑαυτοῦ, εἴ τι περὶ ἐμοῦ γέγραφε, τούτων γὰρ εἰχόμην ἐγὼ, καὶ τούτοις ἠναντιούμην. καὶ πρῶτον μὲν τὴν εἰς πελοπόννησον πρεσβείαν ἔγραψα, ὅτε πρῶτον ἐκεῖνος εἰς πελοπόννησον παρεδύετο, εἶτα τὴν εἰς εὔβοιαν, ἡνίκα εὐβοίας ἥπτετο, εἶτα τὴν ἐπ᾽ ὠρεὸν ἔξοδον οὐκέτι πρεσβείαν, καὶ τὴν εἰς ἐρέτριαν, ἐπειδὴ τυράννους ἐκεῖνος ἐν ταύταις ταῖς πόλεσι κατέστησε. μετὰ ταῦτα δὲ τοὺς ἀποστόλους ἅπαντας ἀπέστειλα, καθ᾽ οὓς χερρόνησος ἐσώθη, καὶ βυζάντιον, καὶ πάντες οἱ σύμμαχοι, ἐξ ὧν ὑμῖν μὲν τὰ κάλλιστα, ἔπαινοι, δόξαι, τιμαὶ, στέφανοι, χάριτες παρὰ τῶν εὖ πεπονθότων ἐγίγνοντο, τῶν δὲ ἀδικουμένων τοῖς μὲν ὑμῖν τότε πεισθεῖσιν, ἡ σωτηρία περιεγένετο, τοῖς δ᾽ ὀλιγωρήσασι τὸ πολλάκις ὧν ὑμεῖς προείπατε, μεμνῆσθαι, καὶ νομίζειν ὑμᾶς μὴ μόνον εὔνους αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ φρονίμους ἀνθρώπους καὶ μάντεις εἶναι. πάντα γὰρ ἐκβέβηκεν, ἃ προείπατε αὐτοῖς.

καὶ μήν, ὅτε πολλὰ μὲν αὖ χρήματα ἔδωκε φιλιστίδης ὥστ᾽ ἔχειν ὠρεόν, πολλὰ δὲ κλείταρχος, ὥστ᾽ ἔχειν ἐρετρίαν, πολλὰ δ᾽ αὐτὸς ὁ φίλιππος, ὥστε ταῦθ᾽ ὑπάρχειν ἐφ᾽ ὑμᾶς αὐτῷ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων μηδὲν ἐξελέγχεσθαι, μὴ δὲ ἃ ποιῶν ἠδίκει μηδένα ἐξετάζειν πανταχοῦ, οὐδεὶς ἀγνοεῖ καὶ πάντων ἥκιστα, σύ. οἱ γὰρ παρὰ τοῦ κλειτάρχου, καὶ τοῦ φιλιστίδου τότε πρέσβεις δεῦρ᾽ ἀφικνούμενοι παρὰ σοὶ κατέλυον αἰσχίνη, καὶ σὺ προὐξένεις αὐτῶν. οὓς ἡ μὲν πόλις ὡς ἐχθρούς, καὶ οὔτε δίκαια, οὔτε συμφέροντα λέγοντας ἀπήλασε, σοὶ δ᾽ ἦσαν φίλοι. οὐ τοίνυν ἐπράχθη τούτων οὐδέν, ὦ βλασφημῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ λέγων, ὡς σιωπῶ μὲν λαβών, βοῶ δ᾽ ἀναλώσας. ἀλλ᾽ οὐ σύ γε, ἀλλὰ βοᾷς μὲν ἔχων, παύσῃ δὲ οὐδέποτε, ἐὰν μή σε οὗτοι παύσωσιν ἀτιμώσαντες τήμερον. στεφανωσάντων τοίνυν ὑμῶν ἐμὲ ἐπὶ τούτοις τότε, καὶ γράψαντος ἀριστονίκου τὰς αὐτὰς συλλαβάς, ἅσπερ οὑτοσὶ κτησιφῶν νῦν γέγραφε, καὶ ἀναῤῥηθέντος ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ στεφάνου, καὶ δευτέρου κηρύγματος ἤδη μοι τούτου γιγνομένου, οὔτ᾽ ἀντεῖπεν αἰσχίνης παρών, οὔτε τὸν εἰπόντα ἐγράψατο, καί μοι λέγε καὶ τοῦτο τὸ ψήφισμα λαβών. λέγε.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ χαιρωνίδου ἡγήμονος ἄρχοντος γαμηλιῶνος ἕκτῃ ἀπιόντος φυλῆς πρυτανευούσης λεοντίδος, ἀριστόνικος φρεάῤῥιος, εἶπεν, ἐπειδὴ δημοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς πολλὰς καὶ μεγάλας χρείας παρέσχηται τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων, καὶ πολλοῖς τῶν συμ-

μάχων, καὶ πρότερον, καὶ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ βεβοήθηκε διὰ τῶν ψηφισμάτων, καὶ τινὰς τῶν ἐν τῇ εὐβοίᾳ πόλεων ἠλευθέρωκε, καὶ διατελεῖ εὔνους ὢν τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων, καὶ λέγει, καὶ πράττει ὅ, τι ἂν δύνηται ἀγαθὸν ὑπέρ τε αὐτῶν ἀθηναίων καὶ τῶν ἄλλων ἑλλήνων, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῷ ἀθηναίων ἐπαινέσαι δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα, καὶ στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς, τῆς δὲ ἀναγορεύσεως τοῦ στεφάνου ἐπιμεληθῆναι τὴν πρυτανεύουσαν φυλήν, καὶ τὸν ἀγωνοθέτην, εἶπεν ἀριστόνικος φρεάῤῥιος.. Εστιν οὖν ὅς τις ὑμῶν οἶδέ τινα αἰσχύνην συμβᾶσαν τῇ πόλει διὰ τοῦτο τὸ ψήφισμα, ἢ χλευασμόν, ἢ γέλωτα, ἃ νῦν οὗτος ἔφη συμβήσεσθαι, ἐὰν ἐγὼ στεφανῶμαι; καὶ μὴν, ὅταν ᾖ νέα καὶ γνώριμα πᾶσι τὰ πράγματα, ἐάν τε καλῶς ἔχῃ, χάριτος τυγχάνει, ἐάν θ᾽ ὡς ἑτέρως, τιμωρίας. φαίνομαι τοίνυν ἐγὼ χάριτος τετυχηκὼς τότε, καὶ οὐ μέμψεως, οὐδὲ τιμωρίας. οὐκοῦν μέχρι μὲν τῶν χρόνων ἐκείνων, ἐν οἷς ταῦτ᾽ ἐπράχθη, πάντας ἀνωμολόγημαι τοὺς χρόνους τὰ ἄριστα πράττειν τῇ πόλει, τῷ νικᾶν, ὅτ᾽ ἐβουλεύεσθε, λέγων, καὶ γράφων, τῷ καταπραχθῆναι τὰ γραφέντα, καὶ στεφάνους ἐξ αὐτῶν τῇ πόλει, καὶ ἐμοί, καὶ πᾶσιν ὑμῖν γενέσθαι, τῷ θυσίας τοῖς θεοῖς, καὶ προσόδους, ὡς ἀγαθῶν τούτων ὄντων, ὑμᾶς πεποιῆσθαι. ἐπειδὴ τοίνυν ἐκ τῆς εὐβοίας ὁ φίλιππος ἐξηλάθη, τοῖς μὲν ὅπλοις ὑφ᾽ ὑμῶν, τῇ δὲ πολιτείᾳ καὶ τοῖς ψηφίσμασι, κἂν διαῤῥαγῶσί τινες τούτων, ὑπ᾽ ἐμοῦ, ἕτερον ἐπὶ τῆς πόλεως

ἐπὶ τειχισμὸν ἐξήει. ὁρῶν δ᾽ ὅτι σίτῳ πάντων ἀνθρώ-
πων πλείστῳ χρώμεθα ἐπεισάκτῳ, βουλόμενος τῆς σι-
τοπομπείας κύριος γενέσθαι, παρελθὼν ἐπὶ Θρᾴκης,
Βυζαντίους συμμάχους ὄντας αὐτῷ, τὸ μὲν πρῶτον
ἠξίου συμπολεμεῖν τὸν πρὸς ὑμᾶς πόλεμον, ὡς δ᾽ οὐκ
ἤθελον, οὐδ᾽ ἐπὶ τούτοις ἔφασαν τὴν συμμαχίαν πεποιῆ-
σθαι λέγοντες ἀληθῆ, χαρακώματα βαλόμενος πρὸς
τῇ πόλει καὶ μηχανήματ᾽ ἐπιστήσας, ἐπολιόρκει. τούτων
δὲ γιγνομένων, ὅτι μὲν προσῆκε ποιεῖν ἡμᾶς, οὐκέτ᾽
ἐρωτήσω, δῆλον γάρ ἐστιν ἅπασιν, ἀλλὰ τίς ἦν ὁ βοηθή-
σας τοῖς Βυζαντίοις, καὶ σώσας αὐτούς; τίς ὁ κωλύσας
τὸν ἑλλήσποντον ἀλλοτριωθῆναι κατ᾽ ἐκείνους τοὺς χρό-
νους; ὑμεῖς ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. τὸ δ᾽ ὑμεῖς ὅταν εἴπω,
τὴν πόλιν λέγω. τίς δ᾽ ὁ τῇ πόλει λέγων, καὶ γράφων,
καὶ πράττων καὶ ἁπλῶς ἑαυτὸν εἰς τὰ πράγματα ἀ-
φειδῶς δούς; ἐγώ. ἀλλὰ μὴν, ἡλίκα ταῦτα ὠφέλησεν
ἅπαντας, οὐκέτ᾽ ἐκ λόγου δεῖ μαθεῖν, ἀλλ᾽ ἔργῳ πε-
πείρασθε. ὁ γὰρ τότε ἐνστὰς πόλεμος, ἄνευ τοῦ καλὴν
δόξαν ἐνεγκεῖν, ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέ-
ροις, καὶ εὐωνοτέροις διῆγαγεν ὑμᾶς τῆς νῦν εἰρήνης,
ἣν οὗτοι κατὰ τῆς πατρίδος τηροῦσιν οἱ χρηστοὶ ἐπὶ ταῖς
μελλούσαις ἐλπίσιν, ὧν διαμάρτοιεν, καὶ μὴ μετα-
σχοιεν ὧν ὑμεῖς οἱ τὰ βέλτιστα βουλόμενοι τοὺς θεοὺς
αἰτεῖτε, μὴ δὲ μεταδοῖεν ὑμῖν ὧν αὐτοὶ προῄρην-
ται. λέγε δ᾽ αὐτοῖς καὶ τοὺς βυζαντίων στεφάνους,
καὶ τοὺς τῶν περινθίων, οἷς ἐστεφάνουν ἐκ τούτων τὴν
πόλιν.

Ψήφισμα Βυζαντίων.

Ἐπὶ ἱερομνάμονος, Βοσπορίχω, Δαμάγητος ἐν τᾷ ἁλίᾳ ἔλεξεν, ἐκ τᾶς βωλᾶς λαβὼν ῥήτραν, ἐπειδὴ ὁ δᾶμος ὁ Ἀθηναίων ἔν τε τοῖς προγεγενημένοις καιροῖς εὐνοέων διατελεῖ Βυζαντίοις, καὶ τοῖς συμμάχοις, καὶ συγγενέσι Περινθίοις, καὶ πολλὰς καὶ μεγάλας * χρείας παρέσχηται ἔν τε τῷ παρεστακότι καιρῷ, Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος ἐπιστρατεύσαντος ἐπὶ τὰν χώραν, καὶ τὰν πόλιν, ἐπ' ἀναστάσει Βυζαντίων, καὶ Περινθίων, καὶ τὰν χώραν δαΐοντος, καὶ δενδροκοπέοντος, βοαθήσας πλοίοισιν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι, καὶ σίτῳ, καὶ βέλεσι, καὶ ὁπλίταις, ἐξείλετο ἅμμε ἐκ τῶν μεγάλων κινδύνων καὶ ἀποκατέστασε τὰν πάτριον πολιτείαν, καὶ τὼς νόμως, καὶ τὼς τάφως, δεδόχθαι τῷ δάμῳ τῷ Βυζαντίων, καὶ Περινθίων, Ἀθηναίοις δόμεν ἐπιγαμίαν, πολιτείαν, * κτᾶσιν γᾶς, καὶ οἰκίαν, προεδρίαν ἐν τοῖς ἀγῶσι * ποτὶ τὰν θόλον, ποτὶ τὰν βωλάν, καὶ τὸν δᾶμον πρᾶτα τοῖς περὶ τὰ ἱερά, καὶ τοῖς κατοικεῖν ἐθέλουσι τὰν πόλιν, ἀλειτουργήτοις ἦμεν πᾶσαν πρὸς τὰν λειτουργίαν, στᾶσαι δὲ καὶ εἰκόνας τρεῖς ἑκκαιδεκαπήχεις ἐν τῷ Βοσπόρῳ, στεφανούμενον τὸν δᾶμον τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τῶ δάμω τῶν Βυζαντίων καὶ Περινθίων, ἀποστεῖλαι δὲ καὶ * δωρειοῦσιν ἐς τὰς ἐν τε Ἑλλάδι πανηγύριας, Ἴσθμια, καὶ Νέμεα, καὶ Ὀλύμπια, καὶ Πύθια, καὶ ἀνακαρύξαι τὸν στέφανον, ᾧ στεφάνωται ὁ δᾶμος ὁ Ἀθηναίων ὑφ' ἁμῶν, ὅπως ἐπιστέωνται οἱ Ἕλληνες πάντες Ἀθηναίων ἀρετάν, καὶ τὰν Βυζαντίων, καὶ Περινθίων εὐχαριστίαν. λέγε καὶ τοὺς παρὰ τῶν ἐν Χερρονήσῳ στεφάνους.

Ψήφισμα, χερρονησιτῶν.

Χερρονησιτῶν οἱ κατοικοῦντες σηστόν, ἐλαιοῦντα, μάδυτον, ἀλωπεκόννησον, στεφανοῦσιν ἀθηναίων τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον χρυσῷ στεφάνῳ, ἀπὸ ταλάντων ἑξήκοντα, καὶ χάριτος βωμὸν ἱδρύονται καὶ δήμου ἀθηναίων, ὅτι πάντων μέγιστον ἀγαθῶν παραίτιος γέγονε χερρονησίταις, ἐξελόμενος ἐκ τῆς φιλίππου, καὶ ἀποδοὺς τὰς πατρίδας, τοὺς νόμους, τὴν ἐλευθερίαν, τὰ ἱερά. καὶ ἐν τῷ μετὰ ταῦτα αἰῶνι παντὶ οὐκ ἐλλείψει εὐχαριστῶν, καὶ ποιῶν ὅ,τι ἂν δύνηται ἀγαθόν. ταῦτα ἐψηφίσαντο κοινῷ βουλευτηρίῳ. Οὐκοῦν, οὐ μόνον τὸ χερρόνησον, καὶ βυζάντιον σῶσαι, οὐδὲ τὸ κωλῦσαι τὸν ἑλλήσποντον ὑπὸ φιλίππῳ γενέσθαι τότε, οὐδὲ τὸ τιμᾶσθαι τὴν πόλιν ἐκ τούτων, ἡ προαίρεσις ἡ ἐμή, καὶ ἡ πολιτεία διεπράξατο. ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἔδειξε τήν τε τῆς πόλεως καλοκαγαθίαν, καὶ τὴν φιλίππου κακίαν. ὁ μὲν γὰρ φίλος, καὶ σύμμαχος ὢν τοῖς βυζαντίοις, πολιορκῶν αὐτοὺς ἑωρᾶτο ὑπὸ πάντων. οὗ, τί γένοιτ' ἂν αἴσχιον, ἢ μιαρώτερον; ὑμεῖς δ' οἱ καὶ μεμψάμενοι πολλά, καὶ δίκαια ἂν ἐκείνοις εἰκότως περὶ ὧν ἠγνωμονήκεσαν εἰς ὑμᾶς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, οὐ μόνον οὐ μνησικακοῦντες, οὐδὲ προϊέμενοι τοὺς ἀδικουμένους, ἀλλὰ καὶ σώζοντες ἐφαίνεσθε, ἐξ ὧν δόξαν, εὔνοιαν, παρὰ πάντων ἐκτᾶσθε. καὶ μὴν, ὅτι πολλοὺς μὲν ἐστεφανώκατε ἤδη τῶν πεπολιτευμένων, ἅπαντες ἴσασι. δι' ὅν τινα δὲ ἄλλον ἡ πόλις ἐστεφάνωται, σύμβουλον λέγω, καὶ ῥήτορα, πλὴν δι' ἐμέ, οὐδ' ἂν εἷς εἰπεῖν ἔχοι. ἵνα τοίνυν, καὶ τὰς βλασφημίας, ἃς κατὰ τῶν εὐβοέων, καὶ τῶν

βυζαντίων ἐποιήσατο, εἴ τι δυσχερὲς αὐτοῖς ἐπέπρακτο πρὸς ὑμᾶς ὑπομιμνήσκων, συκοφαντίας οὔσας ἐπιδείξω, μὴ μόνον τῷ ψευδεῖς εἶναι, τοῦτο μὲν γὰρ ὑπάρχειν ὑμᾶς εἰδότας ἡγοῦμαι, ἀλλὰ καὶ τῷ, εἰ τὰ μάλιστα ἦσαν ἀληθεῖς, οὕτως, ὡς ἐγὼ κέχρημαι τοῖς πράγμασιν, συμφέρειν χρήσασθαι, ἓν, ἢ δύο βούλομαι τῶν καθ' ὑμᾶς πεπραγμένων καλῶν τῇ πόλει διεξελθεῖν, καὶ ταῦτ' ἐν βραχέσι. καὶ γὰρ ἄνδρα ἰδίᾳ, καὶ πόλιν κοινῇ πρὸς τὰ κάλλιστα τῶν ὑπαρχόντων ἀεὶ δεῖ τὰ λοιπὰ πειρᾶσθαι πράττειν. ὑμεῖς τοίνυν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, λακεδαιμονίων γῆς, καὶ θαλάττης ἀρχόντων, καὶ τὰ κύκλῳ τῆς ἀττικῆς κατεχόντων ἁρμοσταῖς, καὶ φρουραῖς εὔβοιαν, τάναγραν, τὴν βοιωτίαν ἅπασαν, μέγαρα, αἴγιναν, κλεωνὰς, τὰς ἄλλας νήσους, οὐ ναῦς, οὐ τείχη τῆς πόλεως τότε κεκτημένης, ἐξήλθετε εἰς ἁλίαρτον, καὶ πάλιν οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον εἰς κόρινθον, τῶν τότε ἀθηναίων πολλὰ ἂν ἐχόντων μνησικακῆσαι, καὶ κορινθίοις, καὶ θηβαίοις τῶν περὶ τὸν δεκελεικὸν πόλεμον πραχθέντων, ἀλλ' οὐκ ἐποίουν τοῦτο οὐδ' ἐγγύς. καίτοι τότε ταῦτα ἀμφότερα αἰσχίνη, οὔθ' ὑπὲρ εὐεργετῶν ἐποίουν, οὔτε ἀκίνδυνα ἑώρων, ἀλλ' οὐ διὰ ταῦτα προΐεντο τοὺς καταφεύγοντας ἐφ' ἑαυτούς, ἀλλ' ὑπὲρ εὐδοξίας καὶ τιμῆς ἤθελον τοῖς δεινοῖς αὑτοὺς διδόναι, ὀρθῶς καὶ καλῶς βουλευόμενοι. Πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις ἐστὶ τοῦ βίου ὁ θάνατος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις αὑτὸν καθείρξας τηρῇ, δεῖ δὲ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγχειρεῖν μὲν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς καλοῖς, τὴν ἀγαθὴν προβαλλομένους ἐλπίδα, φέρειν δ' ὅ, τι ἂν ὁ θεὸς διδῷ, γενναίως.

ταῦτ' ἐποίουν οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι, ταῦθ' ὑμῶν οἱ πρεσβύτεροι, οἳ λακεδαιμονίους οὐ φίλους ὄντας, οὐδ' εὐεργέτας, ἀλλὰ πολλὰ τὴν πόλιν ἡμῶν ἠδικηκότας καὶ μεγάλα, ἐπειδὴ θηβαῖοι κρατήσαντες ἐν λεύκτροις ἀνελεῖν ἐπεχείρουν, διεκωλύσατε, οὐ φοβηθέντες τὴν τότε θηβαίοις ῥώμην, καὶ δόξαν ὑπάρχουσαν, οὐδ' ὑπὲρ οἵα πεποιηκότων ἀνθρώπων κινδυνεύσετε διαλογισάμενοι, καὶ γάρ τοι πᾶσι τοῖς ἕλλησιν ἐδείξατε ἐκ τούτων, ὅτι κἂν ὁτιοῦν τις εἰς ὑμᾶς ἐξαμαρτῇ, τούτων τὴν ὀργὴν εἰς τἄλλα ἔχετε, ἂν δ' ὑπὲρ σωτηρίας, ἢ ἐλευθερίας κίνδυνός τις αὐτοὺς καταλαμβάνῃ, οὔτε μνησικακήσετε, οὔτε ὑπολογιεῖσθε, καὶ οὐκ ἐπὶ τούτων μόνον οὕτως ἐσχήκατε, ἀλλὰ πάλιν σφετεριζομένων θηβαίων τὴν εὔβοιαν, οὐ περιείδετε, οὐδ' ὧν ὑπὸ θεμίσωνος καὶ θεοδώρου περὶ ὠρωπὸν ἠδίκησθε, ἀνεμνήσθητε, ἀλλ' ἐβοηθήσατε καὶ τούτοις τῶν ἐθελοντῶν τριηράρχων τότε πρῶτον γενομένων τῇ πόλει, ὧν εἷς ἦν ἐγώ. ἀλλ' οὔπω περὶ τούτων. καίτοι, καλὸν μὲν ἐποιήσατε καὶ τὸ σῶσαι τὴν νῆσον, πολλῷ δ' ἔτι τούτου κάλλιον, τὸ καταστάντες κύριοι καὶ τῶν σωμάτων, καὶ τῶν πόλεων, ἀποδοῦναι καὶ ταῦτα δικαίως αὐτοῖς τοῖς ἐξημαρτηκόσιν εἰς ὑμᾶς, μηδὲν ὧν ἠδίκησθε, ἐν οἷς ἐπιστεύθητε, ὑπολογισάμενοι. μυρία τοίνυν ἕτερα εἰπεῖν ἔχων παραλείπω, ναυμαχίας, ἐξόδους, πεζὰς στρατείας, καὶ πάλαι γεγονυίας, καὶ νῦν ἐφ' ὑμῶν αὐτῶν, ἃς ἁπάσας ἡ πόλις τῆς τῶν ἄλλων ἕνεχ' ἑλλήνων ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας πεποίηται. εἶτα ἐγὼ τεθεωρηκὼς ἐν τοσούτοις, καὶ τοιούτοις τὴν πόλιν ὑπὲρ τῶν τοῖς ἄλλοις συμφερόντων ἐθέ-

λοῦσαν ἀγωνίζεσθαι, ὑπὲρ αὐτῆς τρόπον τινὰ τῆς συμβουλῆς οὔσης, τί ἔμελλον κελεύσειν, ἢ τί συμβουλεύσειν αὐτῇ ποιεῖν; μνησικακήσειν μὴ δία πρὸς τοὺς βουλομένους σώζεσθαι, καὶ προφάσεις ζητεῖν, δι' ἃς ἅπαντα προησόμεθα τὰ συμφέροντα; καὶ τίς οὐκ ἂν ἀπέκτεινέ με δικαίως, εἴ τι τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει καλῶν λόγῳ μόνον καταισχύνειν ἐπεχείρησα; ἐπεὶ τό γε ἔργον, οὐκ ἂν ἐποιήσατε ὑμεῖς, ἀκριβῶς οἶδα ἐγώ. εἰ γὰρ ἠβούλεσθε, τί ἦν ἐμποδών; οὐκ ἐξῆν; οὐχ ὑπῆρχον οἱ ταῦτα ἐροῦντες οὗτοι; Βούλομαι τοίνυν ἐπανελθεῖν ἐφ' ἃ τούτων ἑξῆς ἐπολιτευόμην, καὶ σκοπεῖτε ἐν τούτοις πάλιν αὖ, τί τὸ τῇ πόλει βέλτιστον ἦν. ὁρῶν γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸ ναυτικὸν ὑμῶν καταλυόμενον, καὶ τοὺς μὲν πλουσίους ἀτελεῖς ἀπὸ μικρῶν ἀναλωμάτων * γιγνομένους, τοὺς δὲ μέτρια, ἢ μικρὰ κεκτημένους τῶν πολιτῶν, τὰ ὄντα ἀπολλύντας, ἔτι δ' ὑστερίζουσαν ἐκ τούτων, τὴν πόλιν τῶν καιρῶν, ἔθηκα νόμον, καθ' ὃν τοὺς μὲν τὰ δίκαια ποιεῖν ἠνάγκασα τοὺς πλουσίους, τοὺς δὲ πένητας ἔπαυσα ἀδικουμένους, τῇ πόλει δ' ὅπερ ἦν χρησιμώτατον, ἐν καιρῷ γίγνεσθαι τὰς παρασκευὰς ἐποίησα. καὶ γραφεὶς τὸν ἀγῶνα τοῦτον παρανόμων, εἰς ὑμᾶς εἰσῆλθον, καὶ ἀπέφυγον, καὶ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων ὁ διώκων οὐκ ἔλαβε. καίτοι πόσα χρήματα τοὺς ἡγεμόνας τῶν συμμοριῶν, ἢ τοὺς δευτέρους, ἢ τρίτους οἴεσθέ μοι διδόναι, ὥστε μάλιστα μὲν μὴ θεῖναί με τὸν νόμον τοῦτον, εἰ δὲ μή, καταβαλόντα με ἐᾶν ἐν ὑπωμοσίᾳ; τοσαῦτα ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅσα ὀκνήσαιμ' ἂν πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, καὶ ταῦτ' εἰκότως ἔπραττον ἐκεῖνοι. ἦν

γὰρ αὐτοῖς ἐκ μὲν τῶν προτέρων νόμων συνεκκαίδεκα λειτουργεῖν, αὐτοῖς μὲν μικρὰ, καὶ οὐδὲν ἀναλίσκουσι, τοὺς δ' ἀπόρους τῶν πολιτῶν ἐπιτρίβουσιν, ἐκ δὲ τοῦ ἐμοῦ νόμου, τὸ γιγνόμενον κατὰ τὴν οὐσίαν ἕκαστον τιθέναι, καὶ δυοῖν ἐφάνη τριήραρχος ὁ τῆς μιᾶς ἕκτος καὶ δέκατος ὢν πρότερον συντελής, οὐδὲ γὰρ τριηράρχους ἐπωνόμαζον ἑαυτοὺς, ἀλλὰ συντελεῖς, ὥστε δὴ ταῦτα λυθῆναι, καὶ μὴ τὰ δίκαια ποιεῖν ἀναγκασθῆναι, οὐκ ἔσθ' ὅ,τι οὐκ ἐδίδοσαν. καί μοι λέγε πρῶτον καὶ τὸ ψήφισμα, καθ' ὃ εἰσῆλθον τὴν γραφήν. εἶτα τοὺς καταλόγους τόν τε ἐκ τοῦ προτέρου νόμου, καὶ τὸν κατὰ τὸν ἐμόν. λέγε.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος πολυκλέους μηνὸς βοηδρομιῶνος ἕκτῃ ἐπὶ δέκα, φυλῆς πρυτανευούσης ἱπποθοωντίδος δημοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς εἰσήνεγκε νόμον εἰς τὸ τριηραρχικὸν ἀντὶ τοῦ προτέρου, καθ' ὃν αἱ συντέλειαι ἦσαν τῶν τριηράρχων, καὶ ἐπεχειροτόνησεν ἡ βουλὴ, καὶ ὁ δῆμος. καὶ ἀπήνεγκε παρανόμων γραφὴν δημοσθένει πατροκλῆς φλυεύς, καὶ τὸ μέρος τῶν ψήφων οὐ λαβὼν ἀπέτισε τὰς πεντακοσίας δραχμάς. Φέρε δὴ καὶ τὸν καλὸν κατάλογον.

Κατάλογος.

Τοὺς τριηράρχους καλεῖσθαι ἐπὶ τὴν τριήρη συνεκκαίδεκα ἐκ τῶν ἐν τοῖς λόχοις συντελειῶν, ἀπὸ εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν εἰς τετταράκοντα, ἐπὶ ἴσον τῇ χορηγίᾳ χρωμένους. Φέρε δὴ παρὰ τοῦτον τὸν ἐκ τοῦ ἐμοῦ νόμου κατάλογον.

Κατάλογος.

Τοὺς τριηράρχους αἱρεῖσθαι ἐπὶ τὴν τριήρη ἀπὸ τῆς οὐσίας κατὰ τίμησιν, ἀπὸ ταλάντων δέκα. ἐὰν πλειόνων ἡ οὐσία ἀποτετιμημένη ᾖ χρημάτων, κατὰ τὸν ἀναλογισμὸν, ἕως τριῶν πλοίων, καὶ ὑπηρετικοῦ ἡ λειτουργία ἔστω. κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ ἀναλογίαν ἔστω, καὶ οἷς ἐλάττων οὐσία ἐστὶ τῶν δέκα ταλάντων, εἰς συντέλειαν συναγομένοις εἰς τὰ δέκα τάλαντα. Ἆρά γε μικρὰ βοηθῆσαι τοῖς πένησιν ὑμῖν δοκῶ, ἢ μικρὰ ἀναλῶσαι ἄν, τοῦ μὴ τὰ δίκαια ποιεῖν οἱ πλούσιοι; οὐ τοίνυν μόνον τῷ μὴ καθυφεῖναι ταῦτα σεμνύνομαι, οὐδὲ τῷ γραφεὶς ἀποφυγεῖν, ἀλλὰ καὶ τῷ συμφέροντα θεῖναι τὸν νόμον, καὶ τῷ πεῖραν ἔργῳ δεδωκέναι, πάντα γὰρ τὸν πόλεμον τῶν ἀποστόλων γιγνομένων κατὰ τὸν νόμον τὸν ἐμόν, οὐχ ἱκετηρίαν ἔθηκε τριήραρχος οὐδεὶς πώποτε ὡς ἀδικούμενος παρ' ὑμῖν, οὐκ ἐν Μουνυχίᾳ ἐκαθέζετο, οὐχ ὑπὸ τῶν ἀποστολέων ἐδέθη, οὐ τριήρης οὔτ' ἔξω *καταλειφθεῖσα ἀπώλετο τῇ πόλει, οὔτ' αὐτοῦ ἀπελείφθη οὐ δυναμένη ἀνάγεσθαι. καίτοι κατὰ τοὺς προτέρους νόμους ἅπαντα ταῦτα ἐγίγνετο. τὸ δ' αἴτιον ἐν τοῖς πένησιν ἦν, τὸ λειτουργεῖν μὴ δύνασθαι. πολλὰ δὴ τὰ ἀδύνατα συνέβαινεν. ἐγὼ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων εἰς τοὺς εὐπόρους μετήνεγκα τὰς τριηραρχίας. πάντ' οὖν τὰ δέοντα ἐγίγνετο. καὶ μὴν, καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἄξιός εἰμι ἐπαίνου τυχεῖν, ὅτι πάντα τὰ τοιαῦτα προῃρούμην πολιτεύματα, ἀφ' ὧν ἅμα δόξαι, καὶ τιμαὶ, καὶ δυνάμεις συνέβαινον τῇ πόλει. βάσκανον δὲ καὶ πικρὸν, καὶ κακόηθες οὐδέν ἐστι πολίτευμα ἐμόν, οὐδὲ τα-

πεινὸν, οὐδὲ τῆς πόλεως ἀνάξιον. τοῦτο τοίνυν ἦθος ἔχων ἐγὼ οὔτε τοῖς κατὰ τὴν πόλιν πολιτεύμασι, καὶ ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς φανήσομαι. οὔτε γὰρ ἐν τῇ πόλει τὰς παρὰ τῶν πλουσίων χάριτας μᾶλλον, ἢ τὰ τῶν πολλῶν δίκαια εἱλόμην, οὔτ' ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς τὰ φιλίππου δῶρα καὶ τὴν ξενίαν ἠγάπησα, ἀντὶ τῶν κοινῇ πᾶσι τοῖς ἕλλησι συμφερόντων. Ἡγοῦμαι τοίνυν λοιπὸν εἶναί μοι περὶ τοῦ κηρύγματος εἰπεῖν, καὶ τῶν εὐθυνῶν. τὸ γὰρ ὡς τὰ ἄριστά τε ἔπραττον, καὶ διὰ παντὸς εὔνους εἰμὶ, καὶ πρόθυμος εὖ ποιεῖν ὑμᾶς, ἱκανῶς ἐκ τῶν εἰρημένων δεδηλῶσθαί μοι νομίζω. καίτοι τὰ μέγιστά γε τῶν πεπολιτευμένων, καὶ πεπραγμένων ἐμαυτῷ παραλείπω, ὑπολαμβάνων πρῶτον μὲν ἐφεξῆς τοὺς περὶ αὐτοῦ τοῦ παρανόμου λόγους ἀποδοῦναί με δεῖν. εἶτα κἂν μηδὲν εἴπω περὶ τῶν λοιπῶν πολιτευμάτων, ὁμοίως παρ' ὑμῶν ἑκάστου τὸ συνειδὸς ὑπάρχειν μοι. Τῶν μὲν οὖν λόγων, οὓς οὗτος ἄνω καὶ κάτω * διακυκῶν ἔλεγε περὶ τῶν παραγεγραμμένων νόμων, οὔτε μὰ τοὺς θεοὺς οἶμαι ὑμᾶς μανθάνειν, οὔτ' αὐτὸς ἠδυνάμην συνεῖναι τοὺς πολλοὺς. ἁπλῶς δὲ τὴν ὀρθὴν ὁδὸν περὶ τῶν δικαίων διαλέξομαι. τοσούτου γὰρ δέω λέγειν ὡς οὐκ εἰμὶ ὑπεύθυνος, ὃ νυνὶ οὗτος πολλάκις διέβαλλε καὶ διωρίζετο, ὥσθ' ἅπαντα τὸν βίον ὑπεύθυνος εἶναι ὁμολογῶ, ὧν ἢ διακεχείρικα, ἢ πεπολίτευμαι παρ' ὑμῖν. ὧν μέντοι γε ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἐπαγγειλάμενος δέδωκα τῷ δήμῳ, οὐδεμίαν ἡμέραν ὑπεύθυνος εἶναί φημι, ἀκούεις αἰσχίνη; οὐδὲ ἄλλον οὐδένα, οὐδ' ἂν τῶν ἐννέα ἀρχόντων τις ἂν τύχῃ. τίς γάρ ἐστι νόμος

τοσαύτης ἀδικίας, καὶ μισανθρωπίας μεστός, ὥστε τὸν δόντα τι τῶν ἰδίων, καὶ ποιήσαντα πρᾶγμα φιλάνθρωπον, καὶ φιλόδωρον, τῆς χάριτος μὲν ἀποστερεῖν, εἰς δὲ τοὺς συκοφάντας ἄγειν, καὶ τούτους ἐπὶ τὰς εὐθύνας ὧν ἔδωκεν, ἐφιστάναι; οὐδὲ εἷς δήπου. εἰ δέ φησιν οὗτος, δειξάτω, κἀγὼ στέρξω, καὶ σιωπήσομαι. ἀλλ' οὐκ ἔστιν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. ἀλλ' οὗτος συκοφαντῶν, ὅτι ἐπὶ θεωρικῷ τότε ὢν ἐπέδωκα τὰ χρήματα, ἐπῄνεσεν αὐτόν, φησιν, ἡ βουλὴ ὑπεύθυνον ὄντα, οὐ περὶ τούτων γε οὐδενὸς ὧν ὑπεύθυνος ἦν, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἐπέδωκα ὦ συκοφάντα. ἀλλὰ καὶ τειχοποιὸς ἦσθα, φησι. καὶ διά γε τοῦτο ὀρθῶς ἐπῃνούμην, ὅτι τὰ ἀνηλωμένα ἐπέδωκα, καὶ οὐκ ἐλογιζόμην. ὁ μὲν γὰρ λογισμὸς εὐθυνῶν καὶ τῶν ἐξετασόντων προσδεῖται, ἡ δὲ δωρεὰ χάριτος καὶ ἐπαίνου δικαία ἐστὶ τυγχάνειν. διόπερ ταῦτ' ἔγραψεν ὅδε περὶ ἐμοῦ. ὅτι δ' οὕτω ταῦτα ἔχει, καὶ οὐ μόνον ἐν τοῖς νόμοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἡμετέροις ἤθεσιν ὥρισται, ἐγὼ ῥᾳδίως πολλαχόθεν δείξω. πρῶτον μὲν γὰρ ναυσικλῆς στρατηγῶν ἐφ' οἷς ἀπὸ τῶν ἰδίων προεῖτο, πολλάκις ἐστεφάνωται ὑφ' ὑμῶν. εἶθ' ὅτε τὰς ἀσπίδας διότιμος ἔδωκε, καὶ πάλιν χαρίδημος, ἐστεφανοῦντο. εἶθ' οὗτος νεοπτόλεμος πολλῶν ἔργων ἐπιστάτης ὤν, ἐφ' οἷς ἐπέδωκε, τετίμηται. σχέτλιον γὰρ ἂν εἴη τοῦτό γε, εἰ τῷ τινὰ ἀρχὴν ἄρχοντι ἢ διδόναι τὰ ἑαυτοῦ τῇ πόλει διὰ τὴν ἀρχὴν μὴ ἐξέσται, ἢ τῶν δοθέντων ἀντὶ τοῦ κομίσασθαι χάριν, εὐθύνας ὑφέξειν. ὅτι τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε τὰ ψηφίσματά μοι τὰ τούτοις γεγενημένα αὐτά, λαβών. λέγε.

Ψήφισμα.

Ἄρχων ἦν δημόνικος φλυεὺς βοηδρομιῶνος ἕκτῃ μετ' εἰκάδα, ὅτε γνώμῃ βουλῆς, καὶ δήμου καλλίας φρεάῤῥιος εἶπεν, ὅτι δοκεῖ τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανῶσαι ναυσικλέα τὸν ἐπὶ τῶν ὅπλων, ὅτι ἀθηναίων ὁπλιτῶν δισχιλίων ὄντων ἐν ἴμβρῳ, καὶ βοηθούντων τοῖς κατοικοῦσιν ἀθηναίων τὴν νῆσον, οὐ δυναμένου φιάλωνος τοῦ ἐπὶ τῆς διοικήσεως κεχειροτονημένου διὰ τοὺς χειμῶνας πλεῦσαι, καὶ μισθοδοτῆσαι τοὺς ὁπλίτας, ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἔδωκε, καὶ οὐκ εἰσέπραξε τὸν δῆμον, καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς.

Ψήφισμα.

Εἶπε καλλίας φρεάῤῥιος πρυτάνεων λεγόντων βουλῆς γνώμῃ, ἐπειδὴ χαρίδημος ὁ ἐπὶ τῶν ὁπλιτῶν ἀποσταλεὶς εἰς σαλαμῖνα, καὶ διότιμος ὁ ἐπὶ τῶν ἱππέων ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μάχῃ τῶν στρατιωτῶν τινων ὑπὸ τῶν πολεμίων σκυλευθέντων, ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων καθώπλισαν τοὺς νεανίσκους ἀσπίσιν ὀκτακοσίαις. δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανῶσαι χαρίδημον, καὶ διότιμον χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι παναθηναίοις τοῖς μεγάλοις ἐν τῷ γυμνϊκῷ ἀγῶνι, καὶ διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς, τῆς δὲ ἀναγορεύσεως ἐπιμεληθῆναι θεσμοθέτας, πρυτάνεις, ἀγωνοθέτας. Τούτων ἕκαστος αἰσχίνη, τῆς μὲν ἀρχῆς ἧς ἦρχεν, ὑπεύθυνος ἦν, ἐφ' οἷς δ' ἐστεφανοῦτο, οὐχ ὑπεύθυνος. οὐκοῦν οὐδ' ἐγώ. ταὐτὰ γὰρ δίκαιά ἐστί μοι περὶ τῶν αὐτῶν τοῖς ἄλλοις δήπου. ἐπέδωκα. καὶ ἐπαινοῦ

καὶ διὰ ταῦτα, οὐκ ὢν ὧν ἐπέδωκα, ὑπεύθυνος, ἦρχον καὶ δέδωκά γε εὐθύνας ἐκείνων, οὐχ ὧν ἐπέδωκα. νὴ δία. ἀλλ' ἀδίκως ἦρξα; εἶτα παρὼν ὅτε με εἰσῆγον οἱ λογισταί, * οὐ κατηγόρεις; ἵνα τοίνυν εἰδῆτε ὅτι αὐτὸς οὗτός μοι μαρτυρεῖ, ἐφ' οἷς οὐχ ὑπεύθυνος ἦν ἐστεφανῶσθαι, λαβὼν ἀνάγνωθι τὸ ψήφισμα ὅλον τὸ γραφέν μοι. οἷς γὰρ οὐκ ἐγράψατο τοῦ προβουλεύματος, τούτοις ἃ διώκει, συκοφαντῶν φανήσεται. λέγε.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος εὐθυκλέους πυανεψιῶνος ἐνάτῃ ἀπιόντος φυλῆς πρυτανευούσης οἰνηΐδος, κτησιφῶν λεωσθένους ἀναφλύστιος, εἶπεν, ἐπειδὴ δημοσθένης δημοσθένους παιανιεὺς γενόμενος ἐπιμελητὴς τῆς τῶν τειχῶν ἐπισκευῆς, καὶ προσαναλώσας εἰς τὰ ἔργα ἀπὸ τῆς ἰδίας οὐσίας τρία τάλαντα, ἐπέδωκε ταῦτα τῷ δήμῳ. καὶ ἐπὶ τοῦ θεωρικοῦ κατασταθεὶς ἐπέδωκε τοῖς ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν θεωρικοῖς ἑκατὸν μνᾶς εἰς θυσίας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων ἐπαινέσαι δημοσθένην δημοσθένους παιανιέα ἀρετῆς ἕνεκα καὶ καλοκαγαθίας, ἧς ἔχων διατελεῖ ἐν παντὶ καιρῷ εἰς τὸν δῆμον τῶν ἀθηναίων, καὶ στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς, τῆς δὲ ἀναγορεύσεως ἐπιμεληθῆναι τὸν ἀγωνοθέτην. Οὐκοῦν ἃ μὲν ἐπέδωκα, ταῦτ' ἐστὶν, ὧν οὐδὲν σὺ γέγραψαι. ἃ δέ φησιν ἡ βουλὴ δεῖν ἀντὶ τούτων γενέσθαι μοι, ταῦτ' ἔσθ' ἃ διώκεις. τὸ λαβεῖν οὖν τὰ διδόμενα ὁμολογῶν ἔννομον εἶναι, τὸ χά

εἰμ τούτωμ ἀποδοῦναι παρανόμων γράφῃ; ὁ δὲ παμπόνηρος ἄνθρωπος καὶ θεοῖς ἐχθρὸς καὶ βάσκανος ὄντως, ποῖός τις ἂν εἴη πρὸς θεῶν, οὐχ ὁ τοιοῦτος; καὶ μὴν περὶ τοῦ γε ἐν τῷ θεάτρῳ κηρύττεσθαι, τὸ μὲν μυριάκις μυρίους κεκηρύχθαι, παραλείπω, καὶ τὸ πολλάκις αὐτὸς ἐστεφανῶσθαι πρότερον, ἀλλὰ πρὸς θεῶν οὕτω σκαιὸς εἶ, καὶ ἀναίσθητος αἰσχίνη, ὥστε οὐ δύνασθαι λογίσασθαι, ὅτι τῷ μὲν στεφανουμένῳ τὸν αὐτὸν ἔχει ζῆλον ὁ στέφανος, ὅπου ἂν ἀναῤῥηθῇ, τοῦ δὲ τῶν στεφανούντων ἕνεκα συμφέροντος ἐν τῷ θεάτρῳ γίγνεται τὸ κήρυγμα; οἱ γὰρ ἀκούσαντες ἅπαντες εἰς τὸ ποιεῖν εὖ τὴν πόλιν προτρέπονται, καὶ τοὺς ἀποδιδόντας τὴν χάριν μᾶλλον ἐπαινοῦσι τοῦ στεφανουμένου, διόπερ τὸν νόμον τοῦτον ἡ πόλις γέγραφε. Λέγε δ' αὐτόν μοι τὸν νόμον λαβών.

Νόμος.

Ὅσους στεφανοῦσί τινες τῶν δήμων, τὰς ἀναγορεύσεις τῶν στεφάνων ποιεῖσθαι ἐν αὐτοῖς ἑκάστους τοῖς ἰδίοις δήμοις, ἐὰν μή τινας ὁ δῆμος ὁ τῶν ἀθηναίων, ἢ ἡ βουλὴ στεφανοῖ, τούτους δὲ ἐξεῖναι ἐν τῷ θεάτρῳ διονυσίοις ἀναγορεύεσθαι. Ἀκούεις αἰσχίνη τοῦ νόμου λέγοντος σαφῶς, πλὴν ἐάν τινας ὁ δῆμος, ἢ ἡ βουλὴ * στεφανώσηται; τούτους δὲ ἀναγορευέτω. τί οὖν ὦ ταλαίπωρε συκοφαντεῖς; τί λόγους πλάττεις; τί σαυτὸν οὐκ ἐλλεβορίζεις ἐπὶ τούτοις; ἀλλ' οὐδ' αἰσχύνῃ φθόνου δίκην εἰσάγων, οὐκ ἀδικήματος οὐδενός, καὶ νόμους τοὺς μὲν μεταποιῶν, τῶν δ' ἀφαιρῶν μέρη, οὓς ὅλους δίκαιον ἦν ἀναγιγνώσκεσθαι, τοῖς γε ὀμωμοκόσι κατὰ τοὺς νόμους ψηφιεῖσθαι. ἔπειτα τοιαῦτα ποιῶν λέγεις, ἃ δεῖ προσεῖ

ναι τῷ δημοτικῷ, ὥσπερ ἀνδριάντα ἐκδεδωκὼς κα=
τὰ συγγραφὴν, εἶτα οὐκ ἔχοντα ἃ προσῆκεν ἐκ τῆς
συγγραφῆς κομιζόμενος, ἢ λόγῳ τοὺς δημοτικοὺς, ἀλ
λ' οὐ τοῖς πράγμασι, καὶ τοῖς πολιτεύμασι γινωσκο=
μένους, καὶ βοᾷς ῥητὰ καὶ ἄρρητα ὀνομάζων, ὥσπερ
ἐξ ἁμάξης, ἃ σοὶ καὶ τῷ σῷ γένει πρόσεστιν, οὐκ ἐμοί. καί
τοι καὶ τοῦτο ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι ἐγὼ λοιδορίαν κατη
γορίας τούτῳ διαφέρειν ἡγοῦμαι, τῷ τὴν μὲν κατηγο
ρίαν ἀδικήματ' ἔχειν, ὧν ἐν τοῖς νόμοις εἰσὶν αἱ τιμωρίαι
τὴν δὲ λοιδορίαν, βλασφημίας, ἃς κατὰ τὴν αὐτῶν φύ
σιν τοῖς ἐχθροῖς περὶ ἀλλήλων συμβαίνει λέγειν. οἰκο=
δομῆσαι δὲ τοὺς προγόνους ταυτὶ τὰ δικαστήρια ὑπείλη
φα, οὐχ ἵνα συλλέξαντες ὑμᾶς εἰς ταῦτα ἀπὸ τῶν ἰδί=
ων, κακῶς τὰ ἀπόρρητα λέγωμεν ἀλλήλους, ἀλλ' ἵνα ἐξε
λέγχωμεν, ἐάν τις ἠδικηκὼς τυγχάνῃ τὴν πόλιν.
ταῦτα τοίνυν εἰδὼς αἰσχίνης οὐδὲν ἧττον ἐμοῦ, πομπεύειν
ἀντὶ τοῦ κατηγορεῖν εἵλετο. οὐ μὴν οὐδ' ἐνταῦθα ἔλατ=
τον ἔχων δίκαιός ἐστιν ἀπελθεῖν. ἤδη δὲ ἐπὶ ταῦτα
πορεύσομαι, τοσοῦτον αὐτὸν ἐρωτήσας. πότερόν σε τίς
αἰσχίνη τῆς πόλεως ἐχθρὸν, ἢ ἐμὸν εἶναι φῇ, ἐμὸν δηλο=
νότι. εἶτα οὗ μὲν ἦν παρ' ἐμοῦ δίκην κατὰ τοὺς νόμους
ὑπὲρ τούτων λαβεῖν, εἴπερ ἠδίκουν, ἐξέλιπες ἐν ταῖς
εὐθύναις, ἐν ταῖς γραφαῖς, ἐν ταῖς ἄλλαις κρίσεσιν,
οὗ δ' ἐγὼ μὲν ἀθῷος ἅπασι, τοῖς νόμοις, τῷ χρόνῳ, τῇ
προθεσμίᾳ, τῷ κεκρίσθαι περὶ πάντων πολλάκις πρό
τερον, τῷ μηδεπώποτε ἐξελεγχθῆναι μηδὲν
ὑμᾶς ἀδικῶν, τῇ πόλει δ' ἢ πλεῖον ἢ ἔλαττον ἀνάγκη τῶν
γε δημοσίᾳ πεπραγμένων μετεῖναι τῆς δόξης, ἐνταῦ

θα ἀπήντηκας. ὅρα, μὴ τούτων μὲν ἐχθρὸς ᾖς, *ἐμὸς δὲ προσποιῇ. ἐπειδὴ τοίνυν ἡ μὲν εὐσεβὴς καὶ δικαία ψῆφος ἅπασι δέδεικται, δεῖ δέ με ὡς ἔοικε, καίπερ οὐ φιλολοίδορον ὄντα φύσει, διὰ τὰς ὑπὸ τούτου βλα=σφημίας εἰρημένας ἀντὶ πολλῶν καὶ ψευδῶν αὐτὰ τὰ ἀναγκαιότατα εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ, καὶ δεῖξαι τίς ὢν, καὶ τίνων, ῥᾳδίως οὕτως ἄρχει τοῦ κακῶς λέγειν, καὶ λόγους τινὰς* διασύρει, αὐτὸς εἰρηκὼς ἃ τίς οὐκ ἂν ὤκνησε τῶν μετρίων ἀνθρώπων φθέγξασθαι; εἰ γὰρ αἰακὸς, ἢ ῥαδάμανθυς ἢ μίνως ἦν ὁ κατηγορῶν, ἀλλὰ μὴ σπερμο=λόγος, περίτριμμα ἀγορᾶς, ὄλεθρος γραμματεὺς, οὐκ ἂν αὐτὸν οἶμαι τοιαῦτ' εἰπεῖν, οὐδ' ἂν οὕτως ἐπαχθεῖς λόγους πορίσασθαι, ὥσπερ ἐν τραγῳδίᾳ βοῶντα ὦ γῆ καὶ ἥλιε καὶ ἀρετή. καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ πάλιν σύνε=σιν καὶ παιδείαν ἐπικαλούμενον, ᾗ τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰ=σχρὰ διαγιγνώσκεται. ταῦτα γὰρ δήπουθεν ἠκούετ' αὐτοῦ λέγοντος. σοὶ δὲ ἀρετῆς ὦ κάθαρμα, ἢ τοῖς σοῖς τίς μετουσία, ἢ καλῶν ἢ μὴ τοιούτων; τίς διάγνωσις; πόθεν λαβόντι, ἢ πῶς ἀξιωθέντι; ποῦ δὲ παιδείας σοι θέμις μνησθῆναι, ἧς τῶν μὲν ὡς ἀληθῶς τετυχηκότων οὐδ' ἂν εἷς εἴποι περὶ αὐτοῦ τοιοῦτον οὐδὲν, ἀλλὰ κἂν ἑτέρου λέ=γοντος ἐρυθριάσειε, τοῖς δὲ ἀπολειφθεῖσι μὲν ὥσπερ σὺ, προσποιουμένοις δὲ ὑπ' ἀναισθησίας, τὸ τοὺς ἀκούον=τας ἀλγεῖν ποιεῖν ὅταν λέγωσιν, οὐ τὸ δοκεῖν * τοιού=τοις εἶναι προσέστιν. Οὐκ ἀπορῶν δ' ὅ,τι χρὴ περὶ σοῦ, καὶ τῶν σῶν εἰπεῖν, ἀπορῶ τοῦ πρώτου μνησθῶ, πότερ' ὡς ὁ πατήρ σου τρόμης ἐδούλευε παρ' ἐλπίᾳ τῷ πρὸς τῷ θησείῳ διδάσκοντι γράμματα χοίνικας παχείας

ἔχων

ἔχων καὶ ξύλον, ἢ ὡς ἡ μήτηρ σου τοῖς μεθημερινοῖς γάμοις ἐν τῷ *κλισίῳ τῷ πρὸς τῷ καλαμίτῃ ἥρωϊ χρωμένη τὸν καλὸν ἀνδριάντα, καὶ τριταγωνιστὴν ἄκρον ἐξέθρεψέ σε. ἀλλ᾽ ὡς ὁ τριηραύλης φορμίων ὁ δίωνος τοῦ φρεαῤῥίου δοῦλος ἀνέστησεν αὐτὴν ἀπὸ ταύτης τῆς καλῆς ἐργασίας; ἀλλὰ νὴ τὸν δία, καὶ θεούς, ὀκνῶ μὴ περὶ σοῦ τὰ προσήκοντα λέγων αὐτὸς οὐ προσήκοντας ἐμαυτῷ δόξω προῃρῆσθαι λόγους, ταῦτα μὲν οὖν, ἐάσω. ἀπ᾽ αὐτῶν δὲ ὧν αὐτὸς βεβίωκεν, ἄρξομαι. οὐδὲ γὰρ ὧν ἔτυχεν, ἦν, ἀλλ᾽ οἷς ὁ δῆμος καταρᾶται. ὀψὲ γάρ ποτε, ὀψὲ λέγω, χθὲς μὲν οὖν καὶ πρώην ἅμα ἀθηναῖος, καὶ ῥήτωρ γέγονε, καὶ δύο συλλαβὰς προσθεὶς τὸν μὲν πατέρα ἀντὶ τρόμητος, ἐποίησεν ἀτρόμητον, τὴν δὲ μητέρα σεμνῶς πάνυ γλαυκοθέαν ὠνόμασεν, ἣν ἔμπουσαν ἅπαντες ἴσασι καλουμένην ἐκ τοῦ πάντα ποιεῖν, καὶ πάσχειν δηλονότι, ταύτης τῆς ἐπωνυμίας τυχοῦσαν. πόθεν γὰρ ἄλλοθεν; ἀλλ᾽ ὅμως οὕτως ἀχάριστος εἶ, καὶ πονηρὸς φύσει, ὥστε ἐλεύθερος ἐκ δούλου, καὶ πλούσιος ἐκ πτωχοῦ διὰ τουτουσὶ γεγονώς, οὐχ ὅπως χάριν αὐτοῖς ἔχεις, ἀλλὰ μισθώσας σαυτὸν κατὰ τουτωνὶ πολιτεύῃ. καὶ περὶ ὧν μὲν οὖν ἐστί τις ἀμφισβήτησις ὡς ἄρα ὑπὲρ τῆς πόλεως εἴρηκεν, ἐάσω. ἃ δ᾽ ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν φανερῶς ἀπεδείχθη πράττων, ταῦτα ἀναμνήσω. τίς γὰρ ὑμῶν οὐκ οἶδε τὸν ἀποψηφισθέντα ἀντιφῶντα, ὃς ἐπαγγειλάμενος φιλίππῳ τὰ νεώρια ἐμπρήσειν τὰ ὑμέτερα εἰς τὴν πόλιν ἦλθεν, ὃν λαβόντος ἐμοῦ, κεκρυμμένον ἐν πειραιεῖ, καὶ καταστήσαντος εἰς τὴν ἐκκλησίαν, βοῶν ὁ βάσκανος οὗτος καὶ κε=

κραγὼς, ὡς ἐν δημοκρατίᾳ δεινὰ ποιῶ, τοὺς ἠτυχηκότας τῶν πολιτῶν ὑβρίζων, καὶ ἐπ' οἰκίας βαδίζων, ἄνευ ψηφίσματος ἀφεθῆναι ἐποίησε, καὶ εἰ μὴ ἡ βουλὴ ἡ ἐξ ἀρείου πάγου τὸ πρᾶγμα αἰσθομένη, καὶ τὴν ὑμετέραν ἄγνοιαν ἐν οὐ δέοντι συμβεβηκυῖαν ἰδοῦσα, ἐπεζήτησε τὸν ἄνθρωπον, καὶ συλλαβοῦσα ἐπανήγαγεν ὡς ὑμᾶς, ἐξήρπαστ' ἂν ὁ τοιοῦτος, καὶ τὸ δίκην δοῦναι διαδὺς, ἐξεπέμπετ' ἂν ὑπὸ τοῦ * σεμνολόγου τουτουί. νῦν δ' ὑμεῖς στρεβλώσαντες αὐτὸν, ἀπεκτείνατε, ὡς ἔδει γε καὶ τοῦτον. τοιγαροῦν εἰδυῖα ταῦτα ἡ βουλὴ ἡ ἐξ ἀρείου πάγου τὰ τότε τούτῳ πεπραγμένα χειροτονησάντων αὐτὸν ὑμῶν σύνδικον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν δήλῳ, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀγνοίας, ἀφ' ἧσπερ πολλὰ προΐεσθε τῶν κοινῶν, ὡς προσείλεσθε κἀκείνην, καὶ κυρίαν τοῦ πράγματος ἐποιήσατε, τοῦτον μὲν εὐθὺς ἀπήλασεν ὡς προδότην, ὑπερίδῃ δὲ λέγειν προσέταξε, καὶ ταῦτα ἀπὸ τοῦ βωμοῦ φέρουσα τὴν ψῆφον ἔπραξε, καὶ οὐδεμία ψῆφος ἠνέχθη τῷ μιαρῷ τούτῳ, καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Μαρτυροῦσι δημοσθένει ὑπὲρ ἁπάντων οἵδε, καλλίας σουνιεὺς, ζήνων, φλυεὺς, κλέων φαληρεὺς, δημόνικος μαραθώνιος, ὅτι τοῦ δήμου ποτὲ χειροτονήσαντος αἰσχίνην σύνδικον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν δήλῳ εἰς τοὺς ἀμφικτύονας, συνεδρεύσαντες ἡμεῖς ἐκρίναμεν ὑπερίδην ἄξιον εἶναι μᾶλλον ὑπὲρ τῆς πόλεως λέγειν, καὶ ἀπεστάλη ὑπερίδης. Οὐκοῦν ὅτε τούτου μέλλοντος λέγειν,

ἀπήλασεν αὐτὸν ἡ βουλή, καὶ προσέταξεν ἑτέρῳ, τότε μὲν προδότην εἶναι, καὶ κακόνουν ὑμῖν ἀπέφηνεν. ἓν μὲν τοίνυν τῶν τοιούτων πολιτευμάτων τοῦ νεανίου τούτου. ὅμοιόν γε, οὐ γὰρ οἷς ἐμοῦ κατηγορεῖ. ἕτερον δὲ ἀναμιμνήσκεσθε, ὅτε γὰρ Πύθωνα Φίλιππος ἔπεμψε τὸν Βυζάντιον, καὶ παρὰ τῶν αὐτοῦ συμμάχων ἁπάντων συνέπεμψε πρέσβεις, ὡς ἐν αἰσχύνῃ ποιήσων τὴν πόλιν καὶ δείξων ἀδικοῦσαν, τότε ἐγὼ μὲν τῷ Πύθωνι θρασυνομένῳ, καὶ πολλῷ ῥέοντι καθ᾽ ὑμῶν, οὐκ εἶξα, οὐδ᾽ ὑπεχώρησα, ἀλλ᾽ ἀναστὰς ἀντεῖπον, καὶ τὰ τῆς πόλεως δίκαια οὐχὶ προὔδωκα, ἀλλ᾽ ἀδικοῦντα Φίλιππον ἐξήλεγξα φανερῶς οὕτως, ὥστε τοὺς ἐκείνου συμμάχους αὐτοὺς ἀνισταμένους ὁμολογεῖν. οὗτος δὲ συνηγωνίζετο, καὶ τὰ ἐναντία ἐμαρτύρει τῇ πατρίδι, καὶ ταῦτα ψευδῆ. καὶ οὐκ ἀπέχρη ταῦτα, ἀλλὰ καὶ πάλιν μετὰ ταῦθ᾽ ὕστερον * Ἀναξίνῳ τῷ κατασκόπῳ συνιὼν εἰς τὴν Θράσωνος οἰκίαν ἐλήφθη. καί τοι ὅς τις τῷ ὑπὸ τῶν πολεμίων πεμφθέντι μόνος μόνῳ συνῄει, καὶ ἐκοινολογεῖτο, οὗτος αὐτὸς ὑπῆρχε τῇ φύσει κατάσκοπος, καὶ πολέμιος τῇ πατρίδι, καὶ ὅτι ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Κελέδημος Κλέωνος, Ὑπερείδης Καλλαίσχρου, Νικόμαχος Διοφάντου μαρτυροῦσι Δημοσθένει καὶ ἐπωμόσαντο ἐπὶ τῶν στρατηγῶν, εἰδέναι Αἰσχίνην Ἀτρομήτου Κοθωκίδην συνερχόμενον νυκτὸς εἰς τὴν Θράσωνος οἰκίαν, καὶ κοινολογούμενον * Ἀναξίνῳ, ὃς ἐκρίθη εἶναι κατάσκοπος παρὰ Φιλίππου. αὗται ἀπεδόθησαν αἱ μαρ-

τυρίαι ἐπὶ νικίου ἑκατομβαιῶνος φίτῃ ἱσταμένου.

Μυρία τοίνυν ἕτερ' εἰπεῖν ἔχων περὶ αὐτοῦ παραλείπω. καὶ γὰρ οὕτω πως ἔχει, πόλλ' ἂν ἐγὼ νῦν ἔτι τούτων ἔχοιμι δεῖξαι, ὧν οὗτος κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τοῖς μὲν ἐχθροῖς ὑπηρετῶν, ἐμοὶ δ' ἐπηρεάζων εὑρέθη, ἀλλ' οὐ τίθεται ταῦτα παρ' ὑμῖν εἰς ἀκριβῆ μνήμην, οὐδ' ἣν προσῆκεν ὀργήν, ἀλλὰ δεδώκατε ἔθει τινὶ φαύλῳ πολλὴν ἐξουσίαν τῷ βουλομένῳ τὸν λέγοντά τι τῶν ὑμῖν συμφερόντων ὑποσκελίζειν, καὶ συκοφαντεῖν, τῆς ἐπὶ ταῖς λοιδορίαις ἡδονῆς καὶ χάριτος τὸ τῆς πόλεως συμφέρον * ἀνταλλαττόμενοι. διόπερ ῥᾷόν ἐστι, καὶ ἀσφαλέστερον ἀεὶ τοῖς ἐχθροῖς ὑπηρετοῦντα μισθαρνεῖν, ἢ τὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἑλόμενον τάξιν πολιτεύεσθαι. καὶ τὸ μὲν δὴ πρὸ τοῦ πολεμεῖν φανερῶς συναγωνίζεσθαι φιλίππῳ, δεινὸν μὲν ὦ γῆ καὶ θεοί, πῶς γὰρ οὔ, κατὰ τῆς πατρίδος; δότε δὲ εἰ βούλεσθε, δότε αὐτῷ τοῦτο. ἀλλ' ἐπειδὴ φανερῶς ἤδη τὰ πλοῖα ἐσεσύλητο, χερρόνησος ἐπορθεῖτο, ἐπὶ τὴν ἀττικὴν ἐπορεύετ' ἄνθρωπος, οὐκέτι ἐν ἀμφισβητησίμῳ τὰ πράγματα ἦν, ἀλλ' ἐνειστήκει πόλεμος, ὅ, τι μὲν πώποτ' ἔπραξεν ὑπὲρ ὑμῶν ὁ βάσκανος οὑτοσὶ ἰαμβειογράφος, οὐκ ἂν ἔχοι δεῖξαι. οὐδ' ἔστιν οὔτε μεῖζον, οὔτ' ἔλαττον ψήφισμα οὐδὲν αἰσχίνῃ περὶ τῶν συμφερόντων τῇ πόλει. εἰ δέ φησιν, νῦν δειξάτω ἐπὶ τῷ ἐμῷ ὕδατι. ἀλλ' οὐκ ἔστιν οὐδέν. καίτοι, δυοῖν αὐτὸν ἀνάγκη θάτερον, ἢ μηδὲν τοῖς πραττομένοις ὑπ' ἐμοῦ τότ' ἔχοντα ἐγκαλεῖν, μὴ γράφειν παρὰ ταῦθ' ἕτερα, ἢ τὸ τῶν ἐχθρῶν συμφέρον ζητοῦντα, μὴ φέρειν εἰς μέσον τὰ τούτων ἀμείνω. ἆρ'

ὃν οὐδὲ ἔλεγεν, ὥσπερ οὐδὲ ἔγραφεν, ἡνίκα ἐργάζε-
σθαί τι δέοι κακὸν ὑμᾶς; οὐ μὲν οὖν ἦν εἰπεῖν ἑτέρῳ.
Καὶ τὰ μὲν ἄλλα, καὶ φέρειν ἠδύνατο ὡς ἔοικεν ἡ πό-
λις, ἃ ποιῶν οὗτος ἐλάνθανεν, ἓν δ' ἐπεξειργάσατο ὦ
ἄνδρες ἀθηναῖοι τοιοῦτον, ὃ πᾶσι τοῖς προτέροις ἐπέ-
θηκε τέλος, περὶ οὗ τοὺς πολλοὺς ἀνάλωσε λόγους, τὰ
τῶν ἀμφισσέων τῶν λοκρῶν διεξιὼν δόγματα, ὡς δια-
στρέψων τἀληθές. τὸ δ' οὐ τοιοῦτόν ἐστι. πόθεν; πολλοῦ γε
καὶ δεῖ. οὐδέποτ' ἐκνίψῃ σὺ τἀκεῖ πεπραγμένα σαυ-
τῷ, οὐχ οὕτω πολλὰ ἐρεῖς. καλῶ δὲ ἐναντίον ὑμῶν ὦ
ἄνδρες ἀθηναῖοι τοὺς θεοὺς ἅπαντας, καὶ πάσας, ὅσοι
τὴν χώραν ἔχουσι τὴν ἀττικήν, καὶ τὸν ἀπόλλω τὸν
πύθιον, ὃς πατρῷός ἐστι πόλει, καὶ ἐπεύχομαι πᾶσι τού-
τοις, εἰ μὲν ἀληθῆ πρὸς ὑμᾶς εἴποιμι, καὶ εἶπον τότ'
εὐθὺς ἐν τῷ δήμῳ, ὅτε πρῶτον εἶδον τουτονὶ τὸν μια-
ρὸν τούτου τοῦ πράγματος ἁπτόμενον, ἔγνων γὰρ εὐθέ-
ως, ἔγνων, εὐτυχίαν μοι δοῦναι, καὶ σωτηρίαν, εἰ δὲ πρὸς
ἔχθραν ἢ φιλονεικείας ἰδίας ἕνεκα αἰτίαν ἐπάγω τού-
τῳ ψευδῆ, πάντων τῶν ἀγαθῶν ἀνόνητόν με ποιῆ-
σαι. τί οὖν ταῦτ' ἐπήραμαι, καὶ διετεινάμην οὑτωσὶ σφο-
δρῶς; ὅτι καὶ γράμματ' ἔχων ἐν τῷ δημοσίῳ κείμενα,
ἐξ ὧν ταῦτ' ἐπιδείξω σαφῶς, καὶ ὑμᾶς εἰδὼς τὰ πε-
πραγμένα μνημονεύοντας, ἐκεῖνο φοβοῦμαι, μὴ τῶν εἰρ-
γασμένων αὐτῷ κακῶν οὗτος ἐλάττων ὑποληφθῇ.
ὅπερ πρότερον συνέβη, ὅτε τοὺς ταλαιπώρους φωκέας
ἐποίησεν ἀπολέσθαι, τὰ ψευδῆ δεῦρ' ἀπαγγείλας. τὸν
γὰρ ἐν ἀμφίσσῃ πόλεμον, δι' ὃν εἰς ἐλάτειαν ἦλθε φί-
λιππος, καὶ δι' ὃν ᾑρέθη τῶν ἀμφικτυόνων ἡγεμὼν * ὁ

ἅπαντα ἀνέῤῥιψε τὰ τῶν ἑλλήνων, οὗτός ἐστιν ὁ συγκα-
τασκευάσας καὶ πάντων εἷς ἀνὴρ τῶν μεγίστων αἴτιος
κακῶν. καὶ τότ᾽ εὐθὺς ἐμοῦ διαμαρτυρομένου καὶ βοῶν-
τος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, πόλεμον εἰς τὴν ἀττικὴν εἰσάγεις
αἰσχίνη, πόλεμον ἀμφικτυονικὸν, οἱ μὲν ἐκ παρακλήσε-
ως συγκαθήμενοι, οὐκ εἴων με λέγειν, οἱ δὲ, ἐθαύμαζον,
καὶ κενὴν αἰτίαν διὰ τὴν ἰδίαν ἔχθραν ἐπάγειν με ὑπε-
λάμβανον αὐτῷ. ἥτις δὲ ἡ φύσις ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι
γέγονε τούτων τῶν πραγμάτων, καὶ τίνος εἵνεκα ταῦ-
τα συνεσκευάσθη, καὶ πῶς ἐπράχθη, νῦν ἀκούσατε, ἐπει-
δὴ τότε ἐκωλύθητε. καὶ γὰρ εὖ πρᾶγμα συντεθὲν ὄψε-
σθε, καὶ μεγάλα ὠφελήσεσθε πρὸς ἱστορίαν τῶν κοινῶν.
καὶ ὅση δεινότης ἦν ἐν τῷ φιλίππῳ, θεάσεσθε. οὐκ ἦν τοῦ
πρὸς ὑμᾶς πολέμου πέρας οὐδ᾽ ἀπαλλαγὴ φιλίππῳ,
εἰ μὴ θηβαίους καὶ θετταλοὺς ἐχθροὺς ποιήσειε τῇ πό-
λει, ἀλλὰ καίπερ ἀθλίως καὶ κακῶς τῶν στρατηγῶν τῶν
ὑμετέρων πολεμούντων αὐτῷ ὅμως ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ πο-
λέμου καὶ τῶν λῃστῶν μυρία ἔπασχε κακά. οὔτε γὰρ ἐξή-
γετο τῶν ἐκ τῆς χώρας γιγνομένων οὐδὲν. οὔτ᾽ εἰσή-
γετο, ὧν ἔδει αὐτῷ. ἦν δὲ οὔτε ἐν τῇ θαλάττῃ κρείτ-
των τότε ὑμῶν, οὔτε εἰς τὴν ἀττικὴν ἐλθεῖν δυνα-
τὸς, μήτε θετταλῶν ἀκολουθούντων, μήτε θηβαίων δι-
ιέντων. συνέβαινε δὲ αὐτῷ τῷ πολέμῳ κρατοῦντι τοὺς
ὁποίους δήποθ᾽ ὑμεῖς ἐξεπέμπετε στρατηγοὺς, ἐῶ γὰρ
τοῦτό γε, αὐτῇ τῇ φύσει τοῦ τόπου καὶ τῶν ὑπαρχόν-
των ἑκατέροις, κακοπαθεῖν. εἰ μὲν οὖν τῆς ἰδίας ἕνεκεν
ἔχθρας ἢ τοὺς θετταλοὺς, ἢ τοὺς θηβαίους συμπείθοι βα-
δίζειν ἐφ᾽ ὑμᾶς, οὐδὲν ἂν ἡγεῖτο προσέξειν αὐτῷ τὸν

μοιῦ, ἂν δὲ τὰς ἐκείνων κοινὰς προφάσεις λαβὼν, ἡγεμὼν αἱρεθῇ, ῥᾷον ἤλπιζε τὰ μὲν παρακρούσεσθαι, τὰ δὲ πείσειν. τί οὖν ἐπιχειρεῖ; θεάσασθε ὡς εὖ. πόλεμον ποιῆσαι τοῖς ἀμφικτυόσι, καὶ περὶ τὴν πυλαίαν ταραχήν. εἰς γὰρ ταῦτ᾽ εὐθὺς αὐτοὺς ὑπελάμβανεν αὐτοῦ δεήσεσθαι. εἰ μὲν τοίνυν* τοῦτον ἢ τῶν παρ᾽ ἑαυτοῦ πεμπομένων ἱερομνημόνων, ἢ τῶν ἐκείνου συμμάχων εἰσηγεῖτό τις, ὑπόψεσθαι τὸ πρᾶγμα ἐνόμιζε καὶ τοὺς θηβαίους καὶ τοὺς θετταλοὺς, καὶ πάντας* φυλάξεσθαι. ἂν δὲ ἀθηναῖος ᾖ, καὶ παρ᾽ ὑμῶν τῶν ὑπεναντίων ὁ τοῦτο ποιῶν, εὐπόρως λήσειν, ὅπερ συνέβη. πῶς οὖν ταῦτ᾽ ἐποίησε; μισθοῦται τουτονί. οὐδενὸς δὲ προειδότος, οἶμαι, τὸ πρᾶγμα οὐδὲ φυλάττοντος, ὥσπερ εἴωθε τὰ τοιαῦτα παρ᾽* ὑμῖν γίγνεσθαι, προβληθεὶς πυλαγόρας οὗτος, καὶ τριῶν ἢ τεττάρων χειροτονησάντων αὐτὸν, ἀνερρήθη. ὡς δὲ τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα λαβὼν ἀφίκετο εἰς τοὺς ἀμφικτύονας, πάντα τἄλλ᾽ ἀφεὶς καὶ παριδὼν, ἐπέραινεν ἐφ᾽ οἷς ἐμισθώθη, καὶ λόγους εὐπροσώπους καὶ μύθους, ὅθεν ἡ κιῤῥαία χώρα καθιερώθη, συνθεὶς καὶ διεξελθὼν, ἀνθρώπους ἀπείρους λόγων, καὶ τὸ μέλλον οὐ προορωμένους τοὺς ἱερομνήμονας, πείθει ψηφίσασθαι περιελθεῖν τὴν χώραν, ἣν οἱ μὲν ἀμφισσεῖς σφῶν αὐτῶν οὖσαν γεωργεῖν ἔφασαν, οὗτος δὲ τῆς ἱερᾶς χώρας ᾐτιᾶτο εἶναι, οὐδεμίαν δίκην τῶν λοκρῶν ἐπαγόντων ἡμῖν, οὐδ᾽ ἃ νῦν οὗτος λέγων προφασίζεται οὐκ ἀληθῆ. γνώσεσθε δ᾽ ἐκεῖθεν. οὐκ ἐνῆν ἄνευ τοῦ προσκαλέσασθαι δήπου τοῖς λοκροῖς δίκην κατὰ τῆς πόλεως συντελέσασθαι. τίς οὖν ἐκλήτευσεν ὑμᾶς; ἀπὸ ποίας συντελέσασθαι. τίς οὖν ἐκλήτευσεν ὑμᾶς; ἀπὸ ποίας

ἀρχῆς; εἰπὲ τὸν εἰδότα, δεῖξον. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις, ἀλλὰ κενῇ προφάσει ταύτῃ κατεχρῶ καὶ ψευδεῖ. προσιόντων τοίνυν τὴν χώραν τῶν ἀμφικτυόνων κατὰ τὴν ὑφήγησιν τὴν τούτου, προσπεσόντες οἱ λοκροί, μικροῦ μὲν ἅπαντας κατηκόντισαν, τινὰς δὲ καὶ συνήρπασαν τῶν ἱερομνημόνων, ὡς δ' ἅπαξ ἐκ τούτων ἐγκλήματα καὶ πόλεμος πρὸς τοὺς ἀμφισσεῖς ἐταράχθη, τὸ μὲν πρῶτον, ὁ κόττυφος αὐτῶν τῶν ἀμφικτυόνων ἤγαγε στρατιάν. ὡς δὲ οἱ μὲν, οὐκ ἦλθον, οἱ δ' ἐλθόντες οὐδὲν ἐποίουν, εἰς τὴν ἐπιοῦσαν πυλαίαν ἐπὶ τὸν φίλιππον εὐθὺς ἡγεμόνα ἦγον οἱ κατεσκευασμένοι, καὶ πάλαι πονηροὶ τῶν θετταλῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι, καὶ προφάσεις εὐλόγους εἰλήφεσαν, ἢ γὰρ αὐτοὺς εἰσφέρειν καὶ ξένους τρέφειν ἔφασαν δεῖν, καὶ ζημιοῦν τοὺς μὴ ταῦτα ποιοῦντας, ἢ ἐκεῖνον αἱρεῖσθαι. τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; ᾑρέθη γὰρ ἐκ τούτων ἡγεμών. καὶ μετὰ ταῦτ' εὐθὺς δύναμιν συλλέξας, καὶ παρελθὼν ὡς ἐπὶ τὴν κιῤῥαίαν, ἐῤῥῶσθαι φράσας πολλὰ καὶ κιῤῥαίοις καὶ λοκροῖς, τὴν ἐλάτειαν καταλαμβάνει. εἰ μὲν οὖν μὴ μετέγνωσαν εὐθὺς θηβαῖοι καὶ μεθ' ἡμῶν ἐγένοντο, ὥσπερ χειμάῤῥους ἂν ἅπαν τοῦτο τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν πόλιν* εἰσέπεσε. νῦν δὲ τότε γ' ἐξαίφνης ἐπέσχον αὐτὸν ἐκεῖνοι, μάλιστα μὲν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι θεῶν τινος εὐνοίᾳ πρὸς ὑμᾶς, εἶτα μέντοι, καὶ ὅσον καθ' ἕνα ἄνδρα, καὶ δι' ἐμέ. Δὸς δέ μοι τὰ δόγματα ταῦτα, καὶ τοὺς χρόνους, ἐν οἷς ἕκαστα πέπρακται. ἵν' εἰδῆτε ἡλίκα πράγματα ἡ μιαρὰ κεφαλὴ ταράξασα αὕτη δίκην οὐκ ἔδωκε. λέγε μοι τὰ δόγματα.

Δόγμα ἀμφικτυόνων.

Ἐπὶ ἱερέως κλειναγόρου ἐαρινῆς πυλαίας, ἔδοξε τοῖς πυλαγόραις καὶ τοῖς συνέδροις τῶν ἀμφικτυόνων, ἐπειδὴ ἀμφισσεῖς ἐπιβαίνουσιν ἐπὶ τὴν ἱερὰν χώραν, καὶ σπείρουσι καὶ βοσκήμασι κατανέμουσι, ἐπελθεῖν τοὺς πυλαγόρας, καὶ τοὺς συνέδρους, καὶ στήλαις διαλαβεῖν τοὺς ὅρους, καὶ ἀπειπεῖν τοῖς ἀμφισσεῦσι τοῦ λοιποῦ μὴ ἐπιβαίνειν. Ἕτερον δόγμα. Ἐπὶ ἱερέως κλειναγόρου ἐαρινῆς πυλαίας, ἔδοξε τοῖς πυλαγόραις, καὶ τοῖς συνέδροις τῶν ἀμφικτυόνων, καὶ τῷ κοινῷ τῶν ἀμφικτυόνων, ἐπειδὴ οἱ ἐξ ἀμφίσσης τὴν ἱερὰν χώραν κατανειμάμενοι γεωργοῦσι, καὶ βοσκήματα νέμουσι, καὶ κωλυόμενοι τοῦτο ποιεῖν ἐν τοῖς ὅπλοις παραγενόμενοι τὸ κοινὸν τῶν ἑλλήνων συνέδριον κεκωλύκασι μετὰ βίας, τινὰς δὲ καὶ τετραυματίκασι, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν ᾑρημένον τῶν ἀμφικτυόνων κόττυφον τὸν ἀρκάδα, πρεσβεῦσαι πρὸς φίλιππον τὸν μακεδόνα, καὶ ἀξιοῦν ἵνα βοηθήσῃ τῷ τε ἀπόλλωνι καὶ τοῖς ἀμφικτύοσιν, ὅπως μὴ περιίδῃ ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν ἀμφισσέων τὸν θεὸν πλημμελούμενον, καὶ διότι αὐτὸν στρατηγὸν αὐτοκράτορα αἱροῦνται οἱ ἕλληνες οἱ μετέχοντες τοῦ συνεδρίου τῶν ἀμφικτυόνων. Λέγε δὴ καὶ τοὺς χρόνους, ἐν οἷς ταῦτ᾽ ἐγίγνετο. εἰσὶ γάρ, καθ᾽ οὓς ἐπυλαγόρησεν οὗτος. λέγε.

Χρόνοι.

Ἄρχων μνησιθείδης μηνὸς ἀνθεστηριῶνος ἕκτῃ ἐπὶ δεκάτῃ. Δὸς δή μοι τὴν ἐπιστολήν, ἣν ὡς οὐχ ὑπήκουον οἱ θηβαῖοι, πέμπει πρὸς τοὺς ἐν πελοποννήσῳ

συμμάχους ὁ φίλιππος, ἵν' εἰδῆτε καὶ ἐκ ταύτης σαφῶς, ὅτι τὴν μὲν ἀληθῆ πρόφασιν τῶν πραγμάτων, τὸ ταῦτ' ἐπὶ τὴν ἑλλάδα, καὶ τοὺς θηβαίους, καὶ ὑμᾶς πράττειν, ἀπεκρύπτετο, κοινὰ δὲ καὶ τοῖς ἀμφικτυόσι δόξαντα ποιεῖν προσεποιεῖτο. ὁ δὲ τὰς ἀφορμὰς ταύτας καὶ τὰς προφάσεις παραδοὺς αὐτῷ. οὗτος ἦν. λέγε.

Επιστολὴ φιλίππου.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος, πελοποννησίων τῶν ἐν τῇ συμμαχίᾳ τοῖς δημιουργοῖς καὶ τοῖς συνέδροις, καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις πᾶσι χαίρειν. Ἐπειδὴ λοκροί, οἱ καλούμενοι ὀζόλαι κατοικοῦντες ἐν ἀμφίσσῃ πλημμελοῦσιν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ ἀπόλλωνος τοῦ ἐν δελφοῖς, καὶ τὴν ἱερὰν χώραν ἐρχόμενοι μεθ' ὅπλων λεηλατοῦσι, βούλομαι τῷ θεῷ μεθ' ὑμῶν βοηθεῖν, καὶ ἀμύνασθαι τοὺς παραβαίνοντάς τι τῶν ἐν ἀνθρώποις εὐσεβῶν. ὥστε συναντᾶτε μετὰ τῶν ὅπλων εἰς τὴν φωκίδα ἔχοντες ἐπισιτισμὸν ἡμερῶν τετταράκοντα, τοῦ ἐνεστῶτος μηνὸς λῴου, ὡς ἡμεῖς ἄγομεν, ὡς δὲ ἀθηναῖοι, βοηδρομιῶνος, ὡς δὲ κορίνθιοι, πανέμου. τοῖς δὲ μὴ συναντήσασι, πανδημεὶ χρησόμεθα, τοῖς δὲ συμβούλοις ἡμῖν μὴ* χρωμένοις, ἐπιζημίοις.

Εὐτυχεῖτε.

Ὁρᾶθ' ὅτι φεύγει μὲν τὰς ἰδίας προφάσεις, εἰς δὲ τὰς ἀμφικτυονικὰς καταφεύγει; τίς οὖν ὁ ταῦτα συμπαρασκευάσας αὐτῷ, τίς ὁ τὰς προφάσεις ταύτας ἐνδούς, τίς ὁ τῶν κακῶν τῶν γεγενημένων μάλιστα αἴτιος; οὐχ οὗτος; μὴ τοίνυν λέγετε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι περιιόντες, ὡς ὑφ' ἑνὸς τοιαῦτα πέπονθεν ἡ ἑλλὰς ἀνθρώπου.

οὐχ ὑφ' ἑνός, ἀλλ' ὑπὸ πολλῶν καὶ πονηρῶν τῶν παρ' ἑκάστοις, ὦ γῆ καὶ θεοί, ὧν εἷς οὗτος ἦν, ὃν εἰ μηδὲν εὐλαβηθέντα τἀληθὲς εἰπεῖν δέοι, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι ἔγωγε κοινὸν ἀλιτήριον τῶν μετὰ ταῦτα ἀπολωλότων ἁπάντων εἰπεῖν, ἀνθρώπων, τόπων, πόλεων. ὁ γὰρ τὸ σπέρμα παρασχὼν, οὗτος τῶν φύντων κακῶν αἴτιος. ὃν ὅπως ποτὲ οὐκ εὐθὺς ἰδόντες ἀπεστράφητε, θαυμάζω. πλὴν πολύ τι σκότος, ὡς ἔοικεν, ἐστὶ παρ' ὑμῖν πρὸ τῆς ἀληθείας. Συμβέβηκε τοίνυν μοι τῶν κατὰ τῆς πατρίδος τούτῳ πεπραγμένων ἐφαψαμένῳ, εἰς ἃ τούτοις ἐναντιούμενος αὐτὸς πεπολίτευμαι, ἀφῖχθαι. ἃ πολλῶν μὲν ἕνεκα εἰκότως ἀκούσετέ μου μάλιστα δ' ὅτι αἰσχρόν ἐστιν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ μὲν τὰ ἔργα τῶν ὑπὲρ ὑμῶν πόνων ὑπέμεινα, ὑμεῖς δὲ μὴ δὲ τοὺς λόγους αὐτῶν ἀνέξεσθε. ὁρῶν γὰρ ἐγὼ Θηβαίους, σχεδὸν δὲ καὶ ὑμᾶς ὑπὸ τῶν τὰ Φιλίππου. φρονούντων καὶ διεφθαρμένων παρ' ἑκατέροις, ὃ μὲν ἦν ἀμφοτέροις φοβερὸν καὶ φυλακῆς πολλῆς δεόμενον, τὸ τὸν Φίλιππον ἐᾶν αὐξάνεσθαι παρορῶντας, καὶ οὐδὲ καθ' ἓν φυλαττομένους, εἰς ἔχθραν δὲ καὶ τὸ προσκρούειν ἀλλήλοις ἑτοίμως ἔχοντας, ὅπως τοῦτο μὴ γένηται, παρατηρῶν διετέλουν, οὐκ ἀπὸ τῆς ἐμαυτοῦ γνώμης μόνον ταῦτα συμφέρειν ὑπολαμβάνων, ἀλλ' εἰδὼς Ἀριστοφῶντα, καὶ πάλιν Εὔβουλον πάντα τὸν χρόνον βουλομένους πρᾶξαι ταύτην τὴν φιλίαν, καὶ περὶ τῶν ἄλλων πολλάκις ἀντιλέγοντας ἑαυτοῖς, τοῦθ' ὁμογνωμονοῦντας ἀεί, οὓς σὺ ζῶντας μὲν ὦ κίναδος κολακεύων παρηκολούθεις, τεθνεώτων δ' οὐκ αἰσχύνῃ κατηγορῶν, ἃ γὰρ περὶ

θηβαίων ἐπὶ τιμαῖς ἐμοί, ἐκείνων πολὺ μᾶλλον, ἢ ἐμοῦ κατηγορεῖς, τῶν πρότερον, ἢ ἐγὼ ταύτην τὴν συμμαχίαν δοκιμασάντων. ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπάνειμι. ὅτι τὸν ἐν ἀμφίσσῃ πόλεμον τούτου μὲν ποιήσαντος, συμπραγμαμένων δὲ τῶν ἄλλων τῶν συνεργῶν αὐτῷ τὴν πρὸς τοὺς θηβαίους ἔχθραν, συνέβη τὸν φίλιππον ἐλθεῖν ἐφ' ἡμᾶς, οὗπερ ἕνεκα τὰς πόλεις οὗτοι συνέκρουον. καὶ εἰ μὴ προεξανέστημεν μικρόν, οὐδ' ἀναλαβεῖν αὑτοὺς ἂν ἠδυνήθημεν. οὕτω μέχρι πόῤῥω προήγαγον οὗτοι τὸ πρᾶγμα. ἐν οἷς δὲ ἦτε ἤδη τὰ πρὸς ἀλλήλους, τουτωνὶ τῶν ψηφισμάτων ἀκούσαντες καὶ τῶν ἀποκρίσεων, εἴσεσθε. Καί μοι λέγε ταῦτα λαβών.

Ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος ἡροπύθου μηνὸς ἐλαφηβολιῶνος ἕκτῃ φθίνοντος φυλῆς πρυτανευούσης ἐρεχθηΐδος βουλῆς καὶ στρατηγῶν γνώμῃ, ἐπειδὴ φίλιππος * τινὰς μὲν κατείληφε πόλεις τῶν ἀστυγειτόνων, τινὰς δὲ πορθεῖ, κεφαλαίῳ δὲ ἐπὶ τὴν ἀττικὴν παρασκευάζεται παραγίνεσθαι παρ' οὐδὲν ἡγούμενος τὰς ἡμετέρας συνθήκας, καὶ τοὺς ὅρκους λύειν ἐπιβάλλεται, καὶ τὴν εἰρήνην, παραβαίνων τὰς κοινὰς πίστεις, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, πέμπειν πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, οἵτινες αὐτῷ διαλέξονται, καὶ παρακαλέσουσιν αὐτὸν μάλιστα μὲν τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁμόνοιαν διατηρεῖν καὶ τὰς συνθήκας, εἰ δὲ μή, πρὸς τὸ βουλεύσασθαι δοῦναι χρόνον τῇ πόλει, καὶ τὰς ἀνοχὰς ποιήσασθαι μέχρι τοῦ θαργηλιῶνος μηνός. ᾑρέθησαν ἐκ τῆς βουλῆς σῖμος ἀναγυῤῥάσιος, εὐθύδημος φλιασίος, * βουλαγόρας ἀλωπεκῆθεν.

Ἕτερον ψήφισμα.

Ἐπὶ ἄρχοντος ἡροπύθου μηνὸς μουνυχιῶνος ἔνῃ καὶ νέᾳ πολεμάρχου γνώμη, ἐπειδὴ φίλιππος εἰς ἀλλοτριότητα θηβαίους πρὸς ὑμᾶς ἐπιβάλλεται καταστῆσαι, * παρεσκεύασται δὲ καὶ παντὶ τῷ στρατεύματι πρὸς τοὺς ἔγγιστα τῆς ἀττικῆς παραγίγνεσθαι τόπους, παραβαίνων τὰς πρὸς ἡμᾶς ὑπαρχούσας αὐτῷ συνθήκας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, πέμψαι πρὸς αὐτὸν κήρυκα καὶ πρέσβεις, οἵ τινες ἀξιώσουσι, καὶ παρακαλέσουσιν αὐτὸν ποιήσασθαι τὰς ἀνοχάς, ὅπως ἐνδεχομένως ὁ δῆμος βουλεύσηται, καὶ γὰρ νῦν οὐ κέκρικε βοηθεῖν ἐν οὐδενὶ τῶν μετρίων. ἡρέθησαν ἐκ τῆς βουλῆς νέαρχος σωσιμόμου, πολυκράτης ἐπίφρονος. καὶ κῆρυξ εὔνομος ἀναφλύστιος ἐκ τοῦ δήμου. λέγε δὴ καὶ τὰς ἀποκρίσεις.

Ἀποκρίσεις ἀθηναίοις.

Βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππος ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. Ἣν μὲν ἀπ' ἀρχῆς εἴχετε πρὸς ἡμᾶς αἵρεσιν, οὐκ ἀγνοῶ, καὶ τίνα σπουδὴν ποιεῖσθε, προσκαλέσασθαι βουλόμενοι θετταλούς, καὶ θηβαίους, ἔτι δὲ καὶ βοιωτούς. βέλτιον δ' αὐτῶν φρονούντων, καὶ μὴ βουλομένων ἐφ' ὑμῖν ποιήσασθαι τὴν ἑαυτῶν αἵρεσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸ συμφέρον ἱσταμένων, νῦν δ' ὑποστροφῆς ἀποστείλαντες ὑμεῖς πρός με πρέσβεις καὶ κήρυκας συνθηκῶν μνημονεύετε, καὶ τὰς ἀνοχὰς αἰτεῖσθε, κατ' οὐδὲν ὑφ' ὑμῶν πεπληγμένοι. ἐγὼ μέντοι ἀκούσας τῶν πρεσβευτῶν συγκατατίθεμαι τοῖς παρακαλουμένοις, καὶ ἕτοιμός εἰμι ποιεῖσθαι τὰς ἀνοχάς, ἄν περ τοὺς οὐκ ὀρ-

θῶς συμβουλεύοντας ὑμῖν πράττειν ἐμφήναντες τῆς προσηκούσης ἀζημίας ἀξιώσητε. Ἔρρωσθε.

Ἀποκρίσεις θηβαίοις.

Βασιλεὺς μακεδόνων Φίλιππος θηβαίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, χαίρειν. Ἐκομισάμην τὴν παρ' ὑμῶν ἐπιστολήν, δι' ἧς μοι τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν εἰρήνην ἀνανεοῦσθε. πυνθάνομαι μέντοι, διότι πᾶσαν ὑμῖν ἀθηναῖοι προσφέρονται φιλοτιμίαν βουλόμενοι ὑμᾶς συγκατάινους γενέσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῶν παρακαλουμένοις. πρότερον μὲν οὖν ὑμῶν κατεγίγνωσκον ἐπὶ τῷ μέλλειν πείθεσθαι ταῖς ἐκείνων ἐλπίσι, καὶ ἐπακολουθεῖν αὐτῶν τῇ προαιρέσει, νῦν δ' ἐπιγνοὺς ὑμᾶς τὰ πρὸς ἡμᾶς ἐξητηκότας ἔχειν εἰρήνην μᾶλλον, ἢ ταῖς ἑτέρων ἐπακολουθεῖν γνώμαις, ἥσθην. καὶ μᾶλλον ὑμᾶς ἐπαινῶ, κατὰ πολλά, μάλιστα δ' ἐπὶ τῷ βουλεύσασθαι περὶ τούτων ἀσφαλέστερον, καὶ τὰ πρὸς ἡμᾶς ἔχειν ἐν εὐνοίᾳ, ὅπερ οὐ μικρὰν ὑμῖν οἴσειν ἐλπίζω ῥοπήν, ἐάν περ ἐπὶ ταύτης μένητε τῆς * προθέσεως.

Ἔρρωσθε.

Οὕτω διαθεὶς ὁ Φίλιππος τὰς πόλεις πρὸς ἀλλήλας διὰ τούτων, καὶ τούτοις ἐπαρθεὶς τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν, ἧκεν ἔχων τὴν δύναμιν, καὶ τὴν ἐλάτειαν κατέλαβεν, ὡς οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιθ', ἔτι συμπνευσόντων ὑμῶν καὶ τῶν θηβαίων. ἀλλὰ μήν, τὸν τότε συμβάντα ἐν τῇ πόλει θόρυβον ἴστε μὲν ἅπαντες, μικρὰ δ' ἀκούσατε ὅμως, αὐτὰ τὰ ἀναγκαιότατα. ἑσπέρα μὲν γὰρ ἦν. ἧκε δ' ἀγγέλων τις ὡς τοὺς πρυτάνεις, ὡς ἐλάτεια κατείληπται. καὶ μετὰ ταῦτα οἱ μὲν, εὐθὺς

ἐξαναστάντες μεταξὺ δειπνοῦντες τούς τε ἐκ τῶν σκηνῶν τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐξεῖργον, καὶ τὰ γέῤῥα ἐνεπίμπρασαν, οἱ δὲ τοὺς στρατηγοὺς μετεπέμποντο, καὶ τὸν σαλπιγκτὴν ἐκάλουν. καὶ θορύβου πλήρης ἦν ἡ πόλις. τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, οἱ μὲν πρυτάνεις τὴν βουλὴν ἐκάλουν εἰς τὸ βουλευτήριον, ὑμεῖς δ᾽ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπορεύεσθε, καὶ πρὶν ἐκείνην χρηματίσαι καὶ προβουλεῦσαι, πᾶς ὁ δῆμος ἄνω καθῆτο, καὶ μετὰ ταῦτα ὡς εἰσῆλθεν ἡ βουλή, καὶ ἀπήγγειλαν οἱ πρυτάνεις τὰ προσηγγελμένα ἑαυτοῖς, καὶ τὸν ἥκοντα παρήγαγον, κἀκεῖνος εἶπεν. ἠρώτα μὲν ὁ κῆρυξ, τίς ἀγορεύειν βούλεται, παρῄει δ᾽ οὐδείς. πολλάκις δὲ τοῦ κήρυκος ἐρωτῶντος, οὐδὲν μᾶλλον ἀνίστατο οὐδείς, ἁπάντων μὲν τῶν στρατηγῶν παρόντων, ἁπάντων δὲ τῶν ῥητόρων, καλούσης δὲ τῆς κοινῆς τῆς πατρίδος φωνῆς τὸν ἐροῦνθ᾽ ὑπὲρ σωτηρίας, ἣν γὰρ ὁ κῆρυξ κατὰ τοὺς νόμους φωνὴν ἀφίησι, ταύτην κοινὴν τῆς πατρίδος δίκαιόν ἐστιν ἡγεῖσθαι. καίτοι, εἰ μὲν τοὺς σωθῆναι τὴν πόλιν βουλομένους παρελθεῖν ἔδει, πάντες ἂν ὑμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι ἀθηναῖοι ἀναστάντες ἐπὶ τὸ βῆμα ἐβαδίζετε, πάντες γὰρ εὖ οἶδ᾽, ὅτι σωθῆναι αὐτὴν ἐβούλεσθε. εἰ δὲ τοὺς πλουσιωτάτους, οἱ τριακόσιοι. εἰ δὲ τοὺς ἀμφότερα ταῦτα, καὶ εὔνους τῇ πόλει καὶ πλουσίους, οἱ μετὰ ταῦτα τὰς μεγάλας ἐπιδόσεις ἐπιδόντες, καὶ γὰρ εὐνοίᾳ καὶ πλούτῳ τοῦτ᾽ ἐποίησαν. ἀλλ᾽ ὡς ἔοικεν, ἐκεῖνος ὁ καιρὸς καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη οὐ μόνον εὔνουν καὶ πλούσιον ἄνδρα ἐκάλει, ἀλλὰ καὶ παρηκολουθηκότα τοῖς πράγμασιν ἐξ ἀρχῆς, καὶ συλλελογισμένον ὀρθῶς, τίνος ἕνεκα ταῦτ᾽ ἔπραττεν ὁ

Φίλιππος, καὶ τί βουλόμενος. ὁ γὰρ μὴ ταῦτ' εἰδὼς, μήτ' ἐξητακὼς πόρρωθεν ἐπιμελῶς, οὔτ' εἰ εὔνους ἦν, οὔτ' εἰ πλούσιος, οὐδὲν μᾶλλον ἔμελλεν ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, εἴσεσθαι, οὐδ' ὑμῖν ἕξειν συμβουλεύειν. ἐφάνην τοίνυν οὗτος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐγὼ, καὶ παρελθὼν εἶπον εἰς ὑμᾶς, ἅ μου δυοῖν ἕνεκ' ἀκούσατε προσέχοντες τὸν νοῦν, ἑνὸς μὲν, ἵν' εἰδῆτε ὅτι μόνος τῶν λεγόντων, καὶ πολιτευομένων ἐγὼ, τὴν τῆς εὐνοίας τάξιν ἐν τοῖς δεινοῖς οὐκ ἔλιπον, ἀλλὰ καὶ λέγων καὶ γράφων ἐξηταζόμην τὰ δέοντα ὑπὲρ ὑμῶν ἐν αὐτοῖς τοῖς φοβεροῖς, ἑτέρου δὲ, ὅτι μικρὸν ἀναλώσαντες χρόνον, πολλῷ πρὸς τὰ λοιπὰ τῆς πάσης πολιτείας ἔσεσθε ἐμπειρότεροι. εἶπον τοίνυν ὅτι τοὺς μὲν ὡς ὑπαρχόντων Θηβαίων φίλων Φιλίππῳ λίαν θορυβουμένους, ἀγνοεῖν τὰ παρόντα πράγματα ἡγοῦμαι. εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι, εἰ τοῦθ' οὕτως ἐτύγχανεν ἔχον, οὐκ ἂν αὐτὸν ἠκούομεν ἐν Ἐλατείᾳ ὄντα, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἡμετέροις ὁρίοις, ὅτι μέντοι, ἵνα ἕτοιμα ποιήσηται τὰ ἐν Θηβαίοις, ἥκει, σαφῶς ἐπίσταμαι. ὡς δ' ἔχει ταῦτα, ἔφην, ἀκούσατέ μου. ἐκεῖνος ὅσους ἢ πεῖσαι χρήμασι Θηβαίων, ἢ ἐξαπατῆσαι ἐνῆν, ἅπαντας ηὐτρέπισται, τοὺς δ' ἀπ' ἀρχῆς ἀνθεστηκότας αὐτῷ καὶ νῦν ἐναντιουμένους οὐδαμῶς πεῖσαι δύναται. τί οὖν βούλεται, καὶ τίνος ἕνεκα τὴν Ἐλάτειαν κατείληφε; πλησίον δύναμιν δείξας καὶ παραστήσας τὰ ὅπλα τοὺς μὲν ἑαυτοῦ φίλους θρασεῖς ποιῆσαι, καὶ ἐπᾶραι, τοὺς δ' ἐναντιουμένους καταπλῆξαι, ἵν' ἢ συγχωρήσωσι φοβηθέντες, ἃ νῦν οὐκ ἐθέλουσιν, ἢ βιασθῶσιν. εἰ μὲν οὖν προαιρησόμεθα ἡμεῖς, ἔφην, ἐν τῷ παρόντι, εἴ τι δύσκολον πέπρακται Θη-

βαίοις πρὸς ὑμᾶς, τούτου μεμνῆσθαι, καὶ ἀπιστεῖν αὐτοῖς
ὡς ἐν τῇ τῶν ἐχθρῶν οὖσι μερίδι, πρῶτον μὲν ἃ ἂν εὔ-
ξαιτο Φίλιππος, ποιήσομεν, εἶτα φοβοῦμαι μὴ προσδε-
ξαμένων τῶν νῦν ἀνθεστηκότων αὐτῷ, καὶ μιᾷ γνώμῃ
πάντων φιλιππισάντων, εἰς τὴν ἀττικὴν ἔλθωσιν ἀμ-
φότεροι. ἂν μέντοι πεισθῆτέ μοι, καὶ πρὸς τῷ σκοπεῖν,
ἀλλὰ μὴ φιλονεικεῖν περὶ ὧν ἂν λέγω, γένησθε, οἶμαι
καὶ τὰ δέοντα λέγειν δόξειν, καὶ τὸν ἐφεστηκότα κίν-
δυνον τῇ πόλει διαλύσειν. τί οὖν φημι δεῖν; πρῶτον μὲν
τὸν παρόντα ἐπανεῖναι φόβον, εἶτα μεταθέσθαι καὶ φο-
βεῖσθαι πάντας ὑπὲρ θηβαίων, πολὺ γὰρ τῶν δεινῶν
εἰσιν ἐγγυτέρω, καὶ προτέροις αὐτοῖς* ὁ κίνδυνος. ἔ-
πειτα ἐξελθόντας ἐλευσῖνάδε τοὺς ἐν ἡλικίᾳ καὶ τοὺς
ἱππέας, δεῖξαι πᾶσιν ὑμᾶς αὐτοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις ὄντας,
ἵνα τοῖς ἐν θήβαις φρονοῦσι τὰ ὑμέτερα ἐξ ἴσου γένη-
ται τὸ παρρησιάζεσθαι περὶ τῶν δικαίων, εἰδοῦσιν, ὅτι
ὥσπερ τοῖς πωλοῦσι Φιλίππῳ τὴν πατρίδα πάρεσθ᾽ ἡ
βοηθήσουσα δύναμις ἐν ἐλατείᾳ, οὕτω τοῖς ὑπὲρ τῆς
ἐλευθερίας ἀγωνίζεσθαι βουλομένοις ὑπάρχεθ᾽ ὑμεῖς
ἕτοιμοι, καὶ βοηθήσετε, ἄν τις ἐπ᾽ αὐτοὺς ἴῃ. μετὰ ταῦτα
χειροτονῆσαι κελεύω δέκα πρέσβεις, καὶ ποιῆσαι τού-
τους κυρίους μετὰ τῶν στρατηγῶν, καὶ τοῦ, πότε δεῖ ἐ-
κεῖσε βαδίζειν, καὶ τῆς ἐξόδου. ἐπειδὰν δ᾽ ἔλθωσιν οἱ
πρέσβεις εἰς θήβας, πῶς χρήσεσθε τῷ πράγματι τού-
τῳ, παραινῶ, πάνυ μοι προσέχετε τὸν νοῦν. μὴ δεῖσθε
θηβαίων μηδὲν, αἰσχρὸς γὰρ ὁ καιρός, ἀλλ᾽ ἐπαγγέλλεσθε
βοηθήσειν, ἐὰν κελεύωσιν, ὡς ἐκείνων ὄντων ἐν τοῖς ἐ-
σχάτοις κινδύνοις, ἡμῶν δὲ ἄμεινον ἢ ἐκεῖνοι τὸ μέλλον

προῃρημένων, ἵν' ἐὰν μὲν δέξωνται ταῦτα καὶ πείθω-
σιν ἡμῖν, καὶ ἃ βουλόμεθα ὦμεν διῳκημένοι, καὶ μετὰ
προσχήματος ἀξίου τῆς πόλεως ταῦτα πράξωμεν. ἐὰν
δ' ἄρα μὴ συμβῇ κατατυχεῖν, ἐκεῖνοι μὲν ἑαυτοῖς ἐγ
καλῶσιν, ἄν τι νῦν ἐξαμάρτωσιν, ἡμῖν δὲ μηδὲν αἰσχρὸν
μὴ δὲ ταπεινὸν ᾖ πεπραγμένον. Ταῦτα καὶ παρα=
πλήσια τούτοις εἰπὼν, κατέβην. συνεπαινεσάντων δὲ
πάντων, καὶ οὐδενὸς εἰπόντος ἐναντίον οὐδὲν, οὐκ εἶπον
μὲν ταῦτα, οὐκ ἔγραψα δὲ, οὐδὲ ἔγραψα μὲν, οὐκ ἐπρέσ
βευσα δὲ, οὐδὲ ἐπρέσβευσα μὲν, οὐκ ἔπεισα δὲ θηβαίους,
ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς διὰ πάντων ἄχρι τῆς τελευτῆς διε
ξῆλθον, καὶ ἔδωκ' ἐμαυτὸν ὑμῖν ἁπλῶς εἰς τοὺς περιεστη
κότας τῇ πόλει κινδύνους. καί μοι φέρε τὸ ψήφισμα τὸ
τότε γενόμενον. καί τοι, τίνα βούλει σε αἰσχίνη, καὶ τί=
να ἐμαυτὸν ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἶναι θῶ; βούλει ἐμαυ=
τὸν μὲν ὃν ἂν σὺ λοιδορούμενος καὶ διασύρων καλέ=
σαις βάταλον, σὲ δὲ μὴ δὲ ἥρωα τὸν τυχόντα, ἀλλὰ τού
των τινὰ τῶν ἀπὸ τῆς σκηνῆς κρεσφόντην, ἢ κρέοντα, ἢ
ὃν ἐν κολυττῷ ποτε οἰνόμαον κακῶς ὑποκρινόμενος
ἐπέτριψας; τότε τοίνυν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὁ παια
νιεὺς ἐγὼ βάταλος οἰνομάου τοῦ κοθωκίδου σοῦ πλείο=
νος ἄξιος ὢν ἐφάνην τῇ πατρίδι. σὺ μέν γε οὐδὲν οὐ=
δαμοῦ χρήσιμος ἦσθα, ἐγὼ δὲ πάντα ὅσα προσῆκε τὸν
ἀγαθὸν πολίτην ἔπραττον. λέγε τὸ ψήφισμα.

Ψήφισμα δημοσθένους.

Ἐπὶ ἄρχοντος ναυσικλέους φυλῆς πρυτανευούσης αἰαν
τίδος σκιροφοριῶνος ἕκτῃ ἐπὶ δέκα, δημοσθένης δη
μοσθένους παιανιεὺς εἶπεν, ἐπειδὴ φίλιππος ὁ μα=

κεδόνων βασιλεὺς οὔτε τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ παρα-
βαίνων φαίνεται τὰς γεγενημένας αὐτῷ συνθήκας πρὸς
τὸν ἀθηναίων δῆμον περὶ τῆς εἰρήνης, ὑπεριδὼν τοὺς
ὅρκους, καὶ τὰ παρὰ πᾶσι τοῖς ἕλλησι νομιζόμενα εἶναι δί-
καια, καὶ πόλεις παραιρεῖται οὐδὲν αὐτῷ προσηκούσας,
τινὰς δὲ καὶ ἀθηναίων οὔσας δορυαλώτους πεποίηκεν
οὐδὲν προαδικηθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων, ἔν τε
τῷ παρόντι ἐπὶ πολὺ προάγει, τῇ τε βίᾳ καὶ τῇ ὠμότη-
τι, καὶ γὰρ ἑλληνίδας πόλεις τινὰς μὲν ἐμφρούρους ποιεῖ,
καὶ τὰς πολιτείας καταλύει. τινὰς δὲ καὶ ἐξανδρα-
ποδιζόμενος κατασκάπτει, εἰς ἐνίας δὲ καὶ ἀντὶ ἑλλή-
νων βαρβάρους κατοικίζει ἐπὶ τὰ ἱερὰ καὶ τοὺς τάφους
ἐπάγων, οὐδὲν ἀλλότριον ποιῶν οὔτε τῆς ἑαυτοῦ πατρί-
δος, οὔτε τοῦ τρόπου, καὶ τῇ νῦν αὐτῷ παρούσῃ τύχῃ κα-
τακόρως χρώμενος, ἐπιλελησμένος ἑαυτοῦ, ὅτι ἐκ μι-
κροῦ καὶ τοῦ τυχόντος γέγονεν ἀνελπίστως μέγας. καὶ
ἕως μὲν πόλεις ἑώρα παραιρούμενον αὐτὸν βαρβάρους καὶ
ἰδίας, ὑπελάμβανεν ἔλαττον εἶναι ὁ δῆμος ὁ ἀθηναί-
ων τὸ εἰς αὐτὸν πλημμελεῖσθαι, νῦν δὲ ὁρῶν ἑλληνίδας
πόλεις, τὰς μὲν ὑβριζομένας, τὰς δὲ ἀναστάτους γι-
γνομένας, δεινὸν ἡγεῖται εἶναι καὶ ἀνάξιον τῆς τῶν προ-
γόνων δόξης, τὸ περιορᾶν τοὺς ἕλληνας καταδουλουμέ-
νους, διὸ δέδοκται τῇ βουλῇ, καὶ τῷ δήμῳ τῶν ἀθηναίων
εὐξαμένους καὶ θύσαντας τοῖς θεοῖς καὶ ἥρωσι τοῖς
κατέχουσι τὴν πόλιν, καὶ τὴν χώραν τῶν ἀθηναίων, καὶ
ἐνθυμηθεῖσι τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς, διότι περὶ πλείο-
νος ἐποιοῦντο τὴν τῶν ἑλλήνων ἐλευθερίαν διατηρεῖν,
ἢ τὴν ἰδίαν πατρίδα, διακοσίας ναῦς καθέλκειν εἰς τὴν

θάλατταν, καὶ τὸν ναύαρχον ἀναπλεῖν αὐτὸς πυλῶν, καὶ τὸν στρατηγὸν καὶ τὸν ἵππαρχον τὰς πεζὰς καὶ τὰς ἱππικὰς δυνάμεις ἐλευσῖνάδε ἐξάγειν, πέμψαι δὲ καὶ πρέσβεις πρὸς τοὺς ἄλλους ἕλληνας, πρῶτον δὲ πάντων πρὸς θηβαίους, διὰ τὸ ἐγγυτάτω εἶναι τὸν φίλιππον τῆς ἐκείνων χώρας, παρακαλεῖν δὲ αὐτοὺς μηδὲν καταπλαγέντας τὸν φίλιππον ἀντέχεσθαι τῆς ἑαυτῶν, καὶ τῆς τῶν ἄλλων ἑλλήνων ἐλευθερίας, καὶ ὅτι ὁ ἀθηναίων δῆμος, οὐδὲν μνησικακῶν, εἴ τι πρότερον γέγονεν ἀλλότριον ταῖς πόλεσι πρὸς ἀλλήλας, βοηθήσει, καὶ δυνάμεσι, καὶ χρήμασι, καὶ βέλεσι, καὶ ὅπλοις, εἰδὼς ὅτι καὶ αὐτοῖς μὲν πρὸς ἀλλήλους διαμφισβητεῖν περὶ τῆς ἡγεμονίας οὖσιν ἕλλησι, καλόν, ὑπὸ δὲ ἀλλοφύλου ἀνθρώπου ἄρχεσθαι, καὶ τῆς ἡγεμονίας ἀποστερεῖσθαι, ἀνάξιον εἶναι καὶ τῆς τῶν ἑλλήνων δόξης, καὶ τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς. ἔτι δὲ, οὐδὲ ἀλλότριον ἡγεῖται εἶναι ὁ ἀθηναίων δῆμος τὸν θηβαίων δῆμον, οὔτε τῇ συγγενείᾳ, οὔτε τῷ ὁμοφύλῳ, ἀναμιμνήσκεται δὲ καὶ τὰς τῶν προγόνων τῶν ἑαυτοῦ εἰς τοὺς θηβαίων προγόνους εὐεργεσίας, καὶ γὰρ τοὺς ἡρακλέους παῖδας ἀποστερουμένους ὑπὸ πελοποννησίων τῆς πατρῴας ἀρχῆς, κατήγαγον, τοῖς ὅπλοις κρατήσαντες τοὺς ἀντιβαίνειν πειρωμένους τοῖς ἡρακλέους ἐγγόνοις, καὶ τὸν οἰδίπουν καὶ τοὺς μετ᾽ ἐκείνου ἐκπεσόντας ὑπεδεξάμεθα, καὶ ἕτερα πολλὰ ὑμῖν ὑπάρχει φιλάνθρωπα καὶ ἔνδοξα πρὸς θηβαίους. διόπερ οὐδὲ νῦν ἀποστήσεται ὁ ἀθηναίων δῆμος τῶν θηβαίοις τε καὶ ἄλλοις ἕλλησι συμφερόντων, συνθέσθαι δὲ πρὸς αὐτοὺς, καὶ συμμαχίαν, καὶ ἐπιγαμίαν ποιήσασθαι, καὶ

ὅρκους δοῦναι, καὶ λαβεῖν. πρέσβεις, Δημοσθένης Δημοσθένους παιανιεύς, ὑπερείδης κλεάνδρου σφήττιος, μνησιθείδης ἀντιφάνους φρεάῤῥιος, δημοκράτης σωφίλου φλυεύς, κάλλαισχρος διοτίμου κοθωκίδης,

Αὕτη τῶν περὶ θήβας ἐγένετο πραγμάτων ἀρχὴ, καὶ κατάστασις πρώτη, τὰ πρὸ τούτων, εἰς ἔχθραν καὶ μῖσος καὶ ἀπιστίαν τῶν πόλεων ὑπηγμένων ὑπὸ τούτων. τοῦτο τὸ ψήφισμα τὸν τότε τῇ πόλει περιστάντα κίνδυνον παρελθεῖν ἐποίησεν ὥσπερ νέφος. ἦν μὲν τοίνυν τοῦ δικαίου πολίτου τότε δεῖξαι πᾶσιν, εἴ τι τούτων εἶχεν ἄμεινον, μὴ νῦν ἐπιτιμᾶν. ὁ γὰρ σύμβουλος καὶ ὁ συκοφάντης ἐν οὐδενὶ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἐοικότες ἐν τούτῳ πλεῖστον ἀλλήλων διαφέρουσιν. ὁ μὲν γὰρ, πρὸ τῶν πραγμάτων γνώμην ἀποφαίνεται, καὶ δίδωσιν αὑτὸν ὑπεύθυνον τοῖς πεισθεῖσι, τῇ τύχῃ, τοῖς καιροῖς, τῷ βουλομένῳ. ὁ δὲ, σιγήσας ἡνίκ᾽ ἔδει λέγειν, ἄν τι δύσκολον συμβῇ, τοῦτο βασκαίνει. ἦν μὲν οὖν, ὅπερ εἶπον, ἐκεῖνος ὁ καιρὸς τοῦ γε φροντίζοντος ἀνδρὸς τῆς πόλεως, καὶ τῶν δικαίων λόγων. ἐγὼ δὲ τοσαύτην ὑπερβολὴν ποιοῦμαι, ὥστε ἂν νῦν ἔχῃ τις δεῖξαι τι βέλτιον, ἢ ὅλως εἴ τι ἄλλο ἐνῆν πλὴν ὧν ἐγὼ προειλόμην, ἀδικεῖν ὁμολογῶ. εἰ γάρ ἐσθ᾽ ὅ, τις νῦν ἑώρακεν ὃ συνήνεγκεν ἂν τότε πραχθὲν, τοῦτ᾽ ἐγώ φημι δεῖν ἐμὲ μὴ λαθεῖν. εἰ δὲ μήτ᾽ ἔστι, μήτε ἦν, μήτ᾽ ἂν εἰπεῖν ἔχοι μηδεὶς μηδέπω καὶ τήμερον, τί τὸν σύμβουλον ἐχρῆν ποιεῖν; οὐ τῶν φαινομένων καὶ ἐνόντων τὰ κράτιστα ἑλέσθαι; τοῦτο τοίνυν ἐποίησα, τοῦ κήρυκος ἐρωτῶντος αἰσχίνη, τίς ἀγορεύειν βούλεται; οὐ τίς αἰτιᾶσθαι περὶ τῶν παρεληλυθότων;

οὐδὲ τίς ἐγγυᾶσθαι τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι; τοῦ δ' ἀφώνου
κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καθημένου
ἐγὼ παρελθὼν ἔλεγον. ἐπειδὴ δὲ οὐ τότε, ἀλλὰ νῦν δεῖ
ξον, εἰπέ, τίς ἢ λόγος ὅν τινα ἐχρῆν εὑρεῖν, ἢ καιρὸς συμ
φέρων ὑπ' ἐμοῦ παρελείφθη τῇ πόλει; τίς δὲ συμμα-
χία; τίς πρᾶξις; ἐφ' ἣν μᾶλλον ἔδει με ἀγαγεῖν τουτου
σί; ἀλλὰ μὴν τὸ μὲν παρεληλυθὸς ἀεὶ παρὰ πᾶσιν ἀ-
φεῖται, καὶ οὐδεὶς περὶ τούτου προτίθησιν οὐδαμοῦ
βουλήν. τὸ δὲ μέλλον ἢ τὸ παρὸν, τὴν τοῦ συμβούλου τά-
ξιν ἀπαιτεῖ. τότε τοίνυν τὰ μὲν ἔμελλεν ὡς ἐδόκει,
τῶν δεινῶν, τὰ δ' ἤδη παρῆν. ἐν οἷς τὴν προαίρεσίν μου
σκόπει τῆς πολιτείας, μὴ τὰ συμβαίνοντα συκοφάν
τει. τὸ μὲν γὰρ πέρας, ὡς ἂν ὁ δαίμων βουληθῇ, πάν
των γίγνεται, ἡ δὲ προαίρεσις αὐτὴ τὴν τοῦ συμβού-
λου διάνοιαν δηλοῖ. μὴ δὴ τοῦτο ὡς ἀδίκημα ἐμὸν θῇς.
εἰ κρατῆσαι συνέβη Φιλίππῳ τὴν μάχην, ἐν γὰρ τῷ
θεῷ τὸ τούτου τέλος ἦν, οὐκ ἐν ἐμοί, ἀλλ' ὡς οὐχ ἅπαν-
τα ὅσα ἐνῆν κατ' ἀνθρώπινον λογισμὸν εἱλόμην, καὶ
δικαίως ταῦτα καὶ ἐπιμελῶς ἔπραξα, καὶ φιλοπόνως
ὑπὲρ δύναμιν, ἢ ὡς οὐ καλὰ καὶ τῆς πόλεως ἄξια πρά
γματα ἐνεστησάμην καὶ ἀναγκαῖα. ταῦτά μοι δεῖξον,
καὶ τότ' ἤδη κατηγόρει μου. εἰ δ' ὁ συμβὰς σκηπτὸς, ἢ χει
μὼν, μὴ μόνον ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἄλλων Ἑλ-
λήνων μείζων γέγονε, τί χρὴ ποιεῖν; ὥσπερ ἂν εἴ τις ναύ
κληρον πάντ' ἐπὶ σωτηρίᾳ πράξαντα, καὶ πᾶσι κα-
τασκευάσαντα τὸ πλοῖον, ἀφ' ὧν ὑπελάμβανε σωθή
σεσθαι, εἶτα χειμῶνι χρησάμενον, καὶ ποιησάντων αὐ
τῷ τῶν σκευῶν, ἢ καὶ συντριβέντων ὅλως, τῆς ναυα-

γίας αἰτιῶ τό. ἀλλ᾽ οὔτε ἐκυβέρνων τὴν ναῦν, φήσειεν ἄν, ὥσπερ οὐδ᾽ ἐστρατήγουν ἐγώ, οὔτε τῆς τύχης κύριος ἦν, ἀλλ᾽ ἐκείνη τῶν πάντων. ἀλλ᾽ ἐκεῖνο λογίζου, καὶ ὅρα εἰ μετὰ θηβαίων ἡμῖν ἀγωνιζομένοις οὕτως εἵμαρτο πρᾶξαι, τί χρὴ προσδοκᾶν εἰ μὴ δὲ τούτους ἔσχομεν συμμάχους, ἀλλὰ φιλίππῳ προσέθεντο; ὑπὲρ οὗ τότ᾽ ἐκεῖνος πάσας ἀφῆκε φωνάς. καὶ εἰ νῦν τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἀττικῆς τῆς μάχης γεγενημένης τοσοῦτος κίνδυνος καὶ φόβος περιέστη τὴν πόλιν, τί ἂν εἴ που τῆς χώρας ταὐτὸ τοῦτο πάθος συνέβη, προσδοκῆσαι χρῆν; ἆρ᾽ οἶσθ᾽ ὅτι νῦν μὲν στῆναι, συνελθεῖν, ἀναπνεῦσαι; πολλὰ μία ἡμέρα καὶ δύο καὶ τρεῖς ἔδοσαν τῶν εἰς σωτηρίαν τῇ πόλει· τότε δὲ οὐκ ἄξιον εἰπεῖν, ἅ γε μὴ δὲ πεῖραν ἔδωκε θεῶν τινος εὔνοια, καὶ τὸ προβαλέσθαι τὴν πόλιν ταύτην τὴν συμμαχίαν, ἧς σὺ κατηγορεῖς. ἔστι δὲ ταυτὶ πάντα μοι τὰ πολλὰ πρὸς ὑμᾶς ἄνδρες δικασταί, καὶ τοὺς περιεστηκότας ἔξωθεν καὶ ἀκροωμένους. ἐπεὶ πρός γε τοῦτον αὐτὸν τὸν κατάπτυστον βραχὺς καὶ σαφὴς ἐξήρκει λόγος. εἰ μὲν γὰρ ἦν σοι πρόδηλα τὰ μέλλοντα αἰσχίνη μόνῳ τῶν ἄλλων, ὅτε ἐβουλεύετο ἡ πόλις περὶ τούτων, τότε ἔδει προλέγειν, εἰ δὲ μὴ προῄδεις, τῆς αὐτῆς ἀγνοίας ὑπεύθυνος εἶ τοῖς ἄλλοις, ὥστε τί μᾶλλον ἐμοῦ σὺ ταῦτα κατηγορεῖς, ἢ ἐγὼ σοῦ; τοσοῦτον γὰρ ἀμείνων ἐγώ σου πολίτης γέγονα εἰς αὐτὰ ταῦτα ἃ λέγω. καὶ οὔπω περὶ τῶν ἄλλων διαλέγομαι, ὅσον ἐγὼ μὲν ἔδωκα ἐμαυτὸν εἰς τὰ πᾶσι δοκοῦντα συμφέρειν, οὐδένα κίνδυνον ὀκνήσας ἴδιον, οὐδ᾽ ὑπολογισάμενος, σὺ δὲ οὔτε ἕτερα εἶπες βελτίω τούτων, οὐ γὰρ ἂν τού-

τοῖς ἐχρῶντο, ὅτι εἰς ταῦτα χρήσιμον οὐδὲν ἑαυτὸν παρέσχου, ὅπερ δ' ἂν ὁ φαυλότατος καὶ δυσμενέστατος ἄνθρωπος ποιήσειε τῇ πόλει, τοῦτο πεποιηκὼς ἐπὶ τοῖς συμβᾶσιν ἐξήτασαι, καὶ ἅμα ἀρίστρατος ἐν νάξῳ, καὶ ἀριστόλαος ἐν θάσῳ οἱ καθάπαξ ἐχθροὶ τῆς πόλεως τοὺς ἀθηναίων κρίνουσι φίλους, καὶ ἀθήνησιν αἰσχίνης δημοσθένους κατηγορεῖ. καίτοι ὅτῳ τὰ τῶν ἑλλήνων ἀτυχήματα ἐν εὐδοκιμεῖν ἀπέκειτο, ἀπολωλέναι μᾶλλον οὗτός ἐστι δίκαιος ἢ κατηγορεῖν ἑτέρου. καὶ ὅτῳ συνενηνόχασιν οἱ αὐτοὶ καιροὶ καὶ τοῖς τῆς πόλεως ἐχθροῖς, οὐκ ἔνι τοῦτον εὔνουν εἶναι τῇ πατρίδι. δηλοῖς δὲ ἐξ ὧν ζῇς, καὶ ποιεῖς, καὶ πολιτεύῃ, καὶ πάλιν οὐ πολιτεύῃ. πράττεταί τι τῶν ὑμῖν δοκούντων συμφέρειν; ἄφωνος αἰσχίνης. ἀντέκρουσέ τι καὶ γέγονεν οἷον οὐκ ἔδει; πάρεστιν αἰσχίνης. ὥσπερ τὰ ῥήγματα, καὶ τὰ σπάσματα, ὅταν τι κακὸν τὸ σῶμα λάβῃ, τότε κινεῖται.

Ἐπειδὴ δὲ πολὺς τοῖς συμβεβηκόσιν ἔγκειται, βούλομαί τι καὶ παράδοξον εἰπεῖν. καί μου πρὸς Διὸς καὶ θεῶν, μηδεὶς τὴν ὑπερβολὴν θαυμάσῃ, ἀλλὰ μετ' εὐνοίας ὃ λέγω θεωρησάτω. εἰ γὰρ ἦν ἅπασι πρόδηλα τὰ μέλλοντα γενήσεσθαι, καὶ προῄδεσαν πάντες, καὶ σὺ προὔλεγες αἰσχίνη, καὶ διεμαρτύρου βοῶν καὶ κεκραγὼς, ὃς οὐδ' ἐφθέγξω. οὐδ' οὕτως ἀποστατέον τῇ πόλει τούτων ἦν, εἴπερ ἢ δόξης, ἢ προγόνων ἢ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος εἶχε λόγον. νῦν μὲν γὰρ ἀποτυχεῖν δοκεῖ τῶν πραγμάτων, ὃ πᾶσι κοινόν ἐστιν ἀνθρώποις, ὅταν τῷ θεῷ ταῦτα δοκῇ, τότε δ' ἀξιοῦσα προεστάναι τῶν ἄλλων, εἶτα ἀποστᾶσα τούτου φιλίππῳ προδεδωκέναι πάντας ἂν

ἔχειν αἰτίαν. εἰ γὰρ ταῦτα προεῖτο ἀκονιτί, περὶ ὧν οὐδένα κίνδυνον ὅντιν᾽ οὐχ ὑπέμειναν οἱ πρόγονοι, τίς οὐχὶ κατέπτυσεν ἂν σοῦ; μὴ γὰρ τῆς πόλεώς γε, μὴ δ᾽ ἐμοῦ. τίσι δ᾽ ὀφθαλμοῖς πρὸς Διὸς ἑωρῶμεν ἂν τοὺς εἰς τὴν πόλιν ἀνθρώπους ἀφικνουμένους, εἰ τὰ μὲν πράγματα εἰς ὅπερ νυνὶ περιέστη, ἡγεμὼν δὲ καὶ κύριος ᾑρέθη Φίλιππος ἁπάντων, τὸν δ᾽ ὑπὲρ τοῦ μὴ γενέσθαι ταῦτα ἀγῶνα, ἕτεροι χωρὶς ἡμῶν ἦσαν πεποιημένοι; καὶ ταῦτα μηδεπώποτε τῆς πόλεως ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἀσφάλειαν ἄδοξον μᾶλλον, ἢ τὸν ὑπὲρ τῶν καλῶν κίνδυνον ᾑρημένης. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ἑλλήνων, τίς δὲ βαρβάρων, ὅτι καὶ παρὰ θηβαίων, καὶ παρὰ τῶν ἔτι τούτων πρότερον ἰσχυρῶν γενομένων λακεδαιμονίων, καὶ παρὰ τοῦ περσῶν βασιλέως, μετὰ πολλῆς χάριτος τοῦτ᾽ ἂν ἀσμένως ἐδόθη τῇ πόλει, ὅ, τι βούλεται λαβούσῃ καὶ τὰ ἑαυτῆς ἐχούσῃ, τὸ κελευόμενον ποιεῖν, καὶ ἐᾶν ἕτερον τῶν ἑλλήνων προεστάναι. ἀλλ᾽ οὐκ ἦν ταῦτα ὡς ἔοικε τοῖς ἀθηναίοις πάτρια, οὐδ᾽ ἀνεκτά, οὐδ᾽ ἔμφυτα. οὐδ᾽ ἠδυνήθη πώποτε τὴν πόλιν οὐδεὶς ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου πεῖσαι τοῖς ἰσχύουσι μὲν, μὴ δίκαια δὲ πράττουσι προσθεμένην ἀσφαλῶς δουλεύειν. ἀλλ᾽ ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων καὶ τιμῆς καὶ δόξης κινδυνεύουσα πάντα τὸν αἰῶνα διατετέλεκε. καὶ ταῦθ᾽ οὕτω σεμνὰ καὶ προσήκοντα τοῖς ἡμετέροις ἤθεσιν ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε εἶναι, ὥστε καὶ τῶν προγόνων τοὺς ταῦτα πράξαντας μάλις ἐπαινεῖτε, εἰκότως. τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀγάσαιτο τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῆς ἀρετῆς, οἳ καὶ τὴν χώραν καὶ τὴν πόλιν ἐκλιπεῖν ὑπέμειναν εἰς τὰς τριήρεις ἐμβάντες

ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ κελευόμενον ποιῆσαι; τὸν μὲν ταῦτα
συμβουλεύσαντα θεμιστοκλέα στρατηγὸν ἑλόμενοι, τὸν δ'
ὑπακούειν τοῖς ἐπιταττομένοις ἀποφηνάμενον κυρσί-
λον καταλιθώσαντες οὐ μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ αἱ γυ-
ναῖκες αἱ ὑμέτεραι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. οὐ γὰρ ἐζήτουν
οἱ τότε ἀθηναῖοι οὔτε ῥήτορα, οὔτε στρατηγὸν, δι' ὅτου δου-
λεύσουσιν εὐτυχῶς, ἀλλ' οὐδὲ ζῆν ἠξίουν, εἰ μὴ μετ' ἐλευθε-
ρίας αὐτοῖς ἐξέσται τοῦτο ποιεῖν. ἡγεῖτο γὰρ αὐτῶν ἕκα-
στος, οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγενῆσθαι, ἀλ-
λὰ καὶ τῇ πατρίδι. διαφέρει δὲ τί; ὅτι ὁ μὲν τοῖς γο-
νεῦσι μόνον γεγενῆσθαι νομίζων, τὸν τῆς εἱμαρμένης
καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον περιμένει, ὁ δὲ καὶ τῇ πα-
τρίδι, ὑπὲρ τοῦ μὴ ταύτην ἐπιδεῖν δουλεύουσαν ἀπο-
θνήσκειν ἐθελήσει, καὶ φοβερωτέρας ἡγήσεται τὰς
ὕβρεις καὶ τὰς ἀτιμίας, ἃς ἐν δουλευούσῃ τῇ πόλει φέ-
ρειν ἀνάγκη, τοῦ θανάτου. εἰ μὲν τοίνυν τοῦτ' ἐπε-
χείρουν λέγειν, ὡς ἐγὼ προήγαγον ὑμᾶς ἄξια τῶν προ-
γόνων φρονεῖν, οὐκ ἔστιν ὅς τις, οὐκ ἂν εἰκότως ἐπιτιμή-
σειέ μοι. νῦν δ' ἐγὼ μὲν ὑμετέρας τὰς τοιαύτας προ-
αιρέσεις ἀποφαίνω, καὶ δείκνυμι ὅτι καὶ πρὸ ἐμοῦ τοῦτ'
εἶχε τὸ φρόνημα ἡ πόλις, τῆς μέντοι διακονίας τῆς ἐφ'
ἑκάστοις τῶν πεπραγμένων, καὶ ἐμαυτῷ μετεῖναί φη-
μι. οὗτος δὲ τῶν ὅλων κατηγορῶν, καὶ κελεύων ὑμᾶς ἐ-
μοὶ πικρῶς ἔχειν, ὡς φόβων καὶ κινδύνων αἰτίῳ τῇ πό-
λει γεγενημένῳ, τῆς μὲν εἰς τὸ παρὸν τιμῆς ἐμὲ ἀποστερῆ-
σαι γλίχεται, τὰ δ' εἰς ἅπαντα τὸν λοιπὸν χρόνον ἐγ-
κώμια ὑμῶν ἀφαιρεῖται. εἰ γὰρ ὡς οὐ τὰ βέλτιστα ἐμοῦ πο-
λιτευσαμένου τουδὶ καταψηφιεῖσθε, ἡμαρτηκέναι δό-

ξετε, οὐ τῇ τῆς τύχης ἀγνωμωμοσύνῃ τὰ συμβάντα πα-
θεῖν. ἀλλ᾽ οὐκ ἔστιν οὐκ ἔστιν ὅπως ἡμάρτετε ἄνδρες ἀθη-
ναῖοι τὸν ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας
κίνδυνον ἀράμενοι, οὐ μὰ τοὺς ἐν μαραθῶνι προκινδυνεύ-
σαντας τῶν προγόνων, καὶ τοὺς ἐν πλαταιαῖς παρατα-
ξαμένους, καὶ τοὺς ἐν σαλαμῖνι ναυμαχήσαντας, καὶ τοὺς
ἐπ᾽ ἀρτεμισίῳ, καὶ πολλοὺς ἑτέρους τοὺς ἐν τοῖς δημοσίοις
μνήμασι κειμένους ἀγαθοὺς ἄνδρας, οὓς ἅπαντας ὁ-
μοίως ἡ πόλις τῆς αὐτῆς ἀξιώσασα τιμῆς, * ἔθαψεν αἰσ-
χίνη, οὐχὶ τοὺς κατορθώσαντας αὐτῶν, οὐδὲ τοὺς κρατή-
σαντας μόνους, δικαίως, ὃ μὲν γὰρ ἦν ἀνδρῶν ἀγαθῶν
ἔργον, ἅπασι πέπρακται, τῇ τύχῃ δὲ, ἣν ὁ δαίμων ἀ-
πένειμεν ἑκάστοις, ταύτῃ κέχρηνται, ἔπειτ᾽ ὦ κατά-
ρατε, καὶ γραμματοκύφων, σὺ μὲν τῆς παρὰ τουτωνὶ
τιμῆς καὶ φιλανθρωπίας ἐμὲ ἀποστερῆσαι βουλόμενος,
τρόπαια καὶ μάχας, καὶ παλαιὰ ἔργα ἔλεγες, ὧν τίνος
προσεδεῖτο ὁ παρὼν ἀγὼν οὑτοσί; ἐμὲ δὲ ὦ τριταγωνι-
στὰ τὸν περὶ τῶν πρωτείων σύμβουλον τῇ πόλει πα-
ριόντα, τὸ τίνος φρόνημα λαβόντα ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸ
βῆμα ἔδει; τὸ τούτων ἀνάξια ἐροῦντος; δικαίως μέντ᾽
ἂν ἀπέθανον. ἐπεί τε, οὐδ᾽ ὑμᾶς ἄνδρες ἀθηναῖοι ἀπὸ τῆς
αὐτῆς διανοίας δεῖ τάς τε ἰδίας δίκας, καὶ τὰς δημο-
σίας κρίνειν, ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ καθ᾽ ἡμέραν βίου συμβό-
λαια ἐπὶ τῶν ἰδίων νόμων καὶ ἔργων σκοποῦντας, τὰς
δὲ κοινὰς προαιρέσεις εἰς τὰ τῶν προγόνων ἀξιώματα
ἀποβλέποντας, καὶ παραλαμβάνειν γε ἅμα τῇ βα-
κτηρίᾳ καὶ τῷ συμβόλῳ τὸ φρόνημα τὸ τῆς πόλεως νο-
μίζειν ἕκαστον ὑμῶν, ὅταν τὰ δημόσια εἰσίητε κρινοῦν-

τες, εἴπερ ἄξια ἐκείνων πράττειν οἴεσθε χρῆναι. Ἀλλὰ γὰρ ἐμπεσὼν εἰς τὰ πεπραγμένα τοῖς προγόνοις ὑμῶν, ἔστιν ἃ τῶν ψηφισμάτων παρέβην καὶ τῶν πραχθέντων. ἐπανελθεῖν οὖν ὅθεν εἰς ταῦτα ἐξέβην, βούλομαι. ὡς γὰρ ἀφικόμεθα εἰς τὰς Θήβας, καταλαμβάνομεν Φιλίππου καὶ Θετταλῶν, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων παρόντας πρέσβεις, καὶ τοὺς μὲν ἡμετέρους φίλους, ἐν φόβῳ, τοὺς δ' ἐκείνου, θρασεῖς. ὅτι δ' οὐ νῦν ταῦτα λέγω τοῦ συμφέροντος ἕνεκα ἐμαυτοῦ, λέγε μοι τὴν ἐπιστολήν, ἣν τότ' ἐπέμψαμεν εὐθὺς οἱ πρέσβεις. καίτοι τοσαύτῃ γε ὑπερβολῇ συκοφαντίας οὗτος κέχρηται, ὥστ' εἰ μέν τι τῶν δεόντων ἐπράχθη, τὸν καιρὸν οὐκ ἐμέ φησιν αἴτιον γεγενῆσθαι, τῶν δ' ὡς ἑτέρως συμβάντων ἁπάντων ἐμὲ καὶ τὴν ἐμὴν τύχην αἰτίαν εἶναι. καὶ ὡς ἔοικεν ὁ σύμβουλος καὶ ῥήτωρ ἐγὼ τῶν μὲν ἐκ λόγου καὶ τοῦ * βουλεύεσθαι πραχθέντων οὐδεμιᾶς αὐτῷ συναίτιος εἶναι δοκῶ, τῶν δ' ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ κατὰ τὴν στρατηγίαν ἀτυχηθέντων μόνος αἴτιος εἶναι. πῶς ἂν ὠμότερος συκοφάντης γένοιτ' ἂν, ἢ καταρατότερος τούτου; λέγε τὴν ἐπιστολήν. Ἐπιστολή.

Ἐπειδὴ τοίνυν ἐποιήσαντο τὴν ἐκκλησίαν, προσῆγον ἐκείνους προτέρους διὰ τὸ τὴν τῶν συμμάχων τάξιν ἐκείνους ἔχειν, καὶ παρελθόντες ἐδημηγόρουν, πολλὰ μὲν Φίλιππον ἐγκωμιάζοντες, πολλὰ δ' ὑμῶν κατηγοροῦντες, ἅπανθ' ὅσα πώποτε ἐναντία ἐπράξατε Θηβαίοις, ἀναμιμνήσκοντες, τὸ δ' οὖν κεφάλαιον, ἠξίουν, ὧν μὲν εὖ πεπόνθεσαν ὑπὸ Φιλίππου χάριν αὐτοὺς ἀποδοῦναι, ὧν δ' ὑφ' ὑμῶν ἠδίκηνται, δίκην λαβεῖν, ὁποτέρως

βουλόμενοι, ἢ διιέντες αὐτοὺς ἐφ᾽ ὑμᾶς, ἢ συνεμβαλόντας εἰς τὴν ἀττικήν, καὶ ἐδείκνυσαν, ὡς ᾤοντο, ἐκ μὲν ὧν αὐτοὶ συνεβάλλομεν, τὰ ἐκ τῆς ἀττικῆς βοσκήματα καὶ ἀνδράποδα καὶ τἄλλα ἀγαθὰ εἰς τὴν βοιωτίαν ἥξοντα, ἐκ δὲ ὧν ὑμᾶς ἐρεῖν ἔφασαν, τὰ ἐν τῇ βοιωτίᾳ διαρπασθησόμενα ὑπὸ τοῦ πολέμου. καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοις, εἰς ταῦτα δὲ πάντα συντείνοντα, ἔλεγον. ἃ δ᾽ ὑμεῖς πρὸς ταῦτα ἀντείπομεν, τὰ μὲν καθ᾽ ἕκαστα, ἐγὼ μὲν ἀντὶ παντὸς ἂν τιμησαίμην εἰπεῖν τοῦ βίου, ὑμᾶς δὲ δέδοικα, μὴ παρεληλυθότων τῶν καιρῶν, ὥσπερανεὶ κατακλυσμὸν γεγενῆσθαι τῶν πραγμάτων ἡγούμενοι, μάταιον ὄχλον τοὺς περὶ τούτων λόγους νομίσητε, ἃ δ᾽ οὖν ἐπείσαμεν ἡμεῖς, καὶ ἃ ἡμῖν ἀπεκρίναντο, ἀκούσατε. Λέγε ταυτὶ λαβών.

Ἀπόκρισις θηβαίων.

Μετὰ ταῦτα τοίνυν ἐκάλουν ὑμᾶς, καὶ μετεπέμποντο, ἐξῆτε, ἐβοηθεῖτε. ἵνα τὰ ἐν μέσῳ παραλείπω, οὕτως οἰκείως ὑμᾶς ἐδέχοντο, ὥστ᾽ ἔξω τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῶν ἱππέων ὄντων, εἰς τὰς οἰκίας καὶ τὸ ἄστυ δέχεσθαι τὴν στρατιάν, ἐπὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὰ τιμιώτατα. καίτοι τρία ἐν ἐκείνῃ ἡμέρᾳ πᾶσιν ἀνθρώποις ἔδειξαν ἐγκώμια θηβαῖοι καθ᾽ ὑμῶν τὰ κάλλιστα, ἓν μὲν, ἀνδρείας, ἕτερον δὲ, δικαιοσύνης, τρίτον δὲ, σωφροσύνης. καὶ γὰρ τὸν ἀγῶνα μεθ᾽ ὑμῶν μᾶλλον, ἢ πρὸς ὑμᾶς ἑλόμενοι ποιήσασθαι, καὶ ἀμείνους εἶναι, καὶ δικαιότερα ἀξιοῦν ὑμᾶς ἔκριναν ἢ φίλιππον. καὶ τὰ παρ᾽ αὐτοῖς, καὶ τὰ παρὰ πᾶσι δὲ ἐν πλείστῃ φυλακῇ παῖδας καὶ γυναῖκας

ἐφ' ὑμῖν ποιήσαντες σωφροσύνης πίστιν περὶ ὑμῶν ἔχοντες ἔδειξαν. ἐν οἷς ἅπασιν ἄνδρες ἀθηναῖοι, καλά γε ὑμᾶς ὀρθῶς ἐφάνησαν ἐγνωκότες. οὔτε γὰρ εἰς τὴν πόλιν εἰσελθόντος τοῦ στρατοπέδου οὐδεὶς οὐδὲν οὐδὲ ἀδίκως ὑμῖν ἐνεκάλεσεν, οὕτω σώφρονας παρέσχεσθε ὑμᾶς αὐτούς, δίς τε συμπαραταξάμενοι τὰς πρώτας μάχας, τὴν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὴν χειμερινήν, οὐκ ἀμέμπτους μόνον ὑμᾶς αὐτούς, ἀλλὰ καὶ θαυμαστοὺς ἐδείξατε, τῷ κόσμῳ, ταῖς παρασκευαῖς, τῇ προθυμίᾳ, ἐφ' οἷς παρὰ μὲν τῶν ἄλλων ὑμῖν ἐγίγνοντο ἔπαινοι, παρὰ δὲ ὑμῶν, θυσίαι καὶ πομπαὶ τοῖς θεοῖς. καὶ ἔγω γε ἡδέως ἂν ἐροίμην αἰσχίνην, ὅτε ταῦθ' ἐπράττετο, καὶ ζήλου, καὶ χαρᾶς, καὶ ἐπαίνων ἦν ἡ πόλις μεστή, πότερον συνέθυε καὶ συνευφραίνετο τοῖς πολλοῖς, ἢ λυπούμενος καὶ στένων καὶ δυσμεναίνων ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀγαθοῖς οἴκοι καθῆτο. εἰ μὲν γὰρ παρῆν, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἐξητάζετο, πῶς οὐ δεινὰ ποιεῖ, μᾶλλον δ' οὐδ' ὅσια, εἰ ὧν ὡς ἀρίστων αὐτὸς τοὺς θεοὺς ἐποιήσατο μάρτυρας ταῦθ' ὡς οὐκ ἄριστα νῦν ὑμᾶς ἀξιοῖ ψηφίσασθαι, τοὺς ὀμωμοκότας τοὺς θεούς. εἰ δὲ μὴ παρῆν, πῶς οὐκ ἀπολωλέναι πολλάκις ἐστὶ δίκαιος, εἰ ἐφ' οἷς ἔχαιρον οἱ ἄλλοι, ταῦτα ἐλυπεῖτο ὁρῶν; λέγε δὴ καὶ ταῦτα τὰ ψηφίσματά μοι.

Ψηφίσματα θυσιῶν.

Οὐκοῦν, ἡμεῖς μὲν ἐν θυσίαις ἦμεν τότε, θηβαῖοι δὲ, ἐν τῷ δι' ἡμᾶς σεσῶσθαι νομίζειν, καὶ περιειστήκει τοῖς βοηθείας δεήσεσθαι δοκοῦσιν, ἀφ' ὧν ἔπραττον οὗτοι, αὐτοῖς, βοηθεῖν ἑτέροις, ἐξ ὧν ἐπείσθητέ μοι. ἀλλὰ μὴν οἵας τότε

ἠφίει φωνὰς ὁ Φίλιππος, καὶ ἐν οἵαις ἦν ταραχαῖς ἐπὶ τούτοις, ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τῶν ἐκείνου μαθήσεσθε, ὧν εἰς πελοπόννησον ἔπεμψε. καί μοι λέγε ταύτας λαβών. ἵν' εἰδῆτε ὅτι ἡ ἐμὴ συνέχεια καὶ πλάνη καὶ ταλαιπωρίαι, καὶ τὰ πολλὰ ψηφίσματα, ἃ νῦν οὗτος διέσυρε, τί ἀπειργάσατο. καίτοι, πολλοὶ παρ' ὑμῖν ἄνδρες ἀθηναῖοι γεγόνασι ῥήτορες ἔνδοξοι καὶ μεγάλοι πρὸ ἐμοῦ, καλλίστρατος ἐκεῖνος, ἀριστοφῶν, κέφαλος, θρασύβουλος, ἕτεροι μυρίοι, ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς τούτων πώποτε διὰ παντὸς ἔδωκεν ἑαυτὸν εἰς οὐδὲν τῇ πόλει, ἀλλ' ὁ μὲν γράφων, οὐκ ἂν ἐπρέσβευσεν, ὁ δὲ πρεσβεύων, οὐκ ἂν ἔγραψεν. ὑπελείπετο γὰρ αὐτῶν ἕκαστος ἑαυτῷ ἅμα μὲν ῥᾳστώνην, ἅμα δ' εἴ τι γίγνοιτο, ἀναφοράν. τί οὖν εἴποι τις ἄν. σὺ τοσοῦτον ὑπερῆρας ῥώμῃ καὶ τόλμῃ ὥστε πάντα ποιεῖν αὐτός; οὐ λέγω ταῦτα. ἀλλ' οὕτως ἐπεπείσμην μέγαν εἶναι τὸν κατειληφότα κίνδυνον τὴν πόλιν, ὥστ' οὐκ ἐδόκει μοι * χώραν, οὐδὲ πρόνοιαν οὐδεμίαν τῆς ἰδίας ἀσφαλείας διδόναι, ἀλλ' ἀγαπητὸν εἶναι, εἰ μηδὲν παραλείπωμεν τις, ἃ δεῖ, πράξειν. ἐπεπείσμην δ' ὑπὲρ ἐμαυτοῦ, τυχὸν μὲν ἀναισθητῶν, ὅμως δ' ἐπεπείσμην, μήτε γράφοντ' ἂν ἐμοῦ γράψαι βέλτιον μηδένα, μήτε πράττοντα πρᾶξαι, μήτε πρεσβεύοντα πρεσβεῦσαι προθυμότερον, μὴ δὲ δικαιότερον, διὰ ταῦτα ἐν ἅπασιν ἐμαυτὸν ἔταττον. λέγε δὴ τὰς ἐπιστολὰς Φιλίππου.

Επιστολαί.

Εἰς ταῦτα κατέστησε Φίλιππον ἡ ἐμὴ πολιτεία αἰσχίνη. ταύτην τὴν φωνὴν ἐκεῖνος ἀφῆκε διὰ ἐμέ, πολλοὺς καὶ θρασεῖς τὰ πρὸ τούτων τῇ πόλει ἐπαιρόμενος

λόγους, ἀνθ' ὧν δικαίως ἐστεφανούμην ὑπὸ τουτουί, καὶ σὺ παρὼν οὐκ ἀντέλεγες. ὁ δὲ γραψάμενος διώνδας τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων οὐκ ἔλαβε. Καί μοι λέγε ταῦτα τὰ ψηφίσματα, τὰ τότε μὲν ἀποπεφευγότα, ὑπὸ τούτου δὲ οὐδὲ γραφέντα.

Ψηφίσματα.

Ταυτὶ τὰ ψηφίσματα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὰς αὐτὰς συλλαβὰς, καὶ τὰ αὐτὰ ῥήματα ἔχει, ἅπερ πρότερον μὲν ἀριστόνικος, νῦν δὲ κτησιφῶν γέγραφεν οὑτοσί, καὶ ταῦτ' αἰσχίνης οὔτ' ἐδίωξεν αὐτὸς, οὔτε τῷ γραψαμένῳ συγκατηγόρησε. καίτοι τότε τὸν δημομέλην τὸν ταῦτα γράφοντα, καὶ τὸν ὑπερείδην, εἴπερ ἀληθῆ μου νῦν κατηγορεῖ, μᾶλλον ἂν εἰκότως ἢ τόνδ' ἐδίωκε. διὰ τί; ὅτι τούτῳ μὲν, ἔστ' ἀνενεγκεῖν ἐπ' ἐκείνους, καὶ τὰς τῶν δικαστηρίων γνώσεις, καὶ τὸ, τοῦτον αὐτὸν ἐκείνων μὴ κατηγορηκέναι, ταῦτα γραψάντων ἅπερ οὗτος νυνί, καὶ τὸ, τοὺς νόμους μηκέτι ἐᾶν περὶ τῶν οὕτω πραχθέντων κατηγορεῖν, καὶ πολλὰ ἕτερα, τότε δ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἀνεκρίνετο ἐφ' ἑαυτοῦ, πρίν τι τούτων προλαβεῖν. ἀλλ' οὐκ ἦν οἶμαι τότε, ἃ νυνὶ ποιεῖ, ἐκ παλαιῶν χρόνων, καὶ ψηφισμάτων πολλῶν ἐκλέξαντα, ἃ μήτε προῄδει μηδεὶς, μήτ' ἂν ᾠήθη τήμερον ῥηθῆναι, διαβάλλειν, καὶ μετενεγκόντα τοὺς χρόνους, καὶ προφάσεις ἀντὶ τῶν ἀληθῶν ψευδεῖς μεταθέντα τοῖς πεπραγμένοις, δοκεῖν τι λέγειν. Οὐκ ἦν τότε ταῦτα, ἀλλ' ἐπ' αὐτῆς ἀληθείας ἐγγὺς οὔσης, τῶν ἔργων ἔτι μεμνημένων ὑμῶν, καὶ μόνον οὐκ ἐν ταῖς χερσὶν ἕκαστα ἐχόντων, πάντες ἐγίγνοντ' ἂν οἱ λόγοι, διόπερ τοὺς παραυτίκα τὰ πράγματα ἐλέγ

χους φυγὼν, νυνὶ ὕστερον ἥκει, ῥητόρων ἀγῶνα γυμνάζων ὥς γέ μοι δοκεῖ, καὶ οὐχὶ τῶν πεπολιτευμένων ἐξέτασιν ποιήσειν ὑμᾶς ὑπολαμβάνων, καὶ λόγων κρίσιν, οὐ τοῦ τῇ πόλει συμφέροντος ἔσεσθαι. εἶτα σοφίζεται, καὶ φησὶ προσήκειν, ἧς μὲν οἴκοθεν ἥκετ' ἔχοντες δόξης περὶ ἡμῶν, ἀμελῆσαι, ὥσπερ δὲ ὅταν οἰόμενοι περιεῖναι χρήματά τῳ λογίζησθε, κἂν καθαραὶ ὦσιν αἱ ψῆφοι, καὶ μηδὲν περιῇ, συγχωρεῖτε, οὕτω καὶ νῦν τοῖς ἐκ τοῦ λόγου φαινομένοις προσθέσθαι. θεάσασθε τοίνυν ὡς σαθρὸν ὡς ἔοικέν ἐστι φύσει, πᾶν ὅ, τι ἂν μὴ δικαίως ᾖ πεπραγμένον, ἐκ γὰρ αὐτοῦ τοῦ σοφοῦ τούτου παραδείγματος ὡμολόγηκε νυνὶ ὑμᾶς ὑπάρχειν ἐγνωσμένους, ἐμὲ μὲν λέγειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, αὐτὸν δ' ὑπὲρ Φιλίππου. οὐ γὰρ ἂν μεταπείθειν ὑμᾶς ἐζήτει, μὴ τοιαύτης οὔσης τῆς ὑπαρχούσης ὑπολήψεως περὶ ἑκατέρου. καὶ μὴν ὅτι γε οὐ δίκαια λέγει μεταθέσθαι ταύτην τὴν δόξαν ἀξιῶν ὑμᾶς, ἐγὼ διδάξω ῥᾳδίως, οὐ τιθεὶς ψήφους, οὐ γὰρ ἐστὶν ὁ τῶν πραγμάτων οὗτος λογισμός, ἀλλ' ἀναμιμνήσκων ἕκαστα ἐν βραχέσι, λογισταῖς ἅμα καὶ μάρτυσι τοῖς ἀκούουσιν ὑμῖν χρώμενος. ἡ γὰρ ἐμὴ πολιτεία, ἧς οὗτος κατηγορεῖ, ἀντὶ μὲν τοῦ, Θηβαίους μετὰ Φιλίππου συνεμβαλεῖν εἰς τὴν χώραν, ὃ πάντες ᾤοντο ἔσεσθαι, μεθ' ἡμῶν παραταξαμένους, ἐκεῖνον κωλύειν ἐποίησεν, ἀντὶ δὲ τοῦ, ἐν τῇ ἀττικῇ τὸν πόλεμον εἶναι, ἑπτακόσια στάδια ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τοῖς βοιωτῶν ὁρίοις γενέσθαι, ἀντὶ δὲ τοῦ, τοὺς λῃστὰς ἡμᾶς φέρειν καὶ ἄγειν ἐκ τῆς εὐβοίας, ἐν εἰρήνῃ τὴν ἀττικὴν, ἐκ θαλάττης εἶναι πάντα τὸν πόλεμον, ἀντὶ δὲ τοῦ, τὸν Ἑλ-

λήσποντον ἔχειν Φίλιππον λαβόντα βυζάντιον, συμπολεμεῖν τοὺς βυζαντίους μεθ' ἡμῶν πρὸς ἐκεῖνον. ἆρά σοι ψήφοις ὅμοιος ὁ τῶν ἔργων λογισμὸς φαίνεται; ἢ δεῖν ἀνταμελεῖν ταῦτα, ἀλλ' οὐχ ὅπως τὸν ἅπαντα χρόνον μνημονευθήσεται σκέψασθαι; καὶ οὐκέτι προστίθημι, ὅτι τῆς μὲν ὠμότητος, ἣν ἐν οἷς καθάπαξ τινῶν κύριος κατέστη φίλιππος, ἔστιν ἰδεῖν, ἑτέροις πειραθῆναι συνέβη, τῆς δὲ φιλανθρωπίας, ἣν τὰ λοιπὰ τῶν πραγμάτων ἐκεῖνος περιβαλλόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐπλάττετο, ὑμεῖς καλῶς ποιοῦντες τοὺς καρποὺς κεκόμισθε, ἀλλ' ἐῶ ταῦτα. Καὶ μὴν, οὐδὲ τοῦτ' εἰπεῖν ὀκνήσω, ὅτι ὁ τὸν ῥήτορα βουλόμενος δικαίως ἐξετάζειν, καὶ μὴ συκοφαντεῖν, οὐκ ἂν οἷα σὺ νῦν ἔλεγες, τοιαῦτα κατηγόρει, παραδείγματα πλάττων, καὶ ῥήματα, καὶ σχήματα μιμούμενος, πάνυ γὰρ παρὰ τοῦτο, οὐχ ὁρᾷς; γέγονε τὰ τῶν ἑλλήνων πράγματα, εἰ τουτὶ τὸ ῥῆμα, ἀλλὰ μὴ τουτὶ διελέχθην ἐγώ, ἢ δευρὶ τὴν χεῖρα, ἀλλὰ μὴ δευρὶ παρήνεγκα, ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ἂν ἐσκόπει, τίνας εἶχεν ἀφορμὰς ἡ πόλις, καὶ τίνας δυνάμεις, ὅτ' εἰς τὰ πράγματα εἰσῄειν, καὶ τίνας συνήγαγον αὐτῇ μετὰ ταῦτ' ἐπιστὰς ἐγώ. καὶ πῶς εἶχε τὰ τῶν ἐναντίων, εἶτ' εἰ μὲν ἐλάττους ἐποίησα τὰς δυνάμεις, παρ' ἐμοὶ τἀδίκημ' ἂν ἐδείκνυες ὄν, εἰ δὲ πολλῷ μείζους, οὐκ ἂν ἐσυκοφάντεις. ἐπειδὴ δὲ σὺ τοῦτο πέφευγας, ἐγὼ ποιήσω, καὶ σκοπεῖτε εἰ δικαίως χρήσωμαι τῷ λόγῳ. Δύναμιν μὲν τοίνυν εἶχεν ἡ πόλις τοὺς νησιώτας, οὐχ ἅπαντας, ἀλλὰ τοὺς ἀσθενεστάτους, οὔτε γὰρ χῖος, οὔτε ῥόδος, οὔτε κέρκυρα μεθ' ἡμῶν ἦν, χρημάτων δὲ σύνταξιν εἰς πέντε καὶ τετ

ταράκοντα τάλαντα καὶ ταῦτ᾽ ἦν προεξηλεγμένα. ὁπλίτην δὲ, ἢ ἱππέα, πλὴν τῶν οἰκείων, οὐδένα. ὃ δὲ πάντων καὶ φοβερώτατον καὶ μάλισθ᾽ ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, οὗτοι παρεσκευάκεισαν τοὺς περιχώρους πάντας ἔχθρας ἢ φιλίας ἐγγυτέρω, μεγαρεῖς, θηβαίους, εὐβοέας. τὰ μὲν τῆς πόλεως οὕτως ὑπῆρχεν ἔχοντα, καὶ οὐδεὶς ἂν ἔχοι παρὰ ταῦτ᾽ εἰπεῖν ἄλλ᾽ οὐδέν. τὰ δὲ τοῦ φιλίππου πρὸς ὃν ἦν ἡμῖν ὁ ἀγὼν, σκέψασθε, πῶς. πρῶτον μὲν ἦρχε τῶν ἀκολουθούντων αὐτὸς αὐτοκράτωρ, ὃ τῶν εἰς τὸν πόλεμον μέγιστόν ἐστιν ἁπάντων, εἶθ᾽ οὗτοι τὰ ὅπλα εἶχον ἐν ταῖς χερσὶν ἀεὶ, ἔπειτα χρημάτων εὐπόρει, καὶ ἔπραττεν ἃ δόξειεν αὐτῷ οὐ προλέγων ἐν τοῖς ψηφίσμασιν, οὐδ᾽ ἐν τῷ φανερῷ βουλευόμενος, οὐδ᾽ ὑπὸ τῶν συκοφαντούντων κρινόμενος, οὐδὲ γραφὰς φεύγων παρανόμων, οὐδ᾽ ὑπεύθυνος ὢν οὐδενί. ἀλλ᾽ ἁπλῶς αὐτὸς δεσπότης, ἡγεμὼν, κύριος πάντων. ἐγὼ δ᾽ ὁ πρὸς τοῦτον ἀντιτεταγμένος. καὶ γὰρ τοῦτ᾽ ἐξετάσαι δίκαιον, τίνος κύριος ἦν; οὐδενός. αὐτὸ γὰρ τὸ δημηγορεῖν πρῶτον, οὗ μόνου μετεῖχον ἐγὼ, ἐξ ἴσου προὐτίθετε ὑμεῖς τοῖς παρ᾽ ἐκείνου μισθαρνοῦσι καὶ ἐμοί, καὶ ὅσα οὗτοι περιγένοιντο ἐμοῦ, πολλὰ δ᾽ ἐγίγνετο τοιαῦτα, δι᾽ ἣν ἕκαστον τύχοι πρόφασιν, ταῦθ᾽ ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ἀπῄειτε βεβουλευμένοι. ἀλλ᾽ ὅμως ἐκ τοιούτων ἐγὼ ἐλαττωμάτων συμμάχους μὲν ὑμῖν ἐποίησα, εὐβοέας, ἀχαιοὺς, κορινθίους, θηβαίους, μεγαρέας, λευκαδίους, κερκυραίους, ἀφ᾽ ὧν μύριοι μὲν καὶ πεντακισχίλιοι ξένοι, δισχίλιοι δὲ ἱππεῖς ἄνευ τῶν πολιτικῶν δυνάμεων συνήχθησαν, χρημάτων δὲ ὅσων ἠδυνήθην, ἐγὼ

πλείστην συντέλειαν ἐποίησα. εἰ δὲ λέγεις ἢ τὰ πρὸς θηβαίους δίκαια αἰσχίνη, ἢ τὰ πρὸς βυζαντίους, ἢ τὰ πρὸς εὐβοέας, ἢ περὶ τῶν ἴσων νυνὶ διαλέγῃ, πρῶτον μὲν ἀγνοεῖς, ὅτι καὶ πρότερον τῶν ὑπὲρ τῶν ἑλλήνων ἐκείνων ἀγωνισαμένων τριήρων τριακοσίων οὐσῶν τῶν πασῶν τὰς διακοσίας ἡ πόλις παρέσχετο, καὶ οὐκ ἐλαττοῦσθαι νομίζουσα, οὐδὲ κρίνουσα τοὺς ταῦτα συμβουλεύσαντας, οὐδὲ ἀγανακτοῦσα ἐπὶ τούτοις ἑωρᾶτο· αἰσχρὸν γάρ, ἀλλὰ τοῖς θεοῖς ἔχουσα χάριν, εἰ κοινοῦ κινδύνου τοῖς ἕλλησι περιστάντος αὐτὴ διπλάσια τῶν ἄλλων εἰς τὴν ἁπάντων σωτηρίαν παρέσχετο. εἶτα κενὰς χαρίζῃ χάριτας τουτοισὶ συκοφαντῶν ἐμέ. τί γὰρ νῦν λέγεις οἷα ἐχρῆν πράττειν, ἀλλ' οὐ τότ' ὢν ἐν τῇ πόλει, καὶ παρὼν ταῦτ' ἔγραφες; εἴπερ ἐνεδέχετο παρὰ τοὺς παρόντας καιρούς, ἐν οἷς οὐχ ὅσα ἂν * βουλώμεθα, ἀλλ' ὅσα δοίη τὰ πράγματα, ἔδει δέχεσθαι. ὁ γὰρ ἀντωνούμενος ταχὺ τοὺς παρ' ἡμῶν ἀπελαυνομένους προσδεξόμενος καὶ χρήματα προσθήσων, ὑπῆρχεν ἕτοιμος. ἀλλ' εἰ νῦν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις κατηγορίας ἔχω, τί ἂν οἴεσθε, * εἰ τότ' ἐμοῦ περὶ τούτων ἀκριβολογουμένου, ἀπῆλθον αἱ πόλεις καὶ προσέθεντο φιλίππῳ, καὶ ἅμα εὐβοίας, καὶ θηβῶν, καὶ βυζαντίου κύριος κατέστη; τί ποιεῖν ἂν, ἢ τί οἴεσθε λέγειν τοὺς ἀσεβεῖς ἀνθρώπους τουτουσί; οὐχ ὡς ἐξεδόθησαν; οὐχ ὡς ἀπηλάθησαν βουλόμενοι μεθ' ἡμῶν εἶναι; εἶτα τοῦ μὲν ἑλλησπόντου διὰ βυζαντίων ἐγκρατὴς καθέστη, καὶ τῆς σιτοπομπίας τῆς τῶν ἑλλήνων κύριος γέγονε; πόλεμος δ' ὅμορος καὶ βαρὺς εἰς τὴν ἀττικὴν διὰ θηβαίων κεκόμισται; ἄπλους δ' ἡ θα-

λαττα ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς εὐβοίας ὁρμωμένων λῃστῶν γέγονεν; οὐκ ἂν ταῦτ' ἔλεγον, καὶ πολλά γε πρὸς τούτοις ἕτερα; πονηρὸν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι πονηρὸν ὁ συκοφάντης ἀεὶ, καὶ πανταχόθεν βάσκανον καὶ φιλαίτιον. τοῦτο δὲ καὶ φύσει κίναδος ἀνθρώπιόν ἐστι, οὐδὲν ἐξ ἀρχῆς ὑγιὲς πεποιηκὸς, οὐδ' ἐλεύθερον, αὐτοτραγικὸς, πίθηκος, ἀρουραῖος οἰνόμαος, παράσημος ῥήτωρ. τί γὰρ ἡ σὴ δεινότης εἰς ὄνησιν ἥκει τῇ πατρίδι; νῦν ἡμῖν λέγεις ὑπὲρ τῶν παρεληλυθότων; ὥσπερ ἂν εἴ τις ἰατρὸς ἀσθενοῦσι μὲν τοῖς κάμνουσιν εἰσιὼν μὴ λέγοι, μὴ δὲ δεικνύοι δι' ὧν ἀποφεύξονται τὴν νόσον, ἐπειδὴ δὲ τελευτήσειέ τις αὐτῶν, καὶ τὰ νομιζόμενα αὐτῷ φέροιτο, ἀκολουθῶν ἐπὶ τὸ μνῆμα, διεξίοι, εἰ τὸ, καὶ τὸ, ἐποίησεν ἄνθρωπος οὑτοσὶ, οὐκ ἂν ἀπέθανεν. ἐμβρόντητε, εἶτα νῦν λέγεις; οὐ τοίνυν οὐδὲ τὴν ἧτταν εἰ ταύτῃ γαυριᾷς, ἐφ' ᾗ στένειν σε ὦ κατάρατε προσῆκεν, ἐν οὐδενὶ τῶν παρ' ἐμοὶ γεγονυῖαν εὑρήσετε τῇ πόλει. οὑτωσὶ δὲ λογίζεσθε, οὐδαμοῦ πώποτε * ὅπου πρεσβευτὴς ἐπέμφθην ὑφ' ὑμῶν ἐγὼ, ἡττηθεὶς ἀπῆλθον τῶν παρὰ φιλίππου πρέσβεων, οὐκ ἐκ θετταλίας, οὐδ' ἐξ ἀμβρακίας, οὐκ ἐξ ἰλλυριῶν, οὐ παρὰ τῶν θρᾳκῶν βασιλέων, οὐκ ἐκ βυζαντίου, οὐκ ἄλλοθεν οὐδαμόθεν, οὐ τὰ τελευταῖα πρώην ἐκ θηβῶν, ἀλλ' ἐν οἷς κρατηθεῖεν οἱ πρέσβεις αὐτοῦ τῷ λόγῳ, ταῦτα τοῖς ὅπλοις ἐπιὼν κατεστρέφετο. ταῦτ' οὖν ἀπαιτεῖς παρ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ αἰσχύνῃ τὸν αὐτὸν εἴς τε μαλακίαν σκώπτων, καὶ τῆς φιλίππου δυνάμεως ἀξιῶν ἕνα ὄντα κρείττω γενέσθαι; καὶ ταῦτα τοῖς λόγοις. τίνος γὰρ ἄλλου κύριος ἦν ἐγώ; οὐ γὰρ τῆς γε

ἑκάστου ψυχῆς, οὐδὲ τῆς τύχης τῶν παρατεταγμένων, οὐδὲ τῆς στρατηγίας, ἧς ἐμὲ ἀπαιτεῖς εὐθύνας. οὕτω σκαιὸς εἶ. ἀλλὰ μὴν, ὧν γ' ἂν ὁ ῥήτωρ ὑπεύθυνος εἴη, πᾶσαν ἐξέτασιν λάμβανε, οὐ παραιτοῦμαι. τίνα οὖν ἐστι ταῦτα; ἰδεῖν τὰ πράγματα ἀρχόμενα, καὶ προαισθέσθαι, καὶ προειπεῖν τοῖς ἄλλοις. ταῦτα πέπρακταί μοι. καὶ ἔτι τὰς ἑκασταχοῦ βραδυτῆτας, ὄκνους, ἀγνοίας, φιλονεικίας, ἃ πολιτικὰ ταῖς πόλεσι πρόσεστιν ἁπάσαις, καὶ ἀναγκαῖα ἁμαρτήματα, ταῦθ' ὡς εἰς ἐλάχιστον συστεῖλαι, καὶ τοὐναντίον εἰς ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν, καὶ τοῦ τὰ δέοντα ποιεῖν ὁρμὴν προτρέψαι. καὶ ταῦτά μοι πάντα πεποίηται, καὶ οὐδεὶς μήποτε ἀνθρώπων εὕροι τὸ κατ' ἐμὲ οὐδὲν ἐλλειφθέν. εἰ τοίνυν τίς ὅντινοῦν ἔροιτο, τίσι τὰ πλεῖστα Φίλιππος ὧν κατέπραξε διῳκήσατο, πάντες ἂν εἴποιεν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ τῷ διδόναι, καὶ διαφθείρειν τοὺς ἐπὶ τῶν πραγμάτων. οὐκοῦν, τῶν μὲν δυνάμεων οὔτε κύριος, οὔθ' ἡγεμὼν ἦν ἐγώ. ὥστε οὐδὲ ὁ λόγος τῶν κατὰ ταῦτα πραχθέντων, πρὸς ἐμέ. καὶ μὴν, τῷ γε μὴ διαφθαρῆναι χρήμασι κεκράτηκα Φιλίππου. ὥσπερ γὰρ ὁ ὠνούμενος νενίκηκε τὸν λαβόντα ἐὰν πρίηται, οὕτως ὁ μὴ λαβὼν μηδὲ διαφθαρεὶς νενίκηκε τὸν ὠνούμενον. ὥστε ἀήττητος ἡ πόλις τὸ κατ' ἐμέ. ἃ μὲν τοίνυν ἐγὼ παρεσχόμην εἰς τὸ δικαίως τοιαῦτα γράφειν τοῦτον περὶ ἐμοῦ, πρὸς πολλοῖς ἑτέροις ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις ἐστίν. ἃ δ' οἱ πάντες ὑμεῖς ἴστε, ταῦτ' ἤδη λέξω. μετὰ γὰρ τὴν μάχην εὐθὺς ὁ δῆμος εἰδὼς καὶ ἑωρακὼς πάντα ὅσα ἔπραττον ἐγὼ ἐν αὐτοῖς τοῖς δεινοῖς καὶ φοβεροῖς ἐμβεβηκώς, ἡνίκα οὐδ' ἀγνω

μονῆσαι τι θαυμαστὸν ἦν τοὺς πολλοὺς πρὸς ἐμέ, πρῶτον μὲν περὶ σωτηρίας τῆς πόλεως, τὰς ἐμὰς γνώμας ἐχειροτόνει, καὶ πάνθ' ὅσα τῆς φυλακῆς ἕνεκα ἐπράττετο, ἡ διάταξις τῶν φυλάκων, αἱ τάφροι, τὰ εἰς τὰ τείχη χρήματα διὰ τῶν ἐμῶν ψηφισμάτων ἐγίγνετο. ἔπειτα αἱρούμενος σιτώνην ἐκ πάντων ἐμὲ ἐχειροτόνησεν ὁ δῆμος. καὶ μετὰ ταῦτα συστάντων οἷς ἦν ἐπιμελὲς κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, καὶ γραφὰς, εὐθύνας, εἰσαγγελίας, πάντα ταῦτα ἐπαγόντων μοι οὐ δι' ἑαυτῶν τό γε πρῶτον, ἀλλὰ δι' ὧν μάλιστα ὑπελάμβανον ἀγνοηθήσεσθαι, ἴστε γὰρ δήπου καὶ μέμνησθε, ὅτι τοὺς πρώτους χρόνους, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐκρινόμην ἐγὼ, καὶ οὔτ' ἀπόνοια Σωσικλέους, οὔτε συκοφαντία Φιλοκράτους, οὔτε Διώνδου, καὶ Μελάνου μανία, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν ἀπείρατον ἦν τούτοις κατ' ἐμοῦ. ἐν τοίνυν τούτοις πᾶσι μάλιστα μὲν διὰ τοὺς θεοὺς, δεύτερον δὲ δι' ὑμᾶς καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας Ἀθηναίους ἐσωζόμην δικαίως, τοῦτο γὰρ καὶ ἀληθές ἐστι, καὶ ὑπὲρ τῶν ὀμωμοκότων. καὶ ὑπὲρ τῶν τὰ εὔορκα γνόντων δικαστῶν. οὐκοῦν, ἐν μὲν οἷς εἰσηγγελλόμην ὅτε ἀπεψηφίζεσθέ μου καὶ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων τοῖς διώκουσιν οὐ μετεδίδοτε, τότ' ἐψηφίζεσθε τὰ ἄριστά με πράττειν, ἐν οἷς δὲ τὰς γραφὰς ἀπέφυγον, ἔννομα καὶ γράφειν καὶ λέγειν ἀπεδεικνύμην, ἐν οἷς δὲ τὰς εὐθύνας ἀπεσημαίνεσθε, δικαίως καὶ ἀδωροδοκήτως πάντα πεπρᾶχθαί μοι προσωμολογεῖτε. τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων τί προσῆκον ἢ τί δίκαιον ἦν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένοις θέσθαι τὸν Κτησιφῶντα ὄνομα; οὐχ ὃ τὸν δῆμον ἑώρα τιθέμενον;

οὐχ ὁ τοὺς ὀμωμοκότας δικαστὰς, οὐχ ὁ τὴν ἀλήθειαν παρὰ πᾶσι βεβαιοῦσαν; ναί φησιν, ἀλλὰ τὸ τοῦ κεφάλου καλὸν, τὸ μηδεμίαν γραφὴν φυγεῖν; καὶ νὴ Δί' εὔδαιμόν γε. ἀλλὰ τί μᾶλλον, ὁ πολλάκις μὲν φυγὼν, μηδεπώποτε δ' ἐξελεγχθεὶς ἀδικῶν, ἐν ἐγκλήματι γίγνοιτ' ἂν διὰ τοῦτο δικαίως; καίτοι πρός γε τοῦτον ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ τὸ τοῦ κεφάλου καλὸν εἰπεῖν ἔστι μοι. οὐδεμίαν γὰρ πώποτ' ἐγράψατό με, οὐδ' ἐδίωξε γραφήν. ὥστε ὑπὸ σοῦ γε ὡμολόγημαι μηδὲν εἶναι τοῦ κεφάλου χείρων πολίτης. πολλαχόθεν μὲν τοίνυν ἄν τις ἴδοι τὴν ἀγνωμοσύνην αὐτοῦ καὶ τὴν βασκανίαν, οὐχ ἥκιστα δ' ἀφ' ὧν περὶ τῆς τύχης διελέχθη. ἐγὼ δ' ὅλως μὲν ὅστις ἄνθρωπος ὢν ἀνθρώπῳ τύχην προφέρει, παντελῶς ἀνόητον ἡγοῦμαι. ἣν γὰρ ὁ τὰ βέλτιστα πράττειν νομίζων καὶ ἀρίστην ἔχειν οἰόμενος, οὐκ οἶδεν εἰ μενεῖ τοιαύτη μέχρι τῆς ἑσπέρας, πῶς χρὴ περὶ ταύτης λέγειν, ἢ πῶς ὀνειδίζειν ἑτέρῳ. ἐπειδὴ δ' οὗτος πρὸς πολλοῖς ἄλλοις, καὶ περὶ τούτων ὑπερηφάνως κέχρηται τῷ λόγῳ, σκέψασθε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ θεωρήσατε, ὅσῳ καὶ ἀληθέστερον καὶ ἀνθρωπινώτερον ἐγὼ περὶ τῆς τύχης τούτου διαλεχθήσομαι. ἐγὼ τὴν μὲν τῆς πόλεως τύχην ἀγαθὴν ἡγοῦμαι, καὶ ταῦθ' ὁρῶ καὶ τὸν Δία τὸν δωδωναῖον ὑμῖν καὶ τὸν ἀπόλλω τὸν πύθιον μαντευόμενον, τὴν μέντοι τῶν πάντων ἀνθρώπων ἣ νῦν ἐπέχει, χαλεπὴν καὶ δεινήν. τίς γὰρ ἑλλήνων, ἢ τίς βαρβάρων οὐ πολλῶν κακῶν ἐν τῷ παρόντι πεπείραται καιρῷ; τὸ μὲν τοίνυν προελέσθαι τὰ κάλλιστα, καὶ τὸ τῶν οἰηθέντων ἑλλήνων εἰ προοῖντο ἡμᾶς, ἐν εὐδαιμονίᾳ διά

ξειν, ἂν τῶν ἐκείνων ἄμεινον πράττειν, τῆς ἀγαθῆς τύ
χης τῆς πόλεως εἶναι τίθημι. τὸ δὲ προσκροῦσαι, καὶ μὴ
πάνθ᾽ * ὅσ᾽ ἠβουλόμεθ᾽ ἡμῖν συμβῆναι, τῆς τῶν ἄλλων ἀν
θρώπων τύχης τὸ ἐπιβάλλον ἐφ᾽ ἡμᾶς μέρος μετει-
ληφέναι νομίζω τὴν πόλιν. τὴν δ᾽ ἰδίαν τύχην τὴν
ἐμὴν καὶ τὴν ἑνὸς ἡμῶν ἑκάστου ἐν τοῖς ἰδίοις ἐξετά-
ζειν δίκαιον εἶναι νομίζω. ἐγὼ μὲν οὖν οὑτωσὶ περὶ τῆς τύ
χης ἐξετάζειν ἀξιῶ, ὀρθῶς καὶ δικαίως ὡς ἐμαυτῷ δο
κῶ, νομίζω δὲ καὶ ὑμῖν συνδοκεῖν. ὁ δὲ, τὴν ἰδίαν τύ-
χην τὴν ἐμὴν τῆς κοινῆς τῆς πόλεως κυριωτέραν εἶναί
φησι, τὴν μικρὰν καὶ φαύλην τῆς ἀγαθῆς καὶ μεγά
λης. καὶ πῶς ἔνι τοῦτο γενέσθαι; καὶ μὴν εἴ γε τὴν ἐμὴν τύ
χην πάντως ἐξετάζειν αἰσχίνη προαιρῇ, πρὸς τὴν σαυ
τοῦ σκόπει, κἂν εὕρῃς τὴν ἐμὴν βελτίω τῆς σῆς, παῦ-
σαι λοιδορούμενος αὐτῇ. Σκόπει τοίνυν εὐθὺς ἐξ
ἀρχῆς. καί μοι πρὸς διὸς καὶ θεῶν, μηδεμίαν ψυχρό-
τητα καταγνῷ μηδείς. ἐγὼ γὰρ οὔτ᾽ εἴ τις πενίαν προ-
πηλακίζει, νοῦν ἔχειν ἡγοῦμαι, οὔτ᾽ εἴ τις ἐν ἀφθόνοις τρα-
φεὶς ἐπὶ τούτῳ σεμνύνεται, ἀλλ᾽ ὑπὸ τῆς τουτουὶ τοῦ
χαλεποῦ βλασφημίας καὶ συκοφαντίας εἰς τοιούτους
λόγους ἐμπίπτειν ἀναγκάζομαι, οἷς ἐκ τῶν ἐνόντων ὡς
ἂν δύνωμαι μετριώτατα χρήσομαι. ἐμοὶ μὲν τοίνυν ὑ-
πῆρξεν αἰσχίνη παιδὶ μὲν ὄντι φοιτᾶν εἰς τὰ προσή-
κοντα διδασκαλεῖα, καὶ ἔχειν, ὅσα χρὴ τὸν μηδὲν αἰσχρὸν
ποιήσοντα δι᾽ ἔνδειαν, ἐξελθόντι δὲ ἐκ παίδων τἀκό
λουθα τούτοις πράττειν, χορηγεῖν, τριηραρχεῖν, εἰσφέ-
ρειν, μηδεμιᾶς φιλοτιμίας μήτε ἰδίας, μήτε δημοσίας
ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ πόλει, καὶ τοῖς φίλοις χρή-

σεμνὸν εἶναι. ἐπειδὴ δὲ πρὸς τὰ κοινὰ προσῆλθον, ἔδοξέ μοι τοιαῦτα πολιτεύματα ἑλέσθαι, ὥστε καὶ ὑπὸ τῆς πατρίδος, καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἑλλήνων πολλάκις ἐστεφανῶσθαι, καὶ μηδὲ τοὺς ἐχθροὺς ὑμᾶς, ὡς οὐ καλά γε ἦν ἃ προειλόμην, ἐπιχειρεῖν λέγειν. ἐγὼ μὲν δὴ τοιαύτῃ συμβεβίωκα τύχῃ. καὶ πολλ' ἂν ἔχων ἕτερ' εἰπεῖν περὶ αὐτῆς παραλείπω, φυλαττόμενος τὸ λυπῆσαί τινα ἐν οἷς σεμνύνομαι. σὺ δ' ὁ σεμνὸς ἀνήρ, καὶ διαπτύων τοὺς ἄλλους, σκόπει πρὸς ταύτην ποίᾳ τινὶ κέχρησαι τύχῃ, δι' ἣν, παῖς μὲν ὤν, μετὰ πολλῆς ἐνδείας ἐτράφης, ἅμα τῷ πατρὶ πρὸς τῷ διδασκαλείῳ προσεδρεύων, τὸ μέλαν τρίβων, καὶ τὰ βάθρα σπογγίζων, καὶ τὸ παιδαγωγεῖον κορῶν, οἰκέτου τάξιν, οὐκ ἐλευθέρου παιδὸς ἔχων, ἀνὴρ δὲ γενόμενος τῇ μητρὶ τελούσῃ τὰς βίβλους ἀνεγίνωσκες, καὶ τἆλλα συνεσκευώρου, τὴν μὲν νύκτα, νεβρίζων, καὶ κρατηρίζων, καὶ καθαίρων τοὺς τελουμένους, καὶ ἀπομάττων τῷ πηλῷ, καὶ τοῖς πιτύροις, καὶ ἀνιστὰς ἀπὸ τοῦ καθαρμοῦ, καὶ κελεύων λέγειν, ἔφυγον κακόν, εὗρον ἄμεινον, ἐπὶ τῷ μηδένα πώποτε τηλικοῦτον ὀλολύξαι σεμνυνόμενος, καὶ ἔγωγε νομίζω, μὴ γὰρ οἴεσθ' αὐτὸν φθέγγεσθαι μὲν οὕτω μέγα, ὀλολύζειν δ' οὐχ ὑπέρλαμπρον. ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις τοὺς καλοὺς θιάσους ἄγων διὰ τῶν ὁδῶν, τοὺς στεφανουμένους τῷ μαράθρῳ καὶ τῇ λεύκῃ, τοὺς ὄφεις τοὺς παρείας θλίβων, καὶ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς αἰωρῶν, καὶ βοῶν, εὐοῖ σαβοῖ, καὶ ἐπορχούμενος * ὕης ἄττης, ἄττης ὕης, ἔξαρχος καὶ προηγεμὼν, καὶ κιττοφόρος, καὶ λικνοφόρος, καὶ τὰ τοιαῦτα ὑπὸ τῶν γραϊδίων προσαγορευόμε-

μος, μισθὸν λαμβάνων τούτων ἔνθρυπτα καὶ στρεπτοὺς καὶ νεήλατα, ἐφ᾽ οἷς τις οὐκ ἂν ὡς ἀληθῶς αὑτὸν εὐδαιμονίσειε, καὶ τὴν αὑτοῦ τύχην. ἐπειδὴ δ᾽ εἰς τοὺς δημότας ἐνεγράφης. ὅπως δήποτε, ἐῶ γὰρ τοῦτο, ἐπειδή γ᾽ ἐνεγράφης, εὐθέως τὸ κάλλιστον ἐξελέξω τῶν ἔργων, ὑπογραμματεύειν καὶ ὑπηρετεῖν τοῖς * ἀρχιδίοις. ὡς δ᾽ ἀπηλλάγης ποτὲ καὶ τούτου, πάνθ᾽ ἃ τῶν ἄλλων κατηγορεῖς, αὐτὸς ποιήσας, οὐ κατῄσχυνας μὰ Δί᾽ οὐδὲν τῶν προϋπηργμένων τῷ μετὰ ταῦτα βίῳ, ἀλλὰ μισθώσας σαυτὸν τοῖς βαρυστόνοις ἐπικαλουμένοις ἐκείνοις ὑποκριταῖς, * σιμύλῳ καὶ σωκράτει ἐτριταγωνίστεις, σῦκα καὶ βότρυς καὶ ἐλάας συλλέγων, ὥσπερ ὀπωρώνης ἐκ τῶν ἀλλοτρίων χωρίων, πλείω λαμβάνων ἀπὸ τούτων τραύματα, ἢ τῶν ἀγώνων, οὓς ὑμεῖς περὶ τῆς ψυχῆς ἠγωνίζεσθε. ἦν γὰρ ἄσπονδος καὶ ἀκήρυκτος ὑμῖν ὁ πρὸς τοὺς θεατὰς πόλεμος, ὑφ᾽ ὧν τὰ πολλὰ τραύματα εἰληφὼς, εἰκότως τοὺς ἀπείρους τῶν τοιούτων κινδύνων, ὡς δειλοὺς σκώπτεις, ἀλλὰ γὰρ παρεὶς ἐξ ὧν τὴν πενίαν αἰτιάσαιτ᾽ ἄν τις, πρὸς αὐτὰ τὰ τοῦ τρόπου σου βαδιοῦμαι κατηγορήματα. τοιαύτην γὰρ εἵλου πολιτείαν, ἐπειδή ποτε καὶ τοῦτ᾽ ἐπῆλθέ σοι ποιῆσαι, δι᾽ ἣν εὐτυχούσης μὲν τῆς πατρίδος, λαγὼ βίον ἔζης, δεδιὼς καὶ τρέμων, καὶ ἀεὶ πληγήσεσθαι προσδοκῶν, ἐφ᾽ οἷς σαυτῷ συνῄδεις ἀδικοῦντι, ἐν οἷς δ᾽ ἠτύχησαν οἱ ἄλλοι, θρασὺς ὢν ὑφ᾽ ἁπάντων ὦψαι. καίτοι, ὅστις χιλίων πολιτῶν ἀποθανόντων ἐθάρρησε, τί οὗτος παθεῖν ὑπὸ τῶν ζώντων δίκαιός ἐστι. πολλὰ τοίνυν ἕτερ᾽ εἰπεῖν ἔχων περὶ αὐτοῦ, παραλείψω, οὐ γὰρ ὅσ᾽ ἂν δείξαιμι

προσόντ' αἰσχρὰ τούτῳ καὶ ὀνείδη, πάντ' οἴομαι δεῖν εὐχερῶς λέγειν, ἀλλ' ὅσα μηδὲν αἰσχρόν ἐστιν εἰπεῖν ἐμοί. ἐξέτασον τοίνυν παρ' ἄλληλα, τὰ σοὶ καὶ ἐμοὶ βεβιωμένα πράως καὶ μὴ πικρῶς αἰσχίνη. εἶτ' ἐρώτησον τουτουσί, τὴν ὁποτέρου τύχην ἂν ἕλοιθ' ἕκαστος αὐτῶν. ἐδίδασκες γράμματα, ἐγὼ δ' ἐφοίτων. ἐτέλεις, ἐγὼ δ' ἐτελούμην. ἐχόρευες, ἐγὼ δ' ἐχορήγουν. ἐγραμμάτευες, ἐγὼ δ' ἐκκλησίαζον. ἐτριταγωνίστεις, ἐγὼ δὲ ἐθεώρουν. ἐξέπιπτες, ἐγὼ δ' ἐσύριττον. ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν πεπολίτευσαι πάντα, ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τῆς πατρίδος. ἐῶ τἆλλα. ἀλλὰ νυνὶ τήμερον, ἐγὼ μὲν ὑπὲρ τοῦ στεφανωθῆναι δοκιμάζομαι, τὸ δὲ μηδ' ὁτιοῦν ἀδικεῖν, ἀνωμολόγημαι. σοὶ δὲ συκοφάντῃ μὲν εἶναι δοκεῖν ὑπάρχει, κινδυνεύεις δέ, εἴτε δεῖ σε ἔτι τοῦτο ποιεῖν, εἴτε ἤδη πεπαῦσθαι, μή με ταλαβόντα τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων. ἀγαθῇ δέ, οὐχ ὁρᾷς; τύχῃ συμβεβιωκώς, τῆς ἐμῆς ὡς φαύλης κατηγορεῖς. φέρε δὴ καὶ τὰς τῶν λειτουργιῶν μαρτυρίας, ὧν λελειτούργηκα, ὑμῖν ἀναγνῶ πάσας. παρανάγνωθι δή μοι καὶ σὺ τὰς ῥήσεις, ἃς ἐλυμαίνου, ἥκω λιπὼν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας, καὶ κακαγγελεῖν μὲν ἴσθι μὴ θέλοντά με, καὶ κακὸν κακῶς σε μάλιστα μὲν οἱ θεοί, ἔπειτα δὲ οὗτοι πάντες ἀπολέσειαν, πονηρὸν ὄντα πολίτην καὶ προδότην καὶ τριταγωνιστήν. Λέγε τὰς μαρτυρίας.

Μαρτυρίαι.

Ἐν μὲν τοίνυν τοῖς πρὸς τὴν πόλιν, τοιοῦτος. ἐν δὲ τοῖς ἰδίοις, εἰ μὴ πάντες ἴστε ὅτι κοινὸς καὶ φιλάνθρωπος, καὶ τοῖς δεομένοις ἐπαρκῶν, σιωπῶ, καὶ οὐδὲν ἂν εἴποιμι,

οὐδὲ παρασχοίμην ἂν περὶ τούτων οὐδεμίαν μαρτυρίαν, οὔτ' εἴ τινας ἐκ τῶν πολεμίων ἐλυσάμην, οὔτ' εἴ τισι θυγατέρας συνεξέδωκα, οὔτε τῶν τοιούτων οὐδέν. καὶ γὰρ οὕτω πως ὑπείληφα. ἐγὼ νομίζω τὸν μὲν εὖ παθόντα δεῖν μεμνῆσθαι τὸν πάντα χρόνον, τὸν δὲ εὖ ποιήσαντα, εὐθὺς ἐπιλελῆσθαι, εἰ δεῖ τὸν μὲν χρηστοῦ, τὸν δὲ, μὴ μικροψύχου ποιεῖν ἔργον ἀνθρώπου. τὸ δὲ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ὑπομιμνήσκειν καὶ λέγειν, μικροῦ δεῖν ὅμοιόν ἐστι τῷ ὀνειδίζειν. οὐ δὴ ποιήσω τοιοῦτον οὐδὲν, οὐδὲ προαχθήσομαι, ἀλλ' ὅπως ποθ' ὑπείλημμαι περὶ τούτων ἀρκεῖ μοι. βούλομαι δὲ τῶν ἰδίων ἀπαλλαγεὶς, ἔτι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν περὶ τῶν κοινῶν. εἰ μὲν γὰρ ἔχεις αἰσχίνη, τῶν ὑπὸ τουτονὶ τὸν ἥλιον εἰπεῖν ἀνθρώπων, ὅς τις ἀθῷος τῆς φιλίππου πρότερον, καὶ νῦν τῆς ἀλεξάνδρου δυναστείας γέγονεν, ἢ τῶν ἑλλήνων, ἢ τῶν βαρβάρων, ἔστω. συγχωρῶ σοι, τὴν ἐμὴν εἴτε τύχην, εἴτε δυστυχίαν ὀνομάζειν βούλει, πάντων αἰτίαν γεγενῆσθαι. εἰ δὲ καὶ τῶν μηδεπώποτ' ἰδόντων ἐμὲ, μηδὲ φωνὴν ἀκηκοότων ἐμοῦ, πολλοὶ πολλὰ καὶ δεινὰ πεπόνθασι, μὴ μόνον κατ' ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ πόλεις ὅλαι καὶ ἔθνη, πόσῳ δικαιότερον καὶ ἀληθέστερον, τὴν ἁπάντων ὡς ἔοικεν, ἀνθρώπων τύχην κοινὴν, καὶ φοράν τινα πραγμάτων χαλεπὴν, καὶ οὐκ οἵαν ἔδει, τούτων αἰτίαν ἡγεῖσθαι, σὺ τοίνυν ταῦτα ἀφεὶς, ἐμὲ τὸν παρὰ τουτουσὶ πολιτευόμενον αἰτιᾷ, καὶ ταῦτ' εἰδὼς ὅτι καὶ εἰ μὴ τὸ ὅλον, μέρος γ' ἐπιβάλλει τῆς βλασφημίας ἅπασι, καὶ μάλιστα σοι. εἰ μὲν γὰρ ἐγὼ κατ' ἐμαυτὸν αὐτοκράτωρ ὢν περὶ τῶν πραγμάτων ἐβουλευόμην, ἦν ἂν τοῖς ἄλ-

τοῖς ῥήτορσιν ὑμῖν ἐμὲ αἰτιᾶσθαι, εἰ δὲ παρῆτε μὲν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἁπάσαις ἀεί, ἐν κοινῷ δὲ τὸ συμφέρον ἡ πόλις προὐτίθει σκοπεῖν, πᾶσι δὲ ταῦτ' ἐδόκει τότε ἄριστα εἶναι καὶ μάλιστά σοι, οὐ γὰρ ἐπ' εὐνοίᾳ γ' ἐμοὶ παρεχώρεις ἐλπίδων, καὶ ζήλου, καὶ τιμῶν, ἃ πάντα προσῆν τοῖς τότε πραττομένοις ὑπ' ἐμοῦ, ἀλλὰ τῆς ἀληθείας ἡττώμενος δηλονότι, καὶ τῷ μηδὲν ἔχειν εἰπεῖν βέλτιον, πῶς οὐκ ἀδικεῖς καὶ δεινὰ ποιεῖς, τούτοις νῦν ἐγκαλῶν, ὧν τότε οὐκ εἶχες λέγειν βελτίω; παρὰ μὲν τοίνυν τοῖς ἄλλοις, ἔγωγ' ὁρῶ πᾶσιν ἀνθρώποις διωρισμένα καὶ τεταγμένα πως τὰ τοιαῦτα. ἀδικεῖ τις ἑκών; ὀργὴ καὶ τιμωρία * κατ' αὐτοῦ. ἐξήμαρτέ τις ἄκων; συγγνώμη ἀντὶ τῆς τιμωρίας τούτῳ. οὔτε ἀδικῶν τις, οὔτ' ἐξαμαρτάνων εἰς τὰ πᾶσι δοκοῦντα συμφέρειν ἑαυτὸν δοὺς οὐ κατώρθωσε μεθ' ἁπάντων; οὐκ ὀνειδίζειν οὐδὲ λοιδορεῖσθαι τῷ τοιούτῳ δίκαιον, ἀλλὰ συνάχθεσθαι. φανήσεται τοίνυν ταῦτα πάντα οὕτως οὐ μόνον ἐν τοῖς νόμοις, ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις αὐτὴ τοῖς ἀγράφοις νομίμοις καὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις ἤθεσι διώρικεν. αἰσχίνης τοίνυν τοσοῦτον ὑπερβέβληκεν ἅπαντας ἀνθρώπους ὠμότητι, καὶ συκοφαντίᾳ, ὥστε καὶ ὧν αὐτὸς ὡς ἀτυχημάτων ἐμέμνητο, καὶ ταῦτ' ἐμοῦ κατηγορεῖ, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὥσπερ αὐτὸς ἁπλῶς καὶ μετ' εὐνοίας πάντας εἰρηκὼς τοὺς λόγους, φυλάττειν ἐμὲ καὶ τηρεῖν ἐκέλευεν, ὅπως μὴ παρακρούσομαι, μηδ' ἐξαπατήσω, δεινόν, καὶ γόητα, καὶ σοφιστήν, καὶ τὰ τοιαῦτα ὀνομάζων. ὡς ἐὰν πρότορός τις εἴποι τὰ προσόνθ' ἑαυτοῦ περὶ ἄλλου, καὶ δὴ ταῦθ' οὕτως ἔχοντα, καὶ οὐκέτι τοὺς

ἀκούοντας σκεψομένους, τίς ποτ' αὐτός ἐστιν ὁ ταῦτα λέγων. ἐγὼ δὲ οἶδ' ὅτι γιγνώσκετε τοῦτον ἅπαντες, καὶ πολὺ τούτῳ μᾶλλον, ἢ ἐμοὶ νομίζετε ταῦτα προσεῖναι, κἀκεῖνο δ' εὖ οἶδ' ὅτι τὴν ἐμὴν δεινότητα. ἔστω γάρ. καίτοι ἔγωγε ὁρῶ τῆς τῶν λεγόντων δυνάμεως τοὺς ἀκούοντας τὸ πλεῖστον μέρος κυρίους ὄντας, ὡς γὰρ ἂν ὑμεῖς ἀποδέξησθε, καὶ πρὸς ἕκαστον ἔχητ' εὐνοίας, οὕτως ὁ λέγων ἔδοξε φρονεῖν. εἰ δ' οὖν ἐστι καὶ παρ' ἐμοί τις ἐμπειρία τοιαύτη, ταύτην μὲν εὑρήσετε πάντες ἐν τοῖς κοινοῖς ἐξεταζομένην ὑπὲρ ὑμῶν ἀεί, καὶ οὐδαμοῦ καθ' ὑμῶν, οὐδ' ἰδίᾳ, τὴν δὲ τούτου τοὐναντίον οὐ μόνον τῷ λέγειν ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἐλύπησέ τι τοῦτον, ἢ προσέκρουσέ που, κατὰ τούτων. οὐ γὰρ αὐτῇ δικαίως οὐδ' ἐφ' ἃ συμφέρει τῇ πόλει χρῆται. οὔτε γὰρ τὴν ὀργὴν, οὔτε τὴν ἔχθραν, οὔτε ἄλλο οὐδὲν τῶν τοιούτων, τὸν καλὸν κἀγαθὸν πολίτην δεῖ τοὺς ὑπὲρ τῶν κοινῶν εἰσεληλυθότας δικαστὰς ἀξιοῦν αὑτῷ βεβαιοῦν, οὐδ' ὑπὲρ τούτων εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι, ἀλλὰ μάλιστα μὲν μὴ ἔχειν ταῦτ' ἐν τῇ φύσει, εἰ δ' ἄρα ἀνάγκη, πρᾴως καὶ μετρίως διακείμενον ἔχειν. ἐν τίσιν οὖν σφοδρὸν εἶναι τὸν πολιτευόμενον καὶ τὸν ῥήτορα δεῖ; ἐν οἷς τῶν ὅλων τι κινδυνεύεται τῇ πόλει, καὶ ἐν οἷς πρὸς τοὺς ἐναντίους ἐστί τι τῷ δήμῳ, ἐν τούτοις, ταῦτα γὰρ γενναίου καὶ ἀγαθοῦ πολίτου. μηδενὸς δὲ ἀδικήματος πώποτε δημοσίου, προσθήσω δὲ μηδ' ἰδίου δίκην ἀξιώσαντα λαβεῖν παρ' ἐμοῦ, μήθ' ὑπὲρ τῆς πόλεως, μήθ' ὑπὲρ αὑτοῦ, στεφάνου καὶ ἐπαίνου κατηγορίαν νῦν ἥκειν συνεσκευασμένον, καὶ τοσου-

τουσὶ λόγους ἀνηλωκέναι, ἰδίας ἔχθρας, καὶ φθόνου, καὶ μικροψυχίας ἐστὶ σημεῖον, οὐδενὸς χρηστοῦ. τὸ δὲ δὴ καὶ τοὺς πρὸς ἐμὲ αὐτὸν ἀγῶνας ἐάσαντα, νυνὶ ὡδὶ τὸν δ' ἥκειν, πᾶσαν ἔχει κακίαν, καὶ ἐμοί γε δοκεῖς ἐκ τούτων αἰσχίνη τῶν λόγων ἐπίδειξίν τινα φωνασκίας βουλόμενος ποιήσασθαι, τοῦτον προελέσθαι τὸν ἀγῶνα, οὐκ ἀδικήματος οὐδενὸς λαβεῖν τιμωρίαν. ἔστι δ' οὐχ ὁ λόγος τοῦ ῥήτορος αἰσχίνη * τίμιος, οὐδ' ὁ τόνος τῆς φωνῆς, ἀλλὰ τὸ ταὐτὰ προαιρεῖσθαι τοῖς πολλοῖς, καὶ τὸ, τοὺς αὐτοὺς μισεῖν καὶ φιλεῖν, οὕσπερ ἂν ἡ πατρίς. ὁ γὰρ οὕτως ἔχων τὴν ψυχὴν, οὗτος ἐπ' εὐνοίᾳ πάντ' ἐρεῖ, ὁ δ' ἐφ' ὧν ἡ πόλις προορᾶται τινα κίνδυνον ἑαυτῇ, τούτους θεραπεύων, οὐκ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁρμεῖ τοῖς πολλοῖς. οὔκουν οὐδὲ τῆς ἀσφαλείας τὴν αὐτὴν ἔχει προσδοκίαν. ἀλλ' ὁρᾷς; ἐγὼ ταὐτὰ γὰρ συμφέροντα εἱλόμην τουτοισί, καὶ οὐδὲν ἐξαίρετον οὐδ' ἴδιον πεποίημαι. ἆρ' οὖν οὐδὲ σύ; καὶ πῶς; ὃς εὐθέως μετὰ τὴν μάχην πρεσβευτὴς ἐπορεύου πρὸς Φίλιππον, ὃς ἦν τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις συμφορῶν αἴτιος τῇ πατρίδι, καὶ ταῦτ' ἀρνούμενος πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ταύτην τὴν χρείαν, ὡς πάντες ἴσασι. καί τοι τίς ὁ τὴν πόλιν ἐξαπατῶν; οὐχ ὁ μὴ λέγων ἃ φρονεῖ; τῷ δ' ὁ κῆρυξ καταρᾶται καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν δικαίως. οὐ τῷ τοιούτῳ; τί δὲ μεῖζον ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν ἀδίκημα κατ' ἀνδρὸς ῥήτορος; ἢ μὴ ταὐτὰ καὶ φρονεῖ καὶ λέγει. σὺ τοίνυν τοιοῦτος εὑρέθης. εἶτα σὺ φθέγγῃ, καὶ βλέπειν εἰς τὰ τουτωνὶ πρόσωπα τολμᾷς. πότερ' οὐχ ἡγεῖ γινώσκειν αὐτοὺς ὅς τις εἶ, ἢ τοσοῦτον ὕπνον καὶ λήθην ἅπαντας ἔχειν, ὥστ' οὐ μεμνῆσθαι τοὺς

λόγους,

λόγους, οὓς ἐδημηγόρεις ἐν τῷ δήμῳ καταρώμενος καὶ
διομνύμενος, μηδὲν εἶναί σοι καὶ φιλίππῳ πρᾶγμα
ἀλλ' ἐμὲ τὴν αἰτίαν σοι ταύτην ἐπάγειν, τῆς ἰδίας ἕνε
κα ἔχθρας, οὐκ οὖσαν ἀληθῆ; ὡς δ' ἀπηγγέλθη τάχισθ'
ἡ μάχη, οὐδὲν τούτων φροντίσας εὐθὺς ὡμολόγεις καὶ
προσεποιοῦ φιλίαν καὶ ξενίαν εἶναί σοι πρὸς αὐτόν, τῇ
μισθαρνίᾳ ταῦτα μετατιθέμενος τὰ ὀνόματα. ἐκ ποί
ας γὰρ ἴσης ἢ δικαίας προφάσεως αἰσχίνῃ, τῷ γλαυκο
θέας τῆς τυμπανιστρίας ξένος, ἢ φίλος, ἢ γνώριμος
ἦν φίλιππος, ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ. ἀλλ' ἐμισθώθης ἐπὶ
τῷ τὰ τουτωνὶ συμφέροντα διαφθείρειν. ἀλλ' ὅμως
οὕτω φανερῶς αὐτὸς εἰλημμένος προδότης, καὶ κατὰ σαυ
τοῦ μηνυτὴς ἐπὶ τοῖς συμβᾶσι γεγονώς, ἐμοὶ λοιδορεῖ,
καὶ ὀνειδίζεις ταῦτα, ὧν πάντας μᾶλλον αἰτίους εὑρή
σεις, ἢ ἐμέ. πολλὰ καὶ καλὰ καὶ μεγάλα ἡ πόλις αἰσχίνη,
καὶ προείλετο καὶ κατώρθωσε δι' ἐμοῦ, ὧν οὐκ ἠμνημόνη
σε. σημεῖον δέ, χειροτονῶν γὰρ ὁ δῆμος τὸν ἐροῦντ' ἐπὶ
τοῖς τετελευτηκόσι παρ' αὐτὰ τὰ συμβάντα, οὐ σὲ ἐ-
χειροτόνησε προβληθέντα, καίπερ εὔφωνον ὄντα, οὐ
δὲ δημάδην ἄρτι πεποιηκότα τὴν εἰρήνην, οὐδ' ἡγή-
μονα, οὐδ' ἄλλον ὑμῶν οὐδένα, ἀλλ' ἐμέ. καὶ παρελθόντος
σοῦ καὶ πυθοκλέους ὠμῶς καὶ ἀναιδῶς ὦ ζεῦ καὶ θεοί,
καὶ κατηγορούντων ἐμοῦ ταῦτα, ἃ καὶ σὺ νυνί, καὶ λοι-
δορουμένων, ἔτι ἄμεινον ἐχειροτόνησεν ἐμέ. τὸ δ' αἴτιον,
οὐκ ἀγνοεῖς μέν, ὅμως δὲ φράσω σοι καὶ ἐγώ. ἀμφότερα
ᾔδεσαν αὐτοί, τήν τ' ἐμὴν εὔνοιαν καὶ προθυμίαν, μεθ'
ἧς τὰ πράγματ' ἔπραττον, καὶ τὴν ὑμετέραν ἀδικίαν,
ἃ γὰρ εὐθενούντων τῶν πραγμάτων ἠρνεῖσθε διομνύ-

μένοι, ταῦτ' ἐν οἷς ἔπταισεν ἡ πόλις, ὡμολογήσατε. οὐ τοίνυν ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀτυχήμασιν ὧν ἐφρόνουν, λαβόντας ἄδειαν, ἐχθροὺς μὲν πάλαι, φανεροὺς δὲ τόθ' ἡγήσαντο αὐτοῖς γεγενῆσθαι. εἶτα καὶ προσήκειν ὑπελάμβανον τὸν ἐροῦντα τότ' ἐπὶ τοῖς τετελευτηκόσι, καὶ τὴν ἐκείνων ἀρετὴν κοσμήσοντα, μήθ' ὁμωρόφιον, μήθ' ὁμόσπονδον γεγενημένον εἶναι τοῖς πρὸς ἐκείνους παραταξαμένοις, μὴ δ' ἐκεῖ μὲν κωμάζειν καὶ παιανίζειν ἐπὶ ταῖς τῶν ἑλλήνων συμφοραῖς μετὰ τῶν αὐτοχείρων τοῦ φόνου, δεῦρο δ' ἐλθόντας τιμᾶσθαι καὶ μὴ δὲ τῇ φωνῇ δακρύειν ὑποκρινομένους τὴν ἐκείνων τύχην, ἀλλὰ τῇ ψυχῇ συναλγεῖν. τοῦτο δ' ἑώρων παρ' ἑαυτοῖς καὶ παρ' ἐμοί, παρὰ δ' ὑμῖν οὔ. διὰ ταῦτ' ἐμὲ ἐχειροτόνησαν, καὶ οὐχ ὑμᾶς, καὶ οὐχ ὁ μὲν δῆμος οὕτως, οἱ δὲ τῶν τετελευτηκότων πατέρες καὶ ἀδελφοὶ ὑπὸ τοῦ δήμου τότε αἱρεθέντες ἐπὶ τὰς ταφὰς, ἄλλως πως, ἀλλὰ δέον ποιεῖν αὐτοὺς τὸ περίδειπνον ὡς παρ' οἰκειοτάτῳ τῶν τετελευτηκότων, ὥσπερ τἄλλ' εἴωθε γίγνεσθαι, τοῦτ' ἐποίησαν παρ' ἐμοί, εἰκότως. γένει μὲν γὰρ ἕκαστος ἑκάστῳ, μᾶλλον οἰκεῖος ἦν ἐμοῦ. κοινῇ δὲ πᾶσιν, οὐδεὶς ἐγγυτέρω. ᾧ γὰρ τὸ ἐκείνους σωθῆναι, καὶ κατορθῶσαι μάλιστα διέφερεν, οὗτος καὶ παθόντων ἃ μή ποτ' ὤφελον, τῆς ὑπὲρ ἁπάντων λύπης πλεῖστον μετεῖχε. λέγε δ' αὐτῷ τοῦτο τὸ ἐπίγραμμα, ὃ δημοσίᾳ προείλετο ἡ πόλις αὐτοῖς ἐπιγράψαι. ἵν' εἰδῇς αἰσχίνη καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ σαυτὸν ἀγνώμονα καὶ συκοφάντην ὄντα, καὶ μιαρόν. λέγε.

Ἐπίγραμμα.

Οἵδε πάτρας ἕνεκα σφετέρας εἰς δῆριν ἔθεντο
ὅπλα, καὶ ἀντιπάλων ὕβριν ἀπεσκέδασαν.
Μαρνάμενοι δ' ἀρετῆς καὶ δήματος, οὐκ ἐσάωσαν
ψυχὰς, ἀλλ' ἀΐδην κοινὸν ἔθεντε βραβῆν,
οὕνεκεν ἑλλήνων, ὡς μὴ ζυγὸν αὐχένι θέντες,
δουλοσύνης στυγερὰν ἀμφὶς ἔχωσιν ὕβριν.
Γαῖα δὲ πατρὶς ἔχει κόλποις τῶν πλεῖστα καμόντων
σώματ', ἐπεὶ θνητοῖς ἐκ Διὸς ἥδε κρίσις.
Μηδὲν ἁμαρτεῖν ἐστι θεῶν, καὶ πάντα κατορθοῦν
ἐν βιοτῇ, μοῖραν δ' οὔτι φυγεῖν ἔπορεν.

Ἀκούεις αἰσχίνη καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ, ὡς τὸ μηδὲν ἁμαρτεῖν ἐστι θεῶν, καὶ πάντα κατορθοῦν; οὐ τῷ συμβούλῳ τὴν τοῦ κατορθοῦν τοὺς ἀγωνιζομένους ἀνέθηκε δύναμιν, ἀλλὰ τοῖς θεοῖς. τί οὖν ὦ κατάρατε ἐμοὶ περὶ τούτων λοιδορεῖ, καὶ λέγεις, ἃ σοὶ καὶ τοῖς σοῖς οἱ θεοὶ τρέψειαν εἰς κεφαλήν. πολλὰ τοίνυν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ ἄλλα κατηγορηκότος αὐτοῦ καὶ κατεψευσμένου, ἓν μάλιστ' ἐθαύμασα ἁπάντων, ὅτι τῶν συμβεβηκότων τό τε τῇ πόλει ἀναμνησθεὶς, οὐχ ὡς ἂν εὔνους, οὐδὲ δίκαιος πολίτης ἔσχε τὴν γνώμην, οὐδ' ἐδάκρυσεν, οὐδ' ἔπαθεν οὐδὲν τοιοῦτον τῇ ψυχῇ, ἀλλ' ἐπάρας τὴν φωνὴν καὶ γεγηθὼς, καὶ λαρυγγίζων ᾤετο μὲν ἐμοῦ κατηγορεῖν δηλονότι, δεῖγμα δὲ ἐξέφερε καθ' ἑαυτοῦ, ὅτι τοῖς γεγενημένοις ἀνιαροῖς οὐδὲν ὁμοίως ἔσχε τοῖς ἄλλοις. καίτοι τὸν τῶν νόμων καὶ τῆς πολιτείας φάσκοντα φροντίζειν, ὥσπερ οὗτος νυνὶ, καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο, τοῦτό γ' ἔχειν δεῖ, τὸ ταὐτὰ λυπεῖσθαι καὶ ταὐτὰ χαίρειν τοῖς

πολλοῖς· καὶ μὴ τῇ προαιρέσει τῶν κοινῶν ἐν τῷ τῶν ἐναν-
τίων μέρει τετάχθαι, ὃ σὺ νυνὶ πεποιηκὼς εἶ φανερός,
ἐμὲ πάντων αἴτιον, καὶ δι' ἐμὲ εἰς πράγματα φάσκων
ἐμπεσεῖν τὴν πόλιν, οὐκ ἀπὸ τῆς ἐμῆς πολιτείας, οὐδὲ
προαιρέσεως ἀρξαμένων ὑμῶν τοῖς ἕλλησι βοηθεῖν. ἐπεὶ
ἔμοι γ' εἰ τοῦτο δοθείη παρ' ὑμῶν, τοσαῦτα δι' ἐμὲ ὑμᾶς
ἠναντιῶσθαι τῇ κατὰ τῶν ἑλλήνων ἀρχῇ πραττομένῃ,
μείζων ἂν δοθείη δωρεὰ συμπασῶν ὧν τοῖς ἄλλοις δε-
δώκατε. ἀλλ' οὔτ' ἂν ἐγὼ ταῦτα φήσαιμι, ἀδικοίην γ'
ἂν ὑμᾶς, οὔτ' ἂν ὑμεῖς εὖ οἶδ' ὅτι συγχωρήσαιτε, οὗτός
τ' εἰ δίκαια ἐποίει, οὐκ ἂν ἕνεκα τῆς πρὸς ἐμὲ ἔχθρας,
τὰ μέγιστα τῶν ἡμετέρων καλῶν ἔβλαπτε καὶ διέβαλ-
λεν. ἀλλὰ τί ταῦτ' ἐπιτιμῶ, πολλῷ σχετλιώτερα ἄλλα
κατηγορηκότος αὐτοῦ καὶ κατεψευσμένου; ὃς γὰρ ἐμοῦ
φιλιππισμόν ὦ γῆ καὶ θεοὶ κατηγορεῖ, τί οὗτος οὐκ ἂν
εἴποι; καί τοι νὴ τὸν Ἡρακλέα καὶ πάντας τοὺς θεούς,
εἴ γ' ἐπ' ἀληθείας δέοι σκοπεῖσθαι, τὸ καταψεύδε-
σθαι, καὶ δι' ἔχθραν τι λέγειν ἀνελόντας ἐκ μέσου, τί-
νες ὡς ἀληθῶς εἰσιν, οἷς ἂν εἰκότως καὶ δικαίως τὴν
τῶν γεγενημένων αἰτίαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀναθεῖεν
ἅπαντες, τοὺς ὁμοίους τούτῳ παρ' ἑκάστῃ τῶν πόλεων
εὕροι τις ἄν, οὐχὶ τοὺς ἐμοί, οἳ ὅτ' ἦν ἀσθενῆ τὰ φιλίπ-
που πράγματα καὶ κομιδῇ μικρά, πολλάκις προλε-
γόντων ἡμῶν, καὶ παρακαλούντων, καὶ διδασκόν-
των τὰ βέλτιστα, τῆς ἰδίας ἕνεκ' αἰσχροκερδείας τὰ κοι-
νῇ συμφέροντα προΐεντο, τοὺς ὑπάρχοντας ἑκάστοι πο-
λίτας ἐξαπατῶντες καὶ διαφθείροντες, ἕως δούλους
ἐποίησαν, θετταλούς, δάοχος, κινέας, θρασύδαος, ἀρ-

κάδας, κερκιδᾶς, ἱερώνυμος, εὐκαμπίδας. ἀργείους, μύρτις, τελέδαμος, μνασέας. ἠλείους, εὐξίθεος, κλεότιμος, ἀρίσταιχμος. μεσσηνίους, οἱ φιλιάδου τοῦ θεοῖς ἐχθροῦ παῖδες, νέων, καὶ θρασύλοχος. σικυωνίους ἀρίστρατος, ἐπιχάρης. κορινθίους, δείναρχος, δημάρατος. μεγαρέας, πτοιόδωρος, ἕλιξος, περίλαος. θηβαίους, τιμόλαος, θεογείτων, ἀνεμοίτας. εὐβοέας, ἵππαρχος, κλείταρχος, σωσίστρατος. ἐπιλείψει με λέγοντα ἡ ἡμέρα τὰ τῶν προδοτῶν ὀνόματα. οὗτοι πάντες εἰσὶν ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῶν αὐτῶν βουλευμάτων ἐν ταῖς αὐτῶν πατρίσιν, ὧν περ οὗτοι παρ᾽ ὑμῖν, ἄνθρωποι μιαροὶ καὶ κόλακες, καὶ ἀλάστορες, ἠκρωτηριασμένοι τὰς ἑαυτῶν ἕκαστοι πατρίδας, τὴν ἐλευθερίαν προπεπωκότες πρότερον μὲν φιλίππῳ, νῦν δὲ ἀλεξάνδρῳ, τῇ γαστρὶ μετροῦντες καὶ τοῖς αἰσχίστοις τὴν εὐδαιμονίαν, τὴν δ᾽ ἐλευθερίαν καὶ τὸ μηδένα ἔχειν δεσπότην αὐτῶν, ἃ τοῖς προτέροις ἕλλησιν ὅροι τῶν ἀγαθῶν ἦσαν καὶ κανόνες, ἀνατετροφότες. ταύτης τοίνυν τῆς οὕτως αἰσχρᾶς καὶ περιβοήτου συστάσεως καὶ κακίας, μᾶλλον δ᾽ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι προδοσίας, εἰ δεῖ μὴ ληρεῖν, τῆς τῶν ἑλλήνων ἐλευθερίας, ἥ τε πόλις παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναίτιος γέγονεν ἐκ τῶν ἐμῶν πολιτευμάτων, καὶ ἐγὼ παρ᾽ ὑμῖν. εἶτά μ᾽ ἐρωτᾷς ἀντὶ ποίας ἀρετῆς ἀξιῶ τιμᾶσθαι; ἐγὼ δή σοι λέγω, ὅτι τῶν πολιτευομένων παρὰ τοῖς ἕλλησι διαφθαρέντων ἁπάντων, ἀρξαμένων ἀπὸ σοῦ, πρότερον μὲν ὑπὸ φιλίππου, νῦν δ᾽ ὑπ᾽ ἀλεξάνδρου, ἐμὲ οὔτε καιρὸς, οὔτε φιλανθρωπία λόγων, οὔτ᾽ ἐπαγγελιῶν μέγεθος, οὔτ᾽ ἐλπὶς οὔτε φόβος, οὔτε χα

εις, οὔτ᾽ ἄλλο οὐδὲν ἐπῆρεν, οὐδὲ προηγάγετο, ὧν ἔκρινα
δικαίων καὶ συμφερόντων τῇ πατρίδι, οὐδὲν προδοῦναι.
οὐδ᾽ ὅσα συμβεβούλευκα πώποτε τουτοισὶν ὁμοίως ὑμῖν,
*ὥσπερ ἂν εἰ ἐν τρυτάνῃ ῥέπων ἐπὶ τὸ λῆμμα συμβεβού
λευκα, ἀλλ᾽ ἀπ᾽ ὀρθῆς, καὶ δικαίας, καὶ ἀδιαφθόρου τῆς
ψυχῆς πάντα μοι πέπρακται, καὶ μεγίστων δὴ πραγ
μάτων τῶν κατ᾽ ἐμαυτὸν ἀνθρώπων προστὰς πάντα
ταῦτα ὑγιῶς καὶ δικαίως πεπολίτευμαι. διὰ ταῦτ᾽
ἀξιῶ τιμᾶσθαι. τὸν δὲ τειχισμὸν τοῦτον ὅν σύ μου διέσυ-
ρες, καὶ τὴν ταφρείαν, ἄξια μὲν χάριτος καὶ ἐπαίνου
κρίνω, πῶς γὰρ οὔ; πόρρω μέντοι που τῶν ἐμαυτῷ πεπο
λιτευμένων τίθεμαι. οὐ γὰρ λίθοις ἐτείχισα τὴν πόλιν,
οὐδὲ πλίνθοις ἐγώ, οὐδ᾽ ἐπὶ τούτοις μέγιστον τῶν ἐμαυ-
τοῦ φρονῶ. ἀλλ᾽ ἐὰν τὸν ἐμὸν τειχισμὸν βούλει δικαίως
σκοπεῖν, εὑρήσεις ὅπλα, καὶ πόλεις, καὶ τόπους, καὶ λι
μένας, καὶ ναῦς, καὶ πολλοὺς ἵππους, καὶ τοὺς ὑπὲρ τού-
των ἀμυνουμένους. ταῦτα προὐβαλόμην ἐγὼ πρὸ τῆς Ἀτ
τικῆς, ὅσον ἦν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ δυνατόν, καὶ τού-
τοις ἐτείχισα τὴν χώραν, οὐχὶ τὸν κύκλον μόνον τοῦ Πει
ραιῶς, οὐδὲ τοῦ ἄστεος. οὐδ᾽ ἐγ᾽ ἡττήθην ἐγὼ τοῖς λογι-
σμοῖς Φιλίππου, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, οὐδὲ ταῖς παρασκευ
αῖς, ἀλλ᾽ οἱ τῶν συμμάχων στρατηγοί, καὶ αἱ δυνάμεις
τῇ τύχῃ. τίνες αἱ τούτων ἀποδείξεις; ἐναργεῖς καὶ φα
νεραί. σκοπεῖτε δέ. τί χρῆν τὸν εὔνουν πολίτην ποι-
εῖν; τί τὸν μετὰ πάσης προνοίας καὶ προθυμίας καὶ δι
καιοσύνης ὑπὲρ τῆς πατρίδος πολιτευόμενον; οὐκ ἐκ
μὲν θαλάττης τὴν Εὔβοιαν προβαλέσθαι πρὸ τῆς Ἀττι
κῆς, ἐκ δὲ τῆς μεσογείας τὴν Βοιωτίαν, ἐκ δὲ τῶν πρὸς

πελοποννησιακῶν τόπων, τοὺς ὁμόρους ταύτῃ; τὴν σιτο-
πομπίαν, ὅπως παρὰ πᾶσαν φιλίαν ἄχρι τοῦ πειραι-
ῶς κομισθήσεται προϊδέσθαι; καὶ τὰ μὲν, σῶσαι τῶν
ὑπαρχόντων, ἐκπέμποντα βοηθείας, καὶ λέγοντα καὶ
γράφοντα τοιαῦτα, τὴν προκόννησον, τὴν χεῤῥόνησον,
τὴν τένεδον, τὰ δ' ὅπως οἰκεῖα καὶ σύμμαχ' ὑπάρξῃ,
πρᾶξαι, τὸ βυζάντιον, τὴν ἄβυδον, τὴν εὔβοιαν; καὶ τῶν
μὲν τοῖς ἐχθροῖς ὑπαρχουσῶν δυνάμεων τὰς μεγίστας
ἀφελεῖν, ὧν δ' ἐνέλιπε τῇ πόλει, ταῦτα προσθεῖναι; Ταῦ-
τα τοίνυν ὑμῖν ἅπαντα πέπρακται τοῖς ἐμοῖς ψηφί-
σμασι καὶ τοῖς ἐμοῖς πολιτεύμασιν. ἃ καὶ βεβουλευμένα ὦ
ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐὰν ἄνευ φθόνου τις βούληται σκοπεῖν,
ὀρθῶς εὑρήσει, καὶ πεπραγμένα πάσῃ δικαιοσύνῃ, καὶ
τὸν ἑκάστου καιρὸν οὐ προεθέντα, οὐδ' ἀγνοηθέντα, οὐδὲ προ-
δοθέντα ὑπ' ἐμοῦ, καὶ ὅσα εἰς ἀνδρὸς ἐμὸς δύναμιν καὶ λο-
γισμὸν ἧκεν, οὐδὲν ἐλλειφθέν. εἰ δὲ ἢ δαίμονός τινος, ἢ τύ-
χης ἰσχὺς, ἢ στρατηγῶν φαυλότης, ἢ τῶν προδιδόντων
τὰς πόλεις ὑμῶν κακία, ἢ πάντα ταῦτα ἅμα ἐλυμαί-
νατο τοῖς ὅλοις, ἕως ἀνέτρεψε, τί δημοσθένης ἀδικεῖ;
εἰ δ' οἷος ἦν ἐγὼ παρ' ὑμῖν κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ τάξιν, εἷς
ἐν ἑκάστῃ τῶν ἑλληνίδων πόλεων ἀνὴρ ἐγένετο, μᾶλλον
δ' εἰ ἕνα ἄνδρα μόνον θετταλία, καὶ ἕνα ἄνδρα ἀρ-
καδία, ταὐτὰ φρονοῦντα ἔσχον ἐμοὶ, οὐδεὶς οὔτε τῶν
ἔξω πυλῶν ἑλλήνων, οὔτε τῶν εἴσω τοῖς παροῦσι κα-
κοῖς ἐκέχρητ' ἂν, ἀλλὰ πάντες ἂν ὄντες ἐλεύθε-
ροι, καὶ αὐτόνομοι μετὰ πάσης ἀδείας ἀσφαλῶς,
ἐν εὐδαιμονίᾳ, τὰς ἑαυτῶν ᾤκουν πατρίδας, τῶν
τοσούτων καὶ τοιούτων ἀγαθῶν ὑμῖν, καὶ τοῖς

ἄλλοις Ἀθηναίοις ἔχοντες χάριν δι' ἐμέ. ἵνα δ' εἰδῆτε, ὅτι πολλῷ τοῖς λόγοις ἐλάττοσι χρῶμαι τῶν ἔργων, εὐλαβούμενος τὸν φθόνον, λέγε μοι ταυτί, καὶ ἀνάγνωθι λαβὼν τὸν ἀριθμὸν τῶν βοηθειῶν κατὰ τὰ ἐμὰ ψηφίσματα. Ἀριθμὸς βοηθειῶν, κατὰ τὰ ἐμὰ ψηφίσματα.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πράττειν Αἰσχίνη τὸν καλὸν κἀγαθὸν πολίτην δεῖ. ὧν κατορθουμένων μὲν ὦ γῆ καὶ θεοί, ἐν μεγίστοις ἀναμφισβητήτως ὑπῆρχεν ἡμῖν εἶναι, καὶ τὸ δικαίως προσῆν, ὡς ἑτέρως δὲ συμβάντων, τὸ γοῦν εὐδοκιμεῖν περίεστι, καὶ τὸ μηδένα μέμφεσθαι τὴν πόλιν, μηδὲ τὴν προαίρεσιν αὐτῆς, ἀλλὰ τὴν τύχην κακίζειν, τὴν οὕτω τὰ πράγματα κρίνασαν, οὐ μὰ Δί' οὐκ ἀποστάντα τῶν συμφερόντων τῇ πόλει, μισθώσαντα δ' αὐτὸν τοῖς ἐναντίοις τοὺς ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν καιροὺς ἀντὶ τῶν τῆς πατρίδος θεραπεύειν, οὐδὲ τὸν μὲν πράγματα ἄξια τῆς πόλεως ὑποστάντα λέγειν καὶ γράφειν, καὶ μένειν ἐπὶ τούτων, βασκαίνειν, ἐὰν δέ τις ἰδίᾳ τι λυπήσῃ, τοῦτο μεμνῆσθαι καὶ τηρεῖν, οὐδ' ἡσυχίαν ἄγειν ἄδικον καὶ ὕπουλον, ὡς σὺ ποιεῖς πολλάκις. ἔστι γὰρ ἔστιν ἡσυχία δικαία καὶ συμφέρουσα τῇ πόλει, ἣν οἱ πολλοὶ τῶν πολιτῶν ὑμεῖς ἁπλῶς ἄγετε. ἀλλ' οὐ ταύτην οὗτος ἄγει τὴν ἡσυχίαν, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ' ἀποστὰς ὅταν αὐτῷ δόξῃ τῆς πολιτείας, πολλάκις δὲ δοκεῖ, φυλάττει ὁπηνίκα ἔσεσθε μεστοὶ τοῦ συνεχῶς λέγοντος, ἢ παρὰ τῆς τύχης τι συμβέβηκεν ἐναντίωμα, ἢ ἄλλο τι δύσκολον γέγονε, πολλὰ δὲ τὰ ἀνθρώπινα, εἶτ' ἐπὶ τούτῳ τῷ καιρῷ ῥήτωρ ἐξαίφνης ἐκ τῆς ἡσυχίας, ὥσπερ πνεῦμα ἐφάνη, καὶ πεφωνασκηκὼς, καὶ συνειλεχὼς ῥήματα καὶ λό

γους, συνείρει τούτους σαφῶς καὶ ἀπνευστί, ὄνησιν μὲν οὐδεμίαν φέροντας, οὐδ᾽ ἀγαθοῦ κτῆσιν οὐδενός, συμφορὰν δὲ τῷ τυχόντι τῶν πολιτῶν καὶ κοινὴν αἰσχύνην. καίτοι ταύτης τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐπιμελείας αἰσχίνη, εἴπερ ἐκ ψυχῆς δικαίας ἐγίγνετο, καὶ τὰ τῆς πατρίδος συμφέροντα προῃρημένης, τοὺς καρποὺς ἔδει γενναίους καὶ καλοὺς καὶ πᾶσιν ὠφελίμους εἶναι, συμμαχίας πόλεων, πόρους χρημάτων, ἐμπορίου κατασκευήν, νόμων συμφερόντων θέσεις, τοῖς ἀποδειχθεῖσιν ἐχθροῖς ἐναντιώματα. τούτων γοῦν ἁπάντων ἦν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐξέτασις. καὶ ἔδωκεν ὁ παρελθὼν χρόνος πολλὰς ἀποδείξεις ἀνδρὶ καλῷ τε καὶ ἀγαθῷ, ἐν οἷς οὐδαμοῦ σὺ φανήσει γεγονώς, οὐ πρῶτος, οὐ δεύτερος, οὐ τρίτος, οὐ τέταρτος, οὐ πέμπτος, οὐχ ἕκτος, οὐχ ὁποστοσοῦν. οὔκουν ἐπεί γε καὶ ἡ πατρὶς ηὐξάνετο. τίς γὰρ συμμαχία σοῦ πράξαντος γέγονε τῇ πόλει; τίς δὲ βοήθεια, ἢ κτῆσις εὐνοίας, ἢ δόξης; τίς δὲ πρεσβεία; τίς διακονία, δι᾽ ἣν ἡ πόλις ἐντιμοτέρα γέγονε, τί τῶν οἰκείων, ἢ τῶν ἑλληνικῶν καὶ ξενικῶν, οἷς ἐπέστης, ἐπηνώρθωται διὰ σέ; ποῖαι τριήρεις; ποῖα βέλη; ποῖοι νεώσοικοι; τίς ἐπισκευὴ τειχῶν; ποῖον ἱππικόν; τί τῶν ἁπάντων σὺ χρήσιμος εἶ; τίς ἢ τοῖς εὐπόροις, ἢ τοῖς ἀπόροις πολιτικὴ καὶ κοινὴ βοήθεια χρημάτων παρὰ σοῦ; οὐδεμία. ἀλλ᾽ ὦ τᾶν, εἰ μηδὲν τούτων, εὔνοιά γε καὶ προθυμία; ποῦ; πότε; ὅς τις, ὦ πάντων ἀδικώτατε, οὐδ᾽ ὅτε ἅπαντες ὅσοι πώποτ᾽ ἐφθέγξαντο ἐπὶ τοῦ βήματος, εἰς σωτηρίαν ἐπεδίδοσαν, καὶ τὸ τελευταῖον ἀριστόνικος τὸ συνειλεγμένον ἀργύριον εἰς τὴν ἐπιτιμίαν, οὐδὲ τότε οὔτε παρῆλθες,

οὔτε ἐπέδωκας οὐδὲν, οὐκ ἀπορῶν, πῶς γὰρ, ὅς γε κεκλη=
ρονόμηκας μὲν τῶν Φίλωνος κηδεστοῦ χρημάτων πλειό
νων, ἢ πέντε ταλάντων, διτάλαντον δ' εἶχες ἔρα=
νον δωρεὰν παρὰ τῶν ἡγεμόνων τῶν συμμοριῶν, ἐφ' οἷς
ἐλυμήνω τὸν τριηραρχικὸν νόμον. ἀλλ' ἵνα μὴ λόγον ἐκ λό
γου λέγων, τοῦ παρόντος ἐμαυτὸν ἐκκρούσω, παραλείψω
ταῦτα. ἀλλ' ὅτι οὐχὶ δι' ἔνδειαν οὐκ ἐπέδωκας, ἐκ τού
των δῆλον; ἀλλὰ φυλάττων τὸ μηδὲν ἐναντίον γενέ=
σθαι παρὰ σοῦ τούτοις οἷς ἅπαντα πολιτεύῃ. ἐν τίσιν
οὖν σὺ νεανίας, καὶ πηνίκα λαμπρός; ἡνίκ' ἂν εἰπεῖν τι
κατὰ τούτων δέοι, ἐν τούτοις λαμπροφωνότατος, μνη=
μονικώτατος, ὑποκριτὴς ἄριστος, τραγικὸς, θεοκρίνης.
εἶτα τῶν πρότερον γεγενημένων ἀνδρῶν ἀγαθῶν μέ
μνησαι. καὶ καλῶς ποιεῖς. οὐ μέντοι δίκαιόν ἐστιν ὦ ἄν
δρες ἀθηναῖοι τὴν πρὸς τοὺς τετελευτηκότας εὔνοιαν
ὑπάρχουσαν προσλαβόντα παρ' ὑμῶν, πρὸς ἐκείνους
ἐξετάζειν καὶ παραβάλλειν ἐμὲ τὸν συζῶντα μεθ' ὑμῶν.
τίς γὰρ οὐκ οἶδε τῶν πάντων, ὅτι τοῖς μὲν ζῶσι πᾶσιν
ὕπεστί τις ἢ πλείων, ἢ ἐλάττων φθόνος, τοὺς τεθνεῶτας
δὲ, οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν οὐδεὶς ἔτι μισεῖ. οὕτως οὖν ἐχόντων
τούτων τῇ φύσει πρὸς τοὺς πρὸ ἐμαυτοῦ νῦν ἐγὼ κρί=
νομαι, καὶ θεωροῦμαι; μηδαμῶς, οὔτε γὰρ δίκαιον, οὔτ'
ἴσον αἰσχίνη, ἀλλὰ πρὸς σὲ, καὶ ἄλλον εἴ τινα βούλει,
τῶν ταυτά σοι προῃρημένων καὶ ζώντων. κἀκεῖνο
σκόπει πότερον κάλλιον καὶ ἄμεινον τῇ πόλει, διὰ τὰς
τῶν προτέρων εὐεργεσίας οὔσας ὑπερμεγέθεις, οὐ=
μενοῦν εἴποι τις ἂν ἡλίκας, τὰς ἐπὶ τὸν παρόντα βίον
γιγνομένας, εἰς ἀχαριστίαν καὶ προπηλακισμὸν ἄγειν

ἢ πᾶσιν ὅσοι τι μετ' εὐνοίας πράττουσι, τῆς παρὰ τούτων
τιμῆς καὶ φιλανθρωπίας μετεῖναι. καὶ μήν, εἰ καὶ τοῦ
τ' ἄρα δεῖ με εἰπεῖν, ἡ μὲν ἐμὴ πολιτεία καὶ προαί-
ρεσις, ἄν τις ὀρθῶς σκοπῇ, ταῖς τῶν τότε ἐπαινουμέ-
νων ἀνδρῶν ὁμοία, καὶ ταυτὰ βουλομένη φανήσεται,
ἡ δὲ σή, ταῖς τῶν τοὺς τοιούτους τότε συκοφαντούν-
των, δῆλον γὰρ ὅτι καὶ κατ' ἐκείνους ἦσάν τινες τοὺς χρό-
νους οἱ διασύροντες τοὺς ὄντας τότε, τοὺς δὲ πρότερον
γεγενημένους ἐπῄνουν, βάσκανον πρᾶγμα καὶ ταὐ-
τὸ ποιοῦντες σοί. εἶτα λέγεις ὡς οὐδὲν ὅμοιός εἰμι ἐκεί-
νοις ἐγώ; σὺ δ' ὅμοιος αἰσχίνη; ὁ δ' ἀδελφὸς ὁ σός; ἄλ-
λος δέ τις τῶν νῦν ῥητόρων; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδένα φη-
μί. ἀλλὰ πρὸς τοὺς ζῶντας ὦ χρηστέ, ἵνα μηδὲν ἄλλο εἴ-
πω, τὸν ζῶντα ἐξέταζε, καὶ τοὺς καθ' αὑτόν, ὥσπερ τἄλ-
λα πάντα, τοὺς ποιητάς, τοὺς χορούς, τοὺς ἀγωνιστάς. ὁ
φιλάμμων, οὐχ ὅτι γλαύκου τοῦ καρυστίου καί τινων ἑτέ-
ρων πρότερον γεγενημένων ἀθλητῶν ἀσθενέστερος ἦν,
ἀστεφάνωτος ἐκ τῆς ὀλυμπίας ἀπῄει, ἀλλ' ὅτι τῶν εἰσελ-
θόντων πρὸς αὐτὸν ἄριστα ἐμάχετο, ἐστεφανοῦτο, καὶ νι-
κῶν ἀνηγορεύετο. καὶ σὺ πρὸς τοὺς νῦν ὅρα με ῥήτορας,
πρὸς σαυτόν, πρὸς ὅντινα βούλει τῶν ἁπάντων, οὐδέ-
νι ἐξίσταμαι, ὧν ὅτε μὲν τῇ πόλει τὰ βέλτιστα ἑλέσθαι
παρῆν, ἐφαμίλλου τῆς εἰς τὴν πατρίδα εὐνοίας ἐν
κοινῷ πᾶσι κειμένης, ἐγὼ κράτιστα λέγων ἐφαινόμην,
καὶ τοῖς ἐμοῖς ψηφίσμασι, καὶ νόμοις, καὶ πρεσβείαις
ἅπαντα διῳκεῖτο. ὑμῶν δὲ οὐδεὶς ἦν οὐδαμοῦ, πλὴν
εἰ τούτοις ἐπηρεάσαι τι δέοι. ἐπειδὴ δὲ ἃ μή ποτ' ὤ-
φελε συνέβη, καὶ οὐκέτι συμβούλων, ἀλλὰ τῶν τοῖς

ἤδη παρεσομένοις ὑπηρετούντων, καὶ τῶν ἐπὶ τῆς πατρίδος μισθαρνεῖν ἑτοίμων, καὶ τῶν κολακεύειν ἑτέρους βουλομένων ἐξέτασις ἦν, τηνικαῦτα σὺ, καὶ τούτων ἕκαστος ἐν τάξει, καὶ μέγας, καὶ λαμπρὸς ἱπποτρόφος, ἐγὼ δ᾽ ἀσθενὴς ὁμολογῶ. ἀλλ᾽ εὔνους μᾶλλον ὑμῶν τουτωνί. δύο δ᾽ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι ταῦτα, τὸν φύσει μέτριον πολίτην ἔχειν δεῖ. οὕτω γάρ μοι περὶ ἐμαυτοῦ λέγοντι ἀνεπιφθονώτατον εἰπεῖν. ἐν μὲν ταῖς ἐξουσίαις τὴν τοῦ γενναίου καὶ τὴν τοῦ πρωτείου τῇ πόλει προαίρεσιν διαφυλάττειν, ἐν παντὶ δὲ καιρῷ καὶ πράξει τὴν εὔνοιαν, τούτου γὰρ ἡ φύσις κυρία, τοῦ δύνασθαι δὲ καὶ ἰσχύειν, ἕτερα. ταύτην τοίνυν παρ᾽ ἐμοὶ μεμενηκυῖαν εὑρήσετε ἁπλῶς. ὁρᾶτε δέ. οὐκ ἐξαιτούμενος, οὐκ ἀμφικτυονικὰς δίκας ἐπαγόντων μοι, οὐκ ἀπειλούντων, οὐκ ἐπαγγελλομένων, οὐχὶ τοὺς καταράτους τούτους, ὥσπερ θηρία μοι προσβαλλόντων, οὐδαμῶς προδέδωκα ἐγὼ τὴν εἰς ὑμᾶς εὔνοιαν. τὸ γὰρ ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ὀρθὴν καὶ δικαίαν τὴν ὁδὸν τῆς πολιτείας εἱλόμην, τὰς τιμὰς, τὰς δυναστείας, τὰς εὐδοξίας τὰς τῆς πατρίδος θεραπεύειν, ταύτας αὔξειν, μετὰ τούτων εἶναι. οὐκ ἤδη μὲν τοῖς ἑτέρων εὐτυχήμασι φαιδρὸς ἐγὼ καὶ γεγηθὼς κατὰ τὴν ἀγορὰν περιέρχομαι τὴν δεξιὰν προτείνων καὶ εὐαγγελιζόμενος τούτοις, οὓς ἂν ἐκεῖσε ἀπαγγέλλειν οἴωμαι, τῶν δὲ τῆς πόλεως ἀγαθῶν πεφρικὼς ἀκούω, καὶ στένων, καὶ κύπτων εἰς τὴν γῆν, ὥσπερ οἱ δυσσεβεῖς οὗτοι, οἳ τὴν μὲν πόλιν διασύρουσιν, ὥσπερ οὐχ αὑτοὺς διασύροντες ὅταν τοῦτο ποιῶσιν, ἔξω δὲ βλέπουσι, καὶ ἐν οἷς ἀτυχησάντων τῶν ἑλλήνων εὐτύχησεν ἕτερος, ταῦ

τ᾽ ἐπαύξουσι. καὶ ὅπως τὸν ἅπαντα χρόνον διαμενεῖ, φασὶ δεῖν τηρεῖν. μὴ δῆτ᾽ ὦ πάντες θεοί, μηδεὶς ταῦθ᾽ ὑμῶν ἐπινεύσειεν. ἀλλὰ μάλιστα μὲν, καὶ τούτοις βελτίω τινὰ νοῦν καὶ φρένας ἐνθείητε, εἰ δ᾽ ἄρα ἔχουσιν οὕτως ἀνιάτως, τούτους μὲν αὐτοὺς καθ᾽ ἑαυτοὺς ἐξώλεις καὶ προώλεις ἐν γῇ καὶ θαλάττῃ ποιήσατε, ἡμῖν δὲ τοῖς λοιποῖς τὴν ταχίστην ἀπαλλαγὴν τῶν ἐπηρτημένων φόβων δότε, καὶ σωτηρίαν ἀσφαλῆ.

Λιβανίου ὑπόθεσις, τοῦ περὶ τῆς παραπρεσβείας λόγου.

Αἰσχίνης ἦν ἀνὴρ ἀθηναῖος υἱὸς ἀτρομήτου, καὶ γλαυκοθέας, ἀμφοτέρων ἀδόξων ὥς φησι δημοσθένης. τὸν μὲν γὰρ, γράμματα διδάσκοντα, τὴν δὲ, καθαίρουσαν, καὶ τελετάς τινας οὐ σπουδαίας τελοῦσαν φησὶ ζῆν. παραδέδοται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ αἰσχίνης τραγῳδιῶν τε ὑποκριτὴς γενόμενος, καὶ γραμματεὺς τῆς πόλεως, ἥτις ἦν εὐτελὴς ὑπηρεσία, ὕστερον μέντοι τῶν ῥητόρων εἷς ἐγένετο, καὶ περὶ τῆς εἰρήνης πρὸς φίλιππον ἐπρέσβευσε. πολεμοῦντες γὰρ ἀθηναῖοι φιλίππῳ περὶ ἀμφιπόλεως, καὶ πολλὰ μὲν αὐτοὶ δεινὰ πάσχοντες, δρῶντες δὲ οὐδὲν ἄξιον λόγου ἐπείσθησαν ὑπὲρ εἰρήνης πρεσβεύσασθαι πρὸς φίλιππον. πέμπουσι δὲ πρέσβεις δέκα τὸν ἀριθμὸν, ἐν οἷς αἰσχίνης τε καὶ δημοσθένης ἦσαν. δεξαμένου δὲ φιλίππου τὰς διαλύσεις, πάλιν οἱ αὐτοὶ πρεσβεύουσι δεύτερον, ὅπως οἱ περὶ τῆς εἰρήνης ὅρκοι γένοιντο. περὶ δὲ ταῦτα τὰ πράγματα κατηγορεῖ ὁ δημοσθένης αἰσχίνου, διά. ὅτι φιλοκράτους

αἰσχρὰν καὶ ἀσύμφορον εἰρήνην λέγοντες καὶ γράφοντες, συνεῖπεν αὐτοῖς, ὅτι τοὺς χρόνους κατηνάλωσε, παρ' ὃ συνέβη τὰ ἐν Θρᾴκῃ διαφθαρῆναι, ὅτι ψευδῆ πρὸς ἀθηναίους ἀπήγγειλε, παρ' ὃ συνέβη φωκεῖς ἀπολέσθαι. εἶπε γάρ φησιν ὅτι φωκέας οὐκ ἀναιρήσει φίλιππος. καὶ ὑμεῖς τούτῳ πιστεύσαντες, οὐκ ἐβοηθήσατε τοῖς ἀνδράσι. φησὶ δὲ ταῦτα πάντα ἐπὶ μισθῷ, καὶ δώροις τὸν αἰσχίνην κακουργηκέναι. ἡ στάσις περὶ οὐσίας, καὶ στοχαστική. ἡ δὲ κίνησις τῆς ἔχθρας λέγεται διὰ τίμαρχον τὸν φίλον δημοσθένους, ὃν ἠτίμασεν αἰσχίνης, κατηγορήσας ὡς κακοῦ βίου, διότι πρὸς πετταλακοῦ τὸν ὀρνιθίαν φησίν, εἰσῄει εὔμορφος ὢν ἐπὶ τῷ θεᾶσθαι τὰς μάχας τῶν ὀρνίθων, διαφθειρόμενον, καὶ διαφθείροντα.

Ἑτέρα ὑπόθεσις ἀνώνυμος εἰς τὸν αὐτὸν λόγον.

Πόλεμος συνειστήκει φιλίππῳ καὶ ἀθηναίοις μακρός. ἐξ οὗ παραβὰς τὰς πρὸς αὐτοὺς συνθήκας, ἔλαβε περὶ ὀλυνθίων ἀμφίπολιν, οὖσαν τμῆμα τῆς πόλεως, καὶ ἦν ὑπὸ ὀλυνθίοις καθ' ὃν καιρὸν ἀπέστησαν καὶ οἱ σύμμαχοι. συνειστήκει δὲ καὶ ἕτερος φωκεῦσι πρὸς θετταλοὺς καὶ θηβαίους, τοῖς μὲν, περὶ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν πυθοῖ πρὸς θετταλούς, τοῖς δὲ, ὑπὲρ ὀρχομενοῦ καὶ κορωνείας πρὸς τοὺς θηβαίους. εὔδηλον γὰρ ἐκ τῆς ἱστορίας, ὅτι τῶν μὲν, παρείλοντο τὰς δύο πόλεις γειτνιώσας αὐτοῖς. θετταλοὺς δὲ προϊστάμενοι τὴν ἀμφικτυονίαν ἅτε ἐν μέσῃ φωκίδι τῶν ἐν δελφοῖς ἱερῶν ἱδρυμένων. ἐπειδὴ δὲ πο-

λὺν χρόνον ἐπολέμησαν ἑαυτοῖς ἀθηναῖοι καὶ φίλιππος, τῷ χρόνῳ τὴν εἰρήνην ἑκάτεροι ποιεῖν ἐβούλοντο, ἀλλ' ὁπότερος ταῦτα προβάλλοιτο, αἰσχύνην ἔχειν ἐνόμιζον. ἀριστόδημος δὲ, καὶ νεοπτόλεμος ὑποκριταὶ τραγῳδίας ἐτύγχανον. οὗτοι διὰ τὴν οἰκείαν τέχνην ἄδειαν εἶχον ἀπιέναι ὅπου ἂν βούλωνται, ἀλλὰ δὴ καὶ πρὸς πολεμίους. ἀπελθόντες οὖν οὗτοι εἰς τὴν μακεδονίαν ἐπεδείξαντο τὴν οἰκείαν τέχνην. οὕτω φιλοφρόνως αὐτοὺς ἐδέξατο φίλιππος, ὥστε πρὸς τοῖς ἄλλοις χρήμασι, καὶ ἄλλα ἐκ τῶν οἰκείων παρεῖχεν αὐτοῖς. αἰσθόμενος δὲ μελλόντων πρεσβεύεσθαι πρὸς αὐτὸν φωκέων, καὶ θετταλῶν, καὶ θηβαίων, ἐβουλήθη τοὺς ἀθηναίους ἐξαπατῆσαι. καὶ ταύτης τῆς προφάσεως δραξάμενος φίλιππος, ἀπολύων ἀριστόδημον καὶ νεοπτόλεμον, ἔλεγεν αὐτοῖς, ὅτι φίλος εἰμὶ ἀθηναίοις. συνέβη δὲ πάλιν τι τοιοῦτον γενέσθαι. φρύνων τις ἀθηναῖος ἀπιὼν ὀλυμπιάσιν ἀγωνισόμενος, ἢ θεασόμενος, ἐκρατήθη ὑπό τινων στρατιωτῶν τοῦ φιλίππου ἐν ἱερομηνίᾳ, καὶ ἀφῃρέθη πάντα τὰ αὐτοῦ, καὶ ἐλθὼν εἰς ἀθήνας παρεκάλει τοὺς ἀθηναίους, ἵνα χειροτονήσωσιν αὐτὸν πρεσβευτὴν, ὅπως ἀπελθὼν πρὸς φίλιππον, λάβῃ ἅπερ ἀφῃρέθη. καὶ πεισθέντες ἀθηναῖοι, ἐχειροτόνησαν αὐτὸν καὶ κτησιφῶντα. καὶ ἐλθόντων αὐτῶν εἰς μακεδονίαν φιλοφρόνως αὐτοὺς ἐδέξατο ὁ φίλιππος, ὥστε καὶ τὰ ἀφαιρεθέντα ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν πάντα ἀποδοῦναι αὐτῷ, καὶ ἐκ τῶν οἰκείων ἄλλα ἐπιδοῦναι, καὶ ἀπολογεῖσθαι ὅτι ἠγνόουν οἱ στρατιῶται ὅτι ἱερομηνία ἐστί. καὶ τούτοις πάλιν ὁμοίως ἔλεγεν, ὡς φίλος εἰμὶ ἀθηναίοις.

καὶ ἐλθόντος εἰς τὴν ἀττικὴν τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις ἀπήγγειλαν. ταῦτα ἀκούσαντες ἀθηναῖοι ἐβούλοντο μαθεῖν, εἰ μετ᾽ ἀληθείας εἰρήνην ἄγειν βούλεται Φίλιππος. καὶ δὴ χειροτονοῦσι δέκα πρέσβεις. εἰσὶ δ᾽ οὗτοι, κτησιφῶν, ἀριστόδημος, ἰατροκλῆς, κίμων, ναυσικλῆς, δέρκυλλος, φρύνων, Φιλοκράτης, αἰσχίνης, δημοσθένης. πέμπουσι δὲ τούτους εἰς μακεδονίαν, ἵνα μάθωσιν εἰ μετ᾽ ἀληθείας βούλεται εἰρήνην ἄγειν ὁ Φίλιππος. καὶ εἰ ἀληθές ἐστιν, ἐνέγκαι παρ᾽ αὐτοῦ πρέσβεις τοὺς ληψομένους τοὺς ὅρκους. ἀπελθόντων οὖν τῶν δέκα πρέσβεων ὧν ἦν καὶ δημοσθένης, ἤγαγον ἀπὸ τοῦ Φιλίππου τρεῖς πρέσβεις, ἀντίπατρον, παρμενίωνα, καὶ εὐρύλοχον ὀφείλοντας λαβεῖν τοὺς ὅρκους. συναγομένων δὲ τῶν συμμάχων τῶν ἀθηναίων ὥστε παρασχεῖν τοὺς ὅρκους, χρόνος παρήρχετο. καὶ γινώσκων τὴν φύσιν τοῦ Φιλίππου ὁ δημοσθένης, ὡς ἀεὶ καταστρεφομένου, καὶ ἐπηρεάζοντος, λέγει τοῖς ἀθηναίοις ταχέως δοῦναι τοὺς ὅρκους, ἐπεὶ μὴ παρόντος κερσοβλέπτου. ἔλεγε γὰρ ὅτι εἰς τὴν θράκην ἀπερχομένων ἡμῶν παρέξει τοὺς ὅρκους ὁ κερσοβλέπτης.

Ἰστέον δὲ ὅτι δημοσθένης οὐκ ἀπῆλθεν ἐν τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ διὰ τοιαύτην πρόφασιν. ἀπελθὼν γὰρ εἰς τὴν πρώτην πρεσβείαν, εὗρεν ἐν μακεδονίᾳ τινὰς τῶν ἀθηναίων αἰχμαλώτους. καὶ ὑπέσχετο φέρειν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων καὶ ῥύσασθαι αὐτούς. οὐκ ἠδύνατο δὲ τοῦτο ποιῆσαι, εἰ μὴ ἐν προσχήματι πρεσβευτοῦ. ἔλεγε δὲ τὴν πρεσβείαν ἀπελθεῖν πλῷ διὰ τὸ αὐτοὺς ταχέως ἀπελθεῖν. καὶ ὅπου ὄντα πύθωνται Φίλιππον δεῖ αὐτοὺς ἀπελθεῖν, καὶ ἐκεῖσε τοὺς ὅρκους λαβεῖν. οἱ δὲ, μὴ

πεισθέντες, πεζῇ ἀπῆλθον, καὶ εἰς μακεδονίαν ἀπελ=
θόντες, ἐκάθηντο ὅλους τρεῖς μῆνας, ἕως οὗ πολλὰ τῶν
ἀθηναίων χωρία καταστρέψας ὑπέστρεψε φίλιππος,
ἐν οἷς καὶ κερσοβλέπτης, καὶ ἐλθὼν οὐκ εὐθὺς παρέσχεν
αὐτοῖς τοὺς ὅρκους, ἀλλ' εἵλκυσεν αὐτοὺς, ἕως ηὐτρέπισε
τὴν ἐπὶ φωκέας στρατιάν. καί τοι πρεσβευσαμένων
πρὸς αὐτὸν φωκέων, περὶ διαλύσεως τοῦ πολέμου, καὶ
ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς φωκέας ἀντὶ τοῦ παρασχεῖν
ἐν ἱερῷ τοὺς ὅρκους, ἐν πανδοχείῳ παρέσχε λέγων οὕτω,
σπένδομαι ἀθηναίοις, καὶ τοῖς ἀθηναίων συμμάχοις,
χωρὶς ἀλέων καὶ φωκέων, ἔλεγε γὰρ ὅτι οἱ ἀλεῖς ἐχθροὶ
ἦσαν τῶν φίλων μου τῶν φαρσαλίων φωκεῦσι δὲ, οὐ
σπένδομαι, ἐπειδήπερ ἠσέβησαν εἰς τὸ ἱερόν. ἐλθού=
σης οὖν τῆς δευτέρας πρεσβείας εἰς τὴν ἀττικὴν ὁ δη=
μοσθένης ἐστασίαζε λέγων, ὅτι οὐκ ἀρέσκει μοι τὰ ὑπὸ
φιλίππου δεδογμένα. ὁ δὲ αἰσχίνης ἔλεγεν, ὅτι ταῦτα
εἶπε φίλιππος ἐν τῷ φανερῷ, ἐμοὶ δὲ εἶπεν εἰς τὸ οὖς,
ὅτι πλὴν ἀλέων καὶ φωκέων εἶπον, ἵνα μὴ μαθόντες θη=
βαῖοι παραφυλάξονται, αὐτοὺς γὰρ εἰσερχόμενος ἀπο=
λέσω, τούτους δὲ σώσω, οἱ δὲ ἀθηναῖοι πεισθέντες αἰσχί
νῃ, ἐχειροτόνησαν τρίτην πρεσβείαν, βουλόμενοι μα=
θεῖν εἰ φυλάττει φίλιππος τὰ ὑπ' αἰσχίνου λεχθέν=
τα. καὶ ἐξωμόσατο δημοσθένης, μήτε πρεσβεῦσαι, μή=
τε κοινωνεῖν, εἴτε καλῶς εἴτε κακῶς πράξει ἡ πρεσ=
βεία. καὶ τότε φοβηθεὶς ὁ αἰσχίνης μή ποτε μένων ὁ δη
μοσθένης πέμψαι πείσει τὸν δῆμον τοῖς φωκεῦσι βοή
θειαν, προσεποιήσατο, ὡς λέγει δημοσθένης, ἀρρωστεῖν.
καὶ τότε ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ εὔνομος ἦλθεν ἔχων ἰατρὸν

καὶ ὀμνύων ὅτι ἀῤῥωστεῖ αἰσχίνης. καὶ αὐτὸν τὸν εὔνομον ἀντὶ τούτου ἐχειροτόνησεν ὁ δῆμος πρεσβευτήν. τῶν ἀπελθόντων τούτων τῶν πρέσβεων, ὡς κατέλαβον εὔβοιαν, ἤκουσαν ὅτι φωκέας κατεστρέψατο φίλιππος, καὶ μετ᾽ αἰσχίνης ὑπέστρεψαν. ἐλθούσης δὲ τῆς τρίτης πρεσβείας εἰς τὴν ἀττικήν, αἰσχίνης αὐτοχειροτόνητος πρεσβευτὴς ἀπῆλθε πρὸς φίλιππον, ὡς λέγει δημοσθένης. Ἰστέον δὲ ὅτι μετὰ τὴν πρεσβείαν ἕκαστος τῶν πρέσβεων, εὐθύνας ἐδίδου. καὶ ἡ μὲν πρώτη πρεσβεία παρέσχεν εὐθύνας οὕτω καλῶς, ὥστε τὸν δημοσθένην γράψαι καλέσαι αὐτοὺς ἐπ᾽ ἄριστον. ἔθος γὰρ ἦν τοὺς καλῶς πρεσβευσαμένους, εἰς δημόσιον ἄριστον καλεῖσθαι. Ἀποροῦσι δέ τινες, ὅτι εἰ ἠπίστατο δημοσθένης, ὅτι προδόται ἦσαν, διὰ τί ἐποίησεν αὐτοὺς κληθῆναι εἰς δημόσιον ἄριστον; Καὶ λέγομεν ὅτι μετὰ τὸ ἄριστον, ἔγνω τὸν σκοπὸν αὐτῶν. τ͂ δὲ τῆς δευτέρας πρεσβείας, μόνος ὁ δημοσθένης δέδωκεν εὐθύνας. μέλλοντος δὲ τοῦ αἰσχίνου παρέχειν ἐπέστη τίμαρχος καὶ δημοσθένης κατηγορήσοντες τούτου, καὶ ᾔτησεν αἰσχίνης ἀνάκρισιν γενέσθαι. καὶ γενομένης ἀνακρίσεως, ἔδειξε τίμαρχον ἡταιρηκότα, καὶ ἐξέβαλον αὐτόν. νόμος γὰρ ἦν τὸν ἡταιρηκότα μὴ πολιτεύεσθαι. εἶτα ἐπέστη κατηγορήσων ὁ δημοσθένης. Καὶ λέγουσί τινες, πῶς ἐνταῦθα μέμνηται τῆς τρίτης πρεσβείας. Λέγομεν δ᾽ ὅτι μετὰ τρία ἔτη τῆς γραφῆς, εἰσῆλθεν ἔχων τὴν κατηγορίαν. γενομένης γὰρ τῆς δευτέρας πρεσβείας μαθόντες οἱ ἀθηναῖοι τὴν τῶν φωκέων ἀπώλειαν; ἐσκευαγώγουν ἐκ τῶν ἀγρῶν, καὶ ἐν πολλῷ θορύβῳ

ἦσαν καὶ μετὰ τρία ἔτη εἰσῆλθεν ὁ δημοσθένης κατηγορήσων αἰσχίνου, καὶ κρίνει αὐτὸν διὰ δύο ἐγκλήματα, διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν φωκέων, καὶ διὰ δωροδοκίαν.

Ιστέον δὲ ὅτι προηγούμενόν ἐστιν ἔγκλημα, ὅτι φωκεῖς ἀπολώλασι. πρὸς σύστασιν τούτου, δεύτερον ἐπέκυψε ζήτημα, ὅτι ἐπὶ χρήμασιν αἰσχίνῃ ταῦτα τετόλμηται. ὡς σύστασιν γίνεσθαι προτέρου ἐγκλήματος τοῦ περὶ φωκέας. τεκμήρια δ' ἐστὶ τοῦ πάλαι ταῦτα ἐσκευωρῆσθαι καὶ κατεσκευάσθαι, δι' ὧν ἅμα καὶ προαναιρεῖ τὸ χρῶμα αἰσχίνου καταφεύγοντος ἐπὶ ἄγνοιαν καὶ συγγνώμην. καὶ τούτων τὰ μὲν, ἐκ τῶν παρειμένων εἴληφε, τὰ δὲ, ἐκ τῶν πεπραγμένων. συνεῖπε γὰρ φιλοκράτει, ἄνευ φωκέων γράφοντι τὴν εἰρήνην. οὐκ ἔλαβεν ὅρκους παρὰ θετταλῶν συμμαχούντων φιλίππῳ, οἳ οὐκ ἂν συνεστράτευσαν ἐπὶ φωκέας, εἴπερ δεδωκότες ἦσαν τοὺς ὅρκους. ἐνέδωκε φιλίππῳ χρόνον παρασκευάσασθαι τὴν ἐπὶ φωκέας στρατείαν. διέτριψε γὰρ ἐκεῖ μετὰ τοὺς χρόνους ἐξεπίτηδες ἀναλίσκων, ἵνα μὴ προπλεύσας ὁ δῆμος κλείσῃ τὰς πύλας. ἐξηπάτησε τὴν πόλιν ἐπαγγελθὼν ἐπίτηδες διτταῖς ἐλπίσι, μιᾷ μὲν, ὅτι θηβαῖοι ἀπολοῦνται, ἑτέρᾳ δὲ, ὅτι φωκεῖς σωθήσονται. ὥστε μὴ ἐγγενέσθαι βουλεύσασθαί τι δεξιὸν ὑπὲρ φωκέων, εἶπε γὰρ δεῖν φιλίππῳ πιστεύειν. σώσειν γοῦν αὐτοὺς χάριν τῆς πόλεως ἐπηγγείλατο. καὶ τοῦ μὲν προτέρου ταῦτα τεκμήρια. τοῦ δὲ δευτέρου, τοῦ περὶ τῶν δώρων, ἐν οἷς δείκνυται ὅτι εἴληφεν αἰσχίνης, ταῦτα τεκμήρια. ὧν ὁμοίως τὰ μὲν ἐκ τῶν παρειμένων ἐστὶ, τὰ δὲ ἐκ τῶν πεπραγμένων. οὐ μισεῖ φίλιππον, καίπερ ἐξαπατηθεὶς ὑπ'

αὐτοῦ, ὥς φησι, συνεῖπε Φιλίππῳ γενέσθαι ἀμφικτύονα. πρεσβευσαμένων περὶ αὐτῶν ἀμφικτυόνων. σύνεστιν ἀεὶ Φιλοκράτει χρήματα εἰληφότι. καλούμενος ἐπὶ μαρτυρίαν ἡνίκα ὑπερείδης εἰσήγγειλε Φιλοκράτην, παρὼν οὐκ ἐφθέγξατο. χειροτονηθεὶς πρεσβευτὴς ἐπὶ τὴν φωκίδα πρὸς Φίλιππον ἐπὶ ταῖς ὑποσχέσεσιν, ἀῤῥωστεῖν προσεποιήσατο. ἁλόντων φωκέων μετὰ τὴν ἐξωμοσίαν ἀχειροτόνητος πορεύεται, ὅτε καὶ φυλάξασθαι αὐτὸν ἐχρῆν. ταῦτα τὰ τεκμήρια τοῦ δευτέρου λόγου. ἔστι δὲ τούτων τὸ ἰσχυρότερον καὶ οὗ μάλιστα ἀντέχεται, ἡ ἐπαγγελία, καὶ ἡ ὑπόσχεσις αἰσχίνου, ἡ περὶ θηβαίων καὶ φωκέων.

Η μὲν ὑπόθεσις τοῦ λόγου, στοχαστική. οὐ γὰρ συντρέχει τοῖς ἐγκαλουμένοις αἰσχίνης, ἀλλ' ἀρνεῖται παντάπασιν. τὸ δὲ εἶδος, οἱ μὲν, ἁπλοῦν νενομίκασιν, ὕλης πολλῆς ὡς ἐν ἀληθείᾳ συνδραμούσης, οἱ δὲ, συγκατασκευαζόμενον, δύο λαβόντες ἐγκλήματα, τὸ περὶ φωκέας, καὶ θρᾴκην. μένανδρος δὲ ἐμπίπτοντα φησιν. εἴληπται δὲ ἐκ διαβολῆς τὸ προοίμιον. δι' ὧν γὰρ αὐτὸν δεδιότα ποιεῖ καὶ δεόμενον, διὰ τούτων δείκνυσιν οὐ πάνυ τοῖς δικαίοις τεθαῤῥηκότα. καὶ ἅμα συγκρουστικὸν ἂν εἴη τὸ νόημα.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ, Ο ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑραπρεσβείας λόγος.

Ση μὲν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι σπουδὴ περὶ τουτονὶ τὸν ἀγῶνα καὶ παραγγελία γέγονε, σχεδὸν οἶμαι πάντας ὑμᾶς ᾐσθῆσθαι, ἑωρακότας ἀρτίως ὅτε ἐκληροῦσθε, ἐνοχλοῦντας καὶ προσιόντας ὑμῖν. δεήσομαι δὲ πάντων ὑμῶν, ἃ καὶ τοῖς μὴ δεηθεῖσι δίκαιόν ἐστιν ὑπάρχειν, μηδεμίαν μήτε χάριν, μήτε ἄνδρα ποιεῖσθαι περὶ πλείονος, ἢ τὸ δίκαιον καὶ τὸν ὅρκον, ὃν εἰσελήλυθεν ἕκαστος ὑμῶν ὀμωμοκὼς, ἐνθυμουμένους, ὅτι ταῦτα μέν ἐστιν ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὅλης τῆς πόλεως. αἱ δὲ τῶν παρακλήτων αὗται δεήσεις καὶ σπουδαὶ, τῶν ἰδίων πλεονεξιῶν ἕνεκα γίγνονται, ἃς ἵνα κωλύηθ᾽, οἱ νόμοι συνήγαγον ὑμᾶς, οὐχ ἵνα κυρίας τοῖς ἀδικοῦσι ποιῆτε, τοὺς μὲν οὖν ἄλλους ὅσοι πρὸς τὰ κοινὰ δικαίως προσέρχονται, κἂν δεδωκότες ὦσιν εὐθύνας, τὴν ἀειλογίαν ὁρῶ προτεινομένους, τουτονὶ δ᾽ αἰσχίνην πολὺ τἀναντία τούτων. πρὶν γὰρ εἰσελθεῖν εἰς ὑμᾶς καὶ λόγον δοῦναι τῶν πεπραγμένων, τὸν μὲν, ἀνῄρηκε τῶν ἐπὶ τὰς εὐθύνας ἐλθόντων, τοῖς δὲ, ἀπειλεῖ περιιὼν δεινότατον πάντων ἔθος καὶ ἀσυμφορώτατον ὑμῖν, εἰς τὴν πολιτείαν εἰσάγων. εἰ γὰρ ὁ πράξας τι τῶν κοινῶν καὶ διοικήσας τῷ καθ᾽ ἑαυτὸν φόβῳ, καὶ μὴ τῷ δικαίῳ κατασκευάσει μηδένα εἶναι κατήγορον αὐτοῦ, παντάπασιν ἄκυροι πάντων ὑμεῖς γενήσεσθε. τὸ μὲν οὖν ἐξελέγχειν πολλὰ

καὶ δεινὰ πεποιηκότα τουτονί, καὶ τῆς ἐσχάτης ὄντα τιμωρίας ἄξιον, θαῤῥῶ καὶ πάνυ πιστεύω. ὃ δὲ, καίπερ ὑπειληφὼς ταῦτα, φοβοῦμαι, φράσω πρὸς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι, ὅτι μοι δοκοῦσι ἅπαντες οἱ παρ' ὑμῖν ἀγῶνες, οὐχ ἧττον ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τῶν καιρῶν, ἢ τῶν πραγμάτων εἶναι, καὶ τὸ, χρόνον γεγενῆσθαι μετὰ τὴν πρεσβείαν πολύν, δέδοικα μή τινα λήθην, ἢ συνήθειαν τῶν ἀδικημάτων ὑμῖν ἐμπεποιήκει. ὡς δή μοι δοκοῖτ' ἂν ὅμως ἐκ τούτων καὶ γνῶναι τὰ δίκαια καὶ δικάσαι νυνί, τοῦθ' ὑμῖν λέξω, εἰ σκέψαισθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καὶ λογίσαισθε, τίνων προσήκει τῇ πόλει λόγον παρὰ πρεσβευτοῦ λαβεῖν, πρῶτον μὲν τοίνυν, ὧν ἀπήγγειλε, δεύτερον δὲ, ὧν ἔπεισε, τρίτον δὲ, ὧν προσετάξατε αὐτῷ, μετὰ ταῦτα δὲ τῶν χρόνων, ἐφ' ἅπασι δὲ τούτοις, εἰ ἀδωροδοκήτως ἢ μὴ, πάντα ταῦτα πέπρακται. τί δήποτε τούτων; ὅτι ἐκ μὲν τῶν ἀπαγγελιῶν τὸ βουλεύσασθαι περὶ τῶν πραγμάτων ὀρθῶς ὑμῖν ἐστιν. ἂν μὲν οὖν ὦσιν ἀληθεῖς, τὰ δέοντα ἔγνωτε, ἂν δὲ μὴ τοιαῦται, τἀναντία. τὰς δὲ συμβουλίας πιστοτέρας ὑπολαμβάνετ' εἶναι τὰς τῶν πρέσβεων, ὡς γὰρ εἰδότων περὶ ὧν ἐπέμφθησαν, ἀκούετε. οὐδὲν οὖν ἐξελέγχεσθαι δίκαιός ἐστιν ὁ πρεσβευτὴς φαῦλον οὐδὲ ἀσύμφορον ὑμῖν οὐδὲν συμβεβουλευκώς. καὶ μὴν, περὶ ὧν γε προσετάξατε εἰπεῖν, ἢ πρᾶξαι, καὶ διαῤῥήδην ἐψηφίσασθε ποιῆσαι, προσήκει διῳκηκέναι. εἶεν, τῶν δὲ δὴ χρόνων διὰ τί; ὅτι πολλάκις ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, συμβαίνει πολλῶν πραγμάτων καὶ μεγάλων καιρὸν ἐν βραχεῖ χρόνῳ γίγνεσθαι, ὃν ἐάν τις ἑκὼν καθυφῇ τοῖς

ἐναντίοις καὶ προδῷ, οὐδ' ἂν ὁτιοῦν ποιῇ, πάλιν οἷός τε ἔσται σῶσαι. ἀλλὰ μὴν, ὑπέρ γε τοῦ προῖκα ἢ μή, τὸ μὲν ἐκ τούτων λαμβάνειν ἐξ ὧν ἡ πόλις βλάπτεται, πάντες εὖ οἶδ' ὅτι φήσαιτ' ἂν, εἶναι δεινόν, καὶ πολλῆς ὀργῆς ἄξιον. ὁ μέντοι τὸν νόμον τιθεὶς, οὐ διώρισε τοῦτο, ἀλλ' ἁπλῶς εἶπε, μηδαμῶς δῶρα λαμβάνειν, ἡγούμενος ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὸν ἅπαξ λαβόντα καὶ διαφθαρέντα ὑπὸ χρημάτων, οὐδὲ κριτὴν ἔτι τῶν συμφερόντων ἀσφαλῆ μένειν τῇ πόλει. ἂν μὲν τοίνυν ἐξελέγξω καὶ δείξω σαφῶς αἰσχίνην τουτονί, καὶ μηδὲν ἀληθὲς ἀπηγγελκότα καὶ κεκωλυκότα ἐμοῦ τὸν δῆμον ἀκοῦσαι τἀληθῆ, καὶ πάντα τἀναντία τῶν συμφερόντων ὑμῖν συμβεβουλευκότα, καὶ μηδὲν ὧν προσετάξατε ἐν τῇ πρεσβείᾳ πεποιηκότα, καὶ ἀνηλωκότα τοὺς χρόνους, ἐν οἷς πολλῶν καὶ μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται τῇ πόλει, καὶ πάντων τούτων δῶρα καὶ μισθοὺς εἰληφότα μετὰ φιλοκράτους, καταψηφίσασθε αὐτοῦ, καὶ δίκην ἀξίαν τῶν ἀδικημάτων λάβετε. ἂν δὲ μὴ δείξω ταῦτα, ἢ μὴ πάντα, ἐμὲ μὲν φαῦλον ἡγεῖσθε, τουτονὶ δὲ ἀφετε. Πολλὰ δὲ καὶ δεινὰ κατηγορεῖν ἔχων ἔτι πρὸς τούτοις ἕτερα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐξ ὧν οὐκ ἔσθ' ὅστις ἂν οὐκ εἰκότως μισήσειεν αὐτόν, βούλομαι πρὸ πάντων ὧν μέλλω λέγειν, μνημονεύοντας ὑμῶν εὖ οἶδ' ὅτι τοὺς πολλοὺς ὑπομνῆσαι, εἰς τίνα τάξιν ἔταξεν ἑαυτὸν αἰσχίνης ἐν τῇ πολιτείᾳ τὸ πρῶτον, καὶ τίνας λόγους κατὰ τοῦ φιλίππου δημηγορεῖν ᾤετο δεῖν, ἵν' εἰδῆτε ὅτι τοῖς ὑφ' ἑαυτοῦ πεπραγμένοις καὶ δεδημηγορημένοις ἐν ἀρχῇ, τούτοις μάλιστα πάντων ἐξελεγχθήσεται δῶρα ἔχων.

Ἐστι τοίνυν οὗτος ὁ πρῶτος ἀθηναίων αἰσθόμενος φί-
λιππον, ὡς τότε δημηγορῶν ἔφη, ἐπιβουλεύοντα τοῖς
ἕλλησι, καὶ διαφθείροντά τινας τῶν ἐν ἀρκαδίᾳ προε-
στηκότων, καὶ ἔχων ἴσχανδρον τὸν νεοπτολέμου δευτε-
ραγωνιστὴν, προσιὼν μὲν τῇ βουλῇ, προσιὼν δὲ τῷ δή-
μῳ περὶ τούτων, καὶ πείσας ὑμᾶς πανταχοῦ πρέσβεις
πέμψαι τοὺς συνάξοντας δεῦρο τοὺς βουλευσομένους πε-
ρὶ τοῦ πρὸς φίλιππον πολέμου, καὶ ἀπαγγέλλων μετὰ
ταῦτ' ἥκων ἐξ ἀρκαδίας τοὺς καλοὺς ἐκείνους καὶ μα-
κροὺς λόγους, οὓς ἐν τοῖς μυρίοις ἐν μεγάλῃ πόλει πρὸς ἱε-
ρώνυμον τὸν ὑπὲρ φιλίππου λέγοντα, ὑπὲρ ὑμῶν ἔφη
δεδημηγορηκέναι καὶ διεξιὼν ἡλίκα τὴν ἑλλάδα πᾶ-
σαν, οὐχὶ τὰς ἰδίας ἀδικοῦσι μόνον πατρίδας οἱ δωρο-
δοκοῦντες, καὶ χρήματα λαμβάνοντες παρὰ φιλίππου.
ἐπειδὴ τοίνυν ταῦτα πολιτευομένου τούτου τότε, καὶ
τοῦτο τὸ δεῖγμα ἐξενηνοχότος περὶ ἑαυτοῦ, τοὺς περὶ τῆς
εἰρήνης πρέσβεις πέμπειν ὡς φίλιππον ἐπείσθητε ὑπὸ
ἀριστοδήμου καὶ νεοπτολέμου καὶ κτησιφῶντος, καὶ τῶν
ἄλλων τῶν ἐκεῖθεν ἀπαγγελόντων οὐδ' ὁτιοῦν ὑγιὲς, γί-
γνεται τῶν πρέσβεων τούτων εἷς καὶ οὗτος, οὐχ ὡς τῶν
ἀποδωσομένων τὰ ὑμέτερα, οὐδ' ὡς τῶν πεπιστευκότων
τῷ φιλίππῳ, ἀλλ' ὡς τῶν φυλαξόντων τοὺς ἄλλους. διὰ
γὰρ τοὺς προειρημένους λόγους καὶ τὴν πρὸς φίλιππον
ἀπέχθειαν, ταύτην εἰκότως περὶ αὐτοῦ πάντες εἴχε-
τε τὴν δόξαν. προσελθὼν τοίνυν ἐμοὶ μετὰ ταῦτα συ-
νετάττετο κοινῇ πρεσβεύειν καὶ ὅπως τὸν μιαρὸν καὶ
ἀναιδῆ φυλάξωμεν ἀμφότεροι φιλοκράτην πολλὰ
παρεκελεύετο. καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο ἐπανελθεῖν ἀπὸ τῆς

πρώτης πρεσβείας, ἐμὲ γοῦν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι διεφθαρμένος καὶ πεπρακὼς ἑαυτὸν ἐλάνθανε. χωρὶς γὰρ τῶν ἄλλων ὧν ὅπερ εἶπον, εἰρήκει πρότερον, ἀναστὰς τῇ προτεραίᾳ τῶν ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς περὶ τῆς εἰρήνης ἐβουλεύεσθε, ἤρξατο ἀρχὴν, ἣν ἐγὼ καὶ τοῖς ῥήμασιν οἶμαι τοῖς αὐτοῖς, οἷς περ οὗτος εἶπεν, ἐν ὑμῖν ἀπομνημονεύσειν. εἰ πάνυ πολὺν, ἔφη, χρόνον ἐσκόπει φιλοκράτης, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅπως ἂν ἄριστα ἐναντιωθείη τῇ εἰρήνῃ, οὐκ ἂν ἄλλως ἄμεινον εὑρεῖν οἶμαι, ἢ τοιαῦτα γράφοντα. ἐγὼ δὲ ταύτην μὲν τὴν εἰρήνην, ἕως ἂν εἷς * ἀθηναίων λείπηται, οὐδέποτ' ἂν συμβουλεύσαιμι ποιήσασθαι τῇ πόλει. εἰρήνην μέντοι φημὶ δεῖν ποιεῖσθαι. καὶ τοιούτους τινὰς εἶπε βραχεῖς, καὶ μετρίους λόγους. ὁ δὲ ταῦτ' εἰπὼν τῇ προτεραίᾳ πάντων ἀκουόντων ὑμῶν εἰς τὴν ὑστεραίαν, ἐν ᾗ τὴν εἰρήνην ἔδει κυροῦσθαι, ἐμοῦ τῷ τῶν συμμάχων συνηγοροῦντος δόγματι, καὶ τὴν εἰρήνην ὅπως ἴση, καὶ δικαία * γενήσεται πράττοντος, καὶ ὑμῶν βουλομένων ταῦτα, καὶ οὐδὲ φωνὴν ἐθελόντων ἀκούειν τοῦ καταπτύστου φιλοκράτους, ἀναστὰς ἐδημηγόρει καὶ συνηγόρει ἐκείνῳ, πολλῶν ἀξίους ὦ ζεῦ, καὶ πάντες θεοὶ, θανάτων λόγους, ὡς οὔτε τῶν προγόνων ὑμᾶς μεμνῆσθαι δέοι οὔτε τῶν τὰ τρόπαια, καὶ τὰς ναυμαχίας λεγόντων ἀνέχεσθαι, νόμον τε θήσειν, καὶ γράψειν, μηδενὶ τῶν ἑλλήνων ὑμᾶς βοηθεῖν, ὃς ἂν μὴ πρότερος βεβοηθηκὼς ὑμῖν ᾖ. καὶ ταῦτα ὁ σχέτλιος, καὶ ἀναιδὴς οὗτος ἐτόλμα λέγειν ἐφεστηκότων τῶν πρέσβεων καὶ ἀκουόντων, οὓς ἐκ τῶν ἑλλήνων μετεπέμψασθε ὑπὸ τούτου τότε πεισθέντες, ὅτ' οὔπω

πεπρακὼς ἑαυτὸν ἦν. Ὃν μὲν οὖν τρόπον ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, χειροτονησάντων ὑμῶν ἐπὶ τοὺς ὅρκους αὐτὸν πάλιν. τούς τε χρόνους κατέτριψε, καὶ τὰ πράγματα τὰ πάντα ἐλυμήνατο τὰ τῆς πόλεως, καὶ ὅσαι περὶ τούτων ἐμοὶ πρὸς τοῦτον ἀπέχθειαι συνέβησαν βουλομένῳ κωλύειν, αὐτίκα ἀκούσεσθε, ἀλλ' ἐπειδὴ πάλιν ἥκομεν ἐκ τῆς πρεσβείας ταύτης τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους, ἥπερ εἰσὶν αἱ νῦν εὔθυναι, οὔτε μικρὸν, οὔτε μέγα οὐδὲ τιοῦν εὑρημένοι τῶν ὅτε τὴν εἰρήνην ἐποιεῖσθε λεχθέντων, καὶ προσδοκηθέντων, ἀλλὰ πάντα ἐξηπατημένοι, καὶ τούτων ἑτέρων αὖθις αὖ πεπραχότων, καὶ παρ' αὐτὸ τὸ ψήφισμα πεπρεσβευκότων, προσῆμεν τῇ βουλῇ, καὶ ταυτὶ πολλοὶ συνίσασιν ἃ μέλλω λέγειν, τὸ γὰρ βουλευτήριον μεστὸν ἦν ἰδιωτῶν. παρελθὼν δ' ἐγὼ πάντα τἀληθῆ πρὸς τὴν βουλὴν ἀπήγγειλα, καὶ κατηγόρησα τούτων, καὶ ἀνηριθμησάμην ἀπὸ τῶν πρώτων ἐλπίδων ἐκείνων, ὧν ὁ κτησιφῶν καὶ ὁ ἀριστόδημος ἀπήγγειλαν πρὸς ὑμᾶς. καὶ μετὰ ταῦτα ὅτε τὴν εἰρήνην ἐποιεῖσθε, ἃ οὗτος ἐδημηγόρησε, καὶ εἰς ἃ προήχασι τὴν πόλιν, καὶ περὶ τῶν ὑπολοίπων, ταῦτα δ' ἦν φωκεῖς, καὶ πύλαι, μὴ προέσθαι συνεβούλευον, μὴ δὲ ταὐτὰ παθεῖν, μὴ δ' ἀναρτωμένους ἐλπίσιν ἐξ ἐλπίδων, καὶ ὑποσχέσεσιν, εἰς τοὔσχατον ἐλθεῖν τὰ πράγματα ἐᾶσαι. καὶ ἔπεισα ταῦτα τὴν βουλήν. ἐπειδὴ δὲ ἧκεν ἡ ἐκκλησία, καὶ πρὸς ὑμᾶς ἔδει λέγειν, παρελθὼν αἰσχίνης οὑτοσὶ πρῶτος ἡμῶν ἁπάντων, καὶ πρὸς διὸς, καὶ θεῶν πειρᾶσθε συνδιαμνημονεύειν εἰ ἀληθῆ λέγω, τὰ γὰρ πράγματα πάντα λυμηνάμενα ὑμῶν, καὶ διαφθείραντα ὅλως, ταῦτ' οὖν ἦν ἤδη. τὸ μὲν ἀπαγγέλ

λέγειν τι τῶν πεπρεσβευμένων, ἢ περὶ τῶν ἐν τῇ βουλῇ ῥηθέντων, εἰ ἄρα ἀμφισβητεῖ μὴ ἀληθῆ λέγειν ἐμέ, μνησθῆναι παντελῶς ἀπέχειν, εἶπε δὲ τοιούτους λόγους, καὶ τηλικαῦτα, καὶ τοσαῦτα ἔχοντας ἀγαθά, ὥσθ᾽ ἅπαντας ὑμᾶς λαβὼν ᾤχετο. ἔφη γὰρ ἥκειν πεπεικὼς φίλιππον, πάνθ᾽ ὅσα συμφέρει τῇ πόλει, καὶ περὶ τῶν ἐν ἀμφικτυόσι, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, καὶ διεξῆλθε λόγον μακρὸν ὑμῖν, ὃν κατὰ θηβαίων εἰπεῖν πρὸς φίλιππον ἔφη, καὶ τὰ κεφάλαια ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀπελογίζετο ἐκ τῶν αὐτῷ πεπρεσβευμένων δυοῖν, ἢ τριῶν ἡμερῶν ὑμᾶς μένοντας οἴκοι, καὶ οὐ στρατευομένους, οὐδ᾽ ἐνοχλουμένους θήβας μὲν πολιορκουμένας αὐτὰς καθ᾽ αὑτὰς χωρὶς τῆς ἄλλης βοιωτίας ἀκούσεσθαι, θεσπιὰς δέ, καὶ πλαταιὰς οἰκιζομένας, τῷ θεῷ δὲ τὰ χρήματα εἰσπραττόμενα, οὐ παρὰ φωκέων, ἀλλὰ παρὰ θηβαίων τῶν βουλευσάντων τὴν κατάληψιν τοῦ ἱεροῦ. διδάσκειν γὰρ αὐτὸς ἔφη τὸν φίλιππον, ὅτι οὐδὲν ἧττον ἠσεβήκασιν οἱ βεβουλευκότες τῶν ταῖς χερσὶ πραξάντων. καὶ διὰ ταῦτα χρήματα αὐτῷ τοὺς θηβαίους ἐπικεκηρυχέναι. ἀκούειν δὲ καὶ τῶν εὐβοέων ἐνίων ἔφη πεφοβημένων καὶ τεταραγμένων, τὴν πρὸς τὴν πόλιν οἰκειότητα φιλίππῳ γεγενημένην, ὅτι οὐ λελήθατε ὑμᾶς ὦ ἄνδρες πρέσβεις, ἐφ᾽ οἷς πεποίησθε τὴν εἰρήνην πρὸς φίλιππον, οὐδ᾽ ἀγνοοῦμεν, ὅτι ὑμεῖς μὲν ἀμφίπολιν δεδώκατε ἐκείνῳ, φίλιππος δ᾽ ὑμῖν εὔβοιαν ὡμολόγηκε παραδώσειν. εἶναι μέντοι καὶ ἄλλο διῳκημένον αὐτῷ, οὐ μήν πω βούλεσθαι λέγειν, καὶ γὰρ νῦν φθονεῖν τινας αὐτῷ τῶν συμπρέσ-

θεῶν. ὑπέτεινε δ' οὕτω πως, καὶ παρεδήλου τὸν ὠρωπόν. εὐδοκιμῶν δ' ἤδη τούτοις εἰκότως, καὶ δοκῶν καὶ ῥήτωρ ἄριστος εἶναι, καὶ ἀνὴρ θαυμαστός, κατέβη μάλα σεμνῶς. ἀναστὰς δ' ἐγώ, ταῦτά τε οὐκ ἔφην εἰδέναι, καὶ ἐπειρώμην τι λέγειν τούτων, ὧν εἰς τὴν βουλὴν ἀπήγγειλα. καὶ παραστὰς ὁ μὲν, ἔνθεν, ὁ δὲ, ἔνθεν, οὑτοσί καὶ Φιλοκράτης, ἐβόων, ἐξέκρουόν με, τελευτῶντες ἐχλεύαζον. ὑμεῖς δὲ ἐγελᾶτε καὶ οὔτ' ἀκούειν ἠθέλετε, οὔτε πιστεύειν ἠβούλεσθε ἄλλα, πλὴν ἃ οὗτος ἀπηγγέλκει. καὶ νὴ τοὺς θεούς, εἰκός τι παθεῖν ἔμοιγε δοκεῖτε. τίς γὰρ ἂν ἠνέσχετο, τηλικαῦτα καὶ τοσαῦτα ἔσεσθαι προσδοκῶν ἀγαθά, ἢ ταῦθ' ὡς οὐκ ἔσται λέγοντός τινος, ἢ κατηγοροῦντος τῶν πεπραγμένων τούτοις; πάντα γὰρ τἄλλ' οἶμαι τότε καὶ δεύτερ' ἦν τῶν ὑποκειμένων προσδοκιῶν, καὶ τῶν ἐλπίδων. οἱ δ' ἀντιλέγοντες, ὄχλος ἄλλως, καὶ βασκανία κατεφαίνετο. ταῦτα δὲ θαυμάσια ἡλίκα καὶ συμφέροντ' ἐδόκει πεπρᾶχθαι τῇ πόλει.

Τοῦ χάριν δὴ ταῦθ' ὑπέμνησα πρῶτα νυνὶ ὑμᾶς, καὶ διεξῆλθον τούτους τοὺς λόγους; ἑνὸς μὲν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι μάλιστα καὶ πρώτου, ἵνα μηδεὶς ὑμῶν ἐπειδάν τι λέγοντος ἀκούῃ μου, καὶ κατηγοροῦντος τῶν πεπραγμένων, καὶ δοκεῖ δεινὸν αὐτῷ, καὶ ὑπερβάλλον εἶναι, εἶτα τότε οὐκ ἔλεγες παραχρῆμα ταῦτα, οὐδ' ἐδίδασκες ἡμᾶς; θαυμάζῃ, ἀλλὰ μεμνημένοι τὰς ὑποσχέσεις τὰς τούτων, ἃς ἐφ' ἑκάστων ποιούμενοι τῶν καιρῶν ἐξέκλειον λόγου τυγχάνειν τοὺς ἄλλους, καὶ τὴν * ἀπαγγελίαν τὴν τούτου ταύτην τὴν καλήν, εἰδῆτε ὅτι πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτ' ἠδίκησθε ὑπ' αὐτοῦ, ὅτι τἀληθῆ παρα-

χρήματα, καὶ ἡνίκα ἔδει πυνθάνεσθαι, διεκωλύθητε, ἐλπίσι, καὶ φενακισμοῖς, καὶ ὑποσχέσεσιν ἐξαπατώμενοι* πρῶτον μὲν τούτου, καὶ μάλισθ' ὅτουπερ εἵνεκα. ταῦτα διεξῆλθον. δευτέρου δέ τινος, καὶ οὐδὲν ἐλάττονος, ἢ τούτου, ἵνα τὴν ὅτ' ἀδωροδόκητος ὑπῆρχε, προαίρεσιν αὐτοῦ τῆς πολιτείας ἀναμνησθέντες, ὡς προβεβλημένη, καὶ ἄπιστος ἦν πρὸς τὸν Φίλιππον, τὴν μετὰ ταῦτα ἐξαίφνης γεγονυῖαν πίστιν, καὶ φιλίαν σκέψησθε. εἶτα εἰ μὲν ἐκβέβηκεν ὅσα ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς οὗτος, καὶ καλῶς εἶχε τὰ πεπραγμένα, διὰ τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὸ συμφέρον τῇ πόλει γεγενῆσθαι νομίσητε. εἰ δὲ πάντα τἀναντία ὧν οὗτος εἶπε, πέπρακται, καὶ πολλὴν αἰσχύνην, καὶ μεγάλους κινδύνους ταῦτ' ἔχει τῇ πόλει, διὰ τὴν αἰσχροκέρδειαν τὴν τούτου, καὶ τὸ χρημάτων ἀποδόσθαι τἀληθῆ, μεταβεβλημένον αὐτὸν εἰδῆτε. Βούλομαι δὲ ἐπειδήπερ εἰς τούτους προήχθην τοὺς λόγους, ὃν τρόπον τὰ περὶ τοὺς Φωκέας πράγματα ὑμῶν παρείλοντο, πρῶτον εἰπεῖν ἁπάντων. δεῖ δὲ μηδένα ὑμῶν ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰς τὸ τῶν πραγμάτων μέγεθος ἀποβλέψαντα μείζους τὰς κατηγορίας, καὶ τὰς αἰτίας τῆς τούτου δόξης νομίσαι, ἀλλ' ἐκεῖνο ὁρᾷν, ὅτι εἰ καὶ ὁντιναοῦν ὑμεῖς εἰς ταύτην τὴν τάξιν κατεστήσατε, καὶ τῶν συμβάντων καιρῶν ἐποιήσατε κύριον, εἴθ' οὗτος, εἴ τις ὥσπερ οὗτος ἐβουλήθη μισθώσας ἑαυτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐξαπατᾶν ὑμᾶς, καὶ φενακίζειν, τῶν ἴσων ἂν αἴτιος ἦν κακῶν, ὅσωνπερ καὶ οὗτος. οὐ γὰρ εἰ φαύλοις χρῆσθε ὑμεῖς εἰς τὰ κοινὰ πολλάκις ἀνθρώποις, καὶ τὰ πράγματ' ἐστὶ φαῦλα, ὧν ἡ πόλις ἀξιοῦται

παρὰ τοῖς ἄλλοις, οὐ δὲ πολλοῦ δεῖ. εἶτα καὶ φωκέας ἀπολώλεκε μὲν οἶμαι, φίλιππος, συνηγωνίσαντο δὲ οὗτοι. τοῦτο δὴ δεῖ σκοπεῖν, καὶ ὁρᾶν εἰ ὅσα τῆς τῶν φωκέων σωτηρίας ἦν ἐπὶ τὴν πρεσβείαν ἥκε, ταῦτα πάντ' ἀπωλέκασιν οὗτοι, καὶ διέφθειραν ἑκόντες. οὐχ ὡς ὅδε φωκέας ἀπώλεσεν ἂν καθ' ἑαυτόν. πόθεν; δός δέ μοι τὸ προβούλευμα, ὃ πρὸς τὴν ἐμὴν ἀπαγγελίαν ἐψηφίσατο ἡ βουλή, καὶ τὴν μαρτυρίαν τὴν τοῦ γράψαντος αὐτὸ τότε, ἵν' εἰδῆθ' ὅτι ἐγὼ μὲν οὐδὲ τότε σιγήσας, μὴ ἀφίσταμαι τῶν πεπραγμένων, ἀλλ' εὐθὺς κατηγόρουν, καὶ προεώρων τὰ μέλλοντα. ἡ βουλὴ δὲ ἡ μὴ κωλυθεῖσα ἀκοῦσαι τἀληθῆ παρ' ἐμοῦ, οὔτ' ἐπῄνεσε τούτους οὔτ' εἰς τὸ πρυτανεῖον ἠξίωσε καλέσαι. καίτοι τοῦτ' ἀφ' οὗ γέγονεν ἡ πόλις, οὐδείς πώποτέ φησι παθεῖν οὐδ' ἐμὰς πρέσβεις, οὐδὲ τιμαγόραν, οὗ θανάτου κατεχειροτόνησεν ὁ δῆμος. ἀλλ' οὗτοι πεπόνθασι. λέγε δ' αὐτοῖς, πρῶτον μὲν τὴν μαρτυρίαν, εἶτα τὸ προβούλευμα.

Μαρτυρία. προβούλευμα.

Ενταῦθ' οὔτ' ἔπαινος οὔτε κλῆσις εἰς τὸ πρυτανεῖόν ἐστι τῶν πρέσβεων ὑπὸ τῆς βουλῆς. εἰ δέ φησιν οὗτος, δειξάτω καὶ παρασχέσθω, κἀγὼ καταβαίνω, ἀλλ' οὐκ ἔστιν. εἰ μὲν τοίνυν ταυτὰ πάντες ἐπρεσβεύομεν, δικαίως οὐδ' ἕνα ἐπῄνεσεν ἡ βουλή. δεινὰ γὰρ ὡς ἀληθῶς τὰ πεπραγμένα πᾶσιν. εἰ δ' οἱ μὲν, τὰ δίκαια ἔπραττον ἡμῶν, οἱ δὲ, τἀναντία, διὰ τοὺς πεπονηρευμένους, ὡς ἔοικε, τοῖς ἐπιεικέσι συμβεβηκὸς ἂν εἴη ταύτης τῆς ἀτιμίας μετεσχηκέναι. πῶς οὖν ῥᾳδίως ἅπαντες εἴσεσθε, τίς ποτ' ἐσθ' ὁ πονηρός; ἀναμνήσθητε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς,

τίς ἐστὶν ὁ κατηγορῶν τῶν πεπραγμένων ἐξ ἀρχῆς. δῆλον γὰρ ὅτι τῷ μὲν ἠδικηκότι σιγᾶν ἐξήρκει, καὶ διακρουσαμένῳ τὸν παρόντα χρόνον μηκέτ᾽ εἰς λόγον περὶ τῶν πεπραγμένων ἑαυτὸν καθιστάναι, τῷ δὲ μηδὲν αὑτῷ συνειδότι δεινὸν, εἰ σιγῶν, πονηρῶν καὶ δεινῶν ἔργων δόξαι κοινωνεῖν τῷ σιωπῆσαι. εἰμὶ τοίνυν ὁ κατηγορῶν ἐξ ἀρχῆς ἐγὼ τούτων. τούτων δ᾽ οὐδεὶς ἐμοῦ. ἡ μὲν τοίνυν βουλὴ ταῦτα προβεβούλευκε. τῆς δ᾽ ἐκκλησίας γιγνομένης, καὶ τοῦ Φιλίππου παρόντος ἤδη ἐν πύλαις, ἦν γὰρ τοῦτο πρῶτον ἁπάντων τῶν ἀδικημάτων, τὸ τὸν Φίλιππον ἐπιστῆσαι τοῖς πράγμασι τούτοις, καὶ δέον ὑμᾶς ἀκοῦσαι περὶ τῶν πραγμάτων, εἶτα βουλεύσασθαι, μετὰ ταῦτα δὲ πράττειν ὅ,τι δόξαι, ἅμα ἀκούειν, κἀκεῖνον παρεῖναι, καὶ μηδ᾽ ὅ,τι χρὴ ποιεῖν, ῥᾴδιον εἰπεῖν εἶναι. πρὸς δὲ τούτοις, τὸ μὲν οὐδεὶς ἀνέγνω τῷ δήμῳ τὸ προβούλευμα, οὐδ᾽ ἤκουσεν ὁ δῆμος. ἀναστὰς δὲ οὗτος ἐδημηγόρει ταῦτα, ἃ διεξῆλθον ἄρτι πρὸς ὑμᾶς ἐγὼ τὰ πολλὰ, καὶ μεγάλα ἀγαθὰ, ἃ πεπεικὼς ἔφη τὸν Φίλιππον ἥκειν, καὶ διὰ ταῦτα χρήματα αὐτῷ τοὺς Θηβαίους ἐπικεκηρυχέναι. ὥσθ᾽ ὑμᾶς ἐκπεπληγμένους τῇ παρουσίᾳ τὸ πρῶτον τῇ τοῦ Φιλίππου, καὶ τούτοις ὀργιζομένους ὅτι οὐ προηγγελκέναι, πρᾳοτέρους γενέσθαι τινός, πάνθ᾽ ὅσα ἐβούλεσθε ὑμῖν ἔσεσθαι προσδοκήσαντας, καὶ μηδὲ φωνὴν ἐθέλειν ἀκούειν ἐμοῦ, μηδ᾽ ἄλλου μηδενός. καὶ μετὰ ταῦτα ἀνεγιγνώσκετο ἡ ἐπιστολὴ ἡ παρὰ τοῦ Φιλίππου, ἣν οὗτος ἔγραψεν ἀπολειφθεὶς ἡμῶν, ἄντικρυς οὑτωσὶ, καὶ διαρρήδην ἀπολογία γεγραμμένη τῶν τούτοις ἡμαρτημένων.

καὶ γὰρ ὡς αὐτὸς κατεκώλυσεν αὐτοὺς βουλομένους ἐπὶ τὰς πόλεις ἰέναι, καὶ τοὺς ὅρκους ἀπολαμβάνειν, ἔνεστι. καὶ ὡς ἵνα συνδιαλλάξωσι αὐτῷ τοὺς ἄλεις πρὸς τοὺς φαρσαλίους, κατεῖχεν αὐτούς. καὶ πάντα ἀναδεχόμενος, καὶ εἰς ἑαυτὸν ποιούμενος, τὰ τούτων ἁμαρτήματα ἐστίν. ὑπὲρ δὲ φωκέων, ἢ θεσπιέων, ἢ ὧν οὗτος ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ μικρόν. καὶ ταῦτ', οὐκ ἀπὸ ταυτομάτου τοῦτον ἐπράχθη τὸν τρόπον, ἀλλ' ὑπὲρ μὲν ὧν παρὰ τούτων ὑμᾶς ἔδει δίκην λαμβάνειν, οὐ πεποιηκότων οὐδὲ διῳκηκότων οὐδὲν, ὧν ὑμεῖς προσετάξατε ἐν τῷ ψηφίσματι, ἐκεῖνος ἐκδέχεται τὴν αἰτίαν καὶ φησιν αὐτὸς αἴτιος γεγενῆσθαι, ὃν οὐκ ἐμέλλεθ' ὑμεῖς, οἶμαι δυνήσεσθαι κολάσαι. ἃ δ' ἐκεῖνος ἐξαπατῆσαι, καὶ προλαβεῖν τῆς πόλεως ἐβούλετο, οὗτος ἀπήγγειλεν ἵνα μὴ δ' ἐγκαλέσαι, μὴ δὲ μέμψασθαι μηδὲν ὕστερον ὑμεῖς ἔχητε φιλίππῳ, μήτ' ἐν ἐπιστολῇ, μήτ' ἄλλοθι μηδαμοῦ τοῖς παρ' ἐκείνου τούτων ὄντων. Λέγε δ' αὐτοῖς αὐτὴν τὴν ἐπιστολήν, ἣν ἔγραψε μὲν οὗτος, ἔπεμψε δ' ἐκεῖνος, καὶ σκοπεῖθ' ὅτι τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ὃν διεξελήλυθ' ἐγώ. Λέγε.

Ἐπιστολή.

Ἀκούετε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τῆς ἐπιστολῆς, ὡς καλὴ καὶ φιλάνθρωπος. περὶ δὲ θηβαίων, ἢ φωκέων, ἢ τῶν ἄλλων, ὧν οὗτος ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, οὐδὲ γρῦ. ταύτης τοίνυν οὐδ' ὁτιοῦν ἐστιν ὑγιές. καὶ τοῦτ' αὐτίκα δὴ μάλα ὑμεῖς ὄψεσθε. οἱ μὲν γὰρ ἄλεις, οὓς ἵνα συνδιαλλάξωσιν, ἐκεῖνος κατασχεῖν φησι τούτους, τοιαύτης τετυχήκασι τῆς διαλλαγῆς, ὥστ' ἐξεληλάνται, καὶ * ἀνάστα-

τος ἡ πόλις αὐτῶν γέγονε. τοὺς δὲ αἰχμαλώτους, ὁ σκοπῶν τί ἂν ποιῶν ὑμῖν χαρίσαιτο, οὐδ' ἐνθυμηθῆναί φησι λύσασθαι. μεμαρτύρηται δὲ δήπουθεν ὑμῖν ἐν τῷ δήμῳ πολλάκις ὡς ἐγὼ τάλαντον ἔχων ἐπ' αὐτοὺς ᾠχόμην, καὶ νῦν μαρτυρηθήσεται. διὸ καὶ τὴν ἐμὴν φιλοτιμίαν οὗτος ἀφαιρούμενος, τοῦτ' ἔπεισεν ἐκεῖνον ἐγγράψαι. ὃ τοίνυν μέγιστον ἁπάντων, ὁ γὰρ εἰς τὴν προτέραν γράψας ἐπιστολήν, ἣν ἠνέγκαμεν ἡμεῖς, ὅτι ἔγραφον μὲν ἄν, καὶ διαρρήδην ἡλίκα ὑμᾶς εὖ ποιήσω, εἰ εὖ ᾔδειν καὶ τὴν συμμαχίαν μοι γενησομένην, γεγονυίας δὲ τῆς συμμαχίας, οὔ φησιν εἰδέναι τί ἂν ποιῶν χαρίσαιτο, οὐδ' ὃ αὐτὸς ὑπέσχετο, τοῦτο γὰρ ᾔδει δηλονότι, εἴπερ μὴ ἐφενάκιζεν ὑμᾶς. ἀλλὰ μὴν, ὅτι ταῦθ' οὕτος ἔγραψε, λέγε μοι λαβὼν ἐκ τῆς προτέρας ἐπιστολῆς αὐτὸ τοῦτ' ἐνθένδε. Λέγε.

Ἐξ ἐπιστολῆς.

Οὐκοῦν, πρὶν μὲν εἰρήνης τυχεῖν, εἰ καὶ συμμαχία προσγένοιτ' αὐτῷ, γράψειν ὡμολόγει ἡλίκα τὴν πόλιν εὖ ποιήσει. ἐπειδὴ δὲ ἀμφότερα αὐτῷ γέγονεν, οὐκ εἰδέναι φησί, τί ἂν ποιῶν χαρίσαιτο, ἐὰν δ' ὑμεῖς λέγητε ποιήσειν, ἃ μήτε αἰσχύνην, μήτε ἀδοξίαν αὐτῷ φέρει, εἰς ταύτας τὰς προφάσεις καταφεύγων. κἂν ἄρα εἴπητέ τι, καὶ προαχθῆτε ὑμεῖς ἐπαγγείλασθαι, ἀναχώρησιν ἑαυτῷ καταλείπει. ταῦτα τοίνυν, καὶ πολλὰ ἕτερα ἐνῆν παραχρῆμα τότ' εὐθὺς ἐξελέγχειν, καὶ διδάσκειν ὑμᾶς, καὶ μὴ προΐεσθαι τὰ πράγματα ἐᾶν, εἰ μὴ Θεσπιαί, καὶ Πλαταιαί, καὶ τὸ Θηβαίους αὐτίκα δὴ μάλα δώσειν δίκην, ἀφείλετο τὴν ἀλήθειαν. καὶ

τοῦ ταῦτα, εἰ μὲν ἀκοῦσαι μόνον ἔδει, καὶ φενακισθῆναι τὴν πόλιν, ὀρθῶς ἐλέγετο. εἰ δὲ πραχθῆναι τῷ ὄντι, σιωπᾶσθαι συνέφερεν. εἰ μὲν γὰρ ἐνταῦθ᾽ ἦν ἤδη τὰ πράγματα, ὥστε μὴ δ᾽ αἰσθομένοις τοῖς θηβαίοις πλέον εἶναι μηδὲν, τί οὐ γέγονεν; εἰ δὲ παρὰ τὸ προαισθέσθαι κεκώλυται, τίς ὁ ἐκλαλήσας; οὐχ οὗτος; ἀλλ᾽ οὔτε ἔμελλεν, οὔτ᾽ ἠβουλήθη ταῦτ᾽, οὔτ᾽ ἤλπισεν οὗτος, ὥστε τοῦ γε ἐκλελαληκέναι, μὴ δ᾽ αἰτίαν ἐχέτω. ἀλλὰ φενακισθῆναι τοῖς λόγοις τούτοις ὑμᾶς ἔδει, καὶ ἐμοῦ τἀληθῆ μὴ ἐθελῆσαι ἀκοῦσαι, καὶ αὐτοὺς οἴκοι καταμεῖναι, καὶ ψήφισμα νικῆσαι τοιοῦτον, δι᾽ οὗ φωκεῖς ἀπολοῦνται, διὰ ταῦτ᾽ ἐσπαθᾶτο ταῦτα, καὶ διὰ ταῦτ᾽ ἐδημηγορεῖτο, ἀκούων τοίνυν ἐγὼ τηλικαῦτα, καὶ τοιαῦτα ἐπαγγελλομένου τούτου τότε, καὶ ἀκριβῶς εἰδὼς ὅτι ψεύδεται, καὶ ὅθεν, φράσω πρὸς ὑμᾶς, πρῶτον μὲν, ἐκ τοῦ ὅτε τοὺς ὅρκους ἤμελλε φίλιππος ὀμνύναι τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης, ἐκσπόνδους ἀποφανθῆναι τοὺς φωκέας ὑπὸ τούτων, ὃ σιωπᾶν, καὶ ἐᾶν εἰκὸς ἦν, εἴπερ ἔμελλον σώζεσθαι, ἔπειτα, ἐκ τοῦ μήτε τοὺς παρὰ φιλίππου πρέσβεις ταῦτα λέγειν, μήτε τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ φιλίππου, ἀλλὰ τοῦτον, ἐκ τούτων οὖν τεκμαιρόμενος ἀναστὰς καὶ παρελθὼν ἐπειρώμην μὲν ἀντιλέγειν, ὡς δ᾽ ἀκούειν οὐκ ἠθέλετε, ἡσυχίαν ἔσχον, τοσοῦτον μόνον διαμαρτυράμενος, καὶ πρὸς διὸς καὶ θεῶν ἀναμιμνήσκεσθε, ὅτι ταῦτα οὔτε οἶδα, οὔτε κοινωνῶ, προσέθηκα δὲ ὡς οὐδὲ προσδοκῶ. τραχέως δ᾽ ὑμῶν ὑπὲρ τοῦ μὴ δὲ προσδοκᾶν χόντων, καὶ ὅπως γε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἔφην, ἄν τι τούτων γίγνηται, τούτους ἐπαινέσεσθε, καὶ τιμήσετε.

καὶ στεφανώσετε, ἐμὲ δὲ, μή. καὶ μὴν τοι κἄν τι τῶν ἐναντίων, ὅπως τούτοις ὀργιεῖσθε, ἐγὼ δὲ, ἀφίσταμαι. μὴ νῦν ὑπολαβὼν ἔφη αἰσχίνης οὑτοσὶ, μὴ νῦν ἀφίστασο, ἀλλ' ὅπως τότε μὴ προσποιήσῃ. νὴ δία, ἀδικήσω γ', ἔφην. ἐπαναστὰς δ' ὁ φιλοκράτης μάλα ὑβριστικῶς, οὐδ' οὐδὲν, ἔφη, θαυμαστὸν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μὴ ταὐτὰ ἐμοὶ καὶ δημοσθένει δοκεῖν, οὗτος μὲν γὰρ ὕδωρ, ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω. καὶ ὑμεῖς ἐγελᾶτε. σκέψασθε δὴ τὸ ψήφισμα ὃ δίδωσι γράψαι μετὰ ταῦτα ὁ φιλοκράτης. ἀκοῦσαι μὲν γὰρ οὑτωσὶ, παγκάλως ἔχει, ἐπειδὰν δὲ τοὺς καιροὺς συλλογίσηταί τις ἐφ' ὧν ἐγράφη, καὶ τὰς ὑποσχέσεις ἃς οὗτος ὑπισχνεῖτο τότε, οὐδὲν ἄλλο φανήσονται, πλὴν παραδόντες φιλίππῳ καὶ θηβαίοις φωκέας, μόνον οὐκ ὀπίσω τὼ χεῖρε δήσαντες. λέγε τὸ ψήφισμα.

ψήφισμα.

Ὁρᾶτε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τὸ ψήφισμα, ὅσων ἐπαίνων καὶ ὅσης εὐφημίας μεστόν ἐστι, καὶ τὴν εἰρήνην εἶναι τὴν αὐτὴν ἥνπερ φιλίππῳ, καὶ τοῖς ἐκγόνοις, καὶ τὴν συμμαχίαν, καὶ ἐπαινέσαι δὲ φίλιππον, ὅτι ἐπαγγέλλεται τὰ δίκαια ποιήσειν. ἀλλ' οὐδὲν ἐκεῖνός γε ἐπηγγέλλετο. ἀλλὰ τοσούτου γε ἔδει ἐπαγγέλλεσθαι, ὥστ' οὐδ' εἰδέναι φησὶ τί ἂν ποιῶν ὑμῖν χαρίσαιτο. ἀλλ' οὗτος ἦν ὁ λέγων ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ὑπισχνούμενος. πρὸς δὲ τοὺς παρὰ τούτου λόγους ὡρμηκότας ὑμᾶς λαβὼν ὁ φιλοκράτης, ἐγγράφει ἰδοὺ εἰς τὸ ψήφισμα. ἐὰν δὲ μὴ ποιῶσι φωκεῖς ἃ δεῖ, καὶ παραδιδῶσι τοῖς ἀμφικτύοσι τὸ ἱερὸν, ὅτι βοηθήσει ὁ δῆμος ὁ ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς διακω-

λύοντας αὐτὰ γιγνόμεθα. οὐκοῦν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μενόντων μὲν ὑμῶν οἴκοι, καὶ οὐκ ἐξεληλυθότων, ἀπεληλυθότων δὲ τῶν λακεδαιμονίων καὶ προῃσθημένων τὴν ἀπάτην, οὐδενὸς δ' ἄλλου παρόντος τῶν ἀμφικτυόνων, πλὴν θετταλῶν καὶ θηβαίων, εὐφημότατα ἀνθρώπων. τούτοις παραδοῦναι γέγραφε τὸ ἱερόν, γράψας τοῖς ἀμφικτύοσι παραδοῦναι. ποίοις; οὐ γὰρ ἦσαν αὐτόθι, πλὴν θηβαῖοι, καὶ θετταλοί. ἀλλ' οὐδὲ συγκαλέσαι τοὺς ἀμφικτύονας, οὐδ' ἐπισχεῖν, ἕως ἂν συλλεγῶσιν, οὐδὲ βοηθεῖν πρόξενον, εἰς φωκέας, οὐδ' ἐξιέναι ἀθηναίους, οὐδὲ τοιοῦτ' οὐδέν. καίτοι καὶ ἐπιστολὰς ἔπεμψεν ὁ φίλιππος δύο καλούσας ὑμᾶς, οὐχ ἵν' ἐξέλθητε, πώμαλα. οὐ γὰρ ἄν ποτε τοὺς χρόνους ἀνελὼν ἐν οἷς ἠδυνήθητ' ἂν ἐξελθεῖν, τηνικαῦτα ἐκάλει. οὐδ' ἂν ἐμέ, ἡνίκα δεῦρο ἀποπλεῖν ἐβουλόμην, κατεκώλυεν, οὐδὲ τοιαῦτα λέγειν τούτῳ προσέταττεν, ἐξ ὧν ὑμεῖς ἥκιστα ἐμέλλετε ἐξιέναι. ἀλλ' ἵνα ἃ ἐβούλεσθε οἰόμενοι πράξειν αὐτόν, μηδὲν ἐναντίον ψηφίσαισθε αὐτῷ, μηδ' ἀμύνοιντο, μηδ' ἀντέχοιεν οἱ φωκεῖς ἐπὶ ταῖς παρ' ὑμῶν ἐλπίσιν, ἀλλ' ἀπογνόντες ἅπαντες ἑαυτοὺς ἐγχειρίσαιεν. λέγε δ' αὐτοῖς αὐτὰς τὰς ἐπιστολὰς τὰς τοῦ φιλίππου.

Ἐπιστολαί.

Αἱ μὲν τοίνυν ἐπιστολαὶ, καλοῦσιν αὗται, καὶ νὴ δία ἤδη γε. τούτοις δ' εἴπερ ἦν ὑγιές τι τούτων, τί ἄλλο προσῆκεν ἢ συνειπεῖν ὅπως ἐπεξέλθοιτε ὑμεῖς, καὶ τὸν πρόξενον ὃν περὶ τοὺς τόπους ᾔδεσαν ὄντα, γράφειν εὐθέως βοηθεῖν; πάντα τοίνυν τἀναντία τούτων φαί-

νονται πεποιηκότες, εἰκότως, οὐ γὰρ οἷς ἐπέστελλε προ-
σεῖχον τὸν νοῦν, ἀλλ' ἃ φρονῶν ταῦτ' ἔγραφε, συνῄδε-
σαν. τούτοις οὖν συνέπραττον, καὶ τούτοις συνηγωνίζον-
το. οἱ μὲν τοίνυν φωκεῖς, ὡς τὰ παρ' ὑμῶν ἐπύθοντο
ἐκ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τὸ ψήφισμα τοῦτ' ἔλαβον τὸ τοῦ
φιλοκράτους, καὶ τὴν ἀπαγγελίαν ἐπύθοντο τὴν τού-
του, καὶ τὰς ὑποσχέσεις, κατὰ πάντας τοὺς τρόπους ἀπώ-
λοντο. σκοπεῖτε γάρ. ἦσαν ἀπιστοῦντές τινες αὐτόθι
τῷ φιλίππῳ, καὶ νοῦν ἔχοντες, οὗτοι πιστεύειν ὑπήχθη-
σαν. διὰ τί; ὅτι ἡγοῦντο, οὐδ' εἰ δεκάκις φίλιππος αὐ-
τοὺς ἐξηπάτα, οὐδέποτ' ἂν τούς γε ἀθηναίων πρέσβεις
ἀθηναίους ἐξαπατᾶν τολμῆσαι, ἀλλ' εἶναι ταῦτ' ἀληθῆ,
ἃ οὗτος ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, καὶ τοῖς θηβαίοις ἥκειν,
οὐκ αὐτοῖς ὄλεθρον. ἦσαν ἄλλοι τινές, οἳ πάσχειν ὁτιοῦν καὶ
ἀμύνασθαι δεῖν ᾤοντο, ἀλλὰ καὶ τούτους μαλακοὺς ἐ-
ποίησε, τὸ τὸν φίλιππον ὑπάρχειν αὐτοῖς πεισθῆναι,
καὶ τό, ταῦτα εἰ μὴ ποιήσουσιν, ὑμᾶς ἐπ' αὐτοὺς ἥξειν, οὓς
βοηθήσειν αὐτοῖς ἤλπιζον ἐκεῖνοι. ἀλλὰ καὶ μεταμέλειν
ὑμῖν ᾤοντό τινες πεποιημένοις τὴν πρὸς φίλιππον
εἰρήνην. τούτοις ὅτι καὶ τοῖς ἐκγόνοις τὴν αὐτὴν ἐψη-
φίσασθε, ἐπέδειξαν. ὥστε πανταχῇ τὰ παρ' ὑμῶν
ἀπεγνωσθῆναι, διόπερ ταῦτα πάντα εἰς ἓν ψήφισμα
οὗτοι συνεσκεύασαν, ὃ καὶ μέγιστον ἔμοιγε δοκοῦσιν ἁ-
πάντων ὑμᾶς ἠδικηκέναι. τὸ γὰρ πρὸς ἄνδρα θνητὸν
καὶ διὰ καιρούς τινας ἰσχύοντα γράφοντας εἰρήνην ἀ-
θάνατον, συνθέσθαι τὴν κατὰ τῆς πόλεως αἰσχύνην, καὶ
ἀποστερῆσαι μὴ μόνον τῶν παρὰ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ τῶν
παρὰ τῆς τύχης εὐεργεσιῶν τὴν πόλιν, καὶ τοσαύτῃ

τῇ ἐξουσίᾳ χρήσασθαι πονηρίας, ὥστε μὴ μόνον τοὺς ὄντας ἀθλίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὕστερόν ποτε μέλλοντας ἔσεσθαι, πάντας ἠδικηκέναι, πῶς οὐχὶ πάνδεινόν ἐστιν; τοῦτο τοίνυν οὐδέποθ' ὑμεῖς ὑπεμείνατ' ἂν ὕστερον προσγράψαι πρὸς τὴν εἰρήνην, τὸ, καὶ τοῖς ἐκγόνοις, εἰ μὴ ταῖς παρ' Αἰσχίνου ῥηθείσαις ὑποσχέσεσι τότε ἐπιστεύσατε, αἷς περ οἱ Φωκεῖς πιστεύσαντες, ἀπώλοντο. καὶ γάρ τοι παραδόντες αὑτοὺς Φιλίππῳ, καὶ ἑκόντες ἐγχειρίσαντες ἐκείνῳ τὰς πόλεις, ἁπάντων τῶν ἐναντίων, ὧν πρὸς ὑμᾶς οὗτος ἀπήγγελλεν, ἔτυχον. ἵνα δ' εἰδῆτε σαφῶς, ὅτι ταῦθ' οὕτω καὶ διὰ τούτους ἀπόλωλε, τοὺς χρόνους ὑμῖν λογιοῦμαι, καθ' οὓς ἐγίγνεθ' ἕκαστα. περὶ ὧν δ' ἄν τις ἀντιλέγῃ τούτων ἀναστὰς ἐν τῷ ἐμῷ ὕδατι εἰπάτω. ἡ μὲν τοίνυν εἰρήνη ἐλαφηβολιῶνος ἐνάτῃ ἐπὶ δέκα ἐγένετο. ἀπεδημήσαμεν δ' ἡμεῖς ἐπὶ τοὺς ὅρκους τρεῖς μῆνας ὅλους, καὶ τοῦτον ἅπαντα τὸν χρόνον ἦσαν οἱ Φωκεῖς σῷοι. ἥκομεν δὲ δεῦρο ἀπὸ τῆς πρεσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους τρίτῃ ἐπὶ δεκάτῃ τοῦ σκιροφοριῶνος μηνός. καὶ παρῆν ἐν Πύλαις ὁ Φίλιππος ἤδη καὶ τοῖς Φωκεῦσιν ἐπηγγέλλετο, ὧν οὐδὲν ἐπίστευον ἐκεῖνοι. σημεῖον δέ, οὐ γὰρ ἂν δεῦρ' ἧκον ὡς ὑμᾶς. ἡ δ' ἐκκλησία μετὰ ταῦτα, ἐν ᾗ πάντα τὰ πράγματα ἀπωλέσαν, οὗτοι ψευσάμενοι καὶ φενακίσαντες ὑμᾶς, τῇ ἕκτῃ ἐπὶ δέκα τοῦ σκιροφοριῶνος ἐγίγνετο. ἀπὸ τοίνυν ταύτης πεμπταίαν λογίζομαι καὶ τὰ παρ' ὑμῶν ἐν τοῖς Φωκεῦσι γενέσθαι, παρῆσαν γὰρ οἱ τῶν Φωκέων πρέσβεις ἐνθάδε, καὶ ἦν αὐτοῖς καὶ τί ἀπαγγελοῦσιν οὗτοι, καὶ τί ψηφιεῖσθε ὑμεῖς, ἐπιμελὲς εἰδέναι, οὐκοῦν εἰκὰς, ἣν τίθεμεν πυθέσθαι

τοὺς φωκέας τὰ παρ' ὑμῶν, αὕτη γὰρ τῆς ἕκτης εἰς ταύτην πέμπτη γίνεται. ὑστέρα τοίνυν, δεκάτη, ἐνάτη, ὀγδόη, ταύτῃ ἐγίγνοντο αἱ σπονδαί, καὶ πάντα τἀκεῖ πράγματα ἀπώλλει, καὶ τέλος εἶχε. τῷ τοῦτο δῆλον; τῇ τετράδι φθίνοντος ἐκκλησιάζετε μὲν ὑμεῖς τότ' ἐν πειραιεῖ περὶ τῶν ἐν τοῖς νεωρίοις, ἧκε δὲ δερκύλλος ἐκ χαλκίδος, καὶ ἀπήγγειλεν ὑμῖν, ὅτι πάντα τὰ πράγματα ἐγκεχείρικε θηβαίοις ὁ φίλιππος, καὶ πέμπτην ἡμέραν εἶναι ταύτην ἐλογίζετο, ἀφ' οὗ γεγόνασιν αἱ σπονδαί. ὀγδόη τοίνυν, ἑβδόμη, ἕκτη, πέμπτη, τετράς, αὐτὸ συμβαίνει, εἰς ταύτην εἶναι πέμπτην. οὐκοῦν τοῖς χρόνοις οἷς ἀπήγγελον, οἷς ἔγραφον, πᾶσιν ἐξελέγχονται συνηγωνισμένοι φιλίππῳ, καὶ συναίτιοι γεγονότες τοῦ τῶν φωκέων ὀλέθρου. ἔτι τοίνυν τὸ μηδεμίαν τῶν πόλεων τῶν ἐν φωκεῦσιν ἁλῶναι πολιορκίᾳ, μηδ' ἐκ προσβολῆς κατὰ κράτος, ἀλλ' ἐκ τοῦ πείσεσθαι πάντας ἄρδην ἀπολέσθαι, μέγιστόν ἐστι σημεῖον, τοῦ διὰ τούτους πεισθέντας αὐτοὺς ὡς ὑπὸ τοῦ φιλίππου σωθήσονται, ταῦτα παθεῖν. οὐ γὰρ ἐκεῖνόν γε ἠγνόουν. φέρε δή μοι καὶ τὴν συμμαχίαν τὴν τῶν φωκέων καὶ τὰ δόγματα ὑφ' ὧν καθεῖλον αὐτῶν τὰ τείχη, ἵν' εἰδῆτε οἵων ὑπαρχόντων αὐτοῖς παρ' ὑμῶν, οἵων ἔτυχον διὰ τούτους τοὺς θεοῖς ἐχθρούς. λέγε.

Συμμαχία ἀθηναίων καὶ φωκέων.

Α μὲν τοίνυν ὑπῆρχε παρ' ὑμῶν αὐτοῖς, ταῦτ' ἐστί. φιλία, συμμαχία, βοήθεια, ὧν δ' ἔτυχον διὰ τοῦτον τὸν βοηθῆσαι κωλύσαντα ὑμᾶς, ἀκούσατε. λέγε.

Ὁμολογία Φιλίππου, καὶ φωκέων.

Ἀκούετε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. ὁμολογία Φιλίππου, καὶ
φωκέων φησίν, οὐχὶ θηβαίων καὶ φωκέων, οὐδὲ θετ=
ταλῶν καὶ φωκέων, οὐδὲ λοκρῶν, οὐδ᾽ ἄλλου τῶν παρόντων
οὐδενός. καὶ πάλιν, παραδοῦναι δὲ τὰς πόλεις φησὶ φω
κέας Φιλίππῳ, οὐχὶ θηβαίοις, οὐχὶ θετταλοῖς, οὐδὲ ἄλ
λῳ οὐδενί. διὰ τί; ὅτι Φίλιππος ἀπηγγέλετο πρὸς ὑ=
μᾶς ὑπὸ τούτου ἐπὶ τῇ τῶν φωκέων σωτηρίᾳ παρεληλυ=
θέναι. τούτῳ δὴ πάντ᾽ ἐπίστευον, καὶ πρὸς τοῦτον πάν
τ᾽ ἐσκόπουν, πρὸς τοῦτον ἐποιοῦντο τὴν εἰρήνην.

Λέγε δὴ τὰ λοιπά. καὶ σκοπεῖτε τί πιστεύσαντες,
τί ἔπαθον. ἆρα γε ὅμοια, ἢ παραπλήσια, οἷς οὗτος ἀ=
πήγγειλε; λέγε.

Δόγμα ἀμφικτυόνων.

Τούτων ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, δεινότερα οὐ γέγονεν, οὐδὲ
μείζω πράγματ᾽ ἐφ᾽ ὑμῶν ἐν τοῖς ἕλλησιν, οἶμαι δ᾽ οὐδ᾽
ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ. τηλικούτων μὲν τοι, καὶ τοιού=
των πραγμάτων εἷς ἀνὴρ κύριος Φίλιππος γέγο=
νε διὰ τουτουσί, οὔσης τῆς ἀθηναίων πόλεως, ᾗ προεστάναι
τῶν ἑλλήνων πάτριον, καὶ μηδὲν τοιοῦτον περιορᾶν γι=
γνόμενον. ὃν μὲν τοίνυν τρόπον οἱ ταλαίπωροι φωκεῖς
ἀπολώλασιν, οὐ μόνον ἐκ τῶν δογμάτων τούτων ἔστιν ἰδεῖν,
ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἃ πέπρακται. θέαμα δεινόν ὦ
ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ἐλεεινόν. ὅτε γὰρ νῦν ἐπορευόμε=
θα εἰς δελφούς, ἐξ ἀνάγκης ἦν ὁρᾶν ἡμῖν πάντα ταῦ=
τα, οἰκίας κατεσκαμμένας, τείχη περιῃρημένα, χώραν
ἔρημον τῶν ἐν ἡλικίᾳ. γύναια δὲ, καὶ παιδάρια ὀλίγα, καὶ
πρεσβύτας ἀνθρώπους οἰκτρούς. ὅλως δὲ, οὐδ᾽ ἂν εἷς ἐφι

κέσθαι δύναιτο τῷ λόγῳ τῶν ἐκεῖ κακῶν νῦν ὄντων. ἀλλὰ μὴν, ὅτι τὴν ἐναντίαν, ποτὲ θηβαῖοις ψῆφον ἔθεντο οὗτοι περὶ ὑμῶν, ὑπὲρ ἀνδραποδισμοῦ προτεθεῖσαν ὑμῶν ἔγωγε ἀκούω πάντων. τίνα ἂν οὖν οἴεσθε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τοὺς προγόνους ὑμῶν εἰ λάβοιεν αἴσθησιν, ψῆφον ἢ γνώμην θέσθαι περὶ τῶν τοῦ φωκέων ὀλέθρου αἰτίων; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι κἂν καταλεύσαντας αὐτοὺς ταῖς ἑαυτῶν χερσὶ καθαροὺς ἔσεσθαι νομίζειν. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρόν. μᾶλλον δ' εἴ τις ἐστὶν ὑπερβολὴ τούτου, τοὺς σεσωκότας ἡμᾶς τότε, καὶ τὴν σώζουσαν περὶ ἡμῶν ψῆφον θεμένους τούτους τῶν ἐναντίων τετυχηκέναι διὰ τούτους, καὶ περιεωρᾶσθαι τοιαῦτα πεπονθότας, οἷα οὐδένες ἄλλοι τῶν ἑλλήνων; τίς οὖν ὁ τούτων αἴτιος; τίς ὁ ταῦτα φενακίσας; οὐχ οὗτος; πολλὰ μὲν τοίνυν ἄν τις ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι φίλιππον εὐδαιμονίσας τῆς τύχης. εἰκότως γὰρ μάλιστ' ἂν εὐδαιμονίσειεν ἁπάντων, ὃ μὰ τοὺς θεοὺς, καὶ τὰς θεὰς οὐκ ἔχω λέγειν ἔγωγε ἄλλον ὅς τις εὐτύχηκεν ἐφ' ὑμῶν, τὸ μὲν γὰρ πόλεις μεγάλας εἰληφέναι, καὶ χώραν πολλὴν ὑφ' ἑαυτῷ πεποιῆσθαι, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, ζηλωτὰ μὲν ἐστὶν, οἶμαι, καὶ λαμπρά. πῶς γὰρ οὔ; ἔχοι δ' ἄν τις εἰπεῖν πεπραγμένα, καὶ ἑτέροις πολλοῖς. ἀλλ' ἐκεῖνο ἴδιον. καὶ οὐδενὶ τῶν ἁπάντων ἄλλῳ γεγονὸς εὐτύχημα. τὸ ποῖον; τὸ ἐπειδὴ πονηρῶν ἀνθρώπων εἰς τὰ πράγματ' αὐτῷ ἐδέησε, πονηροτέρους εὑρεῖν, ἢ ἐβούλετο. πῶς γὰρ οὐχ οὗτοι τοιοῦτοι δικαίως ὑποληφθεῖεν ἄν; εἴγε ἃ ὑπὲρ ὧν αὐτὸς φίλιππος τηλικούτων ὄντων αὐτῷ τῶν διαφόρων, οὐκ ἐτόλμα ψεύσασθαι, * οὔτ' εἰς ἐπιστολὴν γράψαι οὐδε-

μίαν, οὐδὲ πρεσβευτὴς οὐδεὶς εἶπε τῶν παρ᾽ ἐκείνου, ἀλλὰ ταῦτα οὗτοι μισθώσαντες ἑαυτοὺς ὑμᾶς ἐξηπάτων, καὶ ὁ μὲν ἀντίπατρος, καὶ ὁ παρμενίων δεσπότῃ διακονοῦντες, καὶ οὐ μέλλοντες μετὰ ταῦθ᾽ ὑμῖν ἐντεύξεσθαι, ὅμως τοῦθ᾽ εὕροντο, τὸ μὴ δι᾽ αὐτῶν ὑμᾶς ἐξαπατηθῆναι. *οἱ δὲ ἀθηναίων, τῆς ἐλευθερωτάτης πόλεως πρέσβεις ταχθέντες, ὑμᾶς οἷς ἀπαντῶντας ἐμβλέπειν, οἷς συζῆν ἀνάγκη τὸν λοιπὸν βίον, καὶ ἐν οἷς εὐθύνας ἤμελλον δώσειν τῶν πεπραγμένων, τούτους ἐξαπατᾶν ὑπέστησαν. πῶς ἂν ἄνθρωποι κακίους, ἢ μᾶλλον ἀπεγνωσμένοι τούτων γένοιντο; ἵνα τοίνυν εἰδῆτε ὅτι καὶ κατάρατός ἐστιν ὑφ᾽ ὑμῶν, καὶ οὐδ᾽ ὅσιον ὑμῖν οὐδ᾽ εὐσεβές ἐστι τοιαῦτα ἐψευσμένον αὐτὸν ἀφῆναι. λέγε τὴν ἀράν, καὶ ἀνάγνωθι λαβὼν τὴν ἐκ τοῦ νόμου ταυτηνί.

Αρα.

Ταῦθ᾽ ὑπὲρ ὑμῶν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καθ᾽ ἑκάστην ἐκκλησίαν ὁ κῆρυξ εὔχεται νόμῳ προστεταγμένα. καὶ ὅταν ἡ βουλὴ κάθηται, παρ᾽ ἐκείνῃ πάλιν. καὶ ταῦτ᾽ οὐκ ἔνεστιν εἰπεῖν τούτῳ, ὡς οὐκ εὖ ᾔδει. ὑπογραμματεύων γὰρ ὑμῖν, καὶ ὑπηρετῶν τῇ βουλῇ αὐτὸς ἐξηγεῖτο τὸν νόμον τοῦτον τῷ κήρυκι. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον καὶ ὑπερφυὲς ἂν πεποιηκότες ὑμεῖς εἴητε, εἰ ἃ προστάττετε, μᾶλλον δ᾽ ἀξιοῦτε ποιήσειν ὑπὲρ ὑμῶν τοὺς θεούς, ταῦτ᾽ αὐτοὶ κύριοι γεγενημένοι τήμερον μὴ ποιήσετε; ἀλλ᾽ ὃν ἐκείνοις εὔχεσθε ἐξώλη ποιεῖν αὐτόν, καὶ γένος, καὶ οἰκίαν, τοῦτον ἀφίετε αὐτοί; μηδαμῶς. ὃς γὰρ ὑμᾶς λάθῃ, τοῦτον ἀφίετε τοῖς θεοῖς κολάζειν. ὃν δ᾽ αὐτοὶ λάβητε, μηκέτ᾽ ἐκείνοις περὶ τούτου προστάττετε. εἰς τοίνυν τοῦτ᾽ ἀναιδείας, καὶ τόλμης ἥξειν

αὐτὸν ἀκούω, ὥστε πάντων τῶν πεπραγμένων ἐκστάντα, ὧν ἀπήγγειλεν, ὧν ὑπέσχετο, ὧν πεφενάκικε τὴν πόλιν, ὥσπερ ἐν ἄλλοις τισὶ κρινόμενον καὶ οὐκ ἐν ὑμῖν τοῖς πάντ' εἰδόσι, πρῶτον μὲν λακεδαιμονίων, εἶτα φωκέων, εἶθ' ἡγησίππου κατηγορήσειν. ἔστι δὲ ταῦτα γέλως, μᾶλλον δὲ ἀναισχυντία δεινή. ὅσα γὰρ νῦν ἐρεῖ περὶ τῶν φωκέων, ἢ τῶν λακεδαιμονίων, ἢ τοῦ ἡγησίππου, ἢ ὡς πρόξενον οὐχ ὑπεδέξαντο. ἢ ὡς ἀσεβεῖς εἰσιν, ἢ ὅ, τι ἂν δήποτε αὐτῶν κατηγορῇ, πάντα δήπου ταῦτα, πρὸ τοῦ τοὺς πρέσβεις τούτους δεῦρ' ἥκειν, ἐπέπρακτο, καὶ οὐκ ἦν ἐμποδὼν τῷ τοὺς φωκέας σώζεσθαι. ὡς τίς φησιν αἰσχίνης αὐτὸς οὑτοσί. οὐ γὰρ ὡς εἰ μὴ διὰ λακεδαιμονίους, οὐδ' ὡς εἰ μὴ πρόξενον οὐχ ὑπεδέξαντο, οὐδ' ὡς εἰ μὴ δι' ἡγήσιππον, οὐδ' ὡς εἰ μὴ διὰ τὸ, καὶ τὸ, ἐσώθησαν ἂν οἱ φωκεῖς, οὐχ οὕτω τότε ἀπήγγειλεν, ἀλλὰ πάντα ταῦθ' ὑπερβὰς διαρρήδην ἥκειν ἔφη πεπεικὼς Φίλιππον, φωκέας σώζειν, τὴν βοιωτίαν οἰκίζειν, ὑμῖν τὰ πράγματα οἰκεῖα ποιεῖν, ταῦτα πεπρᾶξεσθαι, δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν, διὰ ταῦτα χρήματ' ἐπ' αὐτὸν τοὺς θηβαίους ἐπικεκηρυχέναι. μὴ τοίνυν ἃ πρὸ τοῦ τοῦτον ἀπαγγεῖλαι ταῦτα ἐπέπρακτο ἢ λακεδαιμονίοις, ἢ φωκεῦσιν, ἀκούετε, μηδὲ ἀνέχεσθε, μηδὲ κατηγορεῖν ἐᾶτε φωκέων, ὡς * πονηροί. οὐδὲ γὰρ λακεδαιμονίους διὰ τὴν ἀρετήν ποτε ἐσώσατε, οὐδὲ τοὺς καταράτους εὐβοέας τουτουσί, οὐδὲ ἄλλους πολλούς, ἀλλ' ὅτι συμφέρον ἦν, σῶς εἶναι τῇ πόλει, ὥσπερ φωκέας νυνί. καὶ τί τῶν φωκέων, ἢ τῶν λακεδαιμονίων, ἢ ὑμῶν, ἢ ἄλλου τινὸς ἀνθρώπου μετὰ τοὺς παρὰ τούτου λόγους

ἐξαμαρτόντος, οὐκ ἀπέβη τὰ πρὸς ὑμᾶς ὑπὸ τούτου
τότε ῥηθέντα, τοῦτ' ἐρωτᾶτε. οὐ γὰρ ἔξεστι δεῖξαι. πέντε
γὰρ γεγόνασιν ἡμέραι μόναι, ἐν αἷς οὗτος ἀπήγγειλε τὰ
ψευδῆ, ὑμεῖς ἐπιστεύσατε, οἱ φωκεῖς ἐπύθοντο, ἐνέδω=
καν ἑαυτούς, ἀπώλοντο. ὅθεν, οἶμαι, καὶ δῆλόν ἐστι σα=
φῶς, ὅτι πᾶσα ἀπάτη καὶ τέχνη συνεσκευάσθη τοῦ
περὶ τοὺς φωκέας ὀλέθρου. ὃν μὲν γὰρ χρόνον οὐκ οἷός
τ' ἦν ἐλθεῖν ὁ φίλιππος * διὰ τὴν εἰρήνην, ἀλλ' ἦν ἐν
παρασκευῇ, τοὺς λακεδαιμονίους μετεπέμπετο, πάντα
τὰ πράγματα ὑποσχόμενος πράξειν ἐκείνοις, ἵνα
μὴ δι' ὑμῶν αὐτοὺς οἱ φωκεῖς ὑποποιήσωνται. ἐπειδὴ
δὲ ἧκεν εἰς πύλας, οἱ λακεδαιμόνιοι δ' αἰσθόμενοι τὴν
ἐνέδραν ὑπεχώρησαν, τοῦτον αὖ προκαθῆκεν ἐξαπατᾶν
ὑμᾶς, ἵνα μὴ πάλιν ὑμῶν αἰσθομένων, ὅτι θηβαίοις τὰ
πράγματα πράττει, εἰς χρόνους καὶ πόλεμον καὶ τρι=
βὴν ἐμπέσῃ, τῶν μὲν φωκέων ἀμυνομένων, ὑμῶν δὲ
βοηθούντων, ἀλλ' ἀκονιτὶ πάνθ' ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσηται,
ὅπερ καὶ γέγονε. μὴ οὖν ὅτι καὶ λακεδαιμονίους καὶ φω=
κέας ἐξηπάτησε φίλιππος, διὰ ταῦθ' ὧν ὑμᾶς οὗτος
ἐξηπάτησε, μὴ δότω δίκην, οὐ γὰρ δίκαιον, ἀλλ' ἀντὶ
ἀντὶ φωκέων καὶ πυλῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀπολω=
λότων χερρόνησος ὡς περίεστι τῇ πόλει, λέγῃ, πρὸς Διὸς
καὶ θεῶν, μὴ ἀποδέξησθε ὦ ἄνδρες * δικασταί, μὴ δ' ὑπο
μείνητε πρὸς οἷς ἐκ τῆς πρεσβείας ἠδίκησθε, καὶ ἐκ τῆς
ἀπολογίας ὄνειδος προσκατασκευασθῆναι τῇ πόλει, ὡς
ἄρα ὑμεῖς τῶν ἰδίων τι κτημάτων ὑπεξαιρούμενοι
τὴν τῶν συμμάχων σωτηρίαν προήκασθε, οὐ γὰρ ἐ=
ποιήσατε τοῦτο, ἀλλ' ἤδη τῆς εἰρήνης γεγονυίας, καὶ τῆς

Χερρονήσου ὑμᾶς οὗτος, τέτταρας μῆνας ὅλους ἐσώζοντο οἱ φωκεῖς καὶ οὐδὲν ὕστερον. ἡ δὲ τούτου ψευδολογία μετὰ ταῦθ' ὕστερον αὐτοὺς ἀπώλεσεν, ἐξαπατήσασα ὑμᾶς. εἶτα καὶ νῦν ἐν μείζονι κινδύνῳ τὴν χερρόνησον οὖσαν εὑρήσετε, ἢ τότε. πότερον γὰρ εὐπορώτερον ἂν δίκην ἔδωκε φίλιππος ἐξαμαρτὼν εἰς αὐτὴν, πρὶν τούτων τι τῆς πόλεως προλαβεῖν, ἢ νυνί; ἐγὼ μὲν οἶμαι τότε πολλῷ. τίς οὖν ἡ ταύτης περιουσία, τῶν φόβων ἀφῃρημένων, καὶ τῶν κινδύνων τῶν τοῦ βουληθέντος αὐτὴν ἀδικῆσαι; Ἔτι τοίνυν, καὶ τοιοῦτόν τι μέλλειν αὐτὸν ἀκούω λέγειν, ὅτι θαυμάζει, τί δήποτε δημοσθένης αὐτοῦ κατηγορεῖ, φωκέων δὲ οὐδείς. ὡς δ' ἔχει, βέλτιον προακοῦσαι παρ' ἐμοῦ. φωκέων τῶν ἐκπεπτωκότων οἱ μὲν, οἶμαι, βέλτιστοι καὶ μετριώτατοι φυγάδες γεγενημένοι καὶ τοιαῦτα πεπονθότες, ἡσυχίαν ἄγουσι, καὶ οὐδεὶς ἂν αὐτῶν ἐθελήσειεν ὑπὲρ τῶν κοινῶν συμφορῶν ἰδίαν ἔχθραν ἀνελέσθαι. οἱ δὲ μηδότιοῦν ἄνευ ἀργυρίου ποιήσοντες τὸν δώσοντα οὐκ ἔχουσιν ἑαυτοῖς, οὐ γὰρ ἔγωγ' ἂν ἔδωκα οὐδενὶ οὐδὲν, ὥστε μοι παραστάντας ἐνταυθοῖ βοᾶν, οἷα πεπόνθασιν. ἡ γὰρ ἀλήθεια, καὶ τὰ πεπραγμένα * αὐτὰ βοᾷ. ἀλλαμὴν ὅ γε δῆμος ὁ τῶν φωκέων οὕτω κακῶς καὶ ἐλεεινῶς διάκειται, ὥστε μὴ περὶ τοῦ κατηγορεῖν ἑκάστῳ τὰς ἀθήνησιν εὐθύνας εἶναι τὸν λόγον, ἀλλ' οὐ δουλεύειν, καὶ τεθνάναι τῷ φόβῳ καὶ τοὺς θηβαίους, καὶ τοὺς φιλίππου ξένους, οὓς ἀναγκάζονται τρέφειν διῳκισμένοι κατὰ κώμας, καὶ παρῃρημένοι τὰ ὅπλα. μὴ δὴ ταῦτα λέγειν αὐτὸν ἐᾶτε, ἀλλ' ὡς οὐκ ἀπολώλασι φωκεῖς, δεικνύναι, ἢ ὡς οὐκ

ὑπέσχετο σώσειν αὐτοὺς Φίλιππος. τούτων γάρ εἰσι πρεσβείας εὐθῦναι, τί πέπρακται, τί ἀπήγγελκας; εἰ μὲν ἀληθῆ, σώζου, εἰ δὲ ψευδῆ, δίκην δός. εἰ δὲ μὴ πάρεισι φωκεῖς, τί τοῦτο; οὕτω γὰρ διέθηκας αὐτούς, οἶμαι, τὸ μέρος σύ, ὥστε μήτε τοῖς φίλοις βοηθεῖν, μήτε τοὺς ἐχθροὺς ἀμύνεσθαι δύνασθαι. καὶ μὴν ὅτι χωρὶς τῆς ἄλλης αἰσχύνης καὶ ἀδοξίας, ἣν τὰ πεπραγμένα ἔχει, καὶ μεγάλοι κίνδυνοι περιεστᾶσιν ἐκ τούτων τὴν πόλιν, ῥᾴδιον δεῖξαι. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὑμῶν, ὅτι τῷ φωκέων πολέμῳ, καὶ τῷ κυρίους εἶναι πυλῶν φωκέας, ἥ τε ἀπὸ θηβαίων ἄδεια ὑπῆρχεν ὑμῖν, καὶ τὸ μηδέποτ᾽ ἂν ἐλθεῖν εἰς πελοπόννησον, μὴ δ᾽ εἰς εὔβοιαν, μὴ δ᾽ εἰς τὴν ἀττικὴν φίλιππον, μὴ δὲ θηβαίους; ταύτην μέντοι τὴν ἀπὸ τοῦ τόπου καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἀσφάλειαν ὑπάρχουσαν τῇ πόλει ταῖς τούτων ἀπάταις καὶ ψευδολογίαις πεισθέντες, προεῖσθ᾽ ὑμεῖς, καὶ τετειχισμένην ὅπλοις, καὶ πολέμῳ συνεχεῖ, καὶ πόλεσι μεγάλαις συμμάχων ἀνδρῶν, καὶ χώρᾳ πολλῇ, περιείδετε ἀνασταθεῖσαν. καὶ ματαία μὲν ἡ προτέρα βοήθεια εἰς πύλας ὑμῖν γέγονεν, ἣν μετὰ πλειόνων ἢ διακοσίων ταλάντων ἐποιήσασθε, ἐὰν λογίσησθε τὰς ἰδίας δαπάνας τὰς τῶν στρατευσαμένων, ματαῖαι δὲ καὶ αἱ κατὰ θηβαίων ἐλπίδες, ὃ δὲ πολλῶν ὄντων δεινῶν, ὧν οὗτος ὑπηρέτηκε φιλίππῳ, πλείστην ὕβριν ὡς ἀληθῶς ἔχει κατὰ τῆς πόλεως, καὶ κατὰ πάντων ὑμῶν, τοῦτ᾽ ἀκούσατέ μου. ὅτι τοῖς θηβαίοις ἐγνωκότος ἐξ ἀρχῆς τοῦ φιλίππου πάνθ᾽ ἅπερ προῄρητο ποιεῖν, οὗτος ἀπαγγείλας τἀναντία, καὶ φανεροὺς ἐπιδείξας ὑμᾶς οὐχὶ βουλομένους, ὑμῖν μὲν

τὴν ἔχθραν, τὴν πρὸς θηβαίους μείζω, φιλίππῳ δὲ τὴν χάριν πεποίηκε. πῶς ἂν οὖν ὑβριστικώτερον ἄνθρωπος ὑμῖν ἐχρήσατο; λέγε δὴ τὸ ψήφισμα λαβὼν τὸ τοῦ διοφάντου, καὶ τὸ τοῦ καλλισθένους, ἵν' εἰδῆτε ὅτι, ὅτε μὲν τὰ δέοντα ἐποιεῖτε, θυσιῶν καὶ ἐπαίνων ἠξιοῦσθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις. ἐπειδὴ δὲ ὑπὸ τούτων παρεκρούσθητε, παῖδας καὶ γυναῖκας ἐκ τῶν ἀγρῶν μετεκομίζετε, καὶ τὰ ἡράκλεια ἐντὸς θύειν τοίχους ἐψηφίζεσθε, εἰρήνης οὔσης, ὃ καὶ θαυμάζω, εἰ τὸν μηδὲ τοὺς θεοὺς καθ' ὃ πάτριον ἦν, τιμᾶσθαι ποιήσαντα, τοῦτον ἀτιμώρητον ἀφήσετε. λέγε τὸ ψήφισμα.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

Ταῦτα μὲν τότε ἄξια ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τῶν πεπραγμένων ἐψηφίσασθε. λέγε δὴ τὰ μετὰ ταῦτα.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

Ταῦτα τότε ἐψηφίζεσθ' ὑμεῖς διὰ τούτους, οὐκ ἐπὶ ταύταις ταῖς ἐλπίσιν οὔτε κατ' ἀρχὰς ποιησάμενοι τὴν εἰρήνην καὶ τὴν συμμαχίαν, οὔθ' ὕστερον ἐγγράψαι πεισθέντες αὐτὴν καὶ τοῖς ἐκγόνοις, ἀλλ' ὡς θαυμάσια ἡλίκα πεισόμενοι διὰ τούτους ἀγαθά. καὶ μὴν καὶ μετὰ ταῦτα ὁσάκις πρὸς πορθμῷ, ἢ πρὸς μεγάροις ἀκούοντες δύναμιν φιλίππου καὶ ξένους * ἐθορυβεῖτε, πάντες ἐπίστασθε. οὐ τοίνυν εἰ μήπω τῆς ἀττικῆς ἐπιβαίνει, δεῖ σκοπεῖν, οὐδὲ ῥαθυμεῖν, ἀλλ' εἰ διὰ τούτους ἐξουσία γέγονεν αὐτῷ, τοῦθ' ὅταν βούληται ποιῆσαι, τοῦθ' ὁρᾶν, καὶ πρὸς ἐκεῖνο τὸ δεινὸν βλέπειν, καὶ τὸν αἴτιον, καὶ τὸν παρασκευάσαντα τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἐκείνῳ μισεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι.

οἶδα τοίνυν ὅτι τοὺς μὲν ὑπὲρ τῶν κατηγορημένων * αὐ-
τῷ λόγους αἰσχίνης φεύξεται, βουλόμενος δ' ὑμᾶς ὡς
πορρωτάτω τῶν * πραγμάτων ἀπαγαγεῖν διέξεισιν ἡ-
λίκα πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθὰ ἐκ τῆς εἰρήνης γίγνεται,
καὶ τοὐναντίον ἐκ τοῦ πολέμου κακά, καὶ ὅλως ἐγκώ-
μια εἰρήνης ἐρεῖ, καὶ τοιαῦτα ἀπολογήσεται. ἔστι δὲ καὶ
ταῦτα πάντα κατηγορήματα τούτου. εἰ γὰρ ἡ τοῖς
ἄλλοις ἀγαθῶν αἰτία, τοσούτων πραγμάτων, καὶ τη-
λικαύτης ταραχῆς ἡμῖν αἰτία γέγονε, τί τις εἶναι ὑπερ-
φαίη; πλὴν ὅτι δῶρα λαβόντες οὗτοι καλὸν πρᾶγμα
φύσει κακῶς διέθηκαν. τί δέ; οὐ τριήρεις τριακόσιαι, καὶ
σκεύη ταύταις, καὶ * χρήματ' ὑμῖν περίεστι, καὶ περιέ-
σται διὰ τὴν εἰρήνην ἴσως ἂν εἴποι. πρὸς δὴ ταῦτα ἐ-
κεῖνο ὑμᾶς ὑπολαμβάνειν δεῖ, ὅτι καὶ τὰ Φιλίππου πρά-
γματα ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν εὐπορώτερα πολλῷ, καὶ
κατασκευαῖς ὅπλων, καὶ χώραις, καὶ προσόδοις, αἳ γε-
γόνασιν ἐκείνῳ μεγάλαι, γεγόνασι δὲ καὶ ἡμῖν τινές. ἡ
δέ γε τῶν πραγμάτων κατασκευὴ καὶ τῶν συμμά-
χων, δι' ἣν ἢ αὐτοῖς ἢ τοῖς κρείττοσι τὰ ἀγαθὰ πάντες
κέκτηνται, ἡ μὲν ἡμετέρα πραθεῖσα ὑπὸ τούτων ἀπό-
λωλε καὶ γέγονεν ἀσθενής, ἡ δ' ἐκείνου, φοβερὰ, καὶ μεί-
ζων πολλῷ. οὐ δὴ δίκαιον ἐκείνῳ μὲν ἀμφότερα ηὐξῆ-
σθαι διὰ τούτους, καὶ τὰ τῶν συμμάχων, καὶ τὰ τῶν
προσόδων, * ἡμῖν δὲ ἃ δικαίως ἂν ὑπῆρχεν ἐκ τῆς εἰ-
ρήνης, ταῦτα ἀνθ' ὧν ἀπέδοντο οὗτοι, λογίζεσθαι. οὐ γὰρ
ταῦτ' ἀντ' ἐκείνων γέγονεν, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ, ἀλλὰ ταῦ-
τα μὲν ἦν ἂν ὁμοίως ἡμῖν, ἐκεῖνα δὲ τούτοις ἂν προσῆν,
εἰ μὴ διὰ τούτους. ὅλως δὲ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ δίκαιον

δήπου φήσαιτ' ἂν εἶναι, μήτ' εἰ πολλὰ καὶ δεινὰ τὰ συμβεβηκότα ἐστὶ τῇ πόλει, μηδενὸς δ' αἰσχίνης αἴτιος τούτων, εἰς τοῦτον ἐλθεῖν τὴν ὀργήν, μήτ' εἴ τι τῶν δεόντων πέπρακται δι' ἄλλον τινά, διὰ τοῦτο σῶσαι τουτονί. ἀλλ' ὅσων οὗτος αἴτιος σκεψάμενοι, καὶ χάριν, ἂν ταύτης ἄξιος ᾖ, καὶ τοὐναντίον ὀργήν, ἂν τοιαῦτα φαίνηται πεποιηκώς, ποιεῖσθε. πῶς οὖν εὑρήσετε ταῦτα δικαίως; ἐὰν μὴ πάνθ' ἅμα ἐᾶτε ταράττειν αὐτόν, τὰ τῶν στρατηγῶν ἀδικήματα, τὸν πόλεμον τὸν πρὸς φίλιππον, τἀπὸ τῆς εἰρήνης ἀγαθά, ἀλλ' ἕκαστον ἐφ' ἑαυτοῦ σκοπῆτε. οἷον, ἦν ἡμῖν πόλεμος πρὸς φίλιππον, ἦν. ἐνταῦθ' ἐγκαλεῖ τις αἰσχίνῃ; βούλεταί τις τούτου κατηγορεῖν περὶ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ πραχθέντων; οὐδὲ εἷς. οὐκοῦν περὶ τούτων γε αὐτὸν ἀφεῖτε, καὶ οὐδὲν αὐτὸν δεῖ λέγειν. περὶ γὰρ τῶν ἀμφισβητουμένων καὶ τοὺς μάρτυρας παρέχεσθαι, καὶ τὰ τεκμήρια δεῖ λέγειν τὸν φεύγοντα, οὐ τὰ ὁμολογούμενα ἀπολογούμενον ἐξαπατᾶν. ὅπως τοίνυν τὰ περὶ τοῦ πολέμου μηδὲν ἐρεῖς, οὐδεὶς γὰρ οὐδὲν αἰτιᾶταί σε περὶ αὐτοῦ. μετὰ ταῦτα εἰρήνην τινὲς ἡμᾶς ἔπειθον ποιήσασθαι, ἐπείσθημεν, πρέσβεις ἐπέμψαμεν, ἤγαγον * οὗτοι δεῦρο τοὺς ποιησομένους τὴν εἰρήνην. πάλιν ἐνταῦθα περὶ * τούτου μέμφεταί τις αἰσχίνῃ; φήσει τίς εἰσηγήσασθαι τοῦτον εἰρήνην, ἢ ἀδικεῖν, ὅτι δεῦρ' ἤγαγε τοὺς ποιησομένους; οὐδὲ εἷς. οὐκοῦν οὐδ' ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην, οὐδὲν αὐτῷ λεκτέον, οὐ γὰρ οὗτος αἴτιος. τί οὖν ἄνθρωπε λέγεις, εἴ τις ἔροιτό με, καὶ πόθεν ἄρχῃ κατηγορεῖν; ὅθεν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, βουλευομένων ὑμῶν, οὐ περὶ τοῦ

εἰ ποιητέον εἰρήνην, ἢ μή, ἐδέδοκτο γὰρ ἤδη τοῦτό γε, ἀλ
λ᾽ ὑπὲρ τοῦ ποίαν τινά. τοῖς γὰρ τὰ δίκαια* γράφου
σιν ἀντειπὼν τῷ μισθοῦ γράφοντι συνεῖπε δῶρα λα
βών. καὶ μετὰ ταῦτα ἐπὶ τοὺς ὅρκους αἱρεθεὶς, ὧν μὲν ὑ-
μεῖς προσετάξατε, οὐδὲ ποιοῦν ἐποίησε, τοὺς δ᾽ ἐπὶ τοῦ
πολέμου διασωθέντας ἀπώλεσε τῶν συμμάχων, καὶ
τηλικαῦτα ἐψεύσατο, ἡλίκα οὐδεὶς ἀνθρώπων ἄλλος
πώποτε, οὔτε πρότερον, οὔθ᾽ ὕστερον. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀρ-
χῆς ἄχρι τοῦ λόγου τυχεῖν Φίλιππον ὑπὲρ τῆς εἰρή
νης, κτησιφῶν καὶ ἀριστόδημος τὴν ἀρχὴν τὴν πρώ-
την ἔφερον τοῦ φενακισμοῦ. ἐπειδὴ δ᾽ εἰς τὸ πράττειν
ἤδη τὰ πράγματα ἧκε, Φιλοκράτει καὶ τούτῳ πα-
ρέδωκαν. δεξάμενοι δ᾽ οὗτοι πάντ᾽ ἀπώλεσαν. εἶτ᾽ ἐ-
πειδὴ δεῖ λόγον αὐτὸν καὶ δίκην ὑπέχειν τῶν πε-
πραγμένων, *ὧν, οἶμαι, πανοῦργος οὗτος καὶ θεοῖς ἐχθρὸς
καὶ γραμματεὺς, ὡς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης κρινόμενος ἀπο
λογήσεται, οὐχ ἵνα πλειόνων ἢ κατηγορεῖ τις αὐτοῦ, δῷ
λόγον, μανία γὰρ τοῦτό γε, ἀλλ᾽ ὁρᾷ τοῦθ᾽, ὅτι ἐν μὲν τοῖς
ὑφ᾽ ἑαυτοῦ πεπραγμένοις, ἀγαθὸν μὲν οὐδὲν ἐστιν, ἅπαν
τα δὲ τὰ ἀδικήματα, ἡ δ᾽ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ἀπολογία, εἰ
εἰ μηδὲν ἄλλο, τοὔνομα γοῦν ἔχει φιλάνθρωπον, ἣν δέ
δοικα μὲν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, δέδοικα, μὴ λελήθα-
μεν ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ἐπὶ πολλῷ ἄγοντες. τὸ γὰρ
ἀσφαλὲς αὐτῆς, καὶ τὸ βέβαιον, οὗτοι προὔδωσαν, φω-
κέας, καὶ πύλας, οὐ μὴν διὰ τοῦτόν γε ἐξ ἀρχῆς ἐποιη-
σάμεθα. ἀλλ᾽ ἄτοπον μὲν ἐστιν ὃ μέλλω λέγειν, ἀληθὲς
δὲ πάνυ. εἰ γάρ τις ὡς ἀληθῶς χαίρει τῇ εἰρήνῃ, τοῖς
στρατηγοῖς ὧν κατηγοροῦσιν ἅπαντες, χάριν αὐτοῖς ἐ-

χέτω. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι ὡς ὑμεῖς ἐβούλεσθε, ἐπολέμουν, τὸ δ' ὄνομα εἰρήνης ἂν ὑμεῖς ἠνέσχεσθε. εἰρήνην μὲν οὖν δι' ἐκείνους ἀκίνδυνος δὲ, καὶ σφαλερὰ καὶ ἄπιστος διὰ τούτους γέγονε δωροδοκήσαντας. εἴργετε οὖν, εἴργετε αὐτὸν τῶν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης λόγων, εἰς δὲ τοὺς ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων ἐμβιβάζετε. οὐ γὰρ αἰσχίνης ὑπὲρ τῆς εἰρήνης κρίνεται, οὔ, ἀλλ' ἡ εἰρήνη δι' αἰσχίνην, διαβέβληται. σημεῖον δέ, εἰ γὰρ ἡ μὲν εἰρήνη ἐγεγόνει, μηδὲν δ' ὕστερον ἐξηπάτησθε ὑμεῖς, μηδ' ἀπωλώλει τῶν συμμάχων μηδεὶς, τίνα ἀνθρώπων ἐλύπησεν ἂν ἡ εἰρήνη, ἔξω τοῦ ἀδόξως γεγενῆσθαι; καίτοι καὶ τούτου συναίτιος οὗτος, συνειπὼν φιλοκράτει, ἀλλὰ ἀνήκεστόν γε οὐδὲν ἂν ἦν γεγονός. νῦν δ', οἶμαι, πολλῶν ἄλλων ἐστὶ κακῶν αἴτιος οὗτος. ὅτι μὲν τοίνυν αἰσχρῶς καὶ κακῶς πάντα ταῦτα ὑπὸ τούτων ἀπόλωλε καὶ διέφθαρται, οἶμαι πάντας ὑμᾶς εἰδέναι. ἐγὼ δὲ ὦ ἄνδρες δικασταὶ τοσοῦτον ἀπέχω τοῦ συκοφαντίαν τινὰ τοῖς πράγμασι τούτοις προσάγειν, ἢ ὑμᾶς ἀξιοῦν, ὥστε εἰ ταῦθ' ὑπ' ἀβελτηρίας, ἢ δι' εὐήθειαν, ἢ δι' ἄλλην ἄγνοιαν ἡντινοῦν οὕτω πέπρακται, αὐτός τε ἀφίημι αἰσχίνην, καὶ ὑμῖν ἀφεῖναι συμβουλεύω, καίτοι τῶν σκήψεων τούτων οὐδεμία ἐστὶ πολιτικὴ, οὐδὲ δικαία. οὐδένα γὰρ τὰ κοινὰ πράττειν ὑμεῖς κελεύετε, οὐδ' ἀναγκάζετε, ἀλλ' ἐπειδάν τις ἑαυτὸν πείσας δύνασθαι προσέλθῃ, πρᾶγμα ποιοῦντες ἀνθρώπων χρηστῶν καὶ φιλανθρώπων εὐνοϊκῶς δέχεσθε καὶ οὐ φθονερῶς, ἀλλὰ καὶ χειροτονεῖτε, καὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν ἐγχειρίζετε. ἐὰν μὲν οὖν κατορθοῖ τις, τιμηθήσεται, καὶ πλέον ἕξει

τῶν πολλῶν ἕνεκ' ἐστιν, ἐὰν δ' ἀποτυγχάνῃ, σκήψεις καὶ προφάσεις ἐρεῖ; ἀλλ' οὐ δίκαιον. οὐ γὰρ ἂν ἐξαρκέσειε τοῖς ἀπολωλόσι συμμάχοις, οὐδὲ τοῖς παισὶν αὐτῶν, οὐδὲ ταῖς γυναιξὶν, οὐδὲ τοῖς ἄλλοις διὰ τὴν ἀβελτηρίαν τὴν ἐμὴν, ἵνα μὴ τὴν τούτου λέγω, τοιαῦτα πεπονθέναι. πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ' ὅμως ὑμεῖς ἄφετε αἰσχίνῃ τὰ δεινὰ ταῦτα καὶ ὑπερβάλλοντα, ἂν δι' εὐήθειαν, ἢ δι' ἄλλην ἄγνοιαν ἡντινοῦν λελυμασμένος φανῇ. ἂν μέντοι διὰ πονηρίαν ἀργύριον λαβὼν καὶ δῶρα, καὶ τοῦτ' ἐξελεγχθῇ σαφῶς ὑπ' αὐτῶν τῶν πεπραγμένων, μάλιστα μὲν εἰ οἷόν τε ἀποκτείνατε, εἰ δὲ μὴ, ζῶντα τοῖς* λοιποῖς παράδειγμα ποιήσατε. σκοπεῖτε δὴ τὸν ἔλεγχον τὸν ὑπὲρ τούτων, ὡς δίκαιος ἔσται μεθ' ὑμῶν. ἀνάγκη δή που τοὺς λόγους τούτους αἰσχίνην τουτονὶ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν τοὺς περὶ τῶν φωκέων, καὶ τῶν θεσπιέων, καὶ τῆς εὐβοίας, εἴπερ μὴ πεπρακὼς αὐτὸν ἑκὼν ἐξηπάτα, δυοῖν θάτερον, ἢ διαρρήδην ἀκούσαντα ὑπισχνουμένου φιλίππου, ὅτι πράξει ταῦτα καὶ ποιήσει, ἢ εἰ μὴ τοῦτο, γοητευθέντα, καὶ φενακισθέντα τῇ περὶ τὰ ἄλλα φιλανθρωπίᾳ, καὶ ταῦτ' ἐλπίσαντα παρ' αὐτοῦ. οὐκ ἔνεστι τούτων οὐδὲν χωρίς. ἐκ τοίνυν τούτων ἀμφοτέρων, μάλιστα πάντων ἀνθρώπων μισεῖν αὐτῷ προσήκει φίλιππον. διὰ τί; ὅτι τὸ μὲν ἐκείνου μέρος, πάντ' αὐτῷ γέγονε τὰ δεινότατα καὶ τὰ αἴσχιστα. ὑμᾶς ἐξηπάτηκεν, ἀδοξεῖ, δίκαιος ἀπολωλέναι κρίνεται, κἂν εἴ γέ τι τῶν προσηκόντων ἐγίγνετο, ἐν εἰσαγγελίᾳ πάλαι ἂν ἦν. νῦν δὲ διὰ τὴν ὑμετέραν πρᾳότητα καὶ εὐήθειαν, εὐθύνας δίδωσι, καὶ ταύτας ὁπηνίκ'

και βούλεται. ἔστιν οὖν ὅς τις ὑμῶν φωνὴν ἀκήκοεν αἰσχίνου
κατηγοροῦντος φιλίππου; τίς δ᾽ ἐξελέγχοντα, ἢ λέ-
γοντα τι τοιοῦτον ἑώρακεν; οὐδὲ εἷς. ἀλλ᾽ ἅπαντες ἀθηναῖοι
πρότερον κατηγοροῦσι φιλίππου, καὶ ὁ τυχὼν ἀεί, ὧν
οὐδεὶς οὐδὲν ἰδίᾳ ἠδίκηται δήπου. ἐγὼ δὲ ἐκείνους τοὺς
λόγους ἐζήτουν παρὰ τούτου, εἴπερ μὴ πεπρακὼς ἑαυ
τὸν ἦν, ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἐμοὶ μὲν χρήσασθε ὅ, τι βού-
λεσθε, ἐπίστευσα, ἐξηπατήθην, ἥμαρτον, ὁμολογῶ, τὸν
δ᾽ ἄνθρωπον ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι φυλάττεσθε. ἄπι-
στος, γόης, πονηρός. οὐχ ὁρᾶτε οἷα πεποίηκεν ἐμέ, οἷα ἐξη
πάτηκε; τούτων οὐδέν᾽ ἀκούω τῶν λόγων, οὐδ᾽ ὑμεῖς.
διὰ τί; ὅτι, οὐ παρακρουσθείς, οὐδ᾽ ἐξαπατηθείς, ἀλλὰ μι
σθώσας ἑαυτὸν, καὶ λαβὼν ἀργύριον, ταῦτ᾽ εἶπε. καὶ
προὔδωκεν ἐκείνῳ, καὶ γέγονε καλὸς κἀγαθὸς, καὶ
δίκαιος μισθωτὸς ἐκείνῳ, πρεσβευτὴς μέντοι καὶ πο
λίτης ὑμῖν προδότης, καὶ τρὶς οὐχ ἅπαξ ἀπολωλέναι δί
καιος. οὐ τοίνυν ἐκ τούτων μόνων δῆλός ἐσθ᾽, ὅτι χρημά
των ἅπαντα εἶπεν * ἐκεῖνα, ἀλλ᾽ ἧκον ὡς ὑμᾶς ἔναγχος
θετταλοί, καὶ φιλίππου πρέσβεις μετ᾽ αὐτῶν, ἀξιοῦν-
τες, ὑμᾶς φίλιππον ἀμφικτύονα εἶναι ψηφίσασθαι. τῷ
προσῆκεν οὖν ἀντειπεῖν τούτοις μάλιστα πάντων ἀν-
θρώπων; αἰσχίνῃ τουτῳ. διὰ τί; ὅτι οἷς οὗτος ἀπήγγειλε
πρὸς ὑμᾶς, τούτοις τὰ ἐναντία ἐποίησεν ἐκεῖνος. οὗτος
μὲν γὰρ ἔφη θεσπιὰς, καὶ πλαταιὰς αὐτὸν τειχιεῖν,
καὶ τοὺς μὲν φωκέας οὐκ ἀπολεῖν, τὴν δὲ θηβαίων ὕ-
βριν ὑμῖν καταλύσειν. ὁ δὲ, τοὺς μὲν θηβαίους μείζους, ἢ
προσῆκε, πεποίηκε, τοὺς δὲ φωκέας, ἄρδην ἀπολώλεκε,
καὶ τὰς μὲν θεσπιὰς καὶ πλαταιὰς οὐ τετείχικε, τὴν

δὲ ὀρχομενὸν καὶ τὴν κορώνειαν προσεξελέσθαι ἀποδόσθαι. πῶς ἂν ἐναντιώτερα πράγματα ἑαυτοῖς τούτων γένοιτο; οὐ τοίνυν ἀντεῖπεν, οὐδὲ διῆρε τὸ στόμα, οὐδ᾿ ἐφθέγξατο ἐναντίον οὐδέν. καὶ οὐχὶ τοῦτό πω δεινόν, τηλικοῦτον ὄν, ἀλλὰ καὶ συνεῖπε μόνος τῶν ἐν τῇ πόλει πάντων ἀνθρώπων. καί τοι τοῦτό γε, οὐδὲ φιλοκράτης ἐτόλμησε ποιῆσαι ὁ μιαρός, ἀλλ᾿ αἰσχίνης οὑτοσί. καὶ θορυβούντων ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐθελόντων ἀκούειν αὐτοῦ καταβαίνων ἀπὸ τοῦ βήματος ἐνδεικνύμενος τοῖς πρέσβεσι τοῖς παρὰ φιλίππου παροῦσι, πολλοὺς ἔφη τοὺς θορυβοῦντας εἶναι, ὀλίγους δὲ τοὺς στρατευομένους ὅταν δέῃ, μέμνησθε γὰρ δήπου, αὐτὸς ὤν, οἶμαι, θαυμάσιος στρατιώτης ὦ ζεῦ. ἔτι τοίνυν εἰ μὲν μηδένα ἔχοντα μηδὲν εἴχομεν δεῖξαι τῶν πρέσβεων, μηδ᾿ ἦν ὥστε ἰδεῖν ἅπαντας βασάνους καὶ τοιαῦτα, τὸ λοιπὸν ἂν ἦν σκοπεῖν. εἰ δὲ φιλοκράτης μὴ μόνον ὡμολόγει παρ᾿ ὑμῖν ἐν τῷ δήμῳ πολλάκις, ἀλλὰ καὶ ἐδείκνυεν ὑμῖν, πυροπωλῶν, οἰκοδομῶν, βαδιεῖσθαι φάσκων κἂν μὴ χειροτονῆτε ὑμεῖς, ξυληγῶν, τὸ χρυσίον καταλλαττόμενος φανερῶς ἐπὶ ταῖς τραπέζαις, οὐκ ἔνι δήπου τοῦτον εἰπεῖν ὡς οὐκ εἴληφε, τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦντα καὶ δεικνύντα. ἔστιν οὖν οὕτω τις ἀνθρώπων ἀνόητος ἢ κακοδαίμων, * ὥσθ᾿ ἵνα λαμβάνῃ μὲν φιλοκράτης, ἀδοξῇ δὲ αὐτὸς καὶ κινδυνεύῃ, ἐξὸν αὐτῷ μετὰ τῶν μηδὲν ἠδικηκότων ἐξετάζεσθαι, τούτοις μὲν πολεμεῖν, πρὸς δ᾿ ἐκεῖνον ἐλθὼν κρίνεσθαι βούλεται; ἐγὼ μὲν οὐδένα οἶμαι. ἀλλὰ πάντα ταῦτα, ἐὰν ὀρθῶς σκοπῆτε, εὑρήσετε μεγάλα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ ἐναργῆ σημεῖα, τοῦ χρήματα τοῦτον ἔχειν. Ο τοίνυν

ὕστερον μὲν γέγονεν, οὐδενὸς δ' ἐστὶν ἔλαττον σημεῖον τοῦ πεπρακέναι τοῦτον ἑαυτὸν Φιλίππῳ, θεάσασθε. ἴστε δή που πρώην ὅτε εἰσήγγειλεν Ὑπερείδης Φιλοκράτην, ὅτι παρελθὼν ἐγὼ, δυσχεραίνειν ἔφην ἕν τι τῶν τῆς εἰσαγγελίας, εἰ μόνος Φιλοκράτης τοσούτων, καὶ τηλικούτων ἀδικημάτων αἴτιος γέγονεν, οἱ δ' ἐννέα τῶν πρέσβεων μηδενός. καὶ οὐκ ἔφην τοῦθ' οὕτως ἔχειν, οὐδαμοῦ γὰρ ἂν φανῆναι καθ' ἑαυτὸν ἐκεῖνον, εἰ μὴ τοὺς συναγωνιζομένους τούτων τινὰς εἶχεν. ἵν' οὖν μήτε ἀφῶ, μήτ' αἰτιάσωμαι μηδένα, ἔφην, ἐγὼ, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ τοὺς μὲν αἰτίους εὕρῃ, τοὺς δὲ μὴ μετεσχηκότας ἀφῇ, ἀναστὰς ὁ βουλόμενος καὶ παρελθὼν εἰς ὑμᾶς ἀποφηνάσθω μὴ μετέχειν, μὴ δὲ ἀρέσκειν αὐτῷ τὰ ὑπὸ Φιλοκράτους πεπραγμένα. καὶ τὸν τοῦτο ποιήσαντα ἀφίημι ἔγωγε, ἔφην. ταῦτα καὶ μνημονεύετε. ὡς ἐγὼ οἶμαι. οὐ τοίνυν παρῆλθεν οὐδεὶς, οὐδ' ἔδειξεν ἑαυτόν. καὶ τῶν μὲν ἄλλων, ἔστιν ἑκάστῳ τις πρόφασις. ὁ μὲν, οὐχ ὑπεύθυνος ἦν, ὁ δ' οὐχὶ παρῆν ἴσως, τῷ δὲ, κηδεστὴς ἦν ἐκεῖ, τούτῳ δ' οὐδὲν τούτων, ἀλλ' οὕτω καθάπαξ πέπρακεν ἑαυτὸν, καὶ οὐκ ἐπὶ τοῖς παρεληλυθόσι μεμισθάρνηκε μόνον, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα δῆλός ἐστιν, ἐάνπερ ἐκφύγῃ νῦν, καθ' ὑμῶν ὑπάρξων ἐκείνῳ, ὥστε ἵνα μηδὲν ἐναντίον μὴ δὲ ῥῆμα πρόηται Φιλίππῳ, οὐδ' ἀφιέντων * ἀφίησιν, ἀλλ' ἀδοξεῖν, κρίνεσθαι, πάσχειν ὁτιοῦν αἱρεῖται παρ' ὑμῖν μᾶλλον, ἢ Φιλίππῳ τι ποιῆσαι μὴ πρὸς ἡδονήν. καίτοι, τίς ἡ κοινωνία, τίς ἡ πολλὴ πρόνοια ὑπὲρ Φιλοκράτους αὕτη; ὃς εἰ τὰ κάλλιστα, καὶ πάντα τὰ συμφέροντα ἐπεπρεσβεύκει, χρήματα

δ' ὡμολόγει λαβεῖν ἐκ τῆς πρεσβείας, ὥσπερ ὡμολόγει, τοῦτό γε αὐτὸ φυγεῖν καὶ διευλαβηθῆναι περὶ ὧν πρεσβεύοντι προσῆκε, καὶ διαμαρτύρασθαι τὸ καθ' αὑτόν. οὐ τοίνυν πεποίηκε τοῦτ' αἰσχίνης; ταῦτ' οὐ φανερὰ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι; ταῦτ' οὐχὶ βοᾷ καὶ λέγει, ὅτι χρήματα εἴληφεν αἰσχίνης, καὶ πονηρός ἐστιν ἀργυρίου συνεχῶς, οὐ δι' ἀβελτερίαν, οὐδὲ δι' ἄγνοιαν οὐδὲ ἀ-τυγχάνων; καὶ τίς μου καταμαρτυρεῖ, φησί, δῶρα λαβεῖν; τοῦτο γάρ ἐστι τὸ λαμπρόν. τὰ πράγματ' αἰσχίνη, ἅπερ πιστότατά ἐστιν ἁπάντων. καὶ οὐκ ἔνεστιν εἰπεῖν οὐδ' αἰτιάσασθαι, ὡς ἢ πεπεισμένα, ἢ χαριζόμενά τῳ ἐστὶ τοιαῦτα; ἀλλ' οἷα σὺ προδοὺς καὶ διαφθείρας σὺ πεποίηκας, τοιαῦτα ἐξεταζόμενα φαίνεται. πρὸς δὲ τοῖς πράγμασιν, αὐτὸς αὐτίκα δὴ σὺ σαυτοῦ καταμαρτυρήσεις. ἀπόκριναι γὰρ δεῦρο ἀναστάς μοι, οὐ γὰρ δὴ δι' ἀπειρίαν γε οὐ φήσεις ἔχειν ὅ, τι εἴποις, ὃς γὰρ ἀγῶνας καινοὺς ὥσπερ δράματα, καὶ τούτους ἀμαρτύρους πρὸς διαμεμετρημένην τὴν ἡμέραν αἱρεῖς διώκων, δῆλον ὅτι πάνδεινος εἶ τις. πολλῶν τοίνυν καὶ δεινῶν ὄντων τῶν πεπραγμένων αἰσχίνῃ τούτῳ, καὶ πολλὴν κακίαν ἐχόντων, ὡς καὶ ὑμῖν οἶμαι δοκεῖ, οὐδέν ἐστιν ὃ μέλλω λέγειν ὡς ἐγὼ κρίνω, δεινότερον, οὐδ' ὅτι μᾶλλον δεδωροδοκηκότ' αὐτὸν ἐπ' αὐτοφώρῳ, καὶ πεπρακότα πάντ' ἐξελέγξει. ἐπειδὴ γὰρ ἀπεστείλατ' αὖθις αὖ τὸ τρίτον τοὺς πρέσβεις ὡς τὸν φίλιππον, ἐπὶ ταῖς καλαῖς καὶ μεγάλαις ἐλπίσι ταύταις αἷς οὗτος ὑπισχνεῖτο, ἐχειροτονήσατε καὶ τοῦτον, καὶ ἐμέ, καὶ τῶν ἄλλων τοὺς πλείστους τοὺς αὐτούς. ἐγὼ μὲν δὴ παρελ-

θὼν ἐξωμοσάμην εὐθέως, καὶ θορυβούντων τινῶν, καὶ κελευόντων βαδίζειν, οὐκ ἂν ἔφην ἀπελθεῖν. οὗτος δ' ἐκεχειροτόνητο. ἐπειδὴ δὲ ἀνέστη μετὰ ταῦτα ἡ ἐκκλησία, συνελθόντες ἐβουλεύοντο οὗτοι, τίνα αὐτοῦ καταλείψουσιν. ἔτι γὰρ τῶν πραγμάτων ὄντων μετεώρων καὶ τοῦ μέλλοντος ἀδήλου, σύλλογοι καὶ λόγοι παντοδαποὶ κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐγίγνοντο τότε, ἐφοβοῦντο δή, μὴ σύγκλητος ἐκκλησία γένοιτο ἐξαίφνης εἶτα ἀκούσαντες ὑμεῖς ἐμοῦ τἀληθῆ ψηφίσησθέ τι τῶν δεόντων ὑπὲρ τῶν φωκέων, καὶ τὰ πράγματα ἐκφύγοι τὸν φίλιππον. εἰ γὰρ ἐψηφίσασθε μόνον, καὶ μικρὰν ὑπεφήνατε ἐλπίδα ἡντινοῦν αὐτοῖς, ἐσώθησαν ἄν. οὐ γὰρ ἐνῆν οὐκ ἐνῆν μὴ παρακρουσθέντων ὑμῶν ἐπιμεῖναι φιλίππῳ. οὔτε γὰρ σῖτος ἐνῆν ἐν τῇ χώρᾳ ἀσπόρῳ διὰ τὸν πόλεμον γεγονυίᾳ, οὔθ' ἡ σιτοπομπία δυνατή, τριήρων οὐσῶν ὑμετέρων ἐκεῖ, καὶ τῆς θαλάττης κρατουσῶν. αἵ τε πόλεις πολλαὶ καὶ χαλεπαὶ λαβεῖν αἱ τῶν φωκέων, μὴ οὐ χρόνῳ καὶ πολιορκίᾳ. εἰ γὰρ ἐν ἡμέρᾳ πόλιν ᾕρει, δύο καὶ εἴκοσίν εἰσιν ἀριθμῷ. διὰ δὴ ταῦτα πάντα, ἵνα μηδὲν μεταθῆσθε ὧν ἐξηπάτησθε, τοῦτον αὐτοῦ κατέλιπον, ἐξομόσασθαι μὲν δὴ μὴ μετ' αἰτίας τινός, δεινὸν ἦν, καὶ ὑποψία μεγάλη. τί λέγεις; οὐδ' ἐπὶ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα ἀγαθά, οὐχὶ βαδίζεις ἀπαγγελῶν, οὐδὲ πρεσβεύεις; ἔδει δὲ μένειν. πῶς οὖν; ἀρρωστεῖν προφασίζεται. καὶ λαβὼν ἐξήκεστον τὸν ἰατρὸν ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ προσελθὼν τῇ βουλῇ ἐξωμόσατο ἀρρωστεῖν τουτονί, καὶ αὐτὸς ἐχειροτονήθη. ἐπειδὴ δὲ ἀπώλεσαν οἱ φωκεῖς ὕστερον ἡμέραις πέντε ἢ ἕξ, καὶ τέλος εἶχε

τὸ μίσθωμα, ὥσπερ ἂν ἄλλο τι τούτῳ, καὶ ὁ Δερκύλλος ἐκ τῆς Χαλκίδος ἧκεν ἀναστρέψας, καὶ ἀπήγγειλεν ὑμῖν ἐκκλησιάζουσιν ἐν Πειραιεῖ, ὅτι Φωκεῖς ἀπολώλασι, καὶ ὑμεῖς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ταῦτα ἀκούσαντες εἰκότως καὶ ἐκείνοις συνήχθεσθε, καὶ αὐτοὶ ἐξεπέπληχθε, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας ἐκ τῶν ἀγρῶν κατακομίζειν ἐψηφίζεσθε, καὶ τὰ φρούρια ἐπισκευάζειν, καὶ τὸν Πειραιᾶ ἐπιτειχίζειν, καὶ τὰ Ἡράκλεια ἐν ἄστει θύειν, ἐπειδὴ ταῦτ' ἦν, καὶ τοσαύτη ταραχὴ καὶ τοσοῦτος θόρυβος περιειστήκει τὴν πόλιν, τηνικαῦτα ὁ δεινὸς, καὶ σοφὸς οὗτος, καὶ εὔφωνος, οὔτε βουλῆς οὔτε δήμου χειροτονήσαντος αὐτὸν ᾤχετο πρεσβεύων ὡς τὸν ταῦτα πεποιηκότα, οὔτε τὴν ἀρρωστίαν, ἐφ' ᾗ τότε ἐξωμόσατο, ὑπολογισάμενος, οὔτε τὸ πρεσβευτὴς ἄλλος ᾕρητο ἀντ' αὐτοῦ, οὔτε τὸ τῶν τοιούτων ὁ νόμος θάνατον τὴν ζημίαν εἶναι κελεύει, οὔτε τὸ πάνδεινον ὂν ἀπηγγελκότα ὡς ἐπικεκήρυκται χρήματα αὐτῷ ἐν Θήβαις, ἐπειδὴ Θηβαῖοι πρὸς τῷ τὴν Βοιωτίαν ἅπασαν ἔχειν, καὶ τῆς Φωκέων χώρας ἐγκρατεῖς γεγόνασι, τηνικαῦτα εἰς μέσας τὰς Θήβας, καὶ τὸ τῶν Θηβαίων στρατόπεδον βαδίζειν. ἀλλ' οὕτως ἔκφρων ἦν, καὶ ὅλως πρὸς τῷ λήμματι καὶ τῷ δωροδοκήματι, ὥστε πάντα * τὰ ἄλλα ἀνελὼν καὶ παριδὼν ᾤχετο, καὶ τοιούτου τοῦ πράγματος ὄντος, ἔτι πολλῷ δεινότερον ὅ ἐστιν ἃ ἐκεῖσε ἐλθὼν διεπράξατο. ἁπάντων γὰρ ὑμῶν τουτωνὶ, καὶ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων οὕτω δεινὰ καὶ σχέτλια ἡγουμένων τοὺς ταλαιπώρους πάσχειν Φωκέας, ὥστε μήτε τοὺς ἐκ τῆς βουλῆς θεωροὺς, μήτε τοὺς θεσμοθέτας εἰς τὰ Πύθια πέμψαι, ἀλλ' ἀποστῆναι τῆς

πατρίου θεωρίας, οὗτος εἰς τὰ ἐπινίκια τῶν πραγμάτων καὶ τοῦ πολέμου, ἃ θηβαῖοι καὶ φίλιππος ἔθυον, εἱστιᾶτο ἐλθών, καὶ σπονδῶν μετεῖχε καὶ εὐχῶν. ἃς ἐπὶ τοῖς τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων τείχεσι, καὶ χώραις, καὶ ὅπλοις ἀπολωλόσιν, ηὔχετο ἐκεῖνος καὶ συνεστεφανοῦτο, καὶ συνεπαιώνιζε φιλίππῳ, καὶ φιλοτησίας * προὔπινε καὶ ταῦτ᾽ οὐκ ἔνεστιν ἐμοὶ οὕτω, τοῦτο δ᾽ ἄλλως πως εἰπεῖν, ἀλλ᾽ ὑπὲρ μὲν τῆς ἐξωμοσίας ἐν τοῖς κοινοῖς τοῖς ὑμετέροις γράμμασιν ἐν τῷ μητρῴῳ ταῦτ᾽ ἐστίν, ἐφ᾽ οἷς ὁ δημόσιος τέτακται, καὶ ψήφισμα ἄντικρυς περὶ τούτου τοὔνομα τοῦτο γέγραπται. ὑπὲρ δὲ ὧν ἐκεῖ διεπράξατο, οἱ συμπρεσβεύοντες καὶ παρόντες καταμαρτυρήσουσιν, οἵπερ ἐμοὶ ταῦτα διηγοῦντο, οὐ γὰρ ἔγωγε αὐτοῖς συνεπρέσβευσα, ἀλλ᾽ ἐξωμοσάμην. καί μοι λέγε τὸ ψήφισμα, καὶ τὰ γράμματα, καὶ τοὺς μάρτυρας κάλει. ΨΗΦΙΣΜΑ. ΓΡΑΜΜΑΤΑ. ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

Τίνας οὖν εὐχὰς ὑπολαμβάνετε εὔχεσθαι τοῖς θεοῖς τὸν φίλιππον, ὅτ᾽ ἔσπενδεν, ἢ τοὺς θηβαίους; ἆρ᾽ οὐ κράτος πολέμου, καὶ νίκην αὑτοῖς καὶ τοῖς συμμάχοις διδόναι, καὶ τἀναντία τούτων τοῖς τῶν φωκέων; οὐκοῦν ταῦτα συνηύχετο οὗτος, καὶ κατηρᾶτο τῇ πατρίδι, ἃ νῦν εἰς κεφαλὴν ὑμᾶς αὐτῷ δεῖ τρέψαι. οὐκοῦν ᾤχετο μὲν παρὰ τὸν νόμον, ὃς θάνατον κελεύει τούτων τὴν ζημίαν εἶναι. ἐλθὼν δὲ ἐκεῖσε, ἑτέρων θανάτων ἄξια ποιῶν πέφανται. τὰ δ᾽ ἔμπροσθεν πεπραγμένα, καὶ πεπρεσβευμένα ὑπὲρ τούτων ἀποκτείνειεν ἂν αὐτὸν δικαίως. σκοπεῖτε τοίνυν τί τίμημα ἔσται, ὃ ταύτην ἕξει τὴν ἀξίαν, ὥστε τούτων ἀδικημάτων ἄξιον φαίνεσθαι. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, δημοσίᾳ μὲν ἅπαντας ὑμᾶς καὶ ὅλον τὸν δῆμον

ἅπασι τοῖς πεπραγμένοις ἐκ τῆς εἰρήνης ἐπιτιμᾶν, καὶ μήτε τῶν ἐν Ἀμφικτύοσι κοινωνεῖν ἐθέλειν, δυσκόλως τε ἔχειν καὶ ὑπόπτως πρὸς τὸν Φίλιππον, ὡς ἀσεβῶν καὶ δεινῶν ὄντων τῶν πεπραγμένων, καὶ οὔτε δικαίων, οὔθ' ὑμῖν συμφερόντων, εἰς δὲ τὸ δικαστήριον εἰσελθόντας τὰς ὑπὲρ τούτων εὐθύνας δικάσοντας, καὶ τὸν ὅρκον τὸν ὑπὲρ τῆς πόλεως ὀμωμοκότας, τὸν ἁπάντων τῶν κακῶν αἴτιον, καὶ ὃν εἰλήφατε ἐπ' αὐτοφώρῳ τοιαῦτα πεποιηκότα, τοῦτον ἀφεῖναι; καὶ τίς οὐ δικαίως ὑμῖν ἐγκαλέσει τῶν ἄλλων πολιτῶν, μᾶλλον δὲ ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων; ὁρῶν Φιλίππῳ μὲν ὑμᾶς ὀργιζομένους, ὃς ἐκ πολέμου μὲν ποιούμενος τὴν εἰρήνην παρὰ τῶν πωλούντων τὰς πράξεις ἐωνεῖτο, πρᾶγμα πολλὴν συγγνώμην ἔχον διαπραττόμενος, τουτονὶ δὲ ἀφιέντας, ὃς τὰ ὑμέτερα οὕτως αἰσχρῶς ἀπέδοτο, τῶν νόμων τὰ ἔσχατα ταττόντων ἐπιτίμια ἐάν τις ταῦτα ποιῇ; Τάχα τοίνυν ἴσως καὶ τοιοῦτος ἥξει τις λόγος παρὰ τούτων, ὡς ἀρχὴ γενήσεται τῆς πρὸς Φίλιππον ἔχθρας, εἰ τῶν πρεσβευσάντων τὴν εἰρήνην καταψηφιεῖσθε. ἐγὼ δ' εἰ τοῦτ' ἐστὶν ἀληθές, οὐκ ἔχω σκοπούμενος εὑρεῖν, ὅ,τι τούτου μεῖζον κατηγορήσω. εἰ γὰρ ὁ τῆς εἰρήνης χρήματα ἀναλώσας ὥστε τυχεῖν, οὗτος οὕτω νῦν γέγονε φοβερὸς καὶ μέγας, ὥστε τῶν ὅρκων καὶ τῶν δικαίων ἀμελήσαντας ὑμᾶς, ἤδη τί Φιλίππῳ χαριεῖσθαι σκοπεῖν, τί παθόντες ἂν οἱ τούτων αἴτιοι τὴν προσήκουσαν δίκην δεδωκότες εἶεν; οὐ μήν, ἀλλ' οἶμαι καὶ φιλίας ἀρχὴ συμφερούσης ὑμῖν μᾶλλον ἐκ τῶν εἰκότων γενήσεται, καὶ τοῦτ' οἶμαι δείξειν.

οὐ γὰρ εἰδέναι χρὴ τοῦθ' ὅτι οὐ καταφρονεῖ Φίλιππος ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τῆς πόλεως τῆς ὑμετέρας, οὐδ' ἀχρηστοτέρους νομίσας ὑμᾶς θηβαίων, ἐκείνους εἵλετ' ἀνθ' ὑμῶν, ἀλλ' ὑπὸ τούτων ἐδιδάχθη, καὶ ταῦτ' ἤκουσεν, ἅπερ καὶ πρότερόν ποτ' εἶπον ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ δήμῳ, καὶ τούτων οὐδεὶς ἀντεῖπεν, ὡς ὁ μὲν δῆμός ἐστιν, ὄχλος ἀσταθμητότατον πρᾶγμα τῶν ἁπάντων, καὶ* ἀσυνετώτατον, ὥσπερ ἐν θαλάττῃ* κῦμα ἀκατάστατον, ὡς ἂν τύχῃ κινούμενον, ὁ μὲν ἦλθεν, ὁ δ' ἀπῆλθε, μέλει δ' οὐδενὶ τῶν κοινῶν; ἀλλ' οὐδὲ μέμνηται. δεῖ δὲ τινὰς φίλους ὑπάρχειν τοὺς ἕκαστα πράξοντας ἐν ὑμῖν *αὐτοῦ, καὶ διοικήσοντας* οἷον, ἂν αὐτῷ δοκῇ. κἂν τοῦτ' αὐτοῦ κατασκευασθῇ, πᾶν ὅ, τι ἂν βούληται παρ' ὑμῖν, ῥᾳδίως διαπράξεται. εἰ μὲν οὖν ἤκουσεν, οἶμαι, τοὺς τότε ταῦτα πρὸς αὐτὸν εἰπόντας παραχρῆμα ὡς δεῦρ' ἐπανῆλθον, ἀποτετυμπανισμένους, ἐποίησεν ἂν ταὐτὸ τῷ βασιλεῖ. τί δ' ἦν, ὃ ἐκεῖνος ἐποίησεν; ἐξαπατηθεὶς ὑπὸ τιμαγόρου, καὶ τετταράκοντα τάλαντα ὡς λέγεται δεδωκὼς αὐτῷ, ἐπειδὴ παρ' ὑμῖν ἐπύθετο αὐτὸν τεθνεῶτα, καὶ οὐδὲ τοῦ ζῆν ὄντα κύριον ἑαυτοῦ βεβαιῶσαι, μὴ ὅτι γ' ἃ ἐκείνῳ τότε ὑπέσχετο πρᾶξαι, ἔγνω τὴν τιμὴν οὐχὶ τῷ κυρίῳ τῶν πραγμάτων δεδωκώς, καὶ γάρ τοι πρῶτον μὲν ἀμφίπολιν πόλιν ἡμετέραν δούλην κατέστησεν, ἣν τότε σύμμαχον αὐτοῦ καὶ φίλην ἔγραψεν, εἶτ' οὐδενὶ πώποτε ἔδωκε χρήματα τοῦ λοιποῦ. ταὐτὸ τοίνυν τοῦτ' ἂν ἐποίησε Φίλιππος, εἴ τινα τούτων εἶδε δίκην διδόντα. καὶ νῦν ἂν ἴδῃ, ποιήσει. ἐπειδὰν δὲ ἀκούσῃ λέγοντας, εὐδοκιμοῦντας ἐν

ὑμῖν, ἑτέρους κρίνοντας, τί καὶ ποιῆσαι ζητοίης; πολλὰ
ἀναλίσκειν, δέον ἐλάττω; καὶ πάντας θεραπεύειν βού-
λεσθαι, δύο ἢ τρεῖς δέον; μαίνοιτο μέντ' ἄν. οὐδὲ γὰρ
τὴν τῶν Θηβαίων πόλιν εἵλετο δημοσίᾳ πριεῖν ὁ φί-
λιππος οὐ, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ' ὑπὸ τῶν πρέσβεων
ἐπείσθη. ὃν δὲ τρόπον, φράσω πρὸς ὑμᾶς ἐγώ. ἦλθον ὡς
αὐτὸν πρέσβεις ἐκ θηβῶν, ὅτε περ καὶ παρ' ὑμῶν ἡμεῖς
ἦμεν ἐκεῖ. τούτοις χρήματα ἐκεῖνος ἠβούλετο διδό-
ναι, καὶ πάνυ γε ὡς ἔφασαν, πολλά, οὐκ ἐδέξαντο, οὐ-
δ' ἔλαβον ταῦτα οἱ τῶν θηβαίων πρέσβεις. μετὰ ταῦ-
τα ἐν θυσίᾳ τινὶ καὶ δείπνῳ πίνων καὶ φιλανθρωπευό-
μενος πρὸς αὐτοὺς ὁ φίλιππος ἄλλα τε δὴ πολλά,
οἷον αἰχμάλωτα καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ τελευτῶν ἐκ-
πώματα ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ* προὔπινεν αὐτοῖς. ταῦ
τα πάντα ἐκεῖνοι διεωθοῦντο, καὶ οὐδαμῇ προΐεντο
ἑαυτούς. τελευτῶν δέ, φίλων εἷς τῶν πρέσβεων εἶπεν
ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, λόγον, ὃν οὐχ ὑπὲρ θηβαίων, ἀλλ'
ὑπὲρ ὑμῶν ἄξιον εἰρῆσθαι, ἔφη γὰρ τὸν φίλιππον ὁρῶν
μεγαλοψύχως καὶ φιλανθρώπως ἔχοντα πρὸς αὐτούς,
ἥδεσθαι καὶ χαίρειν, αὐτοὶ μὲν οὖν ὑπάρχειν αὐτῷ φί-
λοι καὶ ξένοι καὶ ἄνευ τῶν δώρων τούτων, εἰς δὲ τὰ τῆς
πόλεως πράγματα ἐν οἷς ἦν τότε, τὴν φιλανθρωπίαν
αὐτὸν ἠξίουν ταύτην προσθέντα ἄξιόν τι καὶ αὐτοῦ
καὶ τῶν θηβαίων πρᾶξαι, καὶ ὅλην δὲ τὴν πόλιν οὕτω
καὶ σφᾶς ὡμολόγουν ὑπάρξειν αὐτῷ. καὶ γάρ τοι σκέ-
ψασθε, τί τοῖς θηβαίοις γέγονεν ἐκ τούτων, καὶ τί ὑ-
μῖν συμβέβηκε, καὶ θεάσασθε ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας,
ἡλίκον ἐστὶ τὸ μὴ πωλεῖν τὰ τῆς πόλεως πράγματα.

πρῶτον μὲν τοίνυν εἰρήνη γέγονεν αὐτοῖς πονοῦσι, καὶ ταλαιπωρουμένοις ἤδη τῷ πολέμῳ, καὶ ἡττωμένοις, εἶτα τῶν ἐχθρῶν φωκέων ἄρδην ὄλεθρος, καὶ ὅλων τῶν τειχῶν, καὶ τῶν πόλεων ἀναίρεσις, ἆρα καὶ μόνα ταῦτα; οὐ μὰ δί᾽, ἀλλ᾽ ἔτι πρὸς τούτοις, ὀρχομενός, κορώνεια, κορσίαι, τὸ τιλφωσαῖον, τῆς φωκέων χώρας ὅσην ἐβούλοντο, τοῖς μὲν δὴ θηβαίοις, ταῦτα ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν, ὧν οὐδ᾽ ἂν εὔξαιντο δή που μείζονα. τοῖς δὲ πρέσβεσι τοῖς τῶν θηβαίων τί; οὐδὲν, πλὴν τὸ τούτων αἰτίοις γεγενῆσθαι τῇ πατρίδι. τοῦτο δὲ καλὸν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ σεμνὸν εἰς ἀρετῆς λόγον καὶ δόξης, ἣν οὗτοι χρημάτων ἀπέδοντο. ἀντιθῶμεν δὴ τί τῇ τῶν ἀθηναίων πόλει γέγονεν ἐκ τῆς εἰρήνης, καὶ τί τοῖς πρέσβεσι τοῖς τῶν ἀθηναίων. καὶ θεωρεῖτε εἰ παραπλήσια τῇ πόλει καὶ τούτοις αὐτοῖς. τῇ πόλει μὲν τοίνυν, ἀφεστηκέναι μὲν ἁπάντων καὶ τῶν κτημάτων, καὶ τῶν συμμάχων, ὀμωμοκέναι δὲ φιλίππῳ, κἄν τις ἄλλος ἴῃ ποτ᾽ ἐπ᾽ αὐτά, βουλόμενος σώζειν, ὑμᾶς κωλύσειν, καὶ τὸν μὲν ὑμῖν βουλόμενον παραδοῦναι ἐχθρὸν ἡγῆσθαι καὶ πολέμιον, τὸν δὲ ἀπεστερηκότα, σύμμαχον καὶ φίλον. ταῦτα γάρ ἐστιν ἃ συνεῖπε μὲν αἰσχίνης οὑτοσί, ἔγραψε δὲ ὁ τούτου συνεργὸς φιλοκράτης. καὶ κρατοῦντος ἐμοῦ τὴν προτέραν ἡμέραν καὶ πεπεικότος ὑμᾶς, τὸ τῶν συμμάχων δόγμα κυρῶσαι, καὶ καλέσαι τοὺς πρέσβεις τοὺς φιλίππου, ἐκκρούσας οὗτος εἰς τὴν ὑστεραίαν, τὴν φιλοκράτους γνώμην ἔπεισεν ἑλέσθαι, ἐν ᾗ καὶ ταῦτα καὶ πολλὰ ἄλλα ἔτι τούτων δεινότερα ἐστὶ γεγραμμένα. τῇ μὲν δὴ πόλει ταῦτα ἐκ τῆς εἰρήνης

γέγονεν. ὧν οὐδ' εὑρεῖν ἀξίως ῥᾴδιον. τοῖς δὲ πρέσβεσι τί τοῖς ταῦτα πράξασι; τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, τἀνθ' ὅσα ἑωράκατε ὑμεῖς, οἰκίας, ξύλα, πυρούς, ἀλλὰ ἐν τῇ τῶν ἀπολωλότων συμμάχων χώρᾳ κτήματα, καὶ γεωργίαι παμπληθεῖς, Φιλοκράτει μὲν τάλαντον ἔχουσαι πρόσοδον, τούτῳ δ' αἰσχίνῃ τριάκοντα μνᾶς. καίτοι, πῶς οὐ δεινὸν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ σχέτλιον, τὰς τῶν ὑμετέρων συμμάχων συμφορὰς προσόδους τοῖς πρέσβεσι τοῖς ὑμετέροις γεγενῆσθαι; καὶ τὴν αὐτὴν εἰρήνην τῇ μὲν ἐκπεμψάσῃ πόλει τῶν μὲν συμμάχων ὄλεθρον, τῶν δὲ κτημάτων ἀπόστασιν, ἀντὶ δὲ δόξης αἰσχύνην γεγενῆσθαι, τοῖς δὲ πρέσβεσι τοῖς ἐπὶ τῆς πόλεως ταῦτα πράξασι προσόδους, εὐπορίας, κτήματα, πλοῦτον, ἀντὶ τῶν ἐσχάτων ἀπορειῶν * εἰργάσθαι; Ἀλλὰ μὴν, ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς ὀλυνθίους μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Οὐ τοίνυν θαυμάσαιμ' ἂν εἰ καὶ τοιοῦτό τι τολμήσει λέγειν, ὡς οὐκ ἦν καλήν, οὐδ' οἵαν ἠξίουν ἐγὼ, τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι, κακῶς τῷ πολέμῳ τῶν στρατηγῶν κεχρημένων. ἂν δὴ ταῦτα λέγῃ, πρὸς θεῶν ἐρωτήσατε αὐτὸν μεμνημένοι. πότερον, ἐξ ἑτέρας τινὸς ᾤχετο πρεσβεύων πόλεως, ἢ ταύτης τῆς αὐτῆς. εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἑτέρας ἣν κεκρατηκέναι τῷ πολέμῳ φήσει, καὶ χρηστοὺς ἔχειν τοὺς στρατηγούς, εἰκότως χρήματα εἴληφεν, εἰ δ' ἐκ ταύτης αὐτῆς, τίνος ἕνεκα ἐφ' οἷς ἡ πέμψασα πόλις τῶν αὐτῆς ἀπέστη, ἐνθ' οὗτος δῶρα προσλαβὼν φαίνεται; τῶν γὰρ αὐτῶν ἔδει τήν τε πέμψασαν πό

λιν τυγχάνειν, καὶ οἱ ἐκ ταύτης πρέσβεις, εἴπερ τι τῶν δικαίων ἐγίγνετο, ἔτι χείρω κἀκεῖνο σκέψασθε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πότερ' οἴεσθε, πλέον φωκέας θηβαίων, ἢ φίλιππον ὑμῶν κρατεῖν τῷ πολέμῳ. ἐγὼ μὲν γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι φωκεῖς θηβαίων, εἶχον γὰρ ὀρχομενὸν, καὶ κορώνειαν, καὶ τὸ τιλφωσσαῖον, καὶ τοὺς ἐν νεῶσιν ἀπειλήφεσαν αὐτῶν, καὶ ἑβδομήκοντα καὶ διακοσίους ἀπεκτόνεσαν ἐπὶ τῷ ἡδυλείῳ, καὶ τρόπαιον εἱστήκει, καὶ ἱπποκρατοῦσι, καὶ κακῶν ἰλιὰς περιειστήκει θηβαίους. ὑμῖν δὲ, τοιοῦτο μὲν οὐδὲν ἦν, μήτε γένοιτο τοῦ λοιποῦ. ἐκεῖνο δ' ἦν τὸ δεινότατον τοῦ πρὸς φίλιππον πολέμου, οὐκ ἐδύνασθε κακῶς ἡνίκα ἐβούλεσθε ποιεῖν ἐκεῖνον, τοῦ δὲ μὴ πάσχειν ἔτι αὐτοὶ, πᾶσαν ἄδειαν ἤγετε. τί ποτ' οὖν ἐκ τῆς αὐτῆς εἰρήνης τοῖς μὲν θηβαίοις τοῖς τοσοῦτῳ κρατουμένοις τῷ πολέμῳ, καὶ τὰ ἑαυτῶν κομίσασθαι καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν προσλαβεῖν ἐγγέγονε. τοῖς δὲ ἀθηναίοις ὑμῖν, καὶ ἃ τῷ πολέμῳ διεσῴζετο, ταῦτ' ἐπὶ τῆς εἰρήνης ἀπολώλεκεν; ὅτι τὰ ἐκείνων μὲν, οὐκ ἀπέδοντο οἱ πρέσβεις, τὰ δ' ὑμέτερα οὗτοι πεπράκασιν. ἀλλὰ νὴ Δία τοὺς συμμάχους ἀπειρηκέναι φήσει τῷ πολέμῳ. ὅτι γὰρ ταῦτα οὕτω πέπρακται, ἐκ τῶν ἐπιλοίπων ἔτι μᾶλλον εἴσεσθε. ἐπειδὴ γὰρ ἡ μὲν εἰρήνη τέλος εἶχεν αὐτῇ ἡ τοῦ φιλοκράτους, ἣ συνεῖπεν οὗτος. οἱ δὲ πρέσβεις ἀπῆρκεσαν οἱ τοῦ φιλίππου, λαβόντες τοὺς ὅρκους, καὶ μέχρι τούτου γε οὐδὲν ἀνήκεστον ἦν τῶν πεπραγμένων, ἀλλ' αἰσχρὰ μὲν εἰρήνη καὶ ἀναξία τῆς πόλεως, ἀντὶ δὲ τούτων δὴ, τὰ θαυμάσια ἀγαθὰ ἡμῖν ἔμελλεν ἔσεσθαι, ἠξίουν ὑμᾶς ἐγὼ, καὶ τούτοις ἔλεγον

πλεῖν τὴν ταχίστην ἐφ' Ἑλλήσποντον, καὶ μὴ προέσθαι, μηδ' ἐᾶσαι κατασχεῖν Φίλιππον μηδὲν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ τῶν ἐκεῖ χωρίων. ᾔδειν γὰρ ἀκριβῶς, ὅτι πάνθ' ὅσα ἂν ἐκ πολέμου γιγνομένης εἰρήνης προεθῇ, ταῦτα τοῖς ἀμελήσασιν ἀπόλλυται. οὐδεὶς γὰρ πώποτε ὑπὲρ τῶν ὅλων πεισθεὶς εἰρήνην ἄγειν, ὑπὲρ τῶν ἐγκαταλειφθέντων ἐξ ἀρχῆς ἠθέλησε πολεμεῖν, ἀλλὰ ταῦθ' οἱ προλαβόντες ἔχουσι. χωρὶς δὲ τούτων, δυοῖν χρησίμοιν οὐ διαμαρτήσεσθαι τὴν πόλιν ἡγούμην πλευσάντων ἡμῶν. ἢ γὰρ παρόντων, καὶ κατὰ τὸ ψήφισμα αὐτὸν ἐξορκωσάντων, ἃ μὲν εἰλήφει τῶν τῆς πόλεως, ἀποδώσειν, τῶν δὲ λοιπῶν ἀφέξεσθαι, ἢ μὴ ποιοῦντος τούτου ταῦτα, ἀπαγγέλλειν ἡμᾶς εὐθέως δεῦρο, ὥστ' ἐν ἐκείνοις τοῖς πόρρω, καὶ ἐλάττοσι τὴν πλεονεξίαν, καὶ τὴν ἀπιστίαν εἰδότας ὑμᾶς περὶ τῶνδε τῶν ἐγγὺς καὶ τῶν μειζόνων, λέγω δὴ Φωκέων καὶ Πυλῶν οὐ προήσεσθαι, μὴ προλαβόντος δ' ἐκείνου ταῦτα, μηδ' ὑμῶν ἐξαπατηθέντων ἅπαντ' ἐν ἀσφαλεῖ τὰ πράγματ' ὑμῖν ἔσεσθαι, καὶ παρ' ἑκόντος ὑπάρξειν αὐτοῦ τὰ δίκαια. καὶ ταῦτ' εἰκότως οὕτως ὑπελάμβανον ἕξειν. εἰ γὰρ ἦσαν ὡς ἦσαν τότε οἱ Φωκεῖς σῶοι, καὶ Πύλας εἶχον, ἐκεῖνος μὲν ἂν οὐδὲν ὑμῖν εἶχεν ἀνατείνασθαι φοβερόν, δι' ὃ τῶν δικαίων ἄν τι παρείδετε. οὔτε γὰρ κατὰ γῆν παρελθών, οὔτε ναυσὶ κρατήσας εἰς τὴν Ἀττικὴν ἥξειν ἔμελλεν, ὑμεῖς δ' ἐκείνῳ παραχρῆμα, εἰ μὴ τὰ δίκαια ποιοίη, κλείσειν τὰ ἐμπόρια, καὶ χρημάτων γ' ἐν ἀπορίᾳ, καὶ τῶν ἄλλων ἐν πολιορκίᾳ πάλιν αὐτὸν καταστήσειν. ὥστε ἐκεῖνος ὁ δουλεύσων ἔσεσθαι ἔμελλε τοῖς ἀπὸ τῆς

εἰρήνης λυσιτελοῦσιν, οὐχ ὑμεῖς. καὶ ταῦθ' ὅτι οὐκ ἀπὸ τοῖς συμβεβηκόσι νυνὶ πλάττομαι, καὶ προσποιοῦμαι, ἀλλὰ τότ' εὐθὺς ἐγνώκειν καὶ προεωρώμην ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τούτοις ἔλεγον, ἐκεῖθεν εἴσεσθε. ἐπειδὴ γὰρ ἐκκλησία μὲν οὐκέτ' ἦν ὑπόλοιπος οὐδεμία διὰ τὸ προκατακεχρῆσθαι, οὗτοι δ' οὐκ ἀπῄεσαν, ἀλλ' αὐτοῦ διέτριβον, γράφω ψήφισμα βουλεύων, τὴν βουλὴν ποιήσαντος τοῦ δήμου κυρίαν, ἀπιέναι τοὺς πρέσβεις τὴν ταχίστην, τὸν δὲ στρατηγὸν πρόξενον κομίζειν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς τόπους ἐν οἷς ἂν ὄντα φίλιππον πυνθάνηται. γράψας ὥσπερ νῦν λέγω, τοῖς ῥήμασιν οὕτως ἄντικρυς.

Καί μοι λέγε τουτὶ τὸ ψήφισμα λαβών.

Ψήφισμα.

Ενθένδε μὲν τοίνυν αὐτοὺς ἐξήγαγον οὕτως ἄκοντας, ὡς καθαρῶς οἷς μετὰ ταῦτα ἐποίουν, εἴσεσθε. ἐπειδὴ δὲ ἀφικόμεθα εἰς ὠρεόν, καὶ συνεμίξαμεν τῷ προξένῳ, ἀμελήσαντες οὗτοι τοῦ πλεῖν, καὶ τὰ προστεταγμένα πράττειν, ἐπορεύοντο κύκλῳ, καὶ πρὶν εἰς μακεδονίαν ἐλθεῖν, τρεῖς καὶ εἴκοσιν ἡμέρας ἀνηλώσαμεν, τὰς δὲ ἄλλας ἁπάσας καθήμεθα ἐν πέλλῃ, πρὶν φίλιππον ἐλθεῖν, σὺν αἷς ἐπορεύθημεν ὁμοῦ πεντήκοντ' ὅλας. ἐν δὲ τούτῳ δορίσκον, θρᾴκην, τὰ ἐπὶ τειχῶν, ἱερὸν ὄρος, πάντα τὰ πράγματα ἐν εἰρήνῃ καὶ σπονδαῖς ᾕρει, καὶ διῴκει ὁ φίλιππος, πολλὰ λέγοντος ἐμοῦ καὶ θρυλλοῦντος ἀεί. τὸ μὲν πρῶτον ὡς ἂν εἰς κοινὸν γνώμην ἀποφαινομένου, μετὰ ταῦτα δέ, ὡς ἀγνοοῦντας διδάσκοντος, τελευτῶντος δέ, ὡς ἂν πρὸς πεπρακότας ἑαυτοὺς καὶ ἀνοσιωτάτους ἀνθρώπους οὐδὲν ὑποστελλομένου. ὁ δὲ

τούτοις ἀντιλέγων φανερῶς, καὶ ἅπασιν ἐναντιούμενος, οἷς ἔλεγον μὲν ἐγώ, ἐψήφιστο δὲ ὑφ' ὑμῶν, οὗτος ἦν, εἰ δὲ καὶ πᾶσιν ἤρεσκε ταῦτα τοῖς ἄλλοις πρέσβεσιν, αὐτίκα εἴσεσθε, ἐγὼ μὲν γὰρ, οὐδέν πω λέγω περὶ οὐδενός, οὐδ' αἰτιῶμαι, οὐδ' ἀναγκασθέντα αὐτῶν οὐδένα δεῖ δοκεῖν χρηστὸν εἶναι τήμερον, ἀλλὰ δι' αὐτὸν, καὶ τὸ μὴ κεκοινωνηκέναι τῶν ἀδικημάτων. ὅτι μὲν γὰρ αἰσχρὰ δεινὰ, καὶ οὐ προῖκα τὰ πεπραγμένα, πάντες ὑμεῖς ἑωράκατε. οἵτινες δ' οἱ τούτων μετεσχηκότες, αὐτὰ δηλώσει. ἀλλὰ νὴ Δία, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τοὺς ὅρκους ἔλαβον παρὰ τῶν συμμάχων, ἢ τἆλλ' ἃ προσῆκεν ἐποίησαν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλὰ τρεῖς μῆνας ὅλους ἀποδημήσαντες, καὶ χιλίας δραχμὰς λαβόντες ἐφόδιον παρ' ὑμῶν, ὅσα παρ' οὐδεμιᾶς πόλεως, οὔθ' ὅτε ἐκεῖσε ἐπορεύοντο, οὔθ' ὅτ' ἐκεῖθεν δεῦρο, τοὺς ὅρκους ἔλαβον. ἀλλ' ἐν τῷ πανδοκείῳ τῷ πρὸ τοῦ διοσκουρείου, εἴ τις ὑμῶν εἰς φερὰς ἀφῖκται, οἶδεν ὃ λέγω, ἐνταῦθα ἐγίγνοντο οἱ ὅρκοι, ὅτε δεῦρ' ἤδη τὸ στράτευμα ἄγων ἐβάδιζε Φίλιππος, αἰσχρῶς ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ἀναξίως ὑμῶν. καίτοι τοῦθ' ὁ Φίλιππος, ἁπάντων ἂν ἐτιμήσατο τὸ πλείστου τοῦτον τὸν τρόπον πραχθῆναι. τήν τε γὰρ εἰρήνην οὐχὶ δυνηθέντων ὡς ἐπεχείρησαν οὗτοι τὸ πρῶτον, πλὴν ἀλέων καὶ φωκέων γράψαι, ἀλλ' ἀναγκασθέντος ὑφ' ὑμῶν τοῦ Φιλοκράτους, ταῦτα μὲν ἀπαλεῖψαι, γράψαι δ' ἄντικρυς ἀθηναίους, καὶ τοὺς ἀθηναίων συμμάχους, οὐκ ἐβούλετο τοῦτον ὀμωμοκέναι τὸν ὅρκον οὐδένα τῶν αὐτοῦ συμμάχων. οὐ γὰρ αὐτῷ συστρατεύσειν ἐφ' ἃ νῦν ἔχει τῶν ὑμετέρων ἔμελλον, ἀλλ' ἕξειν πρό

φασιν τοὺς ὅρκους, οὔτε μάρτυρας γενέσθαι τῶν ὑποσχέσεων, ἐφ' αἷς εὑρίσκετο τὴν εἰρήνην, οὐδὲ τοῦτο δειχθῆναι πᾶσιν, ὅτι οὐκ ἄρα ἡ πόλις ἡ τῶν ἀθηναίων ἥττητο τοῦ πολέμου, ἀλλὰ φίλιππος ἦν ὁ τῆς εἰρήνης ἐπιθυμῶν, καὶ ὁ πολλὰ ὑπισχνούμενος τοῖς ἀθηναίοις, ὥστε τυχεῖν τῆς εἰρήνης, ἵνα δὴ μὴ γένηται ταῦθ' ἃ λέγω, φανερά, διὰ ταῦτα ᾤετο δεῖν αὐτοὺς μηδαμόσε βαδίζειν. οὗτοι δ' ἐχαρίζοντο πάντα ἐνδεικνύμενοι καὶ ὑπερκολακεύοντες ἐκεῖνον. καίτοι ταῦθ' ὅταν ἐξελέγχωνται πάντα τοὺς χρόνους ἀνηλωκότες, τὰ ἐν θρᾴκῃ προειμένοι, μηδὲν ὧν ἐψηφίσασθε πεποιηκότες, μηδ' ὧν συμφέρον ἦν, τὰ ψευδῆ δ' ὑμῖν ἀπηγγελκότες, πῶς ἔνεστι παρ' εὖ φρονοῦσι δικασταῖς, καὶ βουλομένοις εὐορκεῖν, *τούτους σώζεσθαι; ἀλλὰ μὴν, ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε πρῶτον μὲν τὸ ψήφισμα, ὡς ὁρκοῦν προσῆκον ἡμῖν, εἶτα τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ φιλίππου, εἶτα τὸ φιλοκράτους ψήφισμα, εἶτα τὸ τοῦ δήμου.

ψήφισμα. ἐπιστολή. ψηφίσματα.

Καὶ μὴν ὅτι τὸν φίλιππον ἐν ἑλλησπόντῳ κατελάβομεν ἂν εἴ τις ἐπείθετό μοι, καὶ τὰ προστεταγμένα ὑφ' ὑμῶν ἐποίει κατὰ τὰ ψηφίσματα, κάλει τοὺς ἐκεῖ παρόντας μάρτυρας. Μάρτυρες.

Λέγε δὴ καὶ τὴν ἑτέραν μαρτυρίαν, ἃ πρὸς εὐκλείδην ὕστερον ἐλθόντα τουτονὶ ἀπεκρίνατο φίλιππος.

Μαρτυρία.

Ὅτι τοίνυν οὐδ' ἄρνησίς ἐστιν αὐτοῖς, τὸ μὴ ταῦθ' ὑπὲρ φιλίππου πρᾶξαι, ἀκούσατέ μου. ὅτε γὰρ προτέραν ἀπῄειμεν πρεσβείαν τὴν περὶ τῆς εἰρήνης, κήρυκα

ὑμεῖς προαπεστείλατε, ὅς τις ὑμῖν ἀπείσεται. τότε μὲν τοίνυν ὡς τάχιστα εἰς ὠρεὸν ἦλθον, οὐκ ἀνέμειναν τὸν κήρυκα, οὐδὲ ἐποίησαν χρόνον οὐδένα, ἄλλου δὲ πολιορκουμένου διέπλευσαν εἰς τοῦτον, καὶ πάλιν ἐντεῦθεν πρὸς παρμενίωνα τὸν πολιορκοῦντα ἐξελθόντες, ἀπῆραν διὰ τοῦ πολεμίου στρατεύματος εἰς παγασάς, καὶ προϊόντες ἀπήντων ἐν λαρίσσῃ τῷ κήρυκι. τοσαύτῃ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ τότ' ἐχρῶντο. ἐπειδὴ δὲ εἰρήνη μὲν ἦν, ἅπασα δὲ ἀσφάλεια ἰέναι καὶ πρόσταγμα παρ' ὑμῶν σπεύδειν, τηνικαῦτα οὔτ' ἐπείγεσθαι βαδίζουσιν, οὔτε πλεῖν αὐτοῖς ἐπῄει. τί δή ποτε; ὅτι τότε μὲν τὸ τὴν εἰρήνην ὡς τάχιστα γενέσθαι, τοῦτ' ἦν ὑπὲρ Φιλίππου, νῦν δὲ, τὸ ὡς πλεῖστον τὸν μεταξὺ χρόνον διατριβῆναι πρὸ τοῦ τοὺς ὅρκους ἀπολαβεῖν. ἀλλὰ μὴν, ὅτι καὶ ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λαβέ μοι καὶ ταύτην τὴν μαρτυρίαν.

Μαρτυρία.

Ἔστιν οὖν ὅπως ἂν μᾶλλον ἄνθρωποι πάνθ' ὑπὲρ Φιλίππου πράττοντες ἐξελεγχθεῖεν, ἢ οἱ τὴν αὐτὴν ὁδὸν, ἡνίκα μὲν σπεύδειν ὑπὲρ ὑμῶν ἔδει, καθήμενοι, ὅτε δ' οὐ βαδίζειν προσῆκε πρὶν ἐλθεῖν τὸν κήρυκα, ἐπειγόμενοι, ὃν τοίνυν χρόνον ἦμεν ἐκεῖ καὶ καθήμεθα ἐν πέλλῃ, σκέψασθε τί πράττειν ἕκαστος ἡμῶν προείλετο, ἐγὼ μὲν τοίνυν τοὺς αἰχμαλώτους ἀνασώζειν, καὶ ζητεῖν, καὶ παρ' ἐμαυτοῦ χρήματ' ἀναλίσκειν, καὶ Φίλιππον ἀξιοῦν, ὧν ἡμῖν ἐδίδου ξενίων, τούτους λύσασθαι, αὐτὸς δὲ, αὐτίκα ἀκούσεσθε, τί ποιῶν διετέλεσε. τί οὖν ἦν τοῦτο; κοινῇ τὸν Φίλιππον χρήμαθ' ἡμῖν διδόναι, ἵνα μὴ δὲ τοῦτ' ἀγνοῆτε, ἐκεῖνος ἡμᾶς διεκωδώνι-

σπερ ἅπαντας, ἑκάστῳ τινὰ τρόπον προσπέμπων ἰδίᾳ,
καὶ πολύ γε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι διδοὺς χρυσίον. ὡς δ'
ἀπετύγχανεν ὅτου δήποτε, οὐ γὰρ ἐμέ γε εἰπεῖν ἐμαυ=
τὸν δεῖ, ἀλλὰ τὰ ἔργα καὶ τὰ πεπραγμένα αὐτὰ δηλώ
σει τὰ κοινῇ δοθέντα, ἅπαντας ἡγεῖτο εὐθέως εὐήθως
λήψεσθαι, ἀσφάλειαν οὖν ἔσεσθαι τοῖς ἰδίᾳ πεπρακόσιν
ἑαυτοὺς, εἰ καὶ ἐπὶ μικρὸν τοῦ κοινῇ λαβεῖν πάντες με=
τάσχοιμεν, διὰ ταῦτ' ἐδίδοτο, ξένια δ' ἦν ἡ πρόφασις.
ἐπειδὴ δ' ἐκώλυσα ἐγὼ, πάλιν προσδιενείμαντο οὗτοι.
τοῦ φιλίππου δ' ἐπειδὴ ταῦτ' εἰς τοὺς αἰχμαλώτους
ἠξίουν αὐτὸν ἀναλίσκειν ἐγὼ, οὔτε * κατειπεῖν τούτων
εἶχε καλῶς, οὔτ' εἰπεῖν ὅτι ἀλλ' ἔχουσιν ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖ
να, οὔτε φυγεῖν τὸ ἀνάλωμα. ὡμολόγησε μὲν δὴ, διε=
κρούσατο δὲ, εἰς τὰ παναθήναια φήσας ἀποπέμψειν. λέγε
δὴ τὴν μαρτυρίαν τὴν ἀπολλοφάνους, εἶτα τὴν τῶν ἄλ
λων παρόντων.

Μαρτυρία.

Φέρε δὴ καὶ ὅσους αὐτὸς ἐλυσάμην τῶν αἰχμαλώ=
των, εἴπω πρὸς ὑμᾶς. ἐν ὅσῳ γὰρ οὐχὶ παρόντος πω τοῦ
φιλίππου, διετρίβομεν ἐν πέλλῃ, ἔνιοι τῶν ἑαλωκό=
των, ὅσοι περ ἦσαν ἐξηγγυημένοι, ἀπιστοῦντες ὡς ἐμοὶ
δοκεῖ, μὴ δυνήσεσθαι μετὰ ταῦτα πεῖσαι τὸν φίλιπ=
πον, ἑαυτοὺς ἔφασαν βούλεσθαι λύσασθαι, καὶ μηδεμίαν
τούτου φιλίππῳ χάριν ἔχειν. καὶ ἐδανείζοντο, ὁ
μὲν, τρεῖς μνᾶς, ὁ δὲ, πέντε, ὁ δὲ ὅπως συνέβαινεν ἑκά=
στῳ τὰ λύτρα. ἐπειδὴ τοίνυν ὁμολόγησεν ὁ φίλιππος
τοὺς λοιποὺς λύσασθαι, συγκαλέσας ἐγὼ τούτους,
οἷς αὐτὸς ἔχρησα τἀργύριον, καὶ τὰ πεπραγμένα

ὑπομνήσας, ἵνα μὴ δοκοῖεν ἔλαττον ἔχειν ἐπειχθέντες, μηδ᾽ ἐκ τῶν ἰδίων λελυτρῶσθαι πένητες ἄνθρωποι, τῶν ἄλλων ὑπὸ τοῦ Φιλίππου προσδοκωμένων ἀφεθήσεσθαι, ἔδωκα δωρεὰν τὰ λύτρα. καὶ ὅτι ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, λέγε καὶ ταύτας τὰς μαρτυρίας.

Μαρτυρίαι.

Ὅσα μὲν τοίνυν ἀφῆκα χρήματα, καὶ δωρεὰν ἔδωκα τοῖς ἀτυχήκασι τῶν πολιτῶν, ταῦτ᾽ ἐστίν. ὅταν δὲ οὗτος λέγῃ αὐτίκα δὴ πρὸς ὑμᾶς, τί δήποτε ὡς φής ὦ δημόσθενες ἐκ τοῦ συνειπεῖν ἐμὲ Φιλοκράτει γνοὺς οὐδὲν ὑμᾶς ὑγιὲς πράττοντας, τὴν μετὰ ταῦτα πρεσβείαν τὴν ἐπὶ τοὺς ὅρκους συνεπρέσβευσας πάλιν, καὶ οὐκ ἐξωμόσω; ταῦτα μέμνησθε, ὅτι τούτοις ὡμολογήκειν ἥξειν, οὓς ἐλυσάμην, καὶ κομιεῖν τὰ λύτρα, καὶ σώσειν εἰς δύναμιν. δεινὸν οὖν ἦν ψεύσασθαι, καὶ προέσθαι δυστυχοῦντας ἀνθρώπους πολίτας. ἰδίᾳ δ᾽ ἐξομοσάμενον οὐ πάνυ καλὸν οὐδ᾽ ἀσφαλὲς ἦν ἐκεῖσε πλανᾶσθαι. ἐπεὶ εἰ μὴ διὰ τὸ τούτους βούλεσθαι σῶσαι, ἐξώλης ἀπολοίμην καὶ προώλης, εἰ καὶ προσλαβὼν γ᾽ ἂν ἀργύριον πάνυ πολὺ, μετὰ τούτων ἐπρέσβευσα. σημεῖον δὲ, ἐπὶ γὰρ τὴν τρίτην πρεσβείαν δίς με χειροτονησάντων ὑμῶν δὶς ἐξωμοσάμην. καὶ παρὰ ταύτην τὴν ἀποδημίαν πάντα τἀναντία ἔπραττον τούτοις. ὧν μὲν τοίνυν αὐτοκράτωρ ἦν ἐγὼ κατὰ τὴν πρεσβείαν, οὕτως ἔσχε τὸν τρόπον ὑμῖν. ἃ δ᾽ οὗτοι πλείους ὄντες ἐνίκων, ἅπαντ᾽ ἀπόλωλε. καίτοι καὶ τἄλλα ἂν πάντα ἀκολούθως τούτοις ἐπέπρακτο, εἴ τις ἐπείθετό μοι. οὐ γὰρ ἔγωγε οὕτως ἄθλιος, οὐδ᾽ ἄφρων ἦν, ὥστε χρήματα μὲν διδόναι λαμβάνοντας

ὁρῶν ἑτέρους, ὑπὲρ τῆς πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίας, ἃ δ᾽ ἄνου μὲν δαπάνης οἷόν τε ἦν πραχθῆναι, πολλῷ δὲ μείζονας εἶχεν ὠφελείας πάσῃ τῇ πόλει, ταῦτ᾽ οὐκ ἐβουλόμην γίγνεσθαι. καὶ σφόδρα γε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. ἀλλ᾽, οἶμαι, περιῆσαν οὗτοι μου. φέρε δή, τί τούτῳ πέπρακται παρὰ ταῦτα, καὶ τί τῷ φιλοκράτει, θεάσασθε. παράλληλα γὰρ ἔσται φανερώτερα. πρῶτον μὲν τοίνυν φωκεῖς ἐκσπόνδους καὶ ἁλεῖς ἀπέφηναν, καὶ κερσοβλέπτην, καὶ παρὰ τὸ ψήφισμα, καὶ τὰ πρὸς ὑμᾶς εἰρημένα. εἶτα τὸ ψήφισμα ἐπεχείρησαν κινεῖν, καὶ μεταφέρειν, ἐφ᾽ ᾧ πρεσβεύοντες ἥκομεν. εἶτα καρδιανοὺς φιλίππῳ συμμάχους ἐνέγραψαν, καὶ τὴν μὲν γραφεῖσαν ἐπιστολὴν ὑπ᾽ ἐμοῦ πρὸς ὑμᾶς ἐπεψηφίσαντο μὴ πέμπειν, αὐτοὶ δ᾽ οὐδὲν ὑγιὲς γράψαντες ἀπέπεμψαν. εἶθ᾽ ὁ γεννάδας οὑτοσὶ ἐμὲ μὲν τὸν δῆμον ἔφη τὸν ὑμέτερον καταλύσειν ἐπηγγέλθαι φιλίππῳ, ὅτι ταῦτ᾽ ἀπέπληττον, οὐ μόνον αἰσχρὰ νομίζων, ἀλλὰ καὶ δεδιὼς μὴ συμπαραπόλωμαι διὰ τούτους, αὐτὸς δὲ ἰδίᾳ πάντα τὸν χρόνον ἐντυγχάνων οὐδένα ἐπαύσατο φιλίππῳ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα, σιωπῶ, δερκύλλος δ᾽ αὐτὸν ἐν φεραῖς τὴν νύκτα ἐφύλαττεν οὐκ ἐγώ, τὸν παῖδα ἔχων τὸν ἐμὸν τουτονί. καὶ λαβὼν ἐξιόντα ἐκ τῆς φιλίππου σκηνῆς ἐμοὶ τὸν παῖδα ἐκέλευσεν ἀπαγγέλλειν καὶ αὐτὸν μεμνῆσθαι. καὶ τὸ τελευταῖον ὁ βδελυρὸς οὗτος καὶ ἀναιδὴς νύκτα καὶ ἡμέραν ἀπιόντων ἡμῶν ἀπελείφθη παρὰ φιλίππῳ. καὶ ταῦτα ὅτι ἀληθῆ λέγω, πρῶτον μὲν αὐτὸς ἐγὼ συγγραψάμενος, καὶ καταστήσας ἐμαυτὸν ὑπεύθυνον μαρτυρήσω εἶτα τῶν

ἄλλων πρέσβεων ἕκαστον καλῶ, καὶ δυοῖν θάτερον, ἢ μαρτυρεῖν, ἢ ἐξόμνυσθαι ἀναγκάσω. ἐὰν δ' ἐξομνύωσιν ἐπιωρκηκότας ἐξελέγξω παρ' ὑμῖν φανερῶς.

Μαρτυρία.

Οἵοις μὲν τοίνυν κακοῖς καὶ πράγμασιν ἐπὶ τὴν ἀποδημίαν ἅπασαν συνεχόμην, ἑωράκατε. τί γὰρ αὐτοὺς οἴεσθε ἐκεῖ ποιεῖν ἐγγὺς ὄντος τοῦ διδόντος, οἳ θ' ὑμῶν ὁρώντων τῶν καὶ τιμῆσαι κυρίων ὄντων, καὶ τοὐναντίον κολάσαι, τοιαῦτα ποιοῦσι; Συλλογίσασθαι δὴ βούλομαι τὰ κατηγορημένα ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ὅσα ὑμῖν ὑπεσχόμην ἀρχόμενος τοῦ λόγου, δείξω πεποιηκώς. ἐπέδειξα οὐδὲν ἀληθὲς ἀπηγγελκότα, ἀλλὰ φενακίσαντα ὑμᾶς, μάρτυσι τοῖς γεγενημένοις αὐτοῖς, οὐ λόγοις χρώμενος. ἐπέδειξα αἴτιον γεγενημένον τοῦ μὴ θέλειν ὑμᾶς ἀκούειν ἐμοῦ τἀληθῆ ταῖς ὑποσχέσεσι, καὶ τοῖς ἐπαγγέλμασι τοῖς τούτου καταληφθέντας τότε, πάντα τἀναντία συμβουλεύσαντα, ἢ ἔδει, καὶ τῇ μὲν τῶν συμμάχων ἀντειπόντα εἰρήνῃ, τῇ δὲ Φιλοκράτους συναγορεύσαντα, τοὺς χρόνους κατατρίψαντα, ἵνα μὴ δ' εἰ βούλοισθε, δύναισθε ἐξελθεῖν εἰς Φωκέας, καὶ ἄλλα ἐπὶ τῆς ἀποδημίας, πολλὰ καὶ δεινὰ εἰργασμένον, προδεδωκότα πάντα, πεπρακότα, δῶρα ἔχοντα, οὐδὲν ἐλλελοιπότα μοχθηρίας. οὐκοῦν ταῦτα ὑπεσχόμην ἐν ἀρχῇ, ταῦτα ἐπέδειξα. ὁρᾶτε τοίνυν τὰ μετὰ ταῦτα. ἁπλοῦς γάρ ἐστιν ὁ μέλλων λόγος οὑτοσὶ πρὸς ὑμᾶς ἤδη. ὀμωμόκατε ψηφιεῖσθαι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου, καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων, φαίνεται δ' οὗτος

πάντα τἀναντία τοῖς νόμοις, τοῖς ψηφίσμασι, τοῖς δικαίοις πεπρεσβευκώς. οὐκοῦν ἑαλωκέναι προσήκει, παρά γε νῦν ἔχουσι δικασταῖς. εἰ γὰρ ἄλλο μηδὲν ἠδίκει, δύο τῶν πεπραγμένων ἐσθ' ἱκανὰ αὐτὸν ἀποκτεῖναι. οὐ γὰρ μόνον φωκέας, ἀλλὰ καὶ θρᾴκην προδέδωκε φιλίππῳ, καίτοι δύο χρησιμωτέρους τόπους τῆς οἰκουμένης οὐδ' ἂν εἷς ἐπιδεῖξαι τῇ πόλει, κατὰ μὲν γῆν, πυλῶν, ἐκ θαλάττης δὲ, τοῦ ἑλλησπόντου, ἃ συναμφότερα οὗτοι πεπράκασιν αἰσχρῶς, καὶ καθ' ὑμῶν ἐγκεχειρίκασι φιλίππῳ. ὅσον τοίνυν αὐτὸ χωρὶς τῶν ἄλλων, ἡλίκον ἐστὶν ἀδίκημα, τὸ θρᾴκην καὶ τὰ τείχη προέσθαι, μυρία ἂν εἴη λέγειν, καὶ ὅσοι διὰ ταῦτα ἀπολώλασι παρ' ὑμῖν. οἱ δὲ, ὅτι χρήματα πάμπολλα ὠφλήκασιν, οὐ χαλεπὸν δεῖξαι, ἐργόφιλος, κηφισόδοτος, τιμόμαχος, τὸ παλαιὸν ποτὲ ἐργοκλῆς, διονύσιος, ἄλλοι, οὓς ὀλίγου δέω σύμπαντας εἰπεῖν ἐλάττω τὴν πόλιν βεβλαφέναι τούτου. ἀλλ' ἔτι γὰρ τότε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι ἐκ λογισμοῦ τὰ δεινὰ ἐφυλάττεσθε ὑμεῖς καὶ προεωρᾶσθε, νῦν δ' ὅ, τι ἂν μὴ καθ' ἡμέραν ὑμᾶς ὀχλῇ, καὶ παρὸν λυπῇ, παρορᾶτε. εἶτα τηνάλλως ἐνταῦθα ψηφίζεσθε, ἀποδοῦναι δὲ καὶ κερσοβλέπτῃ τὸν φίλιππον τοὺς ὅρκους, μὴ μετέχειν δὲ τῶν ἐν ἀμφικτυόσιν, ἐπανορθώσασθαι δὲ τὴν εἰρήνην. καίτοι τούτων οὐδενὸς ἂν τῶν ψηφισμάτων ἔδει, εἰ πλεῖν οὗτος ἤθελε καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν. νῦν δ' ἃ μὲν ἦν πλεύσασι σῶσαι, βαδίζειν κελεύων ἀπολώλεκεν, ἃ δ' εἰποῦσι τἀληθῆ, ψευδόμενος.

Ἀγανακτήσει τοίνυν αὐτίκα δὴ μάλα ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, εἰ μόνος τῶν ἐν τῷ δήμῳ λεγόντων λό-

γων ῥᾳθυμίας ὑφέξει. ἐγὼ δ' ὅτι μὲν πάντες ἂν εἰκό=
τως ὧν λέγουσι δίκην ὑπέχοιεν, εἴπερ ἐπ' ἀργυρίῳ τι
λέγοιεν, παραλείψω, ἀλλ' ἐκεῖνο λέγω, εἰ μὲν αἰσχίνης
ἰδιώτης ὢν ἀπελήρησέ τι καὶ διήμαρτε, μὴ σφόδρα ἀ=
κριβολογήσησθε, ἀλλ' ἐάσατε, συγγνώμην ἔχετε. εἰ δὲ
πρεσβευτὴς ὢν ἐπὶ χρήμασιν ἐξεπίτηδες ἐξηπάτη=
κεν ὑμᾶς, μὴ ἀφῆτε, μὴ δ' ἀνάσχησθε, ὡς οὐ δεῖ δίκην ὧν
εἶπεν, ὑπέχειν. τίνος γὰρ ἄλλου δεῖ δίκην παρὰ πρέ=
σβεων, ἢ λόγων λαμβάνειν; εἰσὶ γὰρ οἱ πρέσβεις οὐ τριή=
ρων, οὐδὲ ὁπλιτῶν, οὐδ' ἀκροπόλεως κύριοι, οὐδεὶς γὰρ
πρέσβεσι ταῦτα ἐγχειρίζει, ἀλλὰ λόγων καὶ χρόνων.
τοὺς μὲν οὖν χρόνους εἰ μὲν μὴ προανεῖλε τῆς πόλεως,
οὐκ ἀδικεῖ, εἰ δ' ἀνεῖλεν, ἠδίκηκε. τοὺς δὲ λόγους, εἰ μὲν ἀ=
ληθεῖς ἀπήγγελκεν, ἢ συμφέροντας, ἀποφευγέτω, εἰ δὲ
καὶ ψευδεῖς, καὶ μισθοῦ, καὶ ἀσυμφόρους, ἁλισκέσθω, οὐ=
δὲν γὰρ ἐστὶν ὅ, τι μεῖζον ἂν ὑμᾶς ἀδικήσειέ τις, ἢ ψευδῆ
λέγων. οἷς γάρ ἐστιν ἐν λόγοις ἡ πολιτεία, πῶς ἂν οὗτοι
μὴ ἀληθεῖς ὦσιν, ἀσφαλῶς ἔστι πολιτεύεσθαι; ἐὰν δὲ δὴ
καὶ πρὸς ἃ τοῖς ἐχθροῖς συμφέρει, δῶρά τις λαμβά=
νων λέγῃ, πῶς οὐχὶ καὶ κινδυνεύσετε; οὐδέ γε τοὺς χρό
νους ἴσον ἐστὶν ἀδίκημα ὀλιγαρχίας, ἢ τυράννου παρελέ=
σθαι, καὶ ὑμῶν, οὐδ' ὀλίγου γε δεῖ. ἐν ἐκείναις γὰρ, οἶμαι,
ταῖς πολιτείαις πάντα ἐξ ἐπιτάγματος ὀξέως γίνε=
ται, ὑμῖν δὲ, πρῶτον μὲν περὶ πάντων τὴν βουλὴν ἀ=
κοῦσαι καὶ προβουλεῦσαι δεῖ, καὶ τοῦθ' ὅταν ᾖ κήρυξι
καὶ πρεσβείαις προγεγραμμένον, οὐκ ἀεί. εἶτ' ἐκκλη=
σίαν ποιῆσαι, καὶ ταύτην ὅταν ἐκ τῶν νόμων καθή=
κῃ. εἶτα κρατῆσαι, καὶ περιγενέσθαι δεῖ τοὺς τὰ βέλτιστα

λέγοντας τῶν ἢ δι' ἄγνοιαν, ἢ διὰ μοχθηρίαν ἀντιλεγόντων. ἐφ' ἅπασι δὲ τούτοις ἐπειδὰν καὶ δεδειγμένον ᾖ, καὶ συμφέρον ἤδη φαίνηται, χρόνου δεῖ δεηθῆναι τῇ τῶν πολλῶν ἀδυναμίᾳ, ἵν' ὧν καὶ ποριοῦνται ταῦθ' ὧν ἂν δέωνται, ὅπως ἂν τὰ δόξαντα καὶ δυνηθῶσι ποιῆσαι. ὁ δὴ τοὺς χρόνους τούτους ἀναιρῶν, τῆς οἵας παρ' ἡμῖν οὔσης πολιτείας, οὐ χρόνους ἀνῄρηκεν οὗτος, ἀλλὰ τὰ πράγματα ἁπλῶς ἀφῄρηται. ἔστι τοίνυν τις πρόχειρος λόγος πᾶσι τοῖς ἐξαπατᾶν ὑμᾶς βουλομένοις, οἱ ταράττοντες τὴν πόλιν, οἱ διακωλύοντες Φίλιππον εὖ ποιῆσαι τὴν πόλιν. πρὸς οὓς ἐγὼ λόγον μὲν οὐδένα ἐρῶ, τὰς δὲ ἐπιστολὰς ὑμῖν ἀναγνώσομαι τὰς τοῦ Φιλίππου, καὶ τοὺς καιροὺς ἐφ' ὧν ἕκαστα ἐξηπάτηθε, ὑπομνήσω. ἵν' εἰδῆθ' ὅτι τὸ ψυχρὸν τοῦτ' ὄνομα, τὸ ἄχρι κόρου παρελήλυθ' ἐκεῖνος φενακίζων ὑμᾶς.

Ἐπιστολὴ, Φιλίππου.

Οὕτω τοίνυν αἰσχρὰ, καὶ πολλὰ, καὶ πάντα καθ' ὑμῶν πεπρεσβευκώς, περιιὼν λέγει, τί δ' ἂν εἴποι τις περὶ Δημοσθένους, ὃς τῶν συμπρέσβεων κατηγορεῖ; νὴ Δία εἴτε βούλομαί γε, εἴτε μή, παρ' ὅλην μὲν τὴν ἀποδημίαν ὑπὸ σοῦ τοιαῦτα ἐπιβεβουλευμένος, δυοῖν δὲ αἱρέσεως οὔσης μοι νυνί, ἢ τοιούτων ὄντων τῶν πεπραγμένων, δοκεῖν κοινωνεῖν ὑμῖν, ἢ κατηγορεῖν, ἐγὼ δ' οὐδὲ συμπεπρεσβευκέναι φημί σοι. πρεσβεῦσαι μέν τοι σὲ μὲν πολλὰ καὶ δεινὰ, ἐμαυτὸν δ' ὑπὲρ τουτωνὶ τὰ βέλτιστα. ἀλλὰ Φιλοκράτης σοι συμπεπρέσβευκε, κἀκείνῳ σὺ καὶ Φρύνων. ὑμεῖς γὰρ ταῦτα ἐπράττετε, καὶ ταῦτα ἅπα

σιν ὑμῖν ἤρεσκε. ποῦ δ' ἅλες; ποῦ τράπεζαι; ποῦ σπον
δαί; ταῦτα γὰρ τραγῳδεῖ περιιὼν, ὥσπερ οὐχὶ τοὺς ἀδι
κοῦντας τούτων ὄντας προδότας, ἀλλὰ τοὺς τὰ δίκαια
ποιοῦντας. ἐγὼ δ' οἶδ' ὅτι, πάντες οἱ πρυτάνεις θύουσιν
ἑκάστοτε κοινῇ, καὶ συνδειπνοῦσιν ἀλλήλοις, καὶ συσπέν
δουσι, καὶ οὐ διὰ τοῦθ' οἱ χρηστοὶ τοὺς πονηροὺς μιμοῦν-
ται, ἀλλ' ἐὰν ἀδικοῦντα λάβωσί τινα αὐτῶν, τῇ βουλῇ
καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσι. καὶ ἡ βουλὴ τὰ αὐτὰ ταῦτα,
εἰσιτήρια ἔθυσε, συνειστιάθη, σπονδῶν, ἱερῶν ἐκοινώ-
νησαν οἱ στρατηγοὶ σχεδὸν ὡς εἰπεῖν, αἱ ἀρχαὶ πᾶσαι.
ἆρ' οὖν διὰ ταῦτα τοῖς ἀδικοῦσιν αὐτῶν ἔδωκαν ἄδει-
αν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. λέων τιμαγόρου κατηγορεῖ συμπε
πρεσβευκὼς τέτταρα ἔτη, εὔβουλος θαρρήκου, καὶ σμι
κύθου συσσεσιτηκὼς, κόνων ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος ἀδειμάν
του συστρατηγήσας. πότεροι οὖν τοὺς ἅλας, καὶ τὰς σπον
δὰς παρέβαινον αἰσχίνη οἱ προδιδόντες, καὶ παραπρε-
σβεύοντες καὶ οἱ δωροδοκοῦντες, ἢ οἱ κατηγοροῦντες;
οἱ ἀδικοῦντες δηλονότι τὰς ὅλης γε τῆς πατρίδος σπον
δὰς, ὥσπερ σὺ, καὶ οὐ μόνον τὰς ἰδίας. Ἵνα τοίνυν
εἰδῆτε ὅτι οὐ μόνον τῶν δημοσίᾳ ποτ' ἐληλυθότων ὡς
φίλιππον ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰδίᾳ, καὶ πάντων
οὗτοι φαυλότατοι καὶ πονηρότατοι γεγόνασι, μικρὸν
ἀκούσατέ μου ἔξω τι τῆς πρεσβείας ταυτησί. ἐπειδὴ
γὰρ εἷλεν ὄλυνθον φίλιππος, ὀλύμπια ἐποίει, εἰς δὲ
τὴν θυσίαν ταύτην καὶ τὴν πανήγυριν πάντας τοὺς
τεχνίτας συνήγαγεν. ἑστιῶν δ' αὐτοὺς καὶ στεφανῶν τοὺς
νενικηκότας ἤρετο σάτυρον τουτονὶ τὸν κωμικὸν ὑπο
κριτὴν, τί δὴ μόνος οὐδὲν ἐπαγγέλλεται; ἢ τίνα ἐν αὐ

τὴν μικροψυχίαν ἢ πρὸς αὐτὸν ἀηδίαν ἐνεωρακὼς εἴη, εἰπεῖν δέ φασι τὸν σάτυρον, ὅτι ὧν μὲν οἱ ἄλλοι δέονται, οὐδενὸς ὢν ἐν χρείᾳ τυγχάνοι, ἃ δ' ἂν αὐτὸς ἐπαγγείλαιτο ἡδέως, ῥᾷστα μὲν εἴη φιλίππῳ δοῦναι, καὶ χαρίσασθαι πάντων, δεδοικέναι δὲ, μὴ διαμάρτῃ. κελεύσαντος δ' ἐκείνου λέγειν, καί τι καὶ νεανιευσαμένου τοιοῦτον ὡς οὐδὲν ὅ, τι οὐ ποιήσει, εἰπεῖν αὐτόν φασιν, ὅτι ἦν αὐτῷ ἀπολλοφάνης ὁ πυδναῖος ξένος, καὶ φίλος, ἐπειδὴ δὲ δολοφονηθεὶς ἐτελεύτησεν ἐκεῖνος, φοβηθέντες οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ ὑπεξέθεντο τὰς θυγατέρας παιδία οὔσας εἰς ὄλυνθον. αὗται νῦν, ἔφη, τῆς πόλεως ἁλούσης αἰχμάλωτοι γεγόνασι, καὶ εἰσὶ παρὰ σοί, ἡλικίαν ἔχουσαι γάμου. ταύτας αἰτῶ σε, καὶ δέομαι, δός μοι. βούλομαι δέ σε ἀκοῦσαι καὶ μαθεῖν, οἵαν μοι δώσεις δωρεάν, * ἐὰν ἄρα δῷς, ἀφ' ἧς ἐγὼ κερδανῶ μὲν οὐδέν, προῖκα δὲ προσθεὶς ἐκδώσω, καὶ οὐ περιόψομαι παθούσας οὐδὲν ἀνάξιον, οὔθ' ἡμῶν, οὔτε τοῦ πατρός. ὡς δ' ἤκουσαι τοὺς παρόντας ἐν τῷ συμποσίῳ, τοσοῦτον κρότον, καὶ ἔπαινον, καὶ θόρυβον παρὰ πάντων γενέσθαι, ὥστε τὸν φίλιππον παθεῖν τι, καὶ δοῦναι. καίτοι τῶν ἀποκτεινάντων ἦν ἀλέξανδρον τὸν ἀδελφὸν τὸν φιλίππου οὗτος ὁ ἀπολλοφάνης. ἐξετάσωμεν δὴ πρὸς τὸ τοῦ σατύρου τοῦτο συμπόσιον, ἕτερον συμπόσιον τὸ τούτων ἐν μακεδονίᾳ γενόμενον, καὶ θεάσασθε εἰ παραπλήσιον τούτῳ, καὶ ὅμοιον. κληθέντες γὰρ οὗτοι πρὸς ξενόφρονα τὸν υἱὸν τοῦ φαιδίμου τοῦ τῶν τριάκοντα, ᾤχοντο, ἐγὼ δὲ οὐκ ἐπορεύθην. ἐπειδὴ δὲ ἧκον εἰς τὸ πίνειν. εἰσάγει τινὰ ὀλυνθίαν γυναῖκα, εὐπρεπῆ μὲν, ἐλευθέραν δὲ καὶ

σώφρονα, ὡς τὸ * τέλος ἐδήλωσε. ταύτην τὸ μὲν πρῶ-
τον οὑτωσὶ πίνειν ἠνάγκαζον ἡσυχῇ, καὶ τρώγειν οὗ-
τοι, μοι δοκεῖν, ὡς διηγεῖτο ἰατροκλῆς ἐμοὶ τῇ ὑστεραίᾳ.
ὡς δὲ προῄει τὸ πρᾶγμα, καὶ διεθερμαίνοντο, κατακλί-
νεσθαι, καί τι καὶ ᾄδειν ἐκέλευον. ἀδημονούσης δὲ τῆς
ἀνθρώπου, καὶ οὔτε ἐθελούσης, οὔτε ἐπισταμένης, ὕβριν
τὸ πρᾶγμα ἔφασαν οὑτοσὶ καὶ ὁ φρύνων, καὶ οὐκ ἀ-
νεκτὸν εἶναι τῶν θεοῖς ἐχθρῶν, καὶ ἀλιτηρίων ὀλυν-
θίων αἰχμάλωτον οὖσαν τρυφᾶν, καὶ κάλει παῖδα, καὶ
ἱμάντα τίς φερέτω. ἧκεν οἰκέτης ἔχων ῥυτῆρα, καὶ πε-
πωκότων οἶμαι, καὶ μικρῶν ὄντων τῶν παροξυνόντων,
εἰπούσης τί. καὶ δακρυσάσης ἐκείνης, περιρρήξας τὸν
χιτωνίσκον ὁ οἰκέτης ξαίνει κατὰ τοῦ νώτου πολλάς. ἔξω
δ' αὐτῆς οὖσα ὑπὸ τοῦ κακοῦ, καὶ τοῦ * πράγματος ἡ
γυνή, ἀναπηδήσασα προσπίπτει πρὸς τὰ γόνατα τῷ
ἰατροκλεῖ, καὶ τὴν τράπεζαν ἀνατρέπει, καὶ εἰ μὴ ἐκεῖ-
νος ἀφείλετε, καὶ ἀπώλετ' ἂν παροινουμένη. καὶ γὰρ ἡ
παροινία τοῦ καθάρματος τουτουΐ, δεινή. καὶ περὶ ταύ-
της τῆς ἀνθρώπου, καὶ ἐν ἀρκαδίᾳ λόγος ἦν ἐν τοῖς μυ-
ρίοις, καὶ διόφαντος ἐν ὑμῖν ἀπήγγειλεν, ἃ νῦν μαρ-
τυρεῖν αὐτὸν ἀναγκάσω, καὶ κατὰ θετταλίαν πολὺς λό-
γος, καὶ πανταχοῦ, καὶ τοιαῦτα συνειδὼς ἑαυτῷ πε-
πραγμένα ὁ ἀκάθαρτος οὑτοσὶ τολμήσει βλέπειν εἰς
ὑμᾶς; καὶ τὸν βεβιωμένον αὑτῷ βίον, αὐτίκα δὴ μάλα
ἐρεῖ λαμπρᾷ τῇ φωνῇ; ἐφ' οἷς ἔγωγε ἀποπνίγομαι. οὐκ
ἴσασιν οὗτοι, τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς τὰς βίβλους ἀναγινώ-
σκοντά σε τῇ μητρὶ τελούσῃ, καὶ παῖδα ὄντα ἐν θια-
σοις καὶ μεθύουσιν ἀνθρώποις καλινδούμενον; μετὰ

ταῦτα δὲ ταῖς ἀρχαῖς ὑπογραμματεύοντα, καὶ δυοῖν, ἢ τριῶν δραχμῶν πονηρὸν ὄντα; τελευταῖα δὲ ἐν χορηγίοις ἀλλοτρίοις ὑπὸ τοῦ τριταγωνιστεῖν ἀγαπητῶς παρατρεφόμενον; ποῖον δὴ ἐρεῖς βίον; ὃν σὺ βεβίωκας; ἐπεὶ ὅ γε βεβιωμένος σοι τοιοῦτος φαίνεται. ἀλλὰ δὴ τὰ τῆς ἐξουσίας; ὅτι ἄλλον ἔκρινε παρ᾽ ὑμῖν ἐπὶ πορνείᾳ, ἀλλὰ μήπω ταῦτα, ἀλλὰ τὰς μαρτυρίας μοι λέγε πρῶτον ταυτασί.

Μαρτυρίαι.

Τοσούτων τοίνυν καὶ τοιούτων ὄντων ὦ ἄνδρες δικασταί, ὧν ἀδικῶν ὑμᾶς ἐξελήλεγκται, ἐν οἷς τί κακὸν οὐκ ἔνι; δωροδόκος, κόλαξ, ταῖς ἀραῖς ἔνοχος, ψεύστης, τῶν φίλων προδότης, πάντα ἔνεστι τὰ * δεινότατα, πρὸς ἓν οὐδοτιοῦν τούτων ἀπολογήσεται, οὐδ᾽ ἕξει δικαίαν οὐδ᾽ ἁπλῆν εἰπεῖν ἀπολογίαν οὐδεμίαν. ἃ δ᾽ ἐγὼ πέπυσμαι μέλλειν αὐτὸν λέγειν, ἔστι μὲν ἐγγυτάτω μανίας. οὐ μὴν, ἀλλ᾽ ἴσως τῷ μηδὲν ἔχοντι δίκαιον ἄλλο εἰπεῖν, ἀνάγκη πάντα μηχανᾶσθαι. ἀκούω γὰρ αὐτὸν ἐρεῖν, ὡς ἄρα ἐγὼ πάντων ὧν κατηγορῶ, κοινωνὸς γέγονα, καὶ συνήρεσκε ταῦτά μοι, καὶ συνέπραττον αὐτῷ, ἔπειτα ἐξαίφνης μεταβέβλημαι καὶ κατηγορῶ. ἔστι δὲ ὑπὲρ μὲν τῶν πεπραγμένων οὔτε δίκαια, οὔτε προσήκουσα ἡ τοιαύτη ἀπολογία, ἐμοῦ μέντοι τις κατηγορία. ἐγὼ μὲν γὰρ εἰ ταῦτα πεποίηκα, φαῦλός εἰμι ἄνθρωπος, τὰ δὲ πράγματα οὐδὲν βελτίω διὰ τοῦτο, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ, οὐ μὴν, ἀλλ᾽ ἔγωγε οἶμαί μοι προσήκειν ἀμφότερα ὑμῖν ἐπιδεῖξαι, καὶ ὅτι ψεύσεται, ταῦτα ἐὰν λέγῃ, καὶ τὴν δικαίαν ἥτις ἐστὶν ἀπολογία, φεύξεται. ἡ μὲν τοίνυν

δίκαια. ἢ ἁπλῶς, ἢ ὡς οὐ πέπρακται τὰ κατηγορημένα δεῖξαι, ἢ ὡς πεπραγμένα συμφέρει τῇ πόλει. τούτων δ' οὐδέτερον δύναιτ' ἂν οὗτος ποιῆσαι. οὔτε γὰρ ὡς συμφέρει δήπου Φωκέας ἀπολωλέναι, καὶ Πύλας Φίλιππον ἔχειν, καὶ Θηβαίους ἰσχύειν, καὶ ἐν Εὐβοίᾳ στρατιώτας εἶναι, καὶ Μεγάροις ἐπιβουλεύειν, καὶ ἀνώμοτον εἶναι τὴν εἰρήνην, λέγειν αὐτῷ περίεστιν, οἷς τότε τἀναντία ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς, ὡς συμφέροντα καὶ γιγνησόμενα, οὔτε ὡς οὐ πέπρακται ταῦτα, δυνήσεται πεῖσαι τοὺς αὐτοὺς ἑωρακότας ὑμᾶς καὶ εὖ εἰδότας. οὐκοῦν ὡς οὐ κεκοινώνηκε τούτοις μηδενός, λοιπόν μοι δεῖξαι. βούλεσθε οὖν ὑμῖν πάντα τἄλλα ἀφείς, ἃ παρ' ὑμῖν ἀντεῖπον, ἃ ἐν τῇ ἀποδημίᾳ προσέκρουον, ὡς ἅπαντα τὸν χρόνον ἠναντίωμαι, αὐτοὺς παράσχωμαι μάρτυρας τουτουσί, ὡς πάντα τἀναντία ἐμοί, καὶ τούτοις πέπρακται, καὶ χρήματα οὗτοι μὲν ἔχουσιν ἐφ' ὑμῖν, ἐγὼ δ' οὐκ ἠθέλησα λαβεῖν; θεάσασθε δή. τίνα τῶν ἐν τῇ πόλει φήσαιτ' ἂν βδελυρώτατον εἶναι, καὶ πλείστης ὀλιγωρίας καὶ ἀναιδείας μεστόν; οὐδεὶς οὐδ' ἂν ἁμαρτὼν ὑμῶν ἄλλον εὖ οἶδ' ὅτι φήσειεν ἢ Φιλοκράτην. τίνα δὲ φθέγγεσθαι μέγιστον ἁπάντων, καὶ σαφέστατ' ἂν εἰπεῖν ὅ,τι βούλοιτο τῇ φωνῇ; Αἰσχίνην οἶδ' ὅτι τουτονί. τίνα δ' οὗτοι μὲν ἄτολμον καὶ δειλὸν πρὸς τοὺς * ὄχλους φασίν, ἐγὼ δ' εὐλαβῆ; ἐμέ. οὐδὲν γὰρ πώποτ' οὔτ' ἠνώχλησα, οὔτε μὴ βουλομένους ὑμᾶς βεβίασμαι. οὐκοῦν ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις, ὁσάκις λόγος γέγονε περὶ τούτων, καὶ κατηγοροῦντος ἀκούετέ μου, καὶ ἐλέγχοντος ἀεὶ τούτους, καὶ λέγοντος ἄντικρυς, ὅτι χρήματα εἰλήφασι,

καὶ πάντα πεπράκασι τὰ πράγματα τῆς πόλεως. καὶ τούτων οὐδεὶς πώποτ' ἀκούων ταῦτα ἀντεῖπεν, οὐδὲ διῆρε τὸ στόμα, οὐδ' ἔδειξεν ἑαυτόν. τί ποτ' οὖν ἐστι τὸ αἴτιον; ὅτι οἱ βδελυρώτατοι πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ μέγιστον φθεγγόμενοι, τοῦ καὶ ἀτολμοτάτου πάντων ἐμοῦ, καὶ οὐδενὸς μεῖζον φθεγγομένου τοσοῦτον, ἡττῶνται; ὅτι τἀληθὲς ἰσχυρόν ἐστι, καὶ τοὐναντίον ἀσθενές. τὸ συνειδέναι πεπρακόσιν ἑαυτοῖς τὰ πράγματα τοῦτο παραιρεῖται τὴν θρασύτητα τὴν τούτων, τοῦτο ἀποστρέφει τὴν γλῶτταν, ἐμφράττει τὸ στόμα, ἄγχει, σιωπᾶν ποιεῖ. τὸ τοίνυν τελευταῖον, ἴστε δήπου πρῴην ἐν Πειραιεῖ, ὅτ' αὐτὸν οὐκ εἰᾶτε πρεσβεύειν, βοῶντα ὡς εἰσαγγελεῖ με, καὶ γράψεται, καὶ ἰοὺ ἰού. καί τοι, ταῦτα μὲν ἐστὶ μακρῶν, καὶ πολλῶν ἀγώνων καὶ λόγων ἀρχή, ἐκεῖνα δὲ ἁπλᾶ, καὶ δύο ἢ τρία ἴσως ῥήματα, ἃ κἂν ἐχθὲς ἑωνημένος ἄνθρωπος εἰπεῖν * ἠδυνήθη. ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τουτὶ τὸ πρᾶγμα πάνδεινόν ἐστι, οὑτοσὶ κατηγορεῖ ταῦτα ἐμοῦ, ὧν αὐτὸς κοινωνὸς γέγονε, καὶ χρήματα εἰληφέναι φησὶν ἐμέ, αὐτὸς εἰληφώς, ἢ μετειληφώς. τούτων μὲν τοίνυν οὐδὲν εἶπεν, οὐδ' ἐφθέγξατο, οὐδ' ἤκουσεν ὑμῶν οὐδείς, ἄλλα δὲ ἠπείλει. διὰ τί; ὅτι ταῦτα μὲν αὑτῷ συνῄδει πεπραγμένα, καὶ δοῦλος ἦν τῶν ῥημάτων τούτων. οὔκουν προσῄει πρὸς ταῦθ' ἡ διάνοια, ἀλλ' ἀνεδύετο, ἐπελαμβάνετο γὰρ αὐτοῖς τὸ συνειδέναι. λοιδορεῖσθαι δὲ ἄλλα ἄττα οὐδεὶς ἐκώλυεν αὐτόν, οὐδὲ βλασφημεῖν. ὃ τοίνυν μέγιστον ἁπάντων καὶ οὐ λόγος ἀλλ' ἔργον ἤδη, βουλομένου γὰρ ἐμοῦ τὰ δίκαια ὥσπερ ἐπρέσβευσα δίς, οὕτω καὶ λόγον ὑμῖν

δικάσαι δίς, προσελθὼν αἰσχίνης οὑτοσὶ τοῖς λογισταῖς, ἔχων μάρτυρας πολλούς, ἀπηγόρευε μὴ καλεῖν ἐμὲ εἰς τὸ δικαστήριον, ὡς δεδωκότα εὐθύνας, καὶ οὐκ ὄντα ὑπεύθυνον. καὶ τὸ πρᾶγμα ἦν ὑπεργέλοιον τί οὖν ἦν ὑπὲρ τῆς προτέρας ἐκείνης πρεσβείας, ἧς οὐδεὶς κατηγόρει δοὺς λόγον οὐκ ἐβούλετο αὖθις εἰσιέναι περὶ ταύτης, ἧς νυνὶ εἰσέρχεται, ἐν ᾗ πάντα τὰ ἀδικήματα ἐνῆν. ἐκ δὲ τοῦ δὶς ἐμὲ εἰσελθεῖν ἀνάγκην περιΐστατο & τούτῳ πάλιν εἰσιέναι. διὰ ταῦτα οὐκ εἴα καλεῖν. καίτοι τοῦτο τὸ ἔργον ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι ἀμφότερ' ὑμῖν ὡδὶ δείκνυσι σαφῶς καὶ κατεγνωκότα ἑαυτοῦ τοῦτον, ὥστε μηδενὶ νῦν ὑμῶν εὐσεβῶς ἔχειν ἀποψηφίσασθαι αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ἀληθὲς ἐροῦντα περὶ ἐμοῦ, εἰ γὰρ εἶχε, τότ' ἂν καὶ λέγων, καὶ κατηγορῶν ἐξητάζετο, οὐ μὰ δία οὐκ ἀπηγόρευε καλεῖν. ὡς τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας. Ἀλλὰ μὴν, ἐάν γέ τι ἔξω τῆς πρεσβείας βλασφημῇ περὶ ἐμοῦ κατὰ πολλά, οὐκ ἂν εἰκότως ἀκούοιτε αὐτοῦ. οὐ γὰρ ἐγὼ κρίνομαι τήμερον. οὐδ' ἐγχεῖ μετὰ ταῦθ' ὕδωρ οὐδεὶς ἐμοί. τί οὖν οὐ ταῦτα, πλὴν δικαίων λόγων ἀπορία; τίς γὰρ ἂν κατηγορεῖν ἕλοιτο κρινόμενος, ἔχων ὅ,τι ἀπολογήσεται. ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο σκοπεῖτε ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰ ἐκρινόμην μὲν ἐγώ, κατηγόρει δὲ αἰσχίνης οὑτοσί, φίλιππος δ' ἦν ὁ κρίνων, εἶτα ἐγὼ μηδὲν ἔχων εἰπεῖν ὡς οὐκ ἀδικῶ, κακῶς ἔλεγον τουτονί, καὶ προπηλακίζειν ἐπεχείρουν, οὐκ ἂν οἴεσθε κἂν κατ' αὐτὸ τοῦτο ἀγανακτῆσαι τὸν φίλιππον, εἰ παρ' ἐκείνῳ τοὺς ἐκείνου τις εὐεργέτας κακῶς λέγει; μὴ τοίνυν ὑμεῖς χείρους γένησθε φιλίππου,

ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ἀγωνίζεται, περὶ τούτων ἀναγκάζετε ἀπολογεῖσθαι. Λέγε μοι τὴν μαρτυρίαν.

Μαρτυρία.

Οὐκοῦν ἐγὼ μὲν ἐκ τοῦ μηδὲν ἐμαυτῷ συνειδέναι δεινόν, καὶ λόγον δίδωμι, καὶ πάντα τὰ ἐκ τῶν νόμων ὑπέχειν οἶμαι δεῖν. οὑτοσὶ δὲ τἀναντία. πῶς οὖν ταὐτὰ ἐμοὶ καὶ τούτῳ ταῦτα πέπρακται; ἢ πῶς ἔνεστι τούτῳ ταῦτα πρὸς ὑμᾶς λέγειν, ἃ μηδ' ᾐτιᾶτο πρότερον πώποτε; οὐδαμῶς δήπου. ἀλλ' ὅμως ἐρεῖ καὶ νὴ Δί' εἰκότως γε. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι ἀφ' οὗ γεγόνασιν ἄνθρωποι, καὶ κρίσεις γίνονται, οὐδεὶς πώποτ' ὁμολογῶν ἀδικεῖν ἑάλω, ἀλλ' ἀναισχυντοῦσιν, ἀρνοῦνται, ψεύδονται, προφάσεις πλάττονται, πάντα ποιοῦσιν, ὑπὲρ τοῦ μὴ δοῦναι δίκην. ὧν οὐδενὶ δεῖ παρακρουσθῆναι τήμερον ὑμᾶς, ἀλλ' ἀφ' ὧν ἴστε αὐτοί, τὰ πράγματα κρῖναι, μὴ τοῖς ἐμοῖς λόγοις, μηδὲ τοῖς τούτου προσέχειν. μηδέ γε τοῖς μάρτυσιν, οὓς οὗτος ἑτοίμους ἕξει μαρτυρεῖν ὁτιοῦν, Φιλίππῳ χορηγῷ χρώμενος. ὄψεσθε δ' ὡς ἑτοίμως αὐτῷ μαρτυρήσουσι. μηδέ γε εἰ καλὸν καὶ μέγα οὗτος * φθέγξεται, μηδ' εἰ φαῦλος ἐγώ. οὐ γὰρ ῥητόρων, οὐδὲ λόγων κρίσιν ὑμᾶς τήμερον εἴπερ εὖ φρονεῖτε, προσήκει ποιεῖν, ἀλλ' ὑπὲρ πραγμάτων αἰσχρῶς, καὶ δεινῶς ἀπολωλότων, τὴν ὑπάρχουσαν αἰσχύνην εἰς τοὺς αἰτίους ἀπώσασθαι, τὰ πεπραγμένα ἅπαντες ἐπίστασθε ἐξετάσαντες. τίνα οὖν ἐστι ταῦτα; ἃ ὑμεῖς ἴστε, καὶ οὐ παρ' ἡμῶν ὑμᾶς ἀκοῦσαι δεῖ. εἰ μὲν γὰρ ἅπαντα ὅσα ὑπέσχετο ὑμῖν ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονε, καὶ τοσαύτης ἀνανδρίας, καὶ κακίας ὁμολογεῖτε ὑμεῖς εἶναι μεστοί, ὡς

τε μή τε ἐν τῇ χώρᾳ τῶν πολεμίων ὄντων, μή τε ἐκ θαλάττης πολιορκούμενοι, μή τε ἐν ἄλλῳ μηδενὶ δεινῷ τῆς πόλεως οὔσης, ἀλλὰ καὶ σῖτον εὔωνον ὠνούμενοι, καὶ τὰ ἄλλα οὐδὲν χεῖρον πράττοντες ἢ νῦν, προειδότες καὶ προακηκοότες παρὰ τούτων, καὶ τοὺς συμμάχους ἀπολουμένους, καὶ θηβαίους ἰσχυροὺς γενησομένους, καὶ τὰ ἐπὶ θρᾴκης Φίλιππον ληψόμενον, καὶ ἐν εὐβοίᾳ κατασκευασθησόμενα ὁρμητήρια ἐφ᾽ ὑμᾶς, καὶ πάντα ἃ πέπρακται γενησόμενα, εἶτα τὴν εἰρήνην ἐποιήσασθε ἀγαπητῶς, ἀποψηφίσασθε αἰσχίνου, καὶ μὴ πρὸς τοσούτοις αἰσχροῖς, καὶ ἐπιορκίαν προσκτήσησθε. οὐδὲν γὰρ ὑμᾶς ἀδικεῖ, ἀλλ᾽ ἐγὼ μαίνομαι καὶ τετύφωμαι νῦν κατηγορῶν αὐτοῦ. εἰ δ᾽ ἅπαντα τἀναντία τούτων, καὶ πολλὰ καὶ φιλάνθρωπα εἰπόντες, φίλιππον φιλεῖν τὴν πόλιν, φωκέας σώσειν, θηβαίους παύσειν τῆς ὕβρεως, ἔτι πρὸς τούτοις μείζονα, ἢ κατ᾽ ἀμφίπολιν εὖ ποιήσειν ὑμᾶς, ἂν τύχῃ τῆς εἰρήνης, εὔβοιαν, ὠρωπὸν ἀποδώσειν, εἰ ταῦτ᾽ εἰπόντες καὶ ὑποσχόμενοι πάντα ἐξηπατήκασι, καὶ πεφενακίκασι, καὶ μόνον οὐ τὴν ἀττικὴν ὑμῶν περιῄρηνται, καταψηφίσασθε. καὶ μὴ πρὸς τοῖς ἄλλοις οἷς ὕβρισθε, οὐ γὰρ ἔγωγ᾽ οἶδ᾽ ὅτι χρὴ λέγειν ἄλλο, καὶ ὑπὲρ ὧν οὗτοι δεδωροδοκήκασιν, ὑμεῖς τὴν ἀρὰν καὶ τὴν ἐπιορκίαν οἴκαδε ἀπενέγκησθε. ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο σκοπεῖτε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τίνος ἕνεκα ἐγὼ μηδὲν ἠδικηκότων τούτων κατηγορεῖν ἂν προειλόμην, οὐ γὰρ εὑρήσετε. ἡδὺ πολλοὺς ἐχθροὺς ἔχειν; οὐδ᾽ ἂν ἀσφαλές. ἀλλ᾽ ὑπῆρχέ μοι πρὸς τοῦτον ἀπέχθειά τις; οὐδεμία. τί οὖν; ἐφοβοῦ περὶ σεαυτοῦ, καὶ διὰ

δειλίαν ταύτην ἡγήσω σωτηρίαν; καὶ γὰρ ταῦτα ἀκήκοα αὐτὸν λέγειν, καίτοι μηδενὸς ὄντος αὐτῷ δεινοῦ, μὴ δὲ ἀδικήματος, ὡς σὺ φῄς. εἰ γὰρ αὖ ταῦτ᾽ ἐρεῖ, σκοπεῖτε ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰ ἐφ᾽ οἷς ὁ μηδὲ ζημίαν ἀδικῶν ἐφοβούμην ἐγώ, μὴ διὰ τούτους ἀπόλωμαι, τί τούτους προσήκει παθεῖν τοὺς αὐτοὺς ἠδικηκότας; ἀλλ᾽ οὐ διὰ ταῦτα, ἀλλὰ διὰ τί τούτου κατηγορῶ; συκοφαντῶ νὴ Δία, ἵνα ἀργύριον λάβω παρὰ τούτου; καὶ πότερον κρεῖττον ἦν μοι παρὰ Φιλίππου λαβεῖν τοῦ διδόντος πολύ, καὶ μηδενὸς τούτων ἔλαττον, καὶ φίλον κἀκεῖνον ἔχειν, καὶ τούτους, ἦσαν γὰρ ἂν ἦσαν φίλοι μοι τῶν αὐτῶν κεκοινωνηκότι; οὐδὲ γὰρ νῦν ἔχθραν πατρικὴν ἔχουσι πρὸς ἐμέ, ἀλλ᾽ ὅτι τῶν πεπραγμένων οὐ μετέσχηκα, ἢ παρὰ τούτων ἀφ᾽ ὧν εἰλήφασι μεταιτεῖν; κἀκείνῳ τε ἐχθρὸν εἶναι καὶ τούτοις; καὶ τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ἐκ τῶν ἰδίων τοσούτων χρημάτων λύσασθαι, μικρὰ δ᾽ ἀξιοῦν παρὰ τούτων αἰσχρῶς μετ᾽ ἔχθρας λαμβάνειν; οὐκ ἔστι ταῦτα, ἀλλ᾽ ἀπήγγειλα μὲν τἀληθῆ, καὶ ἀπεσχόμην τοῦ λαβεῖν, τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀληθείας ἕνεκα καὶ τοῦ λοιποῦ βίου, νομίζων ὥσπερ ἄλλοι τινὲς παρ᾽ ὑμῖν, καὶ αὐτὸς ὢν ἐπιεικὴς τιμηθήσεσθαι, καὶ οὐκ ἀνταλλακτέον εἶναί μοι τὴν πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίαν, οὐδενὸς κέρδους. μισῶ δὲ τούτους, ὅτι μοχθηροὺς καὶ θεοῖς ἐχθροὺς εἶδον ἐν τῇ πρεσβείᾳ, καὶ ἀπεστέρημαι καὶ τῶν ἰδίων φιλοτιμιῶν διὰ τὴν τούτων δωροδοκίαν, πρὸς ὅλην δυσχερῶς ὑμῶν τὴν πρεσβείαν ἐσχηκότων. κατηγορῶ δὲ νυνί, καὶ ἐπὶ τὰς εὐθύνας ἥκω, τὸ μέλλον προορώμενος, καὶ βουλόμενος ἀγῶνι καὶ δικαστηρίῳ μοι διωρίσθαι

παρ' ὑμῖν, ὅτι τἀναντία ἐμοί καὶ τούτοις πέπρακται.
καὶ δέδοικα, δέδοικα, εἰρήσεται γὰρ ὦ ἄνδρες δικα-
σταὶ πάντα, ἃ φρονῶ πρὸς ὑμᾶς, μὴ τότε μὲν τούτοις
συνεπαιτιᾶσθέ με τὸν μηδοτιοῦν ἀδικοῦντα, νῦν δ' ἀ-
ναπεπτωκότες ἦτε. πανταπᾶσι γὰρ ὦ ἄνδρες ἀθη-
ναῖοι ἐκλελύσθαί μοι δοκεῖτε, καὶ παθεῖν ἀναμένειν τὰ
δεινά. ἑτέρους δὲ πάσχοντας ὁρῶντες οὐ φυλάττεσθαι,
οὐδὲ φροντίζειν τῆς πόλεως πάλαι κατὰ πολλοὺς καὶ
δεινοὺς τρόπους ἀδικουμένης, οὐκ οἴεσθε δεινὸν εἶναι καὶ
ὑπερφυές. καὶ γὰρ εἴ τι σιωπᾶν ἐγνώκειν, νῦν λέγειν ἐξά-
γομαι. ἴστε δήπου πυθοκλέα τουτονὶ τὸν πυθοδώρου,
τούτῳ πάνυ φιλανθρώπως ἐκεχρήμην ἐγώ, καὶ ἀηδὲς
ἐμοὶ καὶ τούτῳ γέγονεν εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην οὐδέν.
οὗτος ἐκτρέπεταί με νῦν ἀπαντῶν ἀφ' οὗ πρὸς φίλιπ-
πον ἀφῖκται, κἂν ἀναγκασθῇ που συντυχεῖν, ἀπο-
πεπήδηκεν εὐθέως, μή τις αὐτὸν ἴδῃ λαλοῦντα ἐμοί, μετὰ
δὲ αἰσχίνου περιέρχεται τὴν ἀγορὰν κύκλῳ, καὶ βουλεύε-
ται, καὶ σκοπεῖ. οὔκουν δεινὸν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ
σχέτλιον, τοῖς μὲν τὰ φιλίππου πράγματα ᾑρημένοις
θεραπεύειν, οὕτως ἀκριβῆ τὴν παρ' ἐκείνου πρὸς ἑκάτε-
ρα αἴσθησιν ὑπάρχειν, ὥστε ἕκαστον ὥσπερ ἂν εἰ παρε-
στηκότος αὐτοῦ, μηδ' ὧν ἂν ἐνθάδε πράξῃ, μηδὲν ἡγεῖ-
σθαι λήσειν, ἀλλὰ φίλους τε νομίζειν οὓς ἂν ἐκείνῳ δοκῇ,
καὶ μὴ φίλους ὡσαύτως, τοῖς δὲ πρὸς ὑμᾶς ζῶσι, καὶ τῆς
παρ' ὑμῶν τιμῆς γλιχομένοις, καὶ μὴ προδεδωκόσι ταύ-
την, τοσαύτην κωφότητα καὶ τοσοῦτο σκότος παρ' ὑ-
μῶν ἀπαντᾶν, ὥστε τοῖς ἀλιτηρίοις τούτοις ἐξ ἴσου
νῦν ἐμὲ ἀγωνίζεσθαι. καὶ ταῦτα παρ' ὑμῖν τοῖς ἅπαν-

τα εἰδόσι. βούλεσθε οὖν εἰδέναι καὶ ἀκοῦσαι τὸ τούτων αἴτιον; ἐγὼ δὴ φράσω, ἀξιῶ δὲ μηδὲν ἄχθεσθαί μοι λέγοντι τἀληθῆ, ὅτι ἐκεῖνος μὲν ἓν οἶμαι σῶμα ἔχων καὶ ψυχὴν μίαν παντὶ θυμῷ καὶ φιλεῖ τοὺς ἑαυτὸν εὖ ποιοῦντας, καὶ μισεῖ τοὺς τἀναντία, ὑμῶν δὲ ἕκαστος, πρῶτον μὲν οὔτε τὸν εὖ ποιοῦντα τὴν πόλιν αὐτὸν εὖ ποιεῖν ἡγεῖται. οὔτε τὸν κακῶς, ἀλλ' ἕτερα ἐστὶν ἑκάστῳ προυργιαίτερα, ὑφ' ὧν παράγεσθε πολλάκις, ἔλεος, φθόνος, ὀργὴ, χαρίσασθαι τῷ δεηθέντι, ἄλλα μυρία, ἂν γὰρ ἅπαντα τις ἐκφύγῃ τἄλλα, τούς γε οὐδένα βουλομένους εἶναι πιστὸν, οὐ διαφεύξεται, ἡ δ' ἐφ' ἑκάστου τούτων ἁμαρτία κατὰ μικρὸν ὑπορρέουσα, ἀθρόως τῇ πόλει βλάβη γίνεται. ὧν μηδὲν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πάθητε τήμερον, μὴ δ' ἀφῆτε τοῦτον, ὃς ὑμᾶς τηλικαῦτα ἠδίκηκε. καὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς τίς ἔσται λόγος περὶ ὑμῶν, εἰ τοῦτον ἀφήσετε; ἀθήνηθεν ἐπρέσβευσάν τινες ὡς φίλιππον οὑτοσὶ, φιλοκράτης, αἰσχίνης, φρύνων, δημοσθένης, τί οὖν; ὁ μὲν πρὸς τῷ μηδὲν ἐκ τῆς πρεσβείας λαβεῖν, τοὺς αἰχμαλώτους ἐκ τῶν ἰδίων ἐλύσατο, ὁ δὲ ὧν τὰ τῆς πόλεως πράγματα χρημάτων ἀπέδοτο, τούτων πόρνας ἠγόραζε καὶ ἰχθῦς περιϊών. καὶ ὁ μὲν τὸν υἱὸν ἔπεμψε φιλίππῳ πρὶν εἰς ἄνδρας ἐγγράψαι, ὁ μιαρὸς φρύνων, ὁ δ' οὐδὲν ἀνάξιον οὔτε τῆς πόλεως, οὔτε αὑτοῦ διεπράξατο, καὶ ὁ μὲν χορηγῶν καὶ τριηραρχῶν ἔτι καὶ ταῦτ' ᾤετο δεῖν ἐθελοντὴς ἀναλίσκειν, λύεσθαι τοὺς αἰχμαλώτους, μηδένα ἐν συμφορᾷ τῶν πολιτῶν δι' ἔνδειαν περιορᾶν, ὁ δὲ, τοσούτου δεῖ τῶν ὑπαρχόντων τινὰ αἰχμάλωτον σῶσαι, ὥσθ' ὅλον

τόπον, καὶ πλείους ἢ μυρίους μὲν ὁπλίτας. ὁμοῦ δὲ πλείους
ἢ χιλίους ἱππέας τῶν ὑπαρχόντων συμμάχων ὅπως
αἰχμάλωτοι γένωνται Φιλίππῳ, συμπαρεσκεύασε.
τί οὖν μετὰ ταῦτα Ἀθηναῖοι λαβόντες; ἤδεσαν μὲν γὰρ
πάλαι, τί δὲ, τοὺς μὲν χρήματα εἰληφότας καὶ δῶρα, καὶ
καταισχύναντας ἑαυτοὺς, τὴν πόλιν, τοὺς ἑαυτῶν παῖδας
ἀφίεσαν, καὶ νοῦν ἔχειν ἡγοῦντο, καὶ τὴν πόλιν * εὐθενεῖσθαι,
τὸν δὲ κατηγοροῦντα τί, ἐμβεβροντῆσθαι, τὴν πόλιν ἀ-
γνοεῖν, οὐκ ἔχειν ὅποι τὰ ἑαυτοῦ ῥίπτει. καὶ τίς ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι τοῦτο ἰδὼν τὸ παράδειγμα, δίκαιον αὑτὸν παρα-
σχεῖν ἐθελήσει, τίς προῖκα πρεσβεύσει μήτε λαβεῖν, μή-
τε τῶν εἰληφότων ἀξιοπιστότερον παρ' ὑμῖν εἶναι δοκεῖν
ὑπάρξει; ὥστε οὐ μόνον κρίνετε τούτους τήμερον, οὔ, ἀλλὰ
καὶ νόμον τούτοις τίθεσθε εἰς ἅπαντα τὸν μετὰ ταῦτα
χρόνον, πότερον χρημάτων αἰσχρῶς ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν
πρεσβεύειν ἅπαντας προσήκει, ἢ προῖκα ὑπὲρ ὑμῶν
τὰ βέλτιστα ἀδωροδοκήτως. ἀλλὰ μὴν περὶ μὲν τῶν ἄλ-
λων, οὐδενὸς προσδεῖσθε μάρτυρος. ὡς δὲ τὸν υἱὸν ἔπεμ-
ψεν ὁ Φρύνων, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

Μάρτυρες.

Τοῦτον μὲν τοίνυν οὐκ ἔκρινεν Αἰσχίνης, ὅτι τὸν αὑτοῦ παῖ-
δα ἐπ' αἰσχύνῃ πρὸς Φίλιππον ἔπεμψεν. εἰ δέ τις ὢν
ἐφ' ἡλικίας, τὴν ἰδέαν ἑτέρου βελτίων μὴ προειδόμενος
τὴν ἐξ ἐκείνης τῆς ὄψεως ὑποψίαν, ἰταμώτερον τῷ με-
τὰ ταῦτα ἐχρήσατο βίῳ, τοῦτον ὡς πεπορνευμένον κέκρι-
κε. φέρε δὴ περὶ τῆς ἑστιάσεως καὶ τοῦ ψηφίσματος εἴπω.
μικροῦ γε, ἃ μάλιστά με δεῖ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, * παρῆλθον.
τῆς πρώτης ἐκείνης πρεσβείας, γράφων τὸ προβούλευμα

ἐγὼ, καὶ πάλιν ἐν τῷ δήμῳ ταῖς ἐκκλησίαις ἐν αἷς ἐμέλλετε βουλεύεσθαι περὶ τῆς εἰρήνης, οὐδενὸς οὔτε λόγου πω παρὰ τούτων, οὔτ' ἀδικήματος ὄντος φανεροῦ, τὸν νόμον ἔθος ποιῶν, καὶ ἐπῄνεσα τούτους, καὶ εἰς τὸ πρυτανεῖον ἐκάλεσα. καὶ μὴν δίεγωγε, καὶ τοὺς παρὰ τοῦ Φιλίππου πρέσβεις ἐξένισα, καὶ πάνυ γε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι λαμπρῶς. ἐπεὶ δὴ γὰρ ἑώρων αὐτοὺς, καὶ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἐκεῖ σεμνυνομένους ὡς εὐδαίμονας καὶ λαμπροὺς, εὐθὺς ἡγούμην ἐν τούτοις πρῶτος αὐτὸς περιεῖναι δεῖν αὐτῶν, καὶ μεγαλοψυχότερος φαίνεσθαι. ταῦτα δὴ * παρέξεται νῦν οὗτος λέγων, ὡς αὐτὸς ἐπῄνεσεν ἡμᾶς, καὶ αὐτὸς εἱστία τοὺς πρέσβεις, τὸ, πότε οὐ διορίζων. ἔστι δὲ ταῦτα πρὸ τοῦ τὴν πόλιν ἠδικῆσθαί τι, καὶ φανεροὺς τούτους πεπρακότας αὐτοὺς γενέσθαι, ὅτε ἄρτι μὲν ἧκον οἱ πρέσβεις τὸ πρῶτον, ἀκοῦσαι δὲ ἔδει τὸν δῆμον τί λέγουσιν. οὐδέπω δὲ οὐδ' οὗτος συνερῶν δῆλος ἦν τῷ Φιλοκράτει, οὔτ' ἐκεῖνος τοιαῦτα γράφων. ἂν δὴ ταῦτα λέγῃ, μέμνησθε τοὺς χρόνους ὅτι τῶν ἀδικημάτων εἰσὶ πρότεροι. μετὰ ταῦτα δὲ, οὐδὲν ἐμοὶ πρὸς τούτους οἰκεῖον, οὐδὲ κοινὸν γέγονε. λέγε τὴν μαρτυρίαν.

Μαρτυρία.

Ἴσως τοίνυν ἀδελφὸς αὐτῷ συνερεῖ, Φιλοχάρης, καὶ ἀφόβητος, πρὸς οὓς ἀμφοτέρους ὑμῖν, πολλὰ καὶ δίκαια ἔστιν εἰπεῖν. ἀνάγκη δὲ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι μετὰ παῤῥησίας διαλεχθῆναι, μηδὲν * ὑποστελλόμενον. ἡμεῖς ἀφόβητε, καὶ σὺ Φιλόχαρες, ἴσμεν σὲ μὲν τὰς ἀλαβαστροθήκας γράφοντα, καὶ τὰ τύμπανα, τούτους δ' ὑπογραμματέας καὶ τοὺς τυχόντας ἀνθρώπους, καὶ οὐδεμιᾶς κακίας ταῦτα, ἀλλ' οὐδὲ στρατηγίας γε ἄξια.

πρεσβειῶν, στρατηγιῶν, τῶν μεγίστων τιμῶν ἠξιώσαμεν. εἰ τοίνυν μηδὲν ὑμῶν ἠδίκει μηδείς, οὐχ ἡμεῖς χάριν ὑμῖν οὐδενός, ἀλλ' ὑμεῖς ἡμῖν δικαίως ἂν ἔχοιτε τούτων. πολλοὺς γὰρ ὑμῶν μᾶλλον ἀξίους τιμᾶσθαι παρέντες ἡμεῖς ὑμᾶς ἐσεμνύνομεν. εἰ δὲ δὴ καὶ ἐν αὐτοῖς οἷς ἐτιμᾶσθε ἠδίκηκέ τις ὑμῶν, καὶ ταῦτα τοιαῦτα, πόσῳ μᾶλλον ἂν μισοῖσθε δικαίως, ἢ σώζοισθε; ἐγὼ μὲν, οἶμαι, πολλῷ. βιάσονται τοίνυν ἴσως μεγαλόφωνοι καὶ ἀναιδεῖς ὄντες, καὶ τὸ, * συγγνώμη ἀδελφῷ βοηθεῖν προσειληφότες. ὑμεῖς δὲ μὴ ἡττᾶσθε, ἐκεῖνο ἐνθυμούμενοι, ὅτι τούτοις καὶ τούτου προσήκει φροντίζειν, ὑμῖν δὲ τῶν νόμων, καὶ ὅλης τῆς πόλεως, καὶ παρὰ πάντα τῶν ὅρκων, οὓς αὐτοὶ κάθησθε ὀμωμοκότες. καὶ γὰρ εἴ τινων δεδέηνται τουτονὶ σώζειν, πότερ' ἂν μηδὲν ἀδικῶν φαίνηται τὴν πόλιν, ἢ κἂν ἀδικῶν, σκοπεῖτε. εἰ μὲν γὰρ μὴ ἀδικῶν, κἀγώ φημι δεῖν, εἰ δ' ὅλως κἂν ὁτιοῦν ἐπιορκεῖν δεδέηνται. οὐ γὰρ εἰ κρύβδην ἐστὶν ἡ ψῆφος, λήσει τοὺς θεούς. ἀλλὰ καὶ τοῦτο, καὶ πάντων ἄριστα ὁ τιθεὶς τὸν νόμον εἶδε, τὸ κρύβδην ψηφίζεσθαι. διὰ τί; ὅτι τοῦτον μὲν οὐδεὶς εἴσεται τὸν ἑαυτῷ κεχαρισμένον ὑμῶν. οἱ θεοί δὲ εἴσονται καὶ τὸ δαιμόνιον τὸν μὴ τὰ δίκαια ψηφισάμενον, παρ' ὧν κρεῖττόν ἐστιν ἑκάστῳ τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας τοῖς παισὶ καὶ ἑαυτῷ τὰ δίκαια γνόντα καὶ τὰ προσήκοντα προϋποιήσασθαι, ἢ τὴν ἀφανῆ καὶ ἄδηλον χάριν τούτοις καταθέσθαι, καὶ ἀφεῖναι τοῦτον ὃς αὐτὸς ἑαυτοῦ καταμεμαρτύρηκε. τίνα γὰρ αἰσχίω ἢ μάρτυρα μείζω παράσχωμαι τοῦ πολλὰ καὶ δεινὰ πεπραχέναι σοι, ἢ σὲ ὑπὲρ σεαυτοῦ; ὃς γὰρ ᾤηθης χρῆ-

ναι τὸν φανερόν τι ποιῆσαι βουληθέντα τῶν σοὶ πεπρεσβευμένων τηλικαύτῃ καὶ τοιαύτῃ συμφορᾷ περιβαλεῖν, δῆλον ὅτι δεινόν ἄν τι παθεῖν σαυτὸν ἤλπιζες, εἰ τούτοιν θάτερον ἔχοι τὰ πεπραγμένα σοι. ὅπερ τοίνυν ἄνπερ ὑμεῖς εὖ φρονῆτε, καθ' αὑτοῦ συμβήσεται τούτῳ πεπρᾶχθαι. οὐ μόνον κατὰ τοῦθ' ὅτι παμμέγεθες σημεῖόν ἐστι τῶν πεπρεσβευμένων, ἀλλ' ὅτι καὶ κατηγορῶν ἐκείνου τοὺς λόγους εἶπεν, οἳ κατ' αὐτοῦ νῦν ὑπάρξουσιν. ἃ γὰρ ὡρίσω σὺ δίκαια ὅτε Τίμαρχον ἔκρινες, ταῦτα δήπου, ταῦτα καὶ κατὰ σοῦ προσήκει τοῖς ἄλλοις ἰσχύειν. ἔλεγε τοίνυν τότε πρὸς τοὺς δικαστάς, ὅτι ἀπολογήσεται δὲ Δημοσθένης ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ κατηγορήσει τῶν ἐμοὶ πεπρεσβευμένων, εἶτα ἂν ὑμᾶς ἀπαγάγῃ τῷ λόγῳ, νεανιεύσεται, καὶ περιιὼν ἐρεῖ πῶς, τίς; τοὺς δικαστὰς ἀπαγαγὼν ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως, ᾠχόμην τὸ πρᾶγμα αὐτῶν ὑφελόμενος. μὴ σύ γε, ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ἀγωνίζῃ, ὑπὲρ τούτων ἀπολογοῦ. τότε δὲ ἡνίκα ἐκεῖνον ἔκρινες, ἐξῆν σοι κατηγορεῖν καὶ λέγειν ὅ,τι ἐβούλου. ἀλλὰ μὴν, καὶ ὡδὶ τοῖς δικασταῖς ἔλεγες, οὐδένα μάρτυρα ἔχων, ἐφ' οἷς ἔκρινες, τὸν ἄνθρωπον παρασχέσθαι. Φήμη δ' οὔτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα πολλοὶ
Λαοὶ φημίξωσι, θεός νύ τίς ἐστι καὶ αὐτή.

Οὐκοῦν αἰσχίνη καὶ σὲ πάντες οὗτοι χρήματα ἐκ τῆς πρεσβείας φασὶν εἰληφέναι, ὥστε καὶ κατὰ σοῦ δήπουθεν, φήμη δ' οὔτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα πολλοὶ λαοὶ φημίξωσιν. ὅσῳ γὰρ ἂν σε πλείους ἢ ἐκεῖνον αἰτιῶνται, θεώρησον ὡς ἔχει. τὸν μὲν Τίμαρχον οὐδ' οἱ πρόσχωροι πάντες ἐγίγνωσκον, ὑμᾶς δὲ τοὺς πρέσβεις

οὐδεὶς Ἑλλήνων, οὐδὲ βαρβάρων ἐστὶν ὅστις οὔ φησι χρήματα ἐκ τῆς πρεσβείας εἰληφέναι. ὡς δ' εἴπερ ἀληθὴς ἡ φήμη, καὶ καθ' ὑμῶν ἐστιν ἡ παρὰ τῶν πολλῶν. ἣν ὅτι πιστὴν εἶναι δεῖ, καὶ θεός γ' ἐστί τις καὶ αὐτή. καὶ ὅτι σοφὸς ἦν ὁ ποιητὴς ὁ ταῦτα ποιήσας, σὺ διώρισας αὐτός. ἔτι τοίνυν ἰαμβεῖα δήπου συλλέξας ἐπέραινεν, οἷον.

Ὅστις δ' ὁμιλῶν ἥδεται κακοῖς ἀνήρ.
Οὐ πώποτ' ἠρώτησα γιγνώσκων, ὅτι
Τοιοῦτός ἐστιν οἷσπερ ἥδεται ξυνών.

Εἶτα τὸν εἰς τοὺς ὄρνις εἰσιόντα, καὶ μετὰ Πιττάλακου περιιόντα, καὶ τοιαῦτ' εἰπὼν, ἀγνοεῖτ' ἔφη, ποῖόν τινα ἡγεῖσθαι δεῖ; οὐκοῦν Αἰσχίνη καὶ περὶ σοῦ τὰ ἰαμβεῖα ταῦτ' ἁρμόσει νῦν ἐμοί. κἂν ἐγὼ λέγω πρὸς τούτους, ὀρθῶς καὶ προσηκόντως ἐρῶ. ὅστις δ' ὁμιλῶν ἥδεται, καὶ ταῦτα πρεσβεύων Φιλοκράτει, οὐ πώποτ' ἠρώτησα, γιγνώσκων, ὅτι ἀργύριον εἴληφεν οὗτος, ὥσπερ Φιλοκράτης ὁ ὁμολογῶν. λογογράφους τοίνυν καὶ σοφιστὰς ἀποκαλῶν τοὺς ἄλλους, καὶ ὑβρίζειν πειρώμενος, αὐτὸς ἐξελεγχθήσεται τούτοις ὢν ἔνοχος. ταῦτα μὲν γὰρ τὰ ἰαμβεῖα, ἐκ Φοίνικός ἐστιν Εὐριπίδου. τοῦτο δὲ τὸ δρᾶμα οὐδεπώποτε, οὔτε Θεόδωρος, οὔτε Ἀριστόδημος ὑπεκρίναντο, οἷς οὗτος τὰ τρίτα λέγων διετέλεσεν, ἀλλὰ Μόλων ἠγωνίζετο, καὶ εἰ δή τις ἄλλος τῶν παλαιῶν ὑποκριτῶν. Ἀντιγόνην δὲ Σοφοκλέους πολλάκις μὲν Θεόδωρος, πολλάκις δὲ Ἀριστόδημος ὑποκέκριται, ἐν ᾗ πεποιημένα ἰαμβεῖα καλῶς καὶ συμφερόντως ὑμῖν πολλάκις οὗτος εἰρηκὼς, καὶ ἀκριβῶς ἐξεπιστάμενος, παρέλιπεν. ἴστε γὰρ δή που τοῦθ' ὅτι ἐν πᾶσι τοῖς δράμασι

τοῖς τραγικοῖς ἐξαίρετόν ἐστιν ὥσπερ γέρας τι τοῖς τριταγωνισταῖς, τὸ τοὺς τυράννους, καὶ τοὺς τὰ σκῆπτρα ἔχοντας εἰσιέναι. ταῦτα τοίνυν ἐν τῷ δράματι τούτῳ σκέψασθε, ὁ κρέων αἰσχίνης οἷα λέγων πεποίηται τῷ ποιητῇ, ἃ οὔτε πρὸς αὑτὸν οὗτος ὑπὲρ τῆς πρεσβείας διελέχθη, οὔτε πρὸς τοὺς δικαστὰς εἶπε. λέγε.

ΙΑΜΒΕΙΑ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ, ΕΞ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ.

Ἀμήχανον δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν,
ψυχήν τε καὶ φρόνημα καὶ γνώμην, πρὶν ἂν
ἀρχαῖς τε καὶ νόμοισιν ἐντριβὴς φανῇ.
ἐμοὶ γὰρ ὅς τις πᾶσαν εὐθύνων πόλιν,
μὴ τῶν ἀρίστων ἅπτεται βουλευμάτων,
ἀλλ' ἐκ φόβου του γλῶσσαν ἐγκλείσας ἔχει,
κάκιστος εἶναι νῦν τε καὶ πάλαι δοκεῖ.
καὶ μείζον ὅς τις ἀντὶ τῆς αὑτοῦ πάτρας
φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω.
ἐγὼ γὰρ ἴστω Ζεὺς ὁ πάνθ' ὁρῶν ἀεί,
οὔτ' ἂν σιωπήσαιμι τὴν ἄτην ὁρῶν
στείχουσαν ἀστοῖς ἀντὶ τῆς σωτηρίας,
οὔτ' ἂν φίλον ποτ' ἄνδρα δυσμενῆ χθονὸς
θείμην ἐμαυτῷ, τοῦτο γιγνώσκων, ὅτι
ἥδ' ἐστὶν ἡ σώζουσα, καὶ ταύτης ἔπι
πλέοντες ὀρθῆς τοὺς φίλους ποιούμεθα.

τούτων οὐδὲν αἰσχίνης εἶπε πρὸς αὑτὸν ἐν τῇ πρεσβείᾳ, ἀλλ' ἀντὶ μὲν τῆς πόλεως τὴν φιλίππου ξενίαν, καὶ

φιλίαν πολλῷ μείζονα ἡγήσατο αὑτῷ, καὶ λυσιτελεστέραν ἐξετάσθαι πολλὰ φράσαντος τοῦ σοφοῦ Σοφοκλέους. τὴν δὲ ἄτην ὁρῶν στείχουσαν ὁμοῦ τὴν ἐπὶ Φωκέας στρατείαν, οὐ προεῖπεν, οὐδὲ προεξήγγειλεν, ἀλλὰ τοὐναντίον, συγκέκρυφε, καὶ συνέπραξε, καὶ τοὺς βουλομένους εἰπεῖν διεκώλυσεν, οὐκ ἀναμνησθεὶς ὅτι, ἥδ' ἐστὶν ἡ σώζουσα, καὶ ταύτης ἔπι τελοῦσα μὲν ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ καθαίρουσα, καὶ καρπουμένη τὰς τῶν χρωμένων οἰκίας ἐξέθρεψε τοσούτους τουτουσί, διδάσκων δ' ὁ πατὴρ γράμματα, ὡς ἐγὼ τῶν πρεσβυτέρων ἀκούω, πρὸς τῷ τοῦ ἥρωος τοῦ ἰατροῦ, ὅπως ἠδύνατο, ἀλλ' οὖν ἐν ταύτῃ γε ἔζη. ὑπογραμματεύοντες δὲ οὗτοι καὶ ὑπηρετοῦντες ἁπάσαις ταῖς ἀρχαῖς ἀργύριον εἰλήφεσαν. καὶ τὸ τελευταῖον ὑφ' ὑμῶν γραμματεῖς χειροτονηθέντες, δύ' ἔτη διετράφησαν ἐν τῇ θόλῳ, πρεσβεύων δ' ἀπέσταλτο νῦν οὗτος ἐκ ταύτης. τούτων οὐδ' ἐν ἐσκέψατο, οὐθ' ὅπως ὀρθῇ πλεύσεται, προείδετο, ἀλλ' ἀνέτρεψε, καὶ κατέδυσε, καὶ τὸ καθ' αὑτὸν ὅπως ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς ἔσται, παρεσκεύασεν. εἶτ' οὐ σὺ σοφιστὴς καὶ πονηρός γε; οὐ σὺ λογογράφος, καὶ θεοῖς ἐχθρός; ὃς ἃ μὲν πολλάκις ἠγωνίσω καὶ ἀκριβῶς ἐξηπίστασο, ὑπερέβης, ἃ δὲ οὐδεπώποτε ἐν τῷ βίῳ ὑπεκρίνω, ταῦτα ζητήσας ἐπὶ τῷ τῶν πολιτῶν βλάψαι τινά, εἰς μέσον ἤνεγκας. Φέρε δὴ καὶ περὶ τοῦ Σόλωνος ὃν εἶπε λόγον, σκέψασθε. ἔφη γὰρ τὸν Σόλωνα ἀνακεῖσθαι τῆς τῶν τότε δημηγορούντων σωφροσύνης παράδειγμα, εἴσω τὴν χεῖρα ἔχοντα ἀναβεβλημένον, ἐπιπλήττων τι καὶ λοιδορούμενος τῇ τοῦ Τιμάρχου προπετείᾳ. καίτοι τὸν μὲν ἀνδριάντα τοῦτον

οὔπω πεντήκοντα ἔτη φασὶν ἀνακεῖσθαι σαλαμίνιοι. ἀλλὰ σόλων δὲ ὁ μὲν διακόσιά ἐστιν ἔτη, καὶ τετταράκοντα εἰς τὸν νυνὶ χρόνον. ὡς δ᾽ ὁ δημιουργὸς ὁ τοῦτο πλάσας τὸ σχῆμα, οὐ μόνον οὐκ αὐτὸς ἦν κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ὁ πάππος αὐτοῦ. τοῦτο μὲν τοίνυν εἶπε τοῖς δικαςαῖς, καὶ ἐμιμήσατο, ὃ δὲ τοῦ σχήματος ἦν τούτου πολλῷ τῇ πόλει λυσιτελέστερον, τὸ τὴν ψυχὴν τὴν σόλωνος ἰδεῖν, καὶ τὴν διάνοιαν ταύτην οὐκ ἐμιμήσατο, ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον, ἐκεῖνος μέν γε ἀφεστηκυίας σαλαμῖνος ἀθηναίων, καὶ θάνατον ζημίαν ψηφισαμένων ἄν τις εἴπῃ κομίζεσθαι, τὸν ἴδιον κίνδυνον ὑποθεὶς, ἐλεγεῖα ποιήσας ᾖδε, καὶ τὴν μὲν χώραν ἔσωσε τῇ πόλει, τὴν δ᾽ ὑπάρχουσαν αἰσχύνην ἀπήλλαξεν. οὗτος δὲ, ἣν βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ ἕλληνες ὑμετέραν ἔγνωσαν ἀμφίπολιν, ταύτην ἐξέδωκε, καὶ ἀπέδοτο, καὶ τῷ ταῦτα γράφοντι συνεῖπε φιλοκράτει. ἄξιόν γε, οὐ γὰρ ἦν σόλωνος αὐτῷ μεμνῆσθαι, καὶ οὐ μόνον ἐνταῦθα ταῦτ᾽ ἐποίησεν, ἀλλὰ κἀκεῖσε ἐλθὼν, οὐδὲ τοὔνομα ἐφθέγξατο τῆς χώρας, ὑπὲρ ἧς ἐπρέσβευε. καὶ ταῦτα αὐτὸς ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς. μέμνησθε γὰρ δήπου λέγοντ᾽ αὐτὸν, ὅτι περὶ ἀμφιπόλεως εἶχον μὲν κἀγὼ λέγειν, ἵνα δ᾽ ἐγγένηται δημοσθένει περὶ αὐτῆς εἰπεῖν, παρέλιπον. ἐγὼ δὲ παρελθὼν, οὐδὲν ἔφην τούτῳ ὧν ἐβούλετο εἰπεῖν πρὸς φίλιππον ἐμοὶ παραλιπεῖν. θᾶττον γὰρ ἂν τοῦ αἵματος, ἢ λόγου μεταδοῦναι τινί. ἀλλ᾽ οἶμαι χρήματ᾽ εἰληφότα, οὐκ ἦν ἀντιλέγειν πρὸς φίλιππον, τὸν ὑπὲρ τούτου δεδωκότα ὅπως ἐκείνην μὴ ἀποδῷ. λέγε δή μοι λαβὼν καὶ τὰ τοῦ σόλωνος ἐλε-

γεῖα ταυτί. ἵν' εἰδῆτε ὅτι καὶ σόλων ἐμίσει τοὺς, οἷος οὗτος, ἀνθρώπους. ἃ λέγειν εἴσω τὴν χεῖρα ἔχοντα αἰσχίνη δεῖ, οὔ, ἀλλὰ πρεσβεύειν εἴσω τὴν χεῖρα ἔχοντα. σὺ δ' ἐκεῖ προτείνας καὶ ὑποσχὼν καὶ καταισχύνας τούτους, ἐνθάδε σεμνολογῆ, καὶ λογάρια δύστηνα μελετήσας καὶ φωνασκήσας οὐκ οἴει δίκην δώσειν τηλικούτων καὶ τοσούτων ἀδικημάτων, κἂν πιλίδιον λαβὼν περὶ τὴν κεφαλὴν περινοστῇς, καὶ ἐμοὶ λοιδορῇ. λέγε σύ.

Ελεγεῖα σόλωνος.

Ημετέρα δὲ πόλις κατὰ μὲν διὸς οὔποτ' ὀλεῖται
  Αἶσαν, καὶ μακάρων θεῶν φρένας ἀθανάτων.
Τοίη γὰρ μεγάθυμος ἐπίσκοπος ὀβριμοπάτρη
  Παλλὰς ἀθηναίη χεῖρας ὕπερθεν ἔχει.
Αὐτοὶ δὲ φθείρειν μεγάλην πόλιν ἀφραδίῃσιν
  Ασοὶ βούλονται χρήμασι πειθόμενοι.
Δήμου θ' ἡγεμόνων ἄδικος νόος, οἷσιν ἑτοῖμον
  Υβριος ἐκ μεγάλης ἄλγεα πολλὰ παθεῖν.
Οὐ γὰρ ἐπίστανται κατέχειν κόρον, οὐδὲ παρούσας
  Εὐφροσύνας κοσμεῖν δαιτὸς ἐν ἡσυχίῃ.
Πλουτοῦσι δ' ἀδίκοις ἔργμασι πειθόμενοι.

  Οὔθ' ἱερῶν κτεάνων, οὔτε τι δημοσίων
Φειδόμενοι, κλέπτουσιν ἐφ' ἁρπαγῇ ἄλλοθεν ἄλλος,
  Οὐδὲ φυλάσσονται σεμνὰ δίκης θέμεθλα,
Ησιγῶσα σύνοιδε τὰ γιγνόμενα πρό τ' ἐόντα,
  Τῷ δὲ χρόνῳ πάντως ἦλθ' ἀποτισαμένη.
Ταῦτ' ἤδη πάσῃ πόλει ἔρχεται ἕλκος ἄφυκτον.

Εἰς δὲ κακὴν ταχέως ἤλυθε δουλοσύνην.
Ἡ στάσιν ἔμφυλον, πόλεμόν θ' εὕδοντ' ἐπεγείρει,
Ὃς πολλῶν ἐρατὴν ὤλεσεν ἡλικίην.
Ἐκ γὰρ δυσμενέων ταχέως πολυήρατον ἄστυ,
Τρύχεται ἐν συνόδοις τοῖς ἀδικοῦσι φίλους.
Ταῦτα μὲν ἐν δήμῳ στρέφεται κακά, τῶν δὲ πενιχρῶν
Ἱκνοῦνται πολλοὶ γαῖαν ἐς ἀλλοδαπὴν
Πραθέντες, δεσμοῖσι τ' ἀεικελίοισι δεθέντες.

Οὕτω δημόσιον κακὸν ἔρχεται οἴκαδ' ἑκάστῳ.
Αὔλειοι δ' ἔτ' ἔχειν οὐκ ἐθέλουσι θύραι.
Ὑψηλὸν δ' ὑπὲρ ἕρκος ὑπέρθορεν, εὗρε δὲ πάντως
Εἰ γέ τις ἢ φεύγων ἐν μυχῷ, ἦ θαλάμῳ.
Ταῦτα διδάξαι θυμὸς Ἀθηναίους με κελεύει,
Ὡς κακὰ πλεῖστα πόλει δυσνομία παρέχει,
Εὐνομία δ' εὔκοσμα, καὶ ἄρτια πάντ' ἀποφαίνει
Καὶ θαμὰ τοῖς ἀδίκοις ἀμφιτίθησι πέδας.
Τραχέα λειαίνει, παύει κόρον, ὕβριν ἀμαυροῖ,
Αὐαίνει δ' ἄτης ἄνθεα φυόμενα.
Εὐθύνει δὲ δίκας σκολιάς, ὑπερήφανά τ' ἔργα
Πραΰνει, παύει δ' ἔργα διχοστασίης.
Παύει δ' ἀργαλέης ἔριδος χόλον, ἔστι δ' ὑπ' αὐτῆς
Πάντα κατ' ἀνθρώπους ἄρτια, καὶ πινυτά.

Ἀκούετε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι περὶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων οἷα σόλων λέγει, καὶ περὶ τῶν θεῶν, οὕς φησι τὴν πόλιν σώζειν; ἐγὼ δ' ἀεὶ μὲν ἀληθῆ τὸν λόγον τοῦτον ἡγοῦμαι καὶ βούλομαι, ὡς ἄρα οἱ θεοὶ σώζουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν, φόβον δέ τινα ἡγοῦμαι, καὶ βούλομαι, καὶ

τὰ νῦν συμβεβηκότα πάντα περὶ ταῖς ἀθήναις ταυ-ταισί, δαιμονίας τινὸς εὐνοίας ἔνδειγμα τῇ πόλει γεγενῆσθαι. σκοπεῖτε γάρ. ἄνθρωπος πολλὰ καὶ δεινὰ πρεσβεύσας, καὶ χώρας ἐκδεδωκὼς, ἐν αἷς τοὺς θεοὺς ὑφ' ὑμῶν καὶ τῶν συμμάχων τιμᾶσθαι προσῆκεν, ἠτίμωσεν ὑπακούσαντα τινὰ αὐτῷ κατήγορον. διὰ τί; ἵνα μήτε ἐλέου, μήτε συγγνώμης ἐφ' οἷς αὐτὸς ἠδίκησε, τύχῃ. ἀλλὰ καὶ κατηγορῶν ἐκείνου, κακῶς λέγειν προείλετο ἐμέ. καὶ πάλιν ἐν τῷ δήμῳ γραφὰς ἀκρίσειν, καὶ τοιαῦτα ἠπείλει, διὰ τί; ἵνα ὡς μετὰ πλείστης συγγνώμης, παρ' ὑμῶν, ὁ τὰ τούτου πονηρεύματα ἀκριβέστατα εἰδὼς ἐγὼ, καὶ παρηκολουθηκὼς ἅπασι, κατηγορῶ. ἀλλὰ καὶ διακρουόμενος πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον εἰσελθεῖν εἰς τοιοῦτον ὑπῆκται καιρὸν, ἐν ᾧ τῶν ἐπιόντων ἕνεκα εἰ μηδενὸς ἄλλου, οὐχ οἷόν τε, οὐδ' ἀσφαλὲς ὑμῖν δεδωροδοκηκότα τοῦτον ἀθῷον ἐᾶσαι. ἀεὶ μὲν γὰρ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι προσήκει μισεῖν, καὶ κολάζειν τοὺς προδότας καὶ δωροδόκους, μάλιστα δὲ νῦν ἐπὶ καιροῦ τούτου γένοιτ' ἂν, καὶ πάντας ὠφελήσειεν ἀνθρώπους κοινῇ. νόσημα γὰρ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι δεινὸν ἐμπέπτωκεν εἰς τὴν ἑλλάδα, καὶ χαλεπὸν καὶ πολλῆς τινος εὐτυχίας, καὶ τῆς παρ' ὑμῶν ἐπιμελείας δεόμενον. οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι γνωριμώτατοι, καὶ προεστάναι τῶν κοινῶν ἀξιούμενοι τὴν αὑτῶν προδιδόντες ἐλευθερίαν οἱ δυστυχεῖς, αὐθαίρετον αὑτοῖς ἐπάγονται δουλείαν, φιλίππῳ ξενίαν, καὶ ἑταιρείαν, καὶ φιλίαν, καὶ τοιαῦθ' ὑποκοριζόμενοι, οἱ δὲ λοιποί, καὶ τὰ κύρια ἅττα ποτ' ἐστὶν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων, οὓς ἔδει τούτους κολάζειν,

καὶ παραχρῆμα κεκτημέναι, τοσοῦτον ἀπέχουσι τοῦ τοιοῦ-
τόν τι ποιεῖν, ὥστε θαυμάζουσι, καὶ ζηλοῦσι. καὶ βούλοιτ'
ἂν αὐτὸς ἕκαστος τοιοῦτος εἶναι. καίτοι τουτὶ τὸ πρᾶγμα,
καὶ τὰ τοιαῦτα ζηλώματα, Θετταλῶν μὲν ὦ ἄνδρες
ἀθηναῖοι, μέχρι μὲν ἐχθὲς καὶ πρώην τὴν ἡγεμο-
νίαν, καὶ τὸ κοινὸν ἀξίωμα ἀπολωλέκει, νῦν δ' ἤδη καὶ
τὴν ἐλευθερίαν παραιρεῖται, τὰς γὰρ ἀκροπόλεις αὐ-
τῶν ἐνίων μακεδόνες φρουροῦσιν. εἰς πελοπόννησον δὲ
εἰσελθὸν τὰς ἐν ἤλιδι σφαγὰς πεποίηκε. καὶ τοσαύ-
της παρανομίας, καὶ μανίας ἐνέπλησε τοὺς ταλαιπώ-
ρους, ἐκείνους, ὥσθ' ἵνα ἀλλήλων ἄρχωσι, καὶ φιλίππῳ χα-
ρίζωνται, συγγενεῖς αὐτῶν, καὶ πολίτας μιαιφονεῖν.
καὶ οὐδ' ἐνταῦθ' ἕστηκεν, ἀλλ' εἰς ἀρκαδίαν εἰσελθὸν
πάντ' ἄνω καὶ κάτω τἀκεῖ πεποίηκε καὶ νῦν ἀρκά-
δων πολλοί, προσῆκον αὐτοῖς ἐπ' ἐλευθερίᾳ μέγιστον
φρονεῖν ὁμοίως ὑμῖν, μόνοι γὰρ ἁπάντων ὑμεῖς αὐτό-
χθονές ἐστε, κἀκεῖνοι, φίλιππον θαυμάζουσι, καὶ χαλκοῦν
ἱστᾶσι, καὶ στεφανοῦσι, καὶ τὸ τελευταῖον ἂν εἰς πελοπόννη-
σον ἴῃ, δέχεσθαι ταῖς πόλεσιν εἰσὶν ἐψηφισμένοι. ταὐ-
τὰ δὲ ταῦτα ἀργεῖοι. ταῦτα νὴ τὴν δήμητρα εἰ δεῖ μὴ
ληρεῖν, εὐλαβείας οὐ μικρᾶς δεῖται. ὡς βαδίζον γε κύ-
κλῳ, καὶ δεῦρο εἰσελήλυθεν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τὸ νό-
σημα τοῦτο. ἕως οὖν ἐστε ἐν ἀσφαλεῖ, φυλάξασθε, καὶ τοὺς
πρώτους εἰσαγαγόντας, ἀτιμώσατε. εἰ δὲ μή, σκοπεῖ-
τε, ὅπως μὴ τηνικαῦτα εὖ λέγεσθαι δόξει τὰ νῦν εἰρη-
μένα, ὅτε, οὐδ' ὅ,τι χρὴ ποιεῖν ἕξετε. οὐχ ὁρᾶτε ὡς ἐναρ-
γὲς ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ σαφὲς παράδειγμα οἱ
ταλαίπωροι γεγόνασιν ὀλύνθιοι; οἱ παρ' οὐδὲν οὕτως,

ὡς τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, ἀπηλλάκασιν οἱ δείλαιοι. ἔχοιτε
δ' ἂν ἐξετάσαι καθαρῶς ἐκ τῶν συμβεβηκότων αὐ=
τοῖς. ἐκεῖνοι γὰρ, ἡνίκα μὲν τετρακοσίους ἱππέας ἐκέ=
κτηντο μόνον, καὶ σύμπαντες οὐδὲν ἦσαν πλείους πεντα
κισχιλίων τὸν ἀριθμὸν, οὔπω χαλκιδέων πάντων εἰς ἓν
συνῳκισμένων, λακεδαιμονίων ἐπ' αὐτοὺς ἐλθόντων καὶ
πεζῇ καὶ ναυτικῇ πολλῇ δυνάμει. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ'
ὅτι γῆς, καὶ θαλάττης ἦρχον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, λακεδαι
μόνιοι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ἀλλ' ὅμως τηλικαύτης
ἐπ' αὐτοὺς ἐλθούσης δυνάμεως, οὔτε τὴν πόλιν, οὔτε
φρούριον οὐδὲν ἀπώλεσαν, ἀλλὰ καὶ μάχας πολλὰς ἐ=
κράτησαν, καὶ τρεῖς τῶν πολεμάρχων ἀπέκτειναν, καὶ
τὸ τελευταῖον, ὅπως ἐβούλοντο, οὕτω τὸν πόλεμον κα
τέθεντο. ἐπειδὴ δὲ δωροδοκεῖν ἤρξαντό τινες, καὶ δι'
ἀβελτηρίαν οἱ πολλοὶ, μᾶλλον δὲ διὰ δυστυχίαν, τού=
τους πιστοτέρους ἡγήσατο τῶν ὑπὲρ αὐτῶν λεγόντων,
καὶ λασθένης μὲν ἤρεψε τὴν οἰκίαν τοῖς ἐκ μακεδονίας
δοθεῖσι ξύλοις, εὐθυκράτης δὲ βοῦς ἔτρεφε πολλὰς τι=
μὴν οὐδενὶ δοὺς, ἕτερος δέ τις ἧκεν ἔχων πρόβατα, ἄλ
λος δέ τις, ἵππους, οἱ δὲ πολλοὶ καὶ καθ' ὧν ταῦτα ἐ=
γίγνετο, οὐχ ὅπως ὠργίζοντο, ἢ κολάζειν ἠξίουν τοὺς ταῦ
τα ποιοῦντας, ἀλλ' ἀπέβλεπον, ἐζήλουν, ἐτίμων, ἄν=
δρας ἡγοῦντο, ἐπειδὴ ταῦθ' οὕτω προήγετο καὶ τὸ δω
ροδοκεῖν ἐκράτησε, χιλίους μὲν ἱππέας κεκτημένοι,
πλείους δὲ ὄντες ἢ μύριοι, πάντας δὲ τοὺς περιχώρους
ἔχοντες συμμάχους, μυρίοις δὲ ξένοις καὶ τριήρεσι πεν=
τήκοντα ὑμῶν βοηθησάντων αὐτοῖς, καὶ ἔτι τῶν πολι
τῶν τετρακισχιλίοις, οὐδὲν αὐτοὺς τούτων ἠδυνήθη σῶ=

σαι, ἀλλὰ πρὶν ἐξελθεῖν ἐνιαυτὸν πολέμου, τὰς πόλεις ἁπάσας ἀπολωλέκεσαν τὰς ἐν τῇ χαλκιδικῇ οἱ προδιδόντες, καὶ φίλιππος οὐκ εἶχεν ὑπακούειν τοῖς προδιδοῦσιν, οὐδ' εἶχεν ὅ, τι πρῶτον λάβῃ. πεντακοσίους δ' ἱππέας προδοθέντας ὑπ' αὐτῶν τῶν* ἡγουμένων, ἔλαβεν αὐτοῖς ὅπλοις ὁ φίλιππος, ὅσους οὐδεὶς πώποτε ἄλλος ἀνθρώπων. καὶ οὔτε τὸν ἥλιον ᾐσχύνοντο οἱ ταῦτα ποιοῦντες, οὔτε τὴν γῆν πατρίδα οὖσαν ἐφ' ἧς ἕστασαν, οὔτε ἱερά, οὔτε τάφους οὔτε τὴν μετὰ ταῦτα γενησομένην αἰσχύνην ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἔργοις. οὕτως ἔκφρονας ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ παραπλῆγας τὸ δωροδοκεῖν ποιεῖ. ὑμᾶς οὖν ὑμᾶς εὖ φρονεῖν δεῖ τοὺς πολλούς, καὶ μὴ ἐπιτρέπειν τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ κολάζειν δημοσίᾳ, καὶ γὰρ ἂν καὶ ὑπερφυὲς εἴη, εἰ κατὰ μὲν τῶν ὀλυνθίους προδόντων, πολλά, καὶ δεινὰ ἐψηφίσασθε, τοὺς δὲ παρ' ὑμῖν αὐτοῖς ἀδικοῦντας, μὴ κολάζοντες φαίνοισθε. λέγε οὖν τὸ ψήφισμα τὸ περὶ τῶν ὀλυνθίων.

ψήφισμα.

Ταῦτα ὑμεῖς ὦ ἄνδρες δικασταί, ὀρθῶς καὶ καλῶς πᾶσιν ἕλλησί τε, καὶ βαρβάροις δοκεῖτε ἐψηφίσθαι, κατ' ἀνδρῶν προδοτῶν, καὶ θεοῖς ἐχθρῶν. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ δωροδοκεῖν πρότερον τοῦ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν ἐστί, καὶ δι' ἐκεῖνο καὶ τάδε πράττουσι τινές. ὃν ἂν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι δωροδοκοῦντα ἴδητε, τοῦτον καὶ προδότην εἶναι νομίζετε. εἰ δὲ ὁ μὲν καιρούς, ὁ δὲ πράγματα, ὁ δὲ στρατιώτας προδίδωσιν, ὧν ἂν ἕκαστος ὑμῶν, οἶμαι, κύριος γένηται, ταῦτα διαφθείρει, μισεῖν δὲ ὁμοίως τούτους ἅπαντας προσήκει. ἔστι δ' ὑμῖν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι περὶ

τούτων μόνοις πάντων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων οἰκείοις χρῆσθαι παραδείγμασι, καὶ τοὺς προγόνους οὓς ἐπαινεῖτε δικαίως, ἔργῳ μιμεῖσθαι, εἰ μὴ τὰς μάχας, μὴ δὲ τὰς στρατείας, μὴ δὲ τοὺς κινδύνους, ἐν οἷς ἦσαν ἐκεῖνοι λαμπροί, συμβαίνειν καιρὸς, ἀλλ' ἄγετε ἡσυχίαν ὑμεῖς ἐν τῷ παρόντι, ἀλλὰ τόγε εὖ φρονεῖν αὐτῶν μιμεῖσθε, τούτου γὰρ πανταχοῦ χρεία, καὶ οὐδὲν ἐστὶ πραγματωδέστερον, οὐδ' ὀχληρότερον τὸ καλῶς φρονεῖν τοῦ κακῶς. ἀλλ' ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ νυνὶ καθήμενος ὑμῶν ἕκαστος, ἂν μὲν ἃ χρὴ γιγνώσκῃ περὶ τῶν πραγμάτων, καὶ ψηφίζηται, βελτίω τὰ κοινὰ ποιήσει τῇ πόλει, καὶ ἄξια τῶν προγόνων πράξει. ἂν δ' ἃ μὴ δεῖ, φαυλότερα καὶ ἀνάξια τῶν προγόνων ποιήσει. τί οὖν ἐκεῖνοι περὶ τούτων ἐφρόνουν; ταυτὶ λαβὼν ἀνάγνωθι γραμματεῦ. δεῖ γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι, ὅτι ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἔργοις ῥαθυμεῖτε, ὧν θάνατον κατεγνώκασιν οἱ πρόγονοι. Λέγε ταῦτα.

Γράμματα ἐκ λογῆς.

Ἀκούετε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τῶν γραμμάτων λεγόντων, ἄρθμιον τὸν πυθώνακτος τὸν ζελείτην ἐχθρὸν εἶναι καὶ πολέμιον τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων, καὶ τῶν συμμάχων, αὐτὸν καὶ γένος ἅπαν. διὰ τί; ὅτι τὸν χρυσὸν, ἐκ τῶν βαρβάρων εἰς τοὺς ἕλληνας ἤγαγεν. οὐκοῦν ἔστιν ὡς ἔοικεν ἐκ τούτων ἰδεῖν, ὅτι οἱ πρόγονοι μὲν ὑμῶν, ὅπως μὴ δὲ ἄλλος ἀνθρώπων μηδεὶς ἐπὶ χρήμασιν, μηδὲν ἐργάσηται κακὸν τὴν ἑλλάδα, ἐφρόντιζον. ὑμεῖς δὲ οὐδὲ τὴν πόλιν αὐτὴν ὅπως μηδεὶς τῶν πολιτῶν ἀδικήσει, προορᾶσθε, μὴ δι' ἀλλ' ὅπως ἔτυχε, ταῦτα τὰ γράμμα-

τα ἕστηκεν; ἀλλ' ὅλης οὔσης ἱερᾶς τῆς ἀκροπόλεως ταυτησὶ καὶ πολλὴν εὐρυχωρίαν ἐχούσης παρὰ τὴν χαλκῆν τὴν μεγάλην ἀθηνᾶν ἐν δεξιᾷ ἕστηκεν, ἣν ἀριστεῖον ἡ πόλις τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους πολέμου δόντων ἑλλήνων τὰ χρήματα ταῦτα ἀνέθηκε. τότε μὲν τοίνυν οὕτω σεμνὸν ἦν τὸ δίκαιον, καὶ τὸ κολάζειν τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας ἔντιμον, ὥστε τῆς αὐτῆς ἠξιοῦτο στάσεως τό, τε ἀριστεῖον τῆς θεοῦ, καὶ αἱ κατὰ τῶν τὰ τοιαῦτα ἀδικούντων τιμωρίαι. νῦν δέ, γέλως, ἄδεια, αἰσχύνη, εἰ μὴ τὴν ἄγαν ταύτην ἐξουσίαν σχήσετε νῦν ὑμεῖς. νομίζω τοίνυν ὑμᾶς ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, οὐ καθ' ἕν τι μόνον τοὺς προγόνους μιμουμένους ὀρθῶς ἂν ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ πάντα, ὅσα ἔπραττον ἐφεξῆς. ἐκεῖνοι τοίνυν ὡς ἅπαντες εὖ οἶδ' ὅτι τὸν λόγον τοῦτον ἀκηκόατε, καλλίαν τὸν ἱππονίκου ταύτην τὴν ὑπὸ πάντων θρυλουμένην εἰρήνην πρεσβεύσαντα, ἵππου μὲν δρόμον ἡμέρας πεζῇ μὴ καταβαίνειν ἐπὶ τὴν θάλατταν βασιλέα, ἐντὸς δὲ χελιδονέων καὶ κυανέων πλοίῳ μακρῷ μὴ πλεῖν, ὅτι δῶρα λαβεῖν ἔδοξε πρεσβεύσας, μικροῦ μὲν ἀπέκτειναν, ἐν δὲ ταῖς εὐθύναις πεντήκοντα ἔπραξαν τάλαντα. καίτοι καλλίω ταύτης εἰρήνην οὔτε πρότερον, οὐδ' ὕστερον οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν ἔχοι πεποιημένην τὴν πόλιν. ἀλλ' οὐ τοῦτ' ἐσκόπουν. τούτου μὲν γὰρ ἡγοῦντο τὴν ἑαυτῶν ἀρετὴν, καὶ τὴν τῆς πόλεως δόξαν, αἰτίαν εἶναι. τοῦ δὲ προῖκα, ἢ μή, τὸν τρόπον τοῦ πρεσβευτοῦ. τοῦτον οὖν δίκαιον ἠξίουν παρέχεσθαι καὶ ἀδωροδόκητον τὸν προσιόντα τοῖς κοινοῖς. ἐκεῖνοι μὲν οὖν οὕτως ἐχθρὸν ἡγοῦντο τὸ δωροδοκεῖν καὶ ἀλυσιτελὲς

τῇ πόλει, ὥστε μήτ' ἐπὶ πράξεως μηδεμιᾶς, μήτε ἐπ' ἀνδρὸς ἐᾶν γίγνεσθαι, ὑμεῖς δὲ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τὴν αὐτὴν εἰρήνην ἑωρακότες τὰ μὲν τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων τείχη καθῃρηκυῖαν, τὰς δὲ τῶν πρέσβεων οἰκίας οἰκοδομοῦσαν, καὶ τὰ μὲν τῆς πόλεως κτήματα ἀφῃρημένην, τούτοις δ' ἃ μηδὲ ὄναρ ἤλπισαν πώποτε, κτησαμένην, οὐκ αὐτοὶ τούτους ἀπεκτείνατε, ἀλλὰ κατηγόρου προσδεῖσθε καὶ λόγῳ κρίνετε, ὧν ἔργῳ τὰ ἀδικήματα πάντες ὁρῶσιν. Οὐ τοίνυν τὰ παλαιὰ ἄν τις ἔχοι μόνον εἰπεῖν, καὶ διὰ τούτων τῶν παραδειγμάτων ὑμᾶς ἐπὶ τιμωρίαν παρακαλέσαι, ἀλλ' ἐφ' ὑμῶν τουτωνὶ τῶν ἔτι ζώντων ἀνθρώπων πολλοὶ δίκην δεδώκασιν, ὧν ἐγὼ τοὺς μὲν ἄλλους παραλείψω, τῶν δ' ἐκ πρεσβείας, ἣ πολὺ ταύτης ἐλάττω κακὰ τὴν πόλιν εἴργασται, θανάτῳ ζημιωθέντων, ἑνὸς ἢ δυοῖν ἐπιμνησθήσομαι. Καί μοι λέγε τουτὶ τὸ ψήφισμα λαβών.

Ψήφισμα.

Κατὰ τουτὶ τὸ ψήφισμα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τῶν πρέσβεων ἐκείνων ὑμεῖς θάνατον κατέγνωκατε, ὧν εἷς ἦν ἐπικράτης, ἀνὴρ ὡς ἐγὼ τῶν πρεσβυτέρων ἀκούω, σπουδαῖος, καὶ πολλὰ χρήσιμος τῇ πόλει. καὶ τῶν ἐκ πειραιῶς καταγαγόντων τὸν δῆμον, καὶ ἄλλως δημοτικός. ἀλλ' ὅμως οὐδὲν αὐτὸν ὠφέλησε τοῦτο, δικαίως, οὐ γὰρ ἐφ' ἡμισείας χρηστὸν εἶναι δεῖ τὸν τὰ τηλικαῦτα διοικεῖν ἀξιοῦντα, οὐδὲ τὸ πιστευθῆναι προσλαβόντα παρ' ὑμῶν, εἰς τὸ μείζω δύνασθαι κακουργεῖν καταχρῆσθαι, ἀλλ' ἁπλῶς μηδὲν ὑμᾶς ἀδικεῖν ἑκόντα. εἰ τοίνυν τί

τούτων ἄπρακτον ἐστὶ τούτοις ἐφ' οἷς ἐκείνων θάνατος κατέγνωσται, ἐμὲ ἀποκτείνατε ἤδη. σκοπεῖτε γάρ. ἐπειδὴ παρὰ τὰ γράμματα, φησιν, ἐπρέσβευσαν ἐκεῖνοι, καὶ τὸ ψήφισμα. καὶ τοῦτ' ἐστὶ τῶν ἐγκλημάτων τὸ πρῶτον. οὗτοι δὲ οὐ παρὰ τὰ γράμματα; οὐ τὸ μὲν ψήφισμα ἀθηναίοις, καὶ τοῖς ἀθηναίων συμμάχοις εἶναι κελεύει τὴν εἰρήνην, οὗτοι δὲ φωκέας ἐκσπόνδους ἀπέφηναν; οὐ τὸ μὲν ψήφισμα τοὺς ἄρχοντας ὁρκοῦν τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν, οὗτοι δὲ οὓς ὁ φίλιππος αὐτοῖς προσέπεμψε, τούτους ὥρκισαν; οὐ τὸ μὲν ψήφισμα οὐδαμοῦ μόνους ἐντυγχάνειν φιλίππῳ, οὗτοι δ' οὐδὲν ἐπαύσαντο ἰδίᾳ χρηματίζοντες; καὶ ἠλέγχθησάν τινες αὐτῶν ἐν τῇ βουλῇ οὐ τἀληθῆ ἀπαγγέλλοντες, οὗτοι δέ γε καὶ ἐν τῷ δήμῳ, καὶ ὑπὸ τοῦ; τοῦτο γάρ ἐστι τὸ λαμπρὸν, ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων. οἷς γὰρ ἀπήγγειλαν οὗτοι, πάντα δήπου γέγονε τἀναντία. οὐ δὲ ἐπιστέλλοντές, φησι, τἀληθῆ. οὐκοῦν οὐδ' οὗτοι, καὶ καταψευδόμενοι τῶν συμμάχων, καὶ δῶρα λαμβάνοντες. ἀντὶ μὲν τοίνυν τοῦ καταψεύδεσθαι, παντελῶς ἀπολωλεκότες. πολλῷ δὲ δήπου τοῦτο τοῦ καταψεύσασθαι δεινότερον. ἀλλὰ μὴν, ὑπέρ γε τοῦ δῶρα εἰληφέναι, εἰ μὲν ἠρνοῦντο, ἐξελέγχειν τὸ λοιπὸν ἂν ἦν. ἐπειδὴ δὲ* ὡμολόγουν, ἀπάγειν δήπου προσῆκε. τί οὖν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τούτων οὕτως ἐχόντων, ὑμεῖς ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν ὄντες, οἱ δὲ, καί τινες αὐτῶν ἔτι ζῶντες ὑπομενεῖτε τὸν μὲν εὐεργέτην τοῦ δήμου καὶ τὸν ἐκ πειραιῶς ἐπικράτην ἐκπεσεῖν καὶ κολασθῆναι, καὶ πάλιν πρώην θρασύβουλον ἐκεῖνον τὸν θρασυβούλου τοῦ δημοτικοῦ υἱὸν,

καὶ τὸν ἀπὸ φυλῆς καταγαγόντας τὸν δῆμον, τάλαντα δέκα ὠφληκέναι, καὶ τῶν ἀφ' Ἁρμοδίου, καὶ Ἀριστογείτονος, καὶ τῶν τὰ μέγιστα ἀγαθὰ ὑμᾶς ἐργασαμένων, οὓς νόμῳ διὰ τὰς εὐεργεσίας, ἃς ὑπῆρξαν εἰς ὑμᾶς, ἐν ἅπασι τοῖς ἱεροῖς, ἐπὶ ταῖς θυσίαις, σπονδῶν, καὶ κρατήρων κοινωνοὺς πεποίησθε, καὶ ᾄδετε, καὶ τιμᾶτε ἐξ ἴσου τοῖς ἥρωσι, καὶ τοῖς θεοῖς, τούτους μὲν πάντας τὴν ἐκ τῶν νόμων δίκην ὑπεσχηκέναι, καὶ μήτε συγγνώμην, μήτε ἔλεον, μήτε παιδία κλάοντα ὁμώνυμα τῶν εὐεργετῶν, μήτ' ἄλλο μηδὲν αὐτοὺς ὠφεληκέναι· τὸν δὲ ἀτρομήτου τοῦ γραμματιστοῦ, καὶ γλαυκοθέας τῆς τοὺς θιάσους συναγούσης, ἐφ' οἷς ἑτέρα τέθνηκεν ἱέρεια, τοῦτον ὑμεῖς λαβόντες τὸν τῶν τοιούτων, τὸν οὐδὲ καθ' ἓν χρήσιμον τῇ πόλει, οὐκ αὐτὸν, οὐ πατέρα, οὐκ ἄλλον οὐδένα τῶν τούτου, ἀφήσετε; ποῖος γὰρ ἵππος, ποία τριήρης, ποία στρατεία, ποία χορηγία, τίς χορὸς, τίς λειτουργία, τίς εἰσφορὰ, τίς εὔνοια, ποῖος κίνδυνος, τί τούτων ἁπάντων ἐν παντὶ χρόνῳ γέγονε παρὰ τούτων τῇ πόλει; καίτοι, κἂν εἰ ταῦτα πάντα ὑπῆρχεν, ἐκεῖνο δὲ μὴ προσῆν, τὸ, δικαίως, καὶ προῖκα πεπρεσβευκέναι, ἀπολωλέναι δήπου προσῆκεν αὐτόν. εἰ δὲ μήτε ταῦτα, μήτε ἐκεῖνα, οὐ τιμωρήσεσθε; οὐκ ἀναμνησθήσεσθε, ὧν οὗτος κατηγορῶν ἔλεγε τιμάρχου; ὡς οὐδὲν ἐστὶν ὄφελος πόλεως, ἥτις μὴ νεῦρα ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἔχει· οὐδὲ πολιτείας, ἐν ᾗ συγγνώμη καὶ παραγγελία τῶν νόμων μεῖζον ἰσχύουσιν. οὐ δὲ ἐλεεῖν ὑμᾶς οὔτε τὴν μητέρα δεῖν τὴν τιμάρχου γραῦν γυναῖκα, οὔτε τὰ παιδία, οὔτε ἄλλον οὐδένα, ἀλλ' ἐκεῖνο ὁρᾶν, ὅτι εἰ προήσεσθε

τὰ τῶν νόμων, καὶ τὰ τῆς πολιτείας, οὐχ εὑρήσετε τοὺς ὑμᾶς αὐτοὺς ἐλεήσοντας. ἀλλ' ὁ μὲν ταλαίπωρος ἄνθρωπος ἠτίμωται, ὅτι τοῦτον εἶδεν ἀδικοῦντα. τούτῳ δ' ἀθώῳ δώσετε εἶναι; διὰ τί; εἰ γὰρ παρὰ τῶν εἰς ἑαυτοὺς ἐξαμαρτανόντων τηλικαύτην ἠξίωσε δίκην αἰσχίνης λαβεῖν, παρὰ τῶν εἰς τὰ τῆς πόλεως τηλικαῦτα ἡμαρτηκότων, ὧν εἷς οὗτος ὢν ἐξελέγχεται, πηλίκην ὑμᾶς προσήκει λαβεῖν τοὺς ὀμωμοκότας καὶ δικάζοντας; νὴ δί', οἱ νέοι γὰρ* ὑμῖν δι' ἐκεῖνον ἔσονται τὸν ἀγῶνα βελτίους. οὐκοῦν καὶ διὰ τόνδε οἱ πολιτευόμενοι, δι' ὧν τὰ μέγιστα κινδυνεύεται τῇ πόλει. προσήκει δὲ καὶ τούτων φροντίζειν. Ἵνα τοίνυν εἰδῆτε, ὅτι καὶ τοῦτον ἀπώλεσε τὸν τίμαρχον, οὐ μὰ Δία οὐχὶ τῶν ὑμετέρων παίδων, ὅπως ἔσονται σώφρονες προορῶν, εἰσὶ γὰρ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ νῦν σώφρονες, μὴ γὰρ οὕτω γένοιτο κακῶς τῇ πόλει, ὥστε ἀφοβήτου καὶ αἰσχίνου σωφρονιστῶν δεηθῆναι τοὺς νεωτέρους, ἀλλ' ὅτι βουλεύων ἔγραψεν, ἄν τις ὡς Φίλιππον ὅπλα ἄγων ἁλῷ, ἢ σκεύη ἢ τριηρικὰ θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν. σημεῖον δέ, πόσον γὰρ ἐδημηγόρει χρόνον τίμαρχος; πολύν. οὐκοῦν τοῦτον ἦν αἰσχίνης ἅπαντα ἐν τῇ πόλει, καὶ οὐδεπώποτε ἠγανάκτησεν, οὐδὲ δεινὸν ἡγήσατο εἶναι τὸ πρᾶγμα, εἰ ὁ τοιοῦτος λέγει, ἕως εἰς μακεδονίαν ἐλθὼν, ἑαυτὸν ἐμίσθωσε. Λέγε δή μοι τὸ ψήφισμα λαβὼν αὐτὸ τοῦ τιμάρχου.

Ψήφισμα.

Ο μὲν τοίνυν ὑπὲρ ὑμῶν γράψας, μὴ ἄγειν ἐν τῷ πολέμῳ πρὸς Φίλιππον ὅπλα, εἰ δὲ μή, θανάτῳ ζημιοῦσθαι, ἀπόλωλε, καὶ ὕβρισται, ὁ δὲ καὶ τὰ τῶν ὑμετέρων

συμμάχων ὅπλα ἐκείνῳ παραδοὺς οὑτοσί, κατηγορεῖ, καὶ
περὶ πορνείας ἐλέγχειν, ὦ γῆ καὶ θεοί, δυοῖν μὲν κηδε=
σταῖν παρεστηκότοιν, οὓς ἰδόντες ἂν ὑμεῖς ἀνεκραγοιτε,
νικίου τε τοῦ βδελυροῦ, ὃς ἑαυτὸν ἐμίσθωσεν εἰς αἴγυπτον
χαβρίᾳ, καὶ τοῦ καταράτου κηρυβίωνος, ὃς ἐν ταῖς
πομπαῖς ἄνευ τοῦ προσωπείου κωμάζει. καὶ τί ταῦτα;
ἀλλὰ τὸν ἀδελφὸν ὁρῶν ἀφόβητον. ἀλλὰ δῆτα ἄνω πο
ταμῶν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ πάντες ὅσοι οἱ περὶ πορνείας
ἐρρύησαν λόγοι. καὶ μὴν εἰς ὅσην ἀτιμίαν τὴν πόλιν ὑ=
μῶν ἡ τούτου πονηρία, καὶ ψευδολογία καταστήσασα ἔχει,
πάντα τὰ ἄλλα ἀφεὶς, ὃ πάντες ὑμεῖς ἴστε, ἐρῶ. πρό=
τερον μὲν γὰρ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τί παρ' ὑμῖν ἐψή=
φισται, τοῦτ' ἐπετήρουν οἱ ἄλλοι πάντες ἕλληνες. νῦν
δὲ δὴ περιερχόμεθα ἡμεῖς, τί δέδοκται τοῖς ἄλλοις σκο
ποῦντες καὶ ὠτακουστοῦντες, τί τὰ τῶν ἀρκάδων;
τί τὰ τῶν ἀμφικτυόνων; ποῖ πάρεισι φίλιππος; ζῇ,
ἢ τέθνηκεν; οὐ τοιαῦτα ποιοῦμεν; ἐγὼ δὲ οὐ δέδοικα, εἰ φί
λιππος ζῇ, ἀλλ' εἰ τῆς πόλεως τέθνηκε τὸ τοὺς ἀδικοῦν=
τας μισεῖν, καὶ τιμωρεῖσθαι. οὐδὲ φοβεῖ με φίλιππος, ἂν
τὰ παρ' ὑμῶν ὑγιαίνῃ, ἀλλ' εἰ παρ' ὑμῖν ἄδεια γενήσε
ται τοῖς παρ' ἐκείνου μισθαρνεῖν βουλομένοις, καὶ συνε=
ροῦσί τινες τούτοις τῶν ὑφ' ὑμῶν πεπιστευμένων, καὶ
πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ἀρνούμενοι μὴ πράττειν
ὑπὲρ φιλίππου, νῦν ἀναβήσονται. ταῦτα φοβεῖ με. τί
γὰρ δήποτε εὔβουλε ἡγησίλεῳ μὲν κρινομένῳ, ὃς ἀνε
ψιός σοί ἐστι, καὶ θρασυβούλῳ πρῴην τῷ νικηράτου θείῳ,
ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης ψήφου οὐδ' ὑπακοῦσαι καλούμε=
νος ἠθέλησας; εἰς δὲ τὸ τίμημα ἀναβὰς ὑπὲρ μὲν ἐκεί

μων τοῦ δ' ὅλου ἔλεγχος, ἐδέου δὲ τῶν δικαστῶν συγγνώμην ἔχειν; εἶτα ὑπὲρ μὲν συγγενῶν καὶ ἀναγκαίων ἀνθρώπων οὐκ ἀναβαίνεις, ὑπὲρ αἰσχίνου δὲ ἀναβήσει; ὃς ἡνίκα ἔκρινεν ἀριστοφῶν φιλόνικον, καὶ δι' ἐκείνου τῶν σοὶ πεπραγμένων κατηγόρει, συγκατηγόρει μετ' ἐκείνου σοῦ, καὶ τῶν ἐχθρῶν τῶν σῶν εἷς ἐξητάζετο. ἐπειδὴ δὲ σὺ μὲν τουτουσὶ διαδεξάμενος, καὶ φήσας καταβαίνειν εἰς πειραιᾶ δεῖν ἤδη, καὶ χρήματα εἰσφέρειν, καὶ τὰ θεωρικὰ στρατιωτικὰ ποιεῖν, ἢ χειροτονεῖν ἃ συνεῖπε μὲν οὗτος, ἔγραψε δὲ ὁ βδελυρὸς φιλοκράτης, ἐξ ὧν ἀντὶ καλῆς αἰσχρὰν συνέβη γενέσθαι τὴν εἰρήνην, οὗτοι δ' ἐπειδὴ τοῖς μετὰ ταῦτα ἀδικήμασι πάντα ἀπολωλέκασι, τηνικαῦτα διήλλαξαι; καὶ ἐν μὲν τῷ δήμῳ * κατηγορῶν φιλίππου καὶ ἐπὶ τῶν παίδων ὤμνυες, ἦ μὴν ἀπολωλέναι φίλιππον, ἂν βούλησθε, νῦν δὲ βοηθήσεις τούτῳ; πῶς οὖν ἀπολεῖται, ὅταν τοὺς παρ' ἐκείνου δωροδοκοῦντας σὺ σώζῃς; τί γὰρ δήποτε μοιροκλέα μὲν ἔκρινας, εἰ παρὰ τῶν μέταλλα ἐωνημένων εἴκοσιν ἐξέλεξε δραχμὰς παρ' ἑκάστου, καὶ κηφισοφῶντα γραφὴν ἱερῶν χρημάτων ἐδίωκες, εἰ φησὶν ὕστερον ἡμέραις τρισὶ τὴν τράπεζαν ἔθηκεν ἑπτὰ μνᾶς, τοὺς δ' ἔχοντας ὁμολογοῦντας ἐξελεγχομένους ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐπὶ τῷ τῶν συμμάχων ὀλέθρῳ ταῦτα πεποιηκότας, τούτους οὐ κρίνεις, ἀλλὰ καὶ σώζειν κελεύεις; καὶ μὴν, ὅτι ταῦτα μὲν ἐστὶ φοβερὰ, καὶ προνοίας καὶ φυλακῆς πολλῆς δεόμενα, ἐφ' οἷς δὲ ἐκείνους σὺ ἔκρινας, γέλως, ἐκεῖθεν ὄψεσθε. ἦσάν τινες ἐν ἤλιδι κλέπτοντες τὰ κοινά τινες, καὶ μάλα εἰκός γε. ἔστιν οὖν ὅστις με-

τέχειν αὐτόθι νῦν τούτων τοῦ καταλῦσαι τὸν δῆμον; οὐδὲ εἷς. τί δέ; ἦσαν ὅτε ἦν ὄλυνθος, τοιοῦτοί τινες ἄλλοι; ἐγὼ μὲν οἶμαι. ἆρ' οὖν διὰ τούτους ἀπώλετο ὄλυνθος; οὔ. τί οὖν; μεγάροις οὐκ οἴεσθ' εἶναί τινα κλέπτην, καὶ παρεκλέγοντα τὰ κοινά; ἀνάγκη καὶ πέφηνε. τίς οὖν αἴτιος αὐτόθι νῦν τούτων συμβεβηκότων πραγμάτων. οὐδὲ εἷς. ἀλλὰ ποῖοι, καὶ τίνες εἰσὶν οἱ τὰ τηλικαῦτα, καὶ τοιαῦτα ἀδικοῦντες, οἱ νομίζοντες αὑτοὺς ἀξιόχρεως εἶναι τοῦ φιλίππου ξένοι, καὶ φίλοι προσαγορεύεσθαι, οἱ στρατηγιῶντες, καὶ προστασίας ἀξιούμενοι, οἱ μείζους τῶν πολλῶν οἰόμενοι δεῖν εἶναι. οὐ περίλαος ἐκρίνετο ϛάγχος ἐν τοῖς μεγάροις ἐν τοῖς τριακοσίοις, ὅτι πρὸς φίλιππον ἀφίκετο, καὶ παρελθὼν πτοιόδωρος αὐτὸν ἐξῃτήσατο καὶ πλούτῳ, καὶ γένει, καὶ δόξῃ πρῶτος μεγαρέων, καὶ πάλιν ὡς φίλιππον ἐξέπεμψε; καὶ μετὰ ταῦτα ὁ μὲν ἧκεν ἄγων τοὺς ξένους, ὁ δ' ἔνδον ἐτύρευε τοιαῦτα; οὐ γάρ ἐστιν οὐκ ἔστιν ὅ, τι τῶν πάντων μᾶλλον εὐλαβεῖσθαι δεῖ, ἢ τὸ, μείζω τινὰ τῶν πολλῶν ἐᾶν γίγνεσθαι. μή μοι σωζέσθω, μηδ' ἀπολλύσθω μηδείς, ὃν ἂν ὁ δεῖνα βούληται, ἀλλ' ὃν ἂν τὰ πεπραγμένα σώζῃ. καὶ τοὐναντίον τούτῳ τῆς προσηκούσης ψήφου παρ' ὑμῶν ὑπαρχέτω τυγχάνειν. τοῦτο γάρ ἐστι δημοτικόν. ἔτι τοίνυν πολλοὶ παρ' ὑμῖν ἐνίοτε καιρῶν γεγόνασιν ἰσχυροί. καλλίστρατος ἐκεῖνος, αὖθις ἀριστοφῶν, διόφαντος, τούτων ἕτεροι πρότερον. ἀλλὰ ποῦ τούτων ἕκαστος ἐπρώτευεν; ἐν τῷ δήμῳ. ἐν δὲ τοῖς δικαστηρίοις οὐδείς πω μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας ὑμῶν, οὐδὲ τῶν νόμων, οὐδὲ τῶν ὅρκων κρείττων γέγονε. μὴ τοίνυν μηδὲ νῦν

ἴσον ἐάσητε. ὅτι γὰρ ταῦτα φυλάττοισθε ἂν εἰκότως μᾶλλον ὑμεῖς, ἢ τούτοις πιστεύοιτε, τῶν θεῶν ὑμῖν μαντείαν ἀναγνώσομαι, οἵπερ ἀεὶ σώζουσι τὴν πόλιν πολλῷ* τῶν προεστηκότων μᾶλλον. Λέγε τὰς μαντείας.

Μαντεῖαι.

Ακούετε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τῶν θεῶν οἷα ὑμῖν προλέγουσιν; εἰ μὲν τοίνυν πολεμούντων ὑμῶν ταῦτ᾽ ἀνῃρήκασι, τοὺς στρατηγοὺς λέγουσι, φυλάττεσθαι, πολέμου γὰρ εἰσιν ἡγεμόνες οἱ στρατηγοί. εἰ δὲ πεποιημένων εἰρήνην, τοὺς ἐπὶ τῆς πολιτείας ἐφεστηκότας. οὗτοι γὰρ ἡγοῦνται, τούτοις πείθεσθε ὑμεῖς, ὑπὸ τούτων δέος ἐστὶ μὴ παρακρουσθῆτε. καὶ τὴν πόλιν δεῖν συνέχειν φησὶν ἡ μαντεία, ὅπως ἂν μίαν γνώμην ἔχωσιν ἅπαντες, καὶ μὴ τοῖς ἐχθροῖς ἡδονὴν ποιῶσι. πότερον οὖν οἴεσθ᾽ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τὸν τοσαῦτα κακὰ εἰργασμένον, σωθέντα, ἢ δίκην δόντα ἡδονὴν Φιλίππῳ ποιῆσαι; ἐγὼ μὲν οἶμαι σωθέντα. φησὶ δέ γε ἡ μαντεία ἀεὶ δεῖν ὅπως ἂν μὴ χαίρωσιν οἱ ἐχθροὶ ποιεῖν. ἅπασι τοίνυν μιᾷ γνώμῃ παρακελεύεται κολάζειν τοὺς ὑπηρετηκότας τι τοῖς ἐχθροῖς, ὁ ζεὺς, ἡ διώνη, πάντες οἱ θεοί, ἔξωθεν οἱ ἐπιβουλεύοντες, ἔνδοθεν δὲ οἱ συμπράττοντες. οὐκοῦν τῶν ἐπιβουλευόντων μὲν ἔργον, τὸ διδόναι, τῶν συμπραττόντων δὲ, λαμβάνειν, καὶ τοὺς εἰληφότας ἐκσώζειν. Ετι τοίνυν κἂν ἀπ᾽ ἀνθρωπίνου λογισμοῦ τοῦτ᾽ ἴδοι τίς, ὅτι πάντων ἐχθρότατον καὶ φοβερώτατον, τὸ τὸν προεστηκότα ἐᾶν οἰκεῖον γίγνε=

θαι τοῖς μὴ τῶν αὐτῶν ἐπιθυμοῦσι τῷ δήμῳ. τίσι γὰρ
τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς γέγονε Φίλιππος ἁπάν-
των, καὶ τίσι τὰ μέγιστα κατείργασται τῶν πεπραγ-
μένων, σκέψασθε, καὶ παρὰ τῶν πωλούντων τὰς πρά-
ξεις ὠνεῖσθαι, τῷ τοὺς προεστηκότας ἐν ταῖς πόλεσι δια-
φθείρειν, καὶ ἐπαίρειν τούτους. ταῦτα τοίνυν ἐφ' ὑ-
μῖν ἐστιν ἀμφότερα, ἐὰν βούλησθε ἀχρεῖα ποιῆσαι τή-
μερον, ἐὰν τῶν μὲν, μὴ ἐθέλητε ἀκούειν τοῖς τοιούτοις
συνηγορούντων, ἀλλ' ἀποδείξητε ἀκύρους ὄντας ὑμῶν,
νῦν γὰρ φασὶν εἶναι κύριοι, τὸν δὲ πεπρακότα ἑαυτὸν
κολάσητε, καὶ τοῦτο ἅπαντες ἴδωσι. παντὶ μὲν γὰρ
εἰκότως ἂν ὀργισθείητε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τοιαῦτα
πεποιηκότι, καὶ προδεδωκότι, συμμάχους, καὶ φί-
λους, καὶ καιρούς, μεθ' ὧν καλῶς, ἢ κακῶς ἑκάστοις ἔχει τὰ
πάντα, οὐ μὴν οὐδενὶ μᾶλλον * οὐδὲ δικαιότερον ἢ τούτῳ.
ὃς γὰρ ἑαυτὸν τάξας τῶν ἀπιστούντων εἶναι Φιλίππῳ,
καὶ μόνος καὶ πρῶτος ἰδὼν, ὅτι κοινὸς ἐχθρὸς ἐκεῖνός
ἐστιν ἁπάντων τῶν ἑλλήνων, ηὐτομόλησε καὶ προὔδω-
κε καὶ γέγονεν ἐξαίφνης ὑπὲρ Φιλίππου, πῶς οὐ πολ-
λάκις ἐστὶν οὗτος ἄξιος ἀπολωλέναι; ἀλλὰ μὴν, ὅτι ταῦ-
τα οὕτως ἔχει, αὐτὸς οὐχ οἷός τε ἀντειπεῖν ἔσται. τίς γάρ
ἐστιν ὁ τὸν ἴσχανδρον προσάγων ὑμῖν τὸ κατ' ἀρχὰς, ὃν
παρὰ τῶν ἐν ἀρκαδίᾳ φίλων τῇ πόλει δεῦρο ἥκειν
ἔφη; τίς ὁ συσκευάζεσθαι τὴν ἑλλάδα καὶ πελοπόν-
νησον φίλιππον βοῶν, ὑμᾶς δὲ καθεύδειν; τίς ὁ τοὺς κα-
λοὺς καὶ μακροὺς καὶ πολλοὺς λόγους ἐκείνους δημηγο-
ρῶν, καὶ τὸ μιλτιάδου καὶ θεμιστοκλέους ψήφισμα ἀνα
γινώσκων, καὶ τὸν ἐν τῷ τῆς ἀγλαύρου τῶν ἐφήβων

ὅρκον οὐκ οὗτος; τίς ὁ πείσας ὑμᾶς μόνον οὐκ ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλατταν πρεσβείας πέμπειν, ὡς ἐπιβου=λευομένης μὲν ὑπὸ φιλίππου τῆς ἑλλάδος, ὑμῖν δὲ προσῆκον προορᾶν ταῦτα, καὶ μὴ προΐεσθαι τὰ τῶν ἐλ=λήνων; οὐχ ὁ μὲν γράφων τὸ ψήφισμα εὔβουλος ἦν, ὁ δὲ πρεσβεύων εἰς πελοπόννησον αἰσχίνης οὑτοσί; ἐλ=θὼν δὲ ἐκεῖσε ἅττα μέν ποτε διελέχθη καὶ ἐδημηγό=ρησεν, αὐτὸς ἂν εἰδείη, ἃ δ' ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς, ὑμεῖς οἶδ' ὅτι μέμνησθε πάντες. βάρβαρόν τε γὰρ πολλάκις καὶ ἀλάστορα τὸν φίλιππον ἀποκαλῶν, ἐδημηγόρει, καὶ τοὺς ἀρκάδας ὑμῖν ἀπήγγειλεν, ὡς ἔχαιρον, εἰ προσέχει τοῖς πράγμασιν ἤδη, καὶ ἐγείρεται ἡ τῶν ἀθηναίων πόλις. ὃ δὲ πάντων μάλιστα ἀγανακτῆσαι ἔφη, συν=τυχεῖν γὰρ ἀπιὼν ἀτρεστίδᾳ παρὰ φιλίππου πορευο=μένῳ, καὶ μετ' αὐτοῦ γύναια καὶ παιδάρια ὡς τριάκον=τα βαδίζειν, αὐτὸς δὲ θαυμάσας ἐρέσθαι τινὰ τῶν ὁδοι=πόρων, τίς ὁ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ τίς ὁ ὄχλος ὁ μετ' αὐτοῦ; ἐπειδὴ δὲ ἀκοῦσαι ὅτι ἀτρεστίδας παρὰ φιλίππου τῶν ὀλυνθίων αἰχμάλωτα* δωρεὰν ταῦτα ἔχων ἀπέρ=χεται, δεινόν αὐτῷ τι δόξαι, καὶ δακρῦσαι, καὶ ὀδύρα=σθαι τὴν ἑλλάδα, ὡς κακῶς διάκειται, ἢ τοιαῦτα πάθη περιορᾷ γινόμενα. καὶ συνεβούλευσεν ὑμῖν, πέμπειν τι=νὰς εἰς ἀρκαδίαν, οἵτινες κατηγορήσουσι τῶν τὰ φιλίπ=που πραττόντων, ἀκούειν γὰρ ἔφη τῶν φίλων, ὡς ἐὰν ἐπι=στροφὴν ἡ πόλις ποιήσηται καὶ πρέσβεις πέμψῃ, δίκην ἐκεῖνοι δώσουσι. ταῦτα μὲν τοίνυν τότε καὶ μάλα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καλὰ καὶ τῆς πόλεως ἄξια ἐδημηγό=ρει. ἐπειδὴ δὲ ἀφίκετο εἰς μακεδονίαν, καὶ τὸν ἐχθρὸν

εἰ δὲ τὸν ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἑλλήνων τὸν Φίλιππον, ἆρα γε ὅμοια, ἢ παραπλήσια τούτοις; πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλὰ μήτε τῶν προγόνων μεμνῆσθαι, μήτε τρόπαια λέγειν, μήτε βοηθεῖν μηδενί, τῶν τε κελευόντων μετὰ τῶν ἑλλήνων περὶ τῆς πρὸς Φίλιππον εἰρήνης βουλεύεσθαι, θαυμάζειν εἰ περὶ τῶν ὑμετέρων ἰδίων ἄλλου τινὰ δεῖ πεισθῆναι, εἶναί τε τὸν Φίλιππον αὐτὸν, ἡράκλεις, ἑλληνικώτατον ἀνθρώπων, δεινότατον λέγειν, φιλαθηναιότατον. οὕτω δὲ ἀτόπους τινὰς ἐν τῇ πόλει καὶ δυσχερεῖς ἀνθρώπους εἶναι, ὥστε οὐκ αἰσχύνεσθαι λοιδορουμένους αὐτῷ, καὶ βάρβαρον αὐτὸν ἀποκαλοῦντας. ἔστιν οὖν ὅπως ἂν ταῦτ' ἐκείνῳ προειρηκὼς ὁ αὐτὸς ἀνὴρ μὴ διαφθαρεὶς ἐτόλμησεν εἰπεῖν; τίς δέ οὗτοι; ὅστις ἂν τὸν ἀφεσίδαν τότε μισήσας διὰ τοὺς τῶν ὀλυνθίων παῖδας καὶ τὰ γύναια, ταυτὰ Φιλοκράτει νυνὶ πράττειν ὑπέμεινεν, ὃς γυναῖκας ἐλευθέρας τῶν ὀλυνθίων ἤγαγε δεῦρο ἐφ' ὕβρει, καὶ οὕτως αἰσχρῶς βεβιωκέναι γιγνώσκετε, ὥστε μηδὲν ἐμὲ αἰσχρὸν εἰπεῖν νυνὶ περὶ αὐτοῦ δεῖν, μηδὲ δυσχερές, ἀλλὰ τοσοῦτον εἰπόντος μόνον, ὅτι Φιλοκράτης γυναῖκας ἤγαγε, πάντας ὑμᾶς εἰδέναι, καὶ τοὺς περιεστηκότας τὰ μετὰ ταῦτα, καὶ ἐλεεῖν εὖ οἶδ' ὅτι τὰς ἀτυχεῖς καὶ ταλαιπώρους ἀνθρώπους. ἃς οὐκ ἠλέησεν αἰσχίνης, οὐδὲ ἐδάκρυσεν ἐπὶ ταύταις τὴν ἑλλάδα, εἰ παρὰ τοῖς συμμάχοις ὑπὸ τῶν πρέσβεων ὑβρίζονται. ἀλλ' ὑπὲρ αὐτοῦ κλαήσει, τοῦ τὰ τοιαῦτα πεπρεσβευκότος, καὶ τὰ παιδία ἴσως παράξει καὶ ἀναβιβάσεται. ὑμεῖς δὲ ἐνθυμεῖσθε ὦ ἄνδρες δικασταί, πρὸς μὲν τὰ τούτου

παιδία, ὅτι πολλῶν συμμάχων ὑμετέρων καὶ φίλων παῖδες, ἀλῶνται, καὶ πτωχοὶ περιέρχονται δεινὰ πεπονθότες διὰ τοῦτον, οὓς ἐλεεῖν πολλῷ μᾶλλον ὑμῖν ἄξιον, ἢ τὸν τοσαῦτα ἠδικηκότος, καὶ προδότου πατρός, καὶ ὅτι τοὺς ὑμετέρους παῖδας οὗτοι καὶ τοῖς ἐκγόνοις προσγράψαντες τὴν εἰρήνην, καὶ τῶν ἐλπίδων ἀπεστερήκασι. πρὸς δὲ τὰ αὐτοῦ τούτου δάκρυα, ὅτι νῦν ἔχετε ἄνθρωπον, ὃς εἰς ἀρκαδίαν ἐκέλευεν ἐπὶ τοὺς ὑπὲρ φιλίππου πράττοντας πέμπειν τοὺς κατηγορήσοντας. νῦν τοίνυν ὑμᾶς οὐκ εἰς πελοπόννησον δεῖ πρεσβείαν πέμπειν, οὐδ' ὁδὸν μακρὰν βαδίσαι, οὐδὲ ἐφόδια ἀναλίσκειν, ἀλλὰ ἄχρι τοῦ βήματος ἐνταυθοῖ προσελθόντα ἕκαστον ὑμῶν τὴν ὁσίαν καὶ δικαίαν ταύτην ψῆφον ὑπὲρ τῆς πατρίδος θέσθαι κατ' ἀνδρός, ὅς, ὦ γῆ καὶ θεοί, ἐκεῖνα ἃ διεξῆλθον ἐν ἀρχῇ δεδημηγορηκὼς τὸν μαραθῶνα, τὴν σαλαμῖνα, τὰς μάχας, τὰ τρόπαια, ἐξαίφνης ὡς ἐπέβη μακεδονίας, πάντα τἀναντία τούτοις ἔλεγε, μὴ προγόνων μεμνῆσθαι, μὴ τρόπαια λέγειν, μὴ βοηθεῖν μηδενί, μὴ κοινῇ μετὰ τῶν ἑλλήνων βουλεύεσθαι, μόνον οὐ καθελεῖν τὰ τείχη. καίτοι τούτων αἰσχίους λόγοι οὐδ' ἐμοῦ πώποτε ἐν τῷ παντὶ γεγόνασι χρόνῳ παρ' ὑμῖν. τίς γὰρ ἐστὶν ἑλλήνων ἢ βαρβάρων οὕτω σκαιὸς ἢ ἀνήκοος, ἢ σφόδρα μισῶν τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν, ὅς τις εἴ τις ἔροιτο, εἰπέ μοι, τῆς νῦν οὔσης ἑλλάδος ταυτησὶ καὶ οἰκουμένης, ἔσθ' ὅτι ταύτην ἂν τὴν προσηγορίαν εἶχεν, ἢ ᾤκει τὸ ὑπὸ τῶν νῦν ἐχόντων ἑλλήνων, εἰ μὴ τὰς ἀρετὰς ὑπὲρ αὐτῶν ἐκείνας οἱ ἐν μαραθῶνι καὶ σαλαμῖνι παρέσχοντο ἡμέτεροι πρόγονοι;

οὐδ' ἂν εἷς εὖ οἶδ' ὅτι φήσειεν, ἀλλὰ πάντα ταῦθ' ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἂν ἑαλωκέναι. εἶθ' οὓς μηδὲ τῶν ἐχθρῶν μηδεὶς ἂν τούτων τῶν ἐγκωμίων καὶ τῶν ἐπαίνων ἀποστερήσειε. τούτων αἰσχίνης ὑμᾶς οὐκ ἐᾷ μεμνῆσθαι, σοῦ δὲ ἐκείνων, ἵνα αὐτὸς ἀργύριον λάβῃ. καὶ μὴν τῶν μὲν ἄλλων ἀγαθῶν οὐ μέτεστι τοῖς τεθνεῶσιν, οἱ δὲ ἐπὶ τοῖς καλῶς πραχθεῖσιν ἔπαινοι τῶν οὕτω τετελευτηκότων ἴδιον κτῆμά εἰσιν, οὐδὲ γὰρ ὁ φθόνος αὐτοῖς ἔτι τηνικαῦτα ἐναντιοῦται. ὧν ἀποστερῶν ἐκείνους οὗτος αὐτὸς ἂν τῆς ἐπιτιμίας δικαίως νῦν στερηθείη. καὶ ταύτην ὑπὲρ τῶν προγόνων ὑμεῖς δίκην λάβοιτε παρ' αὐτοῦ. τοιούτοις μέντοι λόγοις ὦ κακὴ κεφαλή, σὺ τὰ τῶν προγόνων ἔργα συλήσας, καὶ διασύρας τῷ λόγῳ πάντα τὰ πράγματα ἀπώλεσας. εἶτα γεωργεῖς ἐκ τούτων, καὶ σεμνὸς γέγονας. καὶ γὰρ αὖ τοῦτο, πρὸ μὲν τοῦ πάντα τὰ κακὰ εἰργάσθαι τὴν πόλιν, ὡμολόγει γεγραμματευκέναι, καὶ χάριν ὑμῖν ἔχειν τοῦ χειροτονηθῆναι, καὶ μέτριον παρεῖχεν ἑαυτόν, ἐπειδὴ δὲ μυρία εἴργασται κακά, τὰς ὀφρῦς ἀνέσπακε, κἂν ὁ γεγραμματευκὼς αἰσχίνης, εἴποι τις, ἐχθρὸς εὐθέως, καὶ κακῶς φησὶν ἀκηκοέναι, καὶ διὰ τῆς ἀγορᾶς πορεύεται θοιμάτιον καθεὶς ἄχρι τῶν σφυρῶν, ἴσα βαίνων πυθοκλεῖ, τὰς γνάθους φυσῶν, τῶν φιλίππου ξένων καὶ φίλων εἷς οὗτος ὑμῖν ἤδη, τῶν ἀπαλλαγῆναι τοῦ δήμου βουλομένων, καὶ κλύδωνα καὶ μανίαν τὰ καθεστηκότα πράγματα ἡγουμένων, ὁ τέως ἔτι προσκυνῶν τὴν θόλον.

Βούλομαι τοίνυν ὑμῖν περὶ τῶν κεφαλαίων ἐπελθεῖν, ὃν τρόπον ὑμᾶς κατεπολιτεύσατο φίλιππος προσλαβὼν

τούτους σὺν θεοῖς ἐχθρούς. πάνυ δὲ ἄξιον ἐξετάσαι καὶ θεάσασθαι τὴν ἀπάτην ὅλην. τὸ μὲν γὰρ ἀπ᾽ ἀρχῆς τῆς εἰρήνης* ἐπιθυμῶν διαφορουμένης αὐτοῦ τῆς χώρας ὑπὸ τῶν λῃστῶν καὶ κεκλεισμένων τῶν ἐμπορίων, ὥστε ἀνόνητον ἐκεῖνον ἁπάντων εἶναι τῶν ἀγαθῶν, τοὺς τὰ φιλάνθρωπα λέγοντας ἐκείνους ἀπέστελλε ὑπὲρ αὐτοῦ, τὸν νεοπτόλεμον, τὸν ἀριστόδημον, τὸν κτησιφῶντα. ἐπειδὴ δὲ ἤλθομεν ὡς αὐτὸν ὑμεῖς οἱ πρέσβεις, ἐμισθώσατο μὲν τοῦτον εὐθέως, ὅπως συνερεῖ καὶ συναγωνιεῖται τῷ μιαρῷ Φιλοκράτει, καὶ τῶν τὰ δίκαια βουλομένων ὑμῶν πράττειν περιέσται. συνέγραψε δὲ ἐπιστολὴν ὡς ὑμᾶς, * ᾗ μάλιστα ἂν ᾤετο τῆς εἰρήνης τυχεῖν. ἦν δὲ οὐδὲν μᾶλλον μέγα αὐτῷ καθ᾽ ὑμῶν οὐδ᾽ οὕτω πρᾶξαι, εἰ μὴ φωκέας ἀπολεῖ. τοῦτο δὲ οὐκ ἦν εὔπορον. συνῆκτο γὰρ αὐτῷ τὰ πράγματα ὥσπερ ἐκ τύχης εἰς καιρὸν τοιοῦτον, ὥστε ἢ μηδὲν ὧν ἐβούλετο εἶναι διαπράξασθαι, ἢ ἀνάγκην εἶναι ψεύσασθαι, ἐπιορκῆσαι, καὶ μάρτυρας τῆς αὐτοῦ κακίας πάντας ἕλληνας καὶ βαρβάρους ποιήσασθαι. εἰ μὲν γὰρ προσδέξαιτο φωκέας συμμάχους, καὶ μεθ᾽ ὑμῶν τοὺς ὅρκους αὐτοῖς ἀποδοίη, τοὺς πρὸς θετταλοὺς καὶ θηβαίους ὅρκους παραβαίνειν εὐθὺς ἀναγκαῖον ἦν, ὧν τοῖς μὲν τὴν βοιωτίαν συνεξαιρήσειν ὠμωμόκει, τοῖς δὲ τὴν πυλαίαν συγκαταστήσειν. εἰ δὲ μὴ προσδέχοιτο, ὥσπερ οὐ προσίετο, οὐκ ἐάσειν ὑμᾶς παρελθεῖν αὐτὸν ἡγεῖτο, ἀλλὰ βοηθήσειν εἰς πύλας, ὅπερ εἰ μὴ παρεκρούσθητε, ἐποιήσατε ἄν. εἰ δὲ τοῦτο γένοιτο, οὐκ ἐνεῖναι παρελθεῖν ἐλογίζετο. καὶ* τοῦτο οὐ παρ᾽ ἄλλων αὐτὸν ἔδει πυθέσθαι, ἀλλ᾽ αὐτὸς ὑπῆρχε μάρτυς ἑαυτῷ τοῦ

πράγματος. ὅτε γὰρ τὸ πρῶτον ἐκράτησε Φωκέας ὁ Φίλιππος, καὶ διέφθειρε τοὺς ξένους αὐτῶν, καὶ τὸν ἡγούμενον, καὶ στρατηγοῦντα Ὀνόμαρχον, τότε τῶν ὄντων ἀνθρώπων ἁπάντων οὐδεὶς οὔτε Ἕλλην, οὔτε βάρβαρος βοηθήσαντος Φωκεῦσι πλὴν ὑμῶν, οὐχ ὅπως παρῆλθεν, ἢ διεπράξατο ὧν ἠβουλήθη τι παρελθὼν, ἀλλ' οὐδὲ προσελθεῖν ἐγγὺς ἠδυνήθη. ἤδει δὲ σαφῶς, οἶμαι, τοῦτο, ὅτι νῦν ἡνίκα ἐστασίαζε μὲν αὐτῷ τὰ θετταλῶν, καὶ φεραῖοι πρῶτον οὐ συνηκολούθουν, ἐκράτουντο δὲ θηβαῖοι, καὶ μάχῃ ἥττηντο, καὶ τρόπαιον ἀπ' αὐτῶν εἱστήκει, οὐκ ἔνεστι παρελθεῖν, εἰ βοηθήσεθ' ὑμεῖς, οὐδὲ ἂν ἐπιχειρῇ τοῖς ὅπλοις δυνήσεται, εἰ μή τις τέχνη προσγενήσεται. πῶς οὖν μήτε ψεύσομαι φανερῶς, μήτε ἐπιορκεῖν δόξας πάνθ' ὅσα βούλομαι, διαπράξομαι; πῶς; οὕτως, ἂν ἀθηναίων τινὰς εὕρω τοὺς ἀθηναίους ἐξαπατήσοντας, ταύτης γὰρ οὐκ ἔτ' ἐγὼ τῆς αἰσχύνης κληρονομῶ. ἐντεῦθεν οἱ μὲν παρ' ἐκείνου πρέσβεις προὔλεγον ὑμῖν, ὅτι φωκέας οὐ προσδέχεται Φίλιππος συμμάχους. οὗτοι δὲ ἐκδεχόμενοι, τοιαῦτα ἐδημηγόρουν, ὡς φανερῶς μὲν, οὐχὶ καλῶς ἔχει τῷ Φιλίππῳ προσδέξασθαι τοὺς φωκέας συμμάχους διὰ τοὺς θηβαίους καὶ τοὺς θετταλούς. ἐὰν δὲ γένηται τῶν πραγμάτων κύριος καὶ τῆς εἰρήνης τύχῃ, ἅπερ ἂν συνθέσθαι νῦν ἀξιώσαιμεν αὐτὸν, ταῦτα ποιήσει τότε. τὴν μὲν τοίνυν εἰρήνην ταύταις ταῖς ἐλπίσι καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς ἐπαγωγαῖς εὕροντο παρ' ὑμῶν ἄνευ φωκέων. τὴν δὲ βοήθειαν ἔδει μετὰ ταῦτα κωλῦσαι τὴν εἰς τὰς πύλας, ἐφ' ἣν αἱ πεντήκοντα τριήρεις ὅμως ἐφώρμουν,

ἵν᾽ εἰ προδοίητο Φίλιππος, κωλύοιτε ὑμεῖς. πῶς οὖν; τίς
τέχνη πάλιν αὖ γενήσεται περὶ ταύτης; τοὺς χρόνους
ὑμῶν ἀφελέσθαι, καὶ ὑστερῆσαι τὰ πράγματα ἀγαγόν-
τας ἄφνω, ἵνα μὴ δ᾽ ἂν βούλησθε, δυνήσεσθε ἐξελθεῖν.
οὐκοῦν ταῦτ᾽ οὗτοι πράξαντες φαίνονται. ἐγὼ δ᾽ ὥσ-
περ ἀκηκόατε ἤδη πολλάκις, οὐχὶ δυνηθεὶς προα-
πελθεῖν, ἀλλὰ καὶ μισθωσάμενος πλοῖον κατεκωλύ-
θην ἐκπλεῦσαι. ἀλλὰ καὶ πιστεῦσαι Φωκέας ἔδει Φι-
λίππῳ, καὶ ἑκόντας ἑαυτοὺς ἐκδοῦναι, ἵνα μηδεὶς χρό-
νος ἐγγένηται τοῖς πράγμασι, μὴ δ᾽ ἐναντίον ἔλθῃ ψή-
φισμα παρ᾽ ὑμῶν μηδέν. οὐκοῦν ὡς μὲν οἱ Φωκεῖς σω-
θήσονται, παρὰ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεων ἀπαγγελθή-
σεται. ὥς τε καὶ εἴ τις ἐμοὶ διαπιστεῖ, τούτοις πιστεύσας
ἑαυτὸν ἐγχειριεῖ. τοὺς δὲ Ἀθηναίους αὐτοὺς μεταπεμψό-
μεθ᾽ ἡμεῖς, ἵνα πάντα ὅσα ἂν βούλωνται, νομίσαντες ὑ-
πάρχειν σφίσι, μηδὲν ἐναντίον ψηφίσωνται. οὗτοι δὲ
τοιαῦτα ἐπαγγελοῦσι παρ᾽ ἡμῶν καὶ ὑποσχήσονται, ἐξ
ὧν μὴ δ᾽ ἂν ὁτιοῦν, ἢ, κινηθήσονται. τοῦτον τὸν τρόπον καὶ
τοιαύταις τέχναις ὑπὸ τούτων τῶν κάκιστα ἀπολου-
μένων ἀνθρώπων πάντα τὰ πράγματα ἀπώλετο.
καὶ γάρ τοι παραχρῆμα ἀντὶ μὲν τοῦ Θεσπιὰς καὶ Πλα-
ταιὰς οἰκιζομένας ἰδεῖν, Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν ἠκού-
σατε ἠνδραποδισμένας, ἀντὶ δὲ τοῦ, τὰς Θήβας τα-
πεινὰς γενέσθαι, καὶ περιαιρεθῆναι τὴν ὕβριν καὶ τὸ
φρόνημα αὐτῶν, τὰ τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων Φω-
κέων τείχη κατεσκάπτετο, Θηβαῖοι δὲ ἦσαν οἱ κατα-
σκάπτοντες, οἱ διοικισθέντες ὑπ᾽ Αἰσχίνου τῷ λόγῳ, ἀν-
τὶ δὲ τοῦ, τὴν Εὔβοιαν ἀντ᾽ Ἀμφιπόλεως ἡμῖν παρα-

δοθῆναι, ὁρμητήρια ἐφ' ἡμᾶς ἐν Εὐβοίᾳ Φίλιππος προσκατασκευάζεται, καὶ Γεραιστῷ καὶ Μεγάροις ἐπιβουλεύων διατελεῖ, ἀντὶ δὲ τοῦ τὸν Ὠρωπὸν ὑμῖν ἀποδοθῆναι, περὶ Δρυμοῦ καὶ τῆς πρὸς Πανάκτῳ χώρας μεθ' ὅπλων ἐξερχόμεθα, ὃ, τέως ἦσαν Φωκεῖς σῶοι, οὐδεπώποτε ἐποιήσαμεν, ἀντὶ δὲ τοῦ, τὰ πάτρια ἐν τῷ ἱερῷ κατασταθῆναι, καὶ τὰ χρήματα εἰσπραχθῆναι τῷ θεῷ, οἱ μὲν ὄντες Ἀμφικτύονες φεύγουσι καὶ ἐξελήλανται, καὶ ἀνάστατος αὐτῶν ἡ χώρα γέγονεν, οἱ δ' οὐδέ πώποτε ἐν τῷ πρόσθεν γενόμενοι Μακεδόνες βάρβαροι, νῦν Ἀμφικτύονες εἶναι βιάζονται, ἐὰν δέ τις περὶ τῶν ἱερῶν χρημάτων μνησθῇ, κατακρημνίζεται. ἡ πόλις δὲ, τὴν προμαντείαν ἀφῄρηται, καὶ γέγονε τὰ πράγματα πάντα, ὥσπερ αἴνιγμα τῇ πόλει. ὁ μὲν, οὐδὲν ἔψευσται, καὶ πάντα ὅσα ἐβουλήθη διαπέπρακται. ὑμεῖς δὲ ἅπερ εὔξαισθε ἂν ἐλπίσαντες, τἀναντία τούτων ἑωράκατε γιγνόμενα, καὶ δοκεῖτε μὲν εἰρήνην ἄγειν, πεπόνθατε δὲ δεινότερα, ἢ πολεμοῦντες. οὗτοι δὲ χρήματα ἔχουσιν ἐπὶ τούτοις, καὶ μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας δίκην οὐ δεδώκασιν. ὅτι δὲ ταῦθ' ἁπλῶς δεδωροδόκηνται, καὶ τιμὴν ἔχουσιν ἁπάντων τούτων οὗτοι, πολλαχόθεν ἔγωγ' οἶμαι δῆλον ὑμῖν εἶναι πάλαι, καὶ δέδοικα μὴ τοὐναντίον οὗ βούλομαι, ποιήσω, σφόδρα ἀκριβῶς δεικνύναι πειρώμενος, ὀχλῶ πάλαι τοῦτο αὐτοὺς ὑμᾶς εἰδότας. ὅμως δ' οὖν ἔτι καὶ τόδε ἀκούσατε, ἔστιν ὅντινα ὑμεῖς ὦ ἄνδρες δικασταὶ τῶν πρέσβεων ὧν ἔπεμψε Φίλιππος, χαλκοῦν στήσαιτ' ἂν ἐν ἀγορᾷ; τί δ' ἐδίδοιτ' ἂν ἐν πρυτανείῳ σίτησιν, ἢ ἄλλην

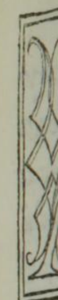
τινὰ δωρεὰν, αἷς τιμᾶτε τοὺς εὐεργέτας; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. διὰ τί; οὔτε γὰρ ὑμεῖς γε ἀχάριστοί ἐστε, οὔτε ἄδικοι ἄνθρωποι, οὔτε κακοί, ἀλλ' ὅτι πάνθ' ὑπὲρ Φιλίππου καὶ οὐδοτιοῦν ὑπὲρ ὑμῶν ἔπραξαν, εἴποιτ' ἂν καὶ ἀληθῆ καὶ δίκαια. εἶτα οἴεσθε ὑμεῖς μὲν οὕτω γιγνώσκειν, τὸν δὲ Φίλιππον οὐχ οὕτως; ἀλλὰ τούτοις διδόναι τοσαύτας καὶ τηλικαύτας δωρεὰς διότι ὑπὲρ ὑμῶν δικαίως καὶ καλῶς ἐπρεσβεύκασιν; οὐκ ἔστι ταῦτα. τὸν γὰρ ἡγήσιππον ὁρᾶτε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ πρέσβεις ὅπως ἐδέξατο. τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, ἀλλὰ ξενοκλείδην τουτονὶ τὸν ποιητὴν ἐξεκήρυξεν, ὅτι αὐτοὺς ὑπεδέξατο πολίτας ὄντας. τοῖς μὲν γὰρ ὑπὲρ ὑμῶν λέγουσι δικαίως ὅσα ἂν φρονῶσι, τοῦτον τὸν τρόπον προσφέρεται, τοῖς δὲ πεπρακόσιν ἑαυτοὺς, ὡς τούτοις. ταῦτ' οὖν μαρτύρων, ταῦτ' οὖν ἐλέγχων ποίων ἔτι δεῖται μειζόνων; ταῦτ' ἀφαιρήσεταί τις ὑμῶν; εἶπε τοίνυν μοι τίς ἄρτι προσελθὼν πρὸ τοῦ δικαστηρίου πρᾶγμα καινότατον πάντων, χάρητος κατηγορεῖν αὐτὸν παρεσκευάσθαι, καὶ διὰ τούτου τοῦ τρόπου, καὶ διὰ τούτων τῶν λόγων ἐξαπατήσειν ὑμᾶς ἐλπίζειν. ἐγὼ δ' ὅτι μὲν πάντα τρόπον κρινόμενος χάρης εὑρήσεται πιστῶς καὶ εὐνοϊκῶς, ὅσον ἦν ἐπ' ἐκείνῳ, πράττων ὑπὲρ ὑμῶν, διὰ δὲ τοὺς ἐπὶ χρήμασι λυμαινομένους τοῖς πράγμασι πολλῶν ὑστερῶν, οὐ πάνυ διισχυρίζομαι, ἀλλ' ὑπερβολὴν ποιοῦμαι. ἔστω γ' πάντα τἀληθῆ λέξειν περὶ αὐτοῦ τουτονί. καὶ οὕτω τοίνυν κομιδῇ γέλως ἐστὶ κατηγορεῖν ἐκείνου τουτονί. ἐγὼ γὰρ αἰσχίνην οὐδενὸς αἰτιῶμαι τῶν ἐν τῷ πολέμῳ πραχθέντων, τούτων γάρ εἰσιν οἱ στρατηγοὶ ὑπεύ-

θωσι, οὐδὲ τὸ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην, ἀλλ' ἄχρι τούτου πάντα ἀφίημι. τί οὖν λέγω καὶ πόθεν ἄρχομαι κατηγορεῖν, τὸ ποιουμένης τῆς πόλεως εἰρήνην Φιλοκράτει συνειπεῖν, ἀλλὰ μὴ τοῖς τὰ βέλτιστα γράφουσι, καὶ τὸ δῶρα εἰληφέναι, τὸ μετὰ ταῦτα ἤδη τῆς ὑστέρας πρεσβείας τοὺς χρόνους κατατρῖψαι, καὶ μηδὲν ὧν προσετάξατε ὑμεῖς ποιῆσαι, τὸ φενακίσαι τὴν πόλιν, καὶ παραστήσαντα ἐλπίδας, ὡς ὅσα βουλόμεθα ἡμεῖς, Φίλιππος πράξει, πάντα ἀπολωλεκέναι, τὸ μετὰ ταῦτα ἑτέρων προλεγόντων, φυλάττεσθαι τὸν τοσαῦτα ἠδικηκότα, τούτῳ ἐκείνῳ συνηγορεῖν, ταῦτα κατηγορῶ, ταῦτα μέμνησθε. ἐπεὶ δικαίαν εἰρήνην καὶ ἴσην καὶ μηδὲν πεπρακότας ἀνθρώπους, μὴ δὲ ψευσαμένους ὕστερον, καὶ ἐπῄνουν, καὶ στεφανοῦν ἐκέλευον. στρατηγὸς δ' εἴ τις ἠδίκηκεν ὑμᾶς, οὐχὶ κοινωνεῖ ταῖς νῦν εὐθύναις. ποῖος γὰρ στρατηγὸς ἄλον, τίς δὲ φωκέας ἀπολώλεκε; τίς δὲ δορίσκον; τίς δὲ κερσοβλέπτην; τίς δὲ ἱερὸν ὄρος; τίς δὲ πύλας; τίς δὲ πεποίηκεν ἄχρι τῆς ἀττικῆς ὁδὸν διὰ συμμάχων καὶ φίλων εἶναι φιλίππῳ; τίς δὲ κορώνειαν; τίς ὀρχομενόν; τίς εὔβοιαν ἀλλοτρίαν; τίς μέγαρα πρώην ὀλίγου; τίς θηβαίους ἰσχυρούς; τούτων γὰρ οὐδὲν τοσούτων καὶ τηλικούτων ὄντων διὰ τοὺς στρατηγοὺς ἀπώλετο, *οὐδ' ἐν τῇ εἰρήνῃ συγχωρηθὲν προσθέντων ὑμῶν ἔχει Φίλιππος, ἀλλὰ διὰ τούτους ἀπόλωλε, καὶ τὴν τούτων δωροδοκίαν. ἂν τοίνυν ταῦτα μὲν φεύγῃ, πλανᾷ δὲ, καὶ πάντα μᾶλλον λέγῃ ἐκεῖνος, αὐτὸν δέχεσθε, οὐ στρατηγῶν δικάζομεν. οὐ περὶ τούτων κρίνει. μὴ λέγε εἴ τις αἴτιός ἐστι καὶ ἄλλος τοῦ

τῶν φωκέων ὀλέθρου, ἀλλ' ὡς οὐ σὺ συναίτιος εἶ, δεῖξον. τί οὖν, εἴ τι δημοσθένης ἠδίκει, νῦν λέγεις, ἀλλ' οὐχ ὅτε τὰς εὐθύνας ἐδίδου, κατηγόρεις; δι' αὐτὸ γὰρ εἰ τοῦτ' ἀπολωλέναι δίκαιος, μὴ λέγε ὡς καλὸν εἰρήνη, μηδὲ συμφέρον, οὐδεὶς γὰρ αἰτιᾶταί σε τὸ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην, ἀλλ' ὡς οὐκ αἰσχρὰ καὶ ἐπονείδιστα καὶ πολλὰ ὕστερον ἐξηπατήμεθα, καὶ πάντα ἀπώλετο, ταῦτα λέγε. τούτων γὰρ ἁπάντων ἡμῖν αἴτιος σὺ δέδειξαι. καὶ τί δὴ μέχρι νυνὶ τὸν τὰ τοιαῦτα πεποιηκότα ἐπαινεῖς; ἂν οὕτω φυλάττητε αὐτὸν, οὐχ ἕξει τί λέγειν, ἀλλὰ τηνάλλως ἐνταῦθα ἐπαρεῖ τὴν φωνὴν, καὶ πεφωνασκηκὼς ἔσται. καίτοι καὶ περὶ τῆς φωνῆς ἴσως εἰπεῖν ἀνάγκη, πάνυ γὰρ μέγα καὶ ἐπὶ ταύτῃ φρονεῖν αὐτὸν ἀκούω, ὡς καθυποκρινούμενον ὑμᾶς. ἐμοὶ δὲ δοκεῖτε ἀτοπώτατον ἁπάντων ἂν ποιῆσαι, εἰ ὅτε μὲν τὰ θυέστου καὶ τῶν ἐπὶ τροίᾳ κακὰ ἠγωνίζετο, ἐξεβάλλετε αὐτὸν, καὶ ἐξεσυρίττετε ἐκ τῶν θεάτρων, καὶ μονονοὺ κατελεύετε οὕτως, ὥστε τελευτῶντα τοῦ φιλαγωνιστεῖν ἀποστῆναι. ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἀλλ' ἐν τοῖς κοινοῖς καὶ τοῖς μεγίστοις τῆς πόλεως πράγμασι μυρία εἴργασται κακὰ, τηνικαῦτα ὡς καλὸν φθεγγομένῳ προσέχοιτε; μηδαμῶς, μηδὲν ἀβέλτερον ὑμεῖς πάθητε, ἀλλὰ λογίζεσθε ὅτι δεῖ κήρυκα μὲν ἂν δοκιμάζητε, * εὔφωνον σκοπεῖν, πρεσβευτὴν δὲ καὶ τῶν κοινῶν ἀξιοῦντά τι πράττειν, δίκαιον καὶ φρόνημα ἔχοντα ὑπὲρ μὲν ὑμῶν μέγα, πρὸς δὲ ὑμᾶς ἴσον. ὥσπερ ἐγὼ φίλιππον μὲν οὐκ ἐθαύμασα, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους θαυμάσας ἔσωσα, οὐδὲν δὲ ὑπεστειλάμην. οὗτος δ' ἐκείνου μὲν

προὔκυλινδεῖτο, καὶ τοὺς ποιήσαντας ᾔδειν, ἡμῶν δὲ ὑπε-
ρεώρα. εἶτα τοίνυν ὅταν μὲν ἴδητε δεινότητα, ἢ εὐφω-
νίαν, ἢ τι τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ἀγαθῶν ἐπὶ χρη-
στοῦ καὶ φιλοτίμου γεγενημένον ἀνθρώπου, συγχαί-
ρειν καὶ συνασκεῖν ἅπαντας δεῖ. κοινὸν γὰρ ὑμῖν ἅπα-
σι τοῖς ἄλλοις τοῦτο τὸ ἀγαθὸν γίνεται. ὅταν δὲ ἐπὶ δω-
ροδόκου καὶ πονηροῦ, καὶ παντὸς ἥττονος λήμματος, ἀπο-
κλείειν καὶ πικρῶς καὶ ἐναντίως ἀκούειν, ὡς πονηρία
δυνάμεως δόξαν εὑρομένη παρ' ὑμῶν ἐπὶ τὴν πόλιν
ἐστίν. ὁρᾶτε δ' ἀφ' ὧν οὗτος εὐδοκιμεῖ, πηλίκα τῇ πόλει
περιέστηκε πράγματα, αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι δυνάμεις
ἐπιεικῶς εἰσιν αὐτάρκεις, ἡ δὲ τοῦ λέγειν, ἂν τὰ παρ' ὑ-
μῶν τῶν ἀκουόντων ἀντιστῇ, διακόπτεται. οὕτως οὖν ἀκούε-
τε τούτου, ὡς πονηροῦ καὶ δωροδόκου καὶ οὐδὲν ἐροῦν-
τος ἀληθές. ὅτι δ' οὐ μόνον κατὰ τὰ ἄλλα. ἀλλὰ καὶ τὰ
πρὸς αὐτὸν τὸν Φίλιππον πράγματα πανταχοῦ συμ-
φέρει τουτονὶ ἑαλωκέναι, θεάσασθε, εἴτε γὰρ ἥξει ποτὲ
εἰς ἀνάγκην τῶν δικαίων τί ποιεῖν τῇ πόλει, τὸν τρό-
πον μεταθήσεται. νῦν μὲν γὰρ προῄρηται τοὺς πολ-
λοὺς ἐξαπατῶν, ὀλίγους θεραπεύειν. ἂν δὲ τούτους ἀπο-
λωλότας πύθηται, ὑμῖν τοῖς πολλοῖς καὶ πάντων κυ-
ρίοις, τὰ λοιπὰ ποιεῖν βουλήσεται. εἴτ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς
ὥσπερ νῦν ἐξουσίας καὶ ἀσελγείας μενεῖ, τοὺς ὁτιοῦν ἂν
ἐκείνῳ ποιήσοντας ἀνῃρηκότες ἐκ τῆς πόλεως ἔσεσθε,
ἂν τούτους ἀνέλητε. εἰ γὰρ οἰόμενοι δίκην ὑφέξειν τοι-
αῦτα ἔπραξαν, τούτους ἐὰν τὰ παρ' ὑμῶν αὐτοῖς ἀφε-
θῇ, τί οἴεσθε ποιήσειν; ποῖον εὐθυκράτην; ποῖον Λασθέ-
νην; τίν' οὐχ ὑπερβαλεῖσθαι προδότην; τίνα δ' οὐ πάν-

τῶν τῶν ἄλλων χεῖρω πολίτην ὑπάρξειν; ὁρῶντα τοῖς μὲν ἅπαντα πεπρακόσι χρήματα, δόξαν, ἀφορμήν, τὴν Φιλίππου ξενίαν περιοῦσαν. τοῖς δὲ δικαίους τε παρέχουσιν ἑαυτούς, καὶ προσανηλωκόσι χρήματα, πράγματα, ἀπεχθείας, φθόνους περιιόντας παρ' ἐκείνων. μηδαμῶς. οὔτε γὰρ πρὸς δόξαν, οὔτε πρὸς εὐσέβειαν, οὔτε πρὸς ἀσφάλειαν, οὔτε πρὸς ἄλλο οὐδὲν ὑμῖν συμφέρει, τοῦτον ἀφεῖναι, ἀλλὰ τιμωρησαμένους παράδειγμα ποιῆσαι πᾶσι καὶ τοῖς πολίταις καὶ τοῖς ἄλλοις ἕλλησιν.

Ὑπόθεσις τοῦ τῆς παραπρεσβείας λόγου.

Ἀθηναῖοι Φιλίππῳ πολεμήσαντες ὕστερον ἐπείσθησαν ὑπὸ Ἀριστοδήμου καὶ Νεοπτολέμου καὶ Κτησιφῶντος εἰρήνην πρὸς αὐτὸν ποιήσασθαι. καὶ ἔπεμψαν δύο πρεσβείας, τὴν μὲν προτέραν περὶ τῆς εἰρήνης, τὴν δευτέραν δὲ ἀποληψομένην τοὺς ὅρκους. ἐν ἀμφοτέραις ἦσαν πρεσβευταὶ Δημοσθένης καὶ Αἰσχίνης. ὡς οὖν ἐπανῆκον ἐκ τῆς ὑστέρας πρεσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους, ἐγράψαντο παραπρεσβείας Αἰσχίνην Δημοσθένης τε καὶ Τίμαρχος. τὸν μὲν οὖν Τίμαρχον πρὸ τοῦ τῆς παραπρεσβείας ἀγῶνος γραψάμενος Αἰσχίνης ἑταιρήσεως ἠτίμωσε. πρὸς δὲ Δημοσθένην ἀπολογεῖται. ἔνιοι μὲν οὖν φασι γεγράφθαι μὲν τοὺς λόγους ἀμφοτέρους. οὐ μήν γε εἰρῆσθαι, οἱ δὲ, καὶ εἰρῆσθαί φασι. καὶ κεκινδυνευκέναι τὸν Αἰσχίνην τριάκοντα ψήφοις ἁλῶναι. ὅμως μέντοι ἀποφυγεῖν Εὐβούλου αὐτῷ τοῦ δημαγωγοῦ συναγωνισαμένου. ὁ μέντοι παρὰ πᾶσιν ἀπογνωσθῆναι αὐτὸν τὸ φιλιππίζειν ὡς αὐτὸς ἐν τῷ προοιμίῳ παραδηλοῖ, καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου. ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ προοιμίῳ κατ' ἀρχὴν εἰς εὔνοιαν παρακαλεῖ τοὺς δικαστάς. τὸν ἀντίδικον καὶ τὴν κατηγορίαν διαβάλλων, καὶ τοῦ κινδύνου τὸ μέγεθος καὶ ὡς ψευδῶς συκοφαντοῦντα, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ νοήματι πρᾶγμα εἰρημένον ἐν τῇ κατηγορίᾳ διαβάλλει. καὶ πιστοῦται ἀξιοπίστως ὡς περὶ αὐτῶν εἰδότων ὅτι ψευδός ἐστι. καὶ τοῦτο δὲ εἰς διαβολὴν τοῦ ἀντιδίκου. καὶ τὰ ἑξῆς ὁμοίως εἰς εὔνοιαν ἑαυτοῦ καὶ διαβολὴν τοῦ ἀντιδίκου.

ciò, che segue, va porto sopra, dop[o] la pag. 44. bianca.

περὶ αἰσχίνου.

Ὅτι ἠδυνήθη νικῆσαι τὴν κατηγορίαν οὐ βούλου συναγωνιζομένου κατὰ τοῦ δημοσθένους ἐν τῷ ποιῆσαι τοὺς δικαστὰς ἀναστῆναι, ἔτι τοῦ δημοσθένους λέγοντος, ὡς ἔγνωμεν ἐκ τῶν ἐν τοῖς δημοσθενικοῖς. συνέβη δὲ αὐτῷ ἐκπεσεῖν τῆς πατρίδος ὕστερον διὰ τὸ κατηγορῆσαι τοῦ ψηφίσματος τοῦ ὑπὲρ τοῦ δημοσθένους, ὡς παρανόμου, καὶ ὁρίσαντος τὸ πρόστιμον ἐὰν μὴ δείξῃ αὐτὸ παράνομον, καὶ ἡττηθέντος, καὶ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι καταβαλεῖν τὴν δίκην, ἣν αὐτὸς ὥρισε φυγῇ χρησαμένῳ, ὡς καὶ τῶν ἔγνωμεν ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ στεφάνου. φυγὼν δὲ τὴν πατρίδα, καὶ θελήσας ἀνελθεῖν πρὸς ἀλέξανδρον, μαθὼν περὶ τῆς αὐτοῦ τελευτῆς, καὶ τῆς ταραχῆς τῶν τούτου διαδόχων εἰς ῥόδον ἔπλευσε. ἐκεῖ ῥοδιακὸν διδασκαλεῖον συνέστησε. παιδεύων τε οὕτω τοὺς νέους, καὶ τοῖς τελειοτέροις ἀνδράσιν ἀναγινώσκων τὸν λόγον τὸν κατὰ κτησιφῶντος, ὃν εἶπε κατὰ τοῦ δημοσθένους, καὶ θαυμαζόμενος σφόδρα παρ' αὐτῶν ἐπὶ τούτῳ, καὶ ἐρωτώμενος παρ' αὐτῶν πῶς ἄρα τοιούτῳ λόγῳ ἥττηται, ἀπεκρίνατο. θαυμάζετε πῶς ἥττημαι, καθὸ οὐκ ἠκούσατε ὑμεῖς τοῦ θηρίου ἐκείνου. θηρίον γὰρ αὐτὸν ἐκάλει, διὰ τὸ δεινὸν τῶν τρόπων, καὶ ἀνελεήμον. λέγεται δὲ, ὅτι καὶ τὰς λεγομένας μελέτας. καὶ τὰ πλάσματα τῶν ζητημάτων αὐτὸς πρῶτος ἐκεῖσε εὗρεν ἐν τῷ σχολάζειν.

Ὅτι μαθητὴς ἐγένετο, ὡς μὲν Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς φησί, Σωκράτους τοῦ φιλοσόφου, εἶθ' ὕστερον Πλάτωνος, ὡς δὲ Καικίλιος, καὶ Ἰδομενεύς, καὶ Ἕρμιππος ἱστοροῦσιν, οὐκ ἤκουσε τούτων τῶν ἀνδρῶν μαθήσεως χάριν. φασὶ γὰρ ὡς οὐδὲν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Πλατωνικοῦ σώζει. οὔτε τὸ ἀκριβές, καὶ καθαρόν, καὶ ἀπέριττον, καὶ εὔρυθμον, ἀλλὰ κεχρημένα πως ἔστιν αὐτοῦ ἡ ἰδέα τοῦ λόγου. καὶ ἄτεχνος μὲν, καὶ προπετής, καὶ εὐχερῶς ἤδη τὸ λοιδορεῖν αἰσχρῶς, καὶ ἀπρεπῶς ῥητορεία ἐξαγομένη. ἔχουσα δέ τι εὐφυές, καὶ εὐάγωγον, καὶ οἷον ἂν γένοιτό τινι ἐκ φύσεως, καὶ μελέτης ἀφανοῦς.

ΑΙΣΧΙΝΟΥ ΡΗΤΟΡΟΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ παραπρεσβείας λόγος.

Έομαι ὑμῶν ὦ ἀθηναῖοι ἐθελῆσαι μετ' εὐνοίας ἀκοῦσαί μου λέγοντος ὑπολογιζομένους τό τε μέγεθος τοῦ κινδύνου καὶ τὸ πλῆθος τῶν αἰτιῶν πρὸς ἃς ἀπολογήσασθαί με δεῖ, καὶ τὰς τέχνας καὶ τὰς κατασκευὰς τοῦ κατηγόρου καὶ τὴν ὠμότητα, ὃς ἐτόλμησε παρακελεύσασθαι πρὸς ἄνδρας ὀμωμοκότας τῶν ἀντιδίκων ὁμοίως ἀμφοτέρων ἀκούσεσθαι, τὴν τοῦ κινδυνεύοντος φωνὴν μὴ ὑπομένειν, καὶ ταῦτ' εἶπεν, οὐ δι' ὀργήν, οὐδεὶς γὰρ τῶν ψευδομένων τοῖς ἀδίκως διαβαλλομένοις ὀργίζεται. οὐδ' οἱ τἀληθῆ λέγοντες κωλύουσι λόγου τυχεῖν τὸν φεύγοντα. οὐ γὰρ πρότερον κατηγορία ἰσχύει

παρὰ τοῖς ἀκούουσι, πρὶν ἂν ὁ φεύγων ἀπολογίας τυχὼν, ἀδυνατήσει τὰς προειρημένας αἰτίας ἀπολύσασθαι. ἀλλ' οἶμαι δημοσθένης οὐ χαίρει δικαίοις λόγοις. οὐδὲ γὰρ τοῦτο παρεσκεύασται, ἀλλὰ τὴν ὑμετέραν ὀργὴν ἐκκαλέσασθαι βεβούληται, κατηγόρηκε δὲ δωροδοκίας ἀπίθανος ὢν πρὸς τὴν ὑποψίαν ταύτην, τὸν γὰρ ἤδη ταῖς δωροδοκίαις τοὺς δικαστὰς προτρεπόμενον ὀργίζεσθαι, αὐτὸν χρὴ τῶν τοιούτων ἔργων πολὺ ἀφεστάναι. ἐμοὶ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι συμβέβηκε τῆς δημοσθένους ἀκούοντι κατηγορίας, μήτε δεῖσαι πώποθ' οὕτως ὡς ἐν τῇδε τῇ ὑμέρᾳ. μήτ' ἀγανακτῆσαι μᾶλλον ἢ νῦν, μήτ' εἰς ὑπερβολὴν ὁμοίως ἡσθῆναι. ἐφοβήθην μὲν γὰρ καὶ ἔτι καὶ νῦν τεθορύβημαι, μή τινες ὑμῶν ἀγνοήσωσί με ψυχαγωγηθέντες τοῖς ἐπιβεβουλευμένοις καὶ κακοήθεσι τούτοις ἀντιθέτοις. ἐξέστην δ' ἐμαυτοῦ καὶ τὴν αἰτίαν βαρέως ἤνεγκα, ὅθ' ὕβριν καὶ παροινίαν εἰς γυναῖκα ἐλευθέραν τὸ γένος ὀλυνθίαν κατηγόρει μου. ἥσθην δὲ ὅτ' αὐτὸν ἤδη τῆς αἰτίας ὄντα ταύτης ἐξεβάλετε. καὶ τῶν σεσωφρονισμένων ἐν τῷ βίῳ μοι χάριν ἀπειληφέναι νομίζω. Υμᾶς μὲν οὖν ἐπαινῶ καὶ διαφερόντως ἀγαπῶ, ὅτι τῷ βίῳ μᾶλλον τῷ τῶν κρινομένων πιστεύετε, ἢ ταῖς παρὰ τῶν ἐχθρῶν αἰτίαις. αὐτὸς δ' οὐκ ἂν ἀποσταίην τῆς πρὸς ταῦτ' ἀπολογίας. εἰ γάρ τις ἢ τῶν ἔξωθεν περιεστηκότων πέπεισται, σχεδὸν δ' οἱ πλεῖστοι τῶν πολιτῶν πάρεισιν ἢ τῶν δικαζόντων ὑμῶν ὡς ἐγὼ τοιοῦτό τι διαπέπραγμαι μὴ μόνον εἰς ἐλεύθερον σῶμα ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ τυχὸν, ἀβίωτον εἶναί μοι τὸν λοιπὸν βίον νομίζω. κἂν μὴ προϊούσης τῆς ἀπολογίας ἐλέγξω καὶ

τὴν αἰτίαν ὅσην ψευδῆ καὶ τὸν τολμήσαντ' εἰπεῖν ἀνόσιον καὶ συκοφάντην, κἂν τἆλλα πάντα μηδὲν ἀδικῶν φαίνωμαι, θανάτου τιμῶμαι. Παράδοξος δέ μοι κἀκεῖνος ὁ λόγος ἐφάνη καὶ δεινῶς ἄδικος, ὅθ' ὑμᾶς ἐπηρώτα εἰ οἷόν τ' ἐστὶν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει Φιλοκράτους μὲν θάνατον καταψηφίσασθαι ὅτι καταγνοὺς ἀδικεῖν ἑαυτοῦ, τὴν κρίσιν οὐχ ὑπέμεινεν, ἐμοῦ δ' ἀπογνῶναι. ἐγὼ δ' ἐπ' αὐτῷ τούτῳ δικαίως ἂν ὑπολαμβάνω μάλιστα σωθήσεσθαι. εἰ γὰρ ὁ καταγνοὺς ἑαυτοῦ καὶ μὴ παρὼν ἀδικεῖ, ὁ δὲ ἀπογνοὺς καὶ τὸ σῶμα τοῖς νόμοις καὶ τοῖς πολίταις παραδοὺς, οὐκ ἀδικεῖ. Περὶ δὲ τῆς ἄλλης κατηγορίας δέομαι ὑμῶν ὦ ἄνδρες, ἐάν τι παραλίπω καὶ μὴ μνησθῶ ἐπερωτᾶν με, καὶ δηλοῦν, ὅτι ἐὰν ποθῆτέ μου ἀκοῦσαι μηδὲν προκατεγνωκότες ὡς ἀδίκω, ἀλλ' ἴσῃ τῇ εὐνοίᾳ ἀκούοντες. ἀπορῶ δ' ὁπόθεν χρὴ πρῶτον ἄρξασθαι διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τῆς κατηγορίας. Σκέψασθε δὲ ἂν ὑμῖν εἰκός τι πρᾶγμα πάσχειν δόξω. εἰμὶ μὲν γὰρ ὁ κινδυνεύων ἐγὼ νυνὶ περὶ τοῦ σώματος. τῆς δὲ κατηγορίας τὴν πλείστην πεποίηται Φιλοκράτους καὶ Φρύνωνος, καὶ τῶν ἄλλων συμπρέσβεων, καὶ Φιλίππου καὶ τῆς εἰρήνης καὶ τῶν Εὐβούλου πολιτευμάτων, ἐν ἅπασι δὲ τούτοις ἐγὼ τέταγμαι. μόνος δ' ἐν τῷ λόγῳ φαίνεται κηδεμὼν τῆς πόλεως Δημοσθένης, οἱ δ' ἄλλοι προδόται, διατετέλεκε γὰρ εἰς ὑμᾶς ὑβρίζων, καὶ λοιδορίας ψευδεῖς οὐκ ἐμοὶ μόνον λοιδορούμενος ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις. ὃν δ' οὕτως ἀτιμάζει, πάλιν ἐκ μεταβολῆς ὅπου τύχῃ ὡς περὶ Ἀλκιβιάδου ἢ Θεμιστοκλῆ κρίνων, οἱ πλεῖστον τῶν

ἐλλήνων δὲ ξυνδιήνεγκαν, ἀνῃρηκέναι μὲν αἰτιᾶταί με τὰς ἐν φωκεῦσι πόλεις. ἀπηλλοτριωκέναι δ᾽ ἀφ᾽ ὑμῶν τὸν ἐπὶ θρᾴκης τόπον. ἐκβεβληκέναι δὲ καὶ τῆς ἀρχῆς κερσοβλέπτην ἄνδρα φίλον καὶ σύμμαχον τῆς πόλεως. ἐνεχείρησε δ᾽ ἀπεικάζειν με διονυσίῳ τῷ γενομένῳ τῆς σικελίας τυράννῳ. καὶ μετὰ σπουδῆς καὶ κραυγῆς πολλῆς παρεκελεύσαθ᾽ ὑμῖν τὸ θεῖον φυλάξασθαι, καὶ τὸ τῆς ἱερείας ἐνύπνιον τῆς ἐν σικελίᾳ διηγήσατο. οὕτως δ᾽ ἄνω τὸ πρᾶγμα ἐξάρας ἐφθόνησέ μου ταῖς διαβολαῖς, τὰς αἰτίας ἀναπιθεὶς τῶν πεπραγμένων, οὐ τοῖς ἐμοῖς λόγοις, ἀλλὰ τοῖς ὅπλοις τοῖς φιλίππου. πρὸς δὲ τοσαύτην τόλμαν καὶ τερατείαν ἀνθρώπου χαλεπὸν καὶ διαμνημονεῦσαι τὰ λεχθέντα καθέκαστα. καὶ λέγειν μετὰ κινδύνου πρὸς ἀπροσδοκήτους διαβολάς. ἡγοῦμαι δ᾽ οἶμαι σαφεστάτους μοι τοὺς λόγους ἔσεσθαι καὶ γνωρίμους ὑμῖν καὶ δικαίους, ἐντεῦθεν ἄρξομαι, ἀπὸ τῶν περὶ τῆς εἰρήνης λόγων καὶ τῆς αἱρέσεως τῆς πρεσβείας. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα καὶ μεμνήσομαι καὶ δυνήσομαι εἰπεῖν. καὶ ὑμεῖς μαθήσεσθε. ἅπαντας γὰρ ἂν ὑμᾶς οἴομαι τοῦτό γε αὐτὸ μνημονεύειν ὅθ᾽ οἱ πρέσβεις οἱ τῶν εὐβοέων ἐπειδὴ περὶ τῆς πρὸς αὐτοὺς εἰρήνης τῷ δήμῳ διελέχθησαν, εἶπον ὅτι καὶ φίλιππος αὐτοὺς κελεύσειεν ὑμῖν ἀπαγγεῖλαι ὅτι βούλεται διαλύσασθαι πρὸς ὑμᾶς καὶ τὴν εἰρήνην ἄγειν. οὐ πολλῷ δ᾽ ὕστερον χρόνῳ φρύνων ὁ ῥαμνούσιος ἑάλω ὑπὸ λῃστῶν ἐν ταῖς σπονδαῖς ταῖς ὀλυμπικαῖς ὡς αὐτὸς ᾐτιᾶτο. ἐπειδὴ δ᾽ ἐπανῆλθε δεῦρο λυτρωθείς, ἐδεῖτο ὑμῶν πρεσβευτὴν αὐτῷ πρὸς φίλιππον ἑλέσθαι. ἵν᾽ εἴ πως δύναιτο ἀπολάβοι τὰ λύτρα.

πεισθέντες δ' ὑμεῖς προσείλεσθ' αὐτῷ κτησιφῶντα πρεσβευτήν. ἐπειδὴ δὲ ἐπανῆκε δεῦρ' ἀπὸ τῆς πρεσβείας ὁ κτησιφῶν, ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς ὑπὲρ ὧν ἐπέμφθη. Καὶ πρὸς τούτοις ὅτι φαίη φίλιππος ἄκων μὲν πολεμῆσαι πρὸς ὑμᾶς. βούλεσθαι δὲ καὶ νῦν ἀπαλλαγῆναι τοῦ πολέμου. εἰπόντος δὲ ταῦτα τοῦ κτησιφῶντος, καὶ πολλήν τινα διαγγείλαντος πρὸς τούτοις φιλανθρωπίαν καὶ τοῦ δήμου σφόδρα ἀποδεξαμένου καὶ τὸν κτησιφῶντα ἐπαινέσαντος, ἀντιστάντος δ' οὐδενός, ἐνταῦθα ἤδη δίδωσι ψήφισμα φιλοκράτης ὁ ἀγνούσιος. καὶ ὁ δῆμος ἅπας ὁμογνωμονῶν, ἐχειροτόνησεν ἐξεῖναι δεῦρο φιλίππῳ κήρυκας καὶ πρέσβεις πέμπειν ὑπὲρ εἰρήνης. πρότερον μὲν γὰρ καὶ αὐτὸ τοῦτ' ἐκωλύετο ὑπό τινων οἷς ἦν τοῦτ' ἐπιμελές, ὡς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἔδειξεν, γράφονται δ' οὗτοι παρανόμων τὸ ψήφισμα λυκῖνον ἐπὶ τὴν γραφὴν ἐγγραψάμενοι. καὶ τίμημα ἐπέθηκαν ἑκατὸν τάλαντα. καὶ μετὰ ταῦτ' εἰσῄει ἡ γραφὴ εἰς τὸ δικαστήριον. ἀρρώστως δ' ἔχων ὁ φιλοκράτης ἐκάλεσεν αὐτῷ συνήγορον δημοσθένην, ἀλλ' οὐκ ἐμέ. Παρελθὼν δ' ὁ μισοφίλιππος δημοσθένης κατέτριψε τὴν ἡμέραν ὅλην ἀπολογούμενος, καὶ τὸ τελευταῖον ἀποφεύγει ὁ φιλοκράτης. ὁ δὲ γραψάμενος, τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων οὐ μεταλαμβάνει, καὶ ταῦθ' ὑμεῖς ἅπαντες ἴστε. Υπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ὄλυνθος ἥλω. καὶ πολλοὶ τῶν ἡμετέρων ἐγκατελήφθησαν πολιτῶν. ὧν ἦν στρατοκλῆς ὁ ἐργοχάρους ἀδελφός, καὶ εὐήρατος ὁ στρομβίχου υἱός. ὑπὲρ δὲ τούτων ἱκετηρίαν θέντες οἱ οἰκεῖοι, ἐδέοντο ὑμῶν ἐπιμέλειαν ποιήσασθαι.

προσελθόντες δ' αὐτοὶ συνήγοροι φιλοκράτης καὶ δημοσθένης, ἀλλ' οὐκ αἰσχίνης. καὶ πέμπουσι πρεσβευτὴν ἀριστόδημον τὸν ὑποκριτὴν πρὸς φίλιππον διὰ τὴν γνῶσιν καὶ φιλανθρωπίαν τῆς τέχνης. ὡς δ' ἐπανήκων ἐκ τῆς πρεσβείας ὁ ἀριστόδημος, διά τινας ἀσχολίας οὐ προσήει πρὸς τὴν βουλήν, ἀλλ' ἔφθασεν αὐτὸν ἰατροκλῆς ἐλθὼν ἐκ μακεδονίας ἀφεθεὶς ὑπὸ φιλίππου ἄνευ λύτρων γενόμενος αἰχμάλωτος, ἐνταῦθ' ἠγανάκτουν πολλοὶ ὅτι τὴν πρεσβείαν οὐκ ἀπήγγειλεν ὁ ἀριστόδημος τοὺς αὐτοὺς λόγους ἀκούοντες τοῦ ἰατροκλέους παρὰ τοῦ φιλίππου. Τελευταῖον δ' εἰς τὴν βουλὴν εἰσελθὼν δημοκράτης ὁ ἀφιδναῖος ἔπεισε τὴν βουλὴν ἀνακαλέσασθαι τὸν ἀριστόδημον. εἷς δὲ τῶν βουλευτῶν ἦν δημοσθένης ὁ ἐμὸς κατήγορος. προσελθὼν δ' ἀριστόδημος, πολλήν τινα εὔνοιαν ἀπήγγειλε τοῦ φιλίππου πρὸς τὴν πόλιν, καὶ προσέθηκεν ὅτι καὶ σύμμαχος βούλοιτο τῇ πόλει γενέσθαι. καὶ ταῦτ' οὐκ ἐν τῇ βουλῇ μόνον εἶπεν ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ δήμῳ. κἀνταῦθ' οὐδὲν ἀντεῖπε δημοσθένης, ἀλλὰ καὶ στεφανῶσαι τὸν ἀριστόδημον ἔγραψε. Ῥηθέντων δὲ τούτων ἐν τῷ δήμῳ, ψήφισμα ἔγραψεν ὁ φιλοκράτης ἑλέσθαι πρέσβεις ὑμᾶς πρὸς φίλιππον ἄνδρας δέκα. οἵτινες διαλέξονται φιλίππῳ περὶ εἰρήνης καὶ τῶν κοινῇ ξυμφερόντων ἀθηναίοις καὶ φιλίππῳ. Χειροτονουμένων δὲ τῶν δέκα πρέσβεων, ἐγὼ μὲν προυβλήθην ὑπὸ ναυσικλέους, δημοσθένης δ' ὑπὸ τοῦ φιλοκράτους ὁ νυνὶ φιλοκράτους κατηγορῶν. οὕτω δ' ἦν πρόθυμος εἰς τὰ πράγματα, ὥστε ἐν τῇ βουλῇ γράφει ἵνα ἀζήμιος ὢν ἡμῖν

συμπρεσβεύειν ὁ ἀριστόδημος ἐλέσθαι πρέσβεις ἐπὶ τὰς πόλεις, ἐν αἷς ἔδει τὸν ἀριστόδημον ἀγωνίζεσθαι. οἵτινες ὑπὲρ αὐτοῦ παραιτήσωνται τὰς ζημίας. καὶ ὅτι ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ, λαβέ μοι τὰ ψηφίσματα. καὶ τὴν ἐκμαρτυρίαν ἀνάγνωθι τὴν ἀριστοδήμου, καὶ κάλει πρὸς οὓς ἐξεμαρτύρησαν, ἵν' εἰδῶσιν οἱ δικασταὶ, τίς ἦν φιλοκράτους ἑταῖρος, καὶ τίς ὁ τὰς δωρεὰς ἀριστοδήμῳ φάσκων πείσειν δοῦναι τὸν δῆμον. ΨΗΦΙΣΜΑ. ἐκ μαρτυρίαι. Η μὲν τοίνυν ἐξ ἀρχῆς σύστασις τῶν ὅλων πραγμάτων ἐγένετο, οὐ δι' ἐμοῦ, ἀλλὰ διὰ δημοσθένους καὶ φιλοκράτους. ἐν δὲ τῇ πρεσβείᾳ συσσιτεῖν ἡμῖν ἐσπούδασεν, οὐκ ἐμὲ πείσας, ἀλλὰ τοὺς μετ' ἐμοῦ, ἀγλαοκρέοντα τὸν τενέδιον, ὃν ἐκ τῶν συμμάχων εἵλεσθε. καὶ ἰατροκλέα. ἐν δὲ τῇ πορείᾳ παρακελεύεσθαί με φησὶν αὐτὸν ὅπως τὸ θηρίον κοινῇ φυλάξομεν τὸν φιλοκράτην. πρᾶγμα λέγων πεπλασμένον. πῶς γὰρ ἂν ἐγὼ δημοσθένην ἐπὶ φιλοκράτην παρεκάλουν, ὃν ᾔδειν συνειπόντα μὲν φιλοκράτει ὅτ' ἦν ἡ τῶν παρανόμων γραφή. προβληθέντα δὲ εἰς τὴν πρεσβείαν ὑπὸ φιλοκράτους. πρὸς δὲ τούτοις, οὐκ ἐν τοιούτοις οἶμαι λόγοις οἱ συμπρέσβεις. ἀλλ' ὅλην τὴν πορείαν ἠναγκαζόμεθα ὑπομένειν δημοσθένην ἀφόρητον ὄντα καὶ βαρὺν ἄνθρωπον. ὃς διασκοπούντων ἡμῶν ὅτι χρὴ λέγειν ἡμᾶς τῶν συμπρέσβεων καὶ κύμωνος εἰπόντος ὅτι φοβοῖτο μὴ δικαιολογούμενος περιγένοιτο ἡμῶν ὁ φίλιππος, πηγὰς δὲ δὴ λόγων ἀφθόνους ἔχειν ἐπηγγέλλετο περὶ τῶν δικαίων τῶν ὑπὲρ ἀμφιπόλεως καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ πολέμου τοιαῦτα ἐρεῖν ἔφη, ὥστε ἀ-

ποῤῥάψειν τὸ φιλίππου στόμα. ὁλοσχοίνῳ ἀβρόχῳ, καὶ πεί
σειν ἀθηναίους μὲν καταδέξασθαι λεωσθένη. φίλιππον
δ' ἀθηναίοις ἀμφίπολιν ἀποδοῦναι. ἵνα δὲ μὴ μακρο-
λογῶ, τὴν τούτου διεξιὼν ὑπερηφανίαν, ὡς τάχιστα
ἥκομεν ὡς μακεδονίαν, συνετάξαμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὅταν
προσίωμεν φιλίππῳ, τοὺς πρεσβυτάτους πρώτους λέ
γειν. καὶ τοὺς λοιποὺς καθ' ἡλικίαν, ἐτύγχανε δ' ἡμῶν νεώ
τατος ὢν ὡς ἔφη δημοσθένης. ἐπειδὴ δὲ εἰσεκλήθημεν,
καὶ τούτοις ἤδη σφόδρα μοι προσέχετε τὸν νοῦν. ἐντεῦ
θεν γὰρ κατόψεσθε ἀνθρώπου φθόνον ὑπερβάλλοντα
καὶ δεινὴν δειλίαν ἅμα καὶ κακοήθειαν, καὶ τοιαύτας
ἐπιβουλὰς κατ' ἀνδρῶν συσσίτων καὶ συμπρέσβεων ἃς
οὐδὲ κατὰ τῶν ἐχθίστων τὶς εἰκῇ ποιήσαιτο. τοὺς γὰρ τῆς
πόλεως ἅλας καὶ τὴν δημοσίαν τράπεζαν περὶ πλείστου
δήφησι ποιεῖσθαι, οὐκ ὢν ἐπιχώριος. εἰρήσεται γάρ, οὐδ'
ἐγγενὴς ἡμῖν. ἡμεῖς δὲ οἷς ἱερὰ καὶ τάφοι προγόνων
ὑπάρχουσιν ἐν τῇ πατρίδι καὶ διατριβαὶ καὶ συνήθειαι
μεθ' ἡμῶν ἐλεύθεροι καὶ γάμοι κατὰ τοὺς νόμους καὶ κη-
δεσταὶ καὶ τέκνα, ἀθήνησι μὲν ἦμεν ἄξιοι τῆς ὑμετέ-
ρας πίστεως. οὐ γὰρ ἄν ποτε ἡμᾶς εἵλεσθε. ἐλθόντες δ'
εἰς μακεδονίαν ἐξαίφνης ἐγενόμεθα προδόται. ὁ δὲ
οὐδὲν ἄπρακτον ἔχων μέρος τοῦ σώματος οὐδ' ὅθεν τὴν
φωνὴν προΐεται, ὡς ὢν ἀριστείδης ὁ τοὺς φόρους τάξας
τοῖς ἕλλησιν ὁ δίκαιος ἐπικαλούμενος, δυσχεραίνει, καὶ
καταπτύει δωροδοκίας. ἀκούσατε δὴ τούς τε ὑμετέ-
ρους λόγους οὓς εἴπομεν ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ πάλιν οὓς τὸ μέ
γα ὄφελος τῆς πόλεως εἴρηκε δημοσθένης. ἵν' ἐφεξῆς καὶ
κατὰ μικρὸν πρὸς ἕκαστα τῶν κατηγορημένων ἀπολογή-

σωμαι. ἐπαινῶ δ' εἰς ὑπερβολὴν πάντας ὑμᾶς ὦ ἄνδρες, ὅτι σιγῇ καὶ δικαίως ἡμῶν ἀκούετε· ὥστε ἐάν τι μὴ λύσω τῶν κατηγορημένων, οὐχ ὑμᾶς ἀλλ' ἐμαυτὸν αἰτιάσομαι. ἐπειδὴ γὰρ οἱ πρεσβύτεροι ταῖς ἡλικίαις ὑπὲρ τῆς πρεσβείας εἰρήκεσαν καὶ καθῆκεν εἰς ἡμᾶς ὁ λόγος καὶ τὰ μὲν καθέκαστα τῶν ἐκεῖ ῥηθέντων ὑπ' ἐμοῦ καὶ τοὺς πρὸς ταῦτα λεχθέντας ὑπὸ φιλίππου λόγους, ἐν τῷ δήμῳ σαφῶς ἀπήγγειλα πρὸς ἅπαντας ἀθηναίους νυνὶ δὲ πειράσομαι διὰ κεφαλαίων ὑμᾶς ὑπομιμνήσκειν. πρῶτον μὲν γὰρ πρὸς αὐτὸν διεξῆλθον τὴν πατρικὴν εὔνοιαν, καὶ τὰς εὐεργεσίας ἃς ὑμεῖς ὑπήρξατε ἀμύντᾳ τῷ φιλίππου πατρὶ οὐδὲν παραλείπων, ἀλλ' ἐφεξῆς ἅπαντα ὑπομιμνήσκων, δεύτερον δὲ ὧν αὐτὸς ἦν μάρτυς εὖ παθών. ἀμύντου γὰρ νεωστὶ τετελευτηκότος καὶ ἀλεξάνδρου τοῦ πρεσβυτάτου τῶν ἀδελφῶν, περδίκκου δὲ καὶ φιλίππου παίδων ὄντων, εὐρυδίκης δὲ τῆς μητρὸς αὐτῶν προδεδομένης ὑπὸ τῶν δοκούντων αὐτοῖς εἶναι φίλων. παυσανίου δ' ἤδη τὴν ἀρχὴν αὐτῶν κατιόντος φυγάδος μὲν ὄντος, τῷ καιρῷ δ' ἰσχύοντος, πολλῶν δ' αὐτῷ συμπραττόντων, ἔχοντος δὲ ἑλληνικὴν δύναμιν, εἰληφότος δὲ ἀνθεμοῦντα καὶ θέρμαν καὶ στρέψαν, καὶ ἄλλ' ἄττα χωρία, μακεδόνων δὲ οὐχ ὁμονοούντων, ἀλλὰ τῶν πλείστων τὰ παυσανίου φρονούντων, ὑπὸ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐχειροτόνησαν στρατηγὸν ἀθηναῖοι ἐπ' ἀμφίπολιν ἰφικράτην ἀμφιπολιτῶν αὐτὴν ἐχόντων τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν τότε καρπουμένων. ἀφικομένου δ' εἰς τοὺς τόπους ἰφικράτους μετ' ὀλίγων τὸ πρῶτον νεῶν ἐπὶ κατασκοπῇ

μᾶλλον τῶν πραγμάτων ἢ πολιορκία τῆς πόλεως. ἐνταῦθ' ἔφην ἐγὼ μετεπέμψατο αὐτὸν εὐρυδίκη ἡ μήτηρ ἡ σή. καὶ ὥς γε δὴ λέγουσιν οἱ παρόντες πάντες, περδίκκαν μὲν τὸν ἀδελφὸν τὸν σὸν καταστήσασα εἰς τὰς χεῖρας τὰς ἰφικράτους, σὲ δὲ εἰς τὰ γόνατα τὰ ἐκείνου θεῖσα παιδίον ὄντα, εἶπεν ὅτι ἀμύντας ὁ πατὴρ τῶν παίδων τούτων ὅτ' ἔζη υἱὸν ἐποιήσατό σε. τῇ δὲ ἀθηναίων πόλει οἰκείως ἐχρήσατο, ὥστε συμβαίνει σοι καὶ ἰδίᾳ τῶν παιδίων τούτων γεγενῆσθαι ἀδελφῷ, καὶ δημοσίᾳ φίλον ἡμῖν εἶναι. καὶ μετὰ ταῦτα ἤδη δέησιν ἰσχυρὰν ἐποιεῖτο καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ αὐτῆς καὶ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς, καὶ ὅλως ὑπὲρ τῆς σωτηρίας. ἀκούσας δὲ ταῦτα ἰφικράτης ἐξήλασε παυσανίαν ἐκ μακεδονίας, καὶ τὴν δυναστείαν ὑμῖν ἔσωσε. καὶ μετὰ ταῦτα εἶπον περὶ πτολεμαίου ὃς ἦν ἐπίτροπος καθεστηκὼς τῶν πραγμάτων ὡς ἀχάριστον καὶ δεινὸν ἔργον διεπράξατο διδάσκων ὅτι πρῶτον μὲν ὑπὲρ ἀμφιπόλεως ἀντέπραττε τῇ πόλει καὶ πρὸς θηβαίους διαφερομένων ἀθηναίων συμμαχίαν ἐποιήσατο. καὶ πάλιν ὡς περδίκκας εἰς τὴν ἀρχὴν καταστὰς ὑπὲρ ἀμφιπόλεως ἐπολέμησε τῇ πόλει. καὶ τὴν ὑμετέραν ἠδικημένων ὅμως φιλανθρωπίαν λέγων διεξῄειν ὅτι κρατοῦντες τῷ πολέμῳ περδίκκαν, καλλισθένους ἀθηναίων ἡγουμένου ἀνοχὰς πρὸς αὐτὸν ἐποιήσασθε ἀεί τινος προσδοκῶντες τῶν δικαίων τεύξεσθαι καὶ τὴν διαβολὴν ταύτην ἐπειρώμην διαλύειν, διδάσκων ὅτι καλλισθένην ὁ δῆμος ἀπέκτεινεν οὐ διὰ τὰς πρὸς περδίκκαν ἀνοχάς, ἀλλὰ δι' ἑτέρας αἰτίας. καὶ πάλιν οὐκ ὤκνουν κατ' αὐτοῦ

λέγειν φιλίππῳ περὶ ἡμῶν, ὅτι τὴν ἐκδοχὴν ἐποιήσατο πρὸς τὴν πόλιν τοῦ πολέμου. καὶ πάντων ὧν ἂν εἴποιμι μάρτυρας τὰς ἐκείνων ἐπιστολὰς παρέχομαι. καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου καὶ τὰς καλλισθένους ἀνοχάς. περὶ μὲν οὖν τῆς ἐξ ἀρχῆς κτήσεως τῆς χώρας καὶ τῶν καλουμένων ἐννέα ὁδῶν καὶ περὶ τῶν θησέως παίδων, ὧν ἀκάμας λέγεται φερνὴν ἐπὶ τῇ γυναικὶ λαβεῖν τὴν χώραν αὐτὴν, τότε μὲν ἥρμοττε λέγειν, καὶ ἐρρέθη ὡς ἐνεδέχετο ἀκριβέστατα. νυνὶ δὲ ἴσως ἀνάγκη συντέμνειν τοὺς λόγους, ἃ δὲ ἦν τῶν σημείων οὐκ ἐν τοῖς ἀρχαίοις μύθοις ἀλλ' ἐφ' ἡμῶν γεγενημένα τούτων ἐπεμνήσθην. Συμμαχίας γὰρ λακεδαιμονίων καὶ τῶν ἄλλων ἑλλήνων συνελθούσης εἷς ὢν τούτων ἀμύντας ὁ φιλίππου πατὴρ καὶ πέμπων σύνεδρον καὶ τῆς καθ' ἑαυτὸν ψήφου κύριος ὤν, ἐψηφίσατο ἀμφίπολιν τὴν ἀθηναίων συνεξαιρεῖν μετὰ τῶν ἄλλων ἑλλήνων ἀθηναίοις. καὶ τοῦτο τὸ κοινὸν δόγμα τῶν ἑλλήνων καὶ τοὺς ψηφισαμένους ἐκ τῶν δημοσίων γραμμάτων μάρτυρας παρεχόμην. ὧν δὲ ἀμύντας ἀπέστη ὁ φιλίππου πατὴρ ἐναντίον τῶν ἑλλήνων ἁπάντων οὐ μόνον λόγοις ἀλλὰ καὶ ψήφῳ, τούτων ἔφην ἐγώ σε τὸν ἐξ ἐκείνου γεγενημένον οὐκ ἔστι δίκαιον ἀντιποιεῖσθαι. εἰ δ' ἀντιποιῇ κατὰ πόλεμον λαβὼν εἰκότως ἔχειν, εἰ μὲν πρὸς ἡμᾶς πολεμήσας δορυάλωτον τὴν πόλιν εἷλες, κυρίως ἔχεις τῷ τοῦ πολέμου νόμῳ κτησάμενος. εἰ δ' ἀμφιπολίτας ἀφείλου τὴν ἀθηναίων πόλιν, οὐ τὰ ἐκείνων ἔχεις, ἀλλὰ τὴν ἀθηναίων χώραν. ῥηθέντων δὲ τούτων καὶ ἑτέρων λόγων, ἤδη καθῆκεν εἰς δημοσθένην τὸ

τῆς πρεσβείας μέρος. καὶ πάντες προσεῖχον ὡς ὑπερβολάς τινας δυνάμεως ἀκουσόμενοι λόγων. καὶ γὰρ πρὸς αὐτὸν τὸν Φίλιππον ὡς ἦν ὕστερον ἀκούειν, καὶ πρὸς τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ ἐξηγγέλθη ἡ τῶν ἐπαγγελιῶν ὑπερβολή. οὕτω δὲ ἁπάντων διακειμένων πρὸς τὴν ἀκρόασιν, φθέγγεται τὸ θηρίον τοῦτο προοίμιον σκοτεινόν τι καὶ τεθνηκὸς δειλίᾳ. καὶ μικρὸν προαγαγὼν ἄνω τῶν πραγμάτων, ἐξαίφνης ἐσίγησε καὶ διηπορήθη. τελευτῶν δὲ ἐκπίπτει ἐκ τοῦ λόγου. ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Φίλιππος ὡς διέκειτο θαρρεῖν τε παρεκελεύετο, καὶ μὴ νομίζειν ὥσπερ ἐν τοῖς θεάτροις διὰ τοῦτο οἴεσθαί τι πεπονθέναι. ἀλλ' ἡσυχῇ καὶ κατὰ μικρὸν ἀναμιμνήσκεσθαι καὶ λέγειν ὡς προείλετο. ὁ δ' ὡς ἅπαξ ἐταράχθη καὶ τῶν γεγραμμένων διεσφάλη οὐδ' ἀναλαβεῖν ἑαυτὸν ἠδυνήθη. ἀλλὰ καὶ πάλιν λέγειν ἐπιχειρήσας ταὐτὸν ἔπαθεν. ὡς δὲ ἦν σιωπή, μεταστῆναι ἡμᾶς ὁ κῆρυξ ἐκέλευεν. ἐπειδὴ δ' ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν οἱ συμπρέσβεις ἐγενόμεθα, σφόδρα πάνυ σκυθρωπάσας ὁ χρηστὸς οὗτος Δημοσθένης, ἀπολωλεκέναι με ἔφη τὴν πόλιν καὶ τοὺς συμμάχους, ἐκπλαγέντος δὲ οὐκ ἐμοῦ μόνον ἀλλὰ καὶ τῶν συμπρέσβεων ἁπάντων καὶ τὴν αἰτίαν πυνθανομένων δι' ἣν ταῦτ' εἴποι, ἤρετό με εἰ τῶν Ἀθήνησι πραγμάτων ἐπιλέλησμαι, καὶ τὸν δῆμον κατατεπονημένον καὶ σφόδρα ἐπιθυμοῦντα τῆς εἰρήνης εἰ μὴ μέμνημαι. ἢ μέγα φρονεῖς ἔφη ἐπὶ ταῖς ἐψηφισμέναις μὲν πεντήκοντα ναυσίν, οὐδέποτε δὲ πληρωθησομέναις. οὕτω γὰρ ἠρέθικας Φίλιππον καὶ τοιαῦτα εἴρηκας ἐξ ὧν οὐκ εἰρήνη γένοιτ' ἂν ἐκ πολέ-

μου, ἀλλ' ἐξ εἰρήνης πόλεμος ἀκήρυκτος. ἀρχομένου δέ-
μου πρὸς ταῦτα ἀντιλέγειν, ἐκάλουν ἡμᾶς οἱ ὑπηρέ-
ται οἱ τοῦ Φιλίππου, ὡς δ' ἤλθομεν καὶ ἐκαθεζόμεθα
ἐξ ἀρχῆς πρὸς ἕκαστον τῶν εἰρημένων ἐνεχείρει τι λέ-
γειν ὁ Φίλιππος. πλείστην δὲ εἰκότως ἐποιήσατο δια-
τριβὴν πρὸς τοὺς ἐμοὺς λόγους. ἴσως γὰρ οὐδὲν τῶν ἐνόν-
των εἰπεῖν ὥς γε οἶμαι παρέλιπον, καὶ πολλάκις μου
τοὔνομα ἐν τοῖς λόγοις ὠνόμαζε. πρὸς δὲ Δημοσθένην τὸν
οὕτω καταγελάστως ἀπαλλάξαντα, οὐδ' ὑπὲρ ἑνὸς οἶ-
μαι διελέχθη. τοῦτο δὲ ἄρα ἦν ἀγχόνη καὶ λύπη τούτῳ.
ἐπειδὴ δὲ κατέστρεψεν εἰς φιλανθρωπίαν τοὺς λό-
γους Φίλιππος, καὶ τὸ συκοφάντημα ὃ προειρήκει
κατ' ἐμοῦ πρὸς τοὺς συμπρέσβεις οὗτος, ὡς ἐσομένου πο-
λέμου καὶ διαφορᾶς αἰτίου διέπιπτεν αὐτῷ, ἐνταῦθα
ἤδη καὶ παντελῶς ἐξιστάμενος αὑτοῦ καταφανὴς ἦν.
ὥστε καὶ κληθέντων ἡμῶν ἐπὶ ξένια δεινῶς ἀσχημο-
νεῖν. ἀφορμώντων δ' ἡμῶν οἴκαδε ἐκ τῆς πρεσβείας
ἐξαίφνης κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπερφυῶς καὶ φιλανθρώπως
ἑκάστῳ διελέγετο. ὅ τι μὲν οὖν ἦν ποθ' ὁ κέρκωψ ἢ τὸ
καλούμενον παιπάλημα ἢ τὸ παλίμβολον ἢ τὰ τοιαῦ-
τα ῥήματα, οὐκ ᾔδειν πρότερον. νυνὶ δ' ἐξηγητὴν
τοῦτον λαβὼν τῆς πάσης κακοηθείας μεμάθηκα. διαλαμ-
βάνων γὰρ ἕκαστον ἡμῶν ἐν μέρει, τῷ μὲν, ἔρανον συστή-
σειν ἐπηγγέλλετο καὶ βοηθήσειν τοῖς ἰδίοις, τὸν δὲ εἰς
στρατηγίαν καταστήσειν, ἐμοὶ δὲ παρακολουθῶν καὶ τὴν
φύσιν μακαρίζων καὶ τοὺς λόγους οὓς εἶπον ἐγκωμιά-
ζων πολὺς ἦν τοῖς ἐπαίνοις, καὶ ἐπαχθεὶς, συνδει-
πνούντων δ' ἡμῶν ἁπάντων ἐν Λαρίσσῃ, εἰς αὑτὸν μὲν

ἔσκωπτε καὶ τὴν ἀχρείαν τὴν ἐν τῷ λόγῳ συμβᾶσαν ἑαυτῷ. τὸν δὲ φίλιππον τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον ἀνθρώπων ἔφη πάντων εἶναι δεινότατον. συναποφαινομένου δὲ κἀμοῦ τι τοιοῦτον ὡς μνημονικῶς εἴποι πρὸς τὰ παρ' ἡμῶν ῥηθέντα, κτησιφῶντος δὲ ὅσπερ ἦν ἡμῶν πρεσβύτατος ὑπερβολήν τινα ἑαυτοῦ παλαιότητος καὶ πλῆθος ἐτῶν εἰπόντος καὶ προσθέντος ὡς ἐν τοσούτῳ χρόνῳ καὶ βίῳ οὐπώποτε οὕτως ἡδὺν οὐδ' ἐπαφρόδιτον ἄνθρωπον ἑωρακὼς εἴη, ἀνακροτήσας ὁ σίσυφος ὅδε τὰς χεῖρας, ταῦτα μέντοι ἔφη ὦ κτησιφῶν οὔτ' ἂν σὺ πρὸς τὸν δῆμον εἴποις, οὔτ' ἂν οὗτος, ἐμὲ δὴ λέγων, τολμήσειεν εἰπεῖν πρὸς ἀθηναίους, ὡς ἦν ὁ φίλιππος δεινὸς εἰπεῖν καὶ μνημονικός. ἀναισθήτως δὲ ἡμῶν ἐχόντων καὶ τὴν ἐπιβουλὴν οὐ προορωμένων ἣν αὐτίκα ἀκούσεσθε, εἰς συνθήκην, τινὰ ἡμᾶς κατέκλεισε ὑπὲρ τοῦ ταῦτ' ἐρεῖν πρὸς ὑμᾶς. ἐμοῦ δὲ καὶ δέησίν τινα ἰσχυρὰν ἐδεήθη μὴ παραλιπεῖν, ἀλλ' εἰπεῖν ὡς ὑπὲρ ἀμφιπόλεώς τι καὶ δημοσθένης εἴποι. μέχρι μὲν οὖν τούτων οἱ συμπρέσβεις εἰσί μοι μάρτυρες, οὓς προπηλακίζων οὗτος καὶ διαβάλλων ἐν τῇ κατηγορίᾳ διατετέλεκε. τῶν δ' ἐπὶ τοῦ βήματος παρ' ἡμῖν λόγων ὑμεῖς ἀκηκόατε. ὥστε οὐκ ἐνέσται μοι ψεύσασθαι. δέομαι δὲ ὑμῶν προσεπιπονῆσαι ἀκούοντας καὶ τὴν λοιπὴν διήγησιν. ὅτι μὲν γὰρ ἕκαστος ὑμῶν ποθεῖ τὰ περὶ κερσοβλέπτην ἀκούειν, καὶ τὰς περὶ φωκέων αἰτίας σαφῶς οἶδα καὶ πρὸς ταῦτα σπεύδω. ἀλλ' ἐὰν μὴ τὰ πρὸ τούτων ἀκούσητε, οὐδ' ἐκείνοις ὁμοίως παρακολουθήσετε. ἐὰν δ' ἐμοὶ τῷ κινδυνεύοντι, εἰπεῖν δῶτε ὡς βούλομαι, καὶ σῶσαί με εἰ μηδὲν ἀδικῶ δυνήσεσθε

ἱκανὰς

ἱκανὰς εἰληφότες ἀφορμάς, καὶ θεάσεσθε ἐκ τῶν ὁμολογουμένων καὶ τὰ ἀντιλεγόμενα. ὡς γὰρ δεῦρ' ἤλθομεν εἰς τὴν βουλὴν, ἐπὶ κεφαλαίων, τὴν πρεσβείαν ἀπηγγείλαμεν, καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἀπέδομεν τὴν παρὰ Φιλίππου, ἐπαινέτης ἦν ἡμῶν Δημοσθένης πρὸς τοὺς βουλεύοντας, καὶ τὴν ἑστίαν ἐπώμοσε τὴν βουλαίαν συγχαίρειν τῇ πόλει, ὅτι τοιούτους ἄνδρας ἐπὶ τὴν πρεσβείαν ἐξέπεμψεν. οἳ καὶ τοῖς λόγοις, καὶ τῇ πίστει λέγοντες ἄξιοι ἦσαν τῆς πόλεως. ὑπὲρ ἐμοῦ δὲ εἶπέ τι τοιοῦτον, ὡς οὐ ψευσαίμην τὰς τῶν ἑλομένων με ἐπὶ τὴν πρεσβείαν ἐλπίδας, τέλος δὲ πάντων ἔγραψεν ἡμᾶς στεφανῶσαι θαλλοῦ στεφάνῳ ἕκαστον εὐνοίας ἕνεκα τῆς εἰς τὸν δῆμον, καὶ καλέσαι ἐπὶ δεῖπνον εἰς τὸ πρυτανεῖον εἰσαύριον. ὅτι δ' οὐδὲν ψεῦδος εἴρηκα πρὸς ὑμᾶς, λαβέτω μοι τὸ ψήφισμα ὁ γραμματεὺς καὶ τὰς τῶν συμπρέσβεων μαρτυρίας ἀναγνώτω. Ψήφισμα βουλῆς ὃ Δημοσθένης εἶπε. Μαρτυρίαι τῶν συμπρέσβεων περὶ τῶν εἰρημένων. ἐπειδὴ τοίνυν ἀπηγγέλλομεν τὴν πρεσβείαν ἐν τῷ δήμῳ, εἶπε προελθὼν πρῶτος ἡμῶν διὰ τὴν ἡλικίαν Κτησιφῶν, ἄλλους τέ τινας λόγους καὶ οὓς πρὸς Δημοσθένην αὐτῷ συγκειμένους ὑμῖν ἐρεῖν, περί τε τῆς ἐντεύξεως τοῦ Φιλίππου, καὶ τῆς ἰδέας αὐτοῦ καὶ τῆς ἐν τοῖς πότοις ἐπιδεξιότητος, καὶ μετὰ τοῦτον Φιλοκράτους εἰπόντος μικρὰ καὶ Δερκύλλου, παρῆλθον ἐγώ. ἐπειδὴ δὲ τὴν ἄλλην διεξῆλθον πρεσβείαν ἀπήντησα καὶ πρὸς τὸν λόγον ὃν ἐν τοῖς συμπρέσβεσι διωμολογησάμην. εἰπὼν ὅτι μνημονικῶς καὶ δυνατῶς ὁ Φίλιππος εἴποι, καὶ

τὴν δέησιν οὐκ ἐπελαθόμην τὴν δημοσθένους ὅτι τα-
χθείη λέγειν ἐάν τι παραλίπωμεν ἡμεῖς ὑπὲρ ἀμφι-
πόλεως. ἐφ' ἅπασι δ' ἡμῖν ἀνίσταται τελευταῖος δη-
μοσθένης, καὶ τερατευσάμενος ὥσπερ εἴωθε τῷ σχήμα-
τι καὶ τρίψας τὴν κεφαλὴν ὁρῶν ἐπισημαινόμενον τὸν
δῆμον καὶ δεδεγμένον τοὺς παρ' ἐμοῦ λόγους, ἀμφοτέ-
ρων ἔφη θαυμάζειν, καὶ τῶν ἀκουόντων καὶ τῶν πρε-
σβευσάντων, ὅταν παρέντες τὸν χρόνον οἱ μὲν τὸν τοῦ
βουλεύσασθαι, οἱ δὲ, τὸν τοῦ συμβουλεύειν ἐκδιατρίβωσι
τὴν ὑπερόριον λαλιὰν ἀγαπῶντες ἐν τοῖς οἰκείοις πρά-
γμασιν, οὐδὲν γὰρ εἶναι ῥᾷον ἢ πρεσβείαν ἀπαγγεῖλαι.
βούλομαι δ' ὑμῖν ἔφη καὶ ἐπιδεῖξαι ὡς δεῖ τὸ πρᾶγμα
γίνεσθαι. ἅμα δ' ἐκέλευσεν ἀναγνωσθῆναι τὸ ψήφι-
σμα τοῦ δήμου, ἀναγνωσθέντος δὲ εἶπεν ὅτι κατὰ τοῦτο ἐ-
ξεπέμφθημεν, καὶ ταῦτα ἐπράξαμεν. ἃ ἐνταυθοῖ
γέγραπται. λάβε δή μοι καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἣν ἥκομεν
παρὰ φιλίππου φέροντες. ἐπειδὴ δὲ ἀνεγνώσθη, ἀπέ-
χετε ἔφη τὴν ἀπόκρισιν, καὶ λοιπὸν ὑμῖν ἐστὶ βουλεύ-
σασθαι. θορυβησάντων δ' ἐπ' αὐτῷ τῶν μὲν, ὡς δει-
νός τις εἴη καὶ σύντομος, τῶν δὲ πλειόνων ὡς πονη-
ρὸς καὶ φθονερός καὶ σκέψασθε δὲ ἔφη ὡς συντόμως
καὶ τἄλλα πάντα ἀπαγγελῶ, ἐδόκει μνημονικὸς καὶ δει-
νὸς εἶναι λέγειν αἰσχίνη φίλιππος, ἀλλ' οὐκ ἐμοί, ἀλλ' εἴ τις
αὐτοῦ τὴν τύχην περιελὼν ἑτέρῳ προσθείη, οὐκ ἂν πο-
λὺ καταδεὴς εἴη. ἐδόκει κτησιφῶντι τὴν ὄψιν λαμ-
πρὸς εἶναι. ἐμοὶ δ' οὐ χείρων ἀριστόδημος ὁ ὑποκριτὴς ὃς
προσῆν ἡμῖν καὶ συνεπρέσβευε. μνημονικόν τις αὐτὸν φή-
σειν εἶναι; καὶ γὰρ ἕτεροι. συμπιεῖν δ' ἡδὺς ἦν; ἀλλὰ φιλοκρά-

τῆς ὁ μεθ' ἡμῶν δεινότατος; λόγον τίς φησιν ἐμοὶ κατα-
λιπεῖν ὑπὲρ ἀμφιπόλεως, ἀλλ' οὔτ' ἂν ὑμῖν ὁ ῥήτωρ οὗ-
τος, οὔτ' ἂν ἐμοὶ λόγου μεταδοίη. ταῦτα μὲν οὖν λῆρός
ἐστιν ἔφη. ἐγὼ δὲ ψήφισμα γράφω καὶ τῷ κήρυκι σπεί-
σασθαι βούλομαι τῷ παρὰ φιλίππου ἥκοντι, καὶ τοῖς μέλ-
λουσι παρ' αὐτοῦ δεῦρο ἰέναι πρέσβεσι, καὶ τοὺς πρυτά-
νεις ἐπειδὰν ἥκωσιν οἱ πρέσβεις ἐκκλησίαν ἐπὶ δύο ἡ-
μέρας ποιεῖν. μὴ μόνον ὑπὲρ εἰρήνης, ἀλλὰ καὶ περὶ συμ-
μαχίας, καὶ τοὺς πρέσβεις ἡμᾶς εἰ δοκοῦμεν ἄξιοι εἶναι
ἐπαινέσαι, καὶ καλέσαι ἐπὶ δεῖπνον εἰς τὸ πρυτα-
νεῖον εἰς αὔριον. ὅτι δ' ἀληθῆ λέγω, λαβέ μοι τὰ ψηφί-
σματα. ἵνα εἰδῆτε ὦ ἄνδρες καὶ τὴν ἀνωμαλίαν αὐ-
τοῦ καὶ τὸν φθόνον, καὶ τὴν τῶν πραγμάτων μετὰ φι-
λοκράτους κοινωνίαν, καὶ τὸ ἦθος ὡς ἐπίβουλον καὶ
ἄπιστον. κάλει δέ μοι καὶ τοὺς συμπρέσβεις καὶ τὰς μαρ-
τυρίας αὐτῶν ἀνάγνωθι, καὶ τὰ ψηφίσματα δημοσθέ-
νους. Ψηφίσματα δημοσθένους. Οὐ τοίνυν μόνον ταῦ-
τα ἔγραψεν, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῇ βουλῇ εἶπε
θέαν εἰς τὰ διονύσια κατανεῖμαι τοῖς πρέσβεσιν ἐ-
πειδὰν ἥκωσι τοῖς φιλίππου, λέγε καὶ τοῦτο τὸ ψήφι-
σμα. Ψήφισμα δημοσθένους. ἀνάγνωθι δὴ καὶ
τὴν τῶν συμπρέσβεων μαρτυρίαν, ἵν' εἰδῆτε ὦ ἀθη-
ναῖοι ὅτι δημοσθένης οὐχ ὑπὲρ τῆς πόλεως εἰπεῖν δύ-
ναται ἀλλ' ἐπὶ τοὺς συσσίτους καὶ ὁμοσπόνδους μελετᾷ.
Μαρτυρία. Τὴν μὲν τοίνυν μαρτυρίαν τῶν ὑπὲρ
τῆς εἰρήνης πράξεων, οὐκ ἐμὴν καὶ φιλοκράτους ἀλλὰ
δημοσθένους καὶ φιλοκράτους εὑρήσετε, καὶ τὰς πί-
στεις τῶν εἰρημένων, ἱκανὰς ὑμῖν οἶμαι παρέσθαι. τῶν

μὲν γὰρ ἀπηγγελμένων ὑμεῖς ἐστέ μοι μάρτυρες. τῶν δὲ ἐν Μακεδονίᾳ ῥηθέντων καὶ κατὰ τὴν πορείαν ἡμῖν συμβάντων, τοὺς συμπρέσβεις ὑμῖν μάρτυρας παρέξομαι, τῆς δὲ ὑπὸ Δημοσθένους ἀρτίως εἰρημένης κατηγορίας ἠκούσατε καὶ μέμνησθε. ἧς τὴν ἀρχὴν ἐποιήσατο ἀπὸ τῆς δημηγορίας ἣν εἶπον περὶ τῆς εἰρήνης. πάντα δὲ ἐν τῷ μέρει τούτῳ τῆς κατηγορίας ἐψευσμένος, τῶν περὶ καιρῶν τούτῳ δεινῶς ἐσχετλίασε. τοὺς γὰρ λόγους τούτους ἐναντίον φησὶ τῶν πρέσβεων λέγεσθαι, οὓς ἔπεμψαν πρὸς ἡμᾶς οἱ Ἕλληνες μεταπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ δήμου, ἵνα κοινῇ καὶ πολεμοῖεν εἰ δέοι Φιλίππῳ μετὰ Ἀθηναίων, καὶ τῆς εἰρήνης, εἰ τοῦτ' εἶναι δοκοίη συμφέρον, μετέχοιεν, σκέψασθε δὴ πράγματος μεγάλου κλοπὴν, καὶ δεινὴν ἀναισχυντίαν ἀνθρώπου. τῶν γὰρ πρέσβεων οὓς ἐξεπέμψατε εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔτι τοῦ πολέμου πρὸς Φίλιππον ἡμῖν ἐνεστηκότος, οἱ μὲν χρόνοι τῆς αἱρέσεως ὅτε ἐξεπέμφθησαν καὶ τὰ τῶν πρεσβευσάντων ὀνόματα ἐν τοῖς δημοσίοις ἀναγέγραπται γράμμασι, τὰ δὲ σώματα αὐτῶν ἐστιν οὐκ ἐν Μακεδονίᾳ, ἀλλ' Ἀθήνησι, ταῖς δὲ ξενικαῖς πρεσβείαις ἡ βουλὴ τὰς εἰς τὸν δῆμον προσόδους προβουλεύει. οὗτος δέ φησιν ἀπεστάλθαι τὰς παρὰ τῶν Ἑλλήνων πρέσβεις. παρελθὼν τοίνυν Δημόσθενες ἐνθάδε τὸ βῆμα τοῦτ' ἐν τῷ ἐμῷ λόγῳ εἰπὲ πόλεως ἧς τινος βούλει τῶν Ἑλληνίδων τοὔνομα ἐξ ἧς ἀφῖχθαι τότε φῂς τοὺς πρέσβεις, καὶ τὰ προβουλεύματα αὐτῶν ἐκ τοῦ βουλευτηρίου δὸς ἀναγνῶναι, καὶ τοὺς Ἀθηναίων κάλει πρέσβεις οὓς ἐξέπεμψαν ὧδε τὰς πόλεις μάρτυρας, κἂν παρεῖναι καὶ μὴ ἀποδημεῖν ὅτε

ἡ πόλις τὴν εἰρήνην ἐποιεῖτο μαρτυρήσωσιν, ἢ τὰς πρὸς τὴν βουλὴν αὐτῶν προσόδους καὶ τὰ ψηφίσματα ἂν παράσχῃ ἐν ᾧ σὺ φῂς ὄντα χρόνῳ, καταβαίνω καὶ θανάτου τιμῶμαι. ἀνάγνωθι δή μοι καὶ τὸ τῶν συμμάχων δόγμα τί λέγει, ἐν ᾧ διαρρήδην γέγραπται, ἐπειδὴ βουλεύηται ὁ δῆμος ὁ ἀθηναίων ὑπὲρ εἰρήνης πρὸς φίλιππον οἱ δὲ πρέσβεις οὔπω πάρεισιν οὓς ἐξέπεμψεν ὁ δῆμος εἰς τὴν ἑλλάδα παρακαλοῦντας τὰς πόλεις ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν ἑλλήνων, δεδόχθαι τοῖς συμμάχοις ἐπειδὰν ἐπιδημήσωσιν οἱ πρέσβεις καὶ τὰς πρεσβείας ἀπαγγείλωσιν ἀθηναίοις καὶ τοῖς συμμάχοις, προγράψαι τοὺς πρυτάνεις ἐκκλησίας δύο κατὰ τοὺς νόμους. ἐν δὲ ταύταις βουλεύσασθαι περὶ τῆς εἰρήνης ἀθηναίους. ὅ τι δ᾽ ἂν βουλεύσηται ὁ δῆμος, τοῦτ᾽ εἶναι κοινὸν δόγμα τῶν συμμάχων. ἀνάγνωθι δή μοι τὸ τῶν συνέδρων δόγμα. Δόγμα συνέδρων. Παραναγνῶθι δή μοι καὶ τὸ τοῦ δημοσθένους ψήφισμα, ἐν ᾧ κελεύει τοὺς πρυτάνεις μετὰ διονύσια τὰ ἐν ἄστει καὶ τὴν ἐν διονύσου ἐκκλησίαν προγράψαι δύο ἐκκλησίας, τὴν μὲν, τῇ ὀγδόῃ ἐπὶ δέκα, τὴν δὲ τῇ ἐνάτῃ ἐπὶ δέκα ὁρίζων τὸν χρόνον, καὶ προϋφαιρῶν τὰς ἐκκλησίας πρὶν ἐπιδημῆσαι τοὺς ἐκ τῶν ἑλλήνων πρέσβεις, καὶ τὸ μὲν τῶν συμμάχων δόγμα κελεύει, ᾧ συνειπεῖν καὶ ἐγὼ ὁμολογῶ, ὑπὲρ τῆς εἰρήνης μόνον ὑμᾶς βουλεύσασθαι, δημοσθένης δὲ καὶ περὶ συμμαχίας κελεύει, λέγε αὐτοῖς τὸ ψήφισμα. Ψήφισμα δημοσθένους. Τῶν μὲν ψηφισμάτων ἀμφοτέρων ὦ ἀθηναῖοι ἠκούσατε, ὑφ᾽ ὧν ἐξελέγχεται δημοσθένης τὰς ἀπὸ δημοσίας πρεσβείας ἐπιδη-

μεῖν φάσκων, καὶ βουλομένων ὑμῶν ἀκροάσασθαι τὸ τῶν συμμάχων ἄκυρον πεποιηκὼς δόγμα. οἱ μὲν γὰρ ἀπεφήναντο ἀναμεῖναι τὴν πόλιν τὰς ἑλληνικὰς πρεσβείας. δημοσθένης δὲ οὐ λόγῳ μόνον κεκώλυκε προσμεῖναι ὁ πάντων αἴσχιστα καὶ τάχιστα μεταθέμενος, ἀλλ' ἔργῳ καὶ ψηφίσματι προστάξας ἤδη βουλεύεσθαι, εἴρηκε δὲ ὡς ἐν τῇ προτέρᾳ τῶν ἐκκλησιῶν δημηγορήσαντος φιλοκράτους, ὕστερον ἀναβὰς ἐγὼ κατεμεμψάμην ἣν εἰσηγεῖτο ἐκεῖνος εἰρήνην, αἰσχρὰν καὶ τῆς πόλεως ἀναξίαν εἶναι φάσκων, τῇ δ' ὑστεραίᾳ πάλιν ἡμέρᾳ ὡς συναγορεύοιμι τῷ φιλοκράτει, καὶ τὴν ἐκκλησίαν συνημερήσας ᾠχόμην φέρων, πείθων ὑμᾶς μὴ προσέχειν τοῖς τὰς μάχας καὶ τὰ τῶν προγόνων λέγουσι τρόπαια, μὴ δὲ τοῖς ἕλλησι βοηθεῖν. ὅτι δ' οὐ ψευδῆ μόνον κατηγόρηκεν ἀλλὰ καὶ ἀδύνατα γενέσθαι, μίαν μὲν αὐτὸς καθ' αὑτοῦ δημοσθένης μαρτυρίαν μαρτυρήσει. ἑτέραν δὲ πάντες ἀθηναῖοι οἱ ὑμεῖς ἀναμιμνησκόμενοι. τρίτην δὲ ἡ τῆς αἰτίας ἀπιθανότης. τετάρτην δὲ ἀνὴρ ἀξιόλογος, εἷς τῶν πολιτευομένων, ἀμύντωρ ᾧ τὸ ψήφισμα ἐπεδείξατο δημοσθένης καὶ ἀνεκοινοῦτο εἰ δῷ τῷ γραμματεῖ, οὐχ ὑπεναντίον, ἀλλὰ ταὐτὸν γεγραφὼς φιλοκράτει. καί μοι λάβε τὸ ψήφισμα καὶ ἀνάγνωθι τὸ δημοσθένους. ἐν ᾧ φαίνεται γεγραφὼς τῇ μὲν προτέρᾳ τῶν ἐκκλησιῶν συμβουλεύειν τὸν βουλόμενον, τῇ δ' ὑστεραίᾳ τοὺς προέδρους ἐπιψηφίζειν τὰς γνώμας. λόγον δὲ μὴ προτιθέναι, ἐν ᾧ με φησὶν αὐτὸς φιλοκράτει συνειπεῖν. Ψήφισμα δημοσθένους. Οὐκοῦν τὰ μὲν ψηφίσματα ὡς ἐξ ἀρχῆς ἐγράφη μένει. Οἱ δὲ τῶν συ-

κοφαντῶν λόγοι πρὸς τοὺς ἐφ' ἡμέραν καιροὺς λέγονται.
ποιεῖ δὲ μου τὴν δημηγορίαν ὁ μὲν κατήγορος διαι-
ρετήν, τὸ ψήφισμα δὲ καὶ τἀληθὲς μίαν. λόγων γὰρ μὴ
προτεθέντων εἰς τὴν ὑστέραν ἐκκλησίαν τῶν δὲ προέ-
δρων κωλυόντων οὐκ ἐνῆν εἰπεῖν. Τί δὲ καὶ βουλό-
μενος εἶπον ταῦτα Φιλοκράτει προειλόμην, κατηγό-
ρουν μὲν πρὸς τοὺς αὐτοὺς ἀκροατὰς τῇ προτεραίᾳ μί-
αν δὲ νύκτα διαλιπὼν συνηγόρουν. Πότερα ὡς αὐ-
τὸς συνδοξήσων, ἢ ὡς ἐκεῖνον ὠφελήσων. ἀλλ' οὐκ ἐνῆν ἀμ-
φότερα διενέγκασθαι. ἀλλ' ὑπὸ πάντων μὲν μισεῖ-
σθαι, περαίνειν δὲ μηδέν, κάλει δέ μοι καὶ ἀμύντορα ἐρ-
χιέα καὶ τὴν μαρτυρίαν ἀνάγνωθι, ὃν δὲ τρόπον γέ-
γραπται, προδιελθεῖν ὑμῖν βούλομαι. Μαρτυρεῖ ἀ-
μύντωρ αἰσχίνῃ ὅτε ἐβουλεύετο ὁ δῆμος περὶ τῆς συμ-
μαχίας τῆς πρὸς Φίλιππον κατὰ τὸ δημοσθένους ψήφι-
σμα ἐν τῇ ὑστεραίᾳ τῶν δυοῖν ἐκκλησιῶν ὅτε οὐκ ἐξῆν
δημηγορεῖν, ἀλλὰ τὰ περὶ τῆς εἰρήνης καὶ συμμαχίας
ψηφίσματα ἐπεψηφίζετο, ἐν ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ δη-
μοσθένην ἐπιδείξασθαι παρακαθήμενον ψήφισμα γε-
γραμμένον ἑαυτῷ, ἐφ' ᾧ ἐπεγέγραπτο δημοσθένους ὄνο-
μα καὶ ἀνακοινοῦσθαι αὐτὸν αὐτῷ εἰ δῷ τῷ γραμμα-
τεῖ ἐπιψηφίσασθαι τοῖς προέδροις καὶ εἶναι ἐφ' οἷς τὴν
εἰρήνην καὶ τὴν συμμαχίαν ἔγραψε ποιεῖσθαι ἐπὶ
τοῖς αὐτοῖς, ἐφ' οἷς περ καὶ Φιλοκράτης ἐγεγράφει.
κάλει δέ μοι ἀμύντορα ἐρχιέα. καὶ ἐκκλήτευε ἐὰν
μὴ θέλῃ δευρὶ παρεῖναι. Μαρτυρία ἀμύντο-
ρος. Τῆς μὲν μαρτυρίας ἀκηκόατε ὦ ἄνδρες.
σκοπεῖτε δὴ πότερα ὑμῖν δοκεῖ δημοσθένης ἐμοῦ κα-

κατηγορηκέναι, ἢ τοὐναντίον αὐτὸς ἑαυτοῦ περὶ τῷ ἐμῷ ὀνόματι. ἐπειδὴ δὲ καὶ τὴν δημηγορίαν μου διαβάλλει καὶ τοὺς εἰρημένους λόγους ἐπὶ τὰ χείρω διεξέρχεται, οὔτ᾽ ἂν ἀποδραίην, οὔτ᾽ ἂν τῶν τότ᾽ εἰρημένων οὐδὲν ἀρνησαίμην. οὔτ᾽ αἰσχύνομαι ἐπ᾽ αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον φιλοτιμοῦμαι. βούλομαι δ᾽ ὑμᾶς καὶ τοὺς καιροὺς ὑπομνῆσαι, ἐν οἷς ἐβουλεύεσθε. Τὴν μὲν γὰρ ἀρχὴν ἐποιησάμεθα τοῦ πολέμου ὑπὲρ ἀμφιπόλεως. συνέβαινε δ᾽ ἡμῶν τὸν στρατηγὸν ἐν τῷ πολέμῳ μὲν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε πόλεις συμμαχίδας ἀποβεβληκέναι, ἃς ἐκτήσατο τιμόθεος ὁ κόνωνος. καὶ κατέστησεν εἰς τὸ συνέδριον. προῄρημαι γὰρ παρρησιάσασθαι καὶ ἐλευθέρως ἅμα καὶ τἀληθῆ εἰπὼν σώζεσθαι. ἐὰν δὲ ἄλλως πως γινώσκητε καταχρήσασθέ μοι. οὐ γὰρ ἂν ὑποστειλαίμην. ἑκατὸν δὲ καὶ πεντήκοντα τριήρεις λαβόντα ἐκ τῶν νεωρίων μὴ κατακεκομικέναι. καὶ ταῦτα ὑμῖν ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀεὶ οἱ τοῦ χάρητος οἱ κατήγοροι δεικνύουσι. χίλια δὲ καὶ πεντακόσια τάλαντα οὐκ εἰς στρατιώτας ἀλλ᾽ εἰς ἡγεμόνων ἀλαζονείας ἀνηλωκέναι.

δηϊάρην δὲ καὶ δηίπυρον καὶ πολυφόντην δραπέτας ἀνθρώπους ἐκ τῆς ἑλλάδος συνειλεγμένους καὶ χωρὶς εἰς τοὺς περὶ τὸ βῆμα καὶ τὴν ἐκκλησίαν μισθοφόρους, οἳ τοὺς μὲν ταλαιπώρους νησιώτας καθ᾽ ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἑξήκοντα τάλαντα εἰσέπραττον σύνταξιν. κατῆγον δὲ τὰ πλοῖα καὶ τοὺς ἕλληνας ἐκ τῆς κοινῆς θαλάττης. ἀντὶ δὲ ἀξιώματος καὶ τῆς τῶν ἑλλήνων ἡγεμονίας ἡ πόλις ἡμῶν μυοννήσου καὶ τῆς τῶν λῃστῶν δόξης ἀνεπίπλατο. φίλιππος δὲ ὁρμηθεὶς ἐκ

μακεδονίας, οὐκ ἔτι ὑπὲρ ἀμφιπόλεως πρὸς ἡμᾶς ἠγωνίζετο ἀλλ' ἤδη περὶ λήμνου καὶ ἴμβρου καὶ σκύρου τῶν ἡμετέρων κτημάτων, ἐξέλιπον δὲ χεῤῥόνησον ἡμῶν οἱ πολῖται τὴν οὖσαν ὁμολογουμένως ἀθηναίων. πλείους δὲ ἐκκλησίας συγκλήτους ἠναγκάζεσθε ἐκκλησιάζειν μετὰ φόβου καὶ θορύβου, ἢ τὰς τεταγμένας ἐκ τῶν νόμων. οὕτω δ' ἦν σφαλερὰ καὶ ἐπικίνδυνα τὰ πράγματα, ὥστε ἠναγκάσθη γράψαι ψήφισμα κηφισοφῶν ὁ παιανιεὺς εἷς τῶν φίλων καὶ ἑταίρων τοῦ χάρητος ἐκπλεῖν τὴν ταχίστην ἀντίοχον τὸν ἐπὶ τῶν ὑπηρετικῶν καὶ ζητεῖν τὸν στρατηγὸν τὸν ἐπὶ τῇ δυνάμει τεταγμένον, κἂν ἐντύχῃ που φράζειν ὅτι θαυμάζει ὁ δῆμος ὁ τῶν ἀθηναίων, εἰ φίλιππος μὲν ἐπὶ χεῤῥόνησον τὴν ἀθηναίων πορεύεται. ἀθηναῖοι δὲ οὐδὲ τὸν στρατηγὸν ἴσασιν, οὐδὲ τὴν δύναμιν ἣν ἐξέπεμψαν, ὅπου ἐστίν. ὅτι δ' ἀληθῆ λέγω, ἀκούσατε τοῦ ψηφίσματος καὶ ἀναμνήσθητε τοῦ πολέμου καὶ τὴν εἰρήνην, οὓς τῶν πολέμων ἡγεμόνας, ἀλλὰ μὴ τοὺς πρέσβεις ἀπαιτεῖτε.

ψήφισμα δήμου, ὃ κηφισοφῶν εἶπεν.

Οἱ μὲν καιροὶ τῆς πόλεως τοιοῦτοι ἦσαν, ἐν οἷς περὶ τῆς εἰρήνης ἐγένοντο λόγοι. ἀνιστάμενοι δὲ οἱ συντεταγμένοι ῥήτορες, περὶ μὲν τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως οὐδὲν ἐνεχείρουν λέγειν. ἀποβλέπειν δὲ εἰς τὰ προπύλαια τῆς ἀκροπόλεως ἐκέλευον ἡμᾶς, καὶ τῆς ἐν σαλαμῖνι πρὸς τὸν πέρσην ναυμαχίας μεμνῆσθαι, καὶ τῶν τάφων καὶ τῶν προγόνων καὶ τῶν τροπαίων, ἐγὼ δὲ ἁπάντων μὲν τούτων ἔφην δεῖν μεμνῆσθαι, μιμεῖσθαι μέντοι τὰς τῶν προγόνων εὐβουλίας, τὰ δὲ ἁμαρτήματα αὐτῶν καὶ τὴν

ἄκαιρον φιλονεικίαν φυλάττεσθαι. τὴν μὲν ἐν πλαταιαῖς πρὸς τοὺς πέρσας πεζομαχίαν, καὶ τοὺς περὶ σαλαμῖνα, καὶ τὴν ἐν μαραθῶνι μάχην καὶ τὴν ἐπ' ἀρτεμισίῳ ναυμαχίαν καὶ τὴν τολμίδου ζηλοῦν στρατηγίαν κελεύων, ὃς χιλίους ἐπιλέκτους ἔχων ἀθηναίων διὰ μέσης πελοποννήσου πολεμίας οὔσης ἀδεῶς διεξῄει. τὴν δ' εἰς σικελίαν στρατείαν φυλάττεσθαι, ἣν ἐξέπεμψαν λεοντίνοις βοηθήσοντες. τῶν πολεμίων ἐμβεβληκότων εἰς τὴν χώραν ἡμῶν καὶ δεκελείας ἐπιτετειχισμένης. καὶ τὴν τελευταίαν ἀβουλίαν φυλάξασθαι, ὅθ' ἡττημένοι τῷ πολέμῳ προκαλουμένων αὐτοὺς λακεδαιμονίων εἰρήνην ἄγειν ἔχοντας πρὸς τῇ ἀττικῇ λῆμνον καὶ ἴμβρον καὶ σκῦρον καὶ δημοκρατουμένους κατὰ τοὺς νόμους, τούτων μὲν οὐδὲν ἤθελον ποιεῖν, πολεμεῖν δὲ προῃροῦντο οὐ δυνάμενοι. κλεοφῶν δὲ ὁ λυροποιός, ὃν πολλοὶ δεδεμένον ἐν πέδαις ἐμνημόνευον. παρεγγραφεὶς αἰσχρῶς πολίτης καὶ διεφθαρκὼς νομῇ χρημάτων τὸν δῆμον, ἀποκόψειν ἠπείλει μαχαίρᾳ τὸν τράχηλον, εἴ τις εἰρήνης μνησθήσεται. τελευτῶντες δὲ εἰς τοῦτο τὴν πόλιν προήγαγον, ὥστε ἀγαπητῶς τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι. ἀποστάντας πάντων, καὶ τὰ τείχη καθελόντας, καὶ παραδεξαμένους φρουρὰν, καὶ λακεδαιμονίων ἁρμοστὴν, καὶ τῆς δημοκρατίας τοῖς τριάκοντα ἀφεμένους οἳ χιλίους καὶ πεντακοσίους τῶν πολιτῶν ἀκρίτως ἀπέκτειναν. τὴν μὲν τοι αὐτὴν ἀβουλίαν ὁμολογῶ παραγγέλλειν φυλάττεσθαι. τὰ δ' ὀλίγῳ πρότερον εἰρημένα μιμεῖσθαι. οὐ γὰρ παρὰ τῶν ἀλλοτρίων, ἀλλὰ παρὰ τοῦ πάντων οἰκειοτάτου ταῦτα

ἐπυνθανόμην. ἀτρόμητος γὰρ πατὴρ ὁ ἡμέτερος ὃν σὺ λοιδορεῖς οὔτ' εἰδὼς οὔτ' ἐπιδὼν τῆς ἑαυτοῦ ἡλικίας ὅς τις ἦν, καὶ ταῦτα ὦ δημόσθενες ἐκ τῶν νομάδων σκυθῶν τὸ πρὸς μητρὸς γένος ὤν, ἔφυγε μὲν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, συγκατήγαγε δὲ τὸν δῆμον. καὶ ὁ τῆς μητρὸς τῆς ἡμετέρας ἀδελφὸς θεῖος δὲ ἡμέτερος κλεόβουλος ὁ γλαύκου τοῦ ἀχαρνέως υἱὸς μετὰ δημαινέτου τοῦ βουζύγου, συγκατεναυμάχησε χίλωνα τὸν λακεδαιμονίων ναύαρχον. ὥστε οἰκεῖά μοι καὶ συνήθη τὰ τῆς πόλεως ἀτυχήματα ἐν τοῖς ὠσὶν ἀκούειν, ἐπιτιμᾷς δέ μοι καὶ τὴν ἐν τοῖς μυρίοις ἐν ἀρκαδίᾳ δημηγορίαν καὶ πρεσβείαν, καὶ μεταβεβλῆσθαί με φῄς αὐτὸς ὢν ἀνδραποδώδης καὶ μόνον οὐκ ἐστιγμένος αὐτόμολος. ἐγὼ δ' ἐν μὲν τῷ πολέμῳ συνίστην καθ' ὅσον ἦν δυνατὸν ἀρκάδας καὶ τοὺς ἄλλους ἕλληνας ἐπὶ φίλιππον, οὐδενὸς δ' ἀνθρώπου ἐπικουροῦντος τῇ πόλει, ἀλλὰ τῶν μὲν, περιορώντων ὅ, τι συμβήσεται, τῶν δὲ, συνεπιστρατευόντων, τῶν δ' ἐν τῇ πόλει ῥητόρων χορηγὸν ταῖς καθ' ἡμέραν δαπάναις τὸν πόλεμον ποιουμένων, ὁμολογῶ συμβουλεῦσαι τῷ δήμῳ διαλύσασθαι πρὸς φίλιππον καὶ τὴν εἰρήνην συνθέσθαι. ἣν σὺ νῦν αἰσχρὰν νομίζεις οὐδεπώποθ' ἁψάμενος ὅπλων, ἐγὼ δὲ ταύτην εἶναι πολλῷ φημι καλλίω τοῦ πολέμου.

Χρὴ δὲ ὦ ἀθηναῖοι τοὺς μὲν πρέσβεις θεωρεῖν πρὸς τὸν καιρὸν καθ' ὃν ἐπρέσβευον, τοὺς δὲ στρατηγοὺς πρὸς τὰς δυνάμεις ὧν ἡγοῦντο. καὶ γὰρ τὰς εἰκόνας ἵστατε, καὶ τὰς προεδρίας καὶ τοὺς στεφάνους καὶ τὰς ἐν τῷ πρυτανείῳ σιτήσεις δίδοτε, οὐ τοῖς

τὴν εἰρήνην ἀπαγγείλασιν, ἀλλὰ τοῖς τὴν μάχην νικήσασιν. εἰ δ' ἔσονται τῶν πολέμων, αἱ μὲν θυσίαι τῶν πρέσβεων, αἱ δὲ δωρεαὶ τῶν στρατηγῶν, ἀσπόνδους καὶ ἀκηρύκτους τοὺς πολέμους ποιήσετε. οὐδεὶς γὰρ ἐθελήσει πρεσβεύειν. περὶ δὲ κερσοβλέπτου καὶ φωκέων καὶ τῶν ἄλλων ἃ πρὸς τούτοις διαβέβλημαι ὑπόλοιπον εἰπεῖν. ἐγὼ γὰρ ὦ ἀθηναῖοι καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ καὶ ἐν τῇ ὑστέρᾳ πρεσβείᾳ, ἃ μὲν εἶδον ὡς εἶδον ὑμῖν ἀπήγγειλα, ἃ δ' ἤκουον ὡς ἤκουσα. Τίνα οὖν ἦν ἑκάτερα τούτων ἅτε εἶδον, ἅτε ἤκουσα περὶ κερσοβλέπτου; Εἶδον μὲν ἐγὼ καὶ οἱ συμπρέσβεις ἅπαντες ὁμηρεύοντα τὸν υἱὸν τὸν κερσοβλέπτου παρὰ φιλίππῳ. καὶ ἔτι καὶ νῦν τοῦθ' οὕτως ἔχει. Συνέβαινε δ' ὅτε τὴν προτέραν ἐπρεσβεύομεν πρεσβείαν, ἐμοὶ μὲν μετὰ τῶν συμπρέσβεων ἀπιέναι δεῦρο, φιλίππῳ δ' ἐπὶ θράκην ἐξιέναι. πρὸς δ' ἡμᾶς ὡμολογηκέναι ἕως ἂν ὑμεῖς περὶ τῆς εἰρήνης βουλεύσησθε μὴ ἐπιβήσεσθαι μεθ' ὅπλων χερρονήσου. ἐν ἐκείνῃ μὲν οὖν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ὑμεῖς ἐψηφίσασθε τὴν εἰρήνην, οὐδεμία μνεία ἐγένετο περὶ κερσοβλέπτου. ἤδη δὲ ἡμῶν κεχειροτονημένων ἐπὶ τοὺς ὅρκους οὔπω δὲ ἀπηρκότων ἐπὶ τὴν ὑστέραν πρεσβείαν ἐκκλησία γίνεται. ἐν ᾗ δημοσθένης ὁ νυνὶ κατηγορῶν ἐμοῦ λαγχάνει προεδρεύειν, ἐν δὲ ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ κριτόβουλος ὁ λαμψακηνὸς εἶπε παρελθὼν ὅτι πέμψειε μὲν αὐτὸν κερσοβλέπτης, ἀξιοῖ δὲ ἀποδοῦναι τοὺς ὅρκους τοῖς φιλίππου πρέσβεσιν καὶ συναναγραφῆναι κερσοβλέπτην ἐν τοῖς ὑμετέροις συμμάχοις. ῥηθέντων δὲ τῶν λόγων τούτων ἀλεξίμαχος ὁ πήληξ δίδωσιν

ἀναγνῶναι ψήφισμα τοῖς προέδροις ἐν ᾧ ἐγέγραπτο ἀποδοῦναι τοὺς ὅρκους Φιλίππῳ μετὰ τῶν ἄλλων συμμάχων τὸν ἥκοντα παρὰ Κερσοβλέπτου, ἀναγνωσθέντος δὲ τοῦ ψηφίσματος, καὶ ταῦτα οἶμαι πάντας ὑμᾶς μνημονεύειν ἀναστὰς ἐκ τῶν προέδρων Δημοσθένης, οὐκ ἔφη τὸ ψήφισμα ἐπιψηφιεῖν, οὐδὲ λύσειν τὴν πρὸς Φίλιππον εἰρήνην, οὐδὲ γινώσκειν τῶν συμμάχων τοὺς συνεφαπτομένους ὥσπερ ἐν τοῖς σπένδουσι τῶν ἱερῶν, ἀποδοθῆναι γὰρ περὶ τούτων ἑτέραν ἐκκλησίαν. βοώντων δὲ ὑμῶν καὶ τοὺς προέδρους ἐπὶ τὸ βῆμα καλούντων οὕτως ἄκοντος αὐτοῦ τὸ ψήφισμα ἐπεψηφίσθη. ὅτι δ᾽ ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τὸν γράψαντα τὸ ψήφισμα Ἀλεξίμαχον, καὶ τοὺς συμπροέδρους Δημοσθένους καὶ τὴν μαρτυρίαν ἀνάγνωθι. Μαρτυρία τῶν Δημοσθένους συμπροέδρων. Ὁ μὲν τοίνυν ἐπιδακρύσας ἀρτίως ἐνταυθοῖ Δημοσθένης μνησθεὶς Κερσοβλέπτου, φαίνεται τῆς συμμαχίας ἐκκλείων αὐτόν, ὡς δ᾽ ἡ παροῦσα ἐκκλησία διελύθη, ἐξώρκιζον τοὺς συμμάχους οἱ τοῦ Φιλίππου πρέσβεις ἐν τῷ στρατηγίῳ τῷ ὑμετέρῳ, τετόλμηκε δὲ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν ὁ κατήγορος ὡς ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἐγὼ Κριτόβουλον ἀπήλασα τὸν πρεσβευτὴν τὸν παρὰ Κερσοβλέπτου. παρόντων μὲν τῶν συμμάχων, ἐψηφισμένου δὲ τοῦ δήμου, προκαθημένων δὲ τῶν στρατηγῶν, πόθεν τοσαύτην ῥώμην λαβών, ἢ πῶς ἂν τὸ πρᾶγμα ἐσιγήθη; Εἰ δ᾽ ἄρα ἐγὼ ἐτόλμων τοῦτο ποιεῖν, ἐπέτρεψας ἂν ὦ Δημόσθενες; καὶ οὐκ ἐνέπλησας βοῆς καὶ κραυγῆς τὴν ἀγορὰν ὁρῶν με ὡς ἔφης ἀρτίως ἀπωθοῦντα ὑπὸ τῶν ἱερῶν τὸν πρεσβευτήν; καλείτω δέ μοι

τοὺς στρατηγοὺς ὁ κῆρυξ καὶ τοὺς συνέδρους τῶν συμμά-
χων καὶ τὰς μαρτυρίας αὐτῶν ἀκούσατε. Μαρτυ-
ρίαι. Οὐκοῦν δεινὸν ὦ ἀθηναῖοι εἴ τις κατ' ἀνδρὸς
πολίτου οὐχ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑμετέρου ‹ τοῦτο γὰρ προσδιορ-
θοῦμαι › τολμᾷ τηλικαῦτα καταψεύδεσθαι κινδυνεύον-
τος ὑπὲρ τοῦ σώματος, ἢ πῶς οὐκ εἰκότως οἱ πατέρες
ἡμῶν ἐν ταῖς φονικαῖς δίκαις ἐπὶ παλλαδίῳ κατέδει-
ξαν τέμνοντες τὰ τόμια τοὺς νικῶντας τῇ ψήφῳ ἐξορ-
κίζεσθαι. καὶ τοῦθ' ὑμῖν πάτριόν ἐστιν ἔτι καὶ νῦν τἀλη-
θῆ καὶ τὰ δίκαια ψηφίζεσθαι τῶν δικαστῶν ὅσοι τὴν
ψῆφον ἤνεγκαν αὐτῷ, καὶ ψεῦδος μηδὲν εἰρηκέναι, εἰ
δὲ μὴ ἐξώλη τοῦτον εἶναι ἐπαρᾶσθαι καὶ τὴν οἰκίαν τὴν
αὐτοῦ, τοῖς δὲ δικασταῖς εὔχεσθαι πολλὰ καὶ ἀγαθὰ
εἶναι καὶ μάλα ὀρθῶς καὶ πολιτικῶς ὦ ἀθηναῖοι. εἰ γὰρ
μηδεὶς ἂν ὑμῶν ἑαυτὸν ἀναπλῆσαι φόνου δικαίου βούλοι-
το, ἦ που ἀδίκου γε φυλάξαιτ' ἂν τὴν ψυχὴν, ἢ τὴν
οὐσίαν, ἢ τὴν ἐπιτιμίαν τινὸς ἀφελόμενος. ἐξ ὧν αὑτοὺς
ἀνῃρήκασί τινες, οἱ δὲ, καὶ δημοσίᾳ ἐτελεύτησαν,
ἆρ' οὖν ὦ ἀθηναῖοι δοίητ' ἄν μοι συγγνώμην κίναιδον αὐ-
τὸν προσειπόντι καὶ μὴ καθαρεύοντα τῷ σώματι μήθ'
ὅθεν τὴν φωνὴν ἀφίησιν, ἔπειτα τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ
κατηγορήματος τοῦ περὶ κερσοβλέπτην ἐπ' αὐτοφώρῳ
δείξαιμι ψεῦδος ὄν; κάλλιστον γὰρ οἶμαι πρᾶγμα, καὶ
χρησιμώτατον τοῖς διαβαλλομένοις παρ' ὑμῖν γίνεται,
καὶ γὰρ τοὺς χρόνους καὶ τὰ ψηφίσματα καὶ τοὺς ἐπι-
ψηφίσαντας ἐν τοῖς δημοσίοις γράμμασι τὸν ἅπαν-
τα χρόνον φυλάττετε. εἴρηκε δὲ οὗτος πρὸς ὑμᾶς περὶ
τοῦ διαφθαρῆναι τὰ κερσοβλέπτου πράγματα, ὅτι τῆς

πρεσβείας ὧν ἡγεμὼν ἐγὼ καὶ κατευηγερηκὼς παρ' ὑμῖν αὐτοῦ κελεύοντος εἰς θρᾴκην ἡμᾶς ἰέναι κερσοβλέπτου πολιορκουμένου καὶ διαμαρτύρασθαι φιλίππῳ, ταῦτα μὴ ποιεῖν οὐκ ἠθέλησα ἀλλ' ἐκαθήμην ἐν ὠρεῷ καὶ οἱ συμπρέσβεις προξενίας κατασκευαζόμενοι. ἀκούσατε δὴ τῆς χάρητος ἐπιστολῆς ἣν ἐπέστειλε τότε τῷ δήμῳ· ὅτι κερσοβλέπτης ἀπολώλεκε τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸ ἱερὸν ὄρος κατείληφε φίλιππος ἐλαφηβολιῶνος μηνὸς ἕκτῃ φθίνοντος. δημοσθένης δ' ἐν τῷ δήμῳ προέδρευε τούτου τοῦ μηνὸς εἷς ὢν τῶν πρέσβεων ἑβδόμῃ φθίνοντος. ἐπιστολή. Οὐ μόνον τοίνυν διετρίψαμεν τὰς λοιπὰς ἡμέρας τοῦ μηνὸς, ἀλλὰ μουνυχιῶνος ἐξωρμήσαμεν, καὶ τούτου τὴν βουλὴν μάρτυρα ὑμῖν παρέξομαι. ἔστι γὰρ αὐτῆς ψήφισμα ὃ κελεύει ἀπιέναι τοὺς πρέσβεις ἐπὶ τοὺς ὅρκους, καί μοι λέγε τὸ τῆς βουλῆς ψήφισμα. Ψήφισμα. Προσαναγνωθι δὴ καὶ τὸν χρόνον ὅς τις ἦν. Χρόνος. ἀκούετε ὅτι μουνυχιῶνος ἐψηφίσθη τρίτῃ ἱσταμένου; ὁ δὲ κερσοβλέπτης πόσαις πρότερον ἡμέραις ἀπώλεσε τὴν ἀρχήν. πρὶν ἐμὲ ἀπιέναι ὥς φησι χάρης ὁ στρατηγός, καὶ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ προτέρου μηνὸς εἴπερ ἐλαφηβολιὼν ἐστὶ μουνυχιῶνος πρότερος. ἐδυνάμην οὖν ἐγὼ σῶσαι κερσοβλέπτην ὃς πρὶν ἐμὲ ἐξορμᾶν οἴκοθεν ἀπωλώλει. ἔπειτα οἴεσθέ τι τοῦτον ἀληθὲς εἰρηκέναι, ἢ περὶ τῶν ἐν μακεδονίᾳ πραχθέντων, ἢ περὶ τῶν ἐν θετταλίᾳ ὃς τοῦ βουλευτηρίου καὶ τῶν δημοσίων γραμμάτων καὶ τοῦ χρόνου καὶ τῶν ἐκκλησιῶν καταψεύδεται; καὶ τὸν κερσοβλέπτην ἀθήνησι μὲν ἔκσπονδον ἐποίεις πρόεδρος ὢν ἐν ὠρεῷ

δ' ἠλέεις, καὶ νῦν μὲν δωροδοκίας κατηγορεῖς. πρότε-
ρον δ' ὑπέμεινας τὴν ἐπὶ βουλὴν τῆς βουλῆς τῆς ἐξ Ἀρείου
πάγου; οὐδ' ἐπεξιὼν τῇ τοῦ τραύματος γραφῇ, ἣν ἐ-
γράψω Δημομέλην τὸν Παιανιέα ἀνεψιὸν ὄντα, ἐπιτε-
μὼν τὴν σαυτοῦ κεφαλήν; καὶ σεμνολογεῖς ὑμῖν ὡς οὐκ
εἰδόσι τούτοις ὅτι Δημοσθένους υἱὸς εἶ νόθος τοῦ μαχαι-
ροποιοῦ; ἐπεχείρησας δ' εἰπεῖν, ὡς καὶ τὴν ἐπὶ τοὺς Ἀμ-
φικτύονας πρεσβείαν ἐξομοσάμενος παρεπρέσβευσα,
καὶ ψήφισμα τὸ μὲν, ἀνέγνως. τὸ δὲ ὑπερέβης; ἐγὼ δ'
αἱρεθεὶς πρεσβευτὴς ἐπὶ τοὺς Ἀμφικτύονας, ἀρρώστως δ'
ἔχων καὶ μετὰ πολλῆς προθυμίας ἀπαγγέλλων, ἀφ' ἧς
ἥκον πρεσβείας πρὸς ὑμᾶς τὴν μὲν πρεσβείαν οὐκ
ἐξωμοσάμην ἀλλ' ὑπεσχόμην πρεσβεύσειν ἐὰν ὦ δυ-
νατὸς, πρὸς δὲ τὴν βουλὴν ἀπιόντων τῶν συμπρέ-
σβεων, τὸν ἀδελφὸν τὸν ἐμαυτοῦ καὶ τὸν ἀδελφιδοῦν
καὶ τὸν ἰατρὸν ἔπεμψα. οὐκ ἐξομουμένους ἐμέ, οὐδὲ
γὰρ ὁ νόμος ἐᾷ τὰς ἐκ τοῦ δήμου χειροτονίας ἐν τῇ βου-
λῇ ἐξόμνυσθαι, ἀλλὰ τὴν ἀρρωστίαν μου δηλώσοντας. ἐπεὶ
δὲ οἱ συμπρέσβεις πυθόμενοι τὰ περὶ τοὺς Φωκέας συμ-
βάντα ἀνέστρεψαν γιγνομένης ἐκκλησίας ἤδη ῥᾴων καὶ
δυνάμενος τῷ σώματι προσαναγκάζοντος τοῦ δήμου
μηδὲν ἧττον πρεσβεύειν ἡμᾶς τοὺς ἐξ ἀρχῆς αἱρεθέντας
ἅπαντας ἀψευδεῖν πρὸς Ἀθηναίους ᾤμην δεῖν, καὶ ταύ-
της τῆς πρεσβείας οὐ κατηγορεῖς μου διδύμος τὰς εὐ-
θύνας, ἀλλ' ἐπὶ ταύτην τὴν πρεσβείαν ἥκεις τὴν ἐπὶ
τοὺς ὅρκους. ὑπὲρ ἧς ἐγὼ σαφῶς καὶ δικαίως ἀπολογή-
σομαι. σοὶ μὲν γὰρ ἁρμόττει καὶ πᾶσι τοῖς ψευδομένοις
μεταφέρειν τοὺς χρόνους. ἐμοὶ δ' ἐφεξῆς λέγειν ἀναλα-

βόντι τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου. ἀλλὰ τῆς πορείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους καὶ τῆς πρεσβείας. πρῶτον μὲν γὰρ δέκα πρέσβεων ὄντων, ἑνδεκάτου δὲ τοῦ συμπεμφθέντος ἡμῖν ὑπὸ τῶν συμμάχων, οὐδεὶς αὐτῷ συσιτεῖν ὅτ' ἐξήει μὲν ἐπὶ τὴν ὑστέραν πρεσβείαν ἤθελεν, οὔτε ἐν ταῖς ὁδοῖς ὅπου δυνατὸν ἦν εἰς ταὐτὸ πανδοκεῖον καταλύειν, ὁρῶντες αὐτὸν ἐν τῇ προτέρᾳ πρεσβείᾳ πᾶσιν αὐτοῖς ἐπιβεβουλευκότα. περὶ μὲν οὖν τῆς ἐπὶ Θρᾴκης ὁδοῦ οὐκ ἐγένετο μνεία, οὐδὲ γὰρ τὸ ψήφισμα τοῦθ' ἡμῖν προσέταττεν, ἀλλὰ ἀπολαβεῖν μόνον τοὺς ὅρκους καὶ ἀλλ' ἄττα οὔτε ἐλθόντας πρᾶξαι οὐδὲν ἐνεδέχετο περὶ κερσοβλέπτην ἤδη γεγενημένων ὡς ἀρτίως ἠκούσατε, οὐθ' οὗτος οὐδὲν ἀληθὲς εἶπεν, ἀλλὰ ψεύδεται καὶ κατηγορεῖν οὐδὲν ἀληθὲς ἔχων τερατεύεται, συνηκολούθουν δ' αὐτῷ ἄνθρωποι δύο στρωματόδεσμα φέροντες, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ τούτων ὡς αὐτὸς ἔφη τάλαντον ἐνῆν ἀργυρίου. ὥστε τοὺς συμπρέσβεις ἀναμιμνήσκεσθαι τὰς ἀρχαίας ἐπωνυμίας αὐτοῦ. ἐν παισὶ μὲν γὰρ ὢν ἐκλήθη δι' αἰσχρουργίαν τινὰ καὶ κιναιδίαν βάταλος. ἐκ παίδων δὲ ἀπαλλαττόμενος καὶ δεκαταλάντους δίκας ἑκάστῳ τῶν ἐπιτρόπων λαγχάνων ἀργὰς ἐκλήθη. ἀνὴρ δὲ γενόμενος προσείληφε τὴν τῶν πονηρῶν κοινὴν ἐπωνυμίαν συκοφάντης. ἐπορεύετο δὲ λυσόμενος τοὺς αἰχμαλώτους ὡς ἔφη καὶ πρὸς ὑμᾶς ἀρτίως εἴρηκεν, εἰδὼς μὲν φίλιππον ἐν τῷ πολέμῳ οὐδένα πώποτε ἀθηναίων λύτρα πραξάμενον, ἀκούων δὲ τῶν ἐκείνου φίλων ἁπάντων ὅτι καὶ τοὺς λοιποὺς ἐὰν εἰρήνη γένηται ἀφήσει. πολλῶν δ' ἠτυχηκότων τάλαντον φέρων

ἐμὸς ἀνδρὸς οὐδὲ τοὐμοῦ λίαν εὐπόρου ἱκανὰ λύτρα, ὡς δ' ἦμεν ἐν μακεδονίᾳ καὶ συνήλθομεν εἰς ταυτὸν, καὶ φίλιππον ἐκ θράκης παρόντα κατειλήφαμεν, ἀνεγνώσθη μὲν τὸ ψήφισμα καθ' ὃ ἐπρεσβεύσαμεν, καὶ τὰ προστεταγμένα ἡμῖν πρὸς τὸ τοὺς ὅρκους ἀπολαβεῖν συνηριθμούμεθα. ὡς δὲ οὐδεὶς ὑπὲρ τῶν μεγίστων ἐμέμνητο, ἀλλὰ περὶ πραγμάτων ἐλαττόνων τὴν διατριβὴν ἐποιοῦντο, εἶπον ἐγὼ λόγους οὓς ἀναγκαῖόν ἐστι πρὸς ὑμᾶς ῥηθῆναι, καὶ πρὸς τῶν θεῶν ὦ ἀθηναῖοι ὥσπερ τῆς κατηγορίας ἠκούσατε ὡς αὐτὸς ὁ κατήγορος ἐβούλετο εἰπεῖν, οὕτω καὶ τῆς ἀπολογίας εὐτάκτως ἀκούσατε, καὶ τὸν αὐτόν μοι τρόπον διαμείνατε ὅνπερ ἐξ ἀρχῆς ἐν τοῖς προειρημένοις ἤδη λόγοις ἠκροᾶσθε. ὅπερ γὰρ καὶ ἀρτίως ὑπεθέμην ὦ ἀθηναῖοι εἶπον συνειλεγμένων τῶν πρέσβεων ὅτι μοι δοκείης ἂν τὸ μέγιστον πρόσταγμα τοῦ δήμου δεινῶς ἀγνοεῖν. τὸ μὲν γὰρ τοὺς ὅρκους ἀπολαβεῖν καὶ περὶ τῶν ἄλλων διαλεχθῆναι καὶ περὶ τῶν αἰχμαλώτων εἰπεῖν, κἂν εἰ τοὺς ὑπηρέτας ἔπεμψεν ἡ πόλις περιθεῖσα πίστιν αὐτοῖς, ἅπαντ' ἂν πραχθῆναι νομίζω. τὸ δὲ ὑπὲρ τῶν ὅλων ὀρθῶς βουλεύσασθαι ὅσα καθ' ὑμᾶς ἐστὶν ἢ φίλιππον, τοῦτο ἤδη ἔργον ἐστὶ πρέσβεων φρονίμων, λέγω δὲ ἔφην ἐγὼ περὶ τῆς εἰς πύλας στρατείας. ἣν ὁρᾶτε οὖσαν ἐν παρασκευῇ. ὅτι δὲ οὐ κακῶς στοχάζομαι περὶ τοῦ πράγματος, μεγάλα τούτων ὑμῖν σημεῖα δείξω. πάρεισι μὲν γὰρ θηβαίων, ἥκουσι δὲ λακεδαιμονίων πρέσβεις, ἀφίγμεθα δ' ἡμεῖς ἔχοντες τοῦ δήμου ψήφισμα. ἐν ᾧ γέγραπται πράττειν δὲ τοὺς πρέσβεις καὶ ἄλλ' ὅ,τι ἂν δύνωνται ἀγαθόν. ἅπαντες δὲ οἱ ἕλληνες

πρὸς τὸ μέλλον ἔσεσθαι βλέπουσιν. εἰ μὲν οὖν ἡγεῖτο ὁ δῆμος αὐτὸ καλῶς ἔχειν, δεῖν προσενεγκεῖν μετὰ παρρησίας ἐν τῷ ψηφίσματι πρὸς φίλιππον, θηβαίων μὲν περιελεῖν τὴν ὕβριν βοιωτῶν δὲ ἀνασῆσαι τὰ τείχη, ταῦτ' ἂν ἠξίωσαν ἐν τῷ ψηφίσματι. νῦν δὲ αὐτοῖς μὲν κατέλιπον τὴν εἰς τὸ ἀφανὲς ἀναφορὰν, ἂν μὴ πείθωσιν, ἐν ἡμῖν δὲ ἀποκινδυνεύειν ᾠήθησαν δεῖν. δεῖ δὴ τοὺς πρὸς τὰ κοινὰ φιλοτιμουμένους μὴ κατέχειν μὲν ἑτέρων χώραν πρέσβεων. οὓς ἐξῆν πέμπειν ἀνθ' ἡμῶν ἀθηναίους. αὐτοὺς δὲ τὰς πρὸς θηβαίους ἀπεχθείας φεύγειν ὧν εἷς ὢν ἐπαμινώνδας στρατηγὸς οὐχ ὑποπτήξας τὸ τῶν ἀθηναίων ἀξίωμα εἶπε διαρρήδην ἐν τῷ πλήθει τῶν θηβαίων ὡς δεῖ τὰ τῆς ἀθηναίων ἀκροπόλεως προπύλαια μετενεγκεῖν εἰς τὴν προστασίαν τῆς καδμείας. ταῦτα δέ μου μεταξὺ λέγοντος, ἀναβοᾷ πᾶν μέγεθες δημοσθένης ὡς ἴσασι πάντες οἱ συμπρέσβεις ὑμῶν, καὶ γὰρ πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς βοιωτιάζει. ἦν δ' οὖν παρ' αὐτοῦ ταυτὶ λεγόμενα. ἄνθρωπος οὑτοσὶ ταραχῆς καὶ τόλμης ἐστὶ μεστὸς, ἐγὼ δὲ ὁμολογῶ μαλακὸς εἶναι, καὶ τὰ δεινὰ πόρρωθεν δεδιέναι. ἀπαγορεύω μέντοι μὴ συνταράττειν ἡμᾶς πρὸς ἀλλήλας τὰς πόλεις. τὸ μὴ πολυπραγμονεῖν ἡμᾶς τοὺς πρέσβεις μηδὲν, τοῦτ' ἀγαθὸν ὑπολαμβάνων εἶναι. πορεύεται φίλιππος εἰς πύλας. ἐγὼ δὲ ἐγκαλύπτομαι. οὐδείς με τῶν ὅπλων ἕνεκα τῶν φιλίππου κρινεῖ. ἀλλ' ὧν ἂν εἴπω τι μὴ δέον, ἢ πράξω τι τῶν μὴ προστεταγμένων, πέρας δὲ τοῦ πράγματος ἐψηφίσαντο οἱ συμπρέσβεις, κατ' ἄνδρα ἐπερωτώμενος ἕκαστος ἡμῶν ὅ,τι νομίζει συμφέρειν τοῦτο λέγειν. ὅτι δ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τοὺς συμπρέσβεις. καὶ τὴν μαρτυ

ρίαν αὐτῶν λέγε. Μαρτυρία. ἐπειδὴ τοίνυν ὦ
ἀθηναῖοι συνελέγησαν μὲν εἰς πέλλαν αἱ πρεσβεῖαι,
παρῆν δὲ ὁ φίλιππος καὶ τοὺς ἀθηναίων πρέσβεις ὁ κῆ
ρυξ ἐκάλει, πρῶτον μὲν προείημεν οὐ καθ' ἡλικίαν ὥσ=
περ ἐν τῇ προτέρᾳ πρεσβείᾳ, ὃ παρά τισιν εὐδοκιμεῖ
καὶ κόσμος εἶναι τῆς πόλεως ἐφαίνετο ἀλλὰ ἐπὶ τὴν δη
μοσθένους ἀναισχυντίαν. φάσκων γὰρ νεώτατος εἶναι πάν
των τὴν τάξιν τοῦ πρῶτος λέγειν οὐκ ἂν ἔφη παραλι=
πεῖν, οὐδ' ἐπιτρέψειν τινί. αἰνιττόμενος εἰς ἐμέ, προκα=
ταλαβόντι τὰ φιλίππου ὦτα τοῖς ἄλλοις λόγον μὴ κατα
λιπεῖν, ἀρξάμενος γὰρ τοῦ λέγειν, πρῶτος διαβολήν
τινα κατὰ τῶν συμπρέσβεων ὑπειπὼν ὡς οὐχ ἅπαντες
ὑπὲρ τοῦ αὐτῶν οὐδ' ὅμοιοι ταῖς δόξαις ἥκομεν, διεξῄει
τὰς ὑπηρεσίας τὰς ὑπηργμένας εἰς φίλιππον αὐτῷ,
πρώτην μὲν τὴν ἐν τῷ ψηφίσματι τῷ φιλοκράτους συνη
γορίαν. ὅτι ἔφευγε παρανόμων ἐξεῖναι γράψας φιλίπ
πῳ πρέσβεις, πρὸς ἀθηναίους ὑπὲρ εἰρήνης πέμπειν.
δεύτερον δὲ ὑπανέγνω τὸ ψήφισμα ὃ γεγραφὼς αὐ
τὸς ἦν. σπείσασθαι τῷ κήρυκι καὶ τῇ παρὰ φιλίππου
πρεσβείᾳ. τρίτον δὲ τὸ περὶ τοῦ βουλεύσασθαι τὸν δῆ=
μον ὑπὲρ εἰρήνης ἐν ταῖς ἡμέραις, καὶ προσέθηκέ
τι τοιοῦτον ἐνθύμημα τῷ λόγῳ ὅτι πρῶτος ἐπιστομί=
σαι τοὺς τὴν εἰρήνην ἐκκλείοντας οὐ τοῖς λόγοις, ἀλλὰ
τοῖς χρόνοις. ἔπειθ' ἕτερον ἔπειγε ψήφισμα τὸ καὶ
περὶ συμμαχίας βουλεύσασθαι τὸν δῆμον, καὶ μετὰ
ταῦτ' ἤδη τὸ περὶ τῆς προεδρίας τῆς εἰς τὰ διονύσια
τοῖς πρέσβεσι τοῖς φιλίππου ψήφισμα, καὶ προσέ=
θηκε τὴν ἐπιμέλειαν τὴν ἐπ' αὐτούς. καὶ προσκεφα

λάων θέσιν, καὶ φύλακάς τινας, καὶ ἀγρυπνίας διὰ τοὺς φθονοῦντας καὶ βουλομένους εἰς τὴν αὐτοῦ φιλοτιμίαν ὑβρίσαι, καὶ τάδε γε δὴ καταγέλαστα παντελῶς, ἐφ' οἷς οἱ συμπρέσβεις ἐνεκαλύψαντο, ὡς διήριζε τοὺς πρέσβεις τοὺς φιλίππου, ὡς ἐμισθώσατ' αὐτοῖς ὅτ' ἀπῄεσαν ὀρικὰ ζεύγη, καὶ συμπαρῄει ἐφ' ἵππου οὐ καταδὺς εἰς τὸ σκότος ὥσπερ ἕτεροί τινες, ἀλλὰ φανερῶς ἐπιδεικνύμενος τὴν τῶν πραγμάτων θεραπείαν. ἐκεῖνα δὲ ἤδη καὶ σφόδρα διωρθοῦτο. οὐκ εἶπον ὡς καλὸς εἶ. γυνὴ γὰρ τῶν ὄντων ἐστὶ κάλλιστον. οὐδ' ὡς δεινὸς συμπιεῖν, σπογγιᾶς τὸν ἔπαινον ὑπολαμβάνων εἶναι. οὐδ' ὡς μνημονικὸς, σοφιστοῦ τὰ τοιαῦτα νομίζων ἐργολαβοῦντος ἐγκώμια εἶναι, ἵνα δὲ μὴ μακρολογῶ τοιαῦτα ἦν ἃ ἔλεγε παρόντων τῶν πρέσβεων ὡς ἔπος εἰπεῖν ἐξ ἁπάσης τῆς ἑλλάδος, ἐφ' οἷς γέλωτες οὐχ οἱ τυχόντες ἐγίνοντο. ἐπειδὴ δὲ ποτ' ἐπαύσατο καὶ σιωπὴ ἐγένετο, ἠναγκαζόμην ἐγὼ λέγειν μετὰ τοιαύτην ἀπαιδευσίαν, καὶ κολακείας αἰσχρᾶς ὑπερβολήν, καὶ μικρὰ προεῖπον ἐξ ἀνάγκης πρὸς τὴν προειρημένην ὑπὸ τῶν συμπρέσβεων ὑπ' αὐτοῦ διαβολήν, λέγων ὅτι ἔπεμψαν ἡμᾶς ἀθηναῖοι πρέσβεις οὐκ ἀπολογησομένους ἐν μακεδονίᾳ περὶ ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλ' οἴκοθεν ἐκ τοῦ βίου δεδοκιμασμένους ἀξίους τῆς πόλεως εἶναι. βραχέα δ' ὑπὲρ τῶν ὅρκων προειπὼν ἐφ' οὓς ἥκομεν ἀποληψόμενοι, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἃ προσετάξατε ὑμεῖς διεξῆλθον, ὁ γὰρ περιττὸς καὶ τοῖς λόγοις δεινὸς δημοσθένης, οὐδενὸς τῶν ἀναγκαίων ἐμνήσθη, καὶ δὴ περὶ τῆς εἰς πύλας στρατείας εἶπον, καὶ περὶ τῶν ἱερῶν, καὶ περὶ δελφῶν, καὶ

περὶ τῶν ἀμφικτυόνων, καὶ μάλιστα μὲν φίλιππον
ἠξίουν μὴ μεθ᾽ ὅπλων ἀλλὰ μετὰ ψήφου καὶ κρίσεως τ᾽
ἀκεῖ καθίστασθαι. εἰ δ᾽ ἄρα μὴ δυνατὸν εἴη, τοῦτο δ᾽ ἦν
πρόδηλον, τὸ γὰρ στρατόπεδον παρῆν καὶ συνήθροιστο,
εἶπον ὅτι τὸν μέλλοντα ὑπὲρ ἑλληνικῶν ἱερῶν βουλεύε-
σθαι, πολλὴν προσήκει πρόνοιαν ὑπὲρ εὐσεβείας ἔχειν
καὶ τοῖς περὶ τῶν πατρίων ἐγχειροῦσι διδάσκειν, προ-
σέχειν τὸν νοῦν. ἅμα δὲ ἐξ ἀρχῆς διεξῆλθον τὴν κτί-
σιν τοῦ ἱεροῦ καὶ τὴν πρώτην σύνοδον γενομένην τῶν ἀμ-
φικτυόνων καὶ τοὺς ὅρκους αὐτῶν ἀνέγνων. ἐν οἷς ἔνορ-
κον ἦν τοῖς ἀρχαίοις μηδεμίαν πόλιν τῶν ἀμφικτυο-
νίδων ἀνάστατον ποιήσειν, μηδ᾽ ὑδάτων ναματιαίων
εἴρξειν. μήτ᾽ ἐν πολέμῳ, μήτ᾽ ἐν εἰρήνῃ, ἐὰν δέ τις ταῦτα
παραβαλῇ στρατεύσειν ἐπὶ τοῦτον, καὶ τὰς πόλεις ἀναστή-
σειν, καὶ ἐάν τις ἢ συλᾷ τὰ τοῦ θεοῦ, ἢ συνειδῇ τι, ἢ βουλεύ-
σῃ τι κατὰ τῶν ἐν τῷ ἱερῷ, τιμωρήσειν καὶ ποδὶ καὶ χει-
ρί, καὶ φωνῇ, καὶ πάσῃ δυνάμει, καὶ προσῆν τῷ ὅρκῳ
ἀρὰ ἰσχυρά. τούτων δὲ ἀναγνωσθέντων, ἀπεφηνάμην
ὅτι ἐμοὶ δοκεῖ δίκαιον εἶναι μὴ περιορᾶν κατεσκαμμένας
τὰς ἐν βοιωτοῖς πόλεις. ὅτι δ᾽ ἦσαν ἀμφικτυονίδες καὶ
ἔνορκοι, κατηριθμησάμην ἔθνη δώδεκα τὰ μετέχον-
τα τοῦ ἱεροῦ. θετταλούς. βοιωτούς. οὐ θηβαίους μόνους. δω-
ριέας. ἴωνας, περραιβούς. μάγνητας. λοκρούς οἰταίους.
φθιώτας. μαλιεῖς. φωκεῖς. καὶ τούτων ἔδειξα ἕκαστον
ἔθνος ἰσόψηφον γενόμενον, τὸ μέγιστον τῷ ἐλάττονι.
τὸν ἥκοντα ἐκ δωρίου, καὶ κυτινίου ἴσον δυνάμενον λα-
κεδαιμονίοις. δύο γὰρ ψήφους ἕκαστον φέρει ἔθνος. πά-
λιν ἐκ τῶν ἰώνων τὸν ἐρετριέα, καὶ πριηνέα τοῖς ἀθη-

μάχοις, καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ ταῦτα. τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν τῆς
στρατείας ταύτης ὁσίαν, καὶ δικαίαν ἀπεφηνάμην εἶναι·
συλλεγέντων δὲ τῶν ἀμφικτυόνων εἰς τὸ ἱερόν, καὶ
τυχόντων σωτηρίας, καὶ ψήφου, τοὺς αἰτίους τῆς ἐξαρ-
χῆς καταλήψεως τοῦ ἱεροῦ, δίκης ἠξίουν τυχεῖν, μὴ
τὰς πατρίδας αὐτῶν, ἀλλ᾽ αὐτοὺς τοὺς χειρουργήσαν-
τας, καὶ βουλεύσαντας, τὰς δὲ πόλεις παρεχούσας εἰς
κρίσιν τοὺς ἀδικήσαντας ἀζημίους εἶναι. εἰ δὲ ἐπεξελθὼν
δυνάμει βεβαιώσεις τὰ Θηβαίων ἀδικήματα, παρ᾽ ὧν
μὲν βοηθεῖς, οὐκ ἀπολείψῃ χάριν, οὐ γὰρ ἂν δύναιο αὐ-
τοὺς τηλικαῦτα εὐεργετῆσαι, ἡλίκα Ἀθηναῖοι πρότε-
ρον, ὧν οὐ μέμνηνται. οὓς δ᾽ ἐγκαταλείψεις, ἀδικήσεις.
χρήσῃ δ᾽ ἐχθροῖς μείζοσιν, ἀλλ᾽ οὐ φίλοις, ἵνα δὲ μὴ δια-
τρίβω τοὺς ἐκεῖ λόγους ῥηθέντας, νῦν πρὸς ὑμᾶς ἀκρι-
βῶς διεξιὼν ἐν κεφαλαίῳ περὶ πάντων εἰπὼν παύ-
σομαι, ἡ μὲν τύχη, καὶ Φίλιππος ἦσαν τῶν ἔργων κύ-
ριοι. ἐγὼ δὲ τῆς πρὸς ὑμᾶς εὐνοίας, καὶ τῶν λόγων, παρ᾽
ἐμοῦ μὲν οὖν ἐρρέθη τὰ δίκαια, καὶ τὰ συμφέροντα
ὑμῖν. ἀπέβη δὲ οὐχ ὡς ἡμεῖς ηὐχόμεθα, ἀλλ᾽ ὡς Φίλιπ-
πος ἔπραξε. Πότερον οὖν ὁ μηδὲν προθυμηθεὶς ἐργά-
σασθαι ἀγαθὸν, δίκαιός ἐστιν εὐδοξεῖν, ἢ ὁ μηδὲν ὧν ἦν
δυνατὸς ἐλλείπων. ἐν δὲ τῷ παρόντι νυνὶ πολλὰ διὰ
τὸν καιρὸν παραλείπω. Εἶπε δὲ, ὡς ἐψευδολόγουν
φάσκων ὀλίγων ἡμερῶν τὰς Θήβας ἔσεσθαι ταπεινὰς,
καὶ τοὺς Εὐβοέας, ὡς ἐφόβουν προάγων εἰς ἐλπίδας τι-
νὰς ὑμᾶς. ὃ δὲ ποιεῖ καταμάθετε ὦ Ἀθηναῖοι. ἐγὼ
γὰρ παρὰ Φιλίππῳ μὲν ὢν, ἠξίωσα, πρὸς δ᾽ ὑμᾶς ἥ-
κων, ἀπήγγελλον, ὅτι τὰς Θήβας Βοιωτίας δίκαιον ἡ-

γείμην εἶναι, καὶ μὴ τὴν βοιωτίαν θήβας. ταῦτα οὐκ ἀπαγ-
γεῖλαι, ἀλλ' ὑποσχέσθαι με φησίν. ἔλεγον δὲ πρὸς ὑμᾶς
ὅτι κλεοχάρης, ὁ χαλκιδεὺς θαυμάζειν ὑμῶν, καὶ φι-
λίππου φαίη τὴν ἐξαίφνης ὁμόνοιαν, ὡς καὶ τὸ προστε-
ταγμένον ἡμῖν πράττειν ἀγαθόν, ὅτι ἂν δυνώμεθα
ἐν τῷ ψηφίσματι, τοὺς γὰρ μικροπολίτας, ὥσπερ αὐ-
τοὺς φοβεῖν τὰ τῶν μειζόνων ἀπόρρητα ταῦτα οὐ διη-
γήσασθαί με φησίν, ἀλλ' ἐπηγγέλθαι τὴν εὔβοιαν πα-
ραδώσειν. ἐγὼ δὲ ὑπειλήφειν δεῖν τὴν πόλιν τὴν ὑπὲρ
τῶν ὅλων μέλλουσαν βουλεύεσθαι μηδενὸς λόγου ἑλληνικοῦ
ἀνήκοον εἶναι. διέβαλλε δὲ κἀκεῖνον διαιρούμενος τὸν λόγον,
ὡς ἀπαγγέλλειν τἀληθῆ βουλόμενος, ὑπ' ἐμοῦ, καὶ φι-
λοκράτους κωλυθείη. ἐγὼ δ' ἡδέως ἂν ὑμᾶς ἐροίμην,
εἴ τις πώποτε ἀθηναίων πρεσβευτὴς ἐκπεμφθεὶς,
ἐφ' οἷς πεπρέσβευκε κεκώλυται πρὸς τὸν δῆμον ἀπαγ-
γέλλειν, καὶ ταῦτα παθὼν, καὶ ἀτιμασθεὶς ὑπὸ τῶν
συμπρέσβεων, τούτους ἔγραψεν ἐπαινέσαι, καὶ καλέ-
σαι ἐπὶ δεῖπνον. δημοσθένης τοίνυν ἥκων ἀπὸ τῆς ὑστέ-
ρας πρεσβείας, ἐν ᾗ φησι τὰ τῶν ἑλλήνων πράγματα
ἀνασκαπῆναι, οὐκ ἐν τῷ ψηφίσματι μόνον ἡμᾶς ἐπῄνει,
ἀλλ' ἀπαγγείλαντος πρὸς τὸν δῆμον ἐμοῦ, τοὺς τότε πε-
ρὶ τῶν ἀμφικτυόνων λόγους, καὶ βοιωτῶν οὐχ ὥσπερ
νῦν συντέμνοντες, οὐδ' ἐπειγομένου, ἀλλ' ὡς ἐδυνάμην
κατὰ ῥῆμα ἀκριβέστατα, καὶ τοῦ δήμου σφόδρα ἀποδεχο-
μένου, παρακληθεὶς ὑπ' ἐμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων συμπρέσ-
βεων, καὶ διερωτώμενος εἰ τἀληθῆ, καὶ ταυτὰ ἀ-
παγγέλλω πρὸς ἀθηναίους, ἅπερ καὶ πρὸς φίλιπ-
πον εἶπον, πάντων μαρτυρούντων, καὶ ἐπαινούντων

με τῶν συμπρέσβεων, ἐπαναστὰς ἐπὶ πᾶσιν, οὐκ ἔφη με ὥσπερ ἐκεῖ εἶπον, οὕτως ἐν τῷ παρόντι λέγειν, ἀλλ᾽ ἐκεῖ διπλασίως ἄμεινον, καὶ τούτων ὑμεῖς οἱ τὴν ψῆφον μέλλοντες φέρειν, ἐστέ μοι μάρτυρες. καίτοι τίς ἂν αὐτῷ καλλίων καιρὸς ἐγένετο, ἢ τότ᾽ ἐξελέγχειν εὐθὺς, εἴ τι τὴν πόλιν ἐξηπάτων, φὴς γάρ με ἐν μὲν τῇ πρώτῃ πρεσβείᾳ λαθεῖν σαυτὸν συνεστηκότα ἐπὶ τὴν πόλιν, ἐν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ αἰσθέσθαι, ἐν ᾗ συναγορεύων μοι φαίνῃ. κἀκείνης μὲν ἅμα κατηγορῶν, οὐ φὴς κατηγορεῖν. τῆς δ᾽ ἐπὶ τοὺς ὅρκους κατηγορεῖς. καίτοι εἰ τὴν εἰρήνην ψέγεις, σὺ καὶ τὴν συμμαχίαν ἔγραψας, καὶ Φίλιππος εἴ τι τὴν πόλιν ἐξηπάτα, διὰ τοῦτο ἐψεύδετο, ὅπως τῆς εἰρήνης εἴπερ συνέφερεν αὐτῷ τύχοι. οὐκοῦν ἡ μὲν προτέρα πρεσβεία τὸν καιρὸν τοῦτον εἶχεν. ἡ δὲ ὑστέρα ἐπὶ πεπραγμένοις ἐγίνετο. τίνες οὖν ἦσαν αἱ ἀπάται; ταῦτα γὰρ τοῦ γόητος ἀνθρώπου, ἐξ ὧν εἴρηκε λογίσασθε. εἰσπλεῖν με φησὶν ἐν μονοξύλῳ πλοίῳ κατὰ τὸν Λυδίαν ποταμὸν τῆς νυκτὸς, ὡς Φίλιππον, καὶ τὴν ἐπιστολὴν, τὴν δεῦρο ἐλθοῦσαν Φιλίππῳ γράψαι, ὁ μὲν γὰρ Λεωσθένης, ὁ φεύγων ἐνθένδε διὰ τοὺς συκοφάντας, οὐ δυνατὸς ἦν ἐπιδεξίως ἐπιστολὴν γράψαι. ὃν οὐκ ὀκνοῦσί τινες ἀποφαίνεσθαι μετὰ Καλλίστρατον τὸν Ἀφιδναῖον τῶν ἄλλων μάλιστα εἰπεῖν δύνασθαι, οὐδ᾽ αὐτὸς ὁ Φίλιππος πρὸς ὃν ἀντειπεῖν Δημοσθένης ὑπὲρ ὑμῶν οὐκ ἠδυνήθη. οὐδ᾽ ὁ Βυζάντιος Πύθων ἄνθρωπος περὶ τὸ γράφειν μέγα φρονῶν, ἀλλ᾽ ὡς ἔοικε τὸ πρᾶγμα ἐμοῦ προσεδεῖτο. καὶ λέγεις μὲν, ὅτι Φιλίππῳ μεθ᾽ ἡμέραν, πολλάκις μόνος μόνῳ διελεγόμην, αἰτιᾷ δὲ εἰσπλεῖν με

νύκτωρ ἐπὶ τὴν ποταμὸν, οὕτω νυκτερινῆς ἐπιστολῆς τὸ πρᾶγμα ἐδεῖτο, ὅτι δ' οὐδὲν ἀληθὲς λέγεις, ἥκουσι μὲν μαρτυρήσοντες μεθ' ὧν συνεσίτουν, ἀγλαοκρέων ὁ τενέδιος, καὶ ἰατροκλῆς ὁ πασιφῶντος, μεθ' ὧν ἑξῆς ἅπαντα τὸν χρόνον τὰς νύκτας ἀνεπαυόμην. οἳ συνίσασιν ἐμοὶ μηδεμίαν πώποτε ἀπ' αὐτῶν νύκτα ἀπογενομένῳ, μὴ δὲ μέρος νυκτός. ἄγομεν δὲ καὶ τοὺς οἰκέτας, καὶ παραδίδομεν εἰς βάσανον. καὶ τὸν μὲν λόγον εἰ συγχωρήσει ὁ κατήγορος καταλύω. παρέσται δὲ ἤδη ὁ δήμιος, καὶ βασανιεῖ ἐναντίον ὑμῶν ἂν κελεύητε. ἐνδέχεται τὸ λοιπὸν μέρος τῆς ἡμέρας ταῦτα πρᾶξαι. πρὸς ἕνδεκα γὰρ ἀμφορέας ἐν διαμεμετρημένῃ τῇ ἡμέρᾳ κρίνομαι. κἂν φῶσιν ἀπόκοιτόν με τουτωνὶ πώποτε τῶν συσσίτων βασανιζόμενοι, γεγονέναι, μὴ φείσησθέ μου ὦ ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐξαναστάντες ἀποκτείνατε. ἂν δ' ἐξελεγχθῇς ψευδόμενος δημόσθενες, τὴν αὐτὴν δίκην δὸς, ὁμολόγησον ἀνδρόγυνος εἶναι, καὶ μὴ ἐλεύθερος ἐναντίον τούτων, κάλει μοι τοὺς οἰκέτας δεῦρο ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ τὴν τῶν συμπρέσβεων ἀναγίνωσκε μαρτυρίαν. Μαρτυρία. πρόκλησις. ἐπειδὴ τοίνυν οὐ δέχεται τὴν πρόκλησιν, οὐδ' ἂν φησιν ἐν βασάνοις ἀνδραπόδων γενέσθαι, λαβέ μοι τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ἣν ὁ φίλιππος ἔπεμψε, δῆλον γὰρ, ὅτι τὰ μεγάλα τὴν πόλιν παραλογίζεται δι' ἣν ἠγρυπνοῦμεν γράφοντες. ἐπιστολή. ἀκούσατε ὦ ἀθηναῖοι, ὅτι τοὺς ὅρκους ἀπέδωκα φησὶ τοῖς ὑμετέροις πρέσβεσι, καὶ τῶν συμμάχων ἑαυτοῦ τοὺς παραγενομένους κατ' ὄνομα γέγραφε, καὶ αὐτοὺς, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν, τοὺς δ' ὑστερήσαντας τῶν συμμάχων ἀποστελεῖν φησι πρὸς

ὑμᾶς. ταῦτ' οὖν οὐκ ἂν οἴεσθε δύνασθαι γράψαι Φίλιππον μεθ' ἡμέραν ἄνευ ἐμοῦ; ἀλλ' ἔμοιγε μὴ τοὺς θεοὺς οὗτοσὶ δοκεῖ τοῦτο μόνον λογίζεσθαι, ὅπως μεταξὺ λέγων εὐδοκιμήσῃ, εἰ δὲ μικρὸν ὕστερον δόξει πονηρότατος τῶν ἑλλήνων εἶναι, οὐδὲ μικρὸν φροντίζει. τίς γὰρ ἂν τῷ τοιούτῳ πιστεύσειεν ἀνθρώπῳ, ὃς ἐγκεχείρηκε λέγειν, ὡς Φίλιππος οὐ τοῖς αὐτοῦ στρατηγήμασιν, ἀλλὰ ταῖς ἐμαῖς δημηγορίαις εἴσω πυλῶν παρῆλθε. καὶ λογισμόν τινα ἡμερῶν συνηριθμεῖτο πρὸς ὑμᾶς, ἐν αἷς ἐγὼ μὲν ἀπήγγελλον, τὴν πρεσβείαν, οἱ δὲ φαλαίκου τοῦ φωκέων τυράννου δημοκήρυκες, τἀνθένδε ἐκεῖσε διήγγελλον. πιστεύσαντες δὲ οἱ φωκεῖς ἐμοί, εἴσω πυλῶν αὐτὸν προσεδέξαντο, καὶ τὰς πόλεις, τὰς αὐτῶν παρέδοσαν, ταῦτα μὲν οὖν ὁ κατήγορος μεμηχάνηται, τὰ δ' ἐν φωκεῦσι διεφθαρμένα πράγματα, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τύχην, ἣ πάντων ἐστὶ κυρία. ἔπειτα διὰ τὸ μῆκος τοῦ χρόνου, καὶ τὸν δεκαετῆ πόλεμον, τὸ γὰρ αὐτὸ ηὔξησέ τε τοὺς ἐν φωκεῦσι τυράννων τὰ πράγματα, καὶ καθεῖλε. κατέστησαν μὲν γὰρ εἰς τὴν ἀρχὴν τολμήσαντες τῶν ἱερῶν χρημάτων ἅψασθαι, καὶ διὰ ξένων τὰς πολιτείας μετέστησαν, κατελύθησαν δ' ἐνδεία χρημάτων, ἐπειδὴ κατεμισθοφόρησαν τὰ ὑπάρχοντα. τρίτον δ' αὐτοὺς καθεῖλεν ἡ τοῖς ἀπορουμένοις στρατοπέδοις συνήθως παρακολουθοῦσα στάσις. τέταρτον δ' ἡ φαλαίκου περὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι πραγμάτων ἄγνοια. ἡ μὲν γὰρ θετταλῶν, καὶ φιλίππου στρατεία, πρόδηλος ἦν, οὐ πολλῷ δὲ χρόνῳ πρότερον πρὶν ἢ τὴν πρὸς ὑμᾶς εἰρήνην γενέσθαι, πρέσβεις πρὸς ὑμᾶς ἦλθον ἐκ φωκέων βοηθεῖν αὐτοῖς

κελεύοντες, καὶ ἐπαγγελλόμενοι παραδώσειν ἀλπωνόν, καὶ θρόνιον, καὶ νίκαιαν, τὰ τῶν παρόδων τῶν εἰς πύλας χωρία κύρια. ψηφισαμένων δ᾽ ὑμῶν παραδοῦναι προξένῳ τῷ στρατηγῷ τοὺς φωκέας ταῦτα τὰ χωρία, καὶ πεντήκοντα πληροῦν τριήρεις, καὶ τοὺς μέχρι τριάκοντα ἔτη γεγονότας ἐξιέναι, ἀντὶ τοῦ παραδοῦναι τὰ χωρία προξένῳ, ἔδεισαν οἱ τύραννοι τοὺς πρέσβεις τοὺς ἐπαγγελλομένους ὑμῖν παραδοῦναι τὰ φυλακτήρια, καὶ τοῖς σπονδοφόροις τοῖς τὰς μυστηριώτιδας σπονδὰς ἀπαγγέλλουσι μόνοι τῶν ἑλλήνων φωκεῖς οὐκ ἐσπείσαντο. καὶ πάλιν ἀρχιδάμου τοῦ λάκωνος παραλαμβάνειν ὄντος ἑτοίμου τὰ χωρία, καὶ φυλάττειν, οὐκ ἐπείσθησαν. ἀλλ᾽ ἀπεκρίναντο αὐτοὶ περὶ τὰ τῆς σπάρτης δεινὰ δεδιέναι, καὶ μὴ παρ᾽ αὐτοῖς. κἀνταῦθα οὔπω διελέλυσθε φιλίππῳ, ἀλλ᾽ ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ περί τε τῆς εἰρήνης ἐβουλεύεσθε, καὶ τῆς ἐπιστολῆς ἠκούετε τῆς προξένου, ὅτι φωκεῖς οὐ παραδεδώκασιν αὐτῷ τὰ χωρία, καὶ οἱ τὰ μυστήρια ἀπαγγέλλοντες μόνους τῶν ἄλλων ἑλλήνων ἀπέφαινον φωκέας οὐ δεδεγμένους τὰς σπονδάς, ἀλλὰ καὶ τοὺς δεῦρο ἐληλυθότας πρέσβεις δεδεκότας. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τοὺς σπονδοφόρους, καὶ τοὺς παρὰ προξένου τοῦ στρατηγοῦ πρεσβεύσαντας εἰς φωκέας, καλλίστρατον, καὶ μεταγένη. καὶ τῆς ἐπιστολῆς ἀκούσατε τῆς προξένου.

ἐπιστολή.

ἀκούετε ὦ ἀθηναῖοι τῶν χρόνων παραναγινωσκομένων ἐκ τῶν δημοσίων γραμμάτων καὶ τῶν μαρτύρων ἡμῖν προσδιαμαρτυρησάντων, ὅτι πρὶν ἐμὲ χειροτονηθῆναι πρεσβευτὴν, φάλαικος, ὁ τῶν φωκέων τύραννος,

ἡμῖν μὲν, καὶ λακεδαιμονίοις ἠπίστει, φιλίππῳ δ' ἐπίστευεν, ἀλλ' οὗτος μόνος τὸ συμβησόμενον ἠγνόει; ὑμεῖς δὲ αὐτοὶ δημοσίᾳ πῶς διέκεισθε; οὐ πάντες προσεδοκᾶτε φίλιππον ταπεινώσειν θηβαίους; ὁρῶντα αὐτῶν τὴν θρασύτητα καὶ τὸ μὴ βούλεσθαι δύναμιν ἀνθρώπων ἀπίστων ἐπαυξῆσαι. λακεδαιμόνιοι δὲ οὐ μεθ' ἡμῶν τἀναντία θηβαίοις ἐπρέσβευον, καὶ τελευτῶντες προσέκρουον φανερῶς ἐν μακεδονίᾳ, καὶ διηπείλουν τοῖς τῶν θηβαίων πρέσβεσιν; αὐτοὶ δὲ οὐκ ἠπόρουν, καὶ ἐφοβοῦντο οἱ τῶν θηβαίων πρέσβεις; θετταλοὶ δὲ οὐ κατεγέλων τῶν ἄλλων ὑπὲρ αὐτῶν φάσκοντες τὴν στρατείαν εἶναι; τῶν δ' ἑταίρων τινὲς, τῶν φιλίππου, οὐ διαρρήδην πρός τινας ἡμῶν ἔλεγον, ὅτι τὰς ἐν βοιωτοῖς πόλεις κατοικεῖ φίλιππος; θηβαῖοι δ' οὐκ ἐξεληλύθεσαν πανδημεὶ ἀπιστοῦντες τοῖς πράγμασιν; ὑμῖν δὲ ταῦθ' ὁρῶν οὐκ ἔπεμψεν ἐπιστολὴν ὁ φίλιππος ἐξιέναι πάσῃ τῇ δυνάμει βοηθήσοντας τοῖς δικαίοις, οἱ δὲ νῦν πολεμικοί, καὶ τὴν εἰρήνην ἀνανδρίαν καλοῦντες, οὐ διεκώλυσαν ὑμᾶς ἐξελθεῖν εἰρήνης, καὶ συμμαχίας ἡμῖν γεγενημένης, δεδιέναι φάσκοντες, μὴ τοὺς στρατιώτας ὑμῶν ὁμήρους λάβῃ φίλιππος; πότερον οὖν ἐγὼ τοὺς προγόνους ἐκώλυσα τὸν δῆμον μιμεῖσθαι, ἢ σὺ, καὶ οἱ μετὰ σοῦ συνεστηκότες ἐπὶ τὰ κοινὰ, καὶ πότερον ἦν ἀσφαλεστέρα, καὶ καλλίων ἀθηναίοις ἡ ἔξοδος ἡνίκα ἤκμαζον ἐν τῇ μανίᾳ φωκεῖς, ἐπολέμουν δὲ φιλίππῳ. εἶχον δὲ ἀλπωνὸν, καὶ νίκαιαν μήπω παραδόντος φιλίππου μακεδόσι, τὰς σπονδὰς δὲ, οἷς ἐμέλλομεν βοηθεῖν τὰς μυστηριώτιδας οὐκ ἐδέχοντο, θηβαίους δ' ὄπισθεν κατελείπομεν

μεταπεμπομένου μὲν φιλίππου, ὅρκων δ' ἡμῖν, καὶ συμμαχίας γεγενημένης, θετταλῶν δὲ, καὶ τῶν ἄλλων ἀμφικτυόνων στρατευόντων, οὐ πολλῷ καλλίων οὗτος ἦν ὁ καιρὸς ἐκείνου, ἐν ᾧ διὰ τὴν σὴν ἀνανδρίαν, καὶ ἅμα φθόνον ἐσκευαγώγησαν ἐκ τῶν ἀγρῶν ἀθηναῖοι πρεσβεύοντος ἐμοῦ τὴν τρίτην ἤδη πρεσβείαν εἰς τὸ κοινὸν τῶν ἀμφικτυόνων, ἐφ' ἣν τολμᾷς με λέγειν, ὡς οὐ χειροτονηθεὶς ᾠχόμην, ἐχθρὸς δ' ὢν οὔπω, καὶ τήμερον τεθέληκάς με εἰσαγγεῖλαι παραπρεσβείας· οὐ γὰρ δή φθονεῖς γέ μοι τῶν εἰς τὸ σῶμα ζημιωμάτων. τοιγάρτοι θηβαίων μὲν παρακαθημένων, καὶ δεομένων, τῆς δ' ἡμετέρας πόλεως διὰ σὲ τεθορυβημένης, καὶ τῶν ἀθηναίων ὁπλιτῶν οὐ παρόντων, θετταλῶν δὲ θηβαίοις προστεθειμένων διὰ τὴν ἡμετέραν ἀβουλίαν, καὶ τὴν πρὸς φωκέας ἔχθραν, ἣ προϋπῆρχε θετταλοῖς ἐκ παλαιῶν χρόνων, ὅτε αὐτῶν τοὺς ὁμήρους λαβόντες φωκεῖς κατηλόησαν, φαλαίκου δὲ πρὶν ἐμὲ ἐλθεῖν, καὶ στέφανον, καὶ δερκύλον, καὶ τοὺς ἀμφικτύονας πρέσβεις ἀπεληλυθότος ὑπόσπονδον, ὀρχομενίων δὲ περιφόβων ὄντων, καὶ σπονδὰς τοῖς σώμασιν αἰτησάντων, ὥστε ἀπελθεῖν ἐκ τῆς βοιωτίας, παρεστηκότων μὲν τῶν θηβαίων πρέσβεων, ὑπολειπομένης δ' ἔχθρας φανερᾶς φιλίππῳ πρὸς θηβαίους, καὶ θετταλούς, τότε ἀπώλοντο αἱ πράξεις, οὐ δι' ἐμὲ ἀλλὰ διὰ τὴν σὴν προδοσίαν, καὶ τὴν πρὸς θηβαίους προξενίαν. μεγάλα δ' οἶμαι τούτων ἐγὼ σημεῖα ἐπιδείξειν. Εἰ γάρ τι τούτων ἀληθὲς ἦν, ὧν σὺ λέγεις, κατηγόρουν ἂν μου βοιωτοὶ, καὶ φωκέων οἱ φεύγοντες, ὧν τοὺς μὲν, ἐξεβεβλήκειν, τοὺς δ' ἐκώλυσα κατελθεῖν.

νῦν δ' οὐχὶ τὰ συμβάντα λογιζόμενοι, ἀλλὰ τὴν εὔνοιαν τὴν ἐμὴν ἀποδεχόμενοι, συλλεγέντες οἱ φεύγοντες βοιωτῶν, ᾕρηνταί μοι συνηγόρους. ἥκουσι δ' ἀπὸ τῶν ἐν φωκεῦσι πόλεων πρέσβεις, οὓς ἐγὼ τὴν τρίτην πρεσβείαν ἐπὶ τοὺς ἀμφικτύονας πρεσβεύων ἔσωσα· οἰταίων ἐγχειρούντων λέγειν, ὡς δεῖ τοὺς ἡβῶντας ὠθεῖν κατὰ τοῦ κρημνοῦ, καὶ παρήγαγον εἰς τοὺς ἀμφικτύονας, ὥστε ἀπολογίας τυχεῖν. ὁ μὲν γὰρ φάλαικος τύραννος ὑπόσπονδος ἀφεῖτο. οἱ δὲ ἀναίτιοι, ἀποθνήσκειν ἔμελλον. συναγορεύοντος δ' ἐμοῦ, διεσώθησαν. ὅτι δ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι μνάσωνα τὸν φωκέα καὶ τοὺς συμπρέσβεις, καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς τῶν βοιωτῶν φυγῆς εἰρημένους. ἀνάβηθι δεῦρο λίπαρε, καὶ πυθίων, καὶ τὴν αὐτὴν ἀπόδοτέ μοι χάριν εἰς τὴν τοῦ σώματος σωτηρίαν, ἥνπερ ἐγὼ ὑμῖν. Συνηγορία βοιωτῶν, καὶ φωκέων. ὡς οὖν οὐκ ἂν δεινὰ πάθοιμι, εἰ κατηγοροῦντος μὲν δημοσθένους τοῦ θηβαίων προξένου, καὶ πονηροτάτου τῶν ἑλλήνων, συναγορευόντων δέ μοι φωκέων, καὶ βοιωτῶν ἁλοίην, ἐτόλμησε δ' εἰπεῖν, ὡς ἐγὼ τοῖς ἐμαυτοῦ λόγοις περιπίπτω. Φησὶ γάρ με εἰπεῖν, ὅτ' ἐκεῖνον τίμαρχον, ὅτι πάντες κατ' αὐτοῦ τὴν τῆς πορνείας φήμην παρειλήφασι, τὸν δ' ἡσίοδον ποιητὴν ἀγαθὸν ὄντα λέγειν, φήμη δ' οὔτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα πολλοὶ λαοὶ φημίζουσι, θεός νύ τις ἐστὶ καὶ αὐτή. τὴν δ' αὐτὴν ταύτην θεὸν ἥκειν νῦν κατηγοροῦσαν ἐμοῦ. πάντας γὰρ λέγειν ὡς χρήματα ἔχω παρὰ φιλίππου. Εὖ δ' ἴστε ὦ ἀθηναῖοι, ὅτι πλεῖστον διαφέρει φήμη, καὶ συκοφαντία. φήμη μὲν γὰρ οὐ κοινωνεῖ διαβολῇ.

διαβολὴ δὲ, ἀδελφόν ἐστι, καὶ συκοφαντία. διοριῶ δ' αὐτῶν ἑκάτερον σαφῶς. Φήμη μὲν ἐστι, ὅταν τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν αὐτόματον ἐκ μηδεμιᾶς προφάσεως λέγῃ τινὰ, ὡς γεγενημένην πρᾶξιν. Συκοφαντία δ' ἐστὶν, ὅταν πρὸς τοὺς πολλοὺς εἷς ἀνὴρ αἰτίαν ἐμβαλὼν, ἔν τε ταῖς ἐκκλησίαις ἁπάσαις, πρός τε τὴν βουλὴν διαβάλλῃ τινά. καὶ τῇ μὲν φήμῃ δημοσίᾳ θύομεν, ὡς θεῷ. τῶν δὲ συκοφαντῶν, ὡς κακούργων δημοσίᾳ προβολὰς ποιούμεθα. μὴ οὖν συνάγε εἰς ταυτὸν τὰ κάλλιστα τοῖς αἰσχίστοις. ἐπὶ πολλοῖς μὲν οὖν ἔγωγε τῶν κατηγορημένων ἠγανάκτησα. μάλιστα δὲ ἡνίκα ᾐτιᾶτο εἶναί με προδότην, ἅμα γὰρ ταῖς αἰτίαις ταύταις φανῆναί με δεῖ θηριώδη, καὶ τὴν ψυχὴν ἄστοργον, καὶ πολλοῖς ἑτέροις ἁμαρτήμασι πρότερον ἔνοχον, τοῦ μὲν οὖν ἐμοῦ βίου, καὶ τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης ὑμᾶς δοκιμαστὰς ἱκανοὺς εἶναι νομίζω. ἃ δ' ἐστὶ τοῖς μὲν πολλοῖς ἀσύνοπτα, τοῖς δὲ χρηστοῖς τὰς ψυχὰς μέγιστα, τούτων ὑμῖν τὰ πλεῖστα, καὶ καλῶς ἔχοντα ἐκ τῶν ἐμῶν ὁρᾶν ἀναβιβῶμαι, ἵν' εἰδῆτε τὰς ἐμὰς παρακαταθήκας, ἃς οἴκοι καταλιπὼν εἰς μακεδονίαν ἐπρέσβευσα. Σὺ μὲν ὦ δημόσθενες ταῦτα ἔπλασας ἐπ' ἐμέ. ἐγὼ δ' ὡς ἐπαιδεύθην, καὶ δικαίως ἐξηγήσομαι. Οὑτοσὶ μέν μοι ἐστὶ πατὴρ ἀτρόμητος σχεδὸν πρεσβύτατος τῶν πολιτῶν. ἔτη γὰρ ἤδη βεβίωκεν ἐνενήκοντα, καὶ τέταρα, καὶ συμβέβηκεν αὐτῷ νέῳ μὲν ὄντι, πρὶν τὴν οὐσίαν ἀπολέσαι διὰ τὸν πόλεμον, ἀθλεῖν τῷ σώματι, ἐκπεσόντι δὲ ὑπὸ τῶν τριάκοντα, στρατεύεσθαι μὲν ἐν τῇ ἀσίᾳ, ἀριστεῦσαι δ' ἐν τοῖς κινδύνοις. ἦν δ' ἐκ φατρίας τὸ γένος, ἣ τῶν

αὐτῶν

αὐτῶν βωμῶν ἐτεοβουτάδαις μετέχει. ὅθεν ἡ τῆς ἀθηνᾶς τῆς πολιάδος ἐστὶν ἱέρεια. συγκατάγειν δὲ τὸν δῆμον, ὥσπερ καὶ ὀλίγῳ πρότερον εἶπον. ἐλευθέρους δέ μοι συμβέβηκεν εἶναι, καὶ τοὺς πρὸς μητρὸς ἅπαντας, ἣ νῦν ἐμοὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν προφαίνεται φοβουμένη περὶ τῆς ἐμῆς σωτηρίας, καὶ διηπορημένη. Καίτοι ὦ δημόσθενες, ἡ μὲν ἐμὴ μήτηρ ἔφυγε μετὰ τοῦ αὑτῆς ἀνδρὸς ἐπὶ τῶν τριάκοντα εἰς κόρινθον, καὶ μετέσχε τῶν πολιτικῶν κακῶν. σὺ δὲ ἀμφισβητῶν ἀνὴρ εἶναι, καὶ γὰρ ἂν ἀμφισβητήσαιμι εἰπεῖν, ὡς ἀνὴρ εἶ, ἀνεγράφης λειποταξίου, καὶ τὸν γραψάμενον νικόδημον τὸν ἀφιδναῖον χρήμασι πείσας ἐσώθης, ὃν ὕστερον μετὰ ἀριστάρχου συναπέκτεινας, καὶ οὐ καθαρὸς ὢν τὰς χεῖρας εἰς τὴν ἀγορὰν ἐμβάλλεις.

Φιλοχάρης δ᾽ οὑτοσί, ὁ πρεσβύτατος ἀδελφὸς ἡμῶν, οὐκ ἀγεννεῖς διατριβάς, ὡς σὺ βλασφημεῖς ἔχων, ἀλλ᾽ ἐν γυμνασίοις διατρίβων, καὶ μετὰ ἰφικράτους συνεστρατευμένος, καὶ συνεχῶς ἔτος ἤδη τουτὶ τρίτον στρατηγῶν, ἥκει δεησόμενος ὑμῶν ἐμὲ σῶσαι. ἀφόβητος δ᾽ οὑτοσὶ ὁ νεώτατος ἀδελφὸς ἡμῶν, πεπρεσβευκὼς μὲν ὑπὲρ ὑμῶν ἀξίως τῆς πόλεως πρὸς τὸν τῶν περσῶν βασιλέα, καλῶς δὲ καὶ δικαίως τῶν ὑμετέρων προσόδων ἐπιμεληθείς, ὅτε αὐτὸν ἐπὶ τὴν κοινὴν διοίκησιν εἵλεσθε, καὶ πεπαιδοποιημένος κατὰ τοὺς νόμους, ἀλλ᾽ οὐκ μωσίωνι τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα παρακατακλίνων, ὥσπερ σύ, πάρεστι καταφρονῶν τῶν σῶν λοιδοριῶν. τὸ γὰρ ψευδὲς ὄνειδος οὐ περαιτέρω τῆς ἀκοῆς ἀφικνεῖται. ἐτόλμησας δὲ περὶ τῶν ἐμῶν κηδεστῶν εἰπεῖν οὕτως ἀναιδῶς,

καὶ πόρρωθεν ἀχάριστος εἰ ὡς Φιλόδημον τὸν Φίλωνος πατέρα, καὶ Ἐπικράτους οὐκ ἀγαπᾷς, οὐδὲ προσκυνεῖς δι' ὃν εἰς τοὺς δημότας ἐνεγράφης, ὡς ἴσασιν οἱ πρεσβύτατοι παιανιέων. ἐκπέπληγμαι δέ, εἰ σὺ λοιδορεῖν Φίλωνα τολμᾷς, καὶ ταῦτα ἐν τοῖς ἐπιεικεστάτοις ἀθηναίων, οἳ δεῦρο εἰσεληλύθασι δικάζοντες ἕνεκα τοῦ βελτίστου τῆς πόλεως. καὶ μᾶλλον προσέχουσι τοῖς βίοις ἡμῶν, ἢ τοῖς λόγοις. πότερα γὰρ ἂν προσδοκᾷν αὐτοὺς εὔξασθαι μυρίους ὁπλίτας ὁμοίους Φίλωνι γενέσθαι, καὶ τὰ σώματα οὕτω διακειμένους, καὶ τὴν ψυχὴν οὕτω σώφρονας, ἢ τρισμυρίους κιναίδους, οἷος περ σύ, καὶ τὴν Ἐπικράτους εὐαγωγίαν τοῦ Φίλωνος ἀδελφοῦ ἐπαμάγεις εἰς ὄνειδος; καὶ τίς αὐτὸν εἶδε πώποτε ἀσχημονήσαντα, ἢ μεθ' ἡμέραν, ὡς σὺ φὴς ἐν τῇ πομπῇ τῶν Διονυσίων, ἢ νύκτωρ; οὐ γὰρ ἂν τοῦτό γ' εἴποις, ὡς ἔλαθεν. οὐ γὰρ ἠγνοεῖτο. ἐμοὶ δὲ ὦ ἀθηναῖοι ἐκ τῆς φιλοδήμου θυγατρὸς καὶ Φίλωνος ἀδελφῆς, καὶ Ἐπικράτους, τρεῖς παῖδές εἰσι. μία μὲν θυγάτηρ, δύο δὲ υἱοί. οὓς ἐγὼ ἥκω μετὰ τῶν ἄλλων κομίζων ἑνὸς ἐρωτήματος ἕνεκα, καὶ τεκμηρίου πρὸς τοὺς δικαστὰς ὃ νῦν ἤδη χρήσομαι. ἐρωτῶ γὰρ ὦ ἀθηναῖοι, εἰ δοκῶ ἂν ὑμῖν πρὸς τῇ πατρίδι, καὶ τῇ τῶν Φίλων συνηθείᾳ, καὶ ἱερῶν, καὶ τάφων πατρῴων μετουσίᾳ, τούτους τοὺς πάντων ἀνθρώπων ἐμοὶ φιλτάτους προδοῦναι Φιλίππῳ, καὶ περὶ πλείονος τὴν ἐκείνου φιλίαν τῆς τούτων σωτηρίας ποιήσασθαι. ποίᾳ κρατηθεὶς ἡδονῇ; ἢ τί πώποτε ἄσχημον ἕνεκα χρημάτων πράξας; οὐ γὰρ ἡ μακεδονία κακοὺς ἢ χρηστοὺς ποιεῖ, ἀλλ' ἡ φύσις. οὐδ' ἐσμὲν ἕτεροί τινες ἥκοντες ἀπὸ

τῆς πρεσβείας, ἀλλ' οἵους ἐξεπέμψατε. συμπέπλεγμαι δ' ἐν τῇ πολιτείᾳ καθ' ὑπερβολὴν ἀνθρώπῳ γόητι, καὶ πονηρῷ, ὃς οὐδ' ἂν ἄκων ἀληθὲς οὐδὲν εἴποι. ἡγεῖται δ' ὅταν τι ψεύδηται τῶν λόγων ὅρκος εἶναι τῶν ἀναισχύντων ὀφθαλμῶν, καὶ τὰ γεγενημένα οὐ μόνον, ὡς ἔστι λέγειν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ φησι γενέσθαι, καὶ προστίθησί τινος ὄνομα πλασάμενος, ὡς ἔτυχε παρὼν μιμούμενος τοὺς τἀληθῆ λέγοντας. ἓν δὲ εὐτυχοῦμεν οἱ μηδὲν ἀδικοῦντες, ὅτι πρὸς τῇ στρατείᾳ τοῦ τρόπου, καὶ τῇ τῶν ὀνομάτων συνθέσει, νοῦν οὐκ ἔχει.

Σκέψασθε γὰρ ἀφροσύνην ἅμα, καὶ ἀπαιδευσίαν ἀνθρώπου, ὃς τοιοῦτον ἔπλασε τὸ περὶ τὴν ὀλυνθίαν γυναῖκα ψεῦδος κατ' ἐμοῦ, ἐφ' ᾧ μεταξὺ μὲν λέγων ἐφ' ὑμῶν ἐξερρίφη, τὸν γὰρ πλεῖστον ἀφεστηκότα τῶν τοιούτων πρὸς τοὺς εἰδότας διέβαλλε. σκέψασθε δὲ ὡς πόρρωθεν ἐπὶ τὴν αἰτίαν ταύτην παρεσκευάζετο.

ἔστι γάρ τις ἐπιδημῶν ἡμῶν εἰς τὴν πόλιν ἀριστοφάνης ὀλύνθιος, τούτῳ συσταθεὶς ὑπό τινων, καὶ πυθόμενος, ὡς εἰπεῖν δύναται, ὑπερεκθεραπεύσας αὐτὸν, καὶ προσαγαγόμενος, ἔπειθεν ἐμοῦ τὰ ψευδῆ καταμαρτυρεῖν πρὸς ὑμᾶς. κἂν παρελθὼν ἐθελήσῃ σχετλιάσαι, καὶ λέγειν, ὡς εἰς οἰκείαν αὐτοῦ γυναῖκα, καὶ αἰχμάλωτον γεγενημένην πεπαρῴνηκα, πεντακοσίας μὲν ἤδη δραχμὰς ὑπισχνεῖτο αὐτῷ δώσειν, πεντακοσίας δ' ἑτέρας ἐπειδὰν καταμαρτυρήσῃ. ὁ δ' αὐτῷ ἀπεκρίνατο, ὡς αὐτὸς διηγεῖτο, ὅτι τῆς μὲν φυγῆς, καὶ τῆς παρούσης ἀπορίας ἑαυτῷ οὐ κακῶς, ἀλλ' ὡς οἷόν τε ἄριστα στοχάζοιτο. τοῦ δὲ τρόπου πλεῖστον εἴη διημαρτηκώς. οὐδὲ γὰρ

ἂν οὗτος πρᾶξαι. ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, αὐτὸν ἀριστοφάνην μαρτυροῦντα παρέξομαι. κάλει μοι ἀριστοφάνην ὀλύνθιον, καὶ τὴν μαρτυρίαν ἀναγίνωσκε, καὶ τοὺς ἀκηκοότας αὐτοῦ, καὶ πρὸς ἐμὲ ἀγγείλαντας δερκύλον αὐτοκλέους ἁγνούσιον, καὶ ἀριστείδην εὐφιλήτου κυφισιέα. Μαρτυρία. τῶν μὲν μαρτύρων διομνυμένων, καὶ μαρτυρούντων ἀκούετε, τὰς δ' ἀνοσίους τῶν λόγων ταύτας τέχνας, ἃς οὗτος πρὸς τοὺς νέους ἐπαγγέλλεται, καὶ κέχρηται νυνὶ κατ' ἐμοῦ, ἆρα μέμνησθε, ὡς ὑπερδακρύσας, καὶ τὴν ἑλλάδα κατοδυράμενος, καὶ σάτυρον τὸν κωμικὸν ὑποκριτὴν προσεπαινέσας, ὅτι ξένους τινὰς αὐτοῦ αἰχμαλώτους σκάπτοντας ἐν τῷ φιλίππου ἀμπελουργείῳ, καὶ δεδεμένους παρὰ τὸν πότον ἐξῃτήσατο παρὰ τοῦ φιλίππου. ταῦθ' ὑποθεὶς ἐπεῖπεν ἐντεινάμενος ταύτην τὴν ὀξεῖαν, καὶ ἀνόσιον φωνήν, ὡς δεινὸν εἰ ὁ μὲν τοὺς καρίωνας, καὶ ξανθίας ὑποκρινόμενος οὕτως εὐγενής, καὶ μεγαλόψυχος γένοιτο. ἐγὼ δ' ὁ τῆς μεγίστης πόλεως σύμβουλος, ὁ τοὺς μυρίους ἀρκάδων νουθετῶν οὐ κατάσχοιμι τὴν ὕβριν, ἀλλὰ παραθερμανθείς, ὅθ' ἡμᾶς εἱστία ξενόδοκος τῶν ἑταίρων τις τῶν φιλίππου, ἕλκοιμι τῶν τριχῶν, καὶ λαβὼν ῥυτῆρα μαστιγοῖμι τὴν αἰχμάλωτον γυναῖκα. οὐκοῦν εἰ ὑμεῖς αὐτῷ ὑπερεπιστεύσατε, ἢ ἀριστοφάνης μου συγκατεψεύσατο ἐπ' αἰσχραῖς αἰτίαις ἀδίκως ἀπωλόμην ἄν. ἐάσετε οὖν αὐτὸν τοιοῦτον προστρόπαιον μὴ γὰρ δὴ τῆς πόλεως, ὥς τε ἐν ὑμῖν ἀναστρέφεσθαι, καὶ τὴν μὲν ἐκκλησίαν καθαίρετε. ἐν δὲ τοῖς ψηφίσμασι διὰ τούτου τὰς εὐχὰς ποιήσεσθε; ⁋

στρατιὰν, ἢ πεζὴν, ἢ ναυτικὴν ἐκπέμψετε; καὶ μὴν ὅγε ἡσίοδος λέγει.

Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἀπαῦρα.
Ος κεν ἀλιτραίνῃ, καὶ ἀτάσθαλα μηχανάαται.

ἓν δὲ πρὸς τοῖς εἰρημένοις εἰπεῖν ἔτι βούλομαι. εἰ γάρ που τίς ἐστι κακία κατ' ἀνθρώπους, ἂν μὴ πρωτεύοντα περὶ ταύτην ἀποδείξω, δημοσθένην, θανάτου τιμῶμαι. ἀλλ' οἶμαι πολλὰ, καὶ χαλεπὰ παρακολουθεῖ τῷ κρινομένῳ, καὶ μετακαλεῖ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς ὀργῆς ὁ κίνδυνος ἐπὶ τοὺς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας λόγους. ὁ διαλογισμὸν παρίστησι, μή τι παραλίπῃ τῶν κατηγορημένων, ὥστε ἅμα μὲν ὑμᾶς, ἅμα δὲ ἐμαυτὸν εἰς ἀνάμνησιν τῶν κατηγορημένων ἀγαγεῖν βούλομαι.

Σκοπεῖτε γὰρ δὴ καθέκαστον ὦ ἀθηναῖοι, ποῖον ἐγὼ ψήφισμα γράψας κρίνομαι, ἢ ποῖον νόμον λύσας, ἢ ποῖον γενέσθαι κωλύσας, ἢ τίνας ὑπὲρ τῆς πόλεως συνθήκας ποιησάμενος, ἢ τί τῶν δεδογμένων περὶ τῆς εἰρήνης ἀπαλείψας, ἢ τί τῶν δοξάντων ὑμῖν προσγράψας. οὐκ ἤρεσκέ τισι τῶν ῥητόρων ἡ εἰρήνη; ἔπειτα οὐ τότε ἀντιλέγειν αὐτοὺς ἐχρῆν, ἀλλὰ μὴ νῦν ἐμὲ κρίνειν; ἐπλούτουν τινὲς ἐκ τοῦ πολέμου ἀπὸ τῶν ὑμετέρων εἰσφορῶν, καὶ τῶν δημοσίων προσόδων. νῦν δὲ πέπαυνται. εἰρήνη γὰρ ἀργίαν οὐ τρέφει. ἔπειτα οἱ μὲν, οὐκ ἀδικούμενοι, ἀλλ' ἀδικοῦντες τὴν πόλιν, τιμωρήσονται τὸν προστάτην τῆς εἰρήνης. οἱ δ' ὠφελούμενοι τοὺς χρησίμους εἰς τὰ κοινὰ γινομένους ἐγκαταλείψετε. συνῇδον γὰρ τοὺς παιᾶνας φιλίππῳ κατεσκαμμένων τῶν ἐν φωκεῦσι πόλεων, ὥς φησιν ὁ κατήγορος. καὶ

ποίῳ τεκμηρίῳ δύναιτ' ἄν τις σαφῶς τοῦτ' ἀποδεῖξαι; ἐκλήθην μὲν γὰρ αὖθις ἐπὶ τὰ ξένια μετὰ τῶν συμπρέσβεων. ἦσαν δ' οἱ κλητοί, καὶ συνδειπνοῦντες, σὺν ταῖς παρὰ τῶν ἑλλήνων πρεσβείαις οὐκ ἐλάττους, ἢ διακόσιοι. ἐν δὲ τούτοις, ὡς ἔοικεν ἐγὼ διαφανὴς ἦν. οὐχ ὑποσιγῶν, ἀλλὰ συνᾴδων, ὥς φησι δημοσθένης. οὔτ' αὐτὸς παρὼν οὔτε τῶν ἐκεῖ παρόντων οὐδένα παρασχόμενος μάρτυρα. καὶ τῷ γε δῆλος ἦν. εἰ μή γε ὥσπερ ἐν τοῖς χοροῖς προῇδον; οὐκοῦν εἰ μὲν ἐσίγων, ψευδῆ μου κατηγορεῖς, εἰ δὲ ὀρθῆς ἡμῖν τῆς πατρίδος οὔσης, καὶ τῶν πολιτῶν κοινῇ μηδὲν ἀτυχούντων συνῇδον μετὰ τῶν ἄλλων συμπρέσβεων τὸν παιᾶνα. ἡνίκα ὁ θεὸς μὲν ἐτιμᾶτο. ἀθηναῖοι δὲ μηδὲν ἠδόξουν. εὐσέβουν, ἀλλ' οὐκ ᾐσχύνουν, καὶ δικαίως ἂν σῳζοίμην. εἶτα ἐγὼ μὲν διὰ ταῦτα ἀνηλεής τις εἰμὶ ἄνθρωπος. σὺ δὲ εὐσεβής, ὁ τῶν συσπόνδων, καὶ συσσίτων κατήγορος. ὠνείδισας δέ μοι, καὶ πολιτείας ἐμπληξίαν. εἰ πεπρεσβευκὼς πρὸς φίλιππον πρότερον παρεκάλουν ἐπ' ἐκεῖνον τοὺς ἕλληνας. καίτοι ταύτην εἰ βούλει τὴν κατηγορίαν, καὶ τῶν ἄλλων ἀθηναίων δημοσίᾳ κατηγορήσεις. ἐπολεμεῖτε λακεδαιμονίοις, μετὰ τὴν ἐν λεύκτροις συμφορὰν τοῖς αὐτοῖς ἐβοηθεῖτε. κατηγάγετε εἰς τὴν πατρίδα φεύγοντας θηβαίους, καὶ πάλιν τούτοις ἐμάχεσθε ἐν μαντινείᾳ. ἐπολεμήσατε ἐρετριεῦσι, καὶ θεμίσωνι, καὶ πάλιν ἐσώσατε, καὶ μυρίοις ἄλλοις, ἤδη τῶν ἑλλήνων οὕτω κέχρησθε. Τοῖς γὰρ καιροῖς συμπεριφέρεσθαι ἀνάγκη πρὸς τὸ κράτιστον, καὶ τὸν ἄνδρα, καὶ τὴν πόλιν. τὸν δὲ ἀγαθὸν σύμβουλον τί χρὴ ποιεῖν; οὐ τῇ πόλει πρὸς

τὸ πρὸμ τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν· τὸμ δὲ πονηρὸν κατήγορομ, τί χρὴ λέγειν, οὐ τοὺς καιροὺς ἀποκρυπτόμενον τῆς πράξεως κατηγορεῖμ; τὸν δὲ ἐκ φύσεως προδότην πῶς χρὴ θεωρεῖμ, ἆρά γε οὐχ ὡς σὺ τοῖς ἐντυγχάνουσι, καὶ πιστεύσασι κέχρησαι. λόγους εἰς δικαστήρια γράφοντα μισθοῦ τούτους ἐκφέρειν τοῖς ἀντιδίκοις. ἔγραψας λόγομ φορμίωνι τῷ τραπεζίτῃ χρήματα λαβών. τοῦτομ ἐξήνεγκας ἀπολλοδώρῳ τῷ περὶ τοῦ σώματος κρίνοντι φορμίωνα. εἰσῆλθες εἰς εὐδαιμοῦσαμ οἰκίαν τὴν ἀριστάρχου τοῦ μόσχου. ταύτην ἀπώλεσας, προὔλαβες τρία τάλαντα παρ᾽ ἀριστάρχου φεύγοντος. τοῦτον τὰ τῆς φυγῆς ἐφόδια ἀπεστέρησας. οὐκ αἰσχυνθεὶς τὴν φήμην, ἣμ προσεποιήσω ζηλωτὴς εἶναι τῆς ἡλικίας τοῦ μειρακίου, οὐ γὰρ δὴ τῇ γε ἀληθείᾳ. οὐ γὰρ προσδέχεται δίκαιος ἔρως πονηρίαν. τοῦτ᾽ ἐστὶν ὁ προδότης, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια.

ἐμνήσθη δέ που περὶ τῆς στρατείας, καὶ τὸν καλόμ στρατιώτην ἐμὲ ὠνόμασεν. ἐγὼ δὲ οὐχ ἕνεκα τῆς τούτου βλασφημίας, ἀλλὰ τοῦ παρόντος κινδύνου προνοούμενος, καὶ περὶ τούτων ἀνεπίφθονομ λέγειμ εἶναί μοι νομίζω.

ποῦ γάρ, ἢ πότε αὐτῶμ, ἢ πρὸς τίνας παραλιπὼμ, τὴν δὲ τὴν ἡμέραν μνησθήσομαι. ἐκ παίδωμ μὲν γὰρ ἀπαλλαγεὶς περίπολος τῆς χώρας ταύτης ἐγενόμην δύο ἔτη, καὶ τούτων ὑμῖν τοὺς συνεφήβους, καὶ τοὺς συνάρχοντας ἡμῶμ μάρτυρας παρέξομαι, πρώτην δ᾽ ἐξελθὼν στρατείαν τὴν ἐν τοῖς μέρεσι καλουμένην, καὶ συμπαραπέμπωμ μετὰ τῶμ ἡλικιωτῶν, καὶ τῶμ ἀλκιβιάδου ξένων τὴν εἰς φλιοῦντα παραπομπὴμ, κινδύνου συμβάντος ἡμῖμ περὶ τὴν νεμεάδα κα-

λουμένην χαράδραν, οὕτως ἠγωνισάμην, ὥστε ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων ἐπαινεῖσθαι. καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἐκ διαδοχῆς ἐξόδους, τὰς ἐν τοῖς ἐπωνύμοις, καὶ τοῖς μέρεσιν ἐξῆλθον, καὶ τὴν ἐν μαντινείᾳ μάχην συνεμαχεσάμην οὐκ αἰσχρῶς, οὐδ' ἀναξίως τῆς πόλεως, καὶ τὰς εἰς εὔβοιαν στρατείας ἐστρατευσάμην, καὶ τὴν ἐν ταμύναις μάχην ἐν τοῖς ἐπιλέκτοις οὕτως ἐκινδύνευσα, ὥστε κἀκεῖ στεφανωθῆναι ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων, καὶ δεῦρο ἥκων πάλιν ὑπὸ τοῦ δήμου, τήν τε νίκην τῆς πόλεως ἐπαγγείλας, καὶ τεμενίδου τοῦ τῆς πανδιονίδος ταξιάρχου, καὶ συμπρεσβεύσαντος ἀπὸ στρατοπέδου μοι δεῦρο, καὶ τὰ περὶ τὸν γενόμενον κίνδυνον, οἷος ἦν ἀπαγγείλαντος, ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, λαβέ μοι τουτὶ τὸ ψήφισμα, καὶ κάλει τὸν μενίτην, καὶ τοὺς συνεστρατευμένους μοι τὰς ὑπὲρ τῆς πόλεως στρατείας, καὶ φωκίωνα τὸν στρατηγὸν μήπω συνήγορον ἂν μὴ τούτοις συνδοκῇ. ἀλλ' ὑπεύθυνον τῷ συκοφάντῃ μάρτυρα ἐὰν ψεύδηται. ψήφισμα. μαρτυρίαι. ἀπαγγείλας τοίνυν πρῶτος τὴν τῆς πόλεως νίκην ὑμῖν, καὶ τὴν τῶν παίδων τῶν ὑμετέρων κατόρθωσιν, πρώτην ὑμᾶς ἀπαιτῶ χάριν τὴν τοῦ σώματος σωτηρίαν. οὐ μισόδημος ὢν ὥς φησιν ὁ κατήγορος, ἀλλὰ μισοπόνηρος, οὐ τοὺς δημοσθένους ὑμᾶς ἐῶν προγόνους μιμεῖσθαι. οὐ γάρ εἰσιν, ἀλλὰ τῶν καλῶν τῇ πόλει βουλευμάτων ζηλωτὰς εἶναι παρακαλῶν. νῦν δ' αὐτὰ πόῤῥωθεν ἀρξάμενος μικρῷ διειμι σαφέστερον. πρότερον ἡ πόλις ἡμῶν εὐδόξησε μετὰ τὴν ἐν σαλαμῖνι ναυμαχίαν πρὸς τὸν πέρσην, καὶ τῶν τειχῶν ὑπὸ τῶν βαρβάρων πεπτωκότων, εἰρή-

μης δ' ὑπαρχούσης πρὸς λακεδαιμονίους, διέμεινεν ἡμῖν τὸ τῆς δημοκρατίας πολίτευμα. συνταραχθέντες δὲ ὑπό τινων, καὶ καταστάντες πρὸς λακεδαιμονίους εἰς πόλεμον, πολλὰ καὶ παθόντες κακά, καὶ ποιήσαντες μιλτιάδην τὸν κίμωνος προκηρυκευσαμένου πρὸς λακεδαιμονίους ὄντος πρόξενον, σπονδὰς τοῦ πολέμου πεντηκονταετεῖς ἐποιησάμεθα, ἐχρησάμεθα αὐταῖς δὲ ἔτη τριακαίδεκα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐτειχίσαμεν τὸν πειραιᾶ, καὶ τὸ βόρειον τεῖχος ᾠκοδομήσαμεν. ἑκατὸν δὲ τριήρεις πρὸς ταῖς ὑπαρχούσαις ἐναυπηγησάμεθα. τριακοσίους δὲ ἱππέας προσκατεσκευασάμεθα. καὶ τριακοσίους τοξότας σκύθας ἐπριάμεθα, καὶ τὴν δημοκρατίαν βεβαίως εἴχομεν. παρεμπεσόντων δ' εἰς τὴν πολιτείαν ἡμῶν οὐκ ἐλευθέρων ἀνθρώπων, καὶ τοῖς τρόποις οὐ μετρίων, πάλιν πρὸς αἰγινήτας εἰς πόλεμον κατέστημεν. κἀνταῦθα οὐκ ὀλίγα βλαβέντες τῆς μὲν εἰρήνης ἐπεθυμήσαμεν. ἀνδοκίδην δ' ἐκπέμψαντες πρὸς τοὺς λακεδαιμονίους, καὶ τοὺς συμπρέσβεις, εἰρήνην ἔτη τριάκοντα ἠγάγομεν. ἣ τὸν δῆμον ὑψηλὸν ἦρεν. χίλια μὲν γὰρ τάλαντα ἀνηνέγκαμεν νομίσματος εἰς τὴν ἀκρόπολιν. ἑκατὸν δὲ τριήρεις ἑτέρας ἐναυπηγησάμεθα, καὶ νεωσοίκους ᾠκοδομήσαμεν. χιλίους δὲ καὶ διακοσίους ἱππέας κατεστήσαμεν, καὶ τοξότας ἑτέρους τοσούτους, καὶ τὸ μακρὸν τεῖχος τὸ νότιον ἐτειχίσθη, καὶ τὸν δῆμον οὐδεὶς ἐνεχείρησε καταλῦσαι. Πάλιν δὲ εἰς πόλεμον διὰ μεγαρέας πεισθέντες καταστῆναι, καὶ τὴν χώραν τμηθῆναι προέμενοι, καὶ πολλῶν ἀγαθῶν στερηθέντες εἰρήνης ἐδεήθημεν, καὶ

ἐποιησάμεθα διὰ νικίου τοῦ νικηράτου. καὶ πάλιν ἐν
τῷ χρόνῳ τούτῳ ἑπτακισχίλια τάλαντα ἀνηνέγκα-
μεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν διὰ τὴν εἰρήνην ταύτην. τριή-
ρεις δ᾽ ἐκτησάμεθα πλοΐμους καὶ ἐντελεῖς οὐκ ἐλάτ-
τους ἢ τριακοσίας. φόρος δ᾽ ἡμῖν κατ᾽ ἐνιαυτὸν προσῄει
πλέον, ἢ χίλια, καὶ διακόσια τάλαντα, καὶ χεῤῥόνη-
σον, καὶ νάξον, καὶ τὴν εὔβοιαν εἴχομεν, πλείστας δ᾽
ἀποικίας ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις ἀπεστείλαμεν, καὶ το-
σαῦτα ἔχοντες τἀγαθὰ πόλεμον δι᾽ ἀργείους πρὸς λα-
κεδαιμονίους ἐξηνέγκαμεν πεισθέντες ὑπ᾽ ἀργείων. καὶ
τελευτῶντες ἐκ τῆς τῶν ῥητόρων ἀψιμαχίας εἰς φρου-
ρὰν τῆς πόλεως, καὶ τοὺς τετρακοσίους, καὶ τοὺς ἀσεβεῖς
τριάκοντα ἐνεπέσαμεν, οὐκ εἰρήνην ποιησάμενοι. ἀλλ᾽
ἐκ προσταγμάτων ἠναγκασμένοι. πάλιν δὲ σωφρό-
νως πολιτευθέντες, καὶ τοῦ δήμου κατελθόντος ἀπὸ
φυλῆς, ἀρχίνου. καὶ θρασυβούλου προστάντων τοῦ δήμου,
καὶ τὸ μὴ μνησικακεῖν πρὸς ἀλλήλους ὅρκον ἡμῖν κα-
ταστησάντων. ὅθεν σοφωτάτην πάντες τὴν πόλιν
ἡγήσαντο εἶναι. κἀνταῦθα ἀναφθέντος τοῦ δήμου, καὶ
πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἰσχύσαντος ἄνθρωποι παρέγγραπτοι
γεγενημένοι πολῖται, καὶ τὸ νοσοῦν τῆς πόλεως ἀεὶ προ-
σαγόμενοι καὶ πόλεμον ἐκ πολέμου πολιτευόμενοι, ἐν μὲν
εἰρήνῃ τὰ δεινὰ τῷ λόγῳ προορώμενοι, καὶ τὰς ψυ-
χὰς τὰς φιλοτίμους, καὶ λίαν ὀξείας ἐρεθίζοντες, ἐν
δὲ τοῖς πολέμοις ὅπλων οὐχ ἁπτόμενοι, ἐξετασταὶ δὲ
καὶ ἀποστολεῖς γινόμενοι, παιδοποιούμενοι δὲ ἐξ ἑται-
ρῶν, ἄτιμοι δὲ ἐκ συκοφαντίας εἰς τοὺς ἐσχάτους ὑμῶν
κινδύνους τὴν πόλιν καθιστᾶσι, καὶ τὸ μὲν τῆς δημο-

κρατίας ὄνομα τοῖς ἤθεσιν, ἀλλὰ τῇ κολακείᾳ θεραπεύοντες καταλύοντες δὲ τὴν εἰρήνην ᾗ δημοκρατία σώζεται. συναγωνιζόμενοι δὲ τοῖς πολεμίοις ἐξ ὧν ὁ δῆμος καταλύεται. ὅτι νῦν ἐπ' ἐμὲ συστραφέντες ἥκουσι. καὶ φασι μὲν τὸν Φίλιππον τὴν εἰρήνην πρίασθαι, καὶ προλαβεῖν ἐν ταῖς συνθήκαις ἡμῶν ἅπαντα. ἣν δ' αὐτὸς εὗρεν εἰρήνην αὐτῷ συμφέρουσαν ταύτην παραβεβηκέναι. ἐμὲ δ' οὐχ ὡς πρεσβευτὴν κρίνουσιν, ἀλλ' ὡς ἐγγυητὴν Φιλίππου, καὶ τῆς εἰρήνης, καὶ τὸν τῶν ὅλων λόγων κύριον τὰς τῶν ἔργων προσδοκίας ἀπαιτοῦσι. τὸν αὐτὸν δὲ ἐν μὲν τοῖς ψηφίσμασιν ἐπαινέτην ἀποδείκνυμι, ἐν δὲ τῷ δικαστηρίῳ κατηγόρῳ κέχρημαι. δέκατος δ' αὐτὸς πρεσβεύσας μόνος τὰς εὐθύνας δίδωμι. κἀμοὶ μὲν οἱ συνδεησόμενοι πάρεισιν ἡμῶν. πατὴρ μὲν οὗ τὰς τοῦ γήρως ἐλπίδας μὴ ἀφέλησθε. ἀδελφοὶ δὲ οἱ διαζυγέντος ἐμοῦ, ζῆν οὐκ ἂν προέλοιντο. κηδεσταὶ δὲ, καὶ ταυτὶ μὲν τὰ μικρὰ παιδία, καὶ τοὺς κινδύνους οὔπω συνιέντα. ἐλεεινὰ δ' εἴ τι συμβήσεται ἡμῖν παθεῖν. ὑπὲρ ὧν ἐγὼ δέομαι, καὶ ἱκετεύω πολλὴν πρόνοιαν ποιήσασθαι, καὶ μὴ τοῖς ἐχθροῖς αὐτοὺς, μηδ' ἀνάνδρῳ, καὶ γυναικείῳ ἀνθρώπῳ τὴν ὀργὴν παραδοῦναι. Παρακαλῶ δὲ, καὶ ἱκετεύω σῶσαί με πρῶτον μὲν τοὺς θεούς. δεύτερον δ' ὑμᾶς τοὺς τῆς ψήφου κυρίους, οἷς ἐγὼ πρὸς ἕκαστον τῶν κατηγορημένων εἰς μνήμην ἐλθὼν τὴν ἐμὴν ἀπολελόγημαι. καὶ δέομαι σῶσαί με. καὶ μὴ τῷ λογογράφῳ, καὶ σκύθῃ κακῷ ὄντι προδοῦναι. ὅσοι μὲν ὑμῶν πατέρες εἰσὶ παίδων ἢ νεωτέρους ἀδελφοὺς περὶ πολλοῦ ποιεῖσθε, ἀναμνησθέντες, ὅτι

τῆς σωφροσύνης παράκλησιν διὰ τῆς περὶ τίμαρχον κρίσεως ἀειμνήστως παρακέκληκα. τοὺς δ' ἄλλους ἅπαντας, οἷς ἐμαυτὸν ἄλυπον παρέσχημαι, τὴν μὲν τύχην ἰδιώτης ὤν, καὶ τοῖς μετρίοις ὑμῶν ὅμοιος, ἐν δὲ τοῖς πολιτικοῖς ἀγῶσι μόνος τῶν ἄλλων ἐφ' ὑμᾶς οὐ συνεστηκώς, αἰτῶ παρ' ὑμῶν τὴν σωτηρίαν, μετὰ πάσης εὐνοίας τῇ πόλει πεπρεσβευκώς, καὶ μόνος ὑπομείνας τὸν τῶν συκοφαντῶν θόρυβον, ὃν ἤδη πολλοὶ τῶν τὰς ψυχὰς ἐν τοῖς πολέμοις λαμπρῶν οὐχ ὑπέστησαν. οὐ γὰρ ὁ θάνατος δεινόν. ἀλλ' ἡ περὶ τὴν τελευτὴν ὕβρις φοβερά. πῶς δὲ οὐκ οἰκτρὸν βλέπειν ἐχθροῦ πρόσωπον ἐπεγγελῶντος, καὶ τοῖς ὠσὶ τῶν ὀνειδῶν ἀκοῦσαι. ἀλλ' ὅμως τετόλμηται, δέδοται τὸ σῶμα τῷ κινδύνῳ. παρ' ὑμῖν ἐτράφην, ἐν ταῖς ὑμετέραις διατριβαῖς βεβίωκα. οὐδεὶς ὑμῶν διὰ τὰς ἐμὰς ἡδονὰς κάκιον οἰκεῖ. οὐδὲ ἐστέρηται τῆς πατρίδος κατηγόρου τυχὼν ἐν τοῖς δήμοις, ὅτ' ἦσαν αἱ διαψηφίσεις. οὐδ' ὑπεύθυνος ὢν ἀρχῆς ἐκινδύνευσε. μικρὰ δ' εἰπὼν ἤδη καταβαίνω. ἐγὼ γὰρ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τοῦ μὲν μηδὲν ἀδικεῖν ὑμᾶς, κύριος ἦν. τοῦ δὲ μὴ ἔχειν αἰτίαν ἡ τύχη, ἣ συνεκλήρωσέ με ἀνθρώπῳ συκοφάντῃ βαρβάρῳ. ὃς οὔτε ἱερῶν, οὔτε σπονδῶν, οὔτε τραπέζης φροντίσας, ἀλλὰ τοὺς εἰς τὸν μέλλοντα αὐτῷ χρόνον ἀντεροῦντας ἐκφοβῶν ἥκει ψευδῆ συντάξας καθ' ἡμῶν κατηγορίαν. ἐὰν οὖν ἐθελήσητε σώζειν τοὺς τῆς εἰρήνης, καὶ τῆς ὑμετέρας ἀδείας συναγωνιστάς, πολλοὺς βοηθοὺς λήψεται τὸ τῆς πόλεως συμφέρον. καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ ὑμῶν ἑτοίμους. Παρακαλῶ δὲ εὔβουλον μὲν ἐκ τῶν πολι-

τικῶν καὶ σωφρόνων ἀνδρῶν συνήγορον. Φωκίωνα δ' ἐκ τῶν στρατηγῶν, ἅμα δὲ καὶ δικαιοσύνῃ διενηνοχότα πάντων. ἐκ δὲ τῶν φίλων καὶ τῶν ἡλικιωτῶν τῶν ἐμαυτοῦ, ναυσικλέα. καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας οἷς τισιν ἐγὼ κέχρημαι. καὶ τῶν αὐτῶν ἐπιτηδευμάτων μετέσχηκα. ὁ μὲν οὖν ἐμὸς λόγος εἴρηται. τὸ δὲ σῶμα τοὐμὸν ἤδη παραδίδωσιν ὑμῖν, καὶ ἐγὼ, καὶ ὁ νόμος.

Τέλος.

REGISTRVM

* A B C D E F A B C D E F G H I K L M N O G H I K.

*Omnes sunt quaterniones præter *, & F duerniones.*

FIRENZE

L. 20